

immediate fundantur in essentia, ut paternitas, quia tamen secum ferunt distinctas hypostasies, possunt extrema quæ constitunt realiter referre: relationes autem similitudinis, æqualitatis, &c. solum referunt fundamentum ad terminum, ergo nisi illud præsupponant distinctum, non possunt realiter referre. Neque fundata in multitudine, & distinctione, nam ad has non est necessaria noua forma, ne ratione quidem distincta ab ipsis relationibus personalibus; cum enim ipsæ seipsis oppositæ, & dissimiles sint, non egent distincta relatione oppositionis, & dissimilitudinis ut se inuicem respiciant, ut oppositæ, & dissimiles formaliter: præsertim cum illæ in suo genere sint infinitæ; atque ad eod simpliciissime continent omni oppositionem, & perfectionem respectiuam in eo genere. Vnde etiam si in rebus creatis opus sit distincta relatione, quæ paternitas ad filiationem, & filiatio ad paternitatem ut dissimiles, & oppositæ referantur; illa tamen necessaria non est in paternitate & filiatione Diuinâ, ob earum illimitationem. Ex his patet ad fundam. Scoti, nam ad relationes prioris generis deficit prima distinctionis conditio: ad relationes posterioris generis obstat essentialis oppositio, & infinitas Diuinarum personarum, quominus in illis resulter relatio oppositionis formaliter diuersa. Ad confir. neg. conseq. nam si personæ Diuinæ essent inæquales, id esset propter inæqualitatem distinctæ naturæ, cuius vnitas in causâ est, ut in illis non sit similitudo & æqualitas formalis, sed tantum fundamentalis.

SECTIO II.

An Spiratio actiua distinguatur à Paternitate & Filiatione?

Ratio dub. Eadem spiratio actiua est in Patre & Filio, uterque enim spirat amorem notionalem: at Pater distinguitur à Filio; ergo & actiua spirationi Patris ab actiua spiratione Filij.

PRI MA sent. affirmat, spirationem actiuam distinguere realiter à paternitate & filiatione. Durand. in 1. dist. 13. qu. 2. Baso ibid. §. circa 1. Bacco, dist. 10. ar. 1. §. 4. Henri. in sum. art. 60. quest. 2. Probat 1. Durand. Totum esse relationis est ad aliud: Ergo nequit Pater eadem paternitate respicere Filium & Spiritum S. nec filius eadem filiatione respicere Patrem & Spiritum S. 2. Ita se habet generare ad generari, sicut spirare ad spirari; ergo commutatâ proportionem ita se habet generare ad spirare, sicut generari ad spirari. Sed generari & spirari differunt realiter inter se, quia vnum constituit personam filij, aliud personam Spiritus S. ergo & generare, & spirare differunt inter se realiter.

3. Duabus relationibus disparatis specie differentibus respondent duæ disparatæ specie etiam realiter differentes. Sed generari & spirari sunt duæ relationes specie realiter differentes. Ergo & relationes eis respondententes, quæ sunt generare & spirare, erunt etiam specie realiter inter se differentes. Maior constat; nam eadem relatio secundum speciem non opponitur pluribus relationibus secundum speciem. **4.** Quæcunque sunt eadem vni tertio, sunt eadem & inter se. Ergo si generare & generari sunt eadem cum spirare, erunt eadem & inter se. **5.** Ab vnâ & eadem actione nequeunt esse duæ processiones immediatæ. Sed generari & spirari sunt duæ emanationes passivæ: ergo nequeunt esse ab vnâ & eadem actione immediata; sed ge-

nerari erit immediate à generare, & spirari à spirare. **6.** Implicat, relationem producentis & producti esse vnâ & eandem, etiam respectu diuersorum. Etenim Pater in humanis aliâ relatione respicit genitum, aliâ genitorem; nam per illam constituitur Pater, per hanc filius. Sed spirare, & generari sunt relationes producentis & producti in eadem personâ respectu diuersorum; ergo nequit esse vnâ, sed duplex realiter distincta.

7. Generare potest esse in Patre absque spirare; nam dato, quod Pater & Filius non spirarent. Adhuc Pater generaret, & filius generaretur. Ergo spiratio distinguitur à generare & generari.

8. Pater producit Filium per generare. Ergo si generare & spirare sunt idem, Pater producit Filium per spirare: igitur filius non solum erit genitus, sed etiam spiratus. **9.** Duæ res absolutæ realiter distinctæ nequeunt esse idem realiter cum aliâ re absolutâ; ergo nec duæ respectiuæ realiter distinctæ cum aliâ relatiuâ. Sed paternitas & filiatio sunt duæ res respectiuæ realiter distinctæ; ergo nequeunt esse idem cum spiratione actiuâ. **10.** Probat Bassolui: Relationes, quarum vnâ est constitutiua, & incommunicabilis, alia non constitutiua, & comunicabilis, distinguuntur realiter: paternitas est constitutiua Patris, & incommunicabilis alijs personis; Spiratio actiua non est constitutiua Patris, & comunicabilis filio; ergo distinguuntur realiter. Maior prob. quando sunt duo entia positia, & neutrum est formaliter infinitum, si vnum est comunicabile, aliud incommunicabile, ambo differunt realiter. Paternitas & spiratio actiua sunt entia positia, & neutra est formaliter infinita, & vnâ est comunicabilis, altera incommunicabilis: ergo, &c. **11.** Quæcunque sunt aliquod positium extra intellectum, & vnum nequit prædicari de alio in abstracto, distinguuntur realiter. Generatio nequit prædicari in abstracto de spiratione actiuâ, & vtrûque est aliquod positium extra intellectum; ergo distinguuntur realiter.

SECUNDA docet, spirationem actiuam distinguere tantum formaliter ex naturâ rei à paternitate & filiatione. Scoti quodl. 5. art. 2. §. circa tamen, Mayo. in 1. dist. 11. qu. 3. art. 2. Gabriel dist. 27. qu. 1. Prob. 1. Spiratio actiua comunicatur filio, cui non comunicatur paternitas; igitur spiratio actiua distinguitur à paternitate & filiatione; alioqui idem comunicaretur, & non comunicaretur. 2. Si spiratio actiua non distingueretur à paternitate & filiatione, possent inuicem prædicari, Conseq. est falsum: ergo & antec. 3. Paternitas & filiatio non sunt perfectiones infinitæ: ergo non solum eis conuenit distinctio opposita, sed etiam disparata.

TERTIA negat, spirationem actiuam ex naturâ rei distinguere à paternitate & filiatione. S. Tho. 1. p. qu. 30. artic. 2. ad 1. & 32. art. 3. ad 3. & 36. art. 4. Caiet. ibid. Richard. in 1. dist. 18. art. 2. qu. 1. & 2. Capreoll. dist. 13. art. 2. Rubio. qu. 1. art. 1. Aureoll. art. 4. propos. 7. Argen. dist. 11. qu. 2. art. 2. Egdy dist. 26. sine, Arimin. dist. 11. artic. 1. sine. Henri. in sum. artic. 6. qu. 3. ad 3. & 4. quamuis oppositum docere videatur loco citat. pro 1. sent. Molina 1. part. quest. 32. art. 2. disput. 3. Suarez de Trinit. libr. 5. cap. 5. Vasquez disput. 138. cap. 1. Ruiz de Trinit. disput. 17. sect. 2.

DICO 1. Spiratio actiua nequit realiter distinguere à paternitate & filiatione: contra 1. sent. quam Zumel 1. quest. 32. artic. 2. disput. 1. concl. 1. temerariam, & errori proximam; Molina in fide parum tutam & erroneam; Ruiz periculosam appellat. Et meritò, aduersatur enim definitioni Concilij Lateranensis relati cap. Damnamus: vbi Pontifex quæ damnat quaternitatem rerum in Deo; quæ

17.
Nec in di-
stinct.

18.
Ad fund.
Scoti.

20.
In sent.
disting.
realiter.

21.
Probat
argu. 11.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.
Sent.
formaliter
disting.

32.
3. Sent. ne-
gat disting.

33.
Contro
1. sent.

ex oppositâ sent. sequitur: nam præter Trinitatem personarum, daretur quartum constitutum ex natura, & spiratione actiua, vt quarta res à reliquis personis distincta. Respondet *Duran.* Concilium tantum damnare quaternitatem personarum, aut rerum, quæ sit trium personarum, & essentialis communis: quod tantum *Ioachimus Magistro* sent. imponebat, non relationum re ipsâ distinctarum, cum multi post *Concil.* in Deo admittant quaternitatem relationum. Sed contra: esto hæc fuerit primaria mens Pontificis, ipsius tamen verba formaliter sumpta se extendunt ad quamcumque rerum quaternitatem; ac proinde consequenter in Deo damnatur. Cæterum aliud est, in Deo admittere quaternitatem relationum in ratione relationum, aliud in ratione rerum: admittunt Theologi primum, & nos infra, non secundum, quod sequitur ex opin. *Durandi.* Prob. 2. ex Patribus affirmantibus, Patrem & Filium non distingui in re se, nisi solâ paternitate & filiatione. *Athanasius dialogo 1. de Trinit.* Nulla, inquit, differentia neque in natura, neque in voluntate, sed in eo tantum, quod gignere, emittere & procedere siue emitti inter se differunt. *Damasce. libr. 1. fidei cap. 11. Secundum omnia unum sunt Pater, Filius, & Spiritus sanctus, præter (si ita dicamus) ingignentiam, gignentiam, & processionem.* *Cyrellus lib. 1. thesauri cap. 8. Pater in Filio est, & Filius in Patre; non tamen vt idem numero. Pater enim in sua, & filius in sua proprietate est. Hac enim solùm differentia inter ipsos est. Si autem spiratio actiua distingueretur à Paternitate & Filiatione, non solâ paternitate & filiatione, sed etiam spiratione actiua Pater & Filius distinguerentur inter se. Prob. 3. ex oppositâ sent. sequitur, in Deo esse quartam personam; quod est hæreticum: scilicet ad constituendam personam in Deo sufficit relatio realis in Deitate subsistens, à cæteris relationibus realiter distincta. Spiratio actiua, in sent. *Durand.* est relatio realis in Deitate subsistens; est enim substantialis, à cæteris relationibus Diuinis realiter distincta, ergo. Negat *Durand.* maior. quia ad constituendam personam requiritur incommunicabilitas; nam hæc est de essentia personalitatis: spiratio verò actiua est communis Patri & Filio. Sed contra; impossibile est, spirationem actiuam realiter distingui à Patre & Filio, & illis esse communem: ergo si constituit aliquid realiter distinctum à Patre & Filio, constituitur aliquid ipsis incommunicabile; atque adeò tale constitutum habet rationem personæ. Antec. probat. omnis realis communicatio aut fit per identitatem, aut per vnionem rei communicabilis cum eo, cui communicatur: tendit .n. ad faciendum ex iis vnum: spiratio actiua non communicatur Patri & Filio, per identitatem secundum aduers. nec per vnionem; omnis .n. physica vnio facit realem compositionem cum vnitis: sed omnis realis compositio repugnat Deo actui puro: ergo.*

Confir. idem est in Diuinis distingui realiter ab alio, & esse illi incommunicabile: sicut è conuerso idem est communicari alteri, & identificari cum illo; cum nequeat dari alius modus communicationis in Deo, quàm per identitatem; ergo nec alius modus incommunicationis, quàm per realem distinctionem: idem enim paternitas est incommunicabilis filio, quia realiter distinguitur à Filio. Ergo si spiratio actiua distinguitur realiter à Patre & Filio, est illis incommunicabilis; atque adeò constituens cum natura vnum subsistens, à Patre & Filio realiter distinctum.

Dico 2. Spiratio actiua neque formaliter ex natura rei distinguitur à paternitate & filia-

tionem. Prob. 1. ex illo principio *Anselmi* ab omnibus recepto: *In Diuinis omnia sunt vnum, vbi non obuiat relationum oppositio*, quod non solum intelligendum est de perfectionibus absolutis, sed etiam de reatiuis, quia in suo genere infinitæ sunt. sc. non est maior ratio, cur perfectio absoluta ex eo, quod infinita est in omni genere, identificare sibi debeat omnia; & perfectio reatiua, ex eo quod infinita est in genere reatiuo, non debeat sibi identificare saltè ea, quibus cum oppositionem non habet. Nam omnis distinctio, quæ non fundatur in essentiali oppositione extremorum, necessariò oritur ex limitatione perfectionis, quæ repugnat perfectioni increate & à se. At oppositio, quæ habere posset paternitas & filiationis cum spiratione actiua, non est actualis respectu: quæ & termini: quia terminus paternitatis est filiationis, sicut filiationis est paternitas; spirationis actiue terminus est ipsa passiuæ spiratio: nec in ratione originis producentis & producti; quia spiratio actiua non est origo, quæ vel Pater producit Filium, vel Filius Patrem; sed quæ vterque producit Spiritum S. & non repugnat vt quæ personæ per eandem originem influant in terminum, & per eandem relationem referantur ad productum: nec in ratione productiui & producibilis, quia Pater non constituitur productiuius Filij spiratione, sed Paternitate, ergo nulla oppositio. Prob. 2. Sequeretur aliqua realis compositio ex entitate & formalitate in Diuinis personis: nam persona Patris componeretur ex Paternitate, & Spiratione actiua vt ex entitate, & formalitate distincta; similiter persona Filij ex filiatione, & spiratione actiua. at quæcumque compositio tollit omnimodam simplicitatem, quæ est propria Dei, vt definitur in *Conci. Later.* & refertur de sum. *Trinit. cap. Firmiter.* Ex imò simplicior esset persona Spiritus S. quàm Patris & Filij; quia hæc constitueretur ex propria personalitate, & spiratione actiua formaliter distincta; illa ex solâ spiratione passiuâ, absque aliâ formalitate. Prob. 3. contra *Scot.* Sequeretur spirationem actiuam non solum distingui formaliter, sed etiam realiter à paternitate & filiatione: quod notauit *Rubio* in 1. diff. 2. qn. 5. art. 3. nam idem per *Scot.* Spiratio Actiua ex natura rei distinguitur à paternitate & filiatione, quia istæ non sunt perfectiones infinitæ, perfectiones autem non infinitæ eodem modo per ipsum distinguuntur à perfectionibus disparatis, ac oppositis: at spiratio actiua distinguitur realiter ab oppositâ, spiratione passiuâ; quia omnis relatio in Diuinis distinguitur realiter ab opposita correlatione, & sublatâ omni aliâ relatione, per solam spirationem actiuam Pater distingueretur realiter à Spiritu S. quia per eam constitueretur sufficiens principium spiratiuum realiter distinctum à termino spirabili; ergo & à relationibus disparatis.

Dico 2. Spiratio actiua distinguitur ratione ratiocinatâ à paternitate & filiatione; est authorum sent. Fundam. spiratio actiua est ad Spiritum, vt est distinctus terminus formalis à termino paternitatis & filiationis: sed ad distinctionem rationis ratiocinatæ sufficit diuersa formalitas eiusdem entitatis; & relatio sumit formalitatem à termino: ergo eadem relatio à diuerso termino formali diuersam sumit formalitatem.

Dico 4. Spiratio actiua non est vna in Patre, & Filio vnitate rationis, concipientis illam, vt vnâ per ordinem ad vnum terminum, quem respicit, et si re ipsa sit duplex, partialiter existens in Patre & Filio, cum quibus vnaquæque partialis spiratio adæquatè identificetur; sed vnitate reali per modum vnus formæ, eo modo, quo natura est vna numero indiuisa

34. Respondet Durandus.

Contra.

35. Prob ex Patribus.

36. Probatione.

37. Respondet Durand.

Contra.

38. Confir.

39. Contra 2. Sent.

Triplex oppositio:

Nulla hinc.

40. Pr. ex ab. absurdo.

41. Pr. ad h. m. n. m.

42. Distinz. ratione.

43. Vna re spiratio 11110 actiua.

indivisa in tribus: ex Concilio Floren. definiente Spiritum S. *unicā spiratione* procedere à Patre, & Filio. Fundam. alia hæc relatio multiplicaretur numero alia. n. esset numero spiratio in Patre, alia in Filio; repugnat autem Diuinas relationes solo numero multiplicari, quia numerica multiplicatio limitationem importat.

44.
Dices:

Obijcies. Implicat, eandem relationem esse productam, & improductam; ergo implicat, eandem spirationem numero esse in Patre & Filio. nam quatenus esset in Patre esset improducta; quatenus in Filio esset producta cum ipsa Filiatione, cum quâ formaliter identificatur. Resp. nego conseq. ad prob. nego, spirationem a^{ctiuam} in Filio esse productam; alioqui non posset esse vna numero in Filio & Patre; nam quæ esset in Filio necessariò distingueretur à Patre. tanquam productum à producente; nam licet ea, quæ esset in Patre, quia nullo modo opponeretur Filio, neque ut principium productiuum, neque ut productio, neque ut correlatio, posset identificari cum Filio; non tamen quæ esset in Filio, identificari posset cum Patre, quia illi opponeretur, ut principio producenti; vnde necessariò foret duplex numero spiratio a^{ctiuam}, altera in Patre, quæ simul posset identificari cum Filio; altera in Filio, quæ non posset identificari cum Patre. Quare dicenda est improducta in vnoquoque; ac communicari Filio à Patre cum naturâ, non viâ productionis, ut Filiatio; sed communicationis, ut natura, cum quâ cōmunicatur, quidquid illi nō opponitur.

45.
Controuer.
sua superest.

An spiratio a^{ctiuam} saltem in ratione relationis, realiter distinguatur à paternitate, & filiatione, esto non distinguatur in ratione rei? Negant *Gabrielius 1. dist. 27. q. 1. Molina qu. 32. art. 3. disp. 2. Vasquez disp. 138. c. 1.*

46.
Affirno. pro
uetims.

Affiruant *S. Tho. in 1. dist. 27. q. 1. art. 1. Egid. art. 1. qu. 1. Capreo. disp. 13. art. 2. Zimel q. 32. art. 2. disp. 1. concl. 3. Suarez. de Trinit. l. 5. cap. 7.* Quæ sent. est conformior modo loquendi Theolog. qui absolutè pronunciant, in Deo esse quatuor relationes reales. Fundam. potest relatio multiplicari secundum differentiam relationis, non multiplicata secundum differentiam rei: ergo potest esse multiplex in ratione relationis, & simplex in ratione rei. Antec. prob. differentia relationis, ut relatio est, desumitur ex ordine ad terminum formale; differentia verò rei, ut res est, desumitur ex entitate: potest autem relatio multiplicari secundum ordinem ad diuersos terminos formales, non autem secundum entitatem: quia vel non repugnat in creatis, ut eadem relatio entitatiuè respiciat plures terminos formales; ut eadem educio indivisibilis respiciat agens, à quo est, & eadem entitas fundamenti in sententiâ non distinguente relationem à fundamento, plures terminos formaliter diuersos, vel certè non repugnat in Diuinis, ut eadem relatio ob sui infinitatem respiciat plures terminos formales.

47.
Dices.

DICES: sequeretur, eandem re fore in duplici specie. Resp. hoc nullum esse absurdum quoad speciem relationem; quia hæc desumitur ex ordine ad terminum formalem; potest autem duplex terminus formalis respici ab vnâ re relatiuâ.

Resp.

48.
ad primum

Ad argu. primæ sent. Ad 1. dist. conseq. nequit Pater paternitate, formaliter sumptâ, respicere Spiritum S. concedo, quia ut sic reduplicat formalem respectum ad terminum; entitatiuè acceptâ, nego; quia non repugnat, eandem relationem entitatiuè respicere plures terminos formaliter diuersos. Vnde si intelligatur, quòd totum esse, quòd habet relatio, respiciat aliud, verum est; cum nihil sit in relatione, quòd terminum non respiciat: si verò intelli-

gatur, quòd vnaquæque relatio debeat secundum totum suum esse respicere vnumquodque adæquatè, est falsum: cum possit eadem relatio respicere plures terminos, atque aded nō totū esse vniuersalique relationis adæquatè est ad vnum quodque, sed adæquatè ad omnes terminos, quos adæquatè respicit, inadæquatè verò ad singulos.

Ad 2. In diuinis deficere leges commutatæ proportionis, quoties proportio ducitur ab oppositis ad non opposita, aut contrâ: ut fit in argu. *Duran.* cui negandum est, ita se habere generare & spirare, sicut generari ad spirari: quia generari opponitur spirari, ut productiuum producibili: quia Filius, qui constituitur per generari, est productiuus Spiritus S. qui constituitur per spirari: generare verò nullo pacto opponitur spirare.

Ad 3. dist. maior. duabus relationibus differentibus specie, respondent duæ relationes specie differentes in ratione relationis, concedo: in ratione rei, nego. Ex quo tantum sequitur, paternitatem & spirationem a^{ctiuam}, respondentem filiationi, & spirationi passiuæ differre tantum specie in ratione relationis per ordinem ad diuersos specie terminos, non autem in ratione rei, siue differre specie terminatiuè non subiectiuè.

Ad 4. fallaciam huius argu. constare in relationibus personalibus comparatis cum naturâ, in quâ sicut ex identitate earum cum natura, non rectè infertur identitas earum inter se: ita neque ex identitate paternitatis & filiationis cum spiratione a^{ctiuam} infertur identitas paternitatis & filiationis inter se, quia alterum principium intelligendum tantum est de ijs, quæ adæquatè identificantur cum tertio, non quæ tantum inadæquatè.

Ad 5. dist. maior. Nequeunt ab eadem a^{ctiuam} formaliter sumptâ esse duæ processiones, concedo: ab eadem entitatiuè sumpta, nego. Sed generari & spirari sunt ab eadem a^{ctiuam} origine entitatiuè, concedo, formaliter, nego. Etenim licet generatio, & spiratio in Patre sit eadem realitas, est tamen diuersa formalitas virtualiter, non formalitate rei, sed formalitate a^{ctiuam} respicientis diuersum terminum formalem.

Ad 6. neg. maior. Et quidquid sit de exemplo, & ratione ducta ex humanis: dispar est ratio de relationibus diuinis, quæ cum in genere relationis sint infinitæ, multa præstare potest vna simplex relatio increata, quæ nequeunt multæ, ac diuersæ relationes creatæ.

Ad 7. ex eâ hypothesi impossibili nulla de facto concluditur distinctio inter paternitatem, & spirationem a^{ctiuam}, nam sicut impossibile est, quin Pater spiret; ita impossibile est, quin de facto cum paternitate coniunctam habeat spirationem a^{ctiuam}. In eo autem casu sicut persona Patris non esset cum eadem perfectione & virtute productiuâ; ita nil mirum, si nec esset cum eadem perfectione a^{ctiuam} spirationis.

Ad 8. neg. sequela. quia licet generare & spirare in Patre sint idem, tamen connotant diuersos actus, & terminos: nam generare connotat actum intellectus & terminum generandū: spirare verò actum voluntatis & terminum spirandum. Vnde sicut non potest dici, quòd Pater generet voluntate, & spiret intellectu, etiam si voluntas & intellectus in Deo sint idem; ita nec quòd Filium producat per spirare, vel Spiritum S. per generare, quia verba reddunt sensum formalem, & important principium præcisè secundum illam formalitatem, ex quâ proximè fluit actus.

Ad 9. nego conseq. quia duæ res absolutæ nequeunt

Tales sunt
Paternitas
& filiatio.

57.
Ad 10.

nequeunt inter se distingui, nisi propter limitationem: quia hoc modo distinguuntur, nequeunt identificari cū alia re. At duæ res respectiue non semper distinguuntur propter limitationem, sed propter essentialē oppositōnem, quam habent ad inuicem. Quo fit, vt si illæ infinitæ sint, possint quoad alias perfectiones, in quibus non opponuntur, mutuo identificari. Ad 10. nego maior. Constat in paternitate, & naturâ diuinâ, quarum vna est communicabilis, altera incommunicabilis; neutra tamen ab altera distinguitur realiter. Ad prob. nego, paternitatem & spirationem actiuam non esse infinitas in suo genere: ratione cuius infinitatis possunt in eo, in quo non opponuntur, non solum realiter, sed etiam formaliter identificari.

58.
Ad 11.

Ad 11. nego maior. ratio cur spiratio actiua nequeat in abstracto prædicari de paternitate & filiatione, non est realis distinctio inter eas, sed sola distinctio virtualis cum diuersâ connotatione terminorum: nam paternitas connotat filiationem, spiratio actiua passiuam, potest vna perfectio absoluta de aliâ etiam in abstracto enunciari; *Sapientia diuina est bonitas*; & vice versâ: quia hæ rationes, cū sint ad se, nullum connotant terminum diuersum, nequit generatio prædicari de spiratione, aut actus generandi de voluntate, vel actus spirandi de intellectu; quia per huiusmodi actus connotantur diuersi termini, & principia proximè ad actum concurrentia. Ad argu. secundæ sent. Ad 1. nego conseq. ad prob. dico, paternitatem communicari vnâ ratione, non communicari aliâ, virtualiter tantum distinctâ: sicut natura diuina, vt absoluta communicatur, vt respectiua non communicatur; ad hoc enim sufficit virtualis distinctio vnus rationis ab alia. Ad 2. nego sequel. vt constat ex resp. ad 11. Ad 3. nego anteci.

59.
Ad arg.
2. Sent.

SECTIO III.

Quod nam sit munus spirationis actiue?

60.
Paternitas
except.

4.

Quadruplex potest esse munus spirationis actiue: 1. constituere personas. 2. complere virtutem spiratiuam. 3. actiue originare terminum spirabilem. 4. referre principium spiratiuum ad oppositam correlationem spirationis passiuæ, ita paternitas in Patre constituit personam; complet vim generatiuam; actiue originat terminum generabilem; & formaliter refert principium generatiuum ad oppositam relationem filiationis. Controuersia est, quodnam munus ex his conueniat spirationi actiue. Nota, quod qui spirationi actiue tribuit munus constituendi personam, consequenter etiam illi tribuit munus complendi virtutem originandi personam, & simul referendi subiectum ad oppositum terminum; quia cū hæc relatio sit in persona producente, si illam constituit in ratione personæ, simul etiam complet in virtute spirandi originandi, & referendi ad terminum productum. Item qui ei tribuit munus complendi virtutem, simul etiam tribuit munus originandi, & referendi: quique tribuit munus originandi, simul tribuit & munus referendi. Contrâ verò qui illi tribuit solum munus referendi, eo ipso illi negat reliqua munia superiora, cō quod munus superius includit inferius, non contrâ.

61.
Nota.

62.
1. Sent.

PRIMA sent. docet, spirationem actiuam constituere personam Patris & Filij. *Aureol. in 1. dist. 11. art. 3. propos. 1. 2. & 3. & dist. 12. qu. & dist. 13. art. 4.*
Tom. 1. De Dio.

Fundam. aliâ spiratio actiua accideret personæ Patris & Filij; quidquid enim essentiam, vel personam non constituit, accidit personæ: nam omnis substantialis constitutio aut est naturæ, aut personæ: at spiratio actiua non constituit naturam, cū non sit perfectio absoluta; ergo si nec constituit personam, erit accidens personæ. Confirm. Non minoris efficaciz est spiratio actiua, quàm passiuâ; at passiuâ personam constituit; ergo & actiua.

Fundam.
63.
2. Sent.

SECUNDA affirmat, spirationem actiuam solum referre personam Patris & Filij ad Spiritum S. sub ratione Spiratoris. *Henrici in sum. art. 60. qu. 5. Egid. in 1. dist. 11. art. 2. qu. 2. sine corp. & qu. 3. Zumel. 1. p. qu. 36. art. 4. disp. 2. Suarez lib. 5. de Trinit. cap. 6. & lib. 10. cap. 4. Prob. 1. Idem est immediatum principium productiuum per intellectum, & per voluntatem: ergo si Pater sola paternitate constitutus generat, sola paternitate constitutus spirat. Antec. prob. Amor procedit ex notitiâ obiecti amati: ergo idem est amans, qui intelligens. Idem spirat amando, qui generat intelligendo. Id ipsum constat de Filio, qui vt supponitur prior origine productioni per voluntatem, per solam filiationem habet, quidquid requiritur ad spirandum.*

64.
Pr. 2.

2. Tota vis spirandi est voluntas, relatio est sola conditio distinguens tantum personam spirantem à termino spirabili. Sed paternitas & filiatio sufficienter distinguunt personam spirantem à termino spirabili: ergo spiratio actiua est purus respectus consequens ad productionem personæ spiratæ, nam quidquid requiritur per modum principij, vel originis ad spirandum, totum id præstat voluntas personæ distincta à termino spirabili.

65.
Confirm.

Confirm. ex quo tota vis producendi est natura, ea semel per aliquam relationem determinata ad personam, sit sufficienter productiua cuiuscumque actionis possibilis. Ex quo colligunt, spirationem actiuam non recipi immediatè in naturâ, sed in patre & filio, non quatenus sunt vnum, sed quatenus sunt plures: quia cū hæc relatio non habeat nisi referre, & referri in Deo non possit nisi persona, immediatè recipi debet in personâ Patris & Filij, quos tantum refert ad terminum spiratum; ad cuius productionem resultat, censeaturque aduenire Patri & Filio perfectè constitutis, in virtute spirandi; vt purus respectus ad terminum spiratum.

TERTIA asserit, spirationem actiuam constituere potentiam spirandi. *Richards in 1. dist. 11. qu. 3. & 4. Scot. dist. 12. qu. 1. ad 3. sine, Rubio. qu. 1. Gapreo. concl. 4. & ad 5. Henri. & ad 2. confirm. Scoti Ochami qu. 1. Gabriel. qu. 1. Argen. dist. 7. art. 1. ad 3. sine, & dist. 11. art. 2. Vasquez disp. 164. cap. 3. Molin. qu. 36. art. 4. disp. 2. §. quo loco, & ad 3. Zuniga de Trinit. disp. 16. dub. 6. Quæ probabilior est: SThom. q. 36. a. 4. ad 1. vbi docet, vim spiratiuam; à quâ procedit Spiritus sanctus, constitui ex naturâ & proprietate Patri, Filioque communi; igitur spiratio actiua prærequiritur per modum principij ad eius productionem.*

66.
Sent. 3.
verior.

Fundament. spiratio actiua non potest personam constituere: nec constitutas solum referre; ergo necessariò constituit virtutem spirandi: à sufficiente munerum enumeratione: nam licet possit tantum originare, origo tamen actiua spirandi necessariò supponit proprietatem spiratiuam, ratione diuersam à paternitate & filiatione, vt infra. Antec. prob. vel spiratio actiua constituit personam à Patre & Filio diuersam, vel ipsas personas Patris & Filij. Primum est hæreticum; de fide n. est, in Deo

67.
Fundam.
Spiratio act.
nequit con-
stituire per-
sonam.

tres tantum esse personas Secundum repugnat proprietati personali, de cuius ratione est incommunicabilis: Est enim personalitas teste Ioan. Latino in Conc. Floren. sess. 19. post med. §. legatur, intellectualis naturæ incommunicabilis substantia. Implicat igitur spirationem actiuam constituere personas Patris & Filij, & esse illis communem.

Quod si non constitueret virtutem spirandi, sed tantum referret personas spirantes ad terminum spiratum, sequeretur 1. originem actiuam generandi distingui realiter ab origine actiuam spirandi, contra omnes ferè, vt præced. disp. sect. 3. scilicet si spiratio actiuam est tantum relatio consequens ad originem actiuam spirandi; origo actiuam spirandi est à voluntate diuinâ, vt immediatè determinata paternitate & filiatione: & consequenter, quatenus origo actiuam est, supra actum essentialem volitionis addit paternitatem & filiationem seu quod immediatè addit proximum produciens: At per aduersi. proximum principium spiratum supra volitionem essentialem immediatè addit solam paternitatem & filiationem; igitur distinguitur realiter ab origine actiuam generandi: hoc n. includit solam paternitatem; origo spiratiua simul cum paternitate includit filiationem: sed paternitas distinguitur realiter à paternitate & filiatione vt inclusum ab includente: ergo & ipsa origo generationis ab origine spirationis. Hoc autem non sequitur ex nesci à sent. in qua actiuam generatio addit intellectioni paternitatem: actiuam spiratio addit volitioni proprietatem spirandi; quæ quia non distinguitur à paternitate & filiatione, neque origo spirandi distinguetur ab origine generandi.

Sequeretur 2. si potentia spiratiua immediatè completeretur à paternitate & filiatione, illam non esse integram in solo Patre, aut in solo Filio, sed in vtroque simul; sicut in Patre non est filiatio, nec in filio paternitas: Consequ. est absurdum: nam aliàs Pater non haberet à se quiddam requiritur ad spirandum sed completeretur, per vim spiratiuam existentem in Filio. 3. Spiratio actiuam esset in Deo accidens metaphysicum, daretur in Deo metaphysica compositio ex subiecto & accidente, quæ purissimo actui repugnat, scilicet quiddam est extra totius naturæ personæque constitutionem, accidit personæ: huiusmodi est spiratio actiuam in sent. aduersi. nam illa nec constituit naturam, nec personas, sed eas tantum refert perfectè constitutas.

DICES: Non esse accidens, quia licet de facto personas non constituat, apta tan en est illas constituere: vnde, si eas non reperiret constitutas, de facto constitueret. Confirm. si prius origine Pater spiraret Spiritum S. quam Verbum generet, eo casu spiratio actiuam constitueret personam Patris; quia non posset spirare, nisi præsupponeretur constitutus in ratione personæ: at eo casu non posset supponi constitutus personaliter, nisi per spirationem actiuam, nam relatio paternitatis eo casu foret communis Filio; non secus ac nunc est communis illi spiratio actiuam, ergo spiratio actiuam de se est apta constituere personas. Sed contrà; hoc non probat, quòd de facto non sit accidens, sed quòd non esset, si personas constitueret, nam quamdiu aliqua ratio non ingreditur personalem constitutionem suppositi, actu manet extra personalem constitutionem ipsius, atque aded manet accidens ipsius. Nam sicut ratio constitutiua non dicitur accidens suppositi, ex eo, quòd posset actu non constituere, si reperiret constitutum: ita è conuerso nec ratio non cõstituens, dicitur essentialis ex eo, quòd

constitueret, si non reperiret constitutum, qui ratio accidentalis, vel essentialis desumenda non est ex eo, quòd esset, sed ex eo, quòd est talis. 2. implicat, vt spiratio actiuam constituat personam: nam de ratione constituentis personam est incommunicabilis: spiratio autem actiuam est essentialiter communicabilis. Ad confir. nego, in casu, spirationem actiuam fore eiusdem rationis ac nunc est, vnde nil mirum, si tunc Patris personam constitueret, quam non constituit nunc, sicut diuersæ rationis foret tunc paternitas, ac nunc est; & propterea nunc constituit personam patris, quam non constitueret tunc, quia tunc spiratio actiuam non esset tantum virtus producendi, sed etiam hypostatica forma: quam perfectionem haberet hoc ipso, quòd esset prima proprietates relatiua afficiens naturam diuinam. Contrà verò, quia tunc paternitas foret sola virtus generandi Verbum vnà cum Spiritu S. qui tunc simul cum Patre concurre et per eandem intellectionem sibi à Patre communicatam ad gignendum Verbum, non esset proprietates constitutiua primæ personæ, quia non esset prima proprietates relatiua afficiens naturam diuinam, cum supponeret aliam proprietates relatiua afficientem naturam diuinam, & determinantem illam ad rationem primæ personæ, nempe ipsam spirationem actiuam, quæ eo casu præcederet relationem paternitatis. Prob. 4. in diuinis non solum debet esse distinctio inter suppositum produciens, & suppositum productum, sed etiam inter potentiam proximè productiuam & terminum producibilem. Igitur Pater & Filius non solum distingui debent à Spiritu S. vt suppositum produciens à supposito productum, sed etiam vt principium proximè spiratiuum à termino spirabili. Nequit autem Pater & Filius in ratione principij proximè spiratiui distingui à termino spirabili per paternitatem & filiationem: ergo per communem notionem, quæ dicitur spiratio actiuam: ergo spiratio actiuam non solum refert, sed etiam constituit principium proximè spiratiuum. Antec. est S. Thom. 1. p. qu. 41. art. 4. corp. & ad 3. docentis, in diuinis dari potentiam ad actus notionales realiter distinctam à terminis producibilibus, quia potentia designat principium, principium distinctionem importat ab eo, cuius est principij; cum nihil possit se ipsum producere. Minor hic controu. Prob. suppositum non potius respicit hanc, quam illam suppositi operationem; est enim vniuersale principium omnium actionum, quas potest suppositum operari: potentia respicit determinatam suppositi operationem, à quâ proximè specificatur, & ad quam specificum ordinem dicit. Vnde in eodem supposito plures sunt potentia, diuersas respicientes operationes. Ergo licet paternitas & filiatio distinguant Patrem & Filium à Spiritu S. in ratione suppositi produciens, non tamen distinguunt illos in ratione principij proximè spiratiui, nam principium proximè spiratiuum constituitur per proprietates proximè ordinatam ad terminum spirabilem; hæc autem non est paternitas, quæ proximè tantum respicit terminum generabilem, sicut filiatio principium proximè generatiuum. Confirm. hæc sent. melius saluat Cõcilia & Patres affirmantes, Patrem & filium esse vnicum principium Spiritus S. per vnicam spirationem, vt definit Concil. Floren. quia non modo saluat vnitatem principij remoti & essentialis, sed etiam proximi, & notionalis, de quo tantum poterat dubitari.

Ex dictis sequitur. 1. Spirationem actiuam immediatè recipi in Patre & Filio iam constitutis in ratione personæ, quia potentia producendi supponit

68.
Nec constitutos referre tantum.

69.
Non esset integra in Patre.

70.
Esset accidens metaph.

71.
Dices.
Confirm.

72.
Contrà.

73.
Ad confir.

Ratio diuinitatis.

74.
Pr. à priori.

Ratio.

Hic controu.

Inter suppositum & potentiam productiuam discrimen.

75.
Confirm.

76.
Coroll. 1.

supponit personam constitutam; Spiratio autem actiua est potentia Patris & Filij producendi Spiritum sanctum: igitur supponit illos constitutos in ratione personarum. Antec. prob. omne principium productiuum extra se supponit principium operatum perfecte constitutum in se. 2. Spiratio actiua concipienda est prius in Patre, quam in Filio: nam Filius habet illam à Patre mediâ generatione; igitur ante generationem supponenda est in Patre; in quo tamen posterius ratione concipienda est, quam potentia generatiua, non tamen post actum generandi. 1. patet, quia potentia generatiua constituitur per actum intelligendi, spiratiua per actum volendi. 2. constat, quia generatio est via, quâ Pater communicat Filio cum ipsâ naturâ diuinâ potentiam spiratiuam, sed prius, quam illam communicet Filio, supponitur habere in se ipso: ergo. In Filio prius ratione concipienda est potentia spiratiua, quam referatur ad Patrem, quia relatio ad correlationem supponit subiectum perfecte constitutum in se. 3. Spiratio actiua non est accidens metaphysicum in Deo, cum constituat personas proximè fecundas & potentes ad spirandum: quæ fecunditas, cum sit essentialis Deo, non minus, quam fecunditas ad generandum, nequit spiratio actiua, quæ huiusmodi fecunditatem proximè constituit, esse accidens; cum non sit extra omnem constitutionem Deitatis. 4. Dari in Deo constitutum ex actu volendi & spiratione actiua, ratione tantum distinctum à Patre & Filio, à quo, non ut à supposito, sed ut à principio proximè spiratiuo procedit Spiritus S. *Lege Molinam cit.*

Ad fundam. primæ sent. patet ex 3. coroll. ad con-
firm. dist. maior. est minoris efficaciz in constituendo suppositum, concedo; quia cum sit proprietas communis, nequit constituere suppositum ex naturâ suâ incommunicabile. Est minoris efficaciz, hoc est minoris perfectionis, nego. Nam vtraque est in suo genere infinita, vna in constituendo proximum principium spiratiuum, altera in constituendo suppositum incommunicabile. Ad 1. argum. secundæ, dic, solum probare, quod idem suppositum, quod amat, simul intelligit: nec posse amare, quin simul intelligat: non quod per eandem proximam potentiam, quâ amat, simul intelligat, aut è conuerso: ut constat in humanis, in quibus idem suppositum, quod amat, intelligit, non tamen per eandem potentiam, quâ amat, simul intelligit. Concedo igitur antec. de identitate suppositi: nego de identitate potentiz, & proximi principij, quo. Nam aliâ proprietate constituitur potentia generatiua Patris, aliâ potentia spiratiua Patris & Filij.

Ad 2. nego, relationem in diuinis requiri tantum ut conditionem distinguentem personam producentem à producta, sed etiam ut rationem formalem constituentem proximum principium producendi, illudque proximè distinguendi à termino producibili. Vnde concedo minorem de distinctione personarum spirantis, ut quod; nego de distinctione principij proximè spiratiui ut quo. Ad confir. dico, eam solum probare de supposito, productiuo ut quod, non de potentia proximè productiuâ ut quo.

SECTIO IV.

An relationes diuina distinguantur ex natura rei ab essentia?

PRIMA sent. Scoti in 1. dist. 2. quest. ult. §. sed id constat, Ocham. qu. 1. in decis. qu. & dist. 30. qu. 4. Tom. I. De Deo.

Durand. dist. 33. quest. 1. dist. 34. qu. 2. Mayro. dist. 2. qu. 1. §. ideo, Marsil. qu. 6. art. 2. Gabriel. distinct. 2. quest. 1. artic. 3. dub. 3. affirmantium. Prob. 1. impossibile est de eodem à parte rei existente contradictoria verificari. At de essentia diuinâ verificatur, quod sit communicabilis; de relatione quod sit incommunicabilis: de essentia, quod non producat; de relatione siue personâ, quod producat, & producat; de essentia, quod nec referat, nec referatur de relatione, quod & referat, & referatur, ergo impossibile est, quod essentia & relatio sint idem à parte rei. 2. Si relationes non distinguerentur ab essentia, neque etiam distinguerentur inter se: nam quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem & inter se.

SECUNDA S. Thom. 1. p. qu. 28. artic. 2. & reliqu. Scholastic. negantium, omnem distinctionem ex naturâ rei inter relationem & essentiam; quin multi suspectam, & in fide parum tutam censent opinionem Scoti. Leg. Mol. 1. p. qu. ult. disp. 2.

DICO 1. Relationes Diuinae nullo pacto ex naturâ rei distinguuntur ab essentia. 1. ex Concilio Rhemensi sub Eugenio III. vbi contra Gilbert. definitur, relationes & essentiam non esse ratione Theologica distinguendas, seu ex naturâ rei, prout ratio Theologica opponitur rationi mathematica, quæ est sola distinctio per intellectum.

2. In Florent. sess. ult. in confess. fidei, sic habetur: Porro autem, ne identitatem coniunctionemque diuina substantia distribuere, ac ipsam substantiam re ipsa, non autem sola ratione ab hypostasis & personis differre, credere videamur. Et sess. 19. ante med. Ne tamen re differre hoc putetis, sed apprehensione tantum & intelligentiâ. Sermo erat de hypostasi & naturâ, num re, vel ratione inter se differrent. Et in ead. sess. sine: Persona Patris non distinguitur à Paternitate, aut à substantia, nisi ratione.

Probatur 3. Deo concedenda est summâ simplicitas; definitur n. in Lateran. sub Innocentio III. Pr. rationa. Deus dicitur omnino simplex: non esset, si aliquam admitteret compositionem ex naturâ & relationibus: siquidem omnimoda simplicitas omnem excludit compositionem. Nec satisfaciunt Scotus & Durand. aientes, nullam ex tali distinctione compositionem resultare. Nam, cum compositio nil aliud sit, quam distinctorum vnio, si inter essentiam & relationes esset actualis distinctio, esset vera & realis compositio: saltem negare non possunt, simpliciter fore Deum, si nulla inter eius essentiam, & relationes intercederet distinctio. At simplicitas concedenda est Deo, quâ maior excogitari non potest. Dices, non repugnat distinctio relationum inter se: ergo neque ab essentia. Sed neg. consequ. nam inter se non vniantur ad constituendum vnum, sicut vniantur cum essentia. Prob. 4. Natura Diuina est illimitata; ergo identificat sibi perfectissimâ identitate omnem perfectionem, cum quâ oppositionem non habet: (quia omnis distinctio, quæ non fundatur in oppositione prouenit ex limitatione extremorum) alioqui est limitata, at cum nullâ perfectione oppositionem habet, quia est perfectio absoluta. Absolutum autem, ut absolutum nõ dicit oppositionem cum respectiuo, ut patet in creatis, in quibus absolutum & respectiuum saltem transcendentale identificantur ex naturâ rei.

DICO 2. Relationes diuinae inadæquatè identificantur cum essentia, & essentia, cum quâuis earum; se. Illud dicitur identificari inadæquatè cum aliquo, quod non est idem cum omni eo, cū quo est ipsum identificans, nec identificans est idem cum solo

77. Coroll. 2.

78. Coroll. 3.

79. Coroll. 4.

80. Ad fund. 1.

81. Ad 1. arg. 2. sent.

81. Ad 2.

83. Affirm.

Prob. 1.

2.

84. Negant.

85. A Conciliis.

86.

87.

Deus sum-
placiss.

88. Pr. à priori
ex illimita-
tione na-
tura.

89.

Rel. identi-
fic. inadæq.
cum omnia.

solo identificato, at quævis relatio personalis ita identificatur cum naturâ diuina, vt non identificetur cum reliquis relationibus personalibus, quibus cum identificantur natura: nec natura ita identificatur cum vnâ relatione, vt non etiam identificetur cum cæteris: paternitas ita identificatur cum naturâ, vt non identificetur cum filiatione, cū quâ natura ipsa identificatur: nec natura ita identificatur cum paternitate, vt non etiam identificetur cum reliquis relationibus. Hæc verò inter se distinguuntur realiter: quia pater opponitur filio; ergo repugnat, vt sint idem, quia repugnat identificatio, quæ destruit essentiam identifierum: ergo si in Deo est Pater & Filius, necessarîo inter eos est realis distinctio: non in essentiâ, in quâ non opponuntur; ergo in ipsis personalitatibus, in quibus formaliter opponuntur. Implicat enim, in Deo esse aliquam perfectionem, & non esse cum suâ ratione formali.

90. Ad rationem oppositæ sent. nego, de Deo contradictoria verificari, nam ad contradictoria non satis est, vt opposita de eadem re prædicentur, sed vt prædicentur sub eadem ratione formali & virtuali. Sunt enim contradictoria, testa Philos. eiusdem de eodem, secundum idem. Cõmunicabilitas autem & incommunicabilitas, producibilitas & improducibilitas verificantur de naturâ diuinâ secundum perfectiones virtualiter diuersas, quâs in vnâ simplicissimâ formalitate à parte rei includit. Est enim diuina essentia formaliter vnâ, virtute multiplex; quia in vnâ eademq; simplicissimâ formalitate includit perfectionem absolutam & respectiuam simul. Eadem resp. admittenda est à Scotis; nam etiam ipse saluare debet, quomodo possit eadem entitas à parte rei communicari, & non communicari, produci, & non produci; esse idem, & realiter à se ipsâ distinguui. Ad quæ omnia saluanda non sufficit sola distinctio formalis, sed necessaria est realis. At in-

91. Instat. Aureol. apud Capreol. dist. 2. qu. 3. Effectus in actu habere debet causam in actu: sed affirmationes & negationes includentes contradictoria sunt effectus in actu ante opus intellectus; ergo habere debent causam in actu: sed earum causa est distinctio: ergo inter naturâ diuinâ & relationes est distinctio ante opus intellectus. Respondet Caiet. 1. p. 9. 39. art. 1. ad 2. negando, hunc effectum prouenire à sola distinctioe actuali, quippe qui prouenire potest etiam à virtuali. Sed melius cū Capreolo; affirmatio & negatio formalis exigit distinctionem in actu: non fundamentalis, qualis est ea, quæ ante opus intellectus in Deo supponitur; sed ei sufficit distinctio virtualis seu fundamentalis. Ad 2. nego sequel. quia relationes non opponuntur essentiæ, opponuntur autem inter se, ergo quamuis non distinguantur ab essentiâ, distinguui tamē possunt inter se. Viget. Tâ idem est relatio essentiæ, quàm essentia sibi ipsi: sed implicat, esse etiam distinguui à se ipsâ; ergo & relationem à relatione quæ est idem cum essentiâ. Resp. neg. maior. nam relatio non est idem adæquatè, & conuertibiliter cum essentiâ, sicut essentia sibi ipsi; quia non cuiuscumq; identificatur essentia, identificatur relatio, nam relatio potest habere oppositionem, quam nõ potest habere essentia; ideo potest relatio distinguui ab aliquo, à quo non distinguuitur essentia. Præterea essentia est idē sibi formaliter & virtualiter; relatio verò est eadem essentiæ formaliter, non virtualiter.

92. Ad secundam. Viget. Resp. à relatione quæ est idem cum essentiâ. Resp. neg. maior. nam relatio non est idem adæquatè, & conuertibiliter cum essentiâ, sicut essentia sibi ipsi; quia non cuiuscumq; identificatur essentia, identificatur relatio, nam relatio potest habere oppositionem, quam nõ potest habere essentia; ideo potest relatio distinguui ab aliquo, à quo non distinguuitur essentia. Præterea essentia est idē sibi formaliter & virtualiter; relatio verò est eadem essentiæ formaliter, non virtualiter.

93. Illud verò principium: *Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem & inter se.* 1. eandem difficult. habet in sent. Scoti & Dur. quia, vt rectè Aureo. talis est identitas extremorum inter se, qualis est eorum identitas cum tertio. Ergo è conuerso talis est distinctio extremorum inter se, qualis est distinctio eorūden.

à tertio. At relationes Diuinæ non distinguuntur ab essentiâ realiter, sed vel formaliter secundum Scot. vel modaliter secundum Durand. igitur nec poterūt inter se distinguui realiter. 2. Dico, hoc principium verificari tantum de iis, quæ non sunt opposita; patet 1. exemplo actionis, & passionis, quo vtitur S. Tho. 1. p. qu. 28. art. 3. ad 1. Etenim licet actio & passio identificentur cum motu, & cum eo non opponantur, siquidem tam actio, quàm passio prædicatur de motu, ex hoc tamen non tollitur formalis oppositio actionis, & passionis inter se; quia nec actio prædicatur de passione, nec passio de actione. 2. constat ratione; opposita propter identificationem cum tertio, non amittunt oppositionem inter se, quia identificatio nõ destruit essentiâ identifierum. Posito igitur, quodd cū diuinâ essentiâ identificetur oppositæ relationes, nõ sequitur ex earū idēitate cū essentia identitas earundē inter se: quia sicut ex identitate earum cum essentiâ non tollitur realis oppositio inter se; ita neque ex earum idēitate cum essentiâ sequitur realis idēitas inter se. Sed contrâ; hinc sequeretur, destrui artem syllog. quæ in hoc principio fundatur. *Quæ sunt eadem vni tertio prædicatione, sunt eadem prædicatione & inter se,* quæ regula deficit in syllog. expositorio tam affirmatiuo. *Hic Deus est Pater; hic Deus est Filius; ergo Filius est Pater;* quàm negatiuo, *Pater est hic Deus; Pater non est Filius, nõ rectè sequitur, ergo Filius non est hic Deus.* Resp. etiam in hoc mysterio valere artem syllog. si leges seruentur expositoriij Syllogismi, scil. vt terminus sit perfectè singularis, & nullo modo communis. In prædictis, terminus non est perfectè singularis, cū sit re ipsâ communis tribus suppositis. Vnde semper proceditur à non distributo ad distributum: qui modus argum. fallax est, vt patet in hoc syllog. *Equus est animal: homo est animal. ergo homo est equus.* Simili vitio laborat prior, in quo medius terminus Deus, non distribuitur in maiore, & minore pro omni supposito, in quo est. Quod si distribuatur. *Omnis res, quæ est Deus, est Pater: omnis res, quæ est Deus, est Filius: rectè concludetur, ergo Filius est Pater.* Sed falsæ præmissæ. Similiter in postter. syllog. procedimus à termino non negato ad negatum, quod est virtute procedere à non distributo ad distributum; quia negatiuo vim habet distribuendi. Vitiantur etiam syllogismi in diuinis variatione appellationis, vt *Pater generat: essentia est Pater: ergo essentia generat.* Etenim verba, vtitur & adiectiua appellant formale significatum. Vnde cū dicimus, *Pater generat,* Verbum *Generat*, appellat formale significatum *Patris*: cū verò dicimus, *Essentia est Pater,* non reduplicatur formale significatum *Essentiæ*: vnde committitur variatio appellationis.

SECTIO V.

An relationes sint de essentia Deitatis?

PRIMA sent. negat. Ferrar. 2. con. gen. 6. 9. Rubio: in 1. dist. 3. qu. 1. concl. 3. Zumel. 1. p. 9. 28. art. 2. disp. 3. concl. 1. & qu. 39. art. 1. disp. 2. Molin. 1. p. qu. 28. a. 2. disp. 6. Vasquez disp. 12. c. 2. Suarez lib. 4. de Trinit. à cap. 5. & à fortiori sequitur ex eorum sent. qui negant attributa esse de essentiâ Dei. Prob. 1. ex Probant ar. Ferrar. Relatio vt relatio nullam dicit perfectionem: nihil autem intrat essentiam Dei, nisi quod perfectionem importat: ergo, 2. ex Rubio. Nullus conceptus vnus ordinis potest esse quidditatiuus conceptui alterius ordinis; Sed conceptus relationis est conceptus alterius ordinis à conceptu Deitatis,

Inter se
disting.

90.

91.
Instat.

Respondet.

92.
Ad secundam.
Viget.

Resp.

93.

94.
Principium
explic.

A priori.

95.
Dicat.

Resp.
Syllog. legem
seruantur.

96.
Appellatio-
ne variatur.

97.
Negat.

98.

tatis, siquidem vnus est respectiuus, alter abolutus: igitur relatio non potest esse de essentia Deitatis. 3. Concilia & Patres distinguunt in Deo communia à propriis & communia vocant essentialia, propria vero personalia. At si relationes essent de essentia Dei, essent æquæ essentialia, atque absoluta. Confir. Concil. Lateran. & Florent. definiunt, totam essentiam esse communem omnibus personis, personalia verò esse propria vniuscuiusque: Item. Patrem gignendo totam substantiam communicare Filio, *præter esse Patrem*: si autem relationes essent essentialia naturæ, Pater non totam essentiam sed partem essentia communicaret Filio.

4. Ex August. 7. de Trin. cap. 4. & 6. Deus non eo Deus, quo Pater: at si relationes essent de essentia Dei, eo Deus esset Deus, quo Pater, nam particula *quo*, reduplicat essentialia. 5. Quidquid est de essentia Dei, est de essentia cuiusque personæ: nam singulæ personæ sunt verus Deus, at non omnes relationes sunt de essentia cuiusque personæ: quia nulla persona est Trinitas, ergo nullæ relationes sunt de essentia Dei. 6. Essentia Dei est perfectè vna & indiuisa, nullam in se admittens distinctionem ex natura rei: relationes autem sunt plures & diuisæ; nequeunt igitur essentiam constituere. 7. Essentia Dei tota est communis; ergo tota est absoluta: non igitur dicit essentialiter relationes; alioqui quâ parte diceret relationes, non esset communis, sed propria

8. Patet per generationem communicat totam essentiam Filio, vt Concilia definiunt, cui tamen non comunicat paternitatem: ergo paternitas non intrat essentiam Dei. 9. Pater prius origine, quàm generet Filium, est completè Deus: ergo per generationem Filij non producit aliquid pertinens ad essentiam Dei. Igitur filiatio, quæ generatione producit, non est de essentia Deitatis.

10. Implicat concipere integram essentiam in aliquo sine omni eo, quod essentialiter constituit illam. Ergo implicat concipere integram essentiam Dei in patre absque filiatione, si filiatio est de essentia Dei. Antec. patet; quia omnipotentia est de essentia Dei, implicat, vt aliqua persona habeat essentiam, & non habeat omnipotentiam. Confir. Si personalitas esset de essentia humanitatis, non posset in aliquo reperiri integra humanitas absque personalitate. Ergo si relationes sunt de essentia Dei, implicat in aliquâ personâ reperiri integram essentiam Dei absque omnibus relationibus.

11. Si natura Dei includeret essentialiter relationes, valeret hæc propositio, *Natura producit; Natura producitur*; Conseq. est damnatum in Concil. Later. & refertur cap. Damianus, De summa Trinit. ergo.

12. Natura Diuina comparatur ad relationes, vt determinabile ad determinatum. Repugnat autem, vt determinabile, includat suum determinatum, alioquin pars includeret totum.

13. Relationes diuinæ distinguuntur virtualiter à naturâ; ergo non possunt essentialiter includi in ea, quia id tantum includitur essentialiter in aliquo, quod includitur in obiectiuo conceptu ipsius: sed quod distinguitur virtualiter ab aliquo, non potest includi in obiectiuo conceptu ipsius; alioqui non distingueretur virtualiter ab ipso.

14. Relationes diuinæ concipiuntur vt modi modificantes substantiam diuinam: ita Patres: ergo nequeunt illam essentialiter constituere, quia nullus modus essentialiter includitur in re modificata.

SECUNDA affirmat. Henri. quodl. 5. qu. 6. Vbi docet Dei essentiam concipi non posse absque relatione respectu; Aureol. in 1. dist. 1. artic. 4. fine, & dist. 4. p. 2. dist. artic. 4. 5. & 6. & in 3. dist. 1. qu. 3. artic. 3. Ari-

min. in 1. dist. 27. art. 2. Caiet. 1. p. qu. 27. art. 2. fine, affirmantis, quod si perfectio diuini esse definienda esset, omnia in se concluderet, quod autem in definitione rei ponitur, est essentialia rei: Bannez. 1. p. qu. 28. art. 7. dub. 3. ad 6. Valen. qu. 39. qu. suâ 13. pu. 1. ad ult. argum. ex S. Tho. 1. p. qu. 27. art. 2. ad 3. asserente, in perfectione diuini esse contineri Verbum intelligibiliter procedens, principium Verbi, & quacumque ad eius perfectionem pertinent. Nec oppositum docet qu. 33. art. 3. ad 1. vbi asserit communia includi in conceptu priorum; non è conuerso. Nam intelligit de inclusione explicitâ, non implicita: quo pacto communia includuntur in conceptu personarum, in concreto significatarum quo modo eo loco sumit propria. Propria vero non includuntur explicitè, sed tantum implicitè in conceptu communium; quia personæ non includuntur explicitè in conceptu Deitatis, sicut Deitas in conceptu personarum. Dicitur autem aliquid essentialia alicui, per solam realem adentitatem cum illo; 2. per obiectiuam etiam inclusionem in illo. Hoc posterius tantum dici solet essentialia; nam prius solum dicitur identicum. Exemplum primi sit, Risibile respectu hominis, posito quod risibile ex natura rei non distinguatur ab homine. Exemplum secundi sit, Rationale respectu eiusdem. Etenim risibilitas, et si ex natura rei identificetur cum homine, non tamen includitur in conceptu obiectiuo hominis; nam concipi potest homo, non concepta eius risibilitate: nequit autem concipi homo, non concepta eius rationalitate. Vnde rationalitas non solum includitur realiter in homine, vt risibilitas, sed etiam obiectiuè, quia concipi non potest homo, quin simul concipiatur eius rationalitas. Adhuc autem vnum includi potest essentialiter in alio, 1. explicitè; 2. implicitè: velut animal explicitè includit sensibilitatem, implicitè substantiam. Ex his ad diuina ascendendo, controuersia non est, an relationes sint idem realiter, ac formaliter formalitate rei cum essentia diuinâ, hoc enim probatum est sectio preced. contra Scot. sed an sint idem essentialiter & formaliter, formalitate obiectiuâ & rationis, ita vt nequeat concipi adæquatè Deus, quin simul implicitè saltem concipiantur relationes.

DICO 1. Relationes implicitè includuntur in obiectiuo conceptu naturæ Diuinæ, atque aded illæ sunt de essentia Dei: 1. ex Ansel. in monol. cap. 16. vbi docet omnia quæ sunt in Deo prædicari in quid & essentialiter de Deo, non modò re (vt excludat solam prædicationem identicam) sed etiam consideratione: Vni vnum est quidquid essentialiter de summâ substantia dicitur: ita ipsa vno modo, vna consideratione est, quidquid est essentialiter.

2. Ex aliis Patribus passim admittentibus has prædicationes, *Essentia Diuina est Pater, Filius, & Spiritus S.* Essentia diuina sunt tres personæ: Athanasius Orat. contr. Gregales Sabelli. vniuersa, plenitudo & integritas Deitatis est Pater vt Pater & Filius vt Filius, & infra: Idem, inquit, De Filio & Spiritu sancto est existimandum. Et Serm. 4. con. Aria. pag. 3. Quoniam Filius est imago Patris, necesse est vt cogites, Deitatem & proprietatem Patris ipsam essentiam Filij constituere. Cyrillus libr. 13. Thesau. cap. 1. Spiritus sanctus, in ipso Deo essentialiter est. Et cap. 2. Spiritum sanctum appellat, operationem essentialiam in propria hypostasi producentem, & in Deo manentem.

Eadem propositio. admittit S. Doct. 1. p. qu. 36. art. 6. Essentia Diuina est Paternitas, Filiatio, Spiratio. Nec dicas, illas admitti propter solam inclusionem identicam. Nam sola identica inclusio prædicati cum subiecto non sufficit ad prædicationem

Colligitur ex S. Tho.

112. Caput quæst. Essentialia identicum.

Vel per obiectiuam inclusionem.

113. Conclus. 1a

Colligitur ex Anselm.

114.

115.

Inclusio
identica non
facit ad
prædic. ab-
stract.

116.
Pr. assertio
à priori.

prædicationem in abstracto, ut patet in hac proposi-
tione: *Rationalitas est animalitas*: quia in prædicationibus
abstractis prædicamus tantum ea, quæ implicitè
saltem includuntur in conceptu obiectiuo subiecti,
ut sunt sola essentialia; hæc enim tantum nequeunt
præscindi, saltem implicitè à conceptu obiectiuo
subiecti. Prob. 3. Constitutum adæquatè Dei
est ipsum esse infinitum & illimitatum in omni ge-
nere perfectionis possibilis; sed hoc implicitè inuo-
luit omnes perfectiones tam absolutas, quàm respec-
tiuas in Deo possibiliter existentes, nam ratio il-
limitationis & infinitatis in omni genere perfe-
ctionis formaliter constituitur per inclusionem om-
nium perfectionum tam absolutarum, quàm rela-
tiuarum, compossibiliter in Deo existentium, non
minus quàm ratio humanitatis constituitur per ani-
malitatem & rationalitatem. Ergo sicut concipi ne-
quit humanitas, quin simul concipiatur utraque per-
fectio animalitatis & rationalitatis; ita concipi ne-
quit ratio ipsa Deitatis vndequeq; illimitata, quin
simul implicitè saltem concipiantur omnes perfe-
ctiones absolutæ & respectiuæ, in Deo possibiliter
existentes; alioqui non conciperetur, ut perfectè
illimitata in omni genere perfectionis. Maior constat
ex disp. de constitutiuo Dei; nam adæquatè
constitutiuum in vnaquaque re assignari debet id,
quod perfectiori modo ipsius naturam explicat. At
perfectiori modo naturam Dei explicat ratio entis
vndequeque perfecti & illimitati; nam hæc non so-
lum ponit infinitam perfectionem in Deo, sed per-
fectiori modo, quod illa poni potest; quia illam ponit,
ut essentialiter constituentem Deum. Qui modus
perfectissimus est, quia ponit illam, ut magis inti-
mam Deo, & per maiorem unitatem & simplici-
tatem cum ipso. *Confir. 1. Deus ex suo formali
conceptu importat aliquid actu subsistens: Sed non
importat aliquid actu subsistens subsistentiã abso-
lutã; ut infra: ergo relatiua: ergo essentialiter im-
portat tres subsistentias relatiuas, quia Deus non
subsistit perfectè in vno tantum supposito, sed tri-
bus. Maior constat; nam Deus ex modo signifi-
candi importat Deitatem vltimò actu tam, ac per-
fectissimo modo existentem; hoc autem formaliter
habetur per ipsum actuale subsistere; nam poten-
tiale non ponit vltimam actualitatem & perfectio-
nem debitã naturæ diuinæ. 2. Ex Patribus, præ-
sertim ex August. 6. 7. & 15. lib. de Trinit. & alibi, in
Deo tres personæ simul non sunt quid perfectius,
quàm singulæ: hoc autem non potest rectè saluari,
nisi dicamus, omnes personas essentialiter includi
in eadem essentiã communi. Quo fit, ut quia sin-
gulæ personæ quidditatiuè continent essentialiam,
quidditatiuè etiam contineant perfectiones reli-
quarum personarum, non quidem constitutiue, nam
hoc modo destrueretur perfectio ipsa Trinitatis;
sed virtualiter & per circumincessionem, ut Patres &
Schol. loquuntur.*

117.
Confir. 1.

118.
Confir. 2.

119.
Concl. 2.

Fundam.

*DICO 2. Essentialia diuina concepta ex ratione
explicita non importat explicitè, nisi solas perfe-
ctiones absolutas. S. Tho. 1. p. q. 33. art. 3. ad 1. Affir-
mat propria non includi in conceptu communium,
sc. explicitè, Aegid. in 1. dist. 33. art. 1. qu. 2. Argem. dist.
34. concl. 3. Fundam. Id tantum diuina essentialia im-
portat explicitè, quod explicitè obiicitur intelle-
ctui illam concipienti; nam ratio expliciti & im-
pliciti est tantum per ordinem ad intellectum; cum
res in seipsa non magis explicitè dicat vnam per-
fectionem, quàm aliam, cum omnes dicat, ut à par-
te rei sunt. Sed hæc est tantum perfectio absoluta:
nam id tantum explicitè obiicitur intellectui di-
uinam essentialiam concipienti, quod commune est*

omnibus personis; sc. diuina essentialia concipiuntur, ut
forma formaliter constituens quamlibet personam
in esse Dei, hoc autem est sola Deitas, non pro-
prietas aliqua respectiua. *Confirm. id tantum ex-
plicitè importat hoc nomen Deus, quod commu-
niter concipitur ab omnibus; & non est perfectio
respectiua; quia gentiles concipiendo Deum nul-
lam concipiunt perfectionem respectiuam: ergo.*

*Obiicit 1. Constitutum rei est indiuisibile; er-
go vel totum concipitur, atque adeo implicat rem
concipere vnâ ratione essentiali, & non aliâ; vel ni-
hil illius concipitur, & sic nihil essentialia rei con-
cipitur; quia totum essentialia specificum consistit
in ipso constitutiuo rei. Resp. vltimum constitu-
tuum rei esse duplex, alterum virtualiter diuisibi-
le, constans ex pluribus rationibus virtualiter di-
uersis, ut constat de vltimo constitutiuo intellectu
creati, quod essentialiter constat ex speculatiuo
& pratico; alterum omnino indiuisibile, constans
ex vna tantum ratione formaliter & virtualiter in-
diuisibili, ut rationale in homine. Quando consti-
tutum est primo modo, potest res explicitè con-
cipi vnâ ratione essentiali, & non aliâ; secus quan-
do est 2. modo. Ratio: quando vltimum consti-
tutum est virtualiter diuisibile continet plures ra-
tiones, quasi partialiter essentialia, per quarum v-
namquamque res potest explicitè concipi, ut essen-
tialiter distincta à cæteris. Quando verò est vir-
tualiter indiuisibile, non continet, nisi vnam tan-
tum rationem essentialiam specificam, per quam di-
stinguatur à cæteris: quæ vel concipitur, & tota es-
sentialia specificam rei concipitur; vel non concipitur,
& iam nequit res concipi, ut essentialiter à cæteris
distincta. Quia igitur constitutum Dei ob sui in-
finitatem & illimitationem constat ex pluribus ra-
tionibus virtualiter diuersis, potest ex imperfecto
nostro modo concipiendi limitari ad vnam ratio-
nem essentialiam explicitam, & non ad aliam, &
adhuc concipi, ut essentialiter distinctus ab omni
eo, quod non est Deus. *Obiicit 2. Ratio Deitatis
est ipsa ratio illimitationis & infinitatis simpliciter.
Implicat igitur concipere Deitatem, & non concipi-
ere omnem perfectionem explicitè. Antec. patet,
quia Deitas est vltimum constitutum Dei; & hoc
in vnaquaque re concipi debet explicitè. Resp.
Deitas est explicita ratio infinitatis solum secun-
dum perfectionem absolutam, implicitè verò secun-
dum respectiuam. Ad prob. concedo minor. quan-
do vltimum constitutum rei est indiuisibile; nego
quando illud est virtualiter diuisibile.**

*Ad 1. argu. primæ, nego antec. de quo infra. Ad
2. maior est vera, quando conceptus sunt diuersi
ordinis prædicamentalis; falsa verò, quando sunt
eiusdem ordinis prædic. ut conceptus corporis est
quidditatiuus rationali, quia est eiusdem ordinis
prædic. cum illo, esto sit ratione diuersus ab illo.
Ergo licet in Deo perfectio relatiua sit ratione di-
uersa à perfectione absolutâ, quia tamen vtraque
est ordinis diuini, non repugnat, vnam essentialiter
includi in alia. Ad 3. dico, Concilia sumere essen-
tiam pro solâ perfectione, quam dicit explicitè: cui
tantum perfectioni ex communi vsu appropriatur
hoc nomen Essentialia. Vnde non licet illud vsurpare
ad significandam perfectionem relatiuam. Iuxta
quam doctrinam explicantur Patres, cum dicunt,
personas non prædicari Essentialiter de Deitate. Ad
confirm. nego Patrem communicare partem suæ
substantiæ Filio: Sicut neque per aduers. Pater non
communicando paternitatem, quæ essentialiam quid-
ditatiuè includit, dici potest partem suæ substan-
tiæ non communicare. Cum non minus Paternitas
in eorum*

Confir.

120.
Disput.

Resp.
Constitutum
res virtua-
liter diuisi-
bile.

121.
Dico 2.

Resp.

122.
Ad arg.
1. Senti.

123.
Ad 3.

Ratio

124.
Ad 4.

125.
Ad 5.

Ratio

126.
Ad hono-

Potest natu-
ra constitui
per opposita
non persona.

Resp.

Ad 6.

Resp.
in forma.

in eorum sent. includat essentiam, quam in nostrâ essentia includat Paternitatem, quia nomen patris connotat diuisionem perfectionis communicatæ à non communicatæ. Ad 4. August. interpretor iuxta 2. assert. vt interpretati debent ipsi aduers. cum *ibid. cap. 2.* subdit: *Non eo verbum, quo sapientia; quia sapientia essentialiter dicitur: Verbum autem relatiue tantum ad eum, cuius est verbum.* Cum tamen Verbum, etiam per aduers. essentialiter includat sapientiam. Loquitur igitur de ratione essentiali explicitâ, non de implicitè tantum importatâ per hæc nomina. Constat ex eo, quod *ibid. cap. 6.* docet, Patris personam ad se dici, non ad Filium & Spiritum S. nempe ex conceptu explicito & modo intelligendi nostro; non ex re significatâ & conceptu implicito.

Ad 5. disting. maior. quidquid est de essentia Dei, est de essentia personæ, ratione naturæ, concedo; ratione ipsius personæ formaliter sumptæ, nego. quia potest aliquid prædicatum conuenire naturæ, & non personæ, vt persona est formaliter. Pater, tum quia naturæ conuenit identificare sibi omnes relationes quod non conuenit personæ. Tum quia & fortius, conuenit naturæ communicabilitas essentialiter, quæ tamen non conuenit personæ; non enim sequitur natura est communicabilis, ergo & persona: nam comunicabilitas fundamentaliter sumpta, cum sit perfectio realis & absoluta, essentialiter conuenit naturæ, quæ tamen non conuenit essentialiter personæ, in cuius quidditatiuo conceptu includitur ipsa natura. Et contra aduers. Deitas est de essentia relationis, & tamen non quidquid conuenit Deitati, conuenit relationi; nam Deitati conuenit, non referri, non opponi, non produci; relationi contra, conuenit referri, opponi, produci. Tum quia in multorum sent. aptitudo ad multa est essentialis naturæ creatæ, quæ tamen non conuenit indiuiduis, quibus comunicatur, & ratio in subiectâ materiâ est, quia natura diuina cum nullâ relatione oppositionem habet, quam tamen oppositionem habet vna persona cum aliâ. Nequit autem vnum oppositum essentialiter constitui per alterum oppositum, quia nullum ens potest intrinsecè & essentialiter constitui per id, quod realiter à se excludit. Igitur potest natura, non persona essentialiter constitui per oppositas relationes, quia sicut ob hanc rationem potest natura, & non persona identicè constitui per oppositas relationes: ita ob eandem poterit natura, & non persona essentialiter constitui per easdem relationes, cum non sit maior implicancia de vnâ cõstitutione, quam de aliâ. Nam tota implicancia oritur ex eo, quod eadem natura à parte rei sit eadè cum relationibus, & relationes ipsæ non sint eadè inter se: sed constitutio essentialis non ponit maiorem identificationem à parte rei naturæ cum relationibus, quam constitutio identicâ, sed solum in ordine ad intellectum concipientem: ergo si non implicat, vt eadem natura identicè includat oppositas relationes, absque eo quod illæ identicè sese includant, neque implicabit, vt eadem natura essentialiter includat oppositas relationes, absque eo quod illæ essentialiter sese includant.

DICES: ergo saltem persona, vt persona non est integrè Deus essentialiter. Resp. neg. conseq. quia negatio, cum sit malignantis naturæ, negat de subiecto prædicatum omni modo: vnde non solum negaret de personâ vt personâ, sed etiam de naturâ inclusâ essentialiter in personis. Ad 6. Hoc arg. militat etiam contra vnitatem identicam, quam aduersarij tenentur admittere, hoc pacto: Natura diuina est realiter vna & indiuisa, relationes sunt realiter plures & diuisæ; ergo nequeunt illam identicè

vnam constitutere. Sicut igitur realis distinctio personatum non obstat reali ac identicæ vnitati naturæ: ita nec realis distinctio earundem obstat essentiali ac formali vnitati eiusdem. Ad argum. neg. conseq. Ratio: relationes, non vt realiter diuisæ inter se, essentiam Dei constituunt, sed vt sunt formaliter vnum in naturâ: sicut actio & passio constituunt essentialiter motum, non vt distinctæ formaliter inter se, sed vt sunt formaliter vnum cum motu. Ad 7. Retorq. 1. sic: Personalitas Dei tota est propria; ergo tota est relatiua: non igitur naturam essentialiter includit; alioqui quâ parte naturam includeret, non esset propria, sed communis. At hoc non obstante, personalitas etiam per aduers. naturam essentialiter includit 2. dist. antec. essentia Dei tota adæquatè sumpta in ratione implicitâ est communis, nego; tota accepta tantum in ratione explicitâ, concedo; hæc autem est sola ratio absoluta. Eodem modo respondebunt de personalitate ipsâ, quæ tota est opposita & propria in ratione explicitâ, non implicitâ. Ad 8. Retorq. pariter arg. Nihil paternitatis per generationem comunicatur filio, cui tamen tota essentia comunicatur, quæ essentialiter includitur in paternitate. Item tota filiatio producitur, & tamen nihil essentia quidditatiuè inclusæ in Filiatione producitur: igitur essentia non intrat personalitatem; non valet conseq. neque per aduers. Quare resp. Patrem communicare totam essentiam Filio solum in ratione explicitâ Deitatis non implicitâ. Quam resp. ipsi admittere debent de communicatione paternitatis quoad solam rationem implicitam naturæ, non explicitam personalitatis. Ad 9. Dist. antec. Pater prius origine, quam generet filium, est completè Deus absque filiatione, vt persona est formaliter, concedo; quia vt sic non constituitur intrinsecè per filiationem; est completè Deus, vt natura, nego; quia vt sic includit intrinsecè filiationem vt rationem constituentem: potest igitur vt natura essentialiter includere illam, esto non includat vt persona, quia vt persona distinguitur realiter ab illa. Vnde dist. conseq. filiatio non est de essentia constitutiva Patris in ratione personæ, concedo; in ratione naturæ, nego. Idem argu. solvendum est aduers. quoad identitatem, quam habet natura Patris cum filiatione, non habet Pater cum filiatione. Nam eadem ratio est de inclusione identicâ, ac de inclusione essentiali: quia vt supra, inclusio essentialis non addit maiorem inclusionem à parte rei, quam dicat ipsa inclusio identicâ; nisi quod inclusio essentialis præter inclusionem identicam, addit etiam inclusionem obiectiuam in ordine ad intellectum concipientem. Ceterum tota difficultas est de ipsa inclusione identicâ, quæ eadem est in vtrâque sent.

Ad 10. Dist. antec. implicat concipere integram essentiam absque omni ratione illam constituyente respectu eius, quod essentialiter constituit, concedo; respectu eius, quod essentialiter non constituit, nego: Filiatio autem non constituit essentialiter personam Patris, sed tantum naturam Patris: vnde solum implicat concipere naturam, quæ est in Patre, absque filiatione, vt ratione constituyente, non autem personam Patris: sicut implicat concipere integram essentiam naturæ creatæ, quæ est in Petre, absque aptitudine ad alia indiuidua; non tamen implicat concipere Petrum sine huiusmodi ordine & aptitudine, eo quod, licet talis aptitudo sit de essentia naturæ Petri, non tamen est de essentia ipsius personæ & indiuidui Petri. Nec est eadem ratio de perfectionibus absolutis, quæ, quia nulli

Resp. in forma.

129.
Ad 7. Retorq. arg.

Resp.

130.
Ad 8. Retorq.

Resp.

131.
Ad 9.

Filiatio
Constituit
Patrem in
tot. natura.

132.
Ad 10.

opponuntur, cuiusque competit essentia, essentialiter competunt & illæ.

133.
Ad conf.

Ad Confir. Dist. antec. si personalitas esset de essentia humanitatis, non posset reperiri integra humanitas absque personalitate constituyente humanitatem, concedo; absque personalitate constituyente id, cui esset communicata humanitas, nego. Quod autem de facto personalitas non sit de essentia humanitatis, non ex eo præcisè colligitur, quia non constituit id, cui communicator, sed quia non constituit humanitatem, à quâ realiter separatur.

134.
Ad 11.

Ad 11. nego sequat. Nam licet natura diuina dicat essentialiter relationes, eas tamen dicit tantum implicitè; explicitè autem dicit solam perfectionem absolutam, quæ cum in diuinis non distinguatur, nequit illi attribui actus notionalis; quia hic semper facit sensum formalem & explicitum: significat enim conuenire subiecto ex sola ratione formali explicitâ, vt in his propos. *Intellectus intelligit: Voluntas spirat.*

135.
Ad 12:

Ad 12. Dist. maior. comparatur natura diuina ad relationes, vt determinabile ad determinatum positiuè, nego; alioqui ex naturâ, & relatione resultaret metaphysica compositio; negatiuè seu præcisitiuè; cōcedo. Quod est comparari idem vt implicitè conceptum ad seipsum vt explicitè conceptum sicut comparatur ens ad suos modos, & definitum ad suam definitionem. Hoc autem modo non implicat, vt determinabile includat determinatum, non quidem explicitè, sed implicitè. Ad 13. Dist. antec. relationes diuinæ distinguuntur virtualiter à naturâ ex conceptu explicito, concedo; implicito, nego; ergo non includuntur in ea explicitè, concedo: non includuntur implicitè, nego: & hoc satis est, vt includantur essentialiter, vt patet de prædicatis communibus & superioribus, quæ essentialiter includuntur in particularibus, & inferioribus, licet ea tantum implicitè includantur: vt ratio substantiæ essentialiter includitur in ratione animalis, esto ratio substantiæ implicitè tantum includatur in ratione animalis. Ad prob. dico. Id tantum includitur essentialiter in aliquo, quod includitur in obiectiuo conceptu ipsius vel implicitè, vel explicitè. Quia verò potest, quod virtualiter distinguitur ab aliquo, includi implicitè in conceptu obiectiuo ipsius, poterit esse de essentia ipsius saltem implicitè, esto non sit de essentia ipsius explicitè. Sicut prædicata communia sunt tantum de essentia inferioris: prædicata verò particularia sunt de essentia explicitè non quidem positiuè, sed negatiuè, seu præcisitiuè relationes à naturâ, non tamen est fundamentum excludendi eas implicitè.

137.
Ad 14.

Ad 14. Concedo, modum accidentalem includi posse in essentia rei; nego, includi non posse modum substantialem, vt constat de differentiis rerum, quæ concipiuntur à nobis, vt modi substantiales quidditatiuè constituentes essentiam rei.

SECTIO VI.

An Relationes includant essentialiter naturam diuinam?

138.

Sensus non est, an relationes in concreto naturam diuinam essentialiter includant, cum fiat ipsæ personæ diuinæ, quæ essentialiter constituuntur ex naturâ & proprietatibus personalibus: sed sensus est, an relationes abstractè sumptæ,

veluti paternitas, aut filiatio, naturam diuinam essentialiter includant.

PRIMA sent. negat: *Scoti in 2. dist. 7. §. Ad arg. igitur, Rubio, Molina, Vasquez cit.* & sequitur ex opinione tum eorum, qui asserunt relationes diuinæ nullam in se dicere perfectionem; tum eorum, qui illas à parte rei à naturâ diuinâ distinguunt. Probat *Vasquez 1.* Natura non includit essentialiter relationes, ergo nec relatio naturam, quia impossibile est, vt vnum præscindat ab altero, quin simul alterum præscindat ab illo: igitur si natura præscindit à relationibus, seriâ relationes præscindunt à naturâ. 2. Relatio concipitur, vt adueniens Deitati: ergo non concipitur, vt includens formaliter Deitatem; alioqui non conciperetur vt adueniens illi, sed vt præhabens formaliter illam.

3. Relatio concipitur, vt determinans; essentia verò vt determinabilis: impossibile autem est, vt determinans includat formaliter determinabile; alioqui idem esset determinans, & determinatum simul, quod implicat, quia inuoluit duo contradictoria simul.

4. Relatio se tota est respectiua, essentia se tota est absoluta; igitur nequit relatio obiectiuè includere essentiam; alioqui idem conciperetur, vt respectiuum, & absolutum simul.

5. Persona diuina constituitur ex naturâ & relatione; sed constitutio essentialiter importat duo, nempe constitutum & constituibile, vt patet in omni constitutione: ergo relatio & natura, quæ sunt constituenta personam, concipientur vt duo vnum vt constitutum, alterum vt constituibile. Non igitur vna concipitur, vt formaliter includens aliam; alioqui non conciperentur vt duo, sed vt vnum. *Confir.* Si relatio includeret formaliter essentiam, persona constitueretur ex personâ; quia persona est essentia relatione determinata: ergo si relatio includeret formaliter essentiam, relatio esset formaliter persona. ergo persona constitueretur ex personâ: quo nihil absurdus.

6. Maiorem distinctionem in nostro conceptu importat paternitas à naturâ, quàm Pater: sed Pater includit formaliter naturam, vt constitutum suum constituens: ergo paternitas non includit formaliter naturam. 7. Si paternitas includeret in suo conceptu naturam, eadem relatio seipsâ conueniret, & differret à filiatione: consequens est impossibile, quia conuenientia dicit unitatem, differentia multitudinem; quæ cum sint contradictoria, nequeunt eidem conuenire.

8. Si relatio includeret formaliter essentiam, valeret hæc propos. *Paternitas est essentia*; ergo & hæc alia, *Deus paternitate intelligit, hoc pacto: Pater essentia intelligit; paternitas est essentia*, ergo *Pater paternitate intelligit*. *Confir.* Si essentia esset de conceptu paternitatis; ergo etiam attributa: ergo vera esset hæc propos. *Paternitas est intellectus*, sicut & hæc, *Paternitas est essentia*: sed Deus intelligit intellectus; ergo intelligit paternitate.

9. Alia est ratio essentiæ, alia relationis: igitur non potest essentia quidditatiuè includi in conceptu relationis. 10. Absolutum non est de essentia relatiui. Deitas est absoluta; ergo non est de essentia relationis. *Confir.* alioqui vera esset hæc propos. *Relatio diuina est ens absolutum.*

SECUNDA affirmat: *Zumel, Torres, Suarez cit.* Quæ probabilior est, & prob. Relatio diuina, quæ diuina est, essentialiter dicit modum essendi perfectissimū, at modus essendi perfectissimus est, vt explicitè dicat perfectionem respectiuam infinitam, & implicitè inuoluet omnem perfectionem absolutam. Maior

139.
Negant.

Prob. 1.
argu. 10.

240.

141.

142.

143.

144.
Confir.

145.

146.

147.

Confir.

148.

149.

Confir.

150.

Affirm. verius, & no-
stris prin-
cipis conformi.

ior consistat, nam quævis ratio diuina, vt diuina est est formaliter, non solum dicit summam perfectionem in eo genere, in quo præ se concipitur, sed summo modo perfectam; quippe quæ non solum dicit illam illimitatam in eo genere, in quo ea explicitè concipitur, sed etiam in modo essendi. At perfectius illa concipitur, si concipiatur vt essentialiter includens omnem perfectionem absolutam: ergo, &c. **DICES.** Sufficit, si concipiatur vt includens omnem perfectionem absolutam solum identicè; ergo non est necessarium, vt illam includat essentialiter. Sed contrà, tum quia perfectius concipitur, si concipiatur, vt illam includens essentialiter. Qui modus concipiendi, cum sit perfectior debitus est relationibus diuinis. Tum quia, implicat in adiecto, relationes diuinas concipi, vt identicè tantum, & non essentialiter includentes perfectiones absolutas. Nam vnum includi essentialiter in conceptu alterius nil aliud est formaliter, quam vnum concipi non posse sine alio. Contrà verò vnum includi identicè in alio formaliter non est aliud, quam vnum posse perfectè concipi sine alio. Implicat igitur relationes diuinas non posse concipi, nisi vt identicè includentes perfectiones absolutas, & tamen illas non includere essentialiter. Nam si nequeunt concipi sine illis, implicitè saltem includunt essentialiter illas. Instabis Relatio diuina ex naturâ suâ est perfectio limitata, cum ex naturâ suâ, excludat oppositam correlationem. Omnis autem perfectio, quæ ex naturâ suâ non includit omnem perfectionem, non est illimitata simpliciter: igitur ex naturâ suâ non postulat essentialem inclusionem naturæ. **Resp.** ex hoc discursu tantum sequi, relationem diuinam limitari ad non includendam oppositam correlationem, non reliquas perfectiones non oppositas. Sicut perfectas solum limitatur ad excludendam oppositam differentiam inaleitatis, non ipsam rationem entis vt sic. **Dist.** igitur antec. est limitata ad excludendam oppositam correlationem, concedo: reliquas correlationes non oppositas, nego: igitur ex naturâ suâ non includit naturam, nego consequ. **Ad 1.** oppositæ, nego antec. **Ad 2.** & 3. resp. Eadem relatio conceptu explicito concipitur vt adueniens Deitati, implicito vt includens Deitatem; quam solum determinat ratione explicitâ, non implicitâ. Perfectas enim explicitè solum dicit talem modum essendi: ens verò explicitè solum rationem entis: implicitè autem tam perfectas dicit ens, quam ens perfectas. Aduenit igitur perfectas enti, & determinat illud ad tale ens, non secundum rationem entis, quam perfectas dicit implicitè, sed secundum rationem perfectas, quam dicit explicitè. Pari modo relatio diuina aduenit Deitati, & determinat illam ad talem personam, non secundum Deitatem, quam relatio increata dicit implicitè, sed secundum conceptum relationis, quam dicit explicitè. Est enim determinatio solum per expressiorem conceptum, & aduentum eiusdem perfectionis clarius & expressius conceptæ. In quo sensu non implicat vt idem sit explicitè determinabile, & implicitè determinatum. **Ad 4.** **Dist.** maior. & minor. est relatio se tota respectiua, natura se tota absoluta in ratione dumtaxat explicita concedo: explicitâ & implicitâ simul, nego: sic enim tam relatio est respectiua & absoluta, quam natura absoluta & respectiua simul. **Ad 5.** resp. ad constitutionem secundum rationem sufficere duo distincta in ratione tantum explicitâ. **Ad confir.** nego sequel. Etenim, vt persona non dicatur constitui ex personâ, sufficit vt non constituatur ex relatione, explicitè importante

vtumque. Nam constitutio per rationem attenditur tantum secundum rationes explicitas constitutivas, & constituibiles. **DICES.** Si sola distinctio impliciti, & expliciti sufficit ad constitutionem rationis, ad eandem sufficet distinctio definitionis & definiti. **Resp.** nego. sequel. Nam ad constitutionem requiritur, vt constituens non sit per modum explicantis ipsum constitutum, cuiusmodi est definitio respectu definiti, sed per modum aduenientis; hoc. n. importat conceptus constitutivus.

Ad 6. **Nego.** quoad rem significatam maiorem distinctionem importate abstractum, quam concretum in Deo, sed tantum in modo significandi: quia concretum importat per modum habentis, quod abstractum dicit per modum inclusi. Ob summam quippe actualitatem & simplicitatem, idem importat in Deo abstractum, & concretum; quoad rem significatam; quoad modum autem significandi concretum importat æque primò vttramque rationem; abstractum explicitè importat vnâ rationem, implicitè aliam. **Ad 7.** Eadem relatio diuina conuenit & differt in eadem ratione explicitè conceptâ, nego; conuenit in ratione implicitâ, & differt in explicitâ, concedo. Hæc autem nulla est implicatio, vt res summè illimitata, & simplicissima fundare possit rationem identitatis, & distinctionis secundum rationes formales & explicitas, virtualiter diuersas. **Ad 8.** Concedo valere primam propos. nego valere secundam. Quia quando verbum prædicatur de subiecto, facit sensum expressum & formalem, & solum denotatur conuenire illi in ratione explicitè significatâ; secus quando prædicatur nomen substantiuum. ex. gr. *Homo est animal*, vera est propos. quia prædicatum est nomen substantiuum. Contrà verò, *Homo animalitate intelligit*, falsa est propos. quia reddit sensum formalem & explicitum, & significat, ipsum intelligere conuenire homini ratione animalitatis vt explicitè significatæ, talis enim propositio æquiualeat reduplicatiuæ, quæ solum reduplicat rationem explicitam, ratione cuius tantum denotatur conuenire prædicatum subiecto. Vnde in eo syllog. nego. consequ. variatur enim sensus implicitus in explicitum, vt in hoc syllog. *Homo est animal: Homo intelligit: ergo Homo animalitate intelligit.* **Ad confir.** nego. consequ. ob eandem rationem. **Ad 9.** **Nego** consequ. alia. n. est ratio animalitatis: & tamè ratio entis est de essentiâ animalitatis, & cuiuscunque alterius rationis realis. ergo etiam si ratio essentiæ sit alia in conceptu explicito à ratione relationis, adhuc tamen non obstat, quin vna sit de implicito conceptu quidditatiuo alterius. **Ad 10.** Concedo absolutum non esse de essentiâ relatiui increati, ob summam illimitationem & simplicitatem. **Ad confir.** **Nego** sequel. nam absolutum importat conceptum præcisum à respectiui, quo pacto nequit absolutum prædicari de respectiui: sic enim affirmaretur, quod præcisus & explicitus conceptus absolutus, esset ipse præcisus & explicitus relatiuus.

SECTIO VII.

An Relationes diuine existant existentiâ relatiuâ ratione distinctâ ab existentiâ absolutâ naturæ?

P RIMA sent. negat: Capreo. in 3. dist. 1. qu. 1. art. ad 2. contra concl. **Quies.** 1. p. qu. 28. art. 2. §. Coroll. **Fer-** **negant.** **Art.** 4.

151. Dices.
152. Instas.
153. Ad arg. opp.
154. Ad 4.
155. Ad 5. Ad confir.

156. Dices.
157. Ad 6.
158. Ad 7.
159. Ad 8.
160. Ad 9.
161. Ad 10.

7 art. 4 con. gen. 26 §. Attend. Regid. m 1 dist. 2 §. art. ult. ad 2. Vasquez 1 p. disp. 126. Albers. coroll. 9. ex pradic. Ad aliquid. Ruiz de Trin. disp. 1 §. sect. 3.

163.

Prob. 1. Auth. S. Tho. vbique docentis, in Deo esse vnum Esse, vnumque subsistere absolutum, quo diuinæ personæ omnes existunt & subsistunt; 1. p. qu. 40. artic. 2. ad 2. ad 2. 3. p. q. 17. artic. 2. ad 3. de poten. qu. 2. art. 6. & qu. 8. art. 2. ad 11. Vnde ferè omnes Thomista docent, diuinæ relationes non addere aliquid esse, vel subsistere, ne ratione quidem à naturâ distinctum, sed solam incommunicabilitatem, & distinctionem ab aliâ personâ.

164.

Ratio 1.

Prob. 2. ratione : 1. Existentiâ absoluta naturæ est infinita & à parte rei identificata cum quâuis relatione : ergo per eam sufficienter existere possunt omnes relationes ; quia maiorem possit perfectionem in existentiâ absolutâ. Ergo de facto per illam existunt. quia quod potest esse, actu est in Deo.

165.

Ratio 2.

2. Si relatio diuina haberet propriam existentiâm relatiuam, sequeretur illam à parte rei distingui ab essentiâ, nam quidditas relationis non est de essentiâ naturæ; & ad distinctionem à parte rei nil aliud requiritur. 3. Sequeretur, in Deo esse tres existentiâs,

166.

Ratio 3.

atque ad eò tres durationes, quæ, quia carent principio & fine, essent æternæ. Igitur in Deo tres essent æternitates, contra sy. nb. Athan. Non tres æterni, sed vnus æternus. 4. Concedenda foret in Deo quarta existentiâ spirationis actiue, cum sit par ratio de hâc & reliquis relationibus : ac proinde non tantum tres, sed quatuor essent existentiæ relatiuæ in Deo. 5. Quod est fund. Vasq. & sequitur Ruiz. Non dicitur suppositum creatum habere duplicem, sed vnâ dumtaxat existentiâm, etiam si præter existentiâ naturæ, superaddat modum subsistendi distinctum. Ergo neque supposita increata dicenda erunt habere plures, sed vnâ tantum existentiâm, etiam si supra existentiâ naturæ addant triplicem modum subsistendi relatiuum : tum quia vna existentiâ aliam non modificat : tum quia modus existendi non affert naturæ existentiâ : relatio autem diuina, teste Damasc. libr. 1. de fide cap. 11. est modus existendi : ergo. 6. Si in Deo vna tantum esset persona, existeret eadem existentiâ naturæ : ergo etiam nunc tres personæ existunt eadem existentiâ absolutâ naturæ; cum non alio modo existant nunc tres, ac existeret nunc persona. 7. Si darentur tres existentiæ relatiuæ in Deo, sequeretur, existentiâm absolutam vterius terminari tribus existentiis relatiuis : hoc autem implicat, quia nequit vna existentiâ terminari aliâ existentiâ. Confirm. ideò non datur subsistentia absoluta in Deo, quia sequeretur, illam vterius terminari tribus subsistentiis relatiuis. 8. Vel quælibet ex his tribus existentiis relatiuis est completa, vel incompleta ; si completa ; ergo non potest facere vnum per se cum existentiâ absolutâ naturæ ; cum nullum ens completum facere possit vnum per se cum alio ente completo : ergo facit vnum per accidens. Si verò dicatur incompleta ; est indigna Deo, in quo nihil est, aut concipi potest incompletum.

169.

Ratio 6.

170. Ratio 7.

171. Ratio 8.

172.

SECUNDA sent. affirmat. Richar. de S. Victo. libr. 4. de Trin. cap. 17 ubi, Quot, inquit, sunt in diuinitate personæ, tot incommunicabiles existentiæ, quia nihil aliud est, inquit, cap. 18. persona, quam incommunicabilis existentiâ. Alensius 1. p. qu. 49. me. 2. Richar. in 3. dist. 1. art. 1. 2. & ad 5. Scot. in 1. dist. 11. q. 2. ad 1. quodlib. 4. art. 3. ad argu. princip. Medina 3. p. qu. 17. art. 2. dub. 3. Zumel 1. p. q. 28. art. 2. d. sp. 4. Suarez 3. p. disp. 11. sect. 2. & lib. 3. de Trin. cap. 5. Zuniga de Trin. disput. 5. dub. 11. Quæ sent. probabilior est.

Affirm. vtrius.

PRIMA ratio. Relatio diuina in explicito conceptu non includit essentiâ, & tamen explicito conceptu includit existentiâ igitur existentiâ relationis ratione distinguitur ab existentiâ naturæ. Quia omnis existentiâ in Deo, aut est naturæ, aut relationis : ergo si relatio explicito conceptu relationis dicit existentiâ, & non absolutam naturæ; ergo respectiuam relationis. Minor constat, quia relatio diuina explicito conceptu relationis non est ens in potentiâ, sed in actu vltimo & perfectissimo : omne autem ens est in actu formaliter per existentiâ. Maior prob. relatio diuina explicito conceptu dicit solam perfectionem respectiuam : ergo explicito conceptu non includit essentiâ, cuiusque existentiâ. Dicæ; attributum sapientiæ explicito conceptu sapientiæ non includit explicite essentiâ, & tamen non sequitur quòd explicito conceptu sapientiæ, non includat naturæ existentiâ. ergo nec sequitur, quòd si relatio diuina explicito conceptu relationis non includit essentiâ, quòd nec includat eius existentiâ, quia potest includere existentiâ naturæ, etiam si non includat quidditatem illius. Resp. nego conseq. quia ex 3. ratione, existentiâ debet proportionari rei, cuius est existentiâ. Potest existentiâ absoluta naturæ proportionari perfectioni absolutæ attributorum, non respectiuam relationum. Ratio 2. Relatio diuina producit : existentiâ absoluta naturæ non producit : sed productio essentialiter terminatur ad rei existentiâ : ergo relatio diuina existit existentiâ respectiuâ ; ratione distincta ab existentiâ absolutâ naturæ. Minor prob. productio tradit terminum de non esse ad esse, salte n illâ formalitate, quâ illum producit; ergo essen. ialiter terminatur ad existentiâ rei ; alioqui non traduceret, sed potius supponeret illum esse eadem formalitate, quâ illum produceret; ac proinde supponeret esse eâ formalitate, quâ produceretur, antequam produceretur.

Respondent 1. productionem diuinam terminari ad relationem, vt existentem existentiâ absolutâ naturæ. Sed contra; hæc præexistit termino producendo : ergo si ad hanc terminatur productio, terminus producendus præsupponitur existere, prius quàm producat ; ac proinde non potest accipere existentiâ vi productionis, quâ producit. Resp. 2. Productionem terminari ad communicandum termino productio effectum formalem existentiæ absolutæ. Sed contra ; nam communicatio diuina supponit productionem termini ; persona enim diuina communicat suam naturam personæ productæ, illam producendo ; quatenus in sua natura producit nouam personalitatem. Ergo communicatio existentiæ absolutæ supponit terminum productum, non tantum secundum quidditatem, vt alii opinantur, siquidem hæc non producit, nisi vt existens ; sed etiam secundum existentiâ ; nam hæc est formalis terminus productionis. Igitur communicatio naturæ supponit terminum, cui talis communicatio fit, productum, atque ad eò existentem vi productionis antecedentis ipsam communicationem naturæ. Confirm. vel hic effectus formalis existentiæ absolutæ producit, vel non producit. Si producit ; igitur existentiâ absoluta producit. Si non producit, redit eadem difficultas, quo pacto productio realis terminari possit ad terminum, qui non existat vi eiusdem productionis. Ratio 3. Existentiâ proportionari debet essentiæ & quidditati rei ; cum sit actus essentiæ : At existentiâ absoluta non proportionatur quidditati relatiuæ : quia sicut existentiâ relatiua non proportionatur essentiæ absolutæ ; ita nec existentiâ

173.

Probationi

triplici.

3.

174.

Dicit.

Resp.

175.

Ratio 2.

176.

Respondet 1.

Contra.

176.

Resp. 2.

Contra.

Confirm.

178.

Ratio 3.

A priori.

Confirm.

179.

180.
Ad primam
rationem.

181.

Ad 2.

182.

Ad 3.

Predicata
differentia
multiplicis in
Deo.

183.

Differentia
tertia.

existentia absoluta essentia seu quidditati relatiua. quoniam existentia debet actuare essentiam iuxta ipsius exigentiam: exigentia autem relationis est, vt actuatur existentia ordinata ad aliud: vti exigentia rei absolutae est, vt aduatur existentia ordinata ad se. Existentia enim debet in ratione existentiae continere quiddam quidditas ipsa continet in ratione quidditatis, cum sit adaequatus actus ipsius: sed quidditas relationis est ordinata ad aliud; ergo & eius existentia. *Confir.* Repugnat accidens existere existentiae substantiae, sicut substantiam existere existentiae accidentis; ergo & relationem existentiae naturae absolutae. Ad rationes oppositae. Ad auth. *S. Doct.* respondet *cit. Barth. Medina*, illum exponendum esse, de esse essentiae, vel de esse existentiae absolutae; et si ex *cit. locis S. Thomas*, videatur ad oppositam sent. magis inclinare. Ad 1. Nego consequ. nam quamuis existentia absoluta naturae identificetur cum relationibus, adhuc tamen relationes existunt existentiae propriae relatiuae: quia sicut identificatio naturae non tollit oppositio nem diuinarum relationum inter se; ita nec earundem relationum existentiam, qua se mutuo actu respiciunt. Quod autem illae non existant existentiae naturae, non est propter insufficientiam existentiae naturae, sed propter proportionem, quam habere debet qualibet existentia cum quidditate, quam actuatur. Ad 2. Nego sequel. ad prob. nego quidditatem relationis non esse de essentia naturae diuinae, saltem vt est a parte rei. Natura enim diuina, vt est a parte rei formaliter includit suas relationes, & consequenter existentias relatiuas earum. Ad distinctionem autem a parte rei requiritur, vt quidditas existens vnus a parte rei excludat quidditatem existentem alterius. Ad 3. absque vilo absurdo in Deo concedi possunt tres existentiae & durationes relatiuae, non tres aeternitates. Nota, omnia praedicata, quae diuinis relationibus attribui possunt, esse in triplici differentia; alia, quae illis competunt secundum proprias differentias, qualia sunt relatio, proprietates personalis, hypostasis, &c. Et haec sine addito possunt de Deo, vt plura praedicari. Alia sunt, quae illis conueniunt solum ex ratione generica, cuiusmodi sunt omnia transcendentia, vt ens, res, aliquid, vnum, verum, bonum: inter quae sunt etiam existentia, substantia, quidditas. Ex his aliqua sunt quae vel ex vilitato modo loquendi Patrum, vel ex determinatione *Concil.* ad cauendas occasiones errandi, ita commodata sunt naturae communi, vt nullo modo liceat ea transferre ad relationes. Huius generis sunt substantia, essentia, & si quae alia, quae non nisi singulariter de Deo praedicantur, *Nec sicut tres personas*, inquit *Concil. Tolet. XI. ita tres substantias praedicamus, sed vna substantiam.* Et *Lateran. in capi. Firmiter*, tres fatetur personas, vnam tantum essentiam, substantiam, naturam. Alia sunt, quae licet ab extrinseca autoritate limitata non sint ad solam naturam communem, quia tamen illa ex communi modo concipiendi, & loquendi determinatur ad solam essentiam communem, vt potest ad rem perfectissimam significandam, non licet, nisi cum addito determinante ad perfectionem relatiuam, illa de Deo praedicari; qualia sunt aliqua transcendentia, vt ens, res, aliquid, vnum, verum, bonum, existentia, duratio, quae cum addito possunt de Deo pluraliter enuncitari.

Alia demum sunt, quae in suo conceptu semper includunt aliquid absolutum. Atque haec neque cum addito possunt de Deo pluraliter, nisi tantum adiectiuè, praedicari. Nam ad adiectiuam praedicationem sufficit pluralitas suppositorum. Talia sunt natura, aeternitas, sapientia, & reliqua attributa,

quae in Deo dicunt perfectionem simpliciter simplicem. Est enim natura principium omnium operationum, quod nullam rationem competit relationi. Aeternitas est interminabilis vitae tota simul, & perfecta possessio; quae in sui definitione includit existentiam vitae perfectissimae & interminabilis. Quare licet in Deo sint tres durationes relatiuae, non tamen sunt tres aeternitates; quia aeternitas inuoluit perfectionem vitae prorsus immutabilis, quae Deo competit ratione essentiae. Nec obstat, quod duratio diuinarum relationum careat principio & fine. Nam ex hoc tantum sequitur, quod reductiuè illa sit in specie aeternitatis, non per se: nam aeternitas per se superaddit perfectionem vitae interminabilis. Nonnulli renuunt concedere in Deo tria entia, aut tres entitates, seu realitates, aut tria aliqua. *184.* Tum quia ens dicitur ab esse: esse autem in Deo est vnum, ergo & ens. Tum quia, si relatio esset entitas, non omnem entitatem Pater communicaret Filio: quod falsum est. Tum quia nomina neutra referuntur ad significandam essentiam. Vnde non dicitur, in Deo est aliud & aliud, sed alius & alius. Igitur non possunt tria aliqua de Deo praedicari; quia denotaretur multiplicatio essentiae. Nihilominus concedenda sunt in Deo tria entia, praesertim cum addito, *relatiua, tres entitates, tres realitates, tria aliqua relatiua.* Tum quia haec passim in Deo concedunt Patres. Tum quia sicut in Deo conceduntur tria esse relatiua, ita & tria entia non solum adiectiuè, sed etiam substantiuè. Tum quia implicat, tres personas realiter inter se distingui, nisi per reales entitates distinctas. Eadem ratione prob. esse tria aliqua, quia ens & aliquid conuertuntur.

Ad 1. rationem, nego minor. est enim in Deo triplex esse relatiuum, ac proinde triplex ens substantiuè. Ad 2. Patrem communicare Filio omnem entitatem absolutam formaliter; virtualiter verò & per *circumcessionem* etiam perfectionem relatiuam, ratione cuius *circumcessionis*, Pater dicitur esse in Filio, & Filius in Patre, & vterque in Spiritu S. Ad 3. resp. nomina neutra non posse praedicari de singulis personis: non n. dici potest, Pater est aliud a Filio; vel Filius aliud a Patre: posse tamen de omnibus dici, quod sint tria aliqua, quia applicata singulis referuntur ad essentiam, non applicata omnibus simul; idque ex vtu & lege sapientum.

D I C E S. Si transcendentia in Deo multiplicentur, quia intrinsecè includuntur in personis multiplicatis: ergo etiam multiplicari debet diuinitas, quia haec etiam intrinsecè includitur in personis realiter multiplicatis. Resp. nego, transcendentia proprie multiplicari, quia vtunque includuntur in rebus multiplicatis, sed quia includuntur in vltimo & explicito conceptu vniuscuiusque rei. Etenim paternitas explicito & formalissimo conceptu Paternitatis, est ens, vnum, aliquid; non tamen vltimo & explicito conceptu est diuinitas, quia diuinitas dicit fundamentum omnium diuinarum perfectionum, quod non dicit Paternitas, vt praecita a natura. Ad 4. Concedo sequel. nam cum relatio spirationis actiuae nequeat formaliter existere existentia filiationis; tum quia haec producitur, spiratio autem actiua non producitur, sed communicatur cum natura diuina: tum quia tota spiratio actiua supponitur existens origine prior in Patre, quam producat Filius. Nec existere possit existentia Paternitatis: nam haec est solius Patris propria: spiratio verò actiua est etiam communis filio. Nequit autem proprium, & commune existere vna indiuisibili existentia secundum rationem. Nam quatenus

184.
Tria entia.

Relatiua.

185.
*Ad primam
rationem.*
Ad 2.

Ad 3.

186.
Dices.

Resp.

187.
Ad 4.

*Non sunt
existentia 4.*

renus est propriam requirit existentiam propriam: quatenus est commune requirit existentiam communem: quia existentia proportionari debet quiditati, quam immediate actuat. Nego tamen hinc sequi, dari quatuor existentias relatiuas in Deo: nam ad id non sufficit distinctio rationis, sed requiritur distinctio realis.

Ad 3. dico, eam tantum probare, absolute loquendo siue vlla limitatione & addito, vnum tantum concedi in Deo esse, seu existere: eo quod tres illae relatiuae existentiae eo tendunt, vt naturam in triplici hypostasi perfectissime compleant. Qua de causa vnum quoque dicitur existere in quouis supposito creato, quia licet illud ex duplici ad minimum componatur existentia, sc. naturae & subsistentiae; quia tamen ambae illae existentiae per se ordinantur ad constituendum vnum perfectum existere totale, id est absolute loquendo vnum dicitur existere in illo. Hinc tamen negari non potest, quin cum addito dici queat, in quouis supposito creato duplicem esse existentiam partialem, alteram naturae, subsistentiae alteram. Eadem ratione & in Deo triplex existentia relatiua, quae tamen partiales dici nequeunt, quia cum nulla alia componunt. Non cum natura, a qua non distinguuntur, compositio autem realis realem supponit extremorum distinctioem; non inter se, quia nullam faciunt inter se compositionem. Praeterea falsum est, vnam existentiam non posse aliam modificare, vt constat de existentia partiali creatae, modificante aliam ad componendum vnum existere totale. Falsum quoque est, relationem diuinam esse modum naturae, cum sit potius entitas in suo genere perfectissima; alioqui diuinae personae, quae solis relationibus distinguuntur, non nisi modaliter distinguerentur: nam tanta est distinctio inter extrema, quanta est distinctio rationum formalium, quibus extrema distinguuntur. Damasc. loquitur modo concipiendi di nostri per analogiam ad creatas. Sed esto, relatio diuina sit modus, adhuc tamen modus suam affert modalem existentiam re, vel ratione distinctam ab existentia fundamenti, secundum quod modus ipse re vel ratione a fundamento distinguitur.

Ad 6. Nego conseq. quia tunc illa persona esset absoluta, atque adeo apta existere existentia naturae; nunc autem personae diuinae sunt relatiuae, proinde incapaces existere existentia absolutam naturae.

Ad 7. dist. maior. Sequeretur existentiam absolutam vterius terminari existentis relatiuis in ratione existentiae, nego; cum in ratione existentiae natura diuina non egeat existentis relatiuis. Sequeretur vterius terminari in ratione subsistentiae, nego; cum in ratione existentiae natura diuina non egeat existentis relatiuis: Sequeretur vterius terminari in ratione subsistentiae, concedo; quia cum natura diuina nullam habeat subsistentiam absolutam, vt infra, vterius postulat terminari tribus subsistentis relatiuis, ob sui foecunditatem & perfectionem. Ex his patet ad confir. Ad 8. resp. quamlibet existentiam relatiua esse completam in suo dumtaxat genere, veluti existentia relatiua paternitatis est completa in genere paternitatis, non in genere existentiae relatiuae filiationis, & spirationis passiuae. Quia igitur natura ob sui foecunditatem & perfectionem, non solum est capax existentiae relatiuae paternitatis, sed filiationis, & spirationis passiuae, postulat omnes tres existentias, vs ad aequatum terminum suae foecunditatis. Vnde neutrum absurdum in arg. adductum ex nostra sent. sequitur. Non 1. quia licet vnaquaeque existentia relatiua sit in suo genere completa, quia tamen non est completa in omni genere relati-

uae existentiae, potest in natura, cum qua identificatur, relinquere capacitatem ad vltiorem existentiam relatiua, cuius natura diuina est capax. Non 2. cum vnaquaeque existentia relatiua sit in suo genere completa: neque vna exigit habere complementum alterius, cum vna non exigit formaliter existere per existentiam alterius.

SECTIO VIII.

An Relationes diuinæ superaddant essentiae perfectionem ratione diuersam?

PRIMA sent. negat; Scoti. quodlibet. 5. Richar. 194.
in. 1. dist. 24. art. 1. qu. 3. ad 1. Mayro. dist. 20. qu. 1. Negant Scoti.
sine Duran. en 3. dist. 1. q. 3. nt. 13. Arimin. in. 1. dist. 19. tus Richar.
ar. 1. Capreo. dist. 17. q. 1. ad 3. con. 1. conel. Aegid. dist.
4. ar. 1. ad. 11. Caiet. 1. p. q. 28. ar. 2. fine, Fearari. 2.
con gent. cap. 9. Molunz 1. p. q. 42. art. 6. disp. 2. qui
omnes auctores concludunt, relationes diuinæ neque perfectionem dicere, neque imperfectionem, sed abstrahere ab vtroque. Prob. 1. Si relatio diuina, quae relatio est formaliter, perfectionem diceret 195.
vel diceret finitam vel infinitam: non finitam, quia implicat in Deo perfectio finita & limitata; non infinitam, quia de ratione perfectionis infinitae est vt sit implurificabilis, & communicabilis: at relatio diuina est plurificabilis, & incommunicabilis; ergo non dicit perfectionem infinitam. Maior prob. de ratione infinite perfecti est, vt nullam perfectionem excludat: ergo de ratione infinitae perfectionis est, ut sit implurificabilis & communicabilis. Nam hoc ipso quod vna perfectio plurificaretur, excluderet aliam. 2. Si paternitas vt paternitas diceret perfectionem, cum paternitas non sit formaliter in Filio, aliqua perfectio esset in Patre, quae non esset in Filio; atque adeo plus perfectionis esset in omnibus personis simul, quam in singulis; contra August. 6. de trinit. c. 7. 8. & 10. vbi Filium solum vel Spiritum S. solum, quantus Pater, Filius, & Spiritus simul: In summa Trinitate tantum est vna, quantum tres simul sunt: nec plus aliquid sunt duae quam vna. 3. in Deo essent tres perfectiones. ac proinde tria perfecta substantiue, quia quidquid conuenit Deo ratione relationum, potest pluraliter: & substantiue de Deo praedicari. 4. vna persona esse perfectior alia; quia cum tres istae perfectiones non sint eiusdem, sed diuersae speciei, nequeunt personae, ex illis constitutae aequalis esse perfectionis. 5. Perfectio ex Ancel. dicitur illa, quae in vnoquoque melior est ipsa, quam oppositu eius: sed Filio non est melior paternitas, quam filiatio, & e conuerso; alioqui aliqua perfectio deesset Patri, & Filio quae melius esset in eis esse quam non esse: quod derogat personae diuinæ.

SECUNDA sent. affirmat: Aureo. in 1. dist. 19. 198.
q. 2. art. 3. propos. 2. Ocha. q. 1. ad. 1. cub. Bacco. dist. 23. Aff. retius.
q. 1. art. 1. §. 2. & ar. 3. & in 3. dist. 1. q. 1. ar. 2. §. 2. Gab.
riul. in 1. dist. 7. q. 3. ar. E. & dist. 19. q. 1. nota. 4. & du.
5. Bannez. 1p q. 28. ar. 2. dub. 1. Zumel. ibid. disp. 3. Vas.
quez disp. 122. c. 6. Suarez. lib. 3. de Trinit. l. 9. Alberti.
ni ex pradica. Ad aliquid corol. 1. Zuniga. de Trinit. disp. 5.
dub. 5. me. 2. Quae sent. verior est.

DICO 1. Relationes diuinæ, etiam quae relationes sunt formaliter & explicitè ab essentia virtualiter distinctae, perfectionem important; eamque infinitam, non simpliciter, sed in suo dumtaxat genere. Prima pars est S. Thom. 1. p. q. 26. art. 3. vbi Persona, inquit, significat id, quod est perfectissimum in tota natura, scilicet subsistens in rationali natura. Vnde, perfecti.

188.
De modo loquendi.

Triplex re
latiua exist.

Damascen.

189.
Ad 6.

190.
Ad 7.

191.
Ad 8.

Tres exist
entiae ad
quas ser
uimus fo
eund. casu.

199.
Pro expla
catione.

Qua relatio
formaliter
important

et non omne illud, quod est perfectionis, Deo sit attribuendum ut eo quod eius essentia continet in se omnem perfectionem, conueniens est, ut hoc nomen persona de Deo dicatur: & ibi. ad 2. approbat communem illam definitionem personæ, nempe quod sit hypostasis proprietate distincta ad dignitatem pertinente. Quæ definitio eruitur ex Patribus, signanter ex Damasc. lib. de decretis 1. instit. cap. 1. ubi Hypostases, inquit, & persona Pater, & Filius, & Spiritus S. Vnusquisque enim eorum perfecta est hypostasis, & perfecta persona.

200. Prob. 1. Relatio diuina, quæ relatio est, explicitè concepta, ut virtualiter ab essentia, & ab opposita correlatione realiter distincta, est ens reale actuale: ergo aliquam perfectionem includit: cum perfectio nil aliud sit, quam entitas commensa rei; quælibet autem relatio diuina est per se conueniens & commensa Deo; sicut paternitas Patri, ita filiatio Filio. Nec obstat, quod hæc conuenientia & commensuratio sit rationis: quia perfectio non consistit formaliter in ipsa conuenientia & commensuratione, sed in re ipsa, quæ dicitur conueniens & commensa, quæ realis est. Confir. Implicat, ut relatio diuina à parte rei abstrahat ab entitate reali; ergo & à perfectione reali. Antec. patet: quia implicat, ut res à parte rei abstrahat ab eo, quo formaliter constituitur in ratione rei. At relatio diuina constituitur in ratione rei, formaliter per entitatem realem. Conseq. liquet, quia perfectio necessarîo consequitur entitatem rei.

201. 2. Relationes diuinæ, quæ relationes sunt formaliter, constituunt personarum Trinitatem: sed hæc est perfectio Dei: ergo relationes, quæ relationes sunt formaliter, perfectionem dicunt, quia hæc perfectio non est tantum naturæ; nam hæc tota esse posset in vnâ tantum personâ, quo casu deesset Deo perfectio Trinitatis, & nõ perfectio naturæ, prout natura dicit perfectionem absolutam: igitur relationes ut relationes sunt formaliter, aliquam perfectionem addunt naturæ. 3. Relatio diuina reddit naturam fecundam, cum sit vel ipsa potentia notionalis productiua, vel saltem ad illam essentialiter prærequisita: at fecunditas est maxima perfectio naturæ diuinæ; igitur & relatio ipsa, quæ talem fecunditatem constituit.

203. 4. Filiatio diuina, quæ relatio est formaliter, sustentat humanitatem Christi: ergo quæ relatio est formaliter, perfectionem dicit, quia implicat sustentare realiter naturam, & nullam in se perfectionem dicere. Antec. prob. filiatio, ut opposita cæteris relationibus, sustentat humanitatem; alioqui etiam reliquæ personæ sustentarent eandem humanitatem; ac proinde etiam reliquæ personæ dici possent incarnatæ, quod est hæreticum. Igitur filiatio, quæ relatio est formaliter perfectionem dicit. Confir. filiatio diuina supplet in humanitate Christi perfectionem positiuam, eam scilicet quam conferret personalitas propria: ergo dicit in se perfectionem positiuam, quia implicat supplere positiuam perfectionem in alio in genere causæ formalis, quo pacto filiatio diuina supplet perfectionem positiuam in naturâ humanâ Christi, & illam non continere in se; cum nulla forma dare possit effectum formalem, quem in se non habet.

204. Prob. secunda pars, 1. ab absurdo: si relatio diuina, quæ relatio est formaliter, esset finitæ perfectionis, posset à creato intellectu comprehendî; conseq. est contra Patres: ergo. Sequel. prob. quod est finitæ perfectionis, est finitæ intelligibilitatis; quod est finitæ intelligibilitatis: comprehendî potest ab intellectu creato. Major patet; intelligibilitas adæquatè consequitur entitatem rei. Minor prob. comprehensio est cognitio adæquata in cla-

ritate & intelligibilitate obiecto; sed intelligibilitas finita adæquari potest cognitione finita. Igitur obiectum finitæ intelligibilitatis comprehendî potest ab intellectu creato. 2. Omnis perfectio in Deo est illimitata, nam omnis limitatio est ab aliquo agente, limitante illâ per ideam. Nec obstat, quod filiatio & spiratio passiuæ sint ab alio per originem; quia non sunt ab alio liberè agente per ideam, sed necessariò producente ex inclinatione naturæ.

205. TERTIA pars declaratur, nam perfectio simpliciter simplex dicitur illa, quæ cum nullâ aliâ maiore, vel æquali pugnat: siue ut Scholast. cum Anselm. definiunt, quæ in quolibet supposito est melior ipsa, quàm non ipsa, hoc est, quàm oppositum eius. At vna relatio diuina pugnat in eodem supposito cum aliâ opposita correlatione. Nec est melior in eodem individuo Deitatis Paternitas, quàm eius opposita Filiatio, cum vtrâque constituat personam diuinam. Quanquam, si eadem relationes aut singulæ, aut omnes cum naturâ comparentur, cum nullâ perfectione ipsius pugnant; suntque ut sic meliores ipsæ, quàm non ipsæ: quia comparatæ cum naturâ nullam habent oppositionem ad illam, vel ad aliquam perfectionem absolutam illius. Melius n. est naturæ diuinæ, esse in Trinitate personarum, per realem identitatem cum illis, quàm esse in vnâ tantum personâ: meliusque est eidem naturæ diuinæ, esse in Patre, quàm non esse in Patre; & esse in Filio, quàm non esse in Filio; & esse in Spiritu S: quàm non esse in Spiritu S. Non est tamen melius illi esse in Patre, quàm esse in Filio, & esse in vtroque, quàm esse in Spiritu S. quia æquè bonum ac perfectum est Deo, esse Patrem; ac esse Filium & Spiritum sanctum.

206. DICO 2. Perfectiones relatiuæ in Deo multiplicantur. Est Aureol. cit. & r. contra Vasquez & Ruiz opinantes, in Deo non esse tres perfectiones concedendas: eo quod perfectio significat integritatem rei: integritas autem rei vna est, licet ex pluribus integretur; quia sicut ex pluribus fit vnum, ita ex pluribus vna resultat integritas ac perfectio rei: licet igitur in Deo relationes sint plures, quia tamen omnes constituunt vnum Deum integrum, ac perfectum, vna erit in Deo perfectio, non triplex: Verum assertio prob. licet relationes diuinæ comparatæ cum essentia, sint vna entitas, integritas, ac perfectio; comparatæ tamen inter se, & cum personis, quas constituunt, sunt plures entitates integrantes, ac perfectiones: ergo licet comparatæ cum essentia non sint dicendæ plures perfectiones; quia ut sic non constituunt plura entia, sed vnum infinitè perfectum; comparatæ tamen inter se, & cum personis, quas realiter ad inuicem distinguunt & constituunt; dici possunt plures, non simpliciter, nam perfectio simpliciter stat pro perfectione absolutâ, sed cum addito, relatiuæ. Hinc constat, esse in Deo tria infinita, & perfecta substantiuè cum addito limitante ad tria infinita & perfecta relatiua; nam quotiescunque multiplicatur forma, multiplicatur concretum formæ: sed cum ipsis relationibus multiplicatur perfectio; ergo multiplicatur & ipsum concretum perfectionis, quod est perfectum. Contra verò, quia nec diuinitas, nec vllum attributum multiplicatur cum relationibus; non dicuntur tres Dij, aut tres Sapientes; vel Omnipotentes substantiuè, sed tantum tres diuini, tres Sapientes, & tres Omnipotentes adiectiuè: quia adiectiua multiplicantur ad multiplicationem solius suppositi, aut subiecti, etiamsi non multiplicetur forma ipsa in subiecto. Secus substantiua, quæ non multiplicantur, nisi multiplicetur

207. forma

forma significata per nomen substantiuum.

208. Ad argum. 2. s. m. 209. Ad 1. primæ, resp. relationem diuinam dicere perfectionem infinitam in suo dumtaxat genere; probatio verò procedit de perfectione infinita in omni genere. Ad 2. concedo sequel. loquendo de perfectione relatiuâ, & vt formaliter constitutiuâ personæ. nam hoc est tam certum, quàm certum sit Patrem non esse Filium, & Filium non esse Patrem. Quoad modum verò loquendi numquam concedendum est simpliciter, aliquam perfectionem esse in vnâ persona, quæ non sit in aliâ; aut plus perfectionis esse in omnibus simul, quàm in singulis, vt cum *August. in argu. ar.* reliqui Patres docent: tum quia perfectio simpliciter importat perfectionem absolutam, quæ æqualis est & eadem in omnibus personis. Tum maximè, quia eadem perfectio relatiua, quæ est in vnâ personâ, est etiam in aliâ, non formaliter & constitutiue, cum nequeant oppositæ relationes constituere eandem personam; sed virtualiter, & vt Patres & Theologi loquantur, per *Circuminfessionem*. Quæ in eo consistit, vt quælibet persona diuina ad sui complementum essentialiter postulet reliquas, vel vt terminum suæ vitalis & immanentis operationis, vel vt intimum principium vitæ, quam Persona producta communè habet cum producente, in eadè numero naturâ. nam Pater ad essentialia complementum, non quidem constitutiuum, sed terminatiuum suæ personalitatis intrinsecè postulat Filium & Spiritum S. vnum vt terminum & Verbum suæ intellectiōis; alterum vt terminum & fructum sui amoris. Similiter Filius ad essentialia complementum suæ personalitatis postulat Patrem, vt intimum principium suæ vitæ, à quo procedit; & Spiritum S. vt vitalem terminum mutui amoris cum Patre. Demum Spiritus S. Patrem & Filium postulat, vt adæquatam principium suæ vitæ, à quo indissolubili vitalique nexu procedit. vt optimè *Ansel. in monol. cap. 57. Iucundum est, inquit, intueri in Patre & Filio & vtriusque Spiritu, quomodo sint in se inuicem tanta æqualitate, vt nullus alium excedat. Præter hoc enim, quia vnusquisque eorum sic est perfectè summa essentia, vt tamen omnes tres simul non sint, nisi essentia vna summa; quæ nec sine se, vel extra se, nec minor, vel minor se posse potest. Est enim totus Pater in Filio, & communi Spiritu, & Filius in Patre & eodem Spiritu, & idem Spiritus in Patre & Filio: quia memoria summa essentia tota est in eius intelligentia & amore, & intelligentia in memoria & in amore, & amor in memoria & intelligentia. Totam quippe suam memoriam summus intelligit Spiritus & amat, & totius intelligentia meminit & totam amat, & totius amoris meminit & totum intelligit. Intelligitur autem in memoria Pater, in intelligentia Filius, in amore vtriusque Spiritus. Tanta igitur Pater & Filius, & vtriusque Spiritus æqualitate sese complectuntur, & sunt in se inuicem vt eorum nullus alium excedere, aut sine eo esse probetur. Ob hanc igitur mutuam circuminfessionem, & continentiam personarum nequit absolute negari perfectio de vnâ personâ, quæ affirmatur de aliâ, nisi cum duplici limitatione, relatiuè se. & formaliter, siue constitutiue. Si quidem negatio reddit sensum vniuersalem, & negat formam de subiecto secundum omnem modum, quo illi competere potest. Dico. Si quælibet persona diuina ad essentialia complementum suæ hypostasis possit reliquas: non ergo possunt dici tres perfectiones, sed vnâ tantum; quia sicut non sunt tres, sed vna integritas, ita nec tres, sed vna perfectio. Nego consequentiam, quia licet sub hac ratione, sub quâ quælibet persona postulat reliquas, vel vt terminum suæ immanentis operationis, vel vt principium suæ vitæ, dici non possunt*

tres, sed vna dumtaxat integra perfectio: sub aliâ tamen ratione, quâ quælibet persona postulat suam hypostasim, vt constitutiuum suæ dumtaxat personæ & distinctiuam à cæteris, dici possunt tres perfectiones relatiuæ: quia vt sic non est vna, sed triplex perfectio hypostatica constitutiuâ trium personarum realiter distinctarum, cum quibus transcendentaliter multiplicatur perfectio. Ad 3. patet ex dictis. Ad 4. nego seq. eiusque prob. nam possunt aliqua esse diuersa; & tamen in perfectione æqualia: æqualitas enim respicit intensionem perfectionis; diuersitas entitatem; velut albedo & nigredo vt octo diuersæ sunt quoad entitatem, æquales quoad intensionem. Cum igitur diuinæ relationes omnes sint infinitæ in suo genere, omnes à se, omnes essentiam includant, erunt æquales in perfectione, diuersæ tantum in entitate. 2. Dico relationes diuinas esse eiusdem & æqualis perfectionis ratione naturæ, quam singulæ essentialiter includunt; ratione cuius vnaquæque cum naturâ ipsa virtualiter, & per circuminfessionem includit reliquas omnes. Ad 5. allata descriptio per se tantum competit perfectioni simpliciter simplici, non ad certum genus limitatæ. Quamquam vt supra, si relationes comparentur cum naturâ cum quâ nullam habent oppositionem, vt sic illis competit allata definitio. Cæterum dupliciter potest perfectio aliqua ad certum aliquod genus limitari: vno modo propter imperfectionem & finitudinem entitatis; alio modo propter essentialem oppositionem. Diuinæ autem relationes limitantur ad certum genus perfectionis. 2. modo, non primò: quia prior modus limitationis pugnat cum ente increato, & à se.

An relationes Diuinæ differant specie, aut numero inter se?

Ratio dub. 1. ea differunt specie, quæ diuersis constant rationibus; at, relationes Diuinæ diuersis constant rationibus: nam ratio paternitatis dicitur *Ingenitiam* filiatio *Gignentiam* spiratio *Processionem*, quæ omnia ratione differunt. Vnde *Basiliius lib. 2. con. Eunom.* relationes diuinas appellat *specificas proprietates*. *Genitum*, inquit, atque *ingenitum specificæ ac declaratiuæ quadam sunt proprietates*. 2. Ea differunt numero, de quibus numeralis ratio prædicatur. nam ea tantum prædicantur, quæ insunt: si ratio numeralis prædicatur de diuinis relationibus, necesse est, vt in eis differentia insit. At illa prædicatur: nam diuinæ relationes dicuntur esse tres personales proprietates, realiter inter se distinctæ, quod ad rationem numeralem sufficit. Vnde *Nazian. Orat. 25. ad Aria.* diuinas relationes vocat *proprietates per se subsistentes, numero distinctas*: Et in *6. syn. ad Constau. act. 11.* eadem relationes diuinæ dicuntur *subsistentia numero diuisibiles*.

Dico 1. Relationes diuinæ non differunt proprie specie inter se. Ita omnes *Scolast. cum Mag. in dist. 19. littera H.* quod probat ex *Augu. 7. de Trin. cap. 6.* vbi fuse ostendit, in Deo non esse genus & speciem. 1. quia species cõponitur ex duobus conceptibus, quorum vnus perfectè præscindit ab alio: homo. n. qui est species animalis, componitur ex animalitate & rationalitate, quatum vna perfectè præscindit ab aliâ. In Deo, vt supra, talis cõpositio esse non potest. Vnde ratio relationis, quæ abstrahitur ab omnibus relationibus Diuinis, vt ratio cõmunis à particularibus, non præscindit perfectè ab inferioribus, sed eas implicite includit; & vicissim ab ipsis

Hac Ansel.

211. Dico.

Resp.

212. Ad 3.

Ad 5.

213. Ad 5.

214.

Ratio dub. 1.

215.

Ratio 2. dub.

His non ob-

216. Concil. 1.

Ratio 11.

217.
Ratio Aug.
2

Confirm.

218.
Differunt
quasi specie

119.
Ad 1. rat.
dub.

220.
2. Concl.

221.
Non sunt
proprie indi-
uidua.

222.
2. Rationem
dub.

ab ipsis includitur: nam vnaquæque relatio Diuina includendo quidditatiuè essentiam, includit simul cum illâ reliquas omnes relationes, si non formaliter & constitutiue, saltem virtualiter & terminatiue. 2. ratio est *August.* vna species non debet continere eandem indiuisibilem naturam, quam continet alia species sub eodem genere posita, sed multiplicatam re, solâ ratione & abstractione communem; equus .n. & homo, qui sunt duæ species sub animali positæ, non continent eandem indiuisibilem naturam animalis, sed re ipsa multiplicatam. At relationes Diuinæ continent eandem numero indiuisibilem naturam: ergo nequeunt propriâ specie differre. *Confir.* quæ specie differunt, diuersam habent definitionem; seu diuersis constant essentijs: relationes autem Diuinæ vnâ dumtaxat constant essentiâ Diuinâ infinitâ. Cæterum etsi relationes Diuinæ propriâ specie non differant, differunt tamen quasi specie, vt *S. Thom. & reliqui Scho.* loquuntur. Nam alia est ratio paternitatis in Patre; alia filiationis in Filio; alia spirationis in Spiritu S. Prima enim constituit principium generatiuum; & quatenus relatio est, formaliter consequitur ad generationem actiuam primæ personæ. 2. constituit genitum & Verbum; & quatenus est relatio formaliter consequitur ad passiuam generationem Filij. 3. constituit amorem & terminum spiratum; & quatenus est relatio formaliter consequitur ad passiuam processionem Spiritus S. Iuxta hanc doctrinam intelligendi & explicandi sunt Patres, cum relationes Diuinas *specificas proprietates* appellant. Ad 1. rationem dub. distin. maior. illa propriè differunt specie. quæ diuersis, constant rationibus perfectè sese excludentibus, diuersisque constantibus naturis ac definitionibus, cõcedo; quæ diuersis constant rationibus non sese perfectè excludentibus, nec diuersis constantibus essentijs ac definitionibus, nego.

DICO 2. Relationes Diuinæ non differunt propriè indiuidualiter vt *Mag. cit. & Schol.* assertionem eodem modo probat *August.* sicut probauerat eas non differre specie: quia, quæ indiuidualiter differunt, non habent vnâ eandemque numero naturâ, sed multiplicem: idè Petrus & Paulus non vnus, sed duo dicuntur homines. At relationes Diuinæ habent eandem numero naturâ & essentiam, vt propterea non plures, sed vnus dicuntur Deus: igitur non differunt propriè indiuidualiter. Dici tamè non possunt impropriè differre indiuidualiter, quatenus alia est numero relatio paternitatis, alia filiationis, alia spirationis passiuæ. Ex his cõstat, relationes Diuinas non esse propriè indiuiduas; quia indiuidua nõ cõueniunt in eadè numero naturâ. Cæterum non displicet modus loquendi què indicat *Cyroll. Alexan. li. 1. thesaur. c. 8* vt relationes & personæ Diuinæ non dicantur positinè numero differre, sed tantum negatiuè, vt denotetur, non esse eadem numero relatione, aut personam: *Pater*, inquit, *in Filio est, & Filius in Patre, non tamen vt idem numero.* Ex dictis patet resp ad 2. rationem dub. concedo, de, relationibus Diuinis prædicari rationem numeralè, sed inadæquatè, & secundum quid, non adæquatè & simpliciter: siquidè ratio numeri, non competit Deo, de quo prædicatur, secundum adæquatam rationem Deitatis; eò quod illi non competit ratione essentiæ, sed tantum ratione personarum. Vnde non potest prædicari, nisi cum addito declarante, & limitante ad solas personas, iuxta illud *Ioan. epist. 1. cap. 3. Tres sunt, qui testimonium dant in cælo. Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres vnus sunt.* Iuxta hanc doctrinam explicatur *Nazianz.* & alij Patres.

Tom. I. De Deo.

Dubitari posset, an in Diuinis sit ratio Totius & Partis. Negat *S. Thom.* & merito. quia pars importat propriè diuisionem & separationem à cæteris. Nulla autem persona Diuina importat diuisionem, & separationem à cæteris personis; sed vnaquæque per circuminfectionem, modo supra declarato includit reliquas.

DISPUTATIO XX.

De formali constitutio Diuinarum Personarum.

PRIMUM, quod de personis Diuinis in cõmuni disputandum est, quodnam sit formale constitutum earum, quod simul eas in seipsis constituat, & mutuo etiam illas inter se distinguat. *Communia præmittenda propriis methodo doctrinali.*

An sint in Deo proprietates personales, quibus personæ constituentur & distinguantur?

SUPPONO 1. cum *S. Thom. 1. p. q. 29. ar. 3. & reliquis Theol.* Deo verè & propriè conuenire rationem personæ; siquidem hæc ad dignitatem pertinet naturæ intellectualis. *Est .n. persona, vt ibid. ad 1. hypostasis proprietate distincta ad dignitatem pertinente.* *Definitio personæ.*

2. persona directè & formaliter importat hypostasim, indirectè & materialiter naturam: alioqui non possent dici tres personæ in Deo, quia nequit substantiuum multiplicari, nisi multiplicetur totum significatum formale. At natura Diuina non multiplicatur in tribus suppositis; ergo non est formale significatum personæ. *Suppus 2.*

PRIMA sent. *Arimin. in 1. dist. 22. q. 1.* negantis, personas Diuinas distingui proprietatibus, sed seipsis constitui, & distingui. Probat 1. quælibet persona Diuina est simplex: ergo nequit alio in suo esse constitui. Nam vel illud esset ipsa persona; & sic idem constitueret seipsum, quod implicat, cum constituens sit aliquo modo causa constituti: præterea de eo quæri posset, an alio constitueretur; & sic in infinitum. Vel est aliquid personæ, & sic persona, quæ illo constituitur, non esset simplex, cum iam componatur ex aliquo, quod non est ipsa. *3. 1. Sent. Probat argu.*

2. Non minùs est simplex in Deo persona, quàm essentia, aut quæuis proprietas personalis: sed essentia & proprietas personalis, ob summam sui simplicitatem non constituitur aliquo ergo nec Persona. *4.*

3. Si personæ constituerentur ex proprietate, constituerentur etiam ex essentiâ; at ex essentiâ constitui non possunt quia tunc persona de essentiâ prædicari non posset; cum nequeat constitutum in recto, & quidditatiuè de suo constituyente prædicari: non .n. dicitur, *anima est homo, sed hominis.* Vnde Pater, si constitueretur essentiâ & paternitate, prædicari non posset de essentiâ: cõtra *Lateran. & Patres*, qui passim de Diuina essentiâ personas prædicant. *5.*

4. Sequeretur, Patrem esse aliquo modo principiatum, quia omne constitutum est quodammodo principium sui constituti: igitur si Pater constitueretur paternitate vt formali constitutio sui, esset respectu paternitatis principiatum. 5. Si aliqua proprietas esset in Patre, quæ non communicaretur filio, non totam substantiam, sed partem suæ substantiæ Pater communicaret Filio, contra *Concilia. Sextò.* Sequeretur quòd non eadem *6. 7. 8.*

C c 2

res

res esset Pater, quæ est Filius, & Spiritus S. contra
cit. Concil. quin Pater non solum est essentia com-
 munis, quæ est Filius, sed etiam proprietates illa
 personalis, quæ non est Filius.

9. 7. Si quævis persona Diuina, præter essentia com-
 munem, habet aliquam proprietatem, cum illa non
 possit esse nisi Deitas; quia nihil in Deo est quod
 Deus non sit; sequitur, quod vnaquæque persona
 præter Deitatem communem, habeat suam pro-
 priam Deitatem, unde non vna, sed quatuor essent
 Deitates, vna communis, tres propriæ; ratione
 quarum vnaquæque persona dici posset alius Deus
 ab alia. Quod si ab hoc Auctore quæras per quid
 Pater distinguatur à Filio: respondebit, eadem pla-
 nè re, qua Pater est idem cum Filio, distinguere per-
 sonaliter à Filio. Unde concedit has propos. Pa-
 ter per essentiam est distincta persona à Filio, Pater est ea-
 dem natura cum Filio per essentiam; Pater Paternitate est
 eadem essentia cum Filio, quia vna & eadem simpli-
 cissima res est essentia & Paternitas; ac proinde
 non minus dici potest Pater essentia, quam pater-
 nitate distinguere, vel esse idem cum Filio.

11. 2. sent. tenenda. + SECUNDA cõmunis Scolast. affirmantiũ, in diuinis
 dari proprietates, quibus personæ constituuntur, &
 inter se distinguuntur, colligitur ex *Latera. cap. Fir-
 miter, de summa Trinit. Hec sancta Trinitas secundum
 communem essentiam indiuidua. secundum personales pro-
 prietates discreta: ex Florentia. sess. 18. Nos vero dici-
 mus substantiam, & personam, siue hypostasim esse idem
 re, differre autem nostro modo intelligendi: ita ut persona
 constat ex substantia, & proprietatibus. Ibidem etiam
 docetur, substantiam communicari, proprietates
 esse incommunicabiles: item substantiam differre
 ab hypostasi, sicut commune à proprio, Et sess. 19.
 sine: Persona, inquit Ioan. Latinus, constat ex diuina
 substantia, & proprietate. Et secundum proprietatem dis-
 tinguntur realiter inter se personæ; ac verò secundum
 substantiam sunt vnum. Idem docuit Sophro. in epist. ap-
 probatã à 6. Syuodo act. 11. Hoc idem propter naturam
 & identitatem, illud verò propter aliterificas horum trium
 proprietates, propterque dissimilitudines proprietatum, quæ
 in confuso vnamquamque figurant personam. Eandem
 doctri. proficitur Ecclesia in pref. de Trinit. Et in per-
 sonis proprietates. Propter quæ testimonia Canariensis
 Gregorij opinionem erroris notã sugillat certè illa te-
 meritas notam non effugiet, cum in re tam graui
 recedat à cõmuni modo loquendi Patrũ & Coci.*

Censura
 opinionis
 Gregorij.

12. Fund. veri-
 tatis huius.

Fun. licet in Deo persona sit res simplicissima, ex-
 cludens omnem compositionem, etiam metaphy-
 sicã; quia tamẽ in quãvis personã est aliquid, quod
 à parte rei est commune, & aliquid quod est vni-
 cuique proprium, licet sine distinctione inter pro-
 prium & commune; possimus, quod est propriũ ab-
 strahere à cõmuni, illudq; adinstar proprietatis concipere,
 & sic conceptum non solum in concreto, sed
 etiã in abstracto significare. Quare sicut non falsò
 cõcipimus, personas Diuinas aliquo inter se conuenire
 aliquo differre; nam quãvis modus cõcipiendi
 distinctionem inter id quo conueniunt, & quo differunt,
 verus nõ sit; res tamen ipsa quoad vtrãq; perfectionem
 cõcepta vera est, & à parte rei existens: ita nec falsò
 illas significamus per aliquid, quo cõueniunt, & quo
 differunt, quia omnia imponuntur ad significandas
 res, prout à nobis concipiuntur, & alioqui res ipsas
 quoad duplicem illam perfectionem, duplici voce
 Communis, & Proprii significata in seipsa existit.
 Præterea diuinæ simplicitati non repugnat, eam-
 dem essentiam concipere tribus suppositis commu-
 nem, eamque de omnibus prædicare; ergo nec
 personalitatem, vnicuique personæ propriam,
 eamque de vna tantum hypostasi enunciare.

Ad 1. rationem neg. conseq. Non enim simplicitati
 diuinæ repugnat constitutio per intellectum ad
 modum includentis & inclusi, siue impliciti & ex-
 pliciti. Ad prob. resp. in diuinis personis princi-
 pia constitutiva à parte rei esse quidem rem con-
 constitutam, conceptu tamen & ratione, saltem in
 inadæquatã distinguere inter se. Unde non sequitur,
 quod eo modo, quo est constitutio per intellectum
 idem seipsum constituat: quia sicut principium con-
 stituens, ratione distinguitur à re ipsa constitutã, ita
 per conceptum idem seipsum non constituit. Ne-
 que oportet de ratione constituyente ulterius quæ-
 rere, Per quid illa constituitur: nam sicut, cum de-
 uenimus ad principia constituentia ex naturã rei,
 non licet ulterius quærere, per quid illa à parte rei
 constituitur; ita cum deuenimus ad principia cõsti-
 tuentia per rationem, nõ licet de illis ulterius quærere.
 per quid cõstituitur, cum sint ipsæ simplices ac for-
 males rationes per intellectum abstractæ ac præcisæ.

Ad 2. Concedo, re ipsa non minus simplicem esse
 personam, quàm essentia, aut proprietatem persona-
 lem in Deo; tamẽ per intellectum maius esse funda-
 mentum, ut potius persona, quæ essentia, aut pro-
 prietas vlla personalis constituitur: quia in personã
 re ipsa est aliquid commune & proprium, quod non
 est in quãvis proprietate personali. Ad 3. Resp. v-
 trumque esse verum, & personam Diuinam constitui
 essentia & nihilominus de essentia personã prædi-
 cari. Cum enim hæc constitutio summæ simplici-
 tati, quæ inter essentiam & personas reperitur, non
 præiudicet, rectè de essentia persona prædicari po-
 terit. Ad 4. Neg. sequela: quia cum hæc consti-
 tutio, quoad distinctionem principiorum constituentium,
 non sit, nisi per intellectum, non sequitur,
 Diuinas personas causari à rationibus constituentibus;
 quia nulla potest esse causalitas, vbi nulla est
 distinctio. Sed contrã: constitutio personarum in
 Diuinis est realis; quia non est maior ratio, cur
 distinctio personarum sit realis, & non constitutio
 personarum, quæ distinctã proprietate constituuntur.
 Resp. constitutio Diuinarum personarum est
 realis fundamentaliter, & quoad rationes consti-
 tuentes; formaliter verò, & quoad formalem con-
 stitucionem esse tantum rationis. Nec est eadem ratio
 de distinctione personarum; quia hæc respicit ter-
 minos realiter distinctos, non constitutio, quæ non
 coalescit ex rationibus constitutibus distinctis; co-
 alescit enim, non ex proprietate vnius, & ex pro-
 alterius personæ, quæ à parte rei distinguuntur,
 sed ex ratione communi & propria, quæ in Deo
 sunt vnũ re, virtualiter tantum, & conceptu distin-
 cta. Ad 5. neg. conseq. quia loquendo de sub-
 stantiã, quæ est essentia absoluta, tota communica-
 tur filio: loquendo verò de substantiã seu entitate,
 quæ est paternitas, tam falsum est, eam Patrem
 communicare filio formaliter, quàm Patrem non
 esse alium à filio. Nec tamen inde sequitur, pa-
 trem tantum substantiæ partem communicare fi-
 lio, sed tantum illi communicare essentiam absolu-
 tam, non communicatã personalitate, non per di-
 uisionem essentia à propria personalitate, à quã,
 illam filio communicando, non separat: sed per
 relatiuam oppositionem, quia seipsa remanet di-
 stincta à personalitate filij, sine vllã partitione, aut
 diuisione substantiæ communis à propria.

Ad 6. nega. sequela. Nam quamuis Pater
 aliquam realitatem habeat, quam non habet Filius
 formaliter, ratione cuius dicitur, & est alius à Patre;
 ratione tamẽ essentia communis dicitur Pater esse
 eadem res, quæ est Filius & idẽ, vnũque cum Filio.

Ad 7. neg. sequ. quia Deitas conuenit relationi
 ratione

13. Ad primam
 rat. in oppo.

14. Ad secundam.

15. Ad tertiam.

16. Ad 4.

17. Dices.

Resp.

18. Ad 5.

19. Ad 6.

20. Ad 7.

ratione essentia. Vnde sicut illa non multiplicatur ad multiplicationem relationum; ita nec dici possunt in Deo tres Deitates, sicut nec tres essentia.

Viges.

Resp.

Quod si veritas: Relatio diuina, etiam ratione praecisa ab effectu iam est Deus, quia ut sic praecisa adhuc est perfectio in se. Rel. relationem, ut sic ab essentia praecisam, non esse formaliter Deum seu perfectionem Dei, quia Deus dicit perfectionem simpliciter simplicem, & fundamentum, seu plenitudinem omnium perfectionum, quam non dicit relatio sic concepta. Verum sicut huiusmodi praecisa non est in se ipsa, sed tantum per intellectum, ita quod diuina relatio Deus non sit, non est in se ipsa sed in nostra tantum apprehensione.

Instat.

Resp.

Instabis. Ergo haec relatio sic concepta erit creatura, cum inter Deum & creaturam non cadat medium. Resp. n. g. conf. nam licet in re inter Deum & creaturam non cadat medium, cadit tamen in nostra conceptione, quae ab utroque aliquid praescindere possumus, & considerare rem illam sub praeciso dumtaxat concepta talis, vel talis perfectionis: quamquam res ipsa concepta, quae nostrae apprehensioni respondet, creator aut creatura sit, necesse est. Quamuis responderi etiam possit, quod talis relatio sic concepta non sit formaliter creator, quia hic dici (plenitudinem omnium perfectionum) sed sit perfectio creatoris. De illis propositis quas supra concessit Gregor. Pater per essentiam est distincta persona cum filio. Pater paternitas est eadem essentia cum filio: Dico, quia eius essentia, & paternitas sit vna res simplicissima; quia tamen in ea formalissime est perfectio absoluta naturae, & respectiva personae non minus quam si illae se ipsa distinctae essent; falsae sunt, non minus, quam si illae fierent de re continente utramque perfectionem, a parte rei distinctam. Nam per has propositas significatur, Patrem per id formaliter distinguere a Filio; quo est idem formaliter cum Filio; & per id formaliter esse vnum cum filio, quo formaliter distinguitur a Filio.

Coroll.

Contra Gregorium.

An proprietates Personas constituentes sint relatae?

33.

1. Sent.

Contra absolutis. Probat 1.

14.

Secundum.

21.

Tertium.

PRIMA sent. Ioan. de Ripa, & Guille. Paris. Episc. apud Carthusi. in 1. dist. 26. q. 2. quam ut probabiliter defendit Scotus in 1. dist. 26. asserentium, personas Diuinas constitui & distinguere proprietatibus absolutis. Probat 1. Scotus; omnis relatio aliquid referre debet, sed hoc non potest esse natura, quia haec non distinguitur a termino ad quem relatio ipsa refert; non ipsa relatio, tum quia relatio non refertur, nec distinguit, sed supponit extrema distincta; ideo n. teste Philos. 5. metaphysic. cap. De eodem, identitas non est relatio realis, quia non supponit extrema distincta realiter: tum quia omne relatum praesupponitur prius naturam, quam refertur per ipsam relationem; at hoc in diuinis non est natura, sed suppositum: igitur suppositum praesupponitur ad relationem: ergo non potest ea formaliter constitui; quia nullum prius constitui potest suo posteriori. Vnde August. 7. de Trinitate 6. docet, personam Patris non ad Filium, vel ad Spiritum S. sed ad se dici. 2. Omnis relatio terminatur ad absolutum. Sed terminus relationis vnius personae Diuinae est alteri a persona & non essentia; quia haec sicut non refertur, ita nec terminat relationem ad se: ergo erit persona: igitur persona terminans relationem alterius personae Diuinae, est absoluta.

3. Originans est prius originato; sed relatum non est prius, sed simul suo correlatiuo. ergo sup-

Tom. 1. De Dio.

positum Diuinum non constituitur in ratione personae originantis per relationem. Confir. Si personae Diuinae essent relatae, nihil aliud esset Patrem originare Filium, quam Patrem habere Filium, ut correlatiuum sui: sed Pater ex eo, quod Pater est, circumscripta omni origine, habet Filium ut correlatiuum sui; eum in nullo instanti naturae, aut originis intelligi possit absque Filio. Etenim sola paternitate polita, & omni actione circumscripta, necessario ponitur filiatio, ut correlatio opposita paternitati. 4. Relatio non potest originari nisi aliquo absoluto prius originato; quia teste Philos. 5. Phys. Ad aliquid non est per se motus: ergo persona Diuina, quae primo originatur, non potest esse relatio, sed aliquid absolutum, ut sit primus terminus originis. 5. Si persona producta esset relatio, cum omnia relatiua naturaliter respiciat suum correlatiuum, & quae naturaliter Spirator respiceret spiratum, ac generans generatum: ergo non erit duplex productio, vna per modum naturae altera per modum voluntatis: quia non est maior ratio, cur potius Filius, quam Spiritus S. producat per modum naturae: cum vterque producat ut correlatiuum producentis. 6. Suppositum praecedit actionem, quia res prius est quam operetur: Sed relatio est simul natura, & notitia cum correlatione, quia nequit esse aut intelligi sine illa. Ergo nequit Pater in ratione suppositi paternitate constitui; alioqui Filius praecederet suam generationem; nam in eo signo intelligeretur Filius esse, in quo intelligeretur esse ipsum suppositum Patris: atqui si suppositum Patris constitueretur paternitate, praeter intelligeretur generationi. 7. De ratione suppositi est incommunicabilitas: ergo si paternitas constituit primum suppositum, oportet ut ei repugnet incommunicabilitas: at ei non repugnat tum quia, cum Paternitas non sit infinita, non est de se haec; omnis autem incommunicabilitas supponit singularitatem: tum quia omnis relatio aequaliter se habet ad essentiam; ergo aut omnis est incommunicabilis, aut nulla, quia omnem communicabilitatem, aut incommunicabilitatem habet ab essentia; at non omnis relatio incommunicabilis est ut constat de spiratione actiua, quae Patri & Filio communis est: Tum quia si per impossibile productio Spiritus S. praecederet generationem Verbi, paternitas esset communis Patri, & Spiritui S. sicut modum communis est spiratio actiua Patri & Filio; quia tunc vterque per eandem intellectum communem, & vim generatiua gigneret Filium: non secus, ac nunc Pater, & Filius per eandem volitionem, & vim spiratiuam communem spirat Spiritum S. 8. Relatio est alterius generis ab absoluto; ergo nequit cum eo constituere vnum per se: ideo n. in rebus relatio non constituit vnum per se cum absoluto, quia est alterius generis. Confir. prima identitas est naturae cum proprio supposito: ergo illa debet esse maxime vna: ergo non debet includere aliquid alterius generis: alioqui maior esset identitas, & vnitas naturae creatae cum proprio supposito, quam increatae eius, quia illud est absolutum, hoc respectiuum. 9. Persona est intellectualis natura indiuidua substantia. ut Theol. cu Boetio: quae definitio competit personae Diuinae: at in hac definitione nulla importatur relatio: igitur persona Diuina non constituitur relatione. Hanc sent. probabilem putat Mich. Palat. in 1. dist. 26. dis. vn. concl. 1.

SECUNDA est S. Tho. 1. par. q. 40. ar. 1. & vel. Scholast. cum Mag. in 1. dis. 20. affirmatiua, Personas Diuinas constitui & distinguere relationibus. Vnde opposita sent. erroris in simulant: quare illa ad minimum

Confirm.

26. Quart.

27. Quint.

28. Sext.

29. Septim.

30. Octim.

Confirm.

31. Non.

2. Sent.

err. r' proximam existimat. *Rutz de Trinit. disp. 78. sect. 1.* Hæc sent. colligitur. r. ex Con. Tolet. XI. *In relationis personarum nominibus Pater ad Filium, Filius ad Patrem, Spiritus S. ad utrumque refertur.* Et paulò post: *Ergo hoc solo numero insinuat quod ad inuicem sunt; & in hoc numero caret, quod in se sunt:* Ex Floren. sess. 18. *Ita ut in nulla alia differat, nisi quod Pater est Pater, Filius est Filius.* Et tanè quoad distinctionem personarum tenet *Vesquez, disp. 158. cap. 3.* hanc sent. ad fidem accedere; quoad constitutionem verò non item; quia putat, in Diuinis principium constitutum non esse idem cum distinctione. Sed quidquid sit de hoc, certè in doct. inã *Scotus* id est principium distinguens, & constituens in Diuinis. Et concilia non modo affirmant vnum, sed etiam docent aliud; *Per. inquit cit. Florensin. & sess. 19. fine, constat ex Diuina substantia, & proprietate.* Et Orati. pronuntione: *Prins tamen, & principatiter secundum motum intelligendi per relationes distinguuntur, per quas etiam constituntur Diuina persone.* Ergo non tantum relationes personas Diuinas distinguunt, sed etiam constituunt. *Confirm. cit. sess. 18. docet, nil aliud in Patre esse, præter essentiam comunè & paternitatem.* Et in decreto Pontifex affirmat, *Patrem omnia Filio communicare, Præter esse Patrem:* si autem persona Patris constitueretur aliqua proprietate absolutà, non tantum in eo esset essentia comunis, & paternitas; neque omnia communicaret Filio, præter esse Patrem; si quidem non communicaret illi proprietatem absolutam, quã constitueretur persona incommunicabilis cæteris suppositis.

35. *Fr. sent. à priori personam non constitui perfectione absolutâ.*

Axiom. duo.

Ad hominè.

36. *Grassus dist. sic. oritur à nemine quâ.*

Confirm.

37. *Dices.*

err. r' proximam existimat. *Rutz de Trinit. disp. 78. sect. 1.* Hæc sent. colligitur. r. ex Con. Tolet. XI. *In relationis personarum nominibus Pater ad Filium, Filius ad Patrem, Spiritus S. ad utrumque refertur.* Et paulò post: *Ergo hoc solo numero insinuat quod ad inuicem sunt; & in hoc numero caret, quod in se sunt:* Ex Floren. sess. 18. *Ita ut in nulla alia differat, nisi quod Pater est Pater, Filius est Filius.* Et tanè quoad distinctionem personarum tenet *Vesquez, disp. 158. cap. 3.* hanc sent. ad fidem accedere; quoad constitutionem verò non item; quia putat, in Diuinis principium constitutum non esse idem cum distinctione. Sed quidquid sit de hoc, certè in doct. inã *Scotus* id est principium distinguens, & constituens in Diuinis. Et concilia non modo affirmant vnum, sed etiam docent aliud; *Per. inquit cit. Florensin. & sess. 19. fine, constat ex Diuina substantia, & proprietate.* Et Orati. pronuntione: *Prins tamen, & principatiter secundum motum intelligendi per relationes distinguuntur, per quas etiam constituntur Diuina persone.* Ergo non tantum relationes personas Diuinas distinguunt, sed etiam constituunt. *Confirm. cit. sess. 18. docet, nil aliud in Patre esse, præter essentiam comunè & paternitatem.* Et in decreto Pontifex affirmat, *Patrem omnia Filio communicare, Præter esse Patrem:* si autem persona Patris constitueretur aliqua proprietate absolutà, non tantum in eo esset essentia comunis, & paternitas; neque omnia communicaret Filio, præter esse Patrem; si quidem non communicaret illi proprietatem absolutam, quã constitueretur persona incommunicabilis cæteris suppositis.

35. *Fr. sent. à priori personam non constitui perfectione absolutâ.*

Axiom. duo.

Ad hominè.

36. *Grassus dist. sic. oritur à nemine quâ.*

Confirm.

37. *Dices.*

& principij producentis vt quod: per spirationem vero actiuam nullo pacto Pater & Filius in ratione Spiratoris opponuntur inter se. Sed contrà; idem dici posset de proprietatibus illis absolutis, nempe quod per illas personæ Diuinæ opponerentur inter se, non in ratione relationis, aut originis, vel virtutis productiua; sed in ratione hypostasis & principij producentis vt quod. Nam ita se haberent proprietates illæ absolutæ in ratione constitutiua personarum, sicut de facto se habent paternitas & filiatio in ratione constituendi Patrem & Filium, & distinguendi à Spiritu S. licet eos non opponat ei relatiuè. At cur potius vna ratio respectiua possit in Diuinis constituere suppositum incommunicabile, non solum respectu personæ non relatiuè oppositæ, sed etiam respectu personæ relatiuè oppositæ, & non possit ratio aliqua à absoluta constituere suppositum incommunicabile respectu cuiuscunque personæ? Nam quod de facto suppositum Diuinum constituatur incommunicabile personæ relatiuè oppositæ non tollitur, quin re ipsa constituatur incommunicabile etiam alteri personæ non relatiuè oppositæ; ergo ex conceptu suo non repugnat, vt possit suppositum Diuinum constitui incommunicabile per proprietatē absolutam. *Confirm. posset à personâ Patris auferri respectus ad Filium. & relinqui sola ratio per quam hypostaticè opponitur Spiritui S. sed in tali casu persona Patris maneret constituta in ratione personæ distinctæ à persona Spiritus S. & non per proprietatem relatiuã, cum illa supponeretur iam sublata.*

Ad propositam difficult. Res. magnum esse discrimen inter perfectionem diuinam absolutam & respectiuam: quia perfectio absoluta, cum ex conceptu suo dicat perfectionem simpliciter simplicem & infinitam in omni genere, nullam ex naturâ rei distinctionem admittere potest à quacunque aliâ perfectione; nam hoc ipso non esset infinita simpliciter, & in omni genere. At verò perfectio respectiua, cum ex suo conceptu quidditatiua non dicat perfectionem simpliciter infinitam & in omni genere, sed in vno dumtaxat; Paternitas enim solum dicit perfectionem infinitam in genere paternitatis, filiatio in genere filiationis, spiratio in genere processionalis; non solum admittit realem distinctionem à suâ oppositâ correlatione, passiuâ origine, & termino producto formaliter; sed etiam ab oppositâ correlatione, passiuâ origine, & termino producto radicaliter; quia hoc non pugnat cum naturâ perfectionis respectiua, limitatæ ad vnum tantum genus perfectionis. Ergo quamuis paternitas & filiatio non respiciat spirationem passiuam, vt oppositam correlationem, vt originem passiuam, & terminum productum formaliter; (nam sub hæc ratione formali ista respiciuntur tantum à spiratione actiuâ, siue à Patre & Filio, vt spiratore formaliter,) tamen respicit illa radicaliter, & vt principium quod. Quia paternitas & filiatio, quæ Diuina est, essentialiter exigunt respicere radicaliter, & vt principium quod mediâ spiratione actiuâ, vt principio quo Spiritus S. processione n, atque adeo ab illa realiter distingui. Vnde sola radicalis oppositio sat erit in Diuinis, vt vna relatio realiter distingui possit ab alia. *Consistit autem hæc radicalis oppositio, vt tale suppositum essentialiter exigat proximum principium productiuum talis termini, & præterea vt sit illi hypostaticum complementum ad talem terminum producendum.* Sic Pater & Filius, vt talia supposita sunt, essentialiter exigunt proximam vim productiuam Spiritus S. suntque hypostaticum complementum ad huiusmodi terminum

38. *Contrâ.*

Huius ratio assignanda.

Confirm.

20. *Discrimen inter perfectiōnem absolutam & respectiuam.*40. *Radicalis oppositio quæ sita.*

terminum producendum. Defectu huius radicalis oppositionis spiratio actiua non distinguitur à Patre & Filio, quia nec Pater exigit illam, vt proximam vim productiuam Filij, nec contrà ipsa spiratio actiua exigit paternitatem, vt hypostaticum complementum ad producendum Filium. Siquidem Pater supponitur completè constitutus tam in virtute producendi, quam in ratione subsistendi in ordine ad Filium per solam paternitatem. Defectu eiusdem radicalis oppositionis Filius non distingueretur à Spiritu S. in casu quo illum non produceret: quia si illum non produceret, non exigeret spirationem actiuam, vt proximam vim illum producendi, mediante qua illi opponeretur, vt formale correlatiuum. Ad ult. confirm. dico, in eà hypothesi, in qua ratio respectiua auferretur à Paternitate, eo ipso destructum iti perfectionem respectiuam, quæ sola est capax radicalis oppositionis, propter limitationem ad vnum tantum genus perfectionis. Nam in eo casu perfectio respectiua paternitatis, eo ipso, quo ab illa auferretur respectus ad Filium, euaderet perfectio absoluta, ac proinde incapax radicalis oppositionis ad personam Spiritus S. Nam eo ipso tunc fieret perfectio infinita & illimitata in omni genere; atque adeò cum nullà alià perfectione posset habere oppositionem.

Sub quâ ratione Diuinæ relationes constituent personas.

RATIO dub. relatio paternitatis supponit personam Patris iam constitutam: igitur non potest ipsam constituere, quia nullum posterius constituere potest suum prius. Antec. probatur relatio paternitatis consequitur actionem generationis. Generatio autem supponit personam ad generandum constitutam. Quæ diffic. solum militat in personâ Patris; nam reliquæ personæ non præcedunt, sed consequuntur originem, ad quam consequitur relatio ipsa personalis, vt immediatus terminus ipsius. Propter hanc diffic. variant. *Schulastic* in assignandâ proxima & formali ratione, sub qua Diuinæ relationes personas constituunt.

PRIMA sent. *Bonauen. in 1. dist. 26. qu. 3.* affirmantis, Diuinæ personas constitui & distingui relationibus sub ratione originis. Fundam. circumscriptâ origine, impossibile est in Diuinis intelligere personarum pluralitatē; quia licet in Deo idem sit originari, & ad alium referri: id tamen quod formaliter constituit personas, est origo. Anteced. prob. sublatâ origine per intellectum, tollitur relatio in origine fundata: contrà verò sublatâ relatione, non necessariò tollitur origo: igitur origo, non relatio formaliter constituit personas Diuinæ.

Hanc sent. impugnat *S. Doctor 1. p. qu. 40. art. 2.* quia principium constituens concipi debet vt intrinsecum & permanens in se ipsa constitutâ, cum debeat concipi vt forma dans esse rei constitutæ. Origo autem non concipitur vt ratio intrinseca & permanens in re ipsa originante, vel originatâ; sed vel via egrediens ab originante, si sit actiua; vel via ad originatum, si sit passiuæ. Caterum negari non potest, per origines, vt à posteriori argui distinctionem personarum. In quo sensu interdum Patres docent, personas Diuinæ distingui per origines, hoc est à posteriori & quoad nos.

SECUNDA *Caiet. 1. p. q. 40. art. 4.* asserentis, personam Patris constitui formaliter sub expressâ ratione paternitatis, vt cõcepta, non vt exercita; quia

vt concepta præcedit generationē, vt exercita subsequitur. Hoc modo saluat, quo pacto eadem relatio personam constituat & referat: constituit, quatenus in esse hypostatico relatio ordine rationis præcedit generationem; refert, quatenus in esse relatio generationem exercitè subsequitur. Est autem relatio vt concepta & exercita in doctrinâ *Caiet.* eadem forma individualis atoma, importata duplici modo significandi diuerso, & secundum esse constitutum personæ, & secundum esse relatum eiusdem, ita vt vtrumque præster relatio ipsa formaliter, vnum vt concepta ante generationem in esse relatio hypostatico, alterum vt exercita post generationem in esse relatio exercitè. Sed contra hanc sent. *Caiet. 1.* formam exercere suum actum circa aliud, nil aliud est, quam conferre illi suum effectum formalem, sicut albedinem exercere suum proprium actum circa subiectum, est illud reddere formaliter album: sed effectus formalis relationis, vt relatio est, est constituere aliquid formaliter relatum. Implicat igitur concipere paternitatem constituere personam Patris, sub expressâ ratione paternitatis, & illam ad Filium non referre, cum hic sit formalis effectus ipsius, quem non potest non exercere in supposito, quod intrinsecè & formaliter constituit. **2.** Relatio vt concepta denominatur talis ab intellectu concipiente, & solum differt à seipsa vt exercita, sicut res in seipsa existens, & vt terminus creatæ cognitionis. Sed relatio non constituit hypostasi Diuinam, quatenus terminus est nostræ cognitionis; sed quâ talis est in seipsa à parte rei independenter à nostrâ conceptione; non igitur vt concepta, sed vt exercita personam constituit. *Confirm.* si intellectus verè concipit id, quod à parte rei personam Patris constituit, sicut illa est paternitas secundum esse relatum paternitatis, à parte rei existens, ita secundum illud idem esse concipi debet personam constituere.

TERTIA *Capreol. in 1. dist. 26. q. 1. a. 2. Ferrar. 4. con. gen. c. 28. §. penult.* aientium, relationem Diuinam constituere personam Patris non sub expressâ ratione relationis, sed formæ subsistentis incommuniabilis, sub quâ ratione præcedit generationem, & nullum includit respectum ad correlatiuum, quia vt sic concipitur vt quid absolutum abstrahens ab ordine ad terminum. Addit *Ferrar. 1.* Personam Patris ante originem constitui quidem in esse hypostatico subsistente, nondum tamen distingui à Filio, quia à Filio non distinguitur, nisi per rationem relatiuè oppositam, quæ est ipsa Paternitas sub expressâ ratione paternitatis originem consequentis. Fundam. cum in Diuinis nulla sit distinctio ex naturâ rei inter absolutum & respectiuum, sed solâ ratione, quæ eandem rem simplicissimam concipit vt absolutam, quatenus præstat munus formæ absolutæ; eandem concipit vt relatiuam, quatenus exercet munus formæ relatiuæ; potest intellectus eandem perfectionem relatiuam concipere sub ratione absolutâ, quatenus præstat munus formæ hypost. eandem concipere potest sub expressâ ratione relatiua, quatenus exercet munus referendi. Nam sicut vera est hæc perfectio in relatione Diuina, eaque ex naturâ suâ non postulat concipi respectiuo conceptu, sed absoluto; ita poterit sub tali ratione formali concipi conceptu absoluto, cui respõdeat perfectio à parte rei quidem respectiua, exercens tamen munus perfectionis absolutæ, proinde conceptibilis conceptu absoluto. Tum quia talis perfectio in creaturis, per ordinem ad quas illa concipitur in Deo distincta, absoluta est. Tum demum quia constituere personam subsistentem, formaliter

41. Ad ultim. confirm.

Dub. ratio.

43. 1. Sent.

44. S. Thomas hanc opinionem impugnat.

45. 3. Sent.

46. Contra 1.

47. Contra 1.

Confirm.

48. 3. Sent.

49. Fund. opin.

maliter est constituere aliquid ad se, non ad aliud.

Hanc sent. impugnant *Scotus in 1. dist. 28. qu. 3.* & *Durand. dist. 26. qu. 1.* nam aut ratio illa hypost. constitutiva primæ personæ, est absoluta, aut respectiva, aut abstrahens ab utroque. Si absoluta, ergo constituitur proprietate absolutâ, quod est contra Concilia, Patres, & ipsos Aduers. Si respectiva, ergo ratio vt ratio est formaliter, constituit. Abstrahere autē ab absoluto & respectivo non potest: tum quia, cum ratio illa singularis sit & indiuidua, determinata ad hanc personam particularem, non poterit ab absoluto & respectivo abstrahere. Tum quia nequit forma constituens ab eâ formalitate abstrahere, quam essentialiter postulat constitutum. Sed persona Diuina, vt constituta proprietate personali essentialiter postulat oppositionem & incommunicabilitatem ad reliquas personis, quæ oppositio & incommunicabilitas non habetur, nisi per conceptum ipsum, vt formaliter relatiuum, ergo ratio, vt constitutiva personæ Diuinæ, abstrahere non potest à conceptu & formalitate relatiuâ.

Confirm. vel ratio illa constitutiva primæ personæ, per intellectum præcisa à relatione, est respectiva, vel absoluta. Si respectiva; ergo formaliter constituit, vt ratio. Si absoluta; ergo pertinet ad essentiam; quia quidquid relatiuum non est, ad essentiam spectat: ac proinde non potest sub hac ratione præcisa personam constituere, quia persona non constituitur, nisi per rationem incommunicabilem: nulla autem ratio absoluta in Deo incommunicabilis est. Neque hic valet dicere, relationem, vt ratio est specificatiuè non reduplicatiuè, personam constituere. Nam constituere, vt ratio est reduplicatiuè, est constituere ex propria differentia relationis. Constituire, vt ratio est specificatiuè, est constituere ex ratione genericâ abstrahente ab absoluto & respectivo: at probatum est, illam non posse personam constituere ex ratione genericâ, ab absoluto & respectivo abstrahentem: ergo non potest, nisi vt ratio reduplicatiuè personam constituere. Falsum etiam est, quod *Ferrari.* addit personam Patris solum constitui in esse hypostatico ante originem, non distinguui à Filio, nisi post originem per relationem paternitatis: tum quia in Diuinis eadem est ratio constitutiva personæ, & distinctiua eiusdem ab omni aliâ. Tum quia persona Patris non solum distinguitur à Filio in esse relatiuo, sed etiam in esse productiuo, quod habet ante originem; cum non minus implicet, eandem personam seipsam producere, quam ad seipsam referri. Demum quod idem *ibid.* docet, §. Attendendum 3. relationem Diuinam non constituere personam, vt ratio est ratione ab essentia distincta, sed ratione ipsius essentia, cum quâ identificatur, & ex quâ habet, vt subsistat; & tantum ex propria ratione habere, vt constituat personam in esse incommunicabili, & distincto a cæteris personis; falsum est, quia personæ diuinæ etiam in esse suppositi subsistentis distinguuntur inter se: alioqui non essent tres subsistentiæ relatiuæ; contra Concilia & Patres, in Deo. Confirm. iuxta Concilia & Patres, vnio hypost. facta est in subsistentiâ, & non in naturâ Verbi, ergo Verbum habet peculiarem subsistentiam, ratione distinctam à naturâ, per quam subsist. immediatè vnitum est naturæ humanæ. At hæc subsistentia propria Verbi, alia esse non potest, quam ratio; cum nihil possit habere Verbum, vt distinctum à natura communi, nisi relationem.

Ad fundam. relatæ sent. nego, rationem constitutivâ personæ Diuinæ naturâ suâ postulare, vt à nobis concipiatur cōceptu absoluto. Etenim cum illa constituat personam incommunicabilem, nec incom-

municabilis esse possit, nisi relatione, naturâ suâ postulat concipi conceptu relatiuo. Falsum autem est, relationem Diuinam constituere aliquid ad se, cum constituat personam, quæ essentialiter est ad alterum. Quod si ad se, dicat non purum respectum ad terminum, sed substantialem constitutionem personæ, vti dō concedo, illam constituere aliquid ad se: nego tamen id esse muus solius formæ absolutæ; nam hæc ipsa constitutio personæ est ad alterum: vt constat de relatione transcendentali creatâ, quæ non abstrahit à respectu ad terminum. Nec est eadem ratio de personâ creatâ, quæ quia incommunicabilis est, non propter relatiuam oppositionem, sed propter limitationem, conceptibilis est conceptu absoluto. Vnde quamuis ad instar huius in personis Diuinis distingui possit ratio constituens & ratio referens; non tamen potest ad instar huius illa concipi conceptu absoluto, quia hoc inuoluit limitationem in ratione cōceptâ. In Deo autem non solum tepugnat ratio limitationis in re ipsa, sed etiam in conceptu obiectiuo, quia non debemus in Deo concipere aliter, ac perfectiones in Deo existentes concipi postulant. Confirm. non admittimus in Deo compositionem metaphys. ne admittamus huiusmodi conceptus & rationes obiectiuè limitatas, quas compositio ipsa essentialiter inuoluit.

QUARTA *Duran in 1. dist. 26. & 27. q. 1. Gabr. q. 1.* affirmantium, personas diuinas constitui relationibus, vt relationes sunt formaliter: *Scoti*, qui licet in 1. loco cit. opinionem *Ioan. de Ripa.* vt probabilem defendat, & vt *Palatius* *ibi*, tamen *dist. 28. & quodli 4. ad argu. princip.* sequitur hæc, & 1. *Palatius. ac multi recen.* Pro quâ suppono, nos posse de constitutione Diuinarum personarum loqui, vno modo, prout est in se; alio modo, prout à nobis concipitur: Et hoc vel conceptu distincto, & adæquato exprimente rem, vt est in se, aut confuso & inæquato,

DICO 1. Personæ Diuinæ re ipsa constituuntur relatione, vt ratio est formaliter: Fund. per id à parte rei ratio personas diuinas formaliter constituit, per quod est incommunicabilis: nã de ratione personæ est incommunicabilitas: est autem incommunicabilis vt ratio: quia ratio est incommunicabilis formaliter vt opposita: opponitur autem formaliter vt ratio: ergo vt ratio formaliter constituit. Confirm. si constitueret sub aliâ formalitate; aut ista esset absoluta, aut relatiua: si relatiua; ergo constituit vt ratio formaliter: si absoluta; ergo hæc sent. nõ discrepat à *suprà* impugnata. Nã vt personæ Diuinæ dicantur constitui formalitate, absolutâ non est necessè, vt talis formalitas à parte rei sit distincta à formalitate relatiuâ; sed sufficit, si solâ ratione ratiocinata à illâ distinguatur. Sicut eadē distinctio rationis sufficit, vt persona Diuina dicatur constitui relatione, & nõ essentia. Hinc reiecta manet sent. quorundã *Thomist.* afferentiũ, personas Diuinas constitui per relationes secundũ esse *In, nõ Ad.* Nam si à relatione præcindatur esse *Ad*, tollitur propria differentia relationis, & solum relinquatur id, quod illi comune est cũ reliquis entibus absolutis. DICAS. Pater paternitate nõ solum constituitur persona incommunicabilis Filio, cui relatiuè opponitur, sed etiam Spiritui S. cui relatiuè non opponitur. Similiter Filius filiatione constituitur persona incommunicabilis non solum Patri, cui relatiuè opponitur, sed etiam Spiritui S. cui relatiuè non opponitur. Resp. Patrem & Filium constitui distinctas personas à Spiritu S. Paternitate & filiatione, quatenus radicaliter opponitur Spiritui S. Vrgēbis ista radicalis oppositio si est de se sufficiens ad constituendam & distinguendam vnã personã Diuinã ab aliã, non est semper necessaria formalis

10. Scotus & Durand. illam impugnant.

Concilia & Patres.

51. Confirm.

52. Ferrarieris refutatur.

53. Ferrarieris impugnatur.

54. Ad fundam. Persona peris concipi relatiua in Deo

Non creatâ.

Conse.

55. 4. Verius sent.

Nota.

56. Relatio formal. constituit personam.

57. Contra Thomistam.

58. Dices.

Resp. V. n. 40.

59. Vrges.

formalis oppositio, sed poterit personę diuinę sufficienter constitui: & distingui per proprietates absolutas, radicaliter tantum oppositas. Resp. radicalis oppositio relatiua & quidē sufficiens ad constituendas, & distinguendas personas Diuinas, supposita tamen formalis oppositione relatiua earum quia radicalis oppositio supponit aliam formalitatem priorem in personā Diuinā, in quā fundatur: si absoluta, implicat per illam constitui personam Diuinam, cū n absoluta sit illimitata in omni genere perfectionis, nulli alteri opposita nec incommunicabilis: Si respectiua, non radicaliter, ne procedatur in infinitum: ergo respectiua formaliter. Omnis autem perfectio respectiua formaliter, essentialiter saltem limitatur ad non includendam oppositam correlationē, à quā essentialiter distinguitur. Porro perfectioni essentialiter limitatę ad certum genus non repugnat radicalis oppositio per quam opponatur & distinguatur ab alia perfectione, etiam radicaliter oppositā & distinctā, hoc autem ipso, quod supponitur illimitata in omni genere, non potest vllam à se excludere, ac proinde opponi & distingui nequit. Instabis, ergo poterit filiatio diuina non modo distinguere Filium à Patre, sed etiā à Spiritu S. etiam illud per impossibile non produceret. Imòposito quod filiatio per formalem oppositionem ad Patrem limitaretur ad certum genus perfectionis, non repugnet, illum opponi Spiritui S. per radicalem oppositionem in ratione personę incommunicabiliter tantum subsistentis. Nego consequ. nam eo casu neque radicaliter filiatio opponeretur spirationi passiuę. Sicut, quia neque radicaliter spiratio actiua opponitur paternitati & filiationi, à neutra distinguitur. Dicere, eo casu fore radicalem oppositionem inter filiationem & spirationem passiuam in ratione personę incommunicabiliter subsistentis: quia de ratione personalitatis est incommunicabilitas; Non fat est, quia incommunicabilitas supponit in personā diuinā rationem aliquā oppositam, in quā proximē fundetur: nam ideò est incommunicabilis, quia opposita; non ideò opposita, quia incommunicabilis, at eo casu nulla supponeretur oppositio in filiatione respectu spirationis passiuę, nec sufficeret formalis oppositio, quę supponeretur respectu Patris: nam hæc esset remota, & insufficientis ad fundandam proximam incommunicabilitatem, quam Filius deberet habere respectu Spiritus S. Sicut nec de facto, sufficit remota oppositio formalis, quam habet paternitas respectu Filij ad hoc, vt spiratio actiua mediante paternitate opponatur filiationi.

DICO 2. Relatio constituit personam Diuinam, vt transcendentalis & prædicamentalis simul, seculis imperfectionibus; quę in vtrāque relatione creatā reperiri possunt. Explico. Relatio Diuina etsi prædicamentalis propriē non sit, cū nec prædicamento claudatur, nec vt accidens adueniat personę complete constitutę, vt adueniunt relationes prædicament. suppositis creatis perfectē constitutis, verumtamen in se vnā claudit quidquid perfectionis est tam in relatione prædicam. (hoc autem est actu respicere terminum existentem, & simul duratione, naturā, & cognitione esse cum suā oppositā correlatione) quàm in transcendentali, quod est non tantum actu respicere terminum, sed aliquod etiam munus exercere circa illum. Probo. Relatio Diuina non solum refert actu personam ad terminum quidditatiuē existentem, quę simul duratione, naturā, & cognitione est cum illo; sed etiam constituit personam, quam actu refert, in ratione suppositi perfectē subsistentis, & fecundi ad

producendum. Priora sunt munia relationis prædicam. posteriora transcendentalis; vt ex Philos.

DICO 3. Personę Diuinę re ipsa non solum constituuntur relationibus, sed etiam originibus, quatenus origines sumuntur pro productionibus vel actiuis principiorum producentium, vel passiuis terminorum productorum. Prob. 1. alioqui origines non essent perfectiones quidditatiuę; sed accidentales personis Diuinis: nam quidquid est extra constitutionem personę, accidentale est: scilicet aduenirent illis completē constitutis in esse personali. 2. Persona Diuina non solum in esse naturę, sed etiam in esse personę debet esse actualissima: est n. actus purissimus, includens formaliter omnem perfectionem sibi compossibilem non esset autem actualissima, si in suo quidditatiuo conceptu personali originem non includeret, nec actuata omni perfectione sibi possibili, scilicet posset actuari vltiori formalitate & perfectione sibi debitā. Ceterum origo actiua constituit personam in ratione actu producentis, vnde supponit illam constitutam, in ratione producti: passiuam partim est via, & tendentia ad constitutionem personalem in esse formato & perfectō; partim, vt perfectio quędam perseverans, constituit personam in esse productō, actu respiciente principium producēs.

DICO 4. Si personę diuinę adæquatē & distinctē concipiuntur, concipi debent conceptu relatiuo, non absoluto. Fundam. conceptui adæquato & distincto respondet res prout est in se ipsa: sed diuinę personę re ipsa constituuntur relatione, vt relatio est, vt supra, ergo vt tales concipi debent, si adæquatē & distinctē concipiuntur.

DICO 5. Quamuis conceptu confuso & inadæquato personę diuinę non concipiuntur sub expressā ratione relatiuā, non tamen concipi possunt sub expressā absolutā, sed sub præcisivā dumtaxat ratione subsistentis incommunicabiliter. Prima pars prob. conceptu confuso non concipimus diuinę personę prout sunt in se, sed per analogiam ad personę creatas; nam ratio, sub quā illas expressē concipimus, est analogicē eadem, quā constituuntur personę creatę, ad instar quarum concipimus increatas: sed hæc non est nec concipitur relatiua: ergo. **DICES.** Etsi ratio, sub quā personę diuinę concipimus, sit substantia creatā, per cuius speciem concipimus increatas; tamen ratio, quam sub illa concipimus, est substantia increatā, quę relatiua est. Concedo rationem, quę vltimò terminat conceptum nostrum, esse substantiam increatam relatiuam; non tamen sub expressā ratione relationis, quia sub eā tantum ratione expressā terminat, sub quā immediate representatur per speciem desumptam ex personā creatā.

SECUNDA Prob. alioqui talis conceptio esset falsa, quia exprimeret rem sub oppositā ratione, quā est in se, nam licet conceptus confusus, & inadæquatus non exprimat rem secundum adæquatam perfectionem, quā habet; non tamen illam exprimere debet secundum diuersam perfectionem ab eā, quam in se habet. Alioqui non solum talis conceptus non adæquaretur, sed etiam difformaretur obiecto à parte rei existenti. Vnde non tantum esset negatiuē imperfectus, sed etiam positiuē falsus. Nam prior conceptio licet non exprimat totam perfectionem obiecti, falsa tamen non est; quia quod exprimit, in re ipsa est, quamuis non id tantum, quod conceptio ipsa exprimit. Posterior verò falsa est, quia exprimit obiectum aliter, ac in seipso est. Cū igitur personę diuinę re ipsa constituuntur perfectione relatiuā, non possunt vero conceptu concipi,

Resp.
Oppositio formalis cū radicali re-
quiritur.

Vbi perfectio non est infirma contra genus.
60.
Iustis.

Resp.

Incommunicabilitas supponit opposit.

61.
Rel. transcend. ac prædicam. simul.

Prob. assertio sic explicata.

62.
Etiam originibus constituitur personę.

A priori.

A priori.

63.
Diuerso modo actiua ac passiuā.

64.
Dico 4.
Persona concipi debet relatiua.

65.

Inadaq. est confusē non expressē ser.

66.

67.
Concepti nequis absoluta expressē sed suspensiva.

concipi, si concipiantur sub ratione absolutâ; possunt tamen concipi conceptu præciliuo sub ratione subsistentis incommunicabiliter; quia licet hæc perfectio à parte rei non præscindat à relatione, in re ipsâ tamen est, ac proinde conceptio illam exprimens falsa non est, etsi non secundum totam perfectionem, quam re ipsa includit, illam exprimat.

68.

*Paternitas
competit
Deo ante
originem.*

Ad rationem dub. nego antec. Non enim paternitas supponit personam Patris, sed constituit illam. Ad prob. nego paternitatem, quâ relatio est, re ipsa, sed tantum ratione & modo concipiendi nostro generationem consequi. Constat, quia paternitas est prima relatio cõpetens Deo ante omnem originem: ergo non potest re ipsa generationem cõsequi: nam omnis realis consecutio fit mediâ aliquâ origine. Ergo si paternitas re ipsa generationem consequeretur, fieret mediâ generatione, vt origine. Consequitur autem paternitas generationis actum secundum rationem, quâ assueta concipere increata ad instar creatorum, primò concipit illam, vt constituentem personam sub ratione subsistentis incommunicabiliter, abstrahente à relatiuo & absoluto: secundò sub ratione generantis; tertio sub ratione referentis ad Filium iam productum. Quæ tres rationes sunt quidem in diuinâ paternitate, sine vllâ tamen prioritate aut poster. actuali, sed tantum virtuali seu fundamentali inadæquata. Quia vbi nulla est actualis distinctio, nulla esse potest prioritas & poster. Nam omnis realis prioritas importat realem distinctionem à suo posteriori. Quo fit, vt eadem paternitas re ipsâ constituat, originet, & referat. Neque prout cõstituit, diuersa est à se ipsâ, prout originat, & refert, nisi penes cõnotata, nam prout constituit, dicit tantum personam constitutam; prout originat, includit actum essentialem, connotando terminum in produci; prout refert, explicite dicit terminum productum, ad quem refert. Quia igitur in creatis constitutio personæ præcedit originem, & origo relationem, in intellectu nostro, qui ista concipit ad instar rerum creatorum, constitutio personæ in diuinis præcedit originem, & origo relationem.

*Constituit,
originat, re-
fert.*

69.

*Causales
veræ.*

Atque in hac prioritate & poster. in concipiendo fundatur prioritas & posterioritas in significando, quæ immediatè consequitur prioritatem & poster. in concipiendo. Vnde verè dicimus: Ideò Pater refertur, quia generat; ideò generat, quia supponitur constitutus ad generandum: sunt enim istæ causales veræ: tum quia conformantur modo nostro concipiendi, fundato in rebus creatis, ad instar quarum Diuina concipimus. Tum propter ipsas perfectiones Diuinas à parte rei existentes, quæ licet in se ipsis non existant cum eâ prioritate & poster. actuali, cum quâ enunciantur; existunt tamen cum prioritate & poster. virtuali; quæ in hoc consistit, vt si hæ rationes distinguerentur in Diuinâ relatione, prior esset ratio constituens quàm originans, & originans, quàm referens. Cæterum si Diuina personalitas concipiatur, vt ipsa exigit concipi, concipi debet, vt quidditatiuè includens omnes has tres formalitates, nèpè subsistentiæ incommunicabilis; originis siue actiue in personâ producente, siue passiuæ in productâ, & actualis referentiæ ad terminum relatiuè oppositum. Vnæquæque enim relatio Diuina personalis, quâ Diuina est, essentialiter includit omnes istas perfectiones: quia vt Diuina concipienda est omni perfectiori modo, quo concipi potest: at perfectiori modo concipitur, si concipiatur, vt essentialiter claudens intra suam quidditatem omnes istas formalitates, quàm si tantum identicè, & concomitanter inclu-

*Prioritas
virtualis.*

70.

*Persona exi-
git concipi
cum tribus
his.*

dat. Quo fit, vt quando concipitur Diuina personalitas secundum vnâ tantum formalitatem, non concipiatur adæquatè & perfectè secundum omnem, quam quidditatiuè includit, sed tantum inadæquatè, & imperfectè.

DICES. Pater re ipsâ est prior origine Filio: ergo non potest re ipsa simul esse cum Filio; esset autè re ipsa simul cū Filio, si in ratione personæ constitueretur paternitate, quia paternitas essentialiter postulat existentiam Filij, cum sit actualis respectus ad illum. Concedo consequ. de similitate originis; implicat n. Patrem priorem esse origine Filio, & simul origine cum illo: nego, de similitate durationis, & naturæ, quia non repugnat, Patrem priorem esse origine, & simul duratione, & naturâ cum Filio; vt pater in rebus creatis, in quibus causa est prior origine suo effectu, cum quo tamen potest esse simul duratione, quia istæ prioritates & poster. sunt diuersæ rationis; & prioritas vnus nõ destruit posterioritatem alterius, & contrâ. Nam prioritas originis solum postulat, vt vnum sit principium alterius, cui tantum repugnat posterioritas originis, quæ est eiusdem ordinis & rationis: Simultas verò durationis solum postulat similitatem existentie in eadem duratione, cui tantum repugnat prioritas & poster. in eodem genere. Non ergo repugnat, Patrem esse priorem origine Filio, & simul duratione & naturâ cum illo. Quia licet Filius sit à Patre, in nullo tamen signo existit Pater, in quo non existat Filius. Et consequenter nullum est signum, in quo Pater sit constitutus paternitate, & non respiciat Filium actu existentem. Vnde cum dicitur, Pater vt prior origine non habet Filium productum, sed producendum: ergo vt prior origine non habet terminum præsentem, ad quem referatur, sed futurum, ad quem nõ refertur, sed referetur: nego antec. nam in eo prioritas originis confunditur cum prioritate durationis. Præsens enim & futurum importat prioritatem & poster. durationis, quæ cum prioritate & poster. originis non necessariò connectuntur, quia potest principium eo signo durationis, quo existit, producere suum terminum, atque adeò in omni signo durationis respicere illum, vt productum à se, & nullo signo respicere illum, vt producendum, scilicet quod est prius tantum origine, concipimus vt prius etiam duratione. Vnde in signo, in quo Patrem concipimus priorem origine Filio, nondum concipimus filium productum, sed producendum in posteriori signo originis, ac si posterius signum originis Filij esset signum durationis: quod falsum est, quia posterioritas originis non dicit, nisi esse ab alio, quod stare potest cum similitate existendi in quouis signo cum illo. Vnde modus imperfectè concipiendi noster applicatur rebus conceptis; magnâ fallaciâ, argum. ab imperfecto modo concipiendi nostro ad modum existendi rerum.

AD 1. rationem oppositæ, nego, relationem Diuinam non posse se ipsam referre; quia cum sit subsistens, non repugnat, vt se ipsam referat ad oppositum terminum: sicut relatio transcendentalis creata constituit essentiam, & simul se ipsam refert ad terminum possibilem. Ad illud, omne relatiuum prius naturâ præsupponitur, quàm referatur, intellige de relatiuo, quod denominatiuè tantum, non essentialiter refertur. Nec mirum si relatio identitatis realis non est, quia illa nec supponit, nec secum affert distinctionem extremorum. Cæterum August. explicandus est, vt tantum velit, hoc nomen Persona, quoad modum significandi, non quoad rem significatam, in Deo importare perfectionem absolutam,

71.

Resp.

*Prior orig.
& simul
naturâ id.*

Nota.

*Fallacia de
legitur.*

72.

*Ad rationis
Scot. n. 13.*

*Augustinus
patet legem
11. sextum.*

lutam; quia sumptum est à personalitate creatâ, quæ importat perfectionem absolutam.

73. Ad secundâ. AD 2. neg. vniuersaliter maior. Nam licet illa vera sit de relationibus creatis, quæ distinctionem supponunt in rebus absolutis, falsa est de increatis, quæ distinctionem non supponunt, nisi in rebus.

74. Ad 3. concessâ maiore de prioritate originis, disting. minor. si ea intelligatur de prioritate durationis; naturæ, vel cognitionis, vera est, non tamen contra nos, qui tantum in originante concedimus prioritatem originis, quæ stare potest cum similitate durationis, cognitionis, & naturæ cum termino originato. Si verò intelligatur de prioritate originis, falsa est, quia cum similitate relatiuorum stare potest prioritas originis in principio producente, & posterioritas in termino producto. Leg. S. Tho. 1. p. 4. art. 6. ad 2. AD confirm. nego, Patrem originare Filium, nil aliud esse, quam Patrem habere Filium, vt correlatiuum sui; sed est habere illum per originem à se productum. Vnde assignata hypothetis destruit se ipsam, nempe quod solâ paternitate positâ, & omni aliâ actione circumscriptâ, ponenda esset filiationis. Nam paternitas essentialiter postulat filiationem; & filius non nisi origine à Patre procedere potest. Igitur implicat in adiecto, quod positâ paternitate, & circumscripta actione generatiuâ, ponatur filius. Nec repugnat, relatiuum producere suum correlatiuum; quia non repugnat, vt relatiua sint simul naturâ, duratione, & cognitione, & tamen vnum sit prius origine altero. Vnde etiam si non possit Pater non intelligi prior origine filio, cum non possit intelligi, vt is, à quo filius; tamen non potest non intelligi simul naturâ, duratione, & cognitione cum filio, quia non potest non intelligi, vt correlatiuum filij.

76. Ad 4. nego; relationem non posse esse terminum originis, præsertim si sit subsistens, qualis est relatio Diuina. Philosoph. intellige de relatione prædicam. creatâ, quæ est purus respectus, nec per se primò ab agente intenta, sed consequitur ad productionem alicuius absoluti.

77. Ad 5. neg. eodem modo: nam generans respicit genitum, vt similitudine naturali, & intentionali vi suæ processionis formalis Spirans verò respicit spiratum, vt simile similitudine tantum naturali, quæ ad generationem intellectualem non sufficit. Et licet genitor non referatur ad genitum secundum id, quod genitus assimilatur genitori, quia secundum id non opponitur; tamen refertur ad genitum, vt ad personam subsistentem, sibi adæquatè similem vi suæ processionis formalis. Demum productio non dicitur generatio, nisi ex termino formali. Cum igitur terminus formalis non sit relatio, sed natura, ex eâ tali vel tali modo communicatâ, sortitur rationem generationis. Ac proinde maior est ratio, cur potius vna, quam alia productio, tendat ad productum per modum naturæ, etiam si vtraque terminetur ad relationem subsistentem; quia cum productione relationis essentialiter connectitur communicatio naturæ, quæ vt stat sub hoc vel illo modo communicationis, constituit productionem sub tali vel tali specie productionis.

78. Ad 6. nego, suppositum Diuinum re ipsâ præcedere suam originem actiuam vel relationem, quæ refertur ad productum, etiam si præcedat originem passiuam, & terminum à se productum, prioritate tantum originis, non naturæ, durationis, aut cognitionis. Vnde à parte rei non prius Pater est potens ad producendum, quam actu producat: sicut non prius est potens ad intelligendum, quam actu intelligat, quia in Diuinis posse & esse sunt idem.

Quare illa causalis; Ideò Pater producit, quia potens est ad producendum; vera tantum est ex modo concipiendi nostro per analogiam ad creatâ, cum fundamento in re: nec sequitur, Filium præcedere suam generationem; quia licet sit simul naturâ, & cognitione cum Patre, qui prior est passiuâ generatione Filij; non tamen licet vnam prioritatem ex aliâ inferre; cum prioritas generationis sit prioritas originis, quæ diuersæ rationis est à prioritate naturæ & cognitionis.

AD 7. nego, paternitati non repugnatè communicabilitatem: Ad 1. prob. nego, paternitatem Diuinam non esse de se hanc & singularem: neque ad hoc requiritur infinitas: vt constat de supposito creato, quod quamuis finitum sit, singulare tamen est, & incommunicabile alteri supposito. Nam hoc ipso, quod talis entitas est, singularis sit, necesse est; quanquam Diuina paternitas infinita est in genere paternitatis. Ad 2. prob. nego consequ. Nam quamuis relationes Diuinæ æqualiter se habeant ad essentiam, non tamen æqualiter se habent inter se, quia inter se distinguuntur, & opponuntur suis propriis rationibus formalibus, quarum vna potest esse communicabilis, altera incommunicabilis. Ad 3. prob. disting. vel eâ hypothesi datâ, paternitas Diuina esset eiusdem rationis & naturæ, ac nunc est; & sic talis hypothesis se ipsam destrueret: nam ex eo quod esset subsistens incommunicabiliter, vt nunc est, esset incommunicabilis Spiritui S. Quotiescunque autem in hypothesi ponitur ratio aliqua destruens rationem formalem antecedentis positâ, tunc ex oppositis in antecedente sequuntur opposita in consequente: vt si ponas, quod simul quis sit homo & leo, sequitur quod simul sit rationalis & irrationalis, proinde homo & non homo. Vel talis paternitas foret diuersæ rationis, ac nunc est; eo quod non esset incommunicabiliter subsistens, vt nunc est; & tunc nil mirum, si foret communicabilis, quia esset diuersæ rationis ac nunc est.

AD 8. nego, relationem Diuinam non constitueret vnum per se cum essentiâ, etiam si sit diuersi quasi generis ab essentiâ, quia relatio Diuina est substantia, non accidens: & est perfectissimè vnum cum essentiâ maiori vnitatè, quam quæuis substantia creatâ cum suâ naturâ. Vnde falsum est, magis per se esse vnum suppositum creatum, quam increatum; quia magis vnum dicitur, quod in sui constitutione minorem inuoluit distinctionem. Nec refert, quod illud constituatur ex rationibus formalibus magis diuersis, absoluto scilicet & respectiuo. Nam hæc diuersitas rationum formalium sicut non obstat vnitati, ita neque supposito per se vni; cum enim suppositum consistere debeat naturâ & substantiâ incommunicabili, & in Diuinis nulla ratio, præter relationem, incommunicabilis esse possit, iure sequitur, suppositum Diuinum absoluto & respectiuo constituendum esse.

AD 9. Cum definitio illa communis sit personæ creatæ & increatæ, & creatâ non constituatur proprietate relatiuâ, sed absolutâ, non debuit per relationem dari, sed per aliquid relatiuè & absoluto commune.

DISPUTATIO XXI.

An Persona Diuina præter proprias Subsistentias Relatiuas habeant aliam Subsistentiam absolutam communem naturæ propriam.

^{1.} *Affirmant.* **P** R I M A sent. affirmat: *Scoti. in 3. dist. 1. q. 2. §. ad quæst. Durand. que. 1. & 4. Capreo. q. vn. art. 3. Ad arg. Durand. Argen. in 1. dist. 26. q. vn. art. 4. ad 9. Caiet. 1. p. q. 39. art. 4. §. ad euidens. & 3. p. q. 3. arrip. q. 2. & 3. Zumel. 1. p. q. 30. art. 1. disp. vn. concl. 1. Molina. q. 29. art. 2. disp. 3. Stares 3. p. disp. 13. sect. 1. & lib. 4. de Trinit. c. 11 Grana. 1. p. 10. 3. contro. 5. disput. 6. sect. 3. Verum Durandus, Capreo. & alij ad quos inclinat Scotus, supponunt in Deo vnum tantum subsistere absolutum sicut & vnum esse, quo omnes Diuinæ personæ per se existunt & subsistunt, ita vt relationes non addant naturæ, nisi solam rationem incommunicabilitatis.*

^{2.} *Fund. Dur.* Fundam. Durandi. subsistere dicit perfectissimum modum essendi: qui est ad se, non ad aliud existere: sola autem natura Diuina facit existere ad se, non relatio, quæ tantum facit existere ad aliud. Ergo subsistere est solius naturæ Diuinæ *Confirm. Augustin.* Confirmat id ipsum auth. August. 7. de Trinit. c. 4. Omnis res ad se ipsam subsistit, quanto magis Deus?

^{3.} Reliqui supponentes, personas Diuinas subsistere proprijs Subsistentijs Relatiuis, vltius probant, admittendum esse aliud subsistere absolutum naturæ ratione distinctum à triplici subsistere relatiuo personarum. Nam 1. Agato in epist. quæ in 6. Synodo act. 4. *Probant 1. Nich. Patr.* Confitemur, inquit, trium Subsistentiarum, seu personarum vnã Subsistentiam. 2. Hieronymus in epist. ad Damas. Natura Dei id quod subsistit non habet aliunde sed suum est. Et ibidem vnã tantum concedit hypostasis in Deo. Sed hypostasis idem est quod Subsistentia: ergo. Pro eodem facit Augustin. cit. 3. Cyrillus Alexandr. & Anastal. in compend. fidei explic. tom. 4. Bibliothec. Quid, aiunt, est Deus? res, quæ per se est, neque altero indiget ad hoc, vt ipsa subsistat. 4. Boëtius lib. de duab. naturis: Dicimus vnã esse essentiam, vel Subsistentiam Deitatis. Et passim alij Patres perfectionem Subsistendi naturæ Diuinæ tribuunt.

^{4.} *Prob. ratio-ribus.* Probant 2. Subsistentia absoluta est perfectio simpliciter simplex; quæ in quolibet ente est melior ipsa, quam non ipsa, siue oppositum eius; quæq; cum maiore, vel æquali perfectione non pugnat, nam perfectior concipitur natura Diuina, si adhuc à relationibus præcisa concipiatur Subsistens, quam non Subsistens; cum q; illa communis sit omnibus personis, cum nullâ maiore vel æquali perfectione diuinâ pugnet. ac natura Diuina debet ex se independentem à relationibus includere omnem perfectionem simpliciter simplicem; alioquin ex se non esset ens perfecte completum. *Confirm. 1.* Subsistentia est complementum substantiæ: sed natura Diuina adhuc præcisa à relationibus est completa substantia: ergo adhuc præcisa à relationibus est Subsistens. 2. Subsistentia Relatiua nõ est perfectio simpliciter simplex: ergo si hanc perfectionem nõ habet natura à se, non poterit illam habere à relationibus.

^{5.} *Ratio 2.* **S** E C V N D A Subsistentia est de essentia Dei, vt Deus est: igitur Deitas vt Deus includit essentialiter Subsistentiam. quia Deus essentialiter includit, quidquid constituit ipsum formaliter vt Deum. Antec. prob. de essentia Dei, vt Dei, est esse Perfectissimum, nisi sit Subsistens; sublata enim sub-

sistentia manes esse imperfectum & incompletum; indignum vltiori complemento per se.

^{6.} **T** E R T I A Hic Deus est communis Patri, Filio, & Spiritui S. de quibus prædicatur: sed hic Deus *Ratio 3.* includit Subsistentiam: Ergo Deus secundum communem rationem Deitatis, includit Subsistentiam. Minor prob. hic Deus importat Deitatem in habente; ergo in Subsistente, cum nequeat Deitas haberi nisi à Subsistente; quia omnis alius modus dicit imperfectionem. *Confirm.* Hic Deus importat completum principium intelligendi, volendi, & creandi; ergo hic Deus includit aliquam Subsistentiam; non Relatiuam, quia hæc nequit esse communis omnibus personis, quæ per idem principium simul intelligunt, volunt, & creant; ergo absolutam.

^{7.} **Q** U A R T A Subsistentiæ Relatiuæ personarum non sunt ex se sufficientes, vt per eas natura Diuina completè Subsistat; ergo præter Subsistentias Relatiuas personarum concedenda est Subsistentia absoluta naturæ, per quam illa completè Subsistat. alioquin natura Diuina non haberet suum adæquatam & naturale complementum: est enim Subsistentia naturale complementum substantiæ. Antec. prob. Subsistentiæ Relatiuæ immediatè fundatur in actibus notionalibus, quibus illæ immediatè produunt, aut producuntur. Vt Subsistentia Patris immediatè fundatur in actu intelligendi, vt in proximo principio generandi; Subsistentia Filij in eodem actu intelligendi, vt in passiva origine; Subsistentia Spiritus S. in actu diligendi, vt in proxima viâ & origine procedendi. Ergo nõ possunt immediatè reddere Subsistentes, nisi solos actus intelligendi, & volendi; seu nisi eas perfectiones, quas immediatè efficiunt. Igitur danda est alia Subsistentia, quæ omnes Diuinas perfectiones immediatè efficiat, & reddat formaliter Subsistenteis; quæ alia esse non potest, quàm Subsistentia absoluta naturæ. *Confirm.* Subsistentia est immediatum complementum & comprincipium naturæ substantialis in ordine ad omnes operationes, tam immanentes quàm transeuntes; igitur supponi debet ante omnes naturæ operationes. At Subsistentiæ Relatiuæ non supponuntur, sed consequuntur operationes immanentes intelligendi & volendi naturæ Diuinæ: igitur non sufficienter illam complere possunt in ordine ad tales operationes.

^{8.} **S** E C V N D A negat, præter Subsistentias Relatiuas, omnem Subsistentiam absolutam in Deo: *Negant. Richard. in 1. dist. 26. ar. 1. q. 1. in corp. & ad 2. & 5. Heri. quod. 5. q. 3. sine. Vasquez 1. p. desp. 125 c. 3. Zuniga. de Trinit. dis. 5. dub. 10. me. 1 Ruiz. dis. 34. a sect. 5. De re quæstio est, an natura Diuina præcisa à relationibus ex se ipsa habeat, quidquid requiritur ad perfecte existendum? ita vt si fingatur casus, quo natura Diuina sic præcisa à relationibus pberetur à parte rei: vt solius existentia absoluta sufficienter existeret: an verò ita exigat proprietates Relatiuas, & quodammodo ab illis pendeat in existendo, vt si per impossibile ab illis separaretur, non posset vi propriæ existentia absoluta sufficienter & completè existere? ad eum ferè modum, quo si natura angelica separaretur à propria Subsistentia, non posse ex se sufficienter existere, nisi aliunde talis defectus suppleretur. De nomine quæstio est, an posito, quod natura Diuina vi propriæ existentia absoluta habeat quidquid ad perfecte & sufficienter existendum requiritur, talis existentia nuncupanda sit Subsistentia, an potius existentia.*

D I C O 1. Natura Diuina ratione solius existentia absoluta, independentem à proprietatibus Relatiuis habet, quidquid requiritur ad perfecte & completè existendum

existendum: & consequenter à proprietatibus relatiuis non habet vt perfectè existat, sed tantùm vt incommunicabiliter existat, vltimò terminata terminis personalibus ipsius fecunditatem explentibus. Assertio est contra plerosque secundæ sent. qui dum negant Deo absolutam Subsistentiam, negare videntur perfectam existentiam, dum docent, naturam Diuinam sine proprietatibus relatiuis nõ perfectè exituram in se ipsa. Vnde videntur eodem modo ad existentiam naturæ Diuinæ Subsistentias relatiuas requirere, quò pacto requiritur Subsistentia creata ad existentiam naturæ creatæ: & consequenter sicut natura creata non sufficienter existeret sine proprietatibus relatiuis nec natura increata sine suis relatiuis Subsistentiis. Prob. Existencia debita naturæ Diuinæ, etiam vt ratione præcisâ à Subsistentiis relatiuis, est in genere existentie perfectissima: nam essentia diuina manet in suis perfectionibus absolutis, quas adhuc vt præcisâ includit, illimitata omni gradu possibili: nam præcisio à solis relationibus non tollit à naturâ Diuinâ perfectiones absolutas, sub omni gradu illi debitas: sed vt sic præcisâ includit existentiam absolutam: quia natura Diuina non existit formaliter per existentias relatiuas, sed per absolutam sibi propriam: natura autem præcisâ à relationibus solùm excludit perfectiones relatiuas; ergo includit illam vt illimitatam omni gradu possibili existentie: non includeret autem sic illimitatam, si adhuc deberet in ratione essentia, perfici per existentias relatiuas quia perfectio illimitata sub omni gradu possibili nullum admittit augmentum aut complementum; alioqui quâ parte id admitteret, illimitata non esset, ergo independenter ab existentis relatiuis natura diuina supponi debet perfectâ existens. Confirm. sicut in reliquis attributis essentia Diuina etiam à relationibus præcisâ, manet insubita nullius augmenti, aut complementi capax in eo genere, in quo vnumquodque attributum supponitur illimitatum; sic & in existentia absolutâ; cum non sit maior ratio de attributis, quàm de existentia.

D I C E S; maior ratio est quia nullum attributum est à proprietatibus relatiuis complebile, sicut ab iis complebilis est existentia absoluta naturæ: complementum n. debet esse eiusdem rationis cum re complebili, nullum autem attributum est eiusdem rationis cum proprietatibus relatiuis; est autem eiusdem rationis cum illis existentia absoluta naturæ, quia vtraque est in genere existentie. Vnde vna compleri poterit per aliam. Confirm. sicut existentia relatiua personarum completur per existentiam absolutam naturæ; ita existentia absoluta naturæ completur per existentiam relatiuam personarum, sed contrâ; licet vtraque sit in genere existentie; vna tamen est in genere existentie absolutæ altera relatiuæ. Vnde vna non complet aliam in genere existentie formaliter, cum vtraque supponatur in tuâ vltimâ ratione perfecta; sed in alio genere, sc. personalitatis, & suppositi incommunicabiliter Subsistentis: natura verò complet relationes in ratione essentia & principij perfectè operatiui. Ad confir. falsum est existentias relatiuas personarum compleri ab existentia absolutâ, in ratione existentie formaliter, sed in ratione essentia & principij operatiui. Confirm. nonnulli ex citatis docent, relationes Diuinas nullam secum asserre existentiam, distinctam ab existentia absolutâ naturæ; ergo non possunt existentiam absolutam naturæ in ratione existentie formaliter complere: cum nulla forma possit subiectum cõplere secundum perfectionem, quam in se non habet. *Obiectis* 1. Relationes Diui-

næ habent in nostrâ sent. proprias existentias relatiuas, virtualiter distinctas ab existentia absolutâ naturæ: ergo addendo illas naturæ, complent eam in ratione existentis formaliter, quia si existentia respectiua relationum non compleret existentiam absolutam naturæ, non posset constituitur vnũ existens per se cū illâ, cum nequeat ex duobus entibus cõpletis constitui vnũ per se. Resp. neg. conseq. Ad prob. nego sequel. nam ad constituendũ vnũ per se sufficit, vt cõstituentia sub aliquâ ratione se mutuo complent in ordine ad constitutum. Vnde relatio Diuina complet naturam Diuinam sub ratione suppositi vltimò terminati incommunicabiliter; natura verò relationem sub ratione essentia & principij perfectè operatiui in ordine ad tertium constitutum, quod est persona Diuina. Etenim constituentia creata, quia suâ natura sunt intrinsecè limitata, & non cõtinent, neque in proprio genere omnem perfectionem possibilem, perficiunt sese mutuo etiam secundum rationes proprias: Subsistentia enim creata complet & perficit naturam, non solùm in ratione suppositi incommunicabiliter Subsistentis, sed etiam in ratione per se existentis, quia sine propria Subsistentia natura creata non est apta existere per se. Increata verò, quia sunt illimitata, & in se cõtinent omnem perfectionem in suo genere possibilem, non sese perficiunt & complent in propriis rationibus, sed in aliis, & in ordine ad tertium constitutum. Vnde relatio Diuina non perficit naturam Diuinam sub ratione existentie, sub quâ supponitur illimitata & incapax omnis incrementi eiusdem rationis, sed sub ratione Subsistentie, siue existentie incommunicabilis.

Obiectis. In nostrâ sent. relationes Diuinæ integrant essentialiter naturam Diuinam; ergo & earum existentia existantiam absolutam naturæ: Igitur sine respectiua existentia relationum non concipitur completa existentia absoluta naturæ. Resp. dist. primum conseq. Existencia relationum integrat existentiam naturæ in eodem genere existentie, nego; quia vt sic supponitur omninò completa: integrat in ratione existentie incommunicabilis, concedo. Quæ perfectio incommunicabilitatis est essentialiter debita naturæ Diuinæ, ac proinde quidditatiuè inclusa, conceptu saltem implicito in illa; Vnde ad 2. conseq. resp. Sine respectiua existentia relationum non concipitur existentia absoluta naturæ completa in ratione existentie explicitè conceptæ, nego; in ratione existentie incommunicabilis, concedo. Neque ex eo, quod existentia absoluta naturæ essentialiter includit implicitè existentias relatiuas personarum, existentia absoluta naturæ non est de se perfecta & sufficiens ad reddendam naturam Diuinam à parte rei existentem, si per impossibile separaretur ab existentis relatiuis personarum, quia non includit illas cum dependentiâ & imperfectione, sed sine vllâ dependentiâ & imperfectione. **D I C E S.** Nulla res existere potest sine suâ adz quata essentia: ergo si existentie relatiuæ personarum sunt de essentia existentie absolutæ naturæ Diuinæ, non poterit existentia absoluta naturæ Diuinæ per se existere absque existentis relatiuis personarum. Resp. non posse quantum est ex parte existentie absolutæ, quæ nunc est, nego; quia si per impossibile, præcisâ existentis relatiuis, maneret existentia absoluta naturæ cum eadem perfectione, quâ nunc est, ex vi illius existeret perfectè natura Diuina: nõ posse aliud existere ex mutatione existentie absolutæ, quæ tali casu necessario fieret, concedo. Nam hoc ipso, quod existentia absoluta naturæ Diuinæ non haberet existentias

Contra Auctores 2. Subsistentia.

10. Prob. asser. in vltima sententia.

11. Confirm.

12. Dico.

Confirm.

13. Contrâ.

Ad 10. conf.

14. Ad hominem.

15.

Resp.

Creata Subsistent. & increata. distincta men. mens.

16.

Resp.

Existencia absoluta non est incommunicabilis.

17. Dico.

Resp.

relatiuas personarum, non contineret eam plenitudinem existendi, quam nunc continet.

18. *Exist. absol. non est Subsistent.*
 Dico 2. In Deo non est Subsistentia absoluta distincta à Subsistentiis relatiuis personarum, esto in eo sit perfectissima existentia absoluta, ratione distincta ab existentibus relatiuis personarum.

Fund. 1. sumitur ex Concilijs & Patribus, qui tres tantum agnoscunt Subsistentias relatiuas in Deo quas Græci hypostases vocant. Vnde apud concilia & Patres Subsistentia, hypostasis suppositum, & persona sunt idem. Leg. Florent. sess. 19. fine: *Substantia hæc, que ita subiectum est.* (loquitur autem ibi de prima Substantia, quæ in rectâ lineâ prædicatur, est idem quod suppositum) *vocatur aliquando hypostasis, quandoque Subsistentia.* Et paulo post: *ita vt in specie intellectiua subiectum (hoc est suppositum) dicatur Subsistentia & persona.* Interdum verò expresse negant in Deo esse Subsistentiam absolutam communem, ratione distincta à Subsistentiis relatiuis proprijs personarum. Damasc. in epist. de Trisagio: *non est inquit ipsarum communis vna hypostasis, Deitas autem communis est trium hypostasum vna existens.*

19. *Confirm.*
 Confir. 1. si ex concilijs & Patribus Subsistentia, hypostasis suppositum, & persona in naturâ intellectuali sunt idem, admittentes in Deo communem Subsistentiam, ex Patrum doctrinâ admittere cogentur communem hypostasim, suppositum, & personam. Quod quàm sit absurdum, & alienum à fide, nemo est, qui non videat. Vnde Caiet. cit. 3. sequelam ex antecedente euidentem negare non potuit, at eius absurditate territus, non est ausus integrum suppositum integramque personam absolutam in Deo concedere.

Semisuppositum in Deo absurdum.
 Vnde fingendo in Deo semisuppositum & incompletam personam absolutam malè audit: sc. Subsistentia ista, qua concedit, non est partialis & incompleta, sed totalis & completa: quia proportionari debet naturæ diuinæ, à qua exigitur, totali ac cõplera in ratione naturæ: ergo non constituit suppositum incompletum, sed integrum & completum. nam sicut Subsistentia incompleta nequit constituit suppositum completum, ita nec completa incompletum: Vnumquodque enim constituens constituit sicuti est; cum non constituat, nisi per forma e exhibitionem. Confir. 2. Patres, contra Eutych. disputantes, ex eo, quod vnio hypost. facta est in personâ Verbi, necessariò concludunt, illam non esse factam in naturâ à Verbo: ergo supponunt, nullam esse in naturâ comuni Subsistentiam, distinctam à Subsistentiis relatiuis personarum; alioqui talis vnio fieri potuisset in Subsistentiâ absolutâ naturæ, quæ media est inter personam & naturam. Vt ergo Patres cõcludant, supponere debent nullam esse Subsistentiam absolutam naturæ, in qua fieri potuisset vnio hypost.

20. *Confirm.*
 Fund. 2. desumitur ab absurdo; Subsistentia absoluta derogat maiori perfectioni diuinæ; sc. existentie naturæ diuinæ; quia supponit illam, non esse sufficientem ex se ad reddendam naturâ Diuinam perfectè existentem, independentem à quacumque alia formalitate additâ, spectantem ad eadem lineam & formalitatem essentialis existentie; non enim addit diuersum conceptum, à formalitate existentie essentialis naturæ: nam si quæ adderet, esset formalitas Subsistentiæ: at hæc integrat formalitatem existentie increatæ, quæ, vt talis, claudere debet omnem formalitatem existendi possibilem, nam conceptus Subsistentiæ addit supra conceptum existendi existere per se, & ex se independentem ab omni alio: at hic conceptus non est extra conceptum existentie infinitæ & à se, quæ vt talis dicit existentiam per se sufficientem ad perfectè & completè existendum.

Dico 3. Iste formalitates eo modo sunt concipiendæ, & distinguendæ in Deo, quo modo reperiuntur distinctæ in rebus creatis: at in rebus creatis conceptus Subsistentiæ etiam communicabilis est extra conceptum existendi simpliciter: quia anima rationalis separata à corpore non modo existit, verum etiam Subsistentiæ communicabiliter; nam per hunc modum Subsistentiæ est communicabilis corpori. Sed talis Subsistentia addit perfectionem diuersam ab existentia eiusdem animæ, ergo Resp. Maior est vera quando non derogatur maiori perfectioni diuinæ: in proposito autem derogatur infinitæ existentie diuinæ, quæ intra formalitatem existentie claudere debet omnem perfectionem possibilem spectantem ad formalitatem existentie. Vnde ad minor. concedo; in rebus creatis conceptum Subsistentiæ, etiam communicabilem esse extra conceptum existendi simpliciter. Hoc autem non prouenit ex essentiali conceptu existendi vt sic, sed tantum ex conceptu existendi creati, qui ex eo, quod limitatus & imperfectus est, non est ex se solo sufficiens existere, nisi adminiculo alterius modi additi. Vnde retorq. argu. sicut in creatis nulla est Subsistentia, quæ saltem partialiter suppositum non componat, atque adeo, quæ non addat perfectionem diuersam ab existentia naturæ. Contra verò Subsistentia absoluta naturæ diuinæ, sicut neque per aduers. de se apta est integrare aliquod suppositum; alioqui deberent cum Caiet. in Deo admittere aliquod suppositum, vel semisuppositum absolutum, quod præter Caiet. nullus admittit; ita supra existentiam infinitè perfectam nullam addit formalitatem ratione diuersam; nam hæc in Deo non additur, nisi per Subsistentiam incommunicabilem.

21. *Fund. 3.*
 Fundament. 3. Sumendum est ex natura Subsistentiæ, de cuius quidditatiuâ ratione est incommunicabilitas: nam Subsistentia est vltimus terminus naturæ substantialis: sed ratione vltimi termini est incommunicabilitas: alioqui non esset vltimus, si vltiorem natura exigeret. sc. Subsistentia, præsertim Diuina, debet supponere naturam perfectè existentem, cum omnis perfectio Diuina debeat in suo genere supponi vltimò completa: quidquid autem additur existentie vltimò completæ in ratione existentie, non potest esse, nisi vltimus terminus naturæ, nam existentia vltimo completa in ratione existentie includit perfectitatem existendi vt completum spectans ad formalitatem perfectissimæ existentie. Igitur quod supra talem existentiam addit Subsistentia, debet esse aliquid extra conceptum existentie existentis per se: hoc autem aliud esse non potest, quam proxima & positua radix incommunicabilitatis, atque adeo vltimus terminus naturæ nam quidquid aliud addit super hoc spectabit ad formalitatem existentie existentis per se.

24. *Dices.*
 Obijcies. Natura diuina terminatâ paternitate adhuc communicabilis est Filio, ergo non est contra quidditatè Subsistentiæ posse vltiori termino terminari. Resp. de ratione Subsistentiæ, vt sic, non esse reddere naturam, quam terminat, incommunicabilem specificatiuè & materialiter; sed vt ipsa formaliter & per se sit incommunicabilis, & ratione ipsius natura, vt formaliter Subsistentis reddatur incommunicabilis reduplicatiuè & formaliter. Vnde Pater non comunicatur Filio formaliter, vt Pater, sed vt Deus Si autem daretur Subsistentia absoluta, non solum natura tali Subsistentia terminata, esset specificatiuè communicabilis tribus suppositis diuinis, sed etiâ reduplicatiuè & formaliter vt Subsistentis: quin ipsa Subsistentia communis esset tribus

22. *Dices.*

Resp.

Retorq. arg.

23. *Fund. 3.*
De rat. Subsist. est incommunis.

Nota:

24. *Dices.*

Resp.

tribus diuinis suppositis. Ad fund. eorū, qui ponūt vnum tantum subsistere absolutū in Deo, concessā maiore: disting. minor. nam si per esse ad aliud, excludat esse ad se & per se, concedo; perfectissimum modum essendi, non esse ad aliud esse: si verò esse ad aliud, non excludat esse ad se & per se, nego, talem modū essendi non esse in suo genere perfectissimum: modo relatio diuina non ita refert personam quam constituit, ad aliud, vt non etiam illam constituat ad se: eo modo, quo relatio transcend. creata ita refert subiectum ad terminum, vt etiam illud constituat ad se. Ratio: esse ad aliud relationis Diuinæ, est etiam esse ad se, & vt sic etiam personam constituit; constituit enim illam referendo, & refert formaliter constituendo. Ad August. dici, illum locutū fuisse de subsistere, prout recurrit cum perfecto existere, quo pacto competit Deo ratione naturæ. Quæ interpretatio colligitur ex discursu ipsius, qui ex tali subsistere colligit substantiam, & e cōuerso ex substantiā infert subsistere. Quod non potest, nisi de perfecto existere intelligi, quia hoc tantum est proprium substantiæ, qua substantia est formaliter, vt distincta ab omni aliā ratione additā.

Ad 1. aliorū, qui adhuc ponunt subsistere absolutum in Deo, resp. cum de mente Patrū & Concil. constet, illos præter substantias relatiuas nullam absolutam agnouisse in Deo; intellige eos de substantiā, prout conuertitur cum perfectā existentiā. Leg. Vasq. & Ruiz. solum dub. est de Hierony. qui vnum tantum subsistere absolutū in Deo admittere videtur dum negat triplicem in Deo hypostasim, & vnam tantum concedit Sed fortassè eo tempore, vt cit. Authores notarunt, nondum erat perfectè explorata à Patribus & Concil. notio huius vocis, *Hypostasis*, vt staret pro solā substantiā, vt postea fuit in varijs Concilijs & confessibus Patrum definitum, Ad 1. rationem resp. illa tantum probat de substantiā, prout recurrit cum perfectā existentiā, non prout importat perfectionem ratione diuersā ab existentiā: quia cum hæc non possit esse, nisi vltimus terminus naturæ, ac proinde radix incommunicabilitatis, non potest competere Deo ratione naturæ, sed ratione solius proprietatis relatiuæ. Ex his patet ad 1. Confir. complementum substantiæ est duplex, 1. vt formaliter importatum à substantiā actuali, & perfectā vt sic; & hoc intrinsecè pertinet ad ipsam existentiā substantiæ: quod complementum Deus habet, etiam vt à relationibus præcisus. 2. vt quod exigitur tantum à substantiā, non vt intrinsecè & formaliter inclusum in explicitā ratione perfectæ substantiæ. At hoc, quia spectat ad suppositalitatē, quæ est positiua radix incommunicabilitatis, non competit Deo, vt à relationibus præciso.

Ad 2. concedo, nulla relatio, vt cōparata cum personis, est perfectio simpliciter simplex; secus comparata cum naturā cui melior est triplex subsistere relatiuum, & quodlibet eorū, quàm oppositum.

Ad 2. rationem dist. antec. Substantia est de essentiā Dei, vt Deus est, secundum ea, quæ dicit tantum explicitè, nego: quia vt sic importat Deitatem secundum absolutas duntaxat perfectiones, in quibus nulla includitur substantia, quia hæc dicit proximam radicem incommunicabilitatis, quæ Deo non competit, nisi rationes proprietatis relatiuæ. Substantia est de essentiā Dei, vt Deus est, secundum ea, quæ explicitè & implicitè importat cōcedo. Sed tunc nego, Deum vt sic, dicere substantiā aliquam absolutam naturæ, sed triplicem

respectiuam personarum. Ad prob. antec. concedo Deum etiam secundum ea, quæ tantum dicit explicitè, importare Perfectissimum esse sed hoc non dicit de formali substantiam, sed existentiam infinite perfectam. Ad 3. disting. vel hic Deus sumitur ad æquatè secundum omnia, quæ tam explicitè, quam implicitè essentialiter includit; & tunc verum est, quod includat substantiam, non absolutam naturæ, sed triplicem respectiuam personarum. Et hoc sensu nego, hunc Deum esse communem singulis personis formaliter & constitutiue, quia vt sic importat oppositas relationes. Si autem sumatur secundum ea, quæ explicitè tantum importat, tunc nego, dicere substantiam aliquam sed solam naturam indiuiduam perfectè existentem, & ad summum connotare tantum aliquam substantiam indeterminatā; atque vt sic esse communem singulis personis. Hinc soluitur testimonium Concilij Rhemen. contra nostram sent. *Credimus, simpliciter, naturam, Diuinitatis esse Deum, nec aliquo sensu Catholico posse negari, quin diuinitas sit Deus, & Deus Diuinitas: ex quo colligunt aduers. Diuinitatem, aliquam dicere substantiam; alioqui posset aliquo sensu Catholico negari, Diuinitas est Deus, quia Deus supra Diuinitatem, aliquam importat substantiam. Solutio pendet ex mēte Concilij, contra Gilbert. definitis, veras esse has propos. *Diuinitas est Deus & Deus est Diuinitas*, non propter substantiam communem quam importat Deus, sed propter identicam, vel essentialē inclusionem omnium diuinarum personarum cum Diuinitate; ratione cuius inclusionis in nullo sensu Catholico negari potest, quin *Deitas sit Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus S.* vt Lateran. definit: & à fortiori, quin *Deus sit Deitas*. Ad confirm. nego, hic Deus, de formali & explicitè importare aliquam substantiā, sed solum importat indiuiduum concretum Deitatis, & connotat aliquam substantiam indeterminatè. Quod sufficit, vt sit principium omnium operationum.*

Ad 4. rationem nego antec. Ad probat. nego, substantias relatiuas reddere subsistentes solos actus notionales, sed etiam naturam ipsam: tum quia omnis substantia per se primò respicit naturam, cum sit naturale complementum illius. Tum quia cum ipsis actibus notionalibus immediatè etiam communicatur natura: quia cum actus notionales sint actus vitales intellectiōnis & volitionis, & ad actus vitales per se immediatè concurrunt substantia viuētis, cum actibus ipsis notionalibus, immediatè communicatur etiam natura Diuina, vt immediatum & proximum principium communicationis. Et consequenter substantiæ personales non solum reddunt subsistentes actus ipsos notionales intelligendi & volendi, sed etiam naturam, & totam substantiam Dei.

Ad confirm. disting. de operatione, quā substantiā producitur, nego, ad eam præsupponi substantiam, quæ producitur: alioqui illa esset, antequam produceretur: sed vel præsupponi aliam, quæ non producitur, sicut ad subsist. Filij, & Spiritus S. præsupponitur substantiā Patris, quæ competit Deo ante vllam originem: vel certè nullam præsupponi, vt cum natura creata propriam sibi producit substantiam. Illa enim non præsupponitur ad productionem sui, etsi præsupponatur ad reliquas omnes operationes naturæ.

25. Ad ar. oppos. sent.
26. Augustin. explicatur.
27. Patres & Concilia exponuntur.
28. Ad 1. rat.
29. Ad 2. conf.
30. Ad 2. rat.

31. Ad tertiam.

32. Concilium Rhemense.

Contra Gilbert.

33. Ad 4. rat.

34. Ad conf. disting.

In Sent. aliorum.

DISPVATIO XXII.

De prioritate & posterioritate Diuinarum Personarum, reliquorumque attributorum.

1. Sent.
Quæ ad-
mittenda in
Deo.

Prioritas & posterioritas in Deo, vna realis, seu actualis, altera virtualis, seu rationis. Illa necessario postulat distinctionem realem inter extrema ipsa, quæ inuicem comparantur vt priora, & poster. quia prioritas & poster, formaliter consistit in habitu ad aliud: ergo qualis erit habitudo, talis erit prioritas & poster. Implicat autem habitudo realis inter ea, quæ non sunt distincta realiter. Ergo pariter implicabit prioritas & poster. realis inter ea, quæ non sunt distincta realiter. Hæc verò postulat solum fundam. & exigentiam naturalis præconceptibilitatis vnius formalitatis ad aliam, absque vllâ distinctione in re. Quæ prioritas apud Durand. in 1. dist. 12. q. 1. nu. 25. appellatur ordo naturalis præsuppositionis seu exigentiæ, per quam res præbet intellectui fundamentum concipiendi illam cum tali ordine prioritatis & poste. Nam eo ordine concipienda sunt, quæ in re solâ ratione differunt, qualem habent ea ipsa, quæ differunt realiter. Vt quia in nobis actus intellectus realiter præsupponitur ad actum voluntatis; in Deo, in quo actus intellectus ratione tantum differt ab actu voluntatis, à nobis, qui vno conceptu non valemus vtrumque; exprimere, actus intellectus Diuini præconciipiendus est actui voluntatis Diuinæ.

2. Viramque negant.

PRIMA sent. negat omnem prioritatem & poster. tam realem, quam rationis inter ipsas personas Diuinas producentes & productas, solumque admittit inter illas realem ordinem originis, absque vllâ prioritate & posteriorio. reali, vel rationis, etiam eandem prioritatem & poster. rationis non neget in alijs perfectionibus & attributis Diuinis. Aleus. 1. p. q. 46. men. 2. s. Tho. 1. p. q. 33. art. 1. ad 3. & q. 42. art. 3. & alibi, Bonauent. in 1. dist. 20. qu. vlt. Richard. qu. 3. Durand. dist. 9. qu. 2. & dist. 12. q. 1. & dist. 20. q. 2. Capre. dist. 29. art. 1. conclu. 4. Molina. 1. p. qu. 42. art. 3. & c. 1. fundam. 1. nititur aucto. Patrum expresse negantium prioritatem in poster. inter Diuinas personas, & solum admittentium ordinem realis originis. Atha. in Sym. in Trinitate nihil prius aut posterius. Nazi. Orat. 37. de Spiritu S. Nec enim hoc magis, illud minus est Deus, nec hoc prius, illud posterius. Aug. 1. 3. contra Maxim. c. 14. non genitor est ab eo, quem genuit, sed genitum à genitore miseri oportebat. Verum hoc non est inæquitas substantia, sed ordo natura; non quod alter prior esset altero, sed quod alter esset ex altero. 2. Ducitur ex re ipsa: vt arguit Durand. sit. dist. 9. vna persona non est prior altera, ratione essentiæ, cum sit vna numero in omnibus personis, & prius requirat distinctionem à suo posteriori: Nec ratione relationis, quia relationes, quibus diuine personæ constituantur, sunt oppositæ, simul natura & ratione, neutra esse, aut concipi potest sine altera. Confir. prius & posterius important excessum, & defectum: ergo admittenda non sunt in diuinis in quibus nullus excessus, nullus defectus admittendus est.

Fund. 1.

Fund. 2.

3. Sent.
admittit rationis prior.

SECUNDA negat inter diuinas personas prioritatem & posteri. realem, admittit tamen inter eas, & reliquas perfectiones diuinas prioritatem & posteri. rationis: Hesug. in 1. dist. 12. q. 1. Argem. dist. 9. q. 1. art. 4. Torres 1. p. q. 42. art. 3. Fundam. prioris assert. idem, quod præced. sent. Posterioris est, quia licet

personæ diuinæ consideratæ secundum formalitatem oppositarum relationum, quibus se mutuo respiciunt, sint simul cognitione, neque vna ratione præcedat aliam; consideratæ tamen secundum formalitatem hypostasum, constituentium personas in esse productiuo & producibili seu productio, vna præcedit aliam ratione, nempe productiuo productibilem. Sicut licet causa nequeat intelligi secundum formalitatem causæ sine expresso ordine ad effectum, potest tamen præintelligi ad suum effectum secundum formalitatem virtutis causatiuæ, quia hæc non inuoluit expressum ordinem ad effectum, præsertim considerata specificatiue non reduplicatiue.

TERTIA admittit in diuinis non solum prioritatem & posteri. realem originis inter personas producentes & productas, sed etiam realem prioritatem & posteri. inter perfectiones absolutas, quam prioritatem & posteri, natura Scotistæ appellant: Scot. in 1. dist. 5. q. 2. §. 2. diff. & dist. 7. §. contra istud, sed fusius in 2. dist. 1. q. 1. §. quantum ad hoc. Distinguit igitur Scotus tria distantia naturæ in diuinis.

1. In quo natura Diuina considerata per se ante omnes supposita, est infinite perfecta, ex qua pululabiles sunt relationes, non vt formæ dantes illi esse, cum ex se ipsa sit simpliciter ens; sed vt supposita accipientia esse ab ipsa Deitate, per quod esse supposita formaliter sint, & sint ipse Deus eadem prorsus Deitate, non vt formam in formante, sed vt quidditate per perfectissimam identitatem ipsis communicatam Huius instantis meminit. Scotus in 1. dist. 5.

Instans 2. Naturæ est, in quo eadem natura Diuina habet obiectum primarium sibi intimè præfens per intellectum & voluntatem, quod est nuda essentia Dei, vt infinite intelligibilis & amabilis.

Quæ intima præsentia essentiæ cum intellectu & voluntate in ratione obiecti intelligibilis & amabilis constituit memoriam fecundam in primam personam, eamque proximè potentem ad intelligendam & volendam suam essentiam, nec non ad gignendum & spirandum de suâ propria substantiâ infinitum Verbum & amorem. 3. Instans seu signum rationis est in quo omnes personæ diuinæ simul producant intra se creaturas in esse ideali & intelligibili, ante quod signum creaturæ non erant ex se intelligibiles. Duo postrema signa indicat in 2. dist. 1. q. 1. vbi etiam subdiuidit duos ordines originis, alterum simpliciter, alterum secundum quid. 1. quo Pater

Instans 3.

producit Filium, & vterque Spiritum S. 2. quo omnes tres diuinæ personæ producant creaturas in intelligibili & ideali: sed Pater per virtutem à se, Filius per virtutem sibi comunicatam à Patre, Spiritus S. per virtutem acceptam ab vtroque. Prior ordo originis est verus & realis, & ideo dicitur simpliciter talis, quia per illum realiter producantur personæ diuinæ. Posterior non est verus & realis, sed ad similitudinem dumtaxat ordinis & originis realis; & ideo dicitur ordo secundum quid, quia per illum non producantur personæ diuinæ, sed supponuntur productæ, & illis quasi accidentaliter, seu concomitanter talis ordo aduenit. Docet hos duos ordines, natura & originis, esse diuersæ rationis; eoque ita combinat, vt in 1. ordine naturæ nullus sit ordo originis; in 2. sit totus prior ordo originis, quo pater gignit, & filius gignitur; & quo vterque spirat, & Spiritus spiratur: in 3. collocat posteriorem ordinem originis, quo pater à se, reliquæ personæ per virtutem sibi ab alio comunicatam producant; Nō enim, repugnat vt in diuinis eodem instanti naturæ simul sint plura instantia originis quo sunt vt Pater gignit, & Filius gignitur, & quo vterque spirat, & Spiritus S. spiratur, sicut in creaturis possunt eodem instanti

Ordo 1.

Ordo 2.

Ordo 3.

Ordo natura originis.

Instans 1.

Instans 2.

Instans 3.

instanti esse plura instantia naturæ, & eodem instanti naturæ plura instantia ca salitatis:

Fundam. intellectus & voluntas diuina non solum sunt productiua per generationem & spirationem, sed etiam operatiua per intellectiōem & uolitionem: quamuis ut operatiua præcedant seipsa, ut productiua; & rursus ut operatiua prius comparantur ad obiectum primarium, quam ad secundarium. ergo non solum in diuinis assignandus est ordo originis. quo persona producens præcedit productam; sed etiam ordo naturæ, quo principium operatiuum præcedit productiuum, & quo idem principium operatiuum prius natura fertur ad obiectum primarium, quam ad secundarium. Demum quia personæ diuinæ producuntur per operationes terminatas ad solum obiectum primatum, ideo ordo originis. quo diuinæ personæ producuntur, assignari debet in 2. instanti naturæ, in quo intellectus & uoluntas diuina habet obiectum primarium sibi intimè præsens; & non in 1. in quo nondum intellectus & uoluntas habent obiectum primarium sibi intimè præsens, vel in 3. in quo assignatur obiectum secundarium. Hanc Scoti sent. defendunt Myro in 1. dist. 12. q. 2. Rubio dist. 9. q. 1. Fauent in 1. dist. 2. disp. 25. Quod autem hic ordo naturæ in sent. Scoti sit realis, & non tantum rationis, testatur ipse in 1. dist. 10. q. vn. §. contra, ubi docet, differentiam rationis non esse pro ordine naturæ sufficientem, & sequitur ex ipsius doctrinâ de distinctione formali inter diuinas perfectiones; nam qualis est distinctio, talis est ordo: distinctio formalis à parte rei, etiam ordo à parte rei. quia ordo fundatur in distinctione.

Hinc colligit Scotus 1. Verbum Diuinum procedere ex solâ notitia essentia diuinæ, & non personarum ac creaturarum, sicut & spiritum S. ex solo Amore essentia. Tum quia procedere debent ex notitiâ, & amore solius obiecti primatij, cuiusmodi est sola essentia Diuina. Tum quia in 2. signo naturæ nondum Verbum, & Spiritus S. sunt in memoriâ secunda Patris per intuitiuam notitiam ipsorum, cum eo signo nondum supponantur producti & existentes in seipsis formaliter, sed tantum eminenter in essentia: & multo minus eo signo supponuntur creaturæ, quæ in esse intelligibili & ideali producuntur in tertio signo naturæ ab omnibus personis simul. Non potest autem Verbum procedere per notitiam intuitiuâ obiecti, quod non præsupponitur prius natura existens ad productionem ipsius Verbi, cum notitia intuitiua præsupponere debeat existentiam obiecti naturâ priorem.

2. colligit. diuinas personas omnes simul ad extra creare; etsi primam, per uirtutem à se, cæteras uero per uirtutē sibi cōmunicatam ab alio; quia in signo creationis omnes personæ supponuntur existentes in seipsis cum eadem omnino uirtute & potentia creatiua.

QUARTA solum admittit prioritatem & posteriorem originis inter personas producentes & productas, non realem naturæ uel inter ipsas personas producentes & productas, uel inter reliquas perfectiones diuinas; inter quas tantum admittit prioritatem & post. uirtualem naturalis exigentiæ & conceptibilitatis respectu nostri. Hen. 2. p. sum. 4. 5. 4. q. 5. nec contrariū docet 4. 5. 2. q. 3. ubi realem prioritatem negat, quia ut hic testatur, intelligit cū S. Patribus cōtra Arium, de solâ prioritate durationis & perfectionis: quamuis hanc prioritatem originis ipse appellet naturæ: Aure. in 1. dist. 1. a. 5. ad 4. Ocha. dist. 9. q. 3. concl. 6. Arim. q. vn. ar. 2. concl. 2. Gabr. q. 3. ar. 2. propo. 3. Marsil. q. 13. a. 2. concl. 2. Palas. disp. 1. Zumel. 1. p. q. 4. 2. a. 3. disp. vn. propo. 2. Vas. dis. 167, & 168. cap. 2. Tom. 1. De Deo.

Sua. lib. 7. de Trin. c. 7. fin. Ruiz. dis. 105. sect. 8. & c. Nec dissecuit. Caiet. 1. p. 4. 42. ar. 3. & Bannez. ibid. qui solum dicunt, modum loquendi non esse usurpandum propter periculum errandi.

D I C O 1. In diuinis est ordo realis originis inter personas producentes & productas. In hac assert. conueniunt omnes Scholast. cum docet August. lib. 3. contra Maximin. pro 1. sent. cit. ubi hunc ordinem appellat Naturæ, non in sensu ab Arist. definito §. Metaph. in quo infra negabo, illum esse in diuinis; sed in sensu Theolo qui recurrit, cum ordine originis ut S. Tho. docet 1. p. q. 42. ar. 3. ad 3. dicitur enim ordo naturæ seu naturalis originis, ut ibi. explicat, prout distinguitur ab ordine productionis liberæ.

Prob. 1. ubi est realis pluralitas sine ordine, ibi necessariò est cōfusio: at in diuinis est pluralitas personarum sine cōfusione, cum hæc imperfectionem importet Deo repugnantem: est ergo realis ordo unius personæ ad aliam. Prob. 2. inter diuinas personas est quidam ordo naturaliter prædefinitus, quem non licet inuertere; ergo est ordo realis. quia realis ordo est, quem natura ipsa prædefinit, & sola ratio ad libitum inuertere non potest. Antec. demonstro: quod Pater sit principium Filij & uterque Spiritus S. non è conuerso, non est ab aliquâ extrinsecâ ratione præscriptum, sed ab ipsâ intrinsecâ rei naturâ prædefinitum; quia nulla ratio ad libitum mutare potest, quod essentialiter exigit ipsa natura Patris, Filij, & Spiritus S. ut Pater sit à quo Filius, & uterque à quo Spiritus S. non cōtra.

D I C O 2. Inter Diuinas Personas; est realis prioritas & poster. originis, non naturæ. Prior pars prob. 1. ex Patrib. Aug. de triplici habit. Tunc iustis manifestum erit, quomodo Pater non præcesserit Filium tempore, sed origine. Origenes homil. 2. in 1. Ioan. Præcedit Pater Verbum, non naturâ, sed causâ: accipit causam pro principio, more Græcorum, Basiliius libr. 1. cont. Eunom. Nos autem secundum habitudinem causarum ad ea, quæ ex ipsis sunt, Patrem Filio præponi dicimus. Richardus Victor. 1. 5. de Trin. c. 7. Quod non potest esse prius temporaliter, potest esse prius causaliter. Prob. 2. Ratione. Prima sit; In diuinis personis est ordo à naturâ præscriptus, quo una persona est naturaliter 1. alia 2. alia 3. nec is pendet ex numerantis arbitrio, sed ex ipsâ naturalis originis quidditate, quæ essentialiter eum postulat. at quod ex naturâ rei est primum & 2. ex naturâ rei est prius & posterius, essentialiter inclusum in 1. & 2. nam primum ex conceptu suo antecedit secundum antecessione aliquâ. ergo quod reipsa est primum & 2. reipsa primum aliquâ antecessione antecedit secundum: igitur si Pater reipsa est primus, Filius 2. Spiritus 3. re ipsa Pater erit prior Filio, uterq; Spiritu S. Confir. quidquid ab aduers. adduci potest contra prius & posterius, adducietur potest contra primum & 2.

Nec satisfacit Duran. asserens pri. & 2. denotare solum ordinem; prius & posterius addere excessum & defectum. Nam hoc gratis dicitur; & quâ ratione coherere simul possunt pri. & 2. sine ullo excessu & defectu, coherere etiâ poterunt prius & post. quæ ut notat Mayo est naturalis passio ordinis realis. SECUNDA Vbiunq; est ordo realis, & secundum talē ordinē non est simultas; necessariò est aliqua prioritas & post. saltē sub ea ratione, sub quâ est ordo. Inter diuinas autē personas producentes & productas, seu productiuas & producibiles, est ordo realis originis, ut constat ex 1. asser. & secundum talē ordinē non est simultas: quia esse simul origine est esse simul quoad productiuitatē & producibilitatē: sicut ordo originis formaliter consistit in productiuitate unius, & producibilitate alterius; ita ut eandē vim productiuam

10. Divers.

11. Scotista omnes.

12. Scoti Carol.

13. Capost. 2.

14. 4. Sent. realem excludit.

15. Est ordo realis orig.

16. Conueniunt omnes Scholastici.

17. Pr. concl.

18. Realis est prior orig.

19. Prima ratio.

20. Contra Durand.

21. Secundum ordinē realem orig. non est simultas.

etiam, & eodem modo habeat vna persona, ac altera. hoc autem implicat: alioqui eadem vis productiua, & eodem modo esset in principio productiuo, ac in termino producibili; eademque vis producibilitatis, & eodem modo esset in termino producibili, ac in principio productiuo. Vnde applicando ad rem nostram, eadem perfectio generandi, & eodem modo esset in Patre, ac Filio, eademque perfectio nascendi, & eodem modo esset in Filio, ac in Patre. Similiter esset de virtute spiratiua & termino spirabili respectu spiratoris & spirati. Maior pater; quia similtas contradietorie opponitur prioritati & poster. cum inter eas non detur medium. Similtas enim duorum negat prioritatem & poster. eorund. Ergo si inter diuinas personas non est similtas originis necessario erit prioritas & poster. originis, quæ non est aliud, quàm esse, à quo alius, & qui ab alio: sed Pater est, à quo filius, & Filius, qui à Patre; & uterque, à quo Spiritus S. qui ab utroque: ergo.

21. Posterior pars constat: nam prioritas naturæ, vt illam definit *Arist. 5. metaph. c. 11.* est, quando vnum potest esse sine alio, non contrà. At vna persona diuina non potest esse sine aliis: ergo vna non est natura prior aliis. Et à fortiori nulla perfectio absoluta intrinseca Deo est natura prior aliâ perfectione absoluta vel relatiua. Quia nulla est perfectio absoluta, vel relatiua in Deo, quæ sine aliâ perfectione eiusdem Dei esse possit. *Rubio*, prioritatem naturæ definit esse, non solum quâ vnum re ipsa existere, aut duratione præcedere potest aliud, sed etiam cui minus repugnat existere, quàm alteri: & quia in diuinis minus repugnat personam producentem existere, aut etiam duratione præcedere productam, quàm contrà; idè concedenda erit inter diuinas personas naturæ prioritas & poster.

22. *Rubio non satisfacit.* Non satisfacit: tum quia hæc definitio gratis fingitur, cum nec ab *Arist.* nec ab alio tradita sit: alioqui concedere possemus Deo prioritatem & poster. dignitatis, aliter definiendo prioritatem & poster. dignitatis, quàm Patres & Theologi definiunt. Tum quia, cum omnes perfectiones diuinæ sint ipsum necesse esse, æqualis repugnantia est in omnibus, vt vna existere possit sine aliâ; atque adeò non poterit re ipsa minus vni, quàm alteri repugnare, vt sine aliâ existere possit. Quod si quando Patres, aut graues *Scholast.* videntur Deo concedere prioritatem naturæ, explicandi sunt de prioritate originis naturalis, prout distinguitur ab origine & productione liberâ.

23. *Coroll. 1. Ratio.* Deducitur 1. Patrem non eo formaliter priorem origine, quod ipse à nullo sit, sed eo formaliter, quod sit alterius productiuus, quia prioritas originis est positua habitudo producentis ad productum; sicut è conuerso posterioritas originis, est positua habitudo producti ad producentem: producens autem non dicitur habitudinem ad productum ex eo formaliter, quod ipse non sit ab alio productus; tum quia posset non esse ab alio productus, & tamen nullius esse productiuus, & tunc nulla esset in eo prioritas, quia prioritati responderet posterioritas in eodem ordine: at tunc nulla foret originis posterioritas, cum hæc sit ipsa passiuæ productionis termini à suo principio producente; tum quia prioritas originis est positua perfectio principij producentis: non esse autem ab alio, est pura negatio productionis ab alio. 2. Hæc prioritas & poster. non solum est inter personas producentes & productas, sed etiam inter potentias productiuitatis & producibilitatis; nec non inter ipsas formales origines actiuas & passiuas. Vnde æternus Pater non solum

est prior origine Filio ratione personalitatis, sed etiam ratione virtutis generatiuæ, nec nõ ratione formalis originis, quæ in ipso est actiua generatio. Similiter Pater & Filius non modo sunt priores origine Spiritu S. ratione suppositorum, sed etiam ratione virtutis spiratiuæ & formalis originis, quæ est ipsa Spiratio actiua Patri Filioque communis. Hæc enim omnia in ratione prioritatis & poster. sibi proportionatè respondent: præcedit enim suppositum productiuum terminum producibilem, vt principium quod. Virtus vero productiua præcedit vim producibilem, vt ratio quæ, siue per quam; origo actiua originem passiuam, vt ratio quæ, quorum omnium ea est ratio, quia in omnibus his reperitur realis habitudo vnius ad aliud sp. etans ad eundem ordinem originis: Nam omnes istæ tres rationes suppositi producentis, virtutis productiue, & formalis productionis complent vnum & eundem ordinem originis, atque adeò eundem ordinem prioritatis & poster. 3. Hæc prioritas & poster. non est inter relationes diuinas, quatenus ad instar relationum prædicam. concipiuntur resultare ex originibus: quia sub hæc formalitate nullum exercent munus, nisi puri respectus. Vnde non esset maior ratio, cur vna potius præcederet aliam, quàm contrà, quia idem munus puri respectus, quod exercet vna, exercet & alia. Vnde quatuor formalitates seu

24. *Coroll. 2.* In persona formalitates 4. quali partes eiusdem integræ formalitatis considerandæ sunt in quâlibet personâ diuinâ. Prima est formalitas constitutiua personæ vt sic. 2. est constitutiua personæ vt productiue, vel vt producibilis. 3. vt originantis, vel originatæ. 4. vt referentis & relatæ. 4. Prioritas & poster. realis originis non intercedit nisi inter realiter distincta. Tum quia realis prioritas & poster. supponit realem distinctionem extremorum, in quibus talis ordo fundatur; idem enim respectu sui prius, & posterius origine esse nequit. Tum quia ordo realis originis non intercedit nisi inter ea, quorum vnum se habet vt producens, alterum vt productum: sed hæc necessario distinguuntur realiter, cum nequeat idem producere seipsum. Vnde nec Pater est origine prior respectu generationis actiuæ, nec Spirator respectu spirationis actiuæ: quia neuter neutrum producit. Præterea nullum absolutum, quatenus constituit naturam Patris formaliter & per se, est origine prius Filio: nec nõ quatenus constituit naturam Patris distinguitur à Filio, vel est illius productiuum, vt supra & disp. seq. Quod autem nullo modo distinguitur ab alio, neq; est illius productiuum, non potest formaliter & per se esse prius origine illo.

25. *Coroll. 3.* 5. Pater prius origine per generationem actiuam respicit Filium, quàm per spirationem actiuam Spiritum S. non autem prius origine respicit generationem actiuam, quàm passiuam. Hoc 2. patet, quia respectu generationis, & spirationis actiuæ, nullo modo Pater est principium productiuum. Primum prob. tam generatio passiuæ, quàm spiratio passiuæ originantur à Patre: at spiratio passiuæ præsupponit essentialiter generationem passiuam. Quotiescunque autem plures actiones originantur ab eodem principio, cum essentiali præsuppositione vnius ad aliam, vna est prior aliâ; atque adeò principium dicitur prius originare, vnam, quàm aliam. Sed generatio passiuæ, & spiratio passiuæ originantur ab eadem personâ Patris, cum essentiali præsuppositione generationis ad spirationem: ergo generatio est prior spiratione, & consequenter Pater per generationem actiuam prius origine respicit Filium, quàm per spirationem actiuam Spiritum S. atque adeò prius dicitur generare quàm spirare.

6. Patre

Coroll. 6.

Scot. appro-
batur.

6. pater prius prioritate secundum quid spirat quam Filius, & uterque prius ad extra producit, quam producat Spiritus S. Hæc est Doctrina Scoti quæ mihi vel ex eo prob. quia sicut prioritas originis simpliciter dicta, est quæ producens dat esse producto; & posterioritas originis simpliciter dicta, est quæ productum accipit esse a producente: ita prioritas originis secundum quid erit illa, quæ vna persona per virtutem à se, alia per virtutem ab alio acceptam ad eundem terminum producendum concurrunt. Etenim duæ hæc cõstituunt diuersitatem habendi eandem virtutem; que diuersitas aliquo modo redundat in diuersitatem producendi eundem terminum; & cum sit secundum quid, reduci debet, ad aliquam diuersitatem simpliciter: hæc autem alia esse non potest, quàm diuersitas originis.

19.
Virtualis
prioritas ex
igentia na-
turalis &
immaterialis
conceptibilitatis.

Dico 3. præter realem prioritatem & posteriorem originis, concedenda est in diuinis virtualis prioritas, & poster. naturalis exigentiæ & obiectiuæ conceptibilitatis. Fund. licet in Deo sit vna simplicissima perfectio, nullam admittens ex naturâ rei distinctionem, præterquam inter oppositas relationes: propter plenitudinem tamen essendi, & eminentissimū modum vnitissimè continendi omnes perfectiones possibiles, naturaliter exigit, vt si ab intellectu, non valente vnico actu totam eius perfectionem exprimere, rectè & ordinatè concipiatur, prius concipi debeat secundum vnā perfectionem quàm aliam. Nam eo ordine concipienda sunt vbi virtualiter tantum distinguuntur, quo ordine existunt vbi eadem realiter differunt; quia omnis ordo & distinctio secundum quid reducenda est ad ordinem & distinctionem simpliciter. Sed vbi tales perfectiones realiter differunt, vna præcedit etiam aliquo ordine prioritatis. Ergo eodem ordine proportionali sunt concipiendæ, vbi tantum virtualiter distinguuntur. Quia licet realis identificatio pluriū perfectionum in eadem formalitate non tollit intrinsecam perfectionem vniuscuiusq; vt patet de diuinis relationibus, quæ identificatæ cum essentiâ non amittunt intrinsecam oppositionem, quam adhuc identificatæ cum essentiâ mutuo retinent: ita nec tollit naturalem exigentiam, quam eadem perfectiones habent ad concipi. Nam conceptibilitas est passio consequens entitatē. Igitur quæ ratione tales perfectiones identificatæ retinent propriam entitatem, eadem ratione retinebunt eandem conceptibilitatem. Hinc deducitur, absoluta præconciipienda esse respectiuus; & inter absoluta communiora minus communibus, vt ratio substantiæ præconciipienda est intellectiuitati, & hæc appetiuitatis & actus intellectus actui voluntatis; actus verò voluntatis actui externæ executionis. Item ratio immaterialitatis præconciipienda est prior, quàm ratio intellectiuitatis. Eodem modo de cæteris perfectionibus, tam absolutis, quàm respectiuis, vel ad inuicem comparatis, vel seorsim consideratis discurrendum erit proportionaliter ad ea, quæ actu distinguuntur.

30.
Absoluta
præconciipi-
entia.

31.

Prioritas se-
cundum subsi-
stentiæ conse-
quentiam in Deo.

Dico 4. Concedenda est in Deo prioritas secundum subsistendi consequentiam, non quidem realis, sed rationis. Primum patet; quia prioritas hæc, vt Philosoph. definit, est quando ab vno non conuertitur consequentia ad alterum: Vt animal est: ergo homo est. Animal est prius homine subsistendi consequentiâ, quia ab animali ad hominem non conuertitur consequentia: conuertitur autem ab homine ad animal. quia valet; homo est, ergo animal est. Vnde homo est posterior animali subsistendi consequentiâ. At multæ sunt perfectiones in Deo, in quibus non conuertitur subsistendi consequentia ad

alias: vt constat in perfectionibus absolutis, à quibus non conuertitur consequentia ad respectiuas: Hæc persona est Deus; ergo est Pater: contra verò conuertitur subsistendi consequentia à respectiuis ad absoluta, vt Pater est, ergo Deus est.

32.
Est ratio
non realis.

32. Secundum patet; quia nullum prius prioritate subsistendi consequentiâ in Deo esse potest sine posteriore secundum eandem subsistendi consequentiam: nam absoluta, quæ in Deo priora sunt subsistendi consequentiâ respectiuis, nequeunt esse sine respectiuis: ergo talis prioritas in Deo non est realis, sed rationis, nam eatenus hæc prioritas in rebus creatis est realis, quatenus prius separabile est ex naturâ rei à suo posteriore, vt animal ex naturâ rei existere potest sine homine, licet non posset homo existere sine animali. Igitur si in Deo prius non est ex naturâ rei separabile à suo posteriore, non erit prius reale, sed rationis. Confir. hæc prioritas coincidit cum eâ, quæ est inter vniuersalia & particularia, siue inter superiora & inferiora: sed talis prioritas & poster. in Deo non est realis. Sed rationis, quia in Deo commune & proprium, siue superius, & inferius non distinguuntur realiter, sed solâ ratione, sola difficultas esse posset de prioritate secundum subsistendi consequentiâ inter actus necessarios & liberos, an sit realis de qua infra.

Confir.

Deducitur in diuinis nullâ esse prioritatem & posteriorem in quo, sed tantum à quo. Fundam. in quo, aut est prioritas & poster. durationis, aut certe ad illam reducibilis, vt imperfecta ad perfectam eiusdem ordinis. A diuinis autem non solum abest omnis prioritas & poster. durationis simpliciter, sed etiâ secundum quid; quia in diuinis non modò omnia re ipsa sunt simul in eadem mensurâ æternitatis, sed neque concipi possunt, vt existentia in diuersâ durationis mensurâ, quia concipi non possunt in oppositâ mensurâ ab eâ, in quâ de facto sunt, alioquin falsa esset conceptio. nam etsi possint à mensura æternitatis præcindi, non concipiendo illa, vt positiuè existentia in eadem æternitatis mensurâ, concipi tamen non possunt, vt positiuè existentia in diuersis instantibus durationis. Vnde non rectè à Scotistis in diuinis ita assignantur diuersa instantia & signa: vt ipsi vocant Natura, ac si re ipsa non omnia responderent eidem instanti durationis. Vt cum dicunt, Patrem in 1. instanti seu signo naturæ esse perfectè beatum, absque notitiâ intuitiuâ personarum & creaturarum: nam cum notitia dicatur intuitiua per ordinem ad obiectum præsens in eodem signo & instanti durationis, esto non sit in eodem signo & instanti originis, non poterit dici Patrem in priori signo originis non habere intuitiuam notitiam personarum & creaturarum: quia cū prioritate originis stat simultas durationis principij producentis & termini producti; atque ad eod. cum prioritate originis in Patre stat intuitiua notitia de personis productis & actu existentibus in eodem signo æternitatis.

33.
Nulla in quo
sed à quo.

Ad 1. Primæ ductum ab autho. Resp. Patres solum negasse in diuinis prioritatem & posteriorem dignitatis, & durationis. Argu. enim contra Arium, qui vtramque fingebat in diuinis personis; asserens Patrem esse Filio maiorem ac priorem. Constat ex eis. symbolo Athanas. vbi ea tantum prioritas & poster. negatur diuinis personis, cuius simultas in eod. symbolo affirmatur. At sola simultas durationis & dignitatis ibi affirmatur, vt patet cum dicitur. Et in hac Trinitate nihil prius, aut posterius; nihil maius, aut minus: sed tota tres persona coæterna sibi sunt & coæuales. Tum ex reliquis Patribus, qui negant in diuinis solam prioritatem & posteriorem durationis

34.
Ad arg.
1. Sent.

rationis & dignitatis; Tum quia cum prioritas & posteriori. simpliciter prolata stet pro suo principali analogato, quod est prius & posterius durationis, noluerunt illâ simpliciter Deo concedere, sed semper cum addito limitante ad solam prioritatem & posteriori. originis, *ut supra*. Ad 2. ductum ex ratione Resp. personam diuinam producentem esse priorem origine personâ productâ, non ratione essentia, sed relationis; non ut formaliter exercet munus referentis, sed originantis, & constituentis tum potentiam producendi, tum suppositum ipsum producens. Ad confir. nego antec. Fundam. secundæ, quatenus conuenit cum fund. primæ negandū est: & fund. tertiz, quod impugnatū manet.

Ad secundam.
Tertiam.

Scilicet. 2.

An ea, quæ in diuinis sunt priora in vno genere, possint esse posteriora in alio?

36.

HANC quæst. non reperio sub his terminis propolitam, facile tamē colligi potest ex illis, quæ de prioritate & poster. originis *Scolastici* de Deo disputant: & ea necessaria est, ut ex eâ vniuersales regulæ pro occurrentibus diffic. subministrantur ad rectè concipiendum, & loquendum de prioritatibus & poster. quæ in Deo assignari solent.

37.
Negat Scotti
doctrina.

PRI MA sent. negat: colligitur ex doctrinâ *Scotti*, negantis Verbum procedere ex intuitiua notitiâ personarum, & creaturarum possibilium: eo quod notitia, quâ Verbum producit, origine præcedit, sicut & ipsum Verbum naturâ præcedit creaturas possibles: quæ sent. supponit, non posse eandem notitiâ, quâ Verbum producit, esse priorem origine Verbo, & simul posteriorem Verbo, & creaturis possibilibus, in ratione obiecti ad cognitionem præsuppositi. Fundam. quod est prius origine, est prius simpliciter; nec potest esse posterius respectu eius, respectu cuius est prius simpliciter, quia quod est prius simpliciter, supponitur sub omni modo & ratione independens ab alio: igitur neque secundum quid potest esse posterius & dependens ab alio. Maior prob. quod est prius origine, debet suo posteriori communicare esse simpliciter: quod autem debet esse simpliciter alteri communicare, debet ab illo esse omnino independens, & prius omni prioritatis genere.

Fundam.

38.
2. Sent.
affirmat.

SECUNDA affirmat: colligitur ex doctrina eorum, qui docent, Verbum aut de facto procedere ex notitiâ intuitiua personarum & creaturarum possibilium, aut certe ex hoc capite mutua prioritatis & poster. in diuerso genere non repugnare, quin illud hoc modo procedat: & eorum, qui mutua prioritatem & poster. admittunt in actibus intellectus & voluntatis diuinæ; nec non in obiectis ipsis tales actus terminantibus; cum sit eadem ferè vtriusque ratio.

39.
Concl.
affirmat.

DI C O. Nulla sequitur contradictio, ut ea, quæ in diuinis sunt priora in vno genere, sint simul, aut etiam posteriora in alio genere; atque aded ita de facto asserendum est ad meliùs faciliusque saluandas multas diffic. Theol. quæ sine hâc mutua prioritate in Deo saluari non possunt. Constat 1. in rebus creatis, in quibus sine vllâ contradictione, quæ in vno genere sunt priora, non repugnat in alio genere esse posteriora. Ut materia est prior forma in genere subiecti primi receptiui. Rursus forma est prior materiâ in genere actus substantialiter actuantis. Item agens est prius subiecto in genere efficiens eductiui, rursus subiectum est prius agente in

Materia prioritas causa-
rum declarat.

genere subiecti sustentatiui. Finis est prior agente in ratione mouentis: agens est prius sine in ratione exequentis. Quælibet substantia creata est prior suis proprietatibus in genere causæ originantis: proprietates sunt priores substantiâ in genere formæ informantis, & disponentis. Ergo ascendendo ad diuina, non repugnat, ut Pater sit prior Filio in ratione principij originantis, & simul cum Filio in ratione correlatiui referentis ac mutuò respicientis; imò & posterior Filio in ratione obiecti & termini specificantis, ac terminantis ipsam transcend. relationem paternitatis: cum non minus Pater supponat Filium in ratione obiecti, & termini specificantis ipsam transcend. relationem paternitatis, quàm Filius Patrem in ratione originantis, & communicantis naturam. Confir. 1. in omnium ferè sent. personæ diuinæ sunt simul naturâ, duratione, & cognitione: naturâ, quia nequit vna persona diuina existere sine aliis; duratione siue æternitate, quia vna est omnium interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio; cognitione, quia repugnat, vnâ perfectè cognosci sine aliâ. Cum hâc tamen triplici similitate stat prioritas vnius & posterioritas alterius in ratione originantis & originatæ. Ergo cum eadem prioritate & poster. stare poterit similtas, aut etiam prioritas & poster. in quolibet alio genere, Deo non repugnante, quia ut aliquid sit posteriorius altero sufficit, ut habeat talem connexionem cum illo; ut eo implicante, implicet & hoc; & eo non existente, neque hoc existere possit. Talem connexionem habet Pater cum Filio & Spiritu S. quia implicante, Filio, vel Spiritu S. implicaret & Pater, vel secundum rationem paternitatis respectu Filij, vel secundum rationem spiratoris Spiritus S. Atque hoc non tantum identicè, & per locum extrinsecum, sed formaliter, & per locum intrinsecum:

2. Licet repugnet, ut vna & eadem formalitas sit, aut concipi possit prior & posterior simul respectu eiusdem; nam etiam secundum rationem implicat, ut vna & eadem formalitas concipiatur cum oppositâ affirmatione & negatione simul; qua autem concipitur prior, concipitur ut independens ab aliâ; qua concipitur ut posterior, concipitur ut dependens ab eodem, non tamen implicat, ut vna & eadem res secundum diuersas formalitates, virtualiter tantum distinctas, possit concipi prior, & posterior respectu diuersorum, quia si illæ formalitates essent à parte rei distinctæ, possent esse priores & posteriores respectu diuersorum: ergo etiam identificatæ, & virtualiter tantum distinctæ, poterunt esse priores & posteriores respectu diuersorum, quia identificatio non tollit quidditatiuam existentiam identifierum, ut patet de relationibus diuinis, quæ ex eo quod identificentur cum essentiâ, non amittunt quidditatiuam oppositionem ad inuicem. Adnoto; hæc mutua prioritas & poster. in diuerso genere non modo admittenda est inter diuinas personas, secundum diuersas rationes consideratas, sed etiam inter diuina attributa, nec non inter actus diuini intellectus & voluntatis; inter obiecta ipsa, ut tales actus terminantia: Item inter perfectiones absolutas & respectiuas inuicè comparatas. Quo fit ut non semper hæc mutua prioritas sit realis, sed interdum realis ex vnâ parte, rationis seu virtualis ex aliâ: interdum rationis seu virtualis ex vtrâque parte, iuxta naturalem existentiam extremorū, quæ mutuò comparantur ut priora & posteriora secundum diuersas formalitates & rationes. Ad fundam. primæ, si per prius simpliciter, intelligatur prius non tantum origine, sed etiam secundum alias rationes prioritatis, negand. maior.

40.
Confirmat.

Ratio à
priori.

41.
Consp. 2.

Virtualis &
finitio facta
est.

42.
Nota idem
inter astris.

Virtualis

43.
Ad fund.
1. diff.
maior.

maior. quæ erat probanda, non supponenda. Si-
quidem cum prioritate originis non repugnat po-
sterioritas in alio genere, vt probatum est. Saluator
enim prioritas originis, si producens habeat suum
esse independens à producto, in eo duntaxat gene-
re, in quo illud debet communicare producto. Si
verò per prius simpliciter, intelligatur prius potiore
& principaliore ratione prioritatis, conced. maior.
Nam inter omnes prioritates, quæ Deo conuenire
possunt potissima est originis, per quam vna persona
realiter communicat esse alteri. Alioqui quæ inter
omnes prioritates principem locum tenet, ex *Phi-
los. in Pradicam. cap. de Priore*, est prioritas durationis,
secundum quam vnum dicitur antiquius alio. Cæ-
terum sicut cum prioritate durationis quæ est om-
nium potissima, stare potest posterioritas in alio ge-
nere: ita cum prioritate originis non repugnabit
posterioritas in alio genere. Ex his ad prob. maio-
ris, neg. minor.

*Quo pacto ordinanda sint signa prioritatis
& posterioritatis in actibus intellectus
& voluntatis diuinae?*

SUPPONO hæc signa non esse prioritatis &
poster. realis sed tantum rationis, & virtualis
duntaxat præsuppositionis vnitis formalitatis ad al-
liam, quatenus recto ordine rationis vna formalitas
concipienda est prior alia ab intellectu, non valen-
te vnico actu concipere totam perfectionem obie-
cti. Vt posito, quod non possit vnico actu simul
concipi perfectio intellectus & volitionis diui-
næ, rectus ordo concipiendi, fundatus in rebus ip-
sis poscit, vt intellectus concipiatur prior volitio-
ne; tum quia in rebus creatis, ad instar quarum in-
creatas concipimus, intellectus præcedit volitio-
nem: tum quia plenitudo diuini actus postulat, vt
prius concipiatur secundum vnâ formalitatem,
quàm aliam. Nam sicut formalitates intellectus
& volitionis per mutuam identificationem non
amittunt proprium esse intellectus & volitionis
in Deo, ita nec naturalem exigentiam, vt vna con-
cipienda sit prior alia. Est autem hoc suppositum
tum contra *Scotum* opinantem, hæc signa non esse
tantum rationis, sed ex naturâ rei, qui propterea,
appellat signa siue instantia naturæ, ad cuius prio-
ritatem & poster. docet, non sufficere solam distin-
ctionem rationis. Tum contra *Ocham. in 1. dist. 9. qu. 3. sine, Gabriel. in 3. dist. 2. dub. 3. sine.* negantes huius-
modi signa & instantia rationis in actibus diuini
intellectus & voluntatis. Nos tamen prædicto sup-
posito, vt certo admissio, tum ex Patribus, qui sæpe
huiusmodi signis vtuntur ad explicandum myste-
rium diuinæ prædestinationis, vt patet ex *August.*
pluribus in locis, & ex *Prospero in epist. ad Aug.* po-
sita ante *lib. de Prædestin. Sanct.* tum ex communi
sent. quæ hæc signa admittit ad explicandas varias
dependentias, quas obiecta ipsa vt à Deo volita im-
portant. Vltèrius explicandum superest, quo pacto,
& vnde sumenda sit hæc prioritas & poster. in acti-
bus intellectus & voluntatis diuinæ.

PRIMA sent. *Caict. 3. p. qu. 1. art. 3. §. Ad euiden-*
distinguentis Vniuersum hoc in tres ordines, natu-
ræ, gratiæ, & vnionis hypost. In 1. ordine collocat
res omnes naturales, earumque defectus, tam purè
naturales, vt monstra, ægritudines, ignorantiam;
quàm morales, vt peccata, quæ collocat in ordine
naturæ, quia solius naturæ viribus committuntur.
In 2. collocat omnia dona gratuita & superna. In
3. vnionem Verbi cum naturâ creatâ. Porro hos

ordines ita combinat, vt in diuinâ mente primus
præsupponatur ad 2. secundus ad 3. Quare iuxta
hunc ordinem ita docet coordinanda esse signa &
instantia rationis in actibus intellectus, & volunta-
tis diuinæ; vt quæ spectant ad ordinem naturæ,
præconcipienda sint priora iis, quæ spectant ad or-
dinem gratiæ; & quæ ad ordinem gratiæ pertinet,
præconcipienda sint priora, quàm quæ pertinent
ad ordinem Vnionis. Ex quo colligit, Incarnatio-
nem Christi, vt potè spectantem ad 3. ordinem,
prædestinatam esse post præuisum originale, in cuius
remedium illa est decreta, aliàs non decernenda: &
destinationem cuiuslibet puri hominis ad gloriam
decretam esse post præuisa omnia naturalia ipsius;
nec non post defectus, tam naturales, quàm mora-
les; atque aded post ipsius peccata commissa præui-
sa. Fundam. eo ordine concipienda sunt hæc instan-
tia rationis in mente diuinâ, quo res ipsæ mutuo se
supponunt. At natura supponitur ad gratiam, vt
substratum ad formam indebitam, gratia ad vnio-
nem hypost. vt ordo medius ad summum.

SECUNDA *Scoti in 1. dist. 41. qu. vn. §. Potest ali-*
ter, & in 3. dist. 7. qu. 3. §. Sed hic & dist. 19. qu. vn. §. In
istâ qu. talem ordinem in actibus diuinæ volunta-
tis assignantis, qualis est inter finem & media. Vn-
de sicut finis est prior mediis; & inter media, quæ
sunt nobiliora, & propinquiora fini, priora sunt
iis, quæ sunt ignobiliora & remotiora à fine: ita in
Deo intentio finis est prior electione mediorum; &
electio mediorum nobiliorum & propinquiorum
fini, est prior electione mediorum ignobiliorum,
& à fine remotiorum. Ex quo principio deducit,
Christum, qui est nobilissimum inter omnia me-
dia, & ad Dei gloriam manifestandum, qui est finis
omnium operum Dei ad extra, aptissimum & pro-
pinquissimum, fuisse primum inter omnes prædesti-
natos. Ex quo vltèrius infert, illum venturum fuisse,
saltem in carne impassibili, etiamsi Adam non pec-
casset; eo quòd eius prædestinatio ordine naturæ in
decreto Dei præcesserit prædestinationem aliorum
hominum, tam quoad gloriam, quàm quoad gra-
tiam: ac proinde quoad ipsam præuisionem origi-
nalis, quod præsupponit gratiam Adæ collatam,
cum sit priuatio illius. Prob. Ordinate volens prius
vult finem, quàm media; & inter media, prius eli-
git, quæ sunt nobiliora, & fini propinquiora. Igitur
talis ordo assignandus est in mente Dei, qualis est
inter finem & media ipsa ad finem relata.

TERTIA *Suarez 3. p. disp. 5. sect. 1.* alio modo
ordinantis hæc instantia rationis; in actibus intelle-
ctus, ait, ordinanda esse iuxta ordinem prioritatis
& poster. quam res ipsæ seruant ex naturali conne-
xione inter se: vt quæ re ipsa sunt priores, prius
ratione intelligantur à nobis actum diuinæ cogni-
tionis terminare: quæ verò sunt posteriores, poste-
rius ratione intelligantur, eundem actum diuinæ
cognitionis terminare. Contra verò in actibus di-
uinæ voluntatis ordinem prioritatis & poster. su-
mendum esse, non ex intrinsecâ & naturali conne-
xione, quam res ipsæ habent ad inuicem, sed ex ex-
trinsecâ & liberâ ordinatione, quam sortiuntur ex
voluntate Dei: vt illæ concipiantur prius ratione à
Deo volitæ, quæ sunt volitæ vt finis; illæ verò po-
sterius ratione, quæ sunt volitæ vt media ad finem;
idque sine vllâ mutatione rerum, per extrinsecam
duntaxat ordinatione Dei, liberè ordinantis vnâ
rem ad aliam, Fundam. prioris, res ita se habent ad
cognosci, sicut ad esse, ergo is ordo concipiendus
est intellectu res perfectè cognoscete, qui est in re-
bus ipsis. Funda. posterioris: talis ordo secundum
rationem cõstituendus est in actibus diuinæ volun-
tatis,

3.

45.
Virtualis
præsupposi-
tio.

46.
Contra Sco-
tum.

47.
1. Sent.
Triplex.

Ordo.

48.

Fundam.

49.
Scotus assignat
ordinem vt
inter finem
& media,

Fundam.

50.
Suarez.

51.
Fundam.
prioris
poster.
asserit.

ratis, qualem secundum rem seruant actus voluntatis creatæ: quia omnis ordo rationis concipiendus est per analogiam ad aliquem ordinem realem; sed talem ordinem secundum rem seruat actus voluntatis creatæ: quia voluntas creata non solum prius vult finem, quam media, sed etiam media ipsa ordinat ad finem, absq; intrinsecâ mutatione medio-rumper extrinsecâ duntaxat ordinationem sui actus.

52.
Ad sent.
vera.

Fundam.

QUARTA sent. à præcedente ait, non posse vnam rem ordinari ad aliâ, vt medium ad finem, ad quam non est naturâ suâ ordinata, per extrinsecam duntaxat voluntatem Dei; sed necessariam esse intrinsecam aliquam mutationem in re ipsâ, quæ ordinatura Fundam. implicat, fieri transitum de contradictorio in contradictorium sine aliqua mutatione reali. Sed cum vna res ordinatur ad aliâ, ad quam non est naturâ suâ ordinata, fit transitus de contradictorio in contradictorium; nam ex non ordinata fit talis res ordinata: igitur aliqua realis mutatio intercedat, oportet. At hæc realis mutatio non potest esse ex parte liberi actus diuini, quia ille non mutatur, cum ex necessario transit in liberum; ergo ex parte ipsius rei, quæ ordinatur. Pro explic. nota hæc instatia prioritatis & poster. non deseruire intellectui increato, eo quod ipse non concipit suum actum cum prioritate ad alium, ne quidem virtuali, nisi per respectum ad intellectum creatum, concipientem vnum prius alio; sed deseruire tantum intellectui creato, qui, cum non valeat vnico actu concipere quidquid perfectionis est in vnico actu Dei, illum concipit per varios conceptus inadæquatos. Vt autem isti conceptus sint ordinati ex parte obiecti, prius concipiendus est actus diuinus terminari ad vnam rationem obiecti, quam ad aliâ; quia etsi indiuisibiliter terminetur ad omnes rationes in obiecto existentes, attamen secundum rationem cum fundamento in re, & per analogiam ad actus creatos, possumus eundem actum concipere prius terminari ad vnam rationem, quam ad aliâ. Et propter hoc assignantur huiusmodi instatia rationis, vt nobis deseruire possint ad rectè & ordinatè concipiendas varias rationes & formalitates, quæ in vno simplicissimo actu Dei vnitissimè continentur.

53.
Explicatur
ad. reuerſa.

54.
Concl. 1.
Subordinatio requir.

Fundam.

55.

Connexie
requir.

DI CO I. Prioritas & poster. inter actus intellectus, & voluntatis diuinæ sumenda est ex virtuali præsuppositione vnius, & naturali subordinatione alterius. Etenim, quia actus intellectus in Deo virtualiter præsupponitur ad actum voluntatis: contra verò actus voluntatis virtualiter subordinatur actui intellectus, cum nihil possit esse volitum, quin præcognitum; actus intellectus concipiendus est prius ratione, quam actus voluntatis. Fundam. talis ordo concipiendus est inter ea, quæ solâ ratione distinguuntur, qualis intercedit inter ea, quæ distinguuntur realiter. Sed vbi isti actus distinguuntur realiter, actus intellectus præcedit actum voluntatis: actus verò voluntatis consequitur actum intellectus, ergo similis ordo concipiendus est in actibus diuinis, in quibus sola interuenit distinctio rationis. Dixi, Circa idem obiectum. Quia si actus intellectus cõparetur circa vnum obiectum, & actus voluntatis circa aliud disparatum, nulla inter eos intercedet prioritas & poster. quia hæc non intercedit nisi inter ea, quæ ordinem aliquem & cõnexionem habent ad inuicem penes aliquod tertium. Hinc non excluditur, quin idem actus voluntatis ex aliâ formalitate possit esse virtualiter prior eodem actu intellectus. Idem enim actus voluntatis, consideratus quasi elicited à voluntate, est posterior ratione actu intellectus; quia vt sic actus voluntatis præsupponit actum intellectus, in ratione proponētis obiectum.

Idem verò actus voluntatis, consideratus vt obiectum eiusdem actus intellectus comprehendētis omnes perfectiones diuinas, atque ad eò actus ipso voluntatis, quibus ipsemet actus intellectus obiectum volibile proponit, est virtualiter prior illo; quia vt sic præsupponitur vt ratio, saltè inadæquatè specificans talem actum. Vt amor, quo Deus diligit se, consideratus quasi elicited à voluntate Diuinâ, est virtualiter posterior cognitione, quâ Deus seipsū, suasque perfectiones comprehendit. Consideratus verò vt obiectum eiusdem comprehensionis, est illa virtualiter prior; quia vt sic præsupponitur, vt ratio inadæquatè specificans illam. Conſir. ex assignato principio, is ordo concipiendus est inter ea, quæ solâ ratione distinguuntur, qualis intercedit inter ea, quæ realiter distinguuntur. Sed inter actum intellectus & voluntatis creatæ, vbi ista realiter distinguuntur, talis ordo intercedit; nam actus voluntatis creatæ, vt elicited à voluntate, est realiter posterior actu intellectus dirigētis voluntatē. Idem verò actus, vt obiectum, ad quod tendere potest intellectus, est prior eodem actu intellectus, vt ratio specificans illum.

56.
Conſir.

57.
Solutur.
1.

58.
Solutur.
2.

59.
Solutur.
3.

Contra
Scotum.

Ex hæc doctrinâ soluitur 1. quâ ratione Verbum procedat ex cognitione intuitiua omniū personarum. Quia licet cognitio ex quâ procedit Verbum, sit origine prior Verbo, est tamen sub aliâ ratione posterior Verbo, nēpè sub ratione obiecti & termini specificantis. Sub quâ ratione Verbū, & Spiritus S. sūt priores ratione cognitione ipsâ, quâ procedit Verbum. Neque hoc præiudicat vel prioritati originis, quâ prior est cognitio, quâ procedit Verbum; vel posterioritati Verbi. Quia prioritas specificatiua, vt constat etiam in rebus creatis, non tollit prioritatem vel poster. originis, cum sit alterius generis & rationis: & quod in vno genere est, prius, potest in alio esse posterius. Conſir. Pater in ratione originantis est prior Filio, & tamen in aliquo genere est posterior Filio; quia nisi Filius esset, Pater nō esset. Quod autem talem habet cõnexionem in essendo cum alio, vt nisi illud sit, neque hoc esse possit, est aliqua ratione posterius illo: nam esse posterius aliquam importat depēdēntiam, aut saltem necessariam exigēntiam illius, respectu cuius dicitur posterius. 2. Quo pacto æternus Pater gignat Filium voluntate complacentiæ. Ratio dub. actus complacentiæ, cum sit actus voluntatis, supponit actum intellectus, per modum obiecti actu existentis, circa quod versatur: Igitur nequit Pater æternus complacere sibi de generatione Filij, nisi voluntate consequēte generationem; cum generatio includat actū intellectus quo proponitur & producit obiectū cõplacentiæ, quo Pater sibi cõplacet de generatione Filij; atq; ad eò actus complacentiæ supponitur ad generationē. Solutur: licet generatio supponat actum cõplacentiæ de eadē generatione in ratione obiecti actu existentis, ac præsentis in eadem æternitate; in ratione tamen actus quasi elicited à voluntate consequitur ad actū generatiuum. Et sic non repugnat, quo minus se mutuo præsupponant sub diuerso genere ac ratione. Solutur 3. Quâ ratione æternus Pater in priori signo originis, quo præcedit Filium, non solum cognoscat se ipsū, suamq; essēntiam, sed etiâ Filium & Spiritum S. quorū perfectâ notitiâ beatur, contra Scotum assēntem, in priori signo originis Patrem cognoscere tantum se ipsum, suamque essēntiam, eaque tantum cognitione beari: Solutur: Patrē præcedere prioritate originis Filium, non est illum habere esse in aliquo signo, quo non habeat simul esse & Filius, ac proinde non posse Patrem eo signo cognoscere Filium, vt potè nondū existentem: Sed est Patrem habere

beré esse à se, Filiù à Patre, cù omnimodà simulta-
neitate in essendo, atque adeò in cognoscendo. Vnde
nullum est assignabile signum, in quo sit Pater, &
nondum sit Filius; ac proinde nullum, in quo Pater
cognoscat se ipsum, & non cognoscat Filium actu
existentem. Quapropter falsa est propositio, quam

Scotus assumit; In priori originis Pater est, & nondum est
Filius: nam aliud est, Filium in priori originis non
esse à se, sed à Patre, aliud non esse simpliciter: &
quà intuitiua notitia terminatur ad esse rei simpli-
citer, etiamsi Filius in priori originis non sit à se.
adhuc tamen, quia est simpliciter, cognoscitur in-
tuitiue à Patre; atque adeò nullum est signum, in
quo Pater intuetur se, & non intuetur Filium, &
Spiritus S. Dico 1. Pater prius existit, quàm
existat Filius: ergo non existit simul cum Filio.

Resp. Pater prius prioritare à quo existit, quàm Fi-
lius concedo; prioritare in quo nego. Cæterum, est
nos ob imperfectionem concipiendi modum concipiamus
Pater prius existentem quàm Filium, tamen hic mo-
dus cum imperfectione importet, non est tribuendus
Deo, qui res concipit iuxta naturalem exigentiã ip-
sarum. Dico 2. Prioritas & poster. in actibus diuini
intellectus, circa obiecta necessaria assignanda est
iuxta prioritatem & poster. obiectorum. Prioritas
verò & poster. in hisdè, circa obiecta libera assignan-
da est iuxta ordinem diuinæ voluntatis. ut quæ sunt
prius volita, sint etiam prius ratione cognita, quæ
autem sunt posterius volita, sint etiam posterius ra-
tione cognita. Nam obiectum præcedit cognitio-
nem cognitio autem, quæ perfectio modo repræ-
sentat obiectum, proponit illud iuxta ordinem,
quo ad ipsam cognitionem præsupponitur. At ob-
iecta necessaria ad actum diuinæ cognitionis præ-
supponuntur cum ordine, quem habent ab ipsa na-
tura. Contrà verò obiecta libera præsupponuntur
cum ordine, quem sortiuntur à liberâ voluntate Dei,
ergo cum tali ordine repræsentantur ab actu diuinæ
cognitionis, quæ obiectum repræsentat, & propo-
nit perfectissimo modo. Ex his deducitur 1. scientiã,
quã Deus habet de se ipso, esse virtualiter prio-
rem scientiã, quam habet de creaturis: & scientiam,
quæ versatur circa possibilis, quàm quæ versatur,
circa futura conditionalia: & hanc ratione præce-
dere eam, quæ versatur circa futura absoluta, quia
scientia commensuratur obiecto; ergo iuxta prio-
ritatem & poster. obiectorum concipienda est prio-
ritas & poster. in scientiã. Sicut igitur inter ob-
iecta diuinæ scientiæ Deus præcedit creaturas: inter
creaturas, possibilis præcedunt conditionalia; condi-
tionalia absolutè futura: ita scientia, quam Deus
habet de se, est ratione prior scientiã, quam habet
de creaturis; quæ versatur circa creaturas, scientia
possibilium est prior scientiã, conditionalium; & hæc
prior quàm scientia absolutè futurorum. Quin ea-
dem scientia, quæ versatur circa vnum & idem ob-
iectum, concipienda est prior, vt repræsentat illud
secundum vnã perfectionem, quàm secundum
aliã. Quo pacto scientia, quam Deus habet de se-
ipso, vt terminata ad essentiam concipienda est prior,
quàm vt terminata ad personas; & quæ terminatur
ad creaturas, ea concipienda est prior, quæ ad ratio-
nes priores, & vniuersaliores terminatur.

2. Scientia visionis supponit in Deo notitiam
liberi decreti absoluti de re, cuius est scientia, vni-
us; & scientia de effectu conditionate notitiam,
decreti conditionati de re, cuius est scientia condi-
tionata: scientia verò simplicis intelligentiæ nullam
supponit notitiam decreti in Deo, nisi tantum pos-
sibilis. Ratio primi: scientia visionis est notitia ob-
iecti existentis in aliquã differentiã temporis. Quid-

quid autem in tempore existit, vt alicuius liberi de-
creti Dei existit. Ratio secundi eo modo, quo effe-
ctus creatus est futurus, supponere debet in causã,
quæ ad sui futuritionem necessaria sunt, inter quæ
est decretum conditionatũ Dei; ergo illud supponi
debet ante notitiam effectus sub conditione futuri.
Ratio tertij; scientia simplicis intelligentiæ versa-
tur circa possibilis: possibilis autem in esse possi-
bili non dependunt ab aliquo decreto Dei, cum an-
te omne decretum Dei habeant esse possibile vt so-
lius omnipotentis diuinæ, præcedentis quodcum-
que decretum actuale. 3. Interdum notitia vnus
effectus futuri præsupponit notitiam alterius effe-
ctus futuri: vt cum Deus ex existentiã vnus rei
mouetur ad decernendam existentiam alterius: vt
cum ex peccato finali impenitentis præuiso decer-
nit æternam damnationem peccatoris: & ex meritis
finalibus præuisis decernit æternã gloriam iustis.

Dico 3. Prioritas & poster. in actibus diui-
næ voluntatis circa obiecta necessaria sumenda est
ex prioritare & poster. obiectorum; circa obiecta
verò contingentia ex liberâ ordinatione ipsius vo-
luntatis diuinæ circa talia obiecta. Prior pars pater:
voluntas diuinã ad obiecta necessaria fertur neces-
sario, non modo quoad specificationem, verum et-
iam quoad exercitium, & omni modo, quo obiecta
naturã suã postulant; nam hæc est propria perfe-
ctio voluntatis diuinæ, vt non possit aliter ad ob-
iecta ferri, quàm ipsa postulant. Vnde sicut nõ po-
test diligere malum, & odisse bonum: ita nec pri-
marie amare creaturas, secundarie seipsum: vel in-
ter creaturas ipsas possibilis, perfectius amare im-
perfectiores, imperfectius perfectiores; sed vnã
quamque iuxta perfectionem, quam propria natu-
rã obiecti exigat: licet subiectiue & ex parte actus
omnes æqualiter diligat. Habet autem hanc per-
fectionem diuinã voluntas ex eo, quod est prima
regulã in operando; vt non possit nisi perfectissi-
mum modum operandi habere. Hinc constat, Deum
prius diligere seipsum, suasque perfectiones, quàm
creaturas, quia seipsum diligit vt obiectum prima-
rium, & causam creaturarum; creaturas vt obiectum
secundarium, & effectus suæ omnipotentis: Item
prius diligere creaturas, quæ sibi sunt proximiores,
& quoad essentielles perfectiones similiores.

Posterior pars prob. sicut obiecta contingentia
quoad futuritionem, & mixtam ordinationem in-
ter se pendunt ex liberâ voluntate Dei: ita prioritas
& poster. in actibus diuinæ voluntatis circa talia
obiecta sumenda est ex liberâ ordinatione volunta-
tis diuinæ; vt quæ sunt ordinata vt finis, sint prius
volita; quæ verò vt media, posterius; ac proinde
idem actus diuinæ voluntatis, vt terminatus ad ob-
iectum vt finem præconcipiendus est virtualiter
prior seipso, vt terminatio ad aliud vt medium. In-
telligit hoc de actu terminato ad finem, & media pro-
pter eundem finem, non de actu terminato ad vnum
vt finem, & ad aliud vt medium propter alium finem.
Nã tota prior, & poster. in actibus diuinis sumenda
est pens obiecta, cum in se nullam habeant prio-
ritatem & poster. sed potius sit vnus & idem indi-
uisibilis actus. Obiecta autem nullam habent prio-
ritatem & poster. inter se, nisi certo ordine ad inui-
cem comparentur, vt libertatis diuinæ; intendentis
vnum vt finem, aliud verò vt medium propter
eundem finem;

Ex his deducitur: Intentio est in Deo vir-
tualiter prior electione; quia illa est circa finem,
hæc circa media: Finis præcedit media, cum sit ra-
tio eligendi media: intellige quando finis intendi-
tur independenter ab aliquo medio determinato:
nam

60.
Falsa Scoti
propof.

Dicit.

Resp.

Nota.

61.
Concl. 2.

62.
Coroll. 1.
De scient.
possib.

Ratio.

63.
Coroll. 2.
De scient.
visionis.

64.
Coroll. 3.

65.
Coroll. 4.

Pars 1.
Prob.

66.
Pars 2.
Prob.

67.
Coroll.
Intentio
prior elect.
ni pendat
mediu.

nam tunc voluntas finis adæquatè præcedit voluntatem mediorum; cum nullam dependentiam dicat ab hoc vel illo medio in particulari, sed tantum ab aliquo in cõmuni; vna de semper manet eadem voluntas finis, quocumque medio electo. At verò quando finis intrinsecè dependenter ab aliquo determinato medio, absque quo finis ipse non intrinsecè dederetur, tunc voluntas finis non est simpliciter & adæquatè prior voluntate medij sed solum secundum quid, & inadæquatè: quia licet sit prior in ratione causæ finalis, est tamè posterior in alio genere causæ. Ut voluntas, quæ Deus voluit Christum, ut caput & finem omnium prædestinatorum, fuit dependens à remedio originali, sine quo Christus nõ fuisset incarnatus: ac proinde talis voluntas non fuit simpliciter, & adæquatè prior voluntate eligendi eundem in remedium peccati, sed tantum secundum quid, & in vno dumtaxat genere, nempe in ratione finis, dependentis à remedio peccati in ratione medij; quia si hoc futurum non fuisset, nec Christus electus fuisset. Vnde ulterius sequitur, tale decretum in Deo non esse duplex, alterum ad finem, alterum ad medium; sed vnum adæquatè terminatum ad finem dependentem à medio, & ad medium dependentem à fine. Quo fit, ut non possit mutari circa vnum, quin mutetur circa alterum; quia ad vtrumque terminatur indiuisibiliter per mutuam connexionem vtriusque. Contra verò, quando finis intenditur independentem ab aliquo determinato medio, decretum est duplex: nam tunc, integra manente voluntate finis, variari potest voluntas mediorum particularium. Ut manere potuisset voluntas de incarnatione Christi simpliciter, esto futurum non fuisset peccatum; si Christus fuit electus independentem à remedio peccati.

D i c o 4. impossibilis est libera ordinatio mediorum ad finem, absque aliqua physica mutatione in rebus ordinatis. Assertio constat ex fundamentis. Nam rem vnam liberè ordinari ad aliam, est realis aliqua denominatio, de nouo adueniens rei, quæ ordinatur: ergo prouenire debet ab aliqua noua forma reali; hæc autem esse non potest actus ipse liber diuinæ voluntatis; quia hic non est liber formaliter antecedenter ad physicam mutationem creaturæ, sed fit formaliter liber per physicam mutationem creaturæ, ut per essentialia connotarum. Hoc autem contra, 3. sent. ut certo posito, difficultas insurgit, quænam mutatio sit necessaria, ut vna res à Deo liberè ordinetur ad aliam ad quam non est suâ natura ordinata. Arrubal. 1. p. disp. 58. cap. 4. id effici putat peculiari actione, quæ ex indiuiduâ suâ differentia sit ad talem finem intrinsecè ordinata, & est adæquatè fundamentum denominationis, quâ vna res dicitur esse propter aliam. Cum igitur vult Deus ordinare aliquod medium ad finem, ad quem non est suâ naturâ ordinatum, efficit illud peculiari actione, distinctâ ab eâ, quâ illud effecisset, si ad talem finem non ordinasset; ratione cuius peculiaris actionis talè medium intrinsecè respicit talem finem, ad quem dicitur liberè à Deo ordinari. Fundamentum, ordinatio vnius rei in aliam, aut debet conuenire rei ab extrinsecâ voluntate ordinantis, aut ab intrinsecâ formâ respiciente rem, in quam ordinatur: nequit autem hoc conuenire rei ab extrinsecâ voluntate Dei liberè ordinantis; quia libera volitio Dei per se spectata non habet intrinsecum ordinem ad finem creatum, ut per extrinsecam denominationem possit talem ordinem rebus impartiri. Ergo si neque res habet à propriâ essentiali, uti habet terra intrinsecum ordinem ad centrum mundi, habere illum de-

bet ab aliqua formâ additâ; quæ alia esse non potest quam peculiaris actio, quâ talis res intrinsecè ordinetur ad aliam, ut ad finem accidentalem & extrinsecum. Vasquez 1. p. disp. 82. cap. 6 id effici censet per naturalem proportionem rerum, quâ inuicem comparantur. Ut quia opus iusti in gratiâ factum proportionem condignitatis habet cum gloriâ, si ei gloria datur dari dicitur intuitu talis operis, quod suâ naturâ proportionem habet cum gloriâ. Item quod quis oratione, aut alio pio opere sibi, vel alteri peculiarem gratiam impetret, proportionem congruitatis habet cum tali gratiâ, quam sibi vel alteri impetrat, & propterea dicitur Deus talem gratiam conferre intuitu talis operis; sine quâ proportionem dici non posset Deum gratiâ vel gloriâ conferre intuitu talium operum.

Ego verò nec 1. modum Arrub. necessarium, nec 2. Vasq. adæquatè existimo. Tum quia sæpè Deus operatur vnum propter aliud, etiam si nulla sit vnius ad aliud proportio, aut naturalis connectio; ut 4. Reg. 13. Si percussisses, inquit Elifæus, Ioan. quinque, aut sexies, sine septies, percussisses Syriam usque ad consummationem. Cum tamen nulla sit naturalis proportio, aut connectio inter percussorem terræ & consummationem Syriæ, quam Propheta regi prædixerat, si toties iaculo terram percussisset. Tum quia, stante eadem proportione naturali vnius ad aliud, potest Deus vnum non operari propter aliud. Ut stante naturali proportione operis iusti in gratiâ facti, posset Deus gloriam conferre iusto, & non intuitu talis operis; quod inde patet, quia etiam si tale opus non præcessisset, adhuc Deus potuisset eandem gloriam conferre iusto. Cum autem Deus vnam rem operatur independentem ab aliâ, quia sc. etiam illâ non existente, adhuc operaturus esset aliam, non dicitur operari vnum intuitu alterius. Quia vnum operari intuitu alterius, importat aliquam dependentiam & causalitatem vnius ab alio. Quare dico, hanc mutationem fieri in rebus ordinandis, vel per dependentiam in esse vnius ab alio, vel per peculiare modum, quo res ordinanda à Deo producitur. 1. modo mutationis videtur Deus cum vnum operatur dependentem ab altero, ut vastationes Syriæ dependentem à quinta percussione terræ. in Quo casu Syriæ vastatio pendet à quinta percussione terræ; quia eâ existente existisset Syriæ vastatio; & cõtra, eâ non existente, non existit Syriæ vastatio. At hæc mutatio satis est, ut vna res dicatur ordinari ad aliam, ad quam non est suâ naturâ ordinata. Etenim hoc ipso quod Syriæ vastatio connotat quintâ percussorem terræ, ut conditionem, sine quâ futura non esset, ex ordinatione diuinâ, pendet ab illâ, ac proinde quinta terræ percussio dicitur extrinsecè actu libero Dei ordinata ad Syriæ vastationem. Cõfir. frustra ponitur huiusmodi actio peculiaris, intrinsecè ordinans vnũ ad aliud: cum omni intrinsecò ordine præciso, ex solâ voluntate Dei liberè producente vnũ dependentem ab alio, sit vnũ dependens ab alio, ac proinde ordinatũ ad aliud. 2. modo videtur Deus, quando permittit, vel operatur aliquid, ut inde occasionem sumat operandi aliud, ut permittit vitionem Ioseph, ut ex eâ occasione sumeret exaltandi illum: imò etiâ cooperatus est cum Ægyptijs ad emendum illum, ut postea exaltaret illũ supra totã Ægyptum.

Ex dictis ferri potest iudicium de reliquis opinionibus. Catet. etsi verificari possit respectu scientiæ simplicis intelligi, quæ ad obiecta redit iuxta ordinem & connectionem, quam res ipsæ seruant inter se, non tamè de scientiâ visionis: nam hæc ad obiecta fertur iuxta ordinem & dependentiam, quam for-

68.
Vnum decretum finis & medij.

69.
Concl. 4.

Physica mutatio in rebus necess.

70.
Arrubal. requirit actionem pecu.

Fund.

71.
Vasquez naturalem proportionem.

72.
Contra vtrumque.

73.
Mutatio fit per dependentiam vnius ab alio.

74.
Vel per permutationem.

74.
Ad 1. Sent.

tiuntur ex diuina voluntate: quæ res exequendas ordinare potest prout vult. Potuit enim velle incarnationem Verbi, vt finem independentem à quocunque determinato medio; homines verò dependentem ab hoc fine, tam secundum esse naturæ, quàm gratiæ & gloriæ, & consequenter potuit scientiã visionis, quæ ad obiecta fertur secundum ordinem, quem sortiuntur ex liberâ ordinatione Dei, prius ratione exprimere ordinem vnionis hypost. quàm naturæ aut gratiæ. Vnde respectu huius scientiæ falsum est *Calet. fund. SECUNDA Scoti* falsum supponit fundam. nēpē quòd Deus necessariò debeat prius eligere quæ sunt fini suã naturã propinquiora, ac nobiliora. Nam potest Deus pro suã innatã libertate prius, hoc est independentius eligere quæ naturã suã sunt ignobiliora, & à fine remotiora; vt de *Incarnat.* suppono. TERTIA in eo tantum deficit, quòd asserat, posse diuinam voluntatem rem vnã ordinare ad aliam, ad quam non est suã naturã ordinata, per liberam dūtaxat ordinationem Dei, absque vllã intrinsecã mutatione rei ordinandæ. Nempe voluntas creata id potest mutatione sui actūs: increata verò cum sit immutabilis, nequit hoc præstare per mutationem sui actūs; ergo per mutationem obiecti. QVARTA est planè nostra. Atque hæc de signis prioritatis & poster. in communi; plura in materiis propriis.

DISPUTATIO XXIII.
De Potentia productiua Diuinarum Personarum.

VERITUR. An in Diuinis personis sit potentia productiua nationalis realis? 1. Sent. negat: *Aureol. in 1. dist. 7. p. 1. art. 2.* prob. Vbi nulla est productio elicita, nullum est principium productiuum; nulla distinctio productionis & producentis: nullum principium producens, cum inter productionem & productum intercedere oporteat distinctio, at in diuinis duæ tantum sunt productiones, generare, & spirare: & nulla ex his est elicita, sed vtraque identificata cum principio generante, & spirante. Confir. Pater non habet potentiam realem, vt sit Pater; alioqui haberet potentiam realem ad seipsum producendum: ergo nec ad gignendum filium, nam ideò Pater est Pater, quia filium gignit: ergo si haberet potentiam ad gignendum filium, haberet potentiam ad esse Patrem.

SECUNDA affirmat. *S. Th. 1. p. 1. q. 41. art. 4 & communis Schol. cum Magist. in 1. dist. 7.* quæ ad eò vera est, vt nequeat sine maximã temeritate negari. Fund. In Deo est realis productio, à producente realiter distincta; vt constat ex *disp. de processione. in communi.* at vbi est productio à producente realiter distincta, est realis potentia. Non igitur potentia productiua in Deo dicit solam non repugnantiam, & actualem connexionem terminorum, vt *Aureolus* autumat, sed veram & realem rationem principij.

DICES. Potentia dicitur respectu termini possibili. At in Deo nihil est possibile. nam quidquid in Deo est, actu est, vt potè ens necessarium & à se. Maior prob. potètia productiua origine præexistit termino producendo: ergo concipi, & esse potest sine termino actu existente. Resp. dist. minor. in Deo nihil est possibile, prout possibile dicit contingens, concedo, prout possibile continetur sub necessariò producto, nego. Ita *S. Th. cit. ad 2.* Ad prob. quidquid in Deo est, actu est, prout actu esse excludit potentiam passiuã, & temporis durationem, concedo; prout actu esse excludit potentiam actiuam, & prioritatē origi-

nis, nego: quia hoc non repugnat actu iusto. Negò autem, potentiam actiuam in Deo concipi, aut esse posse sine termino actu existente; quia licet terminus originetur à potentia, quia tamè originatur necessariò, & essentialitèr, nequit intelligi potètia productiua in Deo, quin simul intelligatur actu producens, atq; ad eò cum termino actu originato. Neque; n. implicat, aliquid esse prius origine, & tamen concipi non posse absque termino à se originato; quando actu originare est de essentiã principij originatis, vt est respectu potentie productiue notionalis diuine. Neque esse prius origine aliud importat, quàm esse id, à quo est originatum: quod stare potest cum simultaneitate conceptionis originantis cum ipso originato. Ad fundam. oppositæ, in Deo nulla est productio elicita actiua, concedo; nulla est productio elicita passiuã, seu quasi passiuã, nego. At hæc sufficit ad potentiam productiuam realem; item concedo, de generare & spirare actiuo; nego, de passiuo, respectu cuius tantum ponitur potètia productiua in Deo. Ad confir. nego cõseq. Ad prob. ideò Pater est Pater finalitèr, vt Filium gignat, concedo: ideò est Pater causalitèr, seu originalitèr, nego; Pater enim non habet esse Patris mediã generatione Filij, licet sit Pater, vt Filium gignat.

An potentia productiua notionalis formalitèr importet essentiam, an relationem, an vtramque simul?

HÆc est omnium maximã, quæ circa hoc mysterium agitur, difficultas: nam ex decisione huius maximæ ex parte pender perfecta intelligentia huius mysterij. PRIMA sent. docet, solam essentiam esse proximum & immediatũ principium productiuum; relationem verò solùm requiri vt conditionem, sine quã non vt potentia distinguatur à termino producendo. *Mag. in 1. dist. 7. lit. F, S. Th. 1. p. 1. q. 41. art. 5. Caiet. ib. Egid. in 1. dist. 7. art. 1. q. 2. Scot. q. 1. §. Loquendo, Capreo. q. 1. art. 1. concl. 2. Basso. q. 1. ar. 3. Argent. ar. 1. Gadrie. q. 1. & 2. Palaz. disp. vn. Ferrar. 4. cen. gen. c. 17 §. Consider. Bannez. 1. p. 41. ar. 5. Syluq. Zumel, Molina ib. Vasq. disp. 164. c. 3. Suar. lib. 6. de Trin. c. 5. Torres 1. p. 1. q. 41. ar. 5. & 5.* Prob. 1. auth. Patrum communiter affirmantium, generationem in diuinis esse opus naturæ: itè Filium & Spirit. S. procedere de substantiã producentis. Speciatim verò *Ansel. in monol. c. 52.* vbi loquens de processione Spiritus S. Non ex eo, inquit, procedit, in quo plures sunt Pater & Filius, sed in eo, in quo vnum sunt. Nam non ex relationibus suis, quæ plures sunt, sed ex ipsa sua essentia, quæ pluralitate non admittit, emittunt Pater & Filius tantum pariter bonum. Quin etiam oppositam sent. idem in *epist. de process. Spiritus S. c. 10.* notat his verbis: Nisi forte quis dicat, Spiritum S. non procedere de Deitate Patris, sed de Paternitate, nec per Deitatem Filij, sed filiationem, quæ opinio sua se patenti facilitate suffocat. Prob. 2. auth. Conc. Floren. sess. 18. & 19. vbi Ioan. Theol. agens partes Latin. Principium, inquit, quo persona generat est id, quod solùm est communicabile. At sola natura in diuinis est communicabilis. Igitur sola natura in diuinis est principium quo generationis. Id ipsum cõfirmat exemplo generationis humanæ: cuius sicut principium quo est humanitas, principium quo est homo: ita in generatione diuina principium quo est Deitas; principium quo est suppositum Patris; eo quòd actiones tribuantur supposito. Probat 3. *S. Thomas.* Illa est potentia agendi in quolibet agente, in quã agens sibi assimilatur productum: sed in diuinis persona producens sibi assimilatur personam productam in solã naturã: igitur potètia producendi in diuinis est sola natura. Minor constat: in personã productã sunt duo; natura

75. Ad 2. Sent.

76. Ad 3.

A. Nobra.

1. Negat. Summa probationis.

Confir.

2. Sent. vera. Fundam.

3. Dices.

Resp.

Ad Aureol.

Ad conf.

Maxima, me indica diffc. 1. Sent. essentiam dicit.

7.

Anselmus

Hac Ansel. mus.

8. Conc. Flor. Ioannes Theologus

Fr. ratiõne S. Tho. quã relique ferã utuntur.

tura & personalitas: at persona producta non procedit similis produceti in personalitate, cū in eā potius procedat dissimilis & opposita principio producenti; ergo in solā naturā. Maior prob. omne agens agendo intendit assimilare sibi productum in formā, quā agit & potens est agere; non in perfectione individuali, quæ est tantum conditio ad gignendum. Probat 4. *Sic ut.* Si Deus produceret Deum naturā distinctam, produceret illū per Deitatem ut per rationē proximā producendī, non per proprietatem aliquam relatiuam: ergo neq; nunc producit illum per proprietatē aliquam relatiuam, ut per potentia proximē productiuam, sed per ipsam Deitatem, quia nunc producit Deum comunicando illi eandē numero naturā: tunc verō produceret Deum, comunicando illi diuersā numero naturam. At minus est comunicare eandem; quā diuersā numero naturā. Igitur si tunc principiu proximū producendū *quo* esset Deitas; à fortiori etiā nunc principiu proximū producendū *quo* erit eandē Deitas.

SECUNDA affirmat, naturā sibi & relationem esse proximū principiu productiuum in diuinis: ita ut relatio non se habeat tantū ut cōditio, sed ut formalis ratio integrans proximū principiu producendū. *Alens. 1. p. q. 42. me. 3. ar. 1. ad 7. & ar. 2. sine. Hen. n. sum. quod li. 3. q. 3. & in sum. 4. 54. q. 6. ad 8. & a. 59. q. 2. §. De potentia,* qui tamē putat, principalitūs ad producendū concurrere relationē, quā essentialitiam: *Rub. in 1. dist. 7. q. 1. Bac. dist. 5. a. 4. & 5. Valen. 1. p. q. 15. p. 2. Arri. disp. 43. c. 3. Zun. disp. 16. d. 6. me. 3. Phil. Gamach. videtur Ruiz. disp. 100. se. 5. Fundam.*

TERTIA asserit, formalem & proximā rationem producendū esse solā relationem. *Bona. in 1. dist. 7. a. 1. q. Dur. q. 2. n. 29. Rub. q. 2. a. 2. coucl. 2. Aliac. q. 7. ar. 2. coucl. 2. & 3. Arim. qu. vn. ar. 2. Carth. qu. 1. sine. Quæ sent. vel ex eo mihi maximē prob. quod aptior sit, ad hoc mitterium, de se alioqui difficillimū, explicandū. Pro cuius declaratione. Nota, principiu, alterum *quo* sc. producus influit in productū, & à quo totum suppositū denominatur producus: alterum *quod* sc. cōplet principiu formale *quo*, siue per rationem productiuā, siue per cōditionem sine quā non, ut principiu *quo* producendū in supposito creato est natura: principiu *quod* est suppositum ipsum, quod cōplet naturam non ut ratio formalis producendū, sed ut pura conditio, sine quā natura non produceret. Omnes conueniunt, principiu producendū *quod* in diuinis realiter distingui à termino producto. Controversia sola est de principio producendū *quo*: nam qui docent potentia productiuam notionalē formaliter cōstitui solā essentialitiam, consequenter affirmant, principiu producendū *quo* non distingui realiter à termino producto, sed identificatam cum termino producto, quam cum principio ipso producendū *quod*.*

DECO 1. Implicat essentialitiam vel vllam rationem absolutam in diuinis esse principiu producendū *quo*. *Fundam.* principiu producendū *quo* debet realiter influere in terminum productum. Implicat autem vnu realiter influere in aliud, & non realiter distingui ab alio. Igitur implicat, essentialitiam vel vllā rationem absolutam in diuinis esse principiu producendū *quo*, quia in diuinis nulla ratio absoluta ex naturā rei distinguitur à persona producta. Maior patet: quia principiu *quo* dicitur principiu rea-

le, in quantū realiter influit in aliud; non enim potest dici principiu reale denominatiuē ab alio, sicut principiu *quod* ab iplo principio *quo*, quia principiu *quo*, non supponit aliud principiu realiter influēs, à quo ipsū posset denominari realiter influens. Minor est *Arist. 5. Eth. c. 8. Non enim*, inquit, *principiu est, si vnum solum est: principiu enim cuiusdem aut aliorum est.* Ratio: nequit terminus realiter egredi à principio, & simul identificari cum illo, cū vnum destruat alterū. Nam quatenus realiter egreditur à principio, necessariō distinguitur ab illo; cū nequeat idē realiter egredi, & produci à seipso: quatenus verō identificatur cum principio non egreditur realiter ab alio; atque adeō non producit realiter ab illo; quia principiu reale cōstituitur formaliter per productionem reale: productio autem realis esse non potest, quæ realem distinctionem à principio, cuius est realis productio, non importat.

RESP. aduers. ad realem productionem, atque adeō ad reale principiu producendū sufficere, si tantū n principiu *quod* realiter distinguitur à producto. Nam vbi productio est infinita, & ad æquāta termino producendo, identificat productū producenti in omni eo, in quo illi non opponitur formaliter. Sed contra; præcisa & formalis ratio; cui principiu *quod* distingui debet à producto non est alia, nisi quia debet realiter influere in productum: at principiu *quod* realiter influit in productū per principiu *quo*. Igitur si propter hanc rationem debet principiu *quod* realiter distingui à producto, à fortiori debet & ipsum principiu *quo*, realiter distingui à producto. Minor est aduers. sent. qui, dum negant relationes diuinas realiter influere, consequenter affirmant, rationem producendū formaliter cōsistere in solā essentialitiam absolutā. Nec refert, quod productio sit infinita, quia nō debet tollere id, quod est essentialitiam productioni: sc. ut distinguitur realiter à principio producente, siue *quo*, siue *quod*. Nam sic ut principiu *quo* non abstrahit à ratione principij realis; ita nec à reali distinctione productionis, per quā formaliter cōstituitur omne principiu productiuū reale. *Confir.* vel principiu *quo* distinguitur à termino producto, vel non: si distinguitur, habetur intentum; si non distinguitur, destruitur ratio principij realis; quia vbi non est distinctio realis inter producus & productum, non potest esse aut cōcipi ratio principij realis. Implicat igitur, essentialitiam in diuinis, aut vllam rationem absolutam esse principiu productiuum *quo*.

PROB. 2. Si essentialitiam esset principiu *quo* producendū diuinas personas, valeat hæc propof. *Essentia diuina Pr. concl. 1. producit:* at hæc damnata est in *Conc. Lateran.* ergo. Sequi. prob. quia Deus creat ratione essentialitiam, valeat hæc, *Essentia diuina creat:* ergo si Pater generat ratione essentialitiam, valeret hæc alia, *Essentia Patris generat.* Tū sic: De illo principio predicari potest actus, à quo reipsa actus fluit: sed ab essentialitiam Patris fluit passiva generatio Filij: igitur de illa prædicati poterit passiva generatio Filij. *Respond.* ideo de essentialitiam non posse prædicari actū notionalē, quia denotaretur distinctio inter essentialitiam, & terminū ipsū productū: atq; in hoc tantū sensu propositio, dānatur. Sed contra, tum quia eo sensu dānatur hæc propof. *Essentia, generat,* quo dānatur hæc alia, *Essentia generatur:* at hæc non solum dānatur, quia per eam denotatur distinctio inter essentialitiam generatam & generantem; sed etiam quia per eam essentialitiam importatur ut terminus generationis: ergo similiter dānatur & illa: non solum quia per eam denotatur distinctio inter essentialitiam, & terminum productum; sed etiam quia importatur essentialitiam, ut principiu

10. Prob. 4.

11. 2. Sent. uti in relationem modicit.

Fundam.

12. 3. Sent. Solam rel.

13. Nota principiu quo & quod.

14. Ratio absol. non est principiu quo.

Maiore ad mixtum omnes.

Ratio eius.

15. Respondent. aduers.

Contra.

16. Confir.

17. Pr. concl. 1.

A priori. Respondent.

18. Contra.

pium producendi. Tum quia, ideò formaliter per eam importatur distinctio essentia à termino producto, quia importatur essentia, vt principiu producendi; cum nequeat concipi principium sine reali distinctioe eius, cuius est principium; ergo si dicta propositio dāatur propter distinctioe, quam formaliter importat, à termino producto; à fortiori dāatur, quia importatur, vt principiu productionis, quod est sola ratio distinctiois. Vnde neq; per accidēs cōuenit essentia diuinæ generare, vel generari; quia neq; per accidēs essentia quæ est in Patre, distinguitur ab essentia, quæ est in Filio. Confir. Si essentia diuina esset principium quo realiter influens in personas, Verbum procedēs ab essentia esset vera & propria imago ipsius. Conseq. est contra omnes Scholast. asserentes. Verbum esse solius Patris imaginem. Sequel. prob. ad veram rationem Imaginis duo tantum ex August. Theologi requirunt; similitudinem, & passiuam originem. Defectu primi nullus effectus æquiuocus est imago sui principij, defectu secundi nullum principiu est imago sui termini, etiam si sit illi simillimum; quia licet actiue originet illum, non passiuè originatur ab illo. At Verbu est simillimum essentia, cum sit per idēitatem vnum cum illa, & passiuè originatur ab illa; igitur est vera & propria imago illius. Prob. 3. Si essentia diuina realiter influeret in personas productas, fundaret realem respectum relationis ad illas: at essentia non fundat reale respectu relationis ad personas productas: ergo non influit realiter in illas. Sequ. prob. omne principiu influens realiter esse in aliud, fundat realem respectu ad illud: ideò enim Pater fundat realem respectum ad Filium, quia influit realiter esse in illum: ideò Pater & Filius fundant realem respectum ad Spirit. S. quia influunt realiter esse in illum. Ergo si essentia influit realiter esse in personas productas fundabit realem respectum ad illas. Nec dici potest huiusmodi respectu nō fundare defectu realis distinctiois. Nam hoc ipsum probat argum. cum nō possit realiter influere, nisi in realiter distinctu. Imò ipse realis influxus realiter distinguit principiu à termino, cum non possit realis influxus esse ad seipsum. Ex dictis deducitur; essentiam diuinā, aut vllam rationem absolutā ne quidem esse posse partialem rationem producendi. Nam quā ratione illa realiter influeret in terminum, deberet realiter ab illo distingui; cum nequeat realiter influere in terminu, & esse idem realiter ac formaliter cū illo; alioqui quā ratione realiter influeret in terminum, & esset idem realiter & formaliter cū illo, per eandem rationem produceret seipsum: quod est contra primum principium lumine naturæ notum.

DICO 2. Sola proprietas relatiua in diuinis est formalis ratio producēdi terminu à se distinctum, non sub expresso cōceptu hypostasis, aut relationis respiciētis terminum productū, sed sub ratione proprietatis constituentis suppositum proximè faciendum ad producēdum. Explico. Relatio diuina non solum habet formalitatē puræ relationis respicientis terminu productū, quo pacto assimilatur relationi prædicam. nec non constituētis suppositū per se subsistens, & incommunicabile alteri supposito, sub quā ratione respondet subsistentiæ & personalitati creatæ; sed etiā habet perfectionem virtutis & potentia constituentis suppositū proximè faciendū ad producendum alterū suppositū intra se: quomodo assimilatur relationi transcend. Relatio igitur diuina est formalis ratio producendi, non vt respondet relationi prædicam. aut subsistentiæ creatæ, sed vt respondet virtuti & potentia productiua cum ordine transcend. ad terminu producendum. Assertio sic

explicata. Prob. 1. auth. tum Athan. qui in 1. dial. de Trin. quærens discrimē, quo pater gignat & condatur; respondet, Hypostasi gignit, & mandato condatur: tum Ambrosij 4. de fide ad Gratian. c. 4. Generatio, Paterna proprietatis est, non potentia. 2. Nequit principiu reale saluari absque distinctioe reali eius, cuius est principium. Sola autem proprietas relatiua distinguitur realiter à termino producto in diuinis: ergo sola proprietas relatiua erit principiu reale diuinarum processionum, scil. quatenus prædicamentaliter respicit terminum productū, ratione sublequitur productionem, cum tamen vt principium debeat ratione præcedere illam.

Confirm. Si ratio absoluta, & non respectiua esset potentia productiua ad intra, non esset necessaria spiratio actiua in Patre & Filio ad producendum Spiritum S. Consequ. est falsum, & contra Cont. & Patres: ergo. Sequel. prob. si ratio absoluta esset productiua Spiritus S. ea solā paternitate & filiatione terminata cōstitueret sufficiens principiu productiuum Spiritus S. Igitur necessaria non esset spiratio actiua. Nā eatenus hæc necessaria est, quatenus constituere debet proximam potentiam productiuam Spiritus S. Nam duo requiruntur ad potentiam proximè productiuam, ratio producendi, & realis distinctio inter ipsam & terminu producendum; hæc duo haberentur per rationem absolutam, vt per rationem producendi; & per paternitatem & filiationem, vt per rationes distinguendi; ergo.

Obiicit 1. Si sola relatio in diuinis produceret, nō saluaretur 1. quòd Filius generaretur intellectu, Spirit. S. spiraretur voluntate cum ille immediatè procederet à paternitate, hic à spiratione actiua, 2. quòd Filius vi originis procederet vt Verbum, Spirit. S. vt Amor. Quia procedere vi originis vt Verbum, est procedere vt immediatum terminum intellectiois: procedere verò vi originis vt Amorem, est procedere & immediatum terminum volitionis. Sed tam Filius, quā Spirit. S. procedit vt immediatus terminus solius proprietatis relatiua: ergo nec ille procedit vt Verbu, nec iste vt Amor. 3. nec saluaretur discrimen generationis vnius, & processionis alterius, quia hoc desumitur ex diuerso modo procedendi intellectus & voluntatis. Resp. neg. omnes sequel. Nam licet Filius producat à Patre ratione solius paternitatis & Spirit. S. à Spiratore ratione solius spirationis actiua, adhuc tamen & Filius procedit ab intellectu, & Spirit. S. à voluntate vi cōmunicationis; ratione cuius Filius dicitur gigni intellectu vt Verbu & genitura Patris & Spirit. S. spirari voluntate vt Amor, & donū vtriusque. Ratio: in quolibet principio, & præcipue diuino, nō solum artēdi debet ratio productiua, sed etiam ratio cōmunicatiua quæ simul cum productiua constituit vnum principium adæquatū. Quare principium generatiuū non solum dicit principiu productiuū suppositi, sed etiam cōmunicatiuum naturæ, vel specificæ, vt in creatis; vel numericæ, vt in diuinis. Est autē principium generatiuū in diuinis immediatè cōmunicatiuum naturæ per intellectioem, vi cuius terminus productus accipit eandē similitudinem, tam naturalē, quā intentionalem principij generatis. Similiter principiu spiratiuum non appellat solum principiu productiuum, sed etiam cōmunicatiuū, quod est ipsū volitiuū; vi cuius terminus spiratus accipit eandem naturam principij spirantis, & simul vitalē inclinationē ad obiectū volibile. Paternitas enim, ex eo quòd est prima hypostasis naturæ diuinæ, immediatè modificat intelligere diuinū, quod est prima operatio naturæ intellectiua; ac proinde producēdo hypostasim Verbi, vi talis

Principium
disting. rea
lier à prin
cipio.

19.
Confirm.

20.
Pr. 3. asser.

21.
Coroll.

22.
3. Sent. ex pl.
hæc concl.

23.

Prob. ex
Ratib.

Ratione

24.
Confirm.

25.
Obiic. se
quiam 1.

3.

26.
Resp.

Ratio com
municatiua
attenditur
st. intell. &
volunt.

talis productionis per se illi comunicat naturā diuinā vt formaliter intelligentē. Similiter spiratio actiua, ex eo quod est 2. proprietates naturæ diuinæ, immediatè modificat velle diuinū, quod est 2. operatio naturæ intellectualis; atque adeo producendo hypostasim Spiritūs vi talis productionis per se illi communicat naturam diuinā, vt formaliter volentem: nam id tantum comunicatur vi originis personæ productæ, quod immediatè modificatur ab ipsa relatione personæ producentis: at à paternitate immediatè modificatur solum intelligere, à spiratione actiua solum velle: igitur hi tantum actus immediatè communicantur vi formalis originis.

Atque ex his patet ad singulas prob. nam procedere à paternitate, & spiratione non tollit, quin simul per se Filius, & Spiritus S. procedant ab intellectu & voluntate, vt à proximo principio communicatio, atque adeo illum vt Verbum, iste vt Amor, & nexus vtriusque. Eodemque modo assignatur discrimen generationis vnus, & processio aliteris, quod potissimum spectatur penes diuersum principium communicatiuum, vt constat ex disp. de generat. Verbi.

27. *Verbum ab intellectu, amor à voluntate.*

28. *Obijcies 1.* Si sola proprietates relatiua esset ratio producendi, non saluaretur æqualitas diuinarum personarum. tum quia relatio producens est perfectior relatione non producete. Vnde Pater & Filius essent perfectiores Spiritu S. qui constituitur relatione non productiua. Tum quia relatio producens, debet continere relationem producendam: sed non potest continere illam formaliter; ergo eminenter: igitur relatio producens perfectior est producta, atque adeo personā ex illā constitutā. *Resp. 1.* hoc argu, vigere Authores 2. sent. qui docent relationes diuinas partialiter saltem concurrere ad productionē personarum. 2. Neque ab hac difficultate immunes esse Authores primæ sent. tum quia in eorū sent. natura diuina est cum aliquā perfectione in personā producente, cum quā non est in personā producta. Quia in personā producente est cum virtute proximè productiua, imò cum productione ipsā, cum quā nō est in personā producta. Tum quia secundum conceptū explicitum maiorem perfectionem dicit personalitas Patris, cui essentialiter competit esse à se, & non posse esse ab alio, quā personalitates Filij & Spiritus S. quibus essentialiter cōpetit esse ab alio, & non posse esse à se. Nam cæteris paribus maior est perfectio habere esse à se, quam habere esse ab alio; quia habere esse à se addit nouam formalitatem spectantem ad perfectionem simpliciter simplicem quam formalitatem non dicit habere esse ab alio 3. in omnium sent. Pater & Filius præter proprietates personales, habent aliam relatiuam, nempe communem spirationem, quam non habet Spiritus S. qui tantum habet proprietatem personalem spirationis passiuæ. *Resp. 4.* æqualitas diuinarum personarum est spectandā penes explicitos dumtaxat cōceptus, quos vt inuicem distinctæ important, nam secundū eos persona producens dicit perfectiorem conceptū, quam persona non producens; sed penes cōceptus tam explicitos quā implicitos, quos vt diuinæ important. Quia igitur qualibet persona diuina includit essentialiter naturā, in quā quid dicitur cōtinentur omnes perfectiones tam relatiuæ, quā absolutæ, quālibet persona dicitur ratione ipsius naturæ, quā essentialiter includit continere reliquas perfectiones relatiuas intensiue; quia omnes perfectiones relatiue constituunt illam intensiue perfectā. Præterea eadem perfectiones relatiuas vnaquæq; persona dicitur continere extensiue virtualiter; quia continendo

intensiue naturā, simul continet extensiue virtualiter reliquas perfectiones relatiuas. Atq; hoc modo saluatur æqualitas diuinarum personarū quia quidquid continet vna persona cōtinent & reliquæ, tam intensiue formaliter, quā extensiue virtualiter in naturā diuinā, quā vnaquæq; persona essentialiter includit. *Confir. Patres, præsertim August.* non modò docent vnam personam diuinam esse æqualem alteri, verū etiam non plus perfectionis continere vnam personam, quā reliquas omnes simul. Hoc autem verificari non potest ratione relationis præcisè; sic enim plus perfectionis cōtinent omnes personæ simul, quā singulæ personæ per se sūptæ; sed ratione naturæ, in quā & intensiue, & extensiue continetur omnes perfectiones relatiuæ, vt de circuminfectione supra. Vnde ad 1. prob. relatio producens est perfectior non producete secundum conceptum explicitum, concedo; secundum explicitum & implicitum simul, quem essentialiter includit, nego: quia vt sic cum natura ipsa implicitè includit etiā perfectiones relatiuas, tam intensiue formaliter, quā extensiue virtualiter. Ad 2. dico, relationem producētem continere producendam, non formaliter, neque eminenter, sed virtute & æquialenter.

Obijcies 2. Si sola relatio in diuinis produceret, sequeretur, processionem diuinarum personarum non esse vniuocam, sed æquiuocam contra omnes Doct. *Resp. neg. sequ.* Ad vniuocam enim processionem sufficit, vt terminus productus sit similis & vniuocus producenti ratione communicationis; vi cuius persona diuina producta accipit eandem naturam personæ producentis, nec persona producta in vilius sent. est vniuoca producenti ratione relationis, quæ producitur, sed ratione naturæ, quæ tantum comunicatur. *Obijcies 4.* Proprietates relatiuæ increata respōdet proprietati individuali creatæ: at hæc non est ratio producendi, sed sola natura specifica: ergo nec in diuinis ratio producēdi erit proprietates relatiuæ, sed sola natura absoluta. *Resp. 1.* neg. mi. vt constat ex maiore similitudine quoad proprietates individuales, relucentes in vno individuo producto, quæ nō relucēt in alio individuo eiusdem speciei. Quæ maior similitudo aliunde prouenire non potest, quā ex virtute individuali vnus agentis fortius sibi effectum assimilante, quā virtus individualis alterius agentis. *Resp. 2.* neg. conseq. quia agens creatū sufficēter distinguitur à termino producendo per solam rationem specificam; quæ distinctio essentialis est principio producenti. Agens verò diuinum non nisi proprietate relatiuā distinguitur à termino producendo; atque adeo eā solā constitui potest, vt ratione producendi.

Obijcies 5. Si relatio, non essetia, esset ratio producēdi in diuinis, ex vi cognitionis omnium possibilium in Verbo non cognosceretur principium productiuū ad intra; quia nō cognoscitur formaliter relatio sed essentia. *Confir.* id tantū cognoscitur formaliter ex vi cognitionis omnium possibilium in Verbo, quod necessariū est ad productionem possibilium: atqui ad eam est tantū necessaria essentia, non relatio: igitur cōtra ea, quæ de cōprehensione supra. *Resp. neg. seq.* Ad prob. nego, ex vi cognitionis omnium possibilium in verbo cognosci solā essentia. Ad confir. vera est maior, quando cognitio causæ est abstractiua, & habetur per solā cognitionē effectus; falsa verò, quādo est intuitiua, & habetur à priori per intuitionē ipsius causæ in se: qualis est cognitio Dei in se, vt causa omnium possibilium. nā tunc penetratā causa in seipsā quoad omnia possibilium penetratur etiam quoad terminos intrinsecos; cum non

major

Saluatur in
essetia exten-
siue.

31.
Confirm.

Vide nu. 28

32.

Resp.

33.
Obijc. 4.

Resp.

34.
Obijc. 5.

Confirm.

Resp.

Ad Confir.

27.
Verbum ab
intellectu, amor
à voluntate.

Resp. 1.

29.
Resp. 2.

Resp. 3.

30.
Resp. 4.

Æqualitas
personarum
vnice?

maior perfectio requiratur ad vnum quam ad aliud, & aliunde ex vi prioris penetrationis supponitur penetrata causa infinite quoad infinitam perfectionem actus puri, vt *sufius est. loco.*

Obijcies 6. Si sola relatio esset productiua ad intra, sequeretur perfectiorem fore potentiam productiuam ad extra, quia hæc est ipsa diuina essentia; vt actus purus, innititur in tota latitudine entis; quam potentia productiua ad intra, quia hæc est sola relatio infinita in vno tantum genere. Hoc autem falsum est; nam perfectio potentie desumitur ex perfectione termini: terminus potentie productiue ad intra est perfectior termino potentie productiue ad extra; ille n. est increatus, hic creatus. *Resp. utq. sequel.* Ad i. probi nego, solam relationem esse potentiam productiuam ad intra, prout potentia productiua includit etiam principium communicatum; vt sic enim includit ipsam essentiam tota latitudine suæ perfectionis. Cæterum loquendo de potentia productiua præcisè conceptu productiui, non considerato principio communicatiuo, quod essentialiter includit, cōcedo secundam hunc explicitum, perfectiorem esse potentiam productiuam ad extra, quia explicitè & immediatè importat actum purum infinitum in omni genere perfectionis: potentia verò productiua ad intra immediatè tantum importat infinitam perfectionem in genere entis relatiui. Idque ex eo, quod terminus producibilis ad intra formaliter sumptus est sola relatio; terminus vero producibilis ad extra sunt omnia possibilis. Quæ licet in se sint perfectior terminus, supponunt tamen, maiorem perfectionem explicitè in principio productiui; quia supponunt illud infinitum non tantum in genere relatiuo, sed etiam in genere absoluto.

Vnde nego vniuersaliter, perfectiorem potentiam desumendam esse ex perfectiore termino producibili. Nam licet hoc verum sit de potentia vniuocâ, falsum tamen est de æquiuocâ; qualis est potentia Dei productiua ad extra, quia terminus vniuocus supponit eandem perfectionem, saltem quoad speciem, in principio, quam habet in se. Vnde quod maiorem perfectionem habebit in se, eò maiorem supponit in principio ipso; cum nequeat perfectior terminus ab imperfectiore principio produci; adeoque sequitur, ex perfectiore termino perfectiorem argui potentiam in principio. Terminus vero æquiuocus, quia non supponit eandem speciem perfectionem, sed longè præstantiorem in principio productiui; quippe cum virtus æquiuoca debeat esse altioris ordinis termino producibili; non rectè inferitur, quod si terminus potentie æquiuocæ sit imperfectior termino potentie vniuocæ, ipsa quoque potentia æquiuoca sit imperfectior potentia vniuocæ, habente perfectiorem terminum: eò quod maior aut minor perfectio potentie æquiuocæ non sumitur præcisè ex maiore, aut minore perfectione termini, sed ex ipsius causæ & virtutis perfectione.

Obijcies 7. Si relatio est potentia producendi ad intra, erit etiam potentia producendi ad extra, nam si qua ratio obstarat, esset quia relatio, vt virtualiter distincta ab essentia, non cōtineret in sua virtute omnes creaturas possibilis, quæ sunt terminus potentie productiue diuinæ ad extra: sed potest potentia, quæ continet terminum perfectiorem, continere terminum minus perfectum. Cum igitur perfectior sit terminus producibilis ad intra, quam quicumque terminus producibilis ad extra, poterit quilibet terminus producibilis ad extra contineri in potentia productiua ad intra. Atque ad eò poterit relatio, quæ est potentia productiua ad intra

esse potentia productiua ad extra. *Resp. neg. seq.* Ad prob. concessa maiore, nego minor. quando termini sunt diuersæ rationis, vt sunt terminus, producibilis ad intra, & terminus producibilis ad extra. Nam vnus est increatus, & producibilis productione vitali intra ipsum principium producens; alter creatus, & producibilis actione creatiua extra ipsum principium producens. *Confir.* potentia intellectiua angeli habet pro termino intellectiue, quæ est perfectior quolibet accidente corporeo: & nihilominus eadem potentia producere non potest vllum accidens corporeum, præter motum localem, *ex seq. 10.* Idque ex eo, quia, quando termini habent diuersam producibilitatem, non sequitur, quod terminus imperfectior contineri debeat sub perfectiore: ac proinde, quod potentia productiua termini perfectioris producere possit terminum imperfectiorem, quia potentia habet modum producendi à natura determinatum, quem transgredi non potest.

Obijcies 8. Si relatio esset principium producendi in diuinis, Pater & Filius essent duo, non vnum principium respectu Spiritus S. contra Patres & Concilia, præsertim *Florent. in decret. Eugenij 4.* vbi docet Pontifex, Spiritum S. ex Patre & Filio tamquam ab vno principio æternaliter procedere. *Resp. neg. seq.* nam Pater & Filius sunt vnū principium Spiritus S. ratione vnus spirationis actiue in vtroque indiuisibiliter existentis. Non n. producant proximè Spiritum per paternitatem & filiationem, sed per spirationem actiuam, quæ est virtus proximè fecundans suppositum Patris & Filij in ordine ad tertiam personam spirandam; vt colligitur ex iisdem docentibus, Patre & Filium vnicâ spiratione producere Spiritum S.

Dices. Saltem possent dici duo principia productiua ad intra, nempe Pater respectu Filij, & vterque respectu Spiritus S. ac proinde duo potentes contra *Atha. Symbolum, Non tres, sed vnus omnipotens.* Nego sequel. quia paternitas, quæ est proximum principium producendi Filium, non distinguitur à spiratione actiua, quæ est proximum principium producendi Spiritum sanctum vnde licet sint duo supposita producentia, Pater sc. & Filius, non tamen, sunt duo principia productiua, quia principium productiuum Spiritus S. non constituitur proximè ex paternitate, & filiatione, quod pacto esset distinctum principium à principio productiui Filij; quia hoc constituitur solâ paternitate; illud constitueretur paternitate & filiatione simul; sed proximè tantum constituitur ex spiratione actiua à paternitate & filiatione indistinctâ; ac proinde principium generatiuum non distinguitur realiter à principio spiratiui, & consequenter non sunt duo principia productiua in diuinis, sed vnum, licet sint duo supposita producentia.

Obijcies 9. Si relatio esset proximum principium producendi ad intra, posset de relatione producente prædicari actus notionalis: *Paternitas generat, spiratio spirat:* quia potest operatio, prædicari de proximo principio operatiuo, etiam abstractè significato, vt constat in his propositis. *Intellectus generat: Voluntas spirat: Misericordia miseretur: Iustitia punit.* *Confir.* posset de Deo abstractè sumpto prædicari actus notionalis, si Deitas ipsa esset proximum principium talis actus. *Respond. neg.* sequelam nam principium æternæ generationis & spirationis non est tantum paternitas, sed etiam natura; quia principium generatiuum & spiratiuum essentialiter, includit principium communicatiuum, quod est natura. Cæterum, si actus notionalis;

35.

Resp.

36.

Disting. de potent. productiua.

37.

Perfectior potentia vniuocâ sumitur à termino, non æquiuocâ.

38.

Resp.

39. *Confir.*

Ratio.

40.

Resp.

41. *Dices.*

Resp.

42.

Confir.

Resp.

tionalis, sumeretur pro solâ productione hypostasis, non incongruè posset prædicari de relatione in abstracto significata, vt de proximo & formali principio producendi quia tamen id vocis non obtinuit sapientum vsus. Ad confir. rectè id contra aduerf. *suprà* deduxi quia putant, solâ essentiam esse adæquatū & totale principium producendi quo.

Ad 1. primæ ductum ex auth. Patrum; illud intelligi de principio communicatiuo. nam finis & scopus patrum erat contra *Arium* probare, Filium & Spiritum S. esse verum Deum, & eiusdem naturæ & essentia cum Patre, ad quod probandum asseriebant, eos naturaliter, non liberè, de substantiâ Patris (non ex nihilo, vt *Arius* blasphemabat) procedere. Hoc modo explicat Patres *Ioann. Latinus* in *Con. Floren. sess. 18 med.* eodem modo intelligitur *cit. Ancel.*, nam procedere de substantiâ alterius non tam importat principium productiuum, quam communicatiuum; quia importat cõsubstantialitatem cum principio producente, quæ formaliter habetur per communicationem naturæ. Vnde Filium procedere de paternitate, vt sermonis importat, Filium vi suæ originis accipere paternitatem; quod est fatuum, vt *Ancel. infert.* Alioqui, si procedere de paternitate intellexisset, solū Filium procedere ab illa productiuè, ad summum eam sent. vocasset falsam; nam fatuum est, quod à nullo sanæ mentis auctore asseri potest, cum tam, vt *suprà* hæc sent. à grauissimis Scholast. asseratur. De eodem principio cõmunicatiuo naturæ, loquitur *Ioann. Latinus* in *Floren. more Patrum*, ipsorum vestigijs insistendo. quia sæpè adhibet aliquâ clausulam, per quam determinat, vel potius cõiungit principium productiuum cum communicatiuo, vt constat *totâ sessione. 18. & 19.* & ad hoc tantum confirmandum affert exemplum de generatione humanâ. Cæterum hæc propos. *Principium, quo persona generat est id, quod solum est cõmunicabile. quæ contra nos ex eod. Concil. affertur, cum expressâ taxatiuâ in cit. sessio. non habetur; & si haberetur, rectè explicari posset de principio communicatiuo.* Tertium argum. solūm concludit de principio communicatiuo. Nam hoc præcipuè agens assimilât sibi terminum. Vnde propterea in generatione est maior assimilatio, quàm in cæteris productionibus; quia principium generatiuum debet, aut totam, aut partem saltem suæ propriæ substantiæ communicare genito, vt constat in generatione humanâ, per quam genitor medio semine partem eiusdem numero substantiæ, quam habet in se, communicat genito. Pater autem æternus totam suam substantiam vi generationis cõmunicat æterno suo genito. Ratio: nunquam sit maior assimilatio, quam quando agens communicat eandem numero formam & naturam quam habet in se: hoc autem exequitur agens formaliter per principium cõmunicatiuum; nam per productiuum potius dissimulat sibi terminum.

Ad 4. nego conseq. nam tunc realis distinctio inter Deum producentem, & Deum producibilem saluaretur in solâ natura producentis & producti, in quâ; quia nunc propter identitatem eiusdè numero naturæ saluari non potest, recurrentum est ad proprietatem relatiuam, quæ sola distinguitur tealiter à termino producibili. Adde, quod sicut tunc non esset producenda sola hypostasis, sed etiam natura termini producibilis ita non sufficeret pro ratione producendi sola hypostasis principij producentis; alioqui perfectior terminus, qualis esset tunc Deitas producta, produceretur à principio imperfectiori, cuiusmodi esset sola hypostasis relatiua: nunc autè sicut sola hypostasis relatiua termi-

ni producitur; ita sola hypostasis relatiua personæ producentis sufficit vt ratio producendi.

Fundam secundæ, solum probat, quòd essentia ingrediatur potentiam, non vt ratio formalis producendi; nam hæc essentialiter postulat distinctionem à termino producto, sed vt ratio tantum comunicandi, quæ per se distinctionem à termino producto non postulat. contra arguunt Recentiorum argumenta. *tit. seq.* Ex dictis soluitur celebris controuersia, an potentia productiua ad intra contineatur sub omnipotentia Dei. Affirmant *Argent. in 1. dist. 20. q. viii. art. 1. Marfil. q. 23. art. 2. 2. p. art & alij recent.* Fundam. potentia productiua ad intra, est vera, propria, & realis potentia: ergo continetur sub omnipotentia; potiori iure quàm creatiua. quia nobilissima potentia, qualis est productiua ad intra continetur sub potentia communi, sicut nobilissima species sub genere. Confir. 1. sub ente reali continetur primum & præstantissimū ens, quod est Deus. Sub productione reali continetur præstantissima productio, qualis est productio ad intra. sub producibili communi continetur præstantissimū producibile increatum. Ergo sub omnipotentia continetur prima & præstantissima potentia productiua ad intra. 2. *Aug. l. 3. con. Maximin. c. 7.* vbi potentia generatiuam Patris appellat omnipotentiam: *Voi inquit, est omnipotentia Dei Patris, si æqualem sibi gignere Filium non potuit?* Negant *Scotus in 1. dist. 20. q. viii. §. Quantum ergo, Duran. q. 1. Aure. 11. 3. Ocha. q. viii. Rubio. q. 2. ar. 2. Arim. q. viii ar. 2. Gab. q. viii. Vaq. 1. p. q. disp. 165 c. 9. 2. Suar. l. 4. del Trinit. c. 10.*

Quæ sent. vt omnino vera colligitur ex *S. Tho. 1. p. q. 25. ar. 3. & q. 42. ar. 6. & q. 2. de poten. ar. 5.* Ratio 1. Ad fidei dogma spectat, omnes & singulas personas diuinas esse omnipotentes, iuxta *Atha. symbolu: Omnipotens Pater, Omnipotens Filius, Omnipotens Spiritus S.* Ad fidei autem dogma non spectat, quòd vel in Filio sit potentia generatiua, quæ est in Patre: vel in Spiritu S. potentia spiratiua, quæ est in patre & Filio; imò plerique id negant. siue tota vis producendi ad intra sit sola natura diuina, siue sola proprietates relatiua, siue vtraq; simul. Igitur potentia productiua ad intra non continetur sub omnipotentia. quia si contineretur, qui negaret in Filio potentiam generatiuam, & in Spiritu S. potentiam spiratiuam, consequenter censeretur etiam in illis negare omnipotentiam: nec posset absque præiudicio fidei illis negari potentia generatiua, & spiratiua.

2. Omnipotentia non importat in Deo nisi potentiam productiuam ad extra: ad hanc n. tantum significandam vsi sunt hoc nomine *Omnipotentia Patres*, vt *Ocham. Greg. &c.* adnotant. quia disputantes contra hæret. qui negabant, Filium & Spiritum S. habere eandem naturam, & consequenter eandem potentia cum Patre eam tantum potentiam intelligebant, de quâ, inter ipsos & hæret. erat controuersia; at nulla erat de potentia notionali, sed tantum de essentiali, quæ cõsequitur naturam absolutam. Igitur hæc tantum intelligitur nomine *Omnipotentia*. Vnde ad fund. aduerf. neg. con. Ad prob. neg. omnipotentia distribuere pro omnipotentia, quæ est in Deo; sic enim procul dubio cõprehenderet potentiam productiuam ad intra, vt vniuersale particulare, aut superius inferius. vt arg. probat; sed distribuere tantum pro omni obiecto & termino factibili, vt *S. Tho. & Caietan. p. p. q. 25. ar. 3.* Ad 1. Confir. neg. con. nam de facto omnipotentia, vt de illâ Patres & Schol. disputant, non est signū distribuens pro omnipotentia, quæ in Deo est: sicut esse ens reale, productio. aut terminus producibilis, vniuersaliter sumptus. Vnde controuersia hæc ad quæsto.

Ad confir.

43.
Ad auctori-
tatem Pa-
trum.44.
Ad 2.45.
Ad 3.46.
Ad 4. Scoti.47.
Ad fund.
2. Scoti.

48.

Affirm.

Fundam.

Confir. 1.

2.

49.
Negam.
vere.

50.

Pr. Apost.
Athanasium.51.
Ad prior.52.
Ad fund.

Ad 1. confir.

quæsto. de nomine reuocatur, vt ad norant. *Ocham & Rubio*, quo pacto sc. vsurpetur hoc nomen. *Omnipotens*, pro signo ne distributio potentie realis, an termini factibilis? Ad 2. confir. Resp. cum *cit. Schol.* Augustinum eo loco sub alio significato vsurpassè nomen *Omnipotens*, quam reliqui Patres; sc. pro potentia communicatiua nature diuine, cuius priuatio magna arguit imperfectionem in personâ Patris, quam tamen imperfectionem non arguit in persona Filij aut Spiritus S. quia ad perfectionem Patris, vt ad 1. personam Trinitatis spectat, posse perfectè & adæquatè naturam diuinam communicare Filio: quod tamen non spectat ad perfectionem Filij, aut Spiritus S.

Nona Recentiorum argumenta proponuntur & soluantur.

Impugnant hanc doctrinam de principio productiuo quo diuinarum personarum recentiores 1. non saluatur doctrina Patrum, præsertim Augustini asserentis, Verbum esse & procedere de Sapientia Patris; nisi procedat ex intellectione Patris, vt ex principio productiuo quo; hoc enim denotant particulæ *De & Ex*. Confirm. Si intellectio non esset principium quo productionis Filij, etiam Spiritus S. dici posset procedere ex intellectione, cum ipsi etiam communicetur intellectio. 2. Implicat concipere communicationem realem sine productione reali: ergo idem est in diuinis principium communicatiuum & productiuum. Antec. prob. tum quia communicare alteri entitatem, formalissimè non est aliud, quàm vel producere entitatem, vel vnionem rei communicabilis cum subiecto aut termino; quo pacto anima rationalis communicatur corpori. Vnde si daretur forma in subiecto absque vllâ productione, vel ipsius, vel vnionis cum subiecto, falsò diceretur se communicare subiecto. Confirm. Non potest in diuinis productio Filij concipi prior communicatione nature, cum hæc communicatio fiat per identificationem filiationis cum natura, nec filiatio aliter identificetur nature, quàm per sui productionem; tum quia tam repugnat idem realiter se sibi communicare, quàm se ipsum producere: sicut tam repugnat in homine, animalitatem realiter se communicare rationalitati, quàm eandem seipsam producere; ergo æquè repugnat principium communicatiuum in diuinis realiter se sibi communicare, quàm se ipsum producere; igitur si ad realem communicationem sui sufficit principium virtuale quo, idem sufficere ad realem productionem sui. 3. Potest in rebus creatis idem producere seipsam, modò supponatur aliâ actione adæquatè exillere: ergo à fortiori poterit intellectio diuina, prius cum Paternitate existens, esse principium quo, non quidem sui, sed filiationis sibi realiter identificatæ. 4. Vt Filij in diuinis realiter procedat à Patre, sat est, vt procedat per Paternitatem, non vt per principium productiuum quo, sed vt per actionem realiter distinctam ab ipsâ filiatione. Vnde ad saluandum illud axioma, vel ipso lumine nature notū, *producens realiter distingui à producto*, sat esse aiunt, vt producens distinguatur à producto per actionem realiter distinctam à producto. Esto igitur principium productiuum quo in diuinis non distinguatur à producto, ac proinde nequeat esse principium reale, sed tantum virtuale, distinguitur tamen principium productiuum quod à producto, per ipsam productionem actiuam realiter distinctam sicut productū à producente per realem productionem passiuam. Erit

igitur inter personam producentem & productum realis distinctio, non ratione principij quo & termini producti, sed ratione ipsarum productionum, actiue & passiuæ, quæ formaliter constituunt principium producentis quod, & terminum productum. Nam licet productus non procedat realiter à principio producente quo, procedit tamen realiter à principio producente quod, media actione realiter distinctâ, per quam terminus ipse productus realiter accipit suum esse à principio producente quod.

Ad 1. respondent aliqui apud *Aug. in 1. p. q. 45. sol. 2.* qui hanc sent. de principio productiuo quo manifesto nature lumine nixam, & ex antiquitate longo post-limino reuocata, approbarunt, ad dictam propos. saluandam sufficere, vt Verbum procedat ex intellectione Patris, vt ex principio quo remoto: scil. Intellectio diuina est principium quo proximum Paternitatis, non reale, quia ab eâ realiter non procedit, sed virtuale: ipsa autem Paternitas est principium reale quo proximum filiationis, quia ab eâ realiter procedit. Pari ratione hi dicerent, Spiritum S. procedere ex voluntate Patris & Filij, quia procedit ab illâ, vt à principio remoto virtuali quo, proximè verò ab ipsa spiratione actiuâ, quæ est proximum principium reale quo spirationis passiuæ.

Hæc resp. etsi ingeniosa, non placet propter tria. 1. quia hinc sequeretur, etiâ Spiritum S. dici posse procedere ex intellectione, vt ex principio virtuali remoto quo: cum non minùs intellectio sit principium virtuale quo volitionis, quàm paternitatis, quippe quæ ad volitionem necessariò supponitur: igitur Spiritus S. procedens ex volitione, vt ex principio virtuali quo remoto, dici etiam posset procedere ex intellectione, vt ex principio virtuali remoto quo. Nec refert, quòd ex intellectione procedat magis remotè; nam si ad eam propos. saluandam sufficit processio virtualis remota, parùm refert, quòd vna sit remotior alterâ. 2. Falsum est, intellectionem esse principium virtuale Paternitatis: quia cum Paternitas constituat primam personam, & natura non prius concipiatur operari, quàm supponatur constituta in ratione personæ (sunt enim operationes suppositoꝝ) non poterit intellectio esse principium virtuale Paternitatis, alioqui operatio præconciperetur prior personâ operante; sed potiùs contrâ persona debet præcicipi prior operatione. Video ab his dici posse, intellectionem esse constitutum nature diuine, proinde non vt operatio, sed vt constitutum nature esse principium virtuale Paternitatis, sicut natura creata dicitur principium suæ subsistentiæ. Contrâ: multi id negunt, de natura creatâ vt *tom. 6. disp. 8. n. 39.* & intellectio diuina non solum est constitutum nature, sed etiam operatio: ergo saltem quâ operatio, non potest esse principium virtuale Paternitatis, quia vt operatio supponit personam, vt principium perfectè operatum. Nisi intellectio sit principium virtuale Paternitatis, quâ nature constitutum est, & simul virtualis terminus Paternitatis, quâ operatio est: at sine fundamento intellectio asseretur prior & posterior respectu eiusd. præsertim cum in hæc sent. intellectio sit natura & operatio simul eadem formalissimâ ratione. 3. Intellectionem esse virtuale principium Paternitatis, nil inuat diff. quæ est, quo pacto in hæc nostrâ sent. saluetur propositio Patrum: *Verbum est de Sapientia Patris*. quæ non vt remotum, sed vt proximum principium importat ipsam Sapientiam & intellectionem Patris. Adde; ex eo, quòd asseratur intellectio esse principium virtuale quo Paternitatis, non plus reipsâ distinguitur

53. Ad 2. conf.

54. Obijc. 1.

55. Obijc. 2.

56. Confir.

57. Obijc. 3.

58. Obijc. 4.

59. Respondent doct. aliqui Recen.

60. Displicet resp. 1.

61. Secundo.

Dicas.

Contrâ.

62. Displicet.

à Verbo quàm si non àffereretur; cum hic virtualis influxus intellectiōnis in paternitatem, non sit realis, sed ratiōis; esto in re sit aliquod fundamentum, illud distinctè concipiendi; quia fundamentū semper idem est, siue àfferatur intellectiō virtuale principium, siue non; idè ad maiorem distinctiōnem independentem à nostrò intellectu nihil conducit.

83. *Facilius saluatur pro-
natur pro-
f. Patrum.* Melius igitur illa propositio saluatur per principium proximum & immediatum communicationis quo, modo declarato, cum non minus immediate & proxime ad terminum in diuinis producendum concurrat principium communicatiuum quo; quàm productiuum quo: ergo non minus Verbum dici potest procedere de Sapiētia Patris viā communicationis, quàm de Patre seu Paternitate viā productionis, licet à Patre seu Paternitate, per realem distinctiōnem; à Sapiētiā verò, siue de Sapiētiā Patris, per identifiōnem; eo quòd communicatio, quā communicatio, non petat distinctiōnem rei comunicatæ inter eum, qui communicat, & cui comunicatur, sicut productiō distinctiōnem rei productæ inter eum qui producit, & eum qui producitur.

84. *Ad secundū.* Ad 2. Esto non possit esse realis communicatio absque reali productione; nego tamen hinc sequi, non posse, principium purè productiuum cum fundamento in re à communicatiuo in diuinis distinguui. Nam licet in re sit vnum & idem principium, quòd simul influit realiter in terminum, & se illi comunicat; nec possit se illi comunicare quin simul illum producat, quia tamen longè diuersum munus exercet, cum influit in terminum, & cum illi se comunicat, nam primum est munus producentis, secundum informantis seu quasi informantis, rectè possumus vnum idemque principium cum fundamento in re distinguere in productiuum, quā influit in terminum à se realiter distinctum; & in comunicatiuum, quā cum termino manet vt forma identifiōnem vtrique, & principio producenti, & termino producto. Est igitur in Filio productiō, actiō, quā à Patre procedit, ab eoque realiter distinguitur; communicatio verò identitas ipsa naturæ, quæ posita reali productione Filij à Patre, manet eadem numero identifiōnem cum Filio, quæ erat in Patre. Explicatur: Si substantia naturæ Ioannis diuinitus eleuaretur ad producendam sibi secundam substantiam in eadem naturā, sola prima substantia, non autem natura esset principium productiuum quo secundæ substantiæ, solaque esset terminus productus; natura esset tantum forma vi realis productionis comunicata secundæ substantiæ. Hic vides, aliud est principium productiuum quo, sc. sola prima substantia; aliud comunicatiuum quo sc. sola natura; etenim tam prior substantia producat maneret distincta à posteriori producta, quàm posterior producta à priori producente, manente naturā nec producta nec producente; vtrique substantiæ productæ ac producenti comunicatā, nisi quòd in hoc exemplo natura maneret ex naturā rei distincta tam à primā substantiā producente, quàm à secundā producta: in diuinis autem eadem natura maneat identifiōnem cum vtrique; personā, producente & producta, quòd est ipsissimum Trinitatis arcanum, nullum adæquatum admitteret exemplum. Saltem in hoc habemus, quòd natura non influit in secundam substantiam cui tamen manet vnita, non minus quàm cum primā, idque vi realis productionis solius secundæ; nec magis distinguitur à secundā producta, quàm à primā producente. Ita natura diuina non influit in filiationem, licet vi productionis maneat identifiōnem cum illā, eodem prorsus modo, quo cum Paterni-

rate, nec magis distinguitur à filiatione producta, quàm à paternitate producente. Præterea, sicut in eod. exemplo adæquatum principium productiuum & comunicatiuum est prima substantia Ioannis simul cum naturā, quo tamen non obstante, rectè illud distingui in productiuum, & comunicatiuum, ob diuersas causalitates, quas exercet; nam vt productiuum, exercet causalitatem efficientis, vt comunicatiuum, formalis: ita in diuinis, esto vnum idemque sit adæquatum principium productiuum & comunicatiuum, ob diuersa tamen munia, quæ exercet, distingui illud in purè productiuum, & comunicatiuum. Nec obest, quòd prima substantia Ioannis, quæ est principium purè productiuum à parte rei distinguitur à naturā eiusdem, non prima in diuinis à naturā Patris; nam hic solum contra aduers. contendo, rectè posse adæquatum principium productiuum & comunicatiuum, siue ratiōe, siue re ipsa distinguui in productiuum & comunicatiuum. Vnde si prima substantia Ioannis re ipsa non distingueretur à naturā eiusdem, adhuc posset principium productiuum à comunicatiuo distinguui, si non realiter, saltem ratiōe: esset enim productiuum, quatenus eleuaretur ad producendum vt substantia; comunicatiuum, quatenus vt forma comunicaretur secundæ substantiæ: nam sicut vt natura non produceretur, sed solum comunicaretur secundo supposito; ita vt natura esset tantum principium comunicatiuum, & non productiuum cum primo supposito.

Ad confir. neg. antec. patet in exemplo, in quo productiō secundæ substantiæ supponitur ad communicationem naturæ: Ratio: prius supponi debet terminus; cui comunicanda est forma: Nec refert, quòd communicatio in diuinis fiat per identifiōnem personæ productæ cum naturā producentis; nam hoc tantum probat, quòd nequeat productiō realiter præcedere communicationem, non autem ratiōem. Quia etsi productiō personæ, & comunicatio naturæ in diuinis fiat eodem instanti æternitatis, sicut productiō secundæ substantiæ creatæ, & comunicatio naturæ eodem instanti temporis; prius tamen ratiōem cum fundamento in re concipitur, productiō terminari ad personam productam, quàm eidem naturæ comunicari: sicut prius concipitur productiō terminari ad secundam substantiam creatam, quàm ad communicationem naturæ. Et in sent. docente, formam materialem, eadem indiuisibili actiōe produci & vniri materiæ, prius ratiōem concipitur actiō terminari ad existentiam formæ, quàm ad vnionem cum materiā, ratiōem cuius materia comunicatur formæ.

Ad aliam prob. non dicimus, Patrem æternum communicare esse sibi, sed Filio, dum illum producit realiter à se distinctum, in eadem natura substantem. Ex quo patet, quàm alienum à proposito sit exemplum de animalitate & rationalitate. Nam ad communicationem requiritur realis distinctiō inter comunicatam, & eum, cui se comunicat, quæ non est inter animalitatem & rationalitatem in homine, quæ tamen est in personā diuinā producente & producta; & licet principium comunicatiuum quo in diuinis sit natura, principium tamen comunicatiuum quod est persona, quæ per realem productionem filiationis, suam naturam comunicat Filio, etsi principium comunicatiuum quo sit natura, nam ipsa est, quæ per identitatem comunicatur Filio. Hinc patet, cur principium comunicatiuum quod debeat distinguui à termino, cui sit comunicatio, non comunicatiuum quo; & tam principium productiuum quod, quàm productiuum quo quod debeat

85. *Hic dicitur.
In exemplo
declaratur.*

86. *Inf. stabile
Trinitatis
arcanum.*

66. *Nec intentio
nostro obest.*

67. *Ad confir.
patet in ad-
ducto exem-
plo.*

68. *Ad aliam
probationem.*

69. *Discrimen
principij
comunica-
tium quo,
quod.*

debeat à termino distingui. Ratio primi: communicatio realis et si ipsa per se non afferat, supponit tamen distinctionem realem, cum nullus possit sibi met esse communicare. Ratio secundi: posita productione reali, forma seipsam communicat termino, absque influxu reali distincto ab ipsa productione; idque vel per identitatem, vt in diuinis; vel per vnionem, vt constat in mysterio iucarnationis, in quo posita solâ productione reali vnionis hyposticum Verbo-natura humana seipsam formaliter comunicat Verbo, absque vlllo influxu reali humanitatis in Verbo. Ratio tertij; principium productiuum quo, eoque mediate principium productiuum quod, debet realiter influere in terminum: quod non potest, nisi per realem emissionem termini extra se; nam quamdiu illum non emittit realiter extra se, non influit, cum non sit realiter alius & alius, sed idem. Ex quo patet discrimen de principio comunicatio quo; quia hoc potest realiter se communicare termino, vel per identitatem, vel per vnionem cum illo. Ad 3. Resp. i. neg. antec. si intelligatur de productione sui in eodem loco existentis; & muld magis, si supponatur productio non distingui à termino productio: cum nequeat in hac sent. explicari, quid sit idem dare sibi esse secundò, cum non aliter se habeat nunc, ac se habebat antea: at antea non dicebatur producere seipsum; ergo nec postea: quia idem causare seipsum, seu dependere causaliter à seipso, est quid nouum reale independenter à nostro intellectu: ergo debet illi aliquid re ipsa independenter à nostro intellectu respondere, cum nequeat fieri realis transitus de vno contradictorio in aliud, absque aliqua reali mutatione, nec possit idem quoad omnia inuariatum oppositas denominationes effectusque reales tribuere, at causa & effectus, vt supponitur, sunt idem, qui antea erant, cum nec idem vt causa det sibi aliquid, quod antea non habebat; nec idem vt effectus accipiat aliquid à seipso, quod antea in eo non erat: quia nec nouum esse habet, nec nouam actionem; nam hæc in eâ sent. non est quid ab agente & termino distinctum.

D I C E S, dari actionem ratione saltem ab agente & termino distinctam, Sed contra: ad ponendam nouam actionem realem, etiam ratione à termino distinctam, opus est nouo fundamento reali, quod hic nullum est, cum terminus sit prorsus idem, & cum eodem omnino esse, quo antea. Nec dici posset, nunc idem vt effectus conotare seipsum vt causam, quæ connotatio antea non erat: cum nequeat noua connotatio realis inter extrema consergere absque nouâ mutatione reali. Audiui hæc difficult. pressos cofugisse ad decretum, quo Deus decreuit, vt pro hoc tempore idem causaret seipsum. Sed isti peruersè mutationes creaturarum transferunt, & explicant per libera decreta Dei, cum potius deberent libera decreta Dei explicare per mutationes creaturarum, seu nequeat nouum decretum in Deo poni, per mutationem ipsius Dei, sed creaturæ, vt disp. 14. sect. 3. Nec eos id iuuat: nam esto concedamus nouum actum liberum in Deo, quo decreuit, pro hoc tempore idem causare seipsum, nunquid propterea idem seipsum realiter causabit, si nõ aliter se habeat nunc quam antea se habebat? aut poterit Deus solâ suâ voluntate, nullâ mutatione in rebus factâ, res ipsas realiter mutare? quis concipiat, parietem ex non albo fieri album, nullâ albedine in pariete posita ex solo libero decreto Dei volentis, vt paries ex non albo fiat albus? At inquirunt, entia absoluta, inter quæ est album, nõ posse absque mutatione intrinsecâ transire ex vno contradictorio in aliud, posse tamen respectiua, per solam connotatio-

nem noui decreti liberi in Deo. Sed contra: tum quia producere seipsum, est dare sibi esse, quod est quid absolutum, non minus quam respectu parietis accipere albedinem. Tum quia neq; in respectiuis fieri potest noua connotatio realis, absq; nouâ mutatione reali, vel in Deo, vel in creatura. Nam in-terrogo, cur nunc potius termini connotant quam antea, cum eodem modo se habeant nunc ac antea? Nec iuuat dicere, nunc esse tantum nouum esse respectiuum. Nam vel hoc esse respectiuum, quod nunc est, & antea non erat, est aliquid independenter à nostro intellectu, & de eo recurrit difficultas, vnde nunc de nouo consergat, nullâ factâ in extremis mutatione. Vel est aliquid factum à nostro intellectu. Et sic nihil reale consergit in rebus, cum nihil reale possit intellectus fingens rebus imprimere: hoc autem est contra aduers. qui contendunt hoc esse respectiuum, quod de nouo consergit, esse aliquid reale independenter à nostro intellectu. Et merito, nam sicut vt causa causet, vel effectus causetur, non pendet ab intellectu fingente, sed à rebus operantibus, ita quod ex causâ causante, & effectû causato consergit, non est opus intellectus fingentis, sed rei operantis.

Adde, per hanc sent. tolli principium illud lumine naturæ notum, quo concilia, Patres, & Schol. vtuntur, ad realem distinctionem inter diuinas personas producentes & productas asserendam: nam contra Sabell. dicunt, Patrem in diuinis realiter distingui à Filio, & vtrumque à Spiritu S. quia Pater producit Filium & vterque Spiritum S. Quæ illatio nulla est, cum possit Pater in hac sent. seipsum producere proinde ex eo quod filium producat non necessario ab illo distinguitur. Quo principio sublato, currit medium ad probandum contra Sabell. personas in Deo realiter distingui: siquidem respondere possunt, concedendo Patrem producere Filium, & vtrumque Spiritum S. & negando, eos realiter distingui, ex fundamento aduers. quia non implicat idem producere seipsum. Videant igitur huius sent. sectatores, ad quas angustias redigant prima nostræ fidei mysteria. Nec eos iuuabit dicere, hanc distinctionem inter personas producentes & productas in diuinis, nos solâ fide credere: tñ quia hanc credimus per mediatam tantum reuelationem. Scripturæ n. solùm immediatè nobis reuelant, in Deo esse Patrem & Filium & Spiritu S. Cæterum an hæc sint personæ realiter inter se distinctæ, expressè non docent, sed id Patres & Concilia euidenter deducunt ex illo principio naturæ lumine noto, quod idem nequeat seipsum producere. Quæ euidenti deductione facta, fide Diuina postea credimus, Patrem Filium & Spiritum S. realiter inter se distingui, vt veritatem non expressè sed implicite reuelatam in aliâ scripturis manifestata scil. Patrem producere Filium & vtrumque Spiritum S. tum quia esto hæc distinctio personarum productiuum & productarum in Diuinis habeatur per immediatam reuelationem adhuc vrget propositum argum. contra aduers. Nam ex hac saltem reuelatione habemus, non potuisse in Deo personam producetem non realiter distingui à personâ productâ, cum implicet, potuisse in Deo esse oppositum eius quod de facto est, nam quidquid in Deo est, summâ necessitate est, non modo quoad existere, sed etiam quoad modum existendi, cum Deus sit ens summè perfectum, quo perfectius nec esse, nec excogitari possit, proinde si in Deo de facto persona producens realiter distinguitur à productâ, implicat potuisse esse oppositum.

At respondebit aduersarius, esto hoc implicat in Deo

70.
Ad tertium
1. ostenditur
contradictio
in sent.
Nominal.

71.
Connotatio
noua oriri
nequit nisi à
mutatione
reali nouâ.

Decreta Dei
extrinseco
non mutantur
intrinsecè
creatura.

72.
Grane argu-
pondus.

73.
Euidens de-
ductio filii.

Ima imme-
diata reue-
latio.

74.

Si implicat
in Diuinis,
magis in
creatis.

in Deo, non implicat tamen in creatura, quia hoc dicit imperfectionem, quæ creaturæ competere potest. Sed contra: perfectior est identitas & unitas, quàm distinctio & multitudo: unde in Deo, summa, quæ concipi potest, conceditur unitas & identitas, minima verò quæ potest, distinctio & multitudo: ergo si non implicat, vt producens sit idem cum producto, talis identitas vt maior perfectio concedenda esset Deo. Nam quæ identificantur sunt magis limitata; omnis enim limitatio fundatur in distinctione, quia quod ab alio distinguitur, non continet illud; à quo distinguitur, ac proinde limitatur ad suum tantum esse, excludendo esse alterius, à quo distinguitur. Unde creaturæ quo perfectiores, eò sunt simpliciores: & inter diuinas perfectiones, absolutæ sunt ex suo genere perfectiones quàm relatiuæ; eo quod illæ nullas excludunt perfectiones, hæc verò excludunt oppositas, proinde nō dicuntur perfectiones infinite simpliciter, sed in suo dumtaxat genere. Hæc contra sent. Nominal.

75.
Resp. 2.
Eff. etis de-
bet per ac-
tionem acci-
pere plusquam
actionem.

Contra sent. eorum, qui docent, posse idē producere seipsum actione distinctā, adhuc vrget argum. 1. neque in hac sent. explicari potest, quid sit illud, quod præter actionem, idem vt causā det sibi, vt effectui; & quid vt effectus accipiat à seipso, vt à causā. Nam certum est, omnem causā mediā actione dare aliquod esse effectui, & effectum mediā actione accipere aliquod esse à causā: nec fat est; vel causā dare tantum actionem, vel effectum solam actionem accipere à causā, cum actio essentialiter sit medium ad comunicandum aliquod esse. At nullum fingi potest esse, quod per hanc actionem, vel idem vt causā comunicet sibi, vel idem vt effectus accipiat à se, cum idem omnino esse, & vt causæ, & vt effectus maneat inuariatum in se, & solum varietur per nouam actionem distinctam, non autem per esse, quod perseverat idem inuariatum vt antea: unde hæc noua actio nihil omnino agit in effectum. DICES licet noua actio non conferat nouum esse effectui, illud tamen nouo modo cōseruat, quia desinente priori actione, adhuc effectus perseverat in eodem esse vi posterioris actionis. Contra: desinente priori actione, quā idē adæquatè causatur ab alio distincto agente, non posse vi solius posterioris actionis à se productæ, in suo esse cōseruari; ostendo: Non minus cōseruans præsupponi debet ad effectum cōseruandū, quàm producens ad effectum producendum: ergo si non potest producens seipsum producere, nisi præsupponatur existens; ac seipso prius vi alterius actionis; nec poterit seipsum cōseruare, nisi præsupponatur existens, ac se ipso prius vi alterius actionis cōseruatiuæ: nam sicut implicat dare sibi primum esse, eo quod vt daret sibi primum esse, deberet esse, antequam esset; ita nec primum cōseruare, eo quod vt daret sibi primum cōseruare, deberet cōseruari, antequam seipsum cōseruaret, cum non minus ad cōseruandum, quàm ad producendum requiratur virtus realis causalitate prior effectui.

77. DICES, cessante priori actione, adhuc posse per secundam à se productam in suo esse perseuerare. Sed contra: hæc 2. actio supponit virtutem causatiuam realiter præexistentem, & independentem à seipso vt causando per 2. actionem; quippe quæ à tali virtute realiter fluere debet: ergo vi huius posterioris actionis, eo non potest talis virtus suum esse accipere, cum illa debeat ad talem actionem præsupponi vt potè à quā debet talis actio produci. 2. Admittit hæc sent. aliquid captu difficilius, quàm fides doceat de productione diuinarum personarum, sc. productum à producente

78.
Mir. bile su-
pra fidē Di-
uina admi-
tit illa sent.

distingui præcisè solum ratione actionis, non autem ratione termini & effectus producti: nam hic vt distinctus ab actione, est idem prorsus cum seipso producente; cum tamen personæ Diuinæ productæ non solum realiter distinguantur à producentibus ratione productionis, quæ producunt, sed etiam ratione termini producti. Nam licet persona producta non distinguatur à producente, ratione naturæ, cum hæc non producat, sed tantum comunicatur; ratione tamen personæ, quæ producit, non solum à producente distinguitur ratione productionis, sed etiam ratione termini; qui producit, quæ est hypostasis ipsa personæ producentis. In hac autem sententiā, effectus, qui producit, non distinguitur à producente, ratione termini producti, sed solum ratione productionis, manente termino producto realiter identificato cum seipso producente, cum tamen in diuinis terminus productus realiter distinguatur à producente, etiam vt ratione distinctus à productione. Tria quippe virtute distinguuntur in personā Diuinā productā, terminus productus, productio passiuā, & relatio producti ad producentē ex productione consurgens. Secundum omnia hæc persona producta realiter distinguitur à producente, cum tamen in hac sententiā vt effectus solum secundum productionem distinguatur à seipso producente. Ex quā doctrinā,

Sic vrgeo: Distinctio inter producentem & productum possibilis est non minor eā, quàm fides inter personam diuinam productam & producentem admittit: atqui inter personam Diuinam productam & producentē nō solum admittit distinctio- nem personæ productæ à producente ratione productionis, sed etiam ratione termini producti: ergo minor possibilis non est, & consequenter nec distinctio ratione solius productionis inter productū & producentem: Implicat igitur idem sola actione distinctum à seipso produci. Minor est de fide, quā docemur personā productam, non solum ratione productionis, sed etiam hypostasis, qui est terminus productus, & respectus ex productione consurgens realiter distingui à personā producente. Maior est certa, tum ex illo Patrum & Concil. axiomatico, in Diuinis omnia esse vnum, vbi non obuiat relationum oppositio, quæ in producente & producto fundatur. Tum ratione: vt supra perfectior est unitas & identitas, quàm distinctio & multiplicitas, vt euidenti inductione constat: igitur si possibilis esset unitas & identitas termini producti cum principio producente, ea vt potè perfectior ac dignior supremo Numine, concedenda esset in Diuinis cum igitur ea in Diuinis non admittatur, euidenter est, eam non esse possibilem in rebus creatis, alioqui perfectio aliqua maior concederetur creaturis, quæ negatur Deo. Tum demum; si non implicat, productum esse eundem cum producente, poterit persona Diuina, non solum ratione hypostasis, sed etiam ratione naturæ, produci à personā producente. Etenim si ad realem productionem non requiritur, vt productum distinguatur à producente, sed fat fuerit, si ab illo distinguatur ratione solius productionis, non implicabit, quin persona Diuina, non solum ratione hypostasis, sed etiam naturæ producat à personā producente, siquidem per realem productionem naturæ in sent. aduers. non tolleretur realis identitas eiusdem cum producto & producente. Vi-

79.
Vraq; con-
sequ. reitū
deducitur ex
vtrāq; pro-
missā.

80.
Demonstrā-
tū ratione.

Monitum
deant igitur hi, quales sententias ex Philos. assu-
mant ad explicanda mysteria Diuina, quæ non tam
magni mo-
menti.

cat

eat potius Theologus eas sent. ex Philos. seligere, quæ & fidei arcana melius explicent & eorum veritati magis confirmetur; eo quod nulla sent. Philos. vera esse possit, quæ cum reuelatis veritatibus non congruit. Possent veriusque sent. authores aliquid discrimen assignare, cur in rebus creati possit idem à seipso produci, non autem diuinis; scilicet in creatis terminus productus saltem realiter distinguitur à principio producente adæquato, quæ est causa prima simul cum secundâ producens. Esto igitur effectus realiter non distinguitur à seipso producente ut causa 2. saltem realiter distinguitur à Deo producente ut causa 1. In diuinis autem si idem produceretur à seipso, à nullo alio comproducente posset realiter distingui; quia præter eum, qui seipsum produceret, non daretur alius distinctus comproducens, à quo productum posset realiter distingui: nam præter Deum, qui esset sui productiuus, nullum aliud daretur principium simul cum Deo seipsum comproducens, à quo productum distingui posset. Sed contra: si ut terminus dici possit realiter productus, debet realiter distingui saltem à principio comproducente: ergo quia realiter non distinguitur à seipso, non poterit à seipso produci, sed tantum denominatiuè ratione alterius principij comproducentis distincti! Confir. aut realis productio essentialiter secum affert distinctionem producti à producente, aut non. Si secundum: ergo non repugnat in diuinis idem producere seipsum, esto productum à nullo alio principio comproducente distinguitur. Si primum: ergo cum idem à seipso non distinguitur, non poterit à seipso produci: erit igitur talis effectus productus à solo Deo, ut à causa 1. uon à seipso ut à causa 2. Tum quia etiam in diuinis posset terminus productus realiter distingui ab aliquo principio comproducente; etiam si idem produceret seipsum: Posset Filius produci à Patre non solum quoad hypostasim, sed etiam quoad naturam: ac proinde idem produceretur à seipso, ratione naturæ producentis & productæ, & realiter distingueretur à Patre, ratione Paternitatis cū naturâ comproducentis: nõ secus ac per aduers. idem producitur à seipso, esto à seipso non distinguitur, sed solum à Deo, ut à causa 1. qui ut distinctum principium cum se ipso cõcurrit ad productionem sui: nam ita se haberet Paternitas & natura ad productionem Filij, sicut Deus ut causa 1. & Petrus ex. gr. ad seipsum producendum: ergo si factum est, ut Petrus distinguitur tantum à Deo, esto non distinguitur à seipso, ut possit à seipso produci; factum etiam esset, ut Filius distingueretur à Paternitate, esto non distingueretur à naturâ, ut posset à naturâ & Paternitate produci.

Supra n. 71. dixi, si intelligatur de productione sui in eodem loco existentis: nam de productione per replicationem in diuersis locis, to. 7. disp. 6. sect. 2. & disp. 18. visum est, non repugnare, ut idem in vno loco existens producat seipsum in alio loco. Et rationem ibid. assignaui: tum quia idem in vno loco existens est virtualiter diuersum à seipso in alio loco existente; tum quia posterior actio potest dare esse termino existenti in diuerso loco, quod dare non potest existenti in eodem; eo quod illud adæquatè habeat vi prioris actionis: nequit autem produci noua actio realis, & nullum esse reale communicante termino, cum actio essentialiter sit actualis via & communicatio alicuius esse. Verum, quia contraria sent. quod neque in diuersis locis possit idem producere seipsum, facilius explicat hoc mysterium, meliusque saluat, quo pacto neque in diuinis idem possit producere seipsum, aut productum so-

lâ productione distingui à producente, Theologice munus sit, eas in Philosophiâ sententias sectari, quæ magis conformantur veritatibus reuelatis, easque melius explicant & confirmant re ad calculum fidei examinatâ & cum hoc mysterio collatâ omnino cõseco, hanc sent. præferendam esse alteri. Et quia pro alterâ nullum peculiare est fundamentum, nisi quod nulla apparet implicantiâ, quin id diuinitus fieri possit, satis efficax implicantiâ ad eâ sent. negandam esse poterit, vel hoc ipsum, quod ex eâ sequitur in diuinis idem posse seipsum producere, solâque productione à producente distingui; & consequenter id de facto Deo concedendum, quia maiorem arguit vnitatem & simplicitatem, quam omnes Theologi, quoad fieri potest, in Deo defendere tenemur. Nec me pudet, in maius obsequium mysteriorum nostræ fidei, eam sent. retrahere; quæ mihi oim probabilior visa fuit. Exigit enim infallibilis nostræ fidei veritas, ut non modò intellectum captiuemus ad credenda ea, quæ nobis diuinitus reuelantur, sed etiam ad eas sent. amplectendas, quæ reuelata facilius explicant, solidiusque roborant.

Atque hæc de antec. nunc pauca de cõseq. quam malam esse ostendo: in exemplo allato de producente distinctâ, saluatur & vera ratio principij producentis, & realis productionis: Primum, per realem influxum principij producentis à se distinctum; secundum, per realem emanationem actionis à principio producente: nam & secunda productio realiter emanat à principio producente, per realem egressionem sui ab illo, & principium realiter influit in secundam productionem, per realem emissionem illius extra se. In sent. aduers. nec ratio principij producentis, nec productionis, nec termini producti, vera ratio realis saluatur: cum nec principium realiter influat per realem influxum à se distinctum, nec productio realiter fluat à principio, per realem emanationem sui ab illo; nec terminus productus, per realem egressionem sui à principio producente; sed tam principium producens identificatur cum productione, & termino producto, quam productio, & terminus productus cum principio producente quo, quod per aduers. est sola natura diuina, nam nec Paternitas influit in productionem Filij, aut in Filium; nec productio Filij, aut Filius realiter emanat à Paternitate, sed utrumque virtualiter tantum ab intellectu. Vnde nec actiua generatio, quæ est in Patre, habere potest veram rationem actionis; nec passiuæ generatio, quæ est in Filio, veram rationem processionis; cum nec illa communicat esse Filio, quod proprium est actionis; nec per istam ut per realem influxum accipiat esse Filius: quia nec illa realiter influit nec ista realiter emanat, sed utraq; virtualiter est à naturâ, cum quâ identificatur.

Ad 4. nego antec. nam si Pater, nec ratione naturæ, nec ratione Paternitatis realiter influit in Filium, sed ratione naturæ influit tantum virtualiter; ratione verò Paternitatis nec virtualiter, nec realiter, sed solum per modum actionis actiuæ existentis in Patre, ubi est principium realiter producens? Et Filius si neque realiter à natura, neque virtualiter emanat à Paternitate, ubi terminus realiter productus? Ais; dicitur Pater reale principium Filij per Paternitatem ut per actionem, & Filius realis terminus Patris per filiationem, ut per passionem. Sed contra; si Paternitas, ut aduers. contendunt, non influit esse in Filium, non potest opponi Filio; ab eoque distingui cum omnis oppositio in diuinis sit propter realem influxum vnius in alium: igitur si est realis influxus Paternitatis in Filium, nulla poterit

81. Discrimen fingitur.

Contra hoc ipsum probat, idem non posse à seipso produci.

82. Contra 2.

83. Hac ibi dicit, 2.

84. Idemna re tractato ex luminib. fidei.

85. Conseq. 71. etiam nullum.

86. Ad quartum n.

Dicitur.

Reff.

terit esse realis oppositio, & consequenter distinctio. Confirm. actio ex natura sua non potest distingui à passione, ut patet in creatis, in quibus actio & passio caleant in eandem indivisibilem modalitatem: & in sent. aduers. actio, quæ idem producit seipsam, non distinguitur à passione, quæ idem à seipso producit; sed vna eademque indivisibilis entitas, est & actio & passio simul: ergo si aliunde paternitas non est principium influens in Filium, ex hoc præcisè quod sit actio, filiatio verò passio, non magis distinguuntur inter se, quam in rebus creatis actio & passio, & in senten. aduers. actio & passio, quæ idem seipsum producit

87. *Confr.*
88. *Coroll. 1.*
89. *Secundum.*
90. *Tertium ex Sent. aduers.*
Ex ead. sent. ulterius inferitur 1. nec Patrem distinguit à Filio secundum propria hypostasis, quia secundum eam Filium non respicit, neque ut principium producat, neque ut productio, neque ut relatio, nam hæc consequuntur hypostatis prius in se constitutam: ergo nisi respiciat illum ut potentia productiva, non poterit ab illo realiter distingui. 2. diuinis personas non distingui inter se perfectionibus relatiuis, sed absolutis: nam si persona producat non respicit productam, nisi tantum ut actio, vel ut relatio actionem consequens, non poterit à producta distingui ut hypostatis; nam ut hypostatis nullo modo in sent. aduers. respicit personam productam, sed solam personam, quam constituit in ratione subsistentis ad se, quæ nisi aliunde ratione principij producens respiciat alterum, ex se perfectione respectiuam non importat, sed potius absolutam: ut constat de subsistentia creatâ, cum quâ analogicè conuenit increata, quæ ex se non importat, nisi perfectionem absolutam. In nostrâ verò sent. ipsa diuina hypostasis est potentia productiva termini, proinde ex se importat respectum principij producentis ad productum. 3. Tam productio actiua personæ producentis, quam passiva productæ, sunt tantum virtuales emanationes à natura: nam nec actio personæ producentis realiter producit à producente, nec passio personæ productæ à personâ producente, vel ab ipsâ actione eiusdem personæ producentis: siquid hæc per aduers. non influit realiter in terminum, vel in processionem termini: ergo vtraque erit tantum virtualiter à natura. Vnde igitur inter se oppositionem habebunt; cum hæc productio actiua cõparetur ad passiuam ut principium realiter influens, nec passiuam ad actiuam & terminus ab eâ realiter emanans:

DISPUTATIO XXI V.

De Diuinis Notionibus.

1. *Notio formalis. Obiectiua.*
De hac dis. An sit Scilicet.
1. *Sent.*
PRÆMITTENDA est diuisio Notionis, in formalem, & obiectiuam. Formalis est notitia, quæ vna res ab alia dignoscitur. Obiectiua est proprietatis seu forma, quæ vna res ab alia distinguitur; quæque notioni formali respondet: in præsentem cum communi Thelolo. disputo de notione obiectiua, quæ vna persona diuina discernitur ab alia, connotando tamen notionem formalem. In quo sensu notionem definit S. Thom. 1. p. qu. 32. art. 2. & 3. ut sit propria ratio cognoscendi personam diuinam in abstracto significatam, de quâ nunc queritur 1. an sit in diuinis personis admittenda. Prima sent. Præpositiui relati à S. Thom. art. 2. cit. negantis, in diuinis personis esse vllas notiones: A quâ sent. non multum recedit Arimin. in 1. dist. 26. vbi solum concedit in Diuinis personis proprietates intransiue non transiue, hoc est ut ipse explicat, proprietates, quæ

sunt ipse personæ, non quæ sint aliquo modo à personis distinctæ, vel modo concipiendi nostro, nisi tantum secundum voces & conceptus formales. In quo sensu explicat illud Ecclesiæ in præfat. de Trinit. Et in personis proprietates, & in essentia unitas, & in maiestate adoretur equalitas. Vbi docet, vnitatis numerum positum esse pro numero multitudinis; nam potius legendum esset, Et in personis proprietates, quæ sunt ipsemet personæ, realiter inter se distinctæ. Fund. vtriusque est, quoniam in Deo ob summam simplicitatem nulla est distinctio communis à proprio: ergo nulla notio importans proprium à communi distinctum. SECUNDA S. Thom. cit & reliqu. 2. Sent. Schol. in 1. dist. 26. 27. & 28. cum Magist. admittentium in diuinis personis notiones, quibus ut characteristicis notis vna persona discernitur ab alia: ex Patribus, qui sæpe ad dignoscendas diuinis personas vtuntur nominibus abstractis, importantibus proprietates personarum in abstracto significatas. Damasco. lib. 1. de fide cap. 11. Secundum omnia unum sunt Pater, Filius, & Spiritus S. præter (si ita dicamus) ingignentiam, gignentiam, & processionem. Nam unum agnoscimus Deum, in solis proprietatibus Paternitatis, Filiationis, & processionis differentiam intelligimus. vbi per nomina abstracta explicat hypostaticas differentias diuinarum personarum, quas lib. 3. cap. 6. Characteristicas signalesque proprietates appellat August. lib. 5. de Trinit. cap. 6. Alia est notio, quæ intelligitur Genitor; alia, quæ Ingignitur. Et passim tam Græci, quam Latini: ut merito recentiores opinionem Præpositiui notiones in diuinis negantis, erroris notâ censent; & sanè ad minimum temeritatis notam non effugiet, cum sit contra omnes Schol. & communem modum loquendi & sentiendi Patrum in re grauissimâ, in quâ non modò res, sed etiam nomina & loquendi modi, non sunt sine autoritate & approbatione Concil. & Patrum admittendi. Fund. admittendi notiones in diuinis est, ut perfectius possit vnaquæque persona suâ quasi characteristicâ notâ & proprietate à nobis dignosci & significari. Nam licet potuissimus per nomina complexa, & concreta vnam personam ab alia discernere ac distinguere, commodius tamen id prestamus per voces incomplexas, & abstractas: expeditiusque respondemus hæreticis interrogantibus & vrgentibus, in quo Pater differat à Filio, & vterque à Spiritu S. & paternitate scilicet, & filiatione, & processione in abstracto significatis. Nam sicut rectè dicitur Pater Deitate est vnum cum Filio & Spiritu S. ita paternitate est alius à Filio & Spiritu S. sc. ut S. Tho. cit. artic. 2. sicut essentia significatur ut quid persona ut quis; ita proprietates significatur ut quo. Confirm. cum in Patre duplex sit relatio Genitoris ad Genitum, & Spiritoris ad spiratum: similiter in Filio duplex Geniti ad Genitorem, & Spiritoris ad spiratum, nisi haberemus nomina abstracta, vix possemus has duas relationes in Patre & Filio designare.

Ad fundam. Præpos. nego, hanc distinctionem proprii à communi, per nomen abstractum importatam, præiudicare diuinæ simplicitati; quia hæc distinctio fundatur tantum in modo significandi; qui immediatè sequitur modum concipiendi nostrum. Vnde sicut absque præiudicio diuinæ simplicitatis concipimus, proprium præcisum à communi: ita absque præiudicio eiusdem possumus per nomina abstracta, & in complexa significare proprium ut præcisum à communi.

QUÆRITUR 2. quot notiones admittendæ sint in diuinis personis? Communis sent. cum S. Tho. pr. p. qu. 32 art. 3. & Schol. in 1. dist. 26. 27. & 28. quinque nec plures, nec pauciores admittendæ notiones in diuinis

Fundam.

2. Sent. Ceria.

Colligitur ex Patribus.

Præpositiui opinio notatur.

Fund. potissimum.

Confirm. 1.

Ad fundam. Præpos.

Sed 2.

Notiones. diuinis

diuinis, Innascibilitas, paternitas, filiatio, processio & spiratio Patri, Filioque communis. ex Patri-
 bus: nam *Damas.* sup: à quatuor numerat, *Ingen-
 niam, Paternitatem, Filiationem, & Processionem.* ex
 alijs, sub alijs vocibus, *Emittentis, proferentis, & do-
 natoris* colligitur quinta spirationis communis, 2.
 idem numerus notionum eruitur ex natura *notionis*
 quæ, vt cum *S. Doct.* supra definiui, est *propria ratio*
cognoscendi personas diuinas in abstracto significata, sed
 quinque sunt proprietates, quæ vtut characteristi-
 cæ notæ intellectum nostrum ducunt in perfectam
 cognitionem diuinarum personarum, nempe *innas-
 cibilitas, paternitas, Filiatio, processio, & communis spira-
 tio.* Igitur quinque tantum sunt notionis, nec plu-
 res, nec pauciores in diuinis. Ad vim huius ratio-
 nis altius penetrandam, eamque à multis obiectio-
 nibus facilius tuendam, Nota, ad propriam ratio-
 nem *Notionis*, de quâ *Parrès, & Schol.* loquuntur.
 quinque esse necessaria. 1. vt non sit perfectio com-
 munitatis omnibus personis. Defectu huius conditio-
 nis nullum attributū est notio. Non est tamen ne-
 cessarium vt sit proprietates vnus tantum personæ,
 vt putat *Mayro infra cit.* nam potest esse notio discre-
 tiua duarum personarum à terciâ, vt est spiratio
 actiua discretiua Patris & Filij à Spiritu S: 2. vt non
 sit forma diuinis personis cōueniens solâ præcisi-
 one nostri intellectus, sed expressâ existens in vni-
 tate singularitatis vnus, vel duarum personarum
 propriâ. Defectu huius conditionis ratio principi
 productiui, in quâ Pater & Filius; & ratio termini
 producibilis, in quâ Filius & Spiritus S, cōueniunt,
 non est notio. Ratio huius conditionis est: notio
 ducere debet intellectum ad cognoscendas perso-
 nas diuinas secundum proprietates; quas in seipsis
 realiter includunt; quibus perfectè cognitis cog-
 noscuntur omnes conuenientia, quæ per præcisi-
 onem intellectus possunt ab illis abstrahi. 3. vt non
 sit ratio vel formalitas quasi partialis, & inadæqua-
 ta vnus eiusdem q, completæ proprietatis, sed ad-
 æquata & totalis proprietates vnus, vel duarum per-
 sonarum. Defectu huius 2. conditionis ratio fon-
 talis principij, locutoris, & radicis totius fecunditatis,
 non est distincta notio in Patre, sicut nec
 ratio Verbi, imaginis, characteris in Filio; aut do-
 mi, vinculi, & mutui nexūs erit specialis notio in
 Spiritu S. Ratio huius: omnes istæ quasi partiales
 & inadæquatæ formalitates cognoscuntur cognitâ
 totali proprietate personæ, in quâ omnes istæ for-
 malitates formalissimè includuntur. Vnde qui per
 innascibilitatē & paternitatem cognoscit Patrem,
 statim cognoscit illum vt fontem & radicem totius
 diuinæ fecunditatis, & vt locutorem & prolato-
 rem æterni Verbi. Et qui per filiationem cognos-
 cit Filium, statim cognoscit illū, vt Verbum ima-
 ginem, & characterem æterni Patris. Tandem qui
 per processionem cognoscit Spiritū S. statim cog-
 noscit illum, vt donum, vt vinculum, vt nexū mu-
 tui amoris Patris & Filij. 4. vt sit aliquid pertinens
 ad dignitatem personæ notificabilis. Hanc cōditio-
 nem omnes ferè Schol. requirunt, & colligitur ex
 patribus: quia notio debet aliquam perfectionem
 de personâ notificare. Omnis autē perfectio ad dig-
 nitatem aliquam pertinet. Defectu huius impro-
 ductiuitas in Spiritu S. non est propria notio ipsius:
 quia licet inter omnes personas diuinas sola perso-
 na Spiritus S. sit improductiua, cum in eâ termi-
 netur, & expleatur tota fecunditas ad intra; quia
 tamen hæc non pertinet ad dignitatem personæ, cum
 potius sit negatio perfectionis, non erit ipsius pe-
 culiaris notio. 5. Vt proprietates per notionem ex-
 pressa non importetur per modum viæ & tenden-

tiæ ad illud, sed per modum formæ permanentis,
 & dantis esse stabile personæ, cuius est proprietates.
 Defectu huius excluditur à propria ratione notio-
 nis origines, quæ sunt eadem relationes persona-
 sonarum, significatæ per modum viæ & essentialis
 tendentiæ ad terminos producendos. Ratio huius:
 notio importat proprietatem ad dignitatem perso-
 næ spectantem: at magis ad dignitatem personæ
 spectat proprietates secundum esse firmum ac stabile
 quàm secundum esse fluxile, & ad aliud tendens:
 ergo potius secundum illū, quàm secundum hunc
 modum essendi debet notio proprietatem personæ
 diuinæ importare.

His conditioibus à plerisque vel explicitè, vel
 saltem implicitè admissis, sic vis propositæ ratio-
 nis de quinario numero diuinarum notionū osten-
 ditur. Nam per paternitatem discernitur prima per-
 sona à secundâ; per filiationem secunda à primâ.
 at quia in diuinis nulla persona formaliter discer-
 nitur ab aliâ, nisi per relationes immediatè funda-
 tas in origine producentis & producti; paternitas
 autē & filiatio, cum non sint relationes immediatè
 fundatæ in origine spirantis & spirati, sed gene-
 rantis & geniti, non possunt formaliter discernere
 Patrem & Filium à Spiritu S. idè assignatæ fue-
 runt aliæ duæ notionis, quibus terciâ persona dis-
 cerneretur à primâ & 2. & vice versâ, prima & 2. à
 terciâ. Hæ autem sunt spiratio passiuæ in Spiritu S.
 quæ illum formaliter discernit à Patre & Filio; &
 spiratio actiua in Patre & Filio, quæ illos formaliter
 discernit à Spiritu S. Atq; ex hi habetur qua-
 ternarius numerus diuinarum notionum. Rursus quia
 inter diuinas personas debet esse vna improducta,
 quæ sit primum principium & quasi fons reliqua-
 rum: hæc autem solâ paternitate discerni non po-
 terat; cum non repugnet esse Patre, & esse ab alto,
 vt constat in humanis, in quibus omnes patres, ex-
 cepto Adam, sunt ab alio; idè necessaria fuit quinta
 notio, quâ dignoscere talis persona. vt impro-
 ducta & à se; atq; hæc est Innascibilitas, quæ non
 solū dicit negationem natiuitatis, sic enim com-
 petit etiam Spiritui S. cuius tamen non est pecu-
 liaris notio, sed dicit negationem cuiuscunq; pas-
 siuæ productionis, & cōmunicationis ab alio: quo
 pacto est peculiaris nota & characteristica proprie-
 tates solius Patris, qui à nullo habet esse, sed est prin-
 cepiū & fons, seu radix, vt *Patres & Concil.* loquun-
 tur, totius esse & fecunditatis ad intra. Atq; hoc
 modo quinque erunt notionis, Innascibilitas, &
 Paternitas in Patre, Filiatio in Filio, Processio in
 Spiritu S. & communis spiratio in Patre & Filio.
 Ex His colligitur, notionem esse quid superius ad
 relationes, relationes verò ad ipsas personales pro-
 prietates: nam omnes proprietates personales sunt
 relationes, & omnes relationes sunt notionis: non
 contra, omnes notionis sunt relationes; nec omnes
 relationes sunt proprietates personales: nam Innas-
 cibilitas est notio, & nō est relatio, sed potius ne-
 gatio relationis producti; & spiratio actiua est rela-
 tio, & tamen non est proprietates personalis, cum
 nullam personam contineat.

Obijcit *Gabriel* 1. *x. dist. 28 qu. vn. art. 3. dub. 1.*
coroll. 3. vbi negat quinque notionis in diuinis, &
 tantum concedit tres Paternitatis, Filiationis, &
 Processionis. Quia si in Deo essent quinque notio-
 nes, esset in eo quintitas rerum: quod damnatū est
 in *Luera*. Sequel. prob. quinque notionis ponunt
 in Deo quinque res: igitur si in eo sunt quinque
 notionis, in eodem erit quintitas rerum. Resp. neg.
 sequela. nam quinque notionis non important in
 Deo quinque res realiter distinctas, quod necessa-
 rium

7.
 8. Nota
 Vim vocis.
 Notio re-
 quirit.
 9.
 Secundū re-
 quirit.
 10.
 Tertium.
 Ratio huius.
 formalitates.
 11.
 Quartum.
 12.
 Quintum.

13.
 Notiones
 5.
 Probantur.
 Innascib.
 14.
 Notio super-
 rius est ad
 relati.
 15.
 Obijcit.
 Resp.

rium est ad quinitatem rerum, nam præter tres no-
 tiones personales, reliquæ duæ nõ sunt res distin-
 ctæ realiter spiratio. n. actiua non est res distincta
 realiter à paternitate & filiatione. Innascibilitas ve-
 rò, cum sit negatio productionis passiuæ, non est
 res à paternitate distincta, sed pura dicitur negatio
 productionis ab alio. *Confirm.* etiamsi in Deo sint
 quatuor relationes, non est tamẽ in eo quaternitas
 rerum: eo quod ad quaternitatẽ rerum requiruntur
 quatuor res realiter, ac subiecto distinctæ. *Obijcit 2.*
Mayr. in 1. dist. 28. q. 1. sine, vbi negat spirationẽ acti-
 uam esse notionẽ; quia de ratione notionis est, vt
 sit vnius tantũ personæ. At spiratio actiua non est
 vnius tantum personæ, sed duarum communis: er-
 go. *Confirm.* huius notionis nullam mentionẽ fecer-
 unt Patres; ergo nõ debet inter notiones annume-
 rari. *Resp.* neg. ma. nam de ratione notionis est, vt
 sit nota discretiua personarum: sed non minus po-
 test esse nota discretiua duarum personarum ab vnã
 terciã, quam vnius ab aliã: igitur, Ad *confir. nego,*
 Patres nullã huius notionis mentionem fecisse; nam
 etiamsi illius mentionẽ non fecerunt quoad ipsam
 vocem spirationis, mentionẽ tamen fecerunt quoad
 rem sub alijs nominibus, nempe *emittentis & emissi,*
Donatoris & Doni & Proferentis & Procedentis. Leg. Aug.
 5. de Tri. c. 11. vbi de Spiritu Donum, inquit, est Patris
 & Filij, Donum ergo Donatoris, & Donator doni cum dici-
 mus, relatiuẽ utrumque ad inuicem dicimus.

Confirm.

16. Obijcit.

Confirm.

Resp.

Ad Confir.

17. Obijcit.

Confirm.

18. Resp. Innascibilitatis.

Et inspirabilitatis diff. par ratio.

Ad conf.

19. Obijc. 4.

Resp.

liter sit negatio, est tamen mediatè notificatiua po-
 sitiuæ dignitatis & proprietatis personalis Patris,
 quatenus per illam dignoscitur prima persona, vt
 à reliquis distincta, per esse improductum & à se.

Obijciet 5. omnis proprietates est relatiua: Innasci-
 bilitas non est relatiua, sed potius negatio relatio-
 nis; negat enim formaliter relationem ad genito-
 rem; ergo non potest esse notio. *Nego* omnẽ no-
 tionem debere esse relatiuam; sufficit. n. vt sit ali-
 cuius dignitati notificatiua. Licet igitur omnis re-
 latio sit notio: non tamen e conuerso omnis notio
 est relatio. *Obijciet 6.* Non solum Pater est inge-
 nitus, sed etiam essentia est ingenita: ergo ingeni-
 tum non est propria notio Patris. *Resp.* ingentum
 sumi dupliciter, vno modo vt positiuẽ repugnans,
 cuiuscumq; productioni & communicationi passiuæ:
 alio modo vt indifferens ad communicationem vel
 productionem passiuam. 1. modo est propria no-
 tio Patris, cui positiuẽ repugnat quæcumq; passiuæ
 productio personalitatis, aut communicatio natu-
 ræ; cum illa essentialiter habeat à se. 2. modo con-
 uenit etiam nature; quæ cõsiderata ex se, vt præcisa
 à personalitatibus, est indifferens, vt communice-
 tur in Filio & Spiritu S. per passiuã productionem
 Filij & Spiritus S. aut non communicetur in Pa-
 tre per ingignentiã Patris. Ex dictis sequitur, non
 posse vnã notionem de aliã prædicari: quia notio
 inuoluit. 2. intentionem, per quam vna, vt con-
 cepta distinguitur ab aliã; vti nec vnum attribut-
 um, vt stat sub 2. intentione, prædicari potest de
 alio. Non enim rectè dices, *attributum sapientia, est*
attributum bonitatis: etiamsi rectè dicatur; *sapientia*
est bonitas. Ita nec rectè dices, *notio paternitatis,*
est notio innascibilitatis rectè dices: *Paternitas est spi-*
ratio actiua; & vice versã. Ratio: in 1. proposi-
 tione, prædicatur attributum siue notio, vt stat sub 2.
 intentione, siue vt connotans conceptum forma-
 lem concipientis: & quia vnum attributum siue
 notio, vt connotans conceptum formalem concipientis,
 non est aliud attributum, & notio con-
 notans alium conceptum formalem concipientis;
 ideo falsa est predicatio. In 2. proposi. quia præ-
 dicatur vnũ attributũ de alio, vel vna notio de aliã,
 prout est à parte rei; & quia à parte rei vnum attri-
 butũ includit formaliter aliud, & vna notio aliam
 notionẽ eiusdẽ personæ, idèõ valida est prædicatio.

20. Obijciet 5.

Resp.

21. Obijciet 6.

Resp.

22. Vna notio de alia nequit prædicari.

DISPUTATIO XXV. Sect. 1.

De Persona Patris.

QUÆRITURI. An Pater sit principium to-
 tius Deitatis, & Author, vel Causa Filij,
 & Spiritus Sancti? 1. Ratio dub. ratio principij
 non solũ conuenit Patri, sed etiam Filio; nam etiam
 Filius est productiuus Spiritus S. 2. Principiũ, vt
 cum *Arist. meta. 6. 1.* definiunt Theologi, est *unde*
aliquid procedit. Sed Deitas nõ procedit à Patre, cum
 sit idem cum Patre: idem autẽ nequit à seipso pro-
 cedere. Non igitur Pater est principium Deitatis,
 Cõfir. idèõ Pater est principij Deitatis, quia illam
 cõmunicat reliquis personis diuinis: at etiã Filius
 illam totam communicat Spiritui S. ergo etiã Fi-
 lius dici potest principij totius Deitatis. 3. Autho-
 ritas importat superioritatem & maioritatẽ res-
 pectu eius, cuius quis auctor dicitur: At Pater æter-
 nus nullam habet superioritatem, vel maioritatem
 respectu Filij & Spiritus S. alioqui Filius & Spi-
 ritus S. essent subiecti Patri, & minores illo: quæ
 est hæresis Ariana. Principium & causa, teste Phi-
 loso. citat. sese mutuo consequuntur, ergo si Pater
 est

1. Rationes 4. dub.

2.

Confirm.

3.

4. Hæresis Ariana, est

est principium Filij & Spiritus S. est etiam causa ipsorum. Nota, *Principium* dupliciter de Deo dici posse; *Notionaliter*, per ordinem ad productiones ad intra; *essentialiter*, per respectum ad productiones ad extra. In presenti disputamus de principio *notionali*; ad plenioram tamen doctrinam nonnihil etiam dicemus de *essentiali*.

Lugdunensi
sub Greg. X.
Florentin.
sub Eugo.
nio I V.

DICO I. In Diuinis est ratio principij notionalis respectu productionum ad intra; eaque in omni rigore Schol. Prior pars est definita in *Conc. Lugdun. II.* & refertur *cap. Fidei, de summa Trinit. in Sexto, & in Concil. Florent. in decreto Pontifici.* Posterior non est sub his terminis in Conciliis definita, aperte tamen ex eorum definitionibus colligitur, dum totam rationem principij in diuinis fundant in originem producentis: propterea n. docent, Patrem & Filium esse principium Spiritus S. quia illum producant. At propriissimum & in omni rigore principium est, quod realiter influit esse in terminum a se distinctum. Vnde illud definit *Arist. 5. metaph. c. I. Id unde aliquid est, aut fit.* Eodem modo Scholastici omnes in omni rigore Philof. Principium definiunt, *Id unde aliquid procedit.* Cum ergo in Diuinis sit verus & realis influxus vnus personarum in aliam; vi cuius vna persona realiter procedit ab alia, erit vera & propria ratio principij.

Vera ratio
principij.

Vnde nemo hactenus ex Scholast. ausus est expressè negare in Diuinis veram ac propriam rationem principij notionalis; nam licet *Aureol. in Diuinis* neget veram rationem potentie notionalis, non tamen est ausus negare veram rationem principij notionalis. Eo quòd, vt ipse docet *in 1. dist. 29. art. 3.* vera ratio principij saluari potest etiam in eo, in quo nulla est ratio potentie productiue; quia ad veram rationem principij sufficit purum agere absque vlla potentia productiua propria; & quia in Diuinis est purum agere absque potentia productiua, est vera ratio principij, esto in eo nulla sit ratio potentie. Quæ, an coherentur dicta sint, aliis examinanda relinquo. **DICO 2.** Etsi ratio principij notionalis peculiari modo conueniat Patri, non tamen à vera ratione principij notionalis excluditur Filius. Prima pars constat: nam sumptum principium secundum omnem rationem primitatis, est sola notio Patris; quia solus Pater est sub omni ratione primus in originando; solus ita originat, vt non originetur. Et quia principium proprie dictum dicitur à primitate originandi, idè Pater habens omnem primitatem in originando, habet omnem primitatem principij notionalis; atq; adèd solus est peculiari modo principium notionale in Diuinis. Vnde ad hanc peculiarem rationem principij Patris propriam denotandam; Patres & *Scal. cum Magist. in 1. dist. 29.* Patrem appellat absolutè principium, Filium principium de principio.

7.
Peculiaris
modo com-
patis Patri.

8.
A vera rat.
principij non
excluditur
filius.

SECUNDA pars prob. ad veram rationem principij sufficit primitas in vno tantum genere: non n. vt aliquid sit principium in genere efficientis, debet habere primitatem in genere finis, aut contrà, sed sufficit, si primitatem habeat in suo duntaxat genere, vt in eo sortiri possit veram rationem principij. Vnde cum *Arist. cit. metaph.* docuit comune esse omnibus principiis esse primum, statim exempla subiungit, in quibus de vnoquoque primitas verificatur in suo duntaxat genere: at Filio Dei conuenit primitas in originando per voluntatem: ergo Filio Dei conuenit vera ratio principij spiratiui. Minor. prob. primitas principij in eo consistit, vt in quo genere quis principiat, non sit ipse ab alio principiat, esto supponatur in alio genere principiat. Etenim punctum dicitur principium lineæ, materia & forma principia compositi naturalis, etiam si tam punctum

in lineâ, quàm materia & forma in còposito naturali supponantur in alio genere, nempe in genere efficientis ab alio principiat. Ergo etiam si Filius Dei supponatur originatus per intellectum à Patre, quia tamen non supponitur originatus ab eodem per voluntatem, erit simpliciter primus in ratione principij originantis per voluntatem, atque adèd in ratione spirandi. *Confir.* Filius non dicitur principium in spirando respectu Patris, cum quo vnâ & eadè indiuisibili virtute & origine spirandi producit, sed respectu termini duntaxat spirabilis: respectu cuius tam Filius, quàm Pater dicitur vnum principium spiratiuum, origine prius. Nec refert, quòd Filius virtutem spirandi accipiat à Patre, quia non accipit illam per eandem originem, per quam constituitur principium Spiritus S. nam accipit illam per originem generatiuam; constituitur autem principium Spiritus S. per originem spiratiuam. Neque hinc sequitur, duo esse in Diuinis principia notionalia; quia licet Pater & Filius sint duo supposita distincta realiter, non tamen sunt duo principia proximè productiua: quia Paternitas, quæ proximè constituit principium generatiuum, non distinguitur à spiratione, quæ constituit proximum principium spiratiuum, Filius enim non constituit vnum principium spiratiuum, cum Patre per filiationem à Paternitate distinctam, sed per spirationem, quæ est vna & eadè in Patre & Filio. Atque adèd principium spiratiuum non distinguitur à principio generatiuo, nisi tantum terminatiuè, penes terminos producibiles realiter distinctos. *Obiicit 1.* Si in Diuinis est verum principium: ergo erit vera principiatio, & verum principiatum, quia hæc sunt correlatiua: correlatiua autem sunt simul. Admittunt *Bona- uent. in 1. dist. 29. art. 1. q. 1. Scotus quodlib. 8. art. 3. Rich. dist. 28. art. 2. qu. 1. & 2. Duran. ibid. q. 1. n. 5.* & alij consequentiam quoad rationem principij & principiatum. *Aureolus* vero ead. *dist. art. 3. propos. 2.* ultra hæc admittit etiam principiationem, tam actiuam in personam principiantem, quàm passiuam in personam principiatam. Sed cautius *S. Tho. I. p. qu. 33. art. 1. ad 2.* & plerique Theologi cum ipso negant hæc omnia in Diuinis, admittè solam rationem principij. Eo quòd hæc nomina imperfectionem important; denotant n. ex modo significandi inceptionem productionis & termini producibilis. Vnde nego, quando vnum correlatiuorum ex modo significandi, importat imperfectionem, si admittitur vnum, admittendum esse alterum in Diuinis. Nam, vt *ibid. S. Tho.* admittimus in Diuinis perfectionem authoris, vt mox probabitur, & tamen non admittimus imperfectionem subiectionis, quæ illi correlatiuè responderet.

9.
Confirm.

10.

Principia-
tum admit-
tunt.

Negat Theol.
logi causè.

11.
Obijc. 2.

Obijc. 2. Si in Diuinis admittitur ratio Principij, pari modo admitti debet & ratio Initij, quæ cū ratione principij recurrit. Admittit hoc aliqui Patres Græci, sed tutius hoc negat *Magister in 1. dist. 29. c. Twins nepennle. cum Hilar. lib. 4. de Trinit. circa init. S. Tho. in 2. art. inuult. expos. textus Bonan. art. 1. q. 1. & tota ferè Schola Theol.* Ratio: *Initium* importat Primitatè durationis, *Principium* verò originis. Quin negat *ibid. Magister* hanc propos. *Filius habet principium: nam licet*, inquit, *Filius sit principium de principio: non est tamen concedendum quòd Filius habeat principium.* Verùm nullum in hac propositione video periculum, posito, quòd Principium sit determinatum ex institutione sapientum ad solam primitatè Originis significandam. Cæterum Patres & si qui alij graues Authores, Patres benig- in Diuinis vruntur nomine *Initij*, benignè expli- candi sunt, vt nomen *Initij*, confundant cum no- candi, mine *Principij*.

12.
Aff. vii de
fide.

Dico 3. Spiritus sanctus non est principium notionale, est tamen simul cum Patre & Filio principium essentiale respectu productionis ad extra. De fide est, sc. Spiritum S. non esse ad intra productivum: & esse æquè Deum ac Patrem & Filium: & omnia opera ad extra esse à Deo, ut Deo. Igitur de fide est, Spiritum S. esse unâ cum Patre & Filio essentiale principium productionis ad extra. Ad quod significandum Catholici Doctores uti solent eo modo loquendi, *Spiritus S. est principium de utroque principio*. In quâ propos. principium non sumitur notionaliter, sed essentialiter, connotando simul ordinem originis, quam Spiritus S. ad Patrem & Filium habet. Leg. Alen. 1. p. 9. 70. me. 3. & Bonau. in 1. dist. 29. in expof. text. dub. 2.

13.
Propof.
Gaiholi

Dico 4. Hæc propositio, Pater est principium & fons totius Deitatis, non solum est Catholica, sed etiam tuta, & absque limitatione admittenda; nullo tamen pacto est ad Filium extendenda. Assertio aliquo modo est contra *Barth. Torres 1. p. 9. 33. art. 1.* ubi docet, eam propos. non esse absolutè concedendam, sed explicandam. Verùm nostra sent. est communior; quam probò: quod sit Catholica & tuta, evidenter ostendit autoritas tot Patrum & Concil. quæ illam sub his terminis usurpant. *Dionys. de Divinis nom. c. 2. Solus fons super substantialis Deitatis est Pater, & versus finem: Primordialis & fons ana Deitas Pater, Filius verò & Spiritus S. secunde Deitatis (si fas est dicere) germina plantata divinitus, & velut flores, ac super substantialia lumina, à Scripturæ Sanctis accepimus.* Et *August. lib. 4. de Trinit. c. 20. sine. Totius, inquit, Divinitatis (vel si melius dicitur) Deitatis principium Pater est.* Ex Conciliis verò *Tolet. XI. in profess. fidei initio: Confitemur, inquit, ineffabilem Trinitatem, Patrem, Filium, & Spiritum S. & Patrem quidem ingenitum, ipse enim à nullo originem ducit, ex quo & Filius natiuitatem, & Spiritus S. processionem accepit. Fons ergo ipse est & origo totius Divinitatis.* Pari modo *Florent. in decreto de process. Spiritus S. Patrem appellat fontem & principium totius Deitatis.*

14.
Absque li-
mitatione.

Duplici
sensu vera.

2. Quòd sit absq; limitatione admittenda, probat tum citata auth. Patrum & Concil. quibus quoad res dogmaticas licitum est in modo loquendi conformari præsertim à Summo Pontifice approbatis: Tum ratio: nam, ut *S. Tho. in 1. dist. 29. in expof. text. sine, & 1. p. 9. 29. art. 5. ad ult.* dupliciter sumi potest Deitas in hæc propos. vno modo pro essentiali à personalitatibus præcisâ, alio modo pro personis ipsis in Deitate subsistentibus: utroque modo sumpta verum reddit sensum. Nam sumpta 1. modo reddit hunc sensum: Pater est principium communicandi Deitatem omni modo possibili, quo illa communicabilis est, siue Filio per intellectiōnem, siue Spiritui S. per volitionem. Sumpta 2. modo facit hunc sensum: Pater est principium producendi personas, in Deitate subsistentes. Neque hinc sequitur, Patrem esse principium sui ipsius: nam ut *S. Tho. & Bonauen. in 1. dist. 29. a. 1. q. 1.* huiusmodi locutiones intelligendæ sunt in sensu accommodo, sicut, inquit *S. Tho. sit. 1. p. ad ult. aliqui de populo dicitur rector totius populi, non tamen sui ipsius.* Cæterum Concilia & Patres in 2. sensu illam usurpare videntur. expressè hoc indicat *Toletanum*: siquidem ex productione Filij & Spiritus S. concludit, Patrem esse fontem & principium totius Deitatis. Idem indicat *Florent.* Cæterum uterque sensus verus est sine vllâ limitatione. In utroque tamen, *Totalitas*, non cadit supra Deitatem, sed iuxta priorem cadit supra modos communicabilitatis; iuxta posteriorem supra personas producibiles in Deitate subsistentes: quia Concilia & Patres hanc propos. pro-

15.
2. Sensum
indicat
Tolet. Flor.

Utrumque
illuminatum.

nunciant, ut Patris propriam. Solus autem Pater communicat totam Deitatem, quoad omnem modum communicabilitatis possibilem, & quoad omnes personas, in eâ subsistentes producibiles, nam solus Pater communicat illa per intellectiōnem & volitionem, quibus illa communicabilis est: & per productionem filiationis & processionis, quæ in Deitate subsistentes, producibiles sunt.

3. Quòd talis locutio nullo pacto sit ad Filium extendenda, constat tum ex eadem auth. Patrum & Concil. quæ nunquam illam ad Filium extendunt, tum ex proximâ assignatâ ratione: quia esse fontem & principium totius Deitatis, est esse principium communicandi Deitatem omnibus personis, & modo communicationis possibili. Quâ ratione non potest competere Filio, qui illam non communicat, nisi Spiritui S. & tantum viâ spirationis per voluntatem.

Dico 5. Saltem poterit Filio competere fons & principium Deitatis, quo modo talem propos. correxit *August.* cum dixit, *Sine ut melius dicitur principium Deitatis: ubi omisit particulam Totius, sine quâ potest filio competere, quòd sit principium Deitatis; nam illam verè communicat Spiritui S. etsi non omnimodo, quo illa communicabilis est. Nego etiam cum hæc limitatione posse talem locutionem ad Filium extendi: tum quia neque cum hæc limitatione illam *August.* vel aliquis Patrum, aut Concil. ad Filium extendit: tum quia vel illa construitur cum termino *Fons & Origo*; & idem sonat, quòd primum principium simpliciter in genere communicationis & productionis, quo pacto competit soli Patri, vel cum solo termino *Principium*. Et tunc, licet spectatâ intrinsecâ ratione, videatur etiam ad Filium extendi posse; spectatâ tamen extrinsecâ auctoritate, quæ in propos. dogmaticis plura est faciendâ, ad Filium extendi non potest; cum illa ex tacitâ institutione & approbatione Patrum & Concil. sit tantum determinata ad Patrem.*

Dico 5. Pater est Author Filij & Spiritus S. similiter Filius Spiritus S. Author Absolutè dici potest. Prior assert. recipitur ab omnibus *Scol. & Magist. in 1. dist. 9. cap. penult. & dist. 15. cap. ult.* docent. Eamque passim usurpant Patres. Et licet *August. con. Maximin. cap. 14.* illam distinguant: *Nam si propterea Deum Patrem de Filio dicis Authorem, quia ille genuit, genitus est iste: quia iste de illo est, non ille de isto, fateor & concedo: si autem per nomen Authoris minorem vis facere Filium, Patremq; maiorem, nec eiusdem substantia Filium, cuius est Pater, detestabor & respuam: id fecit, non quia propositio per se spectata talem sensum ingerat; sed quia illa ex intentione proferentis detorquebatur ad falsum sensum, quod colligitur ex verbis *August.* dum talem propos. non distinguit per ordinem ad intrinsecam significationem propositionis, sed per ordinem ad extrinsecam intentionem hæretici proferentis, nam ut ex materiâ de Fide suppono, sæpè aliqua propositio suspecta esse potest, non ex intrinsecâ significatione, sed ex extrinsecâ intentione proferentis. Fundam. assert. nomen *Authoris* non importat, nisi rationem principij, vel ad summum rationem principij, connotando negationem originis ab alio.*

Posterior assertio est contra *S. Thom. in 1. dist. 29. quest. 1. artic. 1. & Caiet. 1. part. quest. 31. art. 1.* Quorum fundament. nomen *Authoris* supra rationem principij addit negationem passivæ originis ab alio. Nostra tamen sent. communior est inter *Theol. præsertim recentiores.* Unde *Barth. Torres 1. p. quest. 33. artic. 1.* putat, *S. Thomam* mutasse sententiam in summâ. Fundam. assert. etiam secundum rigorem

16.
Non exten-
denda ad
filium.

17.
Dicat.

Resp.

18.
Author
Pater.

Cur August.
distinguerit.

Fund.

19.
Author Fi-
lius, contra
S. Tho. Caiet.

figorem nominis, ut ex peritis Latinæ linguæ constat. *Author* non addit supra rationem principij negationem passivæ originis; cum in humanis Pater sit verus *Author* Filij, etiam si sit ab alio principio. Sufficit enim ad rationem *Authoris*, ut in eo, in quo est principium, non sit ab alio. Unde nomen *Authoris* tribuit Filio *Hilarius lib. 1. de Trinit. Spiritus sanctus de Patre & Filio Authoribus confitendus est.* Ceterum notat *cit. loco Torres* nomen *Autoris*, prout Filio tribuitur, non esse scribendum litera C, sed T: eo quod cum litera C augmentum significat, ut potè à verbo *augeo* derivatum; Cum litera verò T solum significat eum, qui aliquid producit, etiam si quod producit, non augeat. Verum non tantum ut attribuitur Filio, sed etiam ut attribuitur Patri scribendum est litera T & non C, quia nec Pater producendo augeat personam, quam producit, sed illam simpliciter producit. Etenim augere est addere novam perfectionem præexistenti eiusdem rationis cum perfectione, quæ in præexistente supponitur: at nec Pater, nec Filius producendo addunt novam perfectionem termino præexistenti; eiusdem rationis cum perfectione, quæ in præexistente supponitur; sed primò illam producant. Dixi *perfectionem eiusdem rationis*, ut excluderem perfectionem absolutam naturæ, cui quodammodo præexistenti additur perfectio relativa hypostasis productæ: quia cum hæc non sit eiusdem rationis cum naturâ, dici non potest per productionem hypostasis natura quodammodo augeri; nam augmentum debet esse eiusdem rationis cum perfectione, cui additur.

Dico 6. Nec Pater respectu Filij, nec uterque respectu Spiritus S. causa propriè dici potest. Assertio communis est inter *Latinos Theol.* quam *Eugenius IV. in decreto de process. Spiritus S.* approbat: *Declarantes*, inquit, quod id, quod *SS. Doctores & Patres dicunt ex Patre per Filium procedere Spiritum sanctum, ad hanc intelligentiam tendit, ut per hoc significetur, Filium, quoque esse secundum Græcos quidem causam, secundum Latinos verò principium subsistentiæ Spiritus S. sicut & Patrem.* Quin & ipse *Patriarcha Constantinop. Bessarion in orat. habita ad Conc. Florent. de unio. cap. ult. in.* hanc *Latinorum sententiam contra Græcos approbare videtur; dum, Quod SS. Doctores orientales, inquit, in Divinis utuntur nomine cause, & causari, largo modo, non quidem ut limitationem & dependentiam importat, sed prout productionem & emanationem à principio eius, quod est à principio, significat.* Vbi planè sentit, nomen causæ & causati non nisi impropiè (hoc enim sonat modus loquendi, *largo modo*) Divinis personis tribuit. Ratio assert. causa imperfectionem & dependentiam respectu eius, cuius est causa, denotat imperfectio duplex. 1. est diversitas naturæ quam causa per se importat respectu causati; nam, ut ex *Arist.* causam Philosophi definiunt; *Est unde aliud sequitur.* Porro aliud naturæ diversitatem importat: propter quod in Divinis non dicimus esse aliud & aliud, sed alium & alium: nam aliud naturæ, alius suppositi tantum diversitatem importat. Non sic Principium, quod quia abstractius est, quippe quod aliis convenit, quæ causa non sunt, huiusmodi naturæ diversitatem per se non importat. Unde potest competere etiam illis, quæ naturæ diversitatem non important, sed suppositi distinctionem. 2. imperfectio est, quia nunquam causatum habet esse cum tantâ necessitate, cum quârâ illud habet causa ipsa. Nam causa habet esse necessariò necessitate saltem suppositionis; quâ necessitate non habet esse ipsum causatum; quia causatum potest saltem Divinâ potentia impediri, ne recipiat esse à causâ.

Confirm. omnis causa vel est materialis, vel for-

malis, vel finalis, vel idealis, vel efficientis: null. ex his Divinis tribui potest. Non materialis & formalis, ut per se patet. Non finalis, quia semper finis præstantior est us, quæ sunt ad finem. Unde si vna persona esset finis alterius, vna esset nobilior aliâ. Non idealis; quia hæc definitur. *Id, ad cuius instar aliud exemplatur;* unde essentialem diversitatem ideati ab idea importat. Non demum efficiens: nam etiam hæc naturæ diversitatem importat. Ex his colligitur, quod licet persona producta accipiat esse à personâ producente; nec non vna persona alteram ad essentialia sui complementum exigit, non tamen vna persona est dependens, vel indiga alterius personæ: quia hæc acceptio, vel exigentia non est per aliquam causalitatem, & contingentiam, sed per solam originem, & omnimodam necessitatem.

Ad rationes dub. Prima constat ex 2. assert. Secunda cum suâ confir. ex quarta. Tertia ex quinta, nam nego, *Auctorem* per se importare superioritatem, vel maioritatem respectu eius, cuius dicitur *Author*, sed solam rationem principij cum negatione passivæ originis in eo genere, quo constituitur principium. Ad 4. nego antec. nam licet omnis causa sit principium, non tamen contra, omne principium est causa; nam privatio est principium mutationis, non tamen est causa illius. *Arist.* explicandus est de principio realiter influente, quod licet in rebus creatis recurrat cum causâ, in ordine ad quas is principium influens definitur, non tamen in Divinis, quorum productricem virtutem ignoravit. Inquirunt hinc *Schol.* an ratio principij analogicè tantum dicatur de principio notionali & essentiali, an etiam univocè. Variant plerumque.

Dico, rationem principij analogicè tantum dici de notionali & essentiali. Fundam. vel principium sumitur formaliter pro formali respectu ad terminum producibilem, vel fundamentaliter pro sub-

strato talis respectus: neutro modo ratio principij potest univocè, sed tantum analogicè convenire principio essentiali & notionali: nam respectus ad terminum producibilem in principio notionali est realis, in principio essentiali est rationis: At enti reali & rationis non potest vna ratio univoca convenire. Item nulla ratio perfectè vna ex Divinis perfectionibus abstrahi potest, ergo nequit ex principio notionali & essentiali univoca ratio abstrahi: utrumque n. est perfectio intrinseca Deo: igitur nequit ratio principij univocè prædicari de principio notionali & essentiali, quia non alia ratio prædicatur de inferioribus, quàm quæ ab illis abstrahitur. Antec. prob. si posset univoca ratio ex perfectionibus Divinis abstrahi, sequeretur in iis vari metaphysicam compositionem; nam ad hanc sufficit concursus duorum cõceptuum sese perfectè excludentium ad vnum tertium constituendum. Igitur principium notionale & essentialia propriè constitueret vnum compositum metaphysicum, non minus quàm ratio animalis constituit vnum cum rationalitate, à qua perfectè præscindit.

An ingentum tribui possit Patri, sitque Sect. 20. iphus tantum proprium.

P R I M A dub. ratio multi Patres, hoc nomen, ut præstigiosum, profanum, & à Scripturis alienum à Divinis remouebant. *Athan. Orat. 2. cont. Arian. Epiph. her. 73. Ambrós. lib. de Incarnat. myst. c. 8. & 9. In Scripturis*, inquit, *Ingentiam nusquam inuenio, non legi, non audiui.* Ratio 2. ut *Damasc.* advertit, *lib. 1. fidei cap. 9.* hoc nomen *Ingentum* maximam continet

20. *Author. anteq.*

21. *Nec causa.*

22. *Causa sonat imperfect. & dependent.*

23. *Secunda imperfectio cause.*

24. *Confirm.*

24. *Coroll.*

25. *Ad rat. dub. Resp.*

Ad 4.

26. *Ratio principij analog.*

Pro formali respectu.

27. *Vel fundamental.*

28. *Rat. 1. dub.*

29.

Ratio. 2.

æquiuocationem: *Nosse autem, inquit, oportet, Ingenium, homonymū esse. & nunc non factum significare, nunc vero non genitum.* Nam vel illud negat productionem inuoluentem mutationem, & sic conuenit omnibus Diuinis personis. Vel negat solam productionem per generationem, & sic conuenit etiam Spiritui S. vel negat omnem productionem actiuam & sic conuenit etiam creaturis possibilibus; nam etiam illæ sunt hoc modo ingenitæ: vel negat productionem etiam possibilem, quo pacto conuenit etiam naturæ Diuinæ, nec non entibus impossibilibus. Histamen non obstantibus.

30.
Proprium
Patris.
Perpetuo
Ecclesie vsu
firmatum;

Dico, ingenitum esse proprium Patris, nec posse alij, quàm ipsi attribui. In hac assert. omnes Schol. cum Mag. in 1. dist. 28. ex perpetuo vsu totius Ecclesie, quæ semper hoc nomen, vt Patris propriū vsurpauit in Concilijs & Hymnis, traditur à Patribus, qui vnanimi consensu hoc nomen attribuunt soli Patri, vt *Augustin. 15. de Trinit. cap. 26. sine: Pater solus, inquit, non est de alio. idèd solus appellatur ingenitus, non quidem in Scripturis, sed in consuetudine disputantium,* interdum illud reticere videntur, nec *Basilio teste libr. 1. con. Eunom.* ansam præbeant Arianis, qui ex hoc nomine occasionem arripiebant, vt gendi Catholicos, vt, si ingenitum Patrem, genitum Filium faterentur, naturæ diuersitatem inter eos admittere cogerentur: cum, vt ipsi inferebant, impossibile sit, eiusdem naturæ esse genitum & ingenitum. Ego, inquit *Basilius, Ingenti, Innascibilis appellatorem, quamuis summopere cogitationibus nostris congruat, tamen quoniam nullo modo in Scripturis ipsam inuenio, & quoniam primum est elementum blasphemie istorum, silentio tradendam merito dixerim.* At vbi ista hæret. calumnia cessauit, nullum est periculum, nulla suspicio in talis nominis vsurpatione. Vnde qui nunc oppositum sentiret, non solum temerarius, sed etiam erroneus iudicio *Barthol. Torres 1. part. quest. 33. artic. 4. & Ruiz de Trinit. disp. 52. sect. 3.* habendus esset. Caterum, vt soli Patri conueniat, si quæ illius à reliquis omnibus distinctum, negare debet omnem omninò passiuam producibilitatem, siue per originem hypostasis, siue per communicationem naturæ. Hoc modo esse solius Patris proprium, facile ostendo: Nam solus Pater non est ab alio, neque per originem hypostasis, neque per communicationem naturæ: nam posito, quòd in Deo sint aliquæ personæ realiter productæ, necessariò concedenda est vna omnino improducta, à quâ reliquæ productæ originem trahant.

32.
Primum
principium
à patre non
est.

Hoc sic ostendo: In quâuis seriè producentis & producti, necessariò sistendum est in aliquo primo principio, à quo ita reliqua sint, vt ipsum à nullo alio esse possit: ergo etiam in seriè Diuinarum personarum producentium & productarum sistendum erit in vno primo principio, à quo ita reliquæ personæ sint, vt ipsum à nullo alio esse possit. Nam ratio demonstrat euentius id in seriè Diuinarum personarum: sc. manifesta absurda, quæ secum assert. infinitas producentium & productorum, & potiori ratione conuincunt in seriè ipsa diuinarum personarum, quarum infinita multiplicatio multò magis repugnat, propter illimitationem perfectionis, quam vnaque quæ personæ Diuinæ debet in suo genere continere. Nam hoc ipso, quòd personæ diuinæ essent infinitæ, singulæ essent imperfectæ, & infinitæ perfectionis in suo genere. Quia cum hæc multiplicatio personarum necessariò deberet esse numerica, hoc ipso vna persona non contineret omnem numericam perfectionem possibilem, siquidem non contineret numericas perfectiones reliquarum persona-

rum. Antec. constat ex disp. de existentia Dei. Posito igitur, quòd in processu Diuinarum personarum sistendum necessariò sit in aliquo primo principio omninò improducto: hoc aliud esse non potest, quàm Pater: nam hoc esse non potest natura Diuina, aut alia persona, à patre distincta: ergo solus pater est ingenitus.

Quòd non possit esse natura Diuina, constat: nam hæc non distinguitur à paternitate. Inter produciens autem & productum debet realis intercedere distinctio. Nec sufficit, sola distinctio formalis, aut modalis, qualem inter naturam Diuinam & personalitates ponunt *Scotus & Duran.* quia non posset maiore distinctione distingui paternitas à reliquis personalitatibus, quam distingueretur ab ipsâ naturâ Diuinâ, si ab ipsâ produceretur: at de facto paternitas non distinguitur à reliquis personalitatibus solâ formalitate, aut modalitate, sed realitate: ergo eadem realitate distingueretur à naturâ si ab ipsâ produceretur. Maior prob. nõ per aliam paternitas distingueretur à reliquis personalitatibus, quàm per id, quòd vi productionis acciperet à naturâ: ergo si à naturâ vi productionis non acciperet, nisi solam formalitatem aut modalitatem, non posset à reliquis personalitatibus distingui realitate. Antec. constat in omnibus Diuinis personalitatibus, quæ non per aliud inter se distinguuntur, quàm per id, quòd vi productionis singulæ accipiunt à producente, quia toti ratio distinctionis in Diuinis fundatur in ratione productionis: nam in quo non producuntur, nullo modo distinguuntur, alioqui distinguerentur in entitate absoluta.

Ocurrir posset huic argu. per doctrinam assignatam in addit. *Scoti in 1. dist. 28. qu. 3. §. Præterea* quòd quando produciens est suppositum, tunc debet inter ipsum & productum realis distinctio intercedere; secus quando produciens non est suppositum, sed tantum individuum singulare, quale esset natura Diuina paternitatem produciens: sc. quia individuum potest producendo se totum communicare producto. nam quæ singulare est, non repugnat ei productio; quæ verò non suppositum, non repugnat ei communicatio. Suppositio autem non repugnat productio, repugnat tamen communicatio; & idèd si producit, semper distinctum producit, quia proprium suppositi est, esse incommunicabile. Sed contra: siue produciens sit suppositum, siue solum naturæ individuum, implicat, vt realiter produciens, & sit idem realiter cum producto: quia realis distinctio inter produciens & productum non fundatur in eo, quòd produciens sit suppositum, sed in eo præcisè quòd sit produciens: nam vt produciens debet realiter influere in productum: nequit autem idem realiter influere in seipsum; quia cum realis influxus sit realis egressio termini à virtute productrice, implicat, vt sit idem cum virtute producente.

Quòd paternitas non posset esse ab aliâ personâ, sic ostendo: vel hæc esset aliqua ex personis ab ipsâ personâ Patris productis; & æqua implicancia est, idem produci à seipso, ac à suo producto: vel esset alia persona improducta; & tunc non foret maior ratio, cur potius sistendum esset in hac, quàm in ipsâ Patris. Vnde sciscitor, quo genere productionis produceretur à tali personâ Pater? non generationis, alioqui non posset Pater alium Filium gignere, cum tota vis generatiua tunc adæquata esset in primâ productione; vnde Pater non esset Pater, sed Filius: Non Spiracionis quia illa esset prima productio, quæ in Diuinis non potest esse spiratio,

33.
Improductum
non solâ natura.

Ratio

34.
Dicitur

35.
Contra

Idem in se
ipsum non
influit.

36.
Paternitas
non est ab
aliâ.

Communis
consensus Pa-
trum Eccle.
& Scholast.

41.
Ad 1. pag.
dub.

42.

42.
Ingenitū
impossibile.

Sect. 3i

43.

Ratio pass.
varia.

44.
Consens.

37. Dices. speratio, quā hęc est per voluntatem, quæ intel-
lectus productioem supponit: Non alterius ge-
neris: quia in agent. per intellectum non datur alia
productio, quā in pe. intellectum & voluntatem.
38. Contra. Occurri posset huic argum. ponendo vtramq; per-
sonam & Patrem & quæ ponitur à Patre distin-
cta, improductam. Vnde tunc saltem sequeretur.
Ingenitum non esse solius Patris proprium, sed alter-
ius personæ, quæ ponitur à Patre distincta. Sed
contra: 1. si admitterentur. duæ personæ impro-
ductæ, non esset maior ratio, eorū non admittere-
ntur plures. 2. Vel vtraque persona concurreret ad
productiones aliarum, vel non: Si vtraq; concur-
reret, assignanda esset tertia notio communis, per
quam illæ ambæ simul cōcurrerent ad productio-
nem Filij & Spiritus S. sicut assignatur in Patre &
Filio communis notio spirationis actiue ad pro-
ducendum Spiritum S. Si non vtraque producere-
ret: ergo alterutra esset otiosa, quo nihil repugnan-
tius in Diuinis, cū ibi omnia sint summè necessa-
ria. 3. talis distinctio personarum necessariò se-
cum ferret reale in distinctionem naturarum. istæ
personalitates necessariò essent in suo genere im-
perfectæ, cum neutra per se sumpta adæquatet capa-
citatē naturæ Diuinæ, quam habet ad simpli-
citer subsistendum. Quia cū tales personalita-
tes non ponerentur, vt terminis fecunditatis Diui-
næ, quippe cū non essent productæ, sed à se, nec-
cessariò deberent poni ad explendam capacitatem
naturæ Diuinæ, quam habet ad simpliciter subsi-
stendum, ergo neutra per se sumpta esset sufficiens
explere infinitā capacitatem naturæ Diuinæ: alio-
qui superflue ponerentur duæ; cū non ob aliam
rationem illæ ponantur, quā vt reddant naturam
simpliciter subsistentem: ergo singulæ per se sum-
ptæ essent finitæ virtutis: quia infinitum est, quod
continet omnem perfectionem possibilem illius ge-
neris, in quo ponitur infinitum: vnde hoc ipso,
quod quilibet subsistentia non esset per se sufficiens
explere capacitatem naturæ ad subsistendum sim-
pliciter, non contineret omnem perfectionem pos-
sibilem in genere subsistentiæ simpliciter, ergo etiam
simul sumptæ essent finitæ perfectionis: nam ex
duabus perfectionibus finitis, non potest consur-
gere vna infinita: sicut neque ex duobus numeris,
finitis tertius numerus infinitus. ergo etiam natura
quā istæ personalitates suppositarent esset finita;
quia cum subsistentia sit cōnaturalis perfectio quæ
à natura exigitur, & natura non exigit, nisi perfe-
ctionem sibi adæquatam. hoc ipso, quod duæ istæ
subsistentiæ essent finitæ, essent à natura finita: cum
non possit natura infinita naturaliter exigere subsi-
stentiam finitam. ergo illa non esset vna sed plures
realiter inter se distinctæ: nam si talis natura esset
finita, necessariò esset multiplicata, cū infinitum
in esse nullam admittere possit multiplicatē in
esse. Ex his concluditur, Ingenitum prout importat
negationem omnis passiuæ originis, & communi-
cationis, esse proprium Patris, nulloq; pacto con-
uenire posse alteri personæ, aut naturæ Diuinæ;
nam ei saltem in supposito Filij & Spiritus S. non
repugnat communicatio passiuæ, cui tamen repug-
nat in supposito Patris; quia prout est in supposito
Patris, non potest illi conuenire passiuæ communi-
catio ab alio.

40. Ingenitum
explic. Quæres: nA saltem in alijs significationibus possit
Ingenitum attribui Filio & Spiritu S. Resp. posse,
sed semper cū addito declarante & limitante illud
ad significatum personæ, cui attribuitur, conue-
niens. Ceterū simpliciter & absolute non posse:
nam quodlibet nomen absolute prolatur stat pro

significato, ad quod ex voluntate & consensu insti-
tutoris est principaliter impositum. At ex commu-
ni consensu Patrum, Ecclesiæ & Schol. hoc nomen
Ingenitum principaliter est impositum ad significan-
dam negationem omnis passiuæ originis & com-
municationis: ergo simpliciter prolatur stabit pro
eā: atque adeo non poterit simpliciter sine termino
declarante & limitante attribui alteri à Patre. Ex
dictis patet ad 1. rationem dub. non ideo Patres
negabant nomen Ingenitum Patri, quia putabant,
illud non congruere cum notione Patris, quin ex-
pressè Basiliensis taceatur, illud summò perè congruere,
& aptum esse ad explicandam proprietatem æter-
ni Patris; sed ad evitandam calumniam hæret. qui
per huiusmodi nomen vexabant simplices. Secun-
da soluta manet, declarato multiplici notionis sig-
nificato, & in illud sit accipiendum, vt sit proprium
Patri: At quo pacto Ingenitum, prout dicit nega-
tionem omnis passiuæ productionis, & communi-
cationis, conueniat etiam entibus impossibilibus.
Resp. ex oppositā omnino ratione conuenire; im-
possibilibus propter summam eorum imperfectio-
nem Patri propter summā eius perfectionem. Nam
ex eo, quod illa sunt essentialiter non entia, nul-
lius perfectionis, ne per passiuam quidem produ-
ctionem, & communicationem possunt esse capacia.
Æternus Pater contra: quia quidditatiuè est ens à
se, & per omnimodam improductionem & incom-
municationē habet omnia à se, non est capax vllius
productionis vel communicationis ab alio. Quare
æternus Pater dicitur in genus ratione fundamenti
positiui, essentialiter includentis omnē perfectio-
nem à se. Impossibilia verò dicuntur ingenita ratio-
ne fundamenti negatiui, essentialiter excludentis
omnem capacitatem participandi vllam perfectio-
nem, eūm per communicationem ab alio.

Quid de formali importat, Ingenitū prout
est proprium Patris?

PRIMA sent. affirmat, importare aliquid posi-
tium, conueniens Patri ex eo formaliter, quod
non est ab alio. Hanc rationem positiuam expli-
cant aliqui per vniuersalem auctoritatem, seu pri-
mitatem in originando, quam Pater habet supra
ceteras personas Diuinās: alij per fontalem pleni-
tudinem Diuinæ fecunditatis: alij per relationem
oppositam relationi geniti, ad eum modum, quo
inæqualitas & dissimilitudo dicit positiuā relatio-
nem, oppositam relationi æqualitatis & similitudi-
nis. Hanc sent. referunt, & impugnant Alens. 1. p.
q. 69 me. 2. Bonauent. in 1. dist. 28. a. 1. qu. 1. 3. Tho. 1.
p. quæst. 33. art. 4. ad 1. Scotus dist. 28 quæst. 2. artic. 2.
& reliqui ferè Scholast. fundament. Ingenitum seu in-
nascibilitas est propria notio Patris peritiens ad dig-
nitatem ipsius, distinguens illum à reliquis perso-
nis Diuinis: igitur est aliquid positiuū: cū non
possint hæc munia, nisi à ratione positiuā præsta-
ri. Confirmat ita se habet Filiatio, & nascibilitas
in Filio, sicut Paternitas & innascibilitas in Patre:
sed Filiatio & nascibilitas important rationem po-
sitiuam in Filio: ergo & Paternitas, & innascibili-
tas in Patre. Vnde August. 9. de Trinit. c. 7. Non ergo,
inquit, receditur à relatio predicamento, cū ingenitus di-
citur Sicut enim genus nō ad seipsū dicitur sed quod ex ge-
nitore fit: ita cum dicitur ingenitus, nō ad seipsū dicitur, sed
quod ex genitore non fit ostenditur. In eod. tamen predicamē-
to quod relatiuū vocatur vtraq; significatio vertitur. Vnde
cōcludit. Quia sicut Filius ad Patrem, & non Filius ad non
Patrem

Patrem refertur: ita genus ad genitorem, & non genus ad non genitorem refertur, necesse est. 2. Probat Aureol. apud Capreol. niox citatum: Esse in se est positivus: modus essendi substantiæ: ergo esse à se erit positivus: modus subsistendi in Patre: sed talem modum dicit Innascibilitas Patris: ergo 3. esse à se non videtur aliud dicere, quam habere sufficientiam subsistendi ex se sine alio hoc autem est positivum, ergo innascibilitas, quæ talem modum significat, importat aliq. id positivum. 4. esse infinitum & indivisum importatur privatiue, & tamen dicunt modum positivum: ergo etiam esse ingenuum & innascibile.

S E C U N D A docet, *Ingenitum* importare solam negationem productionis ab alio. Est *Capreol. in 1. dist. 28. q. vn. art. 1. concl. 1. Mayro. q. 1. art. 1. inclinante S Thom. 1. p. qu. 33. art. 4. & 1. dist. 28. q. 1. art. 1. ad 1. & Scotus qu. 2. art. 2. Fundam. Mayro. in Patre non est nisi essentia & relatio. sed *Ingenitum* non importat essentiam, vt per se patet; nec relationem; quia vel hæc esset paternitas: vel actiua spiratio: neutra autem potest nomine ingenui importari; non paternitas, quia, vt *August. 5. de Trinit. cap. 6. est Pater Filium non genuisset, nihil prohiberet, eum dicere ingenuum: non actiuam spirationem; nam hæc communis est Filio. Restat ergo, vt solam importet negationem productionis ab alio: sicut incorruptibile importat solam negationem corruptionis.**

T E R T I A docet, importare vtrumq; & negationem productionis ab alio, & proximum fund. talis negationis. Dissentio est, quid *Ingenitum* importet de formali per se primo, positivumne, an negatiuum? *Aureol. in 1. dist. 28. art. 2. sine censet, Ingenitum* siue *innascibile* de formali importare positivum, de materiali & connotatiue negatiuum. Fundam. *Ingenitum & innascibile* sunt nomina substantiua, quæ de formali & in recto important suppositum, denominatiue & in obliquo formam affirmantem; vel negantem: velut *Immensus* substantiue significat in recto & de formali suppositum; in obliquo & denominatiue formam immensitatis. Alij contra existimant, de formali importare negationem, de materiali & consequenter positivum fundamentum negationis, Ita *Alex. 1. p. q. 97. me. 2. Bonavent. in 1. dist. 28. art. 1. q. 1. Duran. q. 1. nu. 5. Richar. art. 2. q. 1. Liche. q. 2. sine. Vasqu. 1. p. qu. 140. c. 3. Suarez lib. 8. de Trinit. cap. 2. & reliqui ferè recen. Nota 1. dupliciter importari posse aliquod positivum nomine negatiuo, vno modo connotatiue, seu in obliquo, & per modum subiecti connotati; quo pacto omnis privatio connotat subiectum, in quo veluti inheret; est enim privatio, negatio in subiecto apto: alio modo in recto quidem, & per modum partialis significati integrati significationem totalem; secundario tamen & consequenter. Præsens controuers. nob. est, an *ingenitum* seu *innascibile* importet aliquid positivum primo modo; quia cum importet remotionem passiuæ originis per modum privationis, necessario importabit aliquid positivum per modum subiecti oblique connotati: sed an hoc positivum importet secundo modo, per modum partialis significati, & in recto, licet secundario & consequenter. Nota 2. *Ingenitum & innascibile* accipi posse. Vno modo concretè pro subiecto habente ingenuitiam & innascibilitatem; alio modo abstractè pro ipsa ingenuitiam & innascibilitate: in vtrâque acceptione videndum erit, quid illis vt directum & integrum significatum respondeat.*

D I C O 1. In vtrâque acceptione tam concretè, quam abstractè *ingenitum & innascibile* non important solum negatiuum, aut solum positivum, sed vtrumque simul; negatiuum principaliter & de

formali, positivum secundario & de materiali. Est contra *Torres 1. p. qu. 33. art. 4. docentem, hæc nomina tantum concretè accepta de materiali importare subiectum, abstractè verò solam importare negationem essendi ab alio. Fundam. non possunt hæc nomina per se primo importare aliquid positivum, nec solam negationem: ergo vtrumque simul. Atqui non important æquè primo vtrumque: igitur vnum primario & de formali, alterum secundario & de materiali. Antec. quoad 1. Partem patet; quia id per se primo importat nomen, ad quod significandum principaliter imponitur; scil. negatiuum nomen ad remouendam aliquam positivam formam de subiecto: igitur illius negationem principaliter importat, non aliquid positivum. Confir. 1. *ingenitum & innascibile* per se primo negant relationem geniti & nascibilis; nam particula *in*, vim habet privandi: sed relatio geniti & nascibilis est perfectio positiva, vt constat in Filio Dei: ergo nequeunt *ingenitum & innascibile* per se primo importare perfectionem aliquam positivam.*

2. Idem sonat esse *ingenitum & innascibile*, prout est Patri proprium; quod esse à se: sed esse à se de formali negat esse ab alio productum, vt cum dicimus Deum esse à se, primario & formaliter significamus, Deum à nullo esse productum. ergo.

Prob. antec. quoad 2. partem ex eod. principio: id totum importat nomen, ad quod significandum est impositum. At nomen *ingenitum & innascibile* non solum est impositum ad remouendam omnem passiuam productionem & communicationem à Patre sed etiam ad significandam positivam perfectionem; propter quam conuenit Patri talis negatio. Cum enim nequeamus habere positivam perfectionem immediatè & per se in Patre concipere, illam circumloquimur, & explicamus per negationem productionis & communicationis ab alio.

Confir. similibus nominibus vtitur ad explicandas positivam perfectiones essentia Diuinæ, vt sunt *Immensus, Infinitus, Immutabilis* & similia. Nam omnia hæc simul cum negatione, quam explicite & de formali important; implicite etiam & secundario importat perfectionem illam positivam propter quam talis negatio Deo conuenit. Minor t. syllog. prob. id importat per se primo nomen, quod illo audito primo concipimus. At audito hoc nomine *ingenitum* sicut & quolibet alio negatiuo de Deo, per se primo concipimus negationem, secundario verò perfectionem, in qua talis negatio fundatur; scil. quod nomen immediatè offert intellectui concipienti. Cæterum quod hæc nomina non solum in concreto, sed etiam in abstracto de materiali & secundario importent positivum fundamentum negationis, sic prob. etiam per talia nomina abstracta significare intendimus perfectionem aliquam positivam in Deo, ratione cuius illi talis negatio conueniat: nisi quod per nomina concreta hanc positivam perfectionem significamus in concreto, per abstracta eandem perfectionem significamus in abstracto. Non minor controuersia superest, quid sit hoc positivum, quod hoc nomen *ingenitum*, seu *innascibile* in aeterno Patre importat. Certum est, hanc perfectionem non fundari proximè in naturâ absolutâ: nam quidquid proximè fundatur in illa, est commune omnibus personis, quamuis n. natura præcisè spectata dici queat *ingenita*, quatenus esse *luta*.

ingenitum importat intrinsecâ improducibilitatem: quia tamen illi non repugnat, saltem ratione personæ, cui communicatur, ratio geniti, sicut nec ratio passiuæ communicationis, quam etiam negat *ingenitum*, prout est patris proprium, non potest hæc *ingenitum*,

45. Prob. 7.

3.

4.

46. 2. Sens.

47. Sens. vario-
vltim.48. Nota 1. pro
explic. con-
trouers.

49. Nota 2.

50.

Vtrumque
important.Non proximè
positiuum.

51. Confir. 1.

52. Confir. 2.

53. Non solum
negationem.

Confir.

54. In concreto
abstracto.55. Quam
perfectio
positiuamNon abso-
luta.

negatio proximè, & immediatè fundari in natura, vel in aliquâ perfectione absolutâ, sed in solâ hypostasi relatiuâ. Porro in ipsâ duo sunt, Paternitas, per quam constituitur proximum principium productiuû Filij, & spiratio actiua, per quam constituitur proximum principium productiuum Spiritus S. Certum est, hanc negationem *Ingeniti* fundari non posse in spiratione actiua; quia hæc communis est Filio, cui tamen non conuenit ratio *Ingeniti*, sed potius ratio geniti. Superest ut in solâ Paternitate fundetur: at obstant duo, i. vt August. 5. de Trinit. cap. 5. docet, nihil prohibet Patrem fuisse ingenitum, etsi Filium non genuisset: nam si vna tantum fuisset persona in Deo, procul dubio illa fuisset ingenita: Contrâ verò, nihil prohibet esse Patrem, esto ingenitus non sit, vt constat de Patribus creatis. Igitur ratio *Ingeniti* nequit in Paternitate proximè fundari. Nam de ratione proximi fundamenti est, vt eo sublato, tollatur; & eo posito, ponatur ratio in eo proximè fundata. *Innascibilitas* est diuersa notio à paternitate, vt ex disp. præced. constat: non esset autem diuersa notio, nisi aliquid ab eâ distinctû importaret.

DICO 2. Formalis ratio proximè & immediatè fundans negationem geniti seu producti in æterno Patre est paternitas, non sub explicito conceptu generantis, aut spirantis; nec sub ratione authoris, primi principij, fontalis plenitudinis, aut patriarchalis dignitatis; nec sub explicitâ formalitate essendi à se; sed sub expressa ratione primæ hypostasis, naturam Diuinam adæquatè terminantis, & cum illâ adæquatè constituentis personam, sub ratione primæ personæ. Dico primâ, non per ordinem ad alias personas; nam etiam si aliæ personæ non essent, adhuc illi conueniret ratio ingeniti: neque per exclusionem alterius personæ prioris; nam hæc formaliter importat negationem; nos autem inquirimus proximum principium positiuum. Sed dico primam per respectum ad naturam Diuinâ, quam per positiuâ exigentiam quidditatiuè postulat adæquatè primò terminare, & cōstituere cum illâ personam, in ratione primæ adæquatâ. 1. quòd fundamentum talis negationis sit paternitas, concluditur per exclusionem aliarum perfectionum & formalitatum, quæ in Patre considerari possunt. 2. quòd non sit sub explicito conceptu generantis, aut spirantis, satis constat ex rationibus proximè adductis. 3. quòd neque sit sub ratione authoris, primi principij, fontalis plenitudinis, aut patriarchalis dignitatis, prob. omnes istæ formalitates supra rationem principij productiuui non addunt in Patre, nisi solam negationem essendi ab alio: sed negatio essendi ab alio nequit fundare rationem ingeniti: nam est ipsissima negatio, quam ingenitum importat, & nequit negatio esse fundamentum sui ipsius. 4. quòd neque hæc ratio fundandi sit paternitas sub explicito conceptu essendi à se, constat ex proximâ ratione: siquidem esse à se formaliter importat negationem essendi ab alio, quod formalissimè importat ratio ingeniti, Respondent aliqui; esse à se explicitè quidem importare negationem essendi ab alio, per hanc tamen negationem explicari positiuam perfectionem, per quam Diuina paternitas est sibi ipsa sufficiens ad essendû independentèr à quâcunque passiuâ origine: atque secundum hanc rationem passiuam esse fundamentum negationis omnis passiuæ productionis & communicationis. Sed contra; positiuam rationem hanc ipsam quæro, dum inquiri, in quo immediatè fundetur ingeniti, innascibilisque ratio in Patre. Respondere autem, quòd illa immediatè fundetur in

ratione essendi à se, prout hæc importat perfectionem positiuam explicatam per negationem essendi ab alio, non assignatur aliquid diuersû ab eo, quod quæro. s. quòd proximum fundamentum huius negationis sit paternitas sub expressâ ratione primæ hypostasis, naturam Diuinam adæquatè terminantis, & constituentis cum illâ primam personam, modò in asser. explicato, sic prob. hæc est positiuam ratio in solâ paternitate inclusa, quæ formaliter non includitur in reliquis Diuinis personalitatibus; & eâ posita, formaliter ponitur; eâq; sublata, formaliter tollitur ratio ingeniti seu innascibilis in Patre: ergo illâ est proxima ratio fundandi negationem, quam ingeniti innascibilisq; ratio in Patre formaliter importat. Confirm. ex hac perfectione, vt ex primâ & immediatâ radice habet Pater, vt nò modò sit ingenitus & improductus, sed etiam vt sit author reliquarum personarum, primû principium, origo & fons totius Deitatis, ac Patriarchalis dignitatis. Nâ ex eo, quòd est prima hypostasis quidditatiuè terminans primò naturam Diuinam adæquatè in ratione primæ personæ, formaliter habet, vt nullâ aliam hypostasim eiudem ordinis & primitatis in Deo admittat; ac proinde vt non modò ipsa sit prima ac improducta, cum non possit nisi ab aliâ hypostasi produci; verum etiam vt ipsa tantummodò sit improducta, & principium ac fons reliquarum personarum. Nam hoc ipso, quòd esset alia persona æquè improducta, paternitas non esset prima hypostasis adæquatè terminans naturam sub ratione primæ personalitatis: eò quòd tunc inadæquatè tantum, sub ratione primæ personæ naturam terminaret.

DICIS. Prima radix, cur paternitas quidditatiuè exigat primò & adæquatè terminare sub ratione primæ personalitatis naturam Diuinam, est natura Diuina: ergo non paternitas, sed natura diuina est prima radix talis negationis. Antec. prob. cum subsistentia sit prima proprietas substantialis naturæ, ab ipsâ habet, vt sit talis vel talis quidditatis seu exigentiæ. Concedo, naturam esse primam radicem, non tamen proximam & immediatam, sed remotam & mediatam talis negationis.

Deducitur 1. rationem ingeniti & innascibilis esse posteriorem paternitate, non quidem sub explicito conceptu Patris, vt refertur ad Filium; sed sub explicito conceptu primæ hypostasis, adæquatè Diuinam naturam terminantis sub ratione primæ personalitatis, quia omne fundamentum est prius ratione in eo fundatâ, ergo paternitas sub explicito cōceptu primæ hypostasis naturam Diuinam adæquatè terminantis, est prior secundum rationem negatione, quam ingeniti innascibilisq; ratio importat, vt fundamentum ratione in eo fundatâ. 2. quo pacto *Ingenitum* priuatiuè, & non merè negatiuè dicatur de Patre absque vllâ imperfectione ipsius: quod cum S. Tho. 1. p. q. 33. art. 4. ad. 2. docent reliqui ferè omnes, quia hanc priuationem geniti seu producti non importat in subiecto, de quo dicitur, secundum rationem indiuiduam, sed specificam, quatenus nimirum importat negationem formæ, quam in alio subiecto consimilis naturæ nata est inesse. Sic enim *ingenitum* importat negationem productionis, quam Filius & Spiritus S. personæ eiusdem naturæ cum Patre aptæ sunt habere. Vnde ex hoc nulla arguitur imperfectio in Patre, qui non vt Pater, sed vt persona specificè conueniens cum Filio & Spiritu S. aptus est talem formam habere.

DICIS: videtur in personâ Patris admittere aliquam perfectionem absolutam, constitutiuiam personæ Patris: Nam ratio primi hypostasis cum præscindat

Non spiratio actiua,

An paternitas?

16. Imò ipsa.

Prima persona.

Per respectum ad naturam.

57. Fund. negationis.

58.

59.

60. Non sub conceptu essendi à se.

61. Sed sub ratione hypostasis.

Confirm.

62. Dices.

Resp. est prima radix proxima.

63. Coroll. 1.

Ratio.

64. Coroll. 2.

Ratio.

65. Difficultas non Dissimulanda.

præcindat à respectu ad Filium & Spiritu S. non est formaliter respectiva: ex aliâ verò parte illa primò & immediatè constituit personam Patris; est enim prima, & immediata ratio terminandi hypostaticè naturam, & reddendi illam incommunicabiliter subsistentem, ac primum principium productivum reliquarum personarum. Nec refert, quòd hæc ratio sit inadæquata, & quasi partialis, non adæquata, & quasi totalis personalitatis Patris: tum quia neque inadæquatam, & partialem rationem absolutam admittere debemus in personâ Patris: tum quia per talem rationem inadæquatam, sufficienter concipitur natura Divina hypostaticè terminata, in ratione primæ personæ, quippè cui respectus ille ad Filium & Spiritum S. aduenit, ut constitutæ iam & subsistenti in ratione primæ personæ.

Resp. non repugnare in diuinis personis concipere aliquam rationem absolutam partialem, & incompletam. Nam in primis diuinas personas concipimus sub ratione entis, substantiæ, formæ hypost. qui conceptus formaliter sunt absoluti, quia personalitates Diuinæ, cum sint perfectiones reales & substantiales, necessariò includunt reales, conceptus entis, substantiæ, & subsistentis formæ: Sed solum repugnare, concipere illas sub ultimo & quasi differentiali conceptu constitutio personæ, ut absolutas. Vnde nego, respectum ad Filiu supponere personam Patris perfectè constitutâ, etiam in ratione primæ personæ, sed illam in suâ constitutione complere ac perficere: eo quòd ipsa constitutio primæ personæ plenè & completè considerata est per respectum ad terminum, quem essentialiter respicit: nam constitutio personæ Diuinæ est constitutio hypostaticè incommunicabilis, quæ esse non potest, nisi per rationè formaliter respectiuam; cum nulla ratio absoluta in Deo sit incommunicabilis. Cæterum alia est ratio de respectu ad Spiritum S. qui quia communis est Filio, Personam Patris nullo modo constituit, sed tantum constituit proximū principiu spirandî, Patri Filioq; cõmune.

Ad fund. primæ sent. Resp. illud tantum concludere de perfectione positua secundario & materialiter importatâ. Cæterum ad distinctam notionem sufficit eadem personalis proprietas, ut manifestatiua nouæ dignitatis, qualis est in Patre notio ingenti, quæ per negationem essendi ab alio manifestat peculiarem dignitatem Patris, quam habet essendi à se, cum primitate hypostaticè terminandi naturam Diuinam adæquatè in ratione primæ hypostatis. Ad confir. falsa est maior: nam filiaro & nascibilitas important solam rationem posituam, sc. relationem Filij ad Patrem, ac Nati ad Genitorem. *Ingenitum* verò & *Innascibile*, cum sint priuatiua, de formali important oppositam negationem Geniti ac Nati. Augustinus eo loco faterur, *Ingenitum* nihil positiuu de formali importare, sed solum negare relationem Geniti ad Genitorem. Vnde idem prorsus significare ait *Ingenitum* quod non genitus, ac non Filius: *Relatiuè autem*, inquit, *negamus dicendo, non Filius; relatiuè igitur negamus, dicendo non genitus. Ingenitus porro quid est, nisi non genitus* Cum autem concludit: *Non ergo receditur à relatiuo predicamento, cum Ingenitus dicitur: Non vult affirmare, Ingenitum importare positiuam rationem predicamen. relationis, sed solum vult docere, nullum alium prædicam. per se importare, sed tantum negare illud ipsum, quod genitus affirmat: & quia genitus relationem, non substantiam affirmat: Ingenitus quoque relationem, non substantiam negat. Negatiua porro, inquit, ista particula, non id efficit, ut quod sine illa relatiuè dicitur, eadem præposita substantia-*

liter dicatur; sed id tantum negatur quod sine illa aiebatur: velut cum dicimus, homo est, substantiam designamus. Qui ergo dicit, non homo est non aliud genus predicamenti enunciat, sed tantum illud negat. Ex quibus colligitur mens August. fuisse, *Ingenitum* solam negationem genti importare. Ad 2. *Aureoli* neg. conseq. nam esse in se importat positiuum modu, quo substantia in seipsâ existit: esse vero à se, licet fundetur in aliquâ ratione positiuâ, formaliter tamè & primariò importat solam negationem essendi ab alio. Ad 3. nego, esse à se de formali & principaliter importare positiuam sufficientiam essendi à se, licet illam importat de materiali, & secundario. Ad 4. nego minor est enim eadè ratio de his nominibus, ac de reliquis priuatiuis. Ad fundam. secundæ, patet. Ad fund pro 3. sent. nego, nomina substantiua per se primo importare suppositum, sed formâ, quam explicitè & directè significant, siue illa positua sit, siue negatiua, alioqui, si per se primò importarent suppositum, eo tantum multiplicato, multiplicaretur denominatio ipsa nominis; quia multiplicato principali significato, multiplicatur ipsa nominis denominatio. Vnde dici possent tres Dij; siquidem supposita, quæ per se primò in sent. *Aureoli* importat nomen Deus, multiplicatur esto non multiplicetur forma Deitatis, quæ in sent. eius. minùs principaliter importatur. Quare dico, *Ingenitum* & *Innascibile* substantiue accepta per se primò importare tantum negationem, secundario verò & de materiali suppositum. Ex his patet ad rationes dub:

DISPUTATIO XXVI.

De Personâ Filij.

SECTIO I.

An Filius sit propriè Verbum, eique tantum proprium?

FVI T antiquus error *Alogianorum*, qui omne Verbum in Deo negabant: quorum meminit *Augustin. lib. de Hæres. har. 30.* & propterea *Alogi*, id est sine Verbo dicti sunt, eo quòd Dei Verbum credere noluerunt. Quæ de causâ, *re- ste ibid. August. Ioannis Euangelium, eiusque Apocalypsin, in quibus Dei Verbum expressè habetur, ut libros canonicos agnoscere noluerunt. Sed conuincuntur: Sapient. 18. Omnipotens sermo tuus de celo è regalibus sedibus prosiluit &c. Ecclesiastic. 1. Fons Sapientia Verbum Dei in excelsis: Psalm. 44. Eructauit, ut de æterno Parente omnes Patres interpretantur, cor meum Verbum bonum.* Ad Catholicorum sententias accedamus; qui concedunt proprium Verbum in Deo, & solum dubitant, an illud dicatur essentialiter, an personaliter, an utroque modo.

PRIMA sent, *Durandi in 1. dist. 27. quest. 3.* affirmantis: Verbum in Diuinis dici tantum essentialiter, non personaliter, nisi per appropriationem. sicut Sapientia: appropriatur Filio, Amor Spiritui S. Fund alterum *dist. 6 q. 2.* Filius non producit per actum intellectus; sicut nec Spiritus S. per actum voluntatis; sed uterq; per actum nature, præcedentè actum intellectus & voluntatis. Sed Verbum quidditatiuè includit actum intellectus: igitur non potest propriè dici de Filio, aut Spiritu S. Alterum

66.
Resp.67.
Ad fund.
Sent. 1.

Ad confir.

68.
August. explicatur.69
Ad 2.
Aureoli.70.
Ad Fundam.
metu Au-
reoli.71.
Error Alogian.Verbum Dei
reuelatum.72.
Affirm. Ver-
bum dici of-
fenti.Fundament.
duplex.

terum hic: Verbum vi nominis importat tantum actum intelligendi, qui essentialis est, licet ex vniuersali consuetudine loquentium & scribentium approprietur soli Filio: sicut ex eadem consuetudine soli Spiritui S. appropriatur *Charitas*. Maior prob. 1. ex *Ansel. in Monol. cap. 60. vbi, Nihil aliud est, inquit, summo Spiritui dicere, quam quasi cogitando intueri. Quod idem docuerat cap. 30. & 34.*

Secundò de ratione Verbi est: esse expressiuum & manifestatiuum obiecti: hoc autem competit Deo ratione solius actus essentialis: quia actus notionalis supra essentialem non addit nisi solam relationem producti, aut producentis; hac sola non habet vim exprimendi aut manifestandi obiectum, vt per se patet: alioqui aliqua obiecti representatio esset in vnâ personâ, quæ non esset in aliâ, sicut aliqua relatio est in vnâ personâ, quæ non est in aliâ. 3. Præcisâ omni productione intra Deum, æquè perfectè seipsum diceret, & reliqua omnia Deus, ac nunc. Sed implicat esse *Dicere* absque Verbo: ergo Verbum non importat aliquid personale; sed essentialiter. Maior prob. Verbum non ponitur in Deo propter indigentiam, vt per illud simpliciter intelligat, vel vt melius intelligat, quod sine illo vel simpliciter, vel non æquè bene intelligeret.

4. *Dicere* nō est actus personalis: ergo nec Verbum est terminus personalis, nam *dicere* se habet ad Verbum, sicut productio ad terminum productum: sed productio & terminus productus sibi mutuo proportionantur: ergo si *dicere* non est actus personalis, nec Verbum eius terminus erit personale. Antec. prob. nullus actus personalis conuenit omnibus personis, cadit supra creaturas, aut reflectitur supra personam dicentem, nam omnis actus personalis est productiuus alicuius personæ Diuinæ: ergo si conueniret omnibus personis omnes personæ producerent: si caderet supra creaturas, vel reflecteretur supra personam ipsam dicentem, produceret creaturas, & personam ipsam dicentem: quod implicat, at quælibet persona Diuina seipsam dicit, & creaturas omnes: Ergo *dicere* conuenit omnibus personis, &c.

5. Nullus vocaliter dicit, verbo ab alio, sed à se vocaliter prolato. Ergo nullus dicit verbo mentali ab alio, sed à se mentaliter prolato. Si autem solus Filius in Diuinis esset Verbum, solus Pater se ipsum Verbo diceret, quia solus Pater tale Verbum profert. Constat autem, quòd quæuis persona se ipsam dicit & reliqua omnia; ergo Verbo essentiali, non personali. 6. Verbum est actus vitalis immanens, quòd constituitur intelligens. Sed omnes personæ Diuinæ sunt vitaliter immanenter intelligentes: ergo verbum essentialiter nam solum Verbum essentialiter, est vitaliter immanens in omnibus. Personale enim solum manet in personâ, cuius est; atque aded nequit esse in omnibus immanens.

7. Omne intelligens intelligendo concipit Verbum: omnes personæ Diuinæ sunt intelligentes: ergo omnes concipiunt Verbum; non personale, ergo essentialiter. Maior prob. ided ponitur Verbum, vt sit intelligenti ratio intelligendi.

8. Si Deus vna tantum esset persona, adhuc haberet Verbum, quo intelligeret; non productum, cum nulla tunc in Deo esset productio. nam omnis productio intra Deum terminatur ad aliquam personam, quæ tunc nulla esset in Deo producta; ergo identificatum cum propria essentiâ: Igitur Verbum non est personale, sed essentialiter.

9. Verbum creatum non consistit formaliter in relatione producti, sed in qualitate absolutâ representante obiectum: ergo & Verbum increatum,

quia ex verbo creato nos deuenimus in cognitionem Verbi increati. Antec. prob. præcisâ omni relatione, manente solâ qualitate absolutâ exprimente & representante obiectum, manet integra essentia Verbi creati. Confir. Verbum formaliter consistit in manifestatione obiecti, quæ non in relatione, sed in aliquâ ratione absolutâ subsistit.

SECUNDA affirmat, Verbum tam essentialiter quam personaliter verè & propriè de Deo dici. *s. Tho. in 1. dist. 27. qu. 2. art. 2. & q. 4. de verit. art. 2. Cap. pro. in 1. dist. 27. art. 1. concl. 4. Ferrar. 4. con. gen. 6. 13. §. Consideran. Fund. s. Tho. Verbum vi nominis non importat relationem tantum, nec rem absolutam tantum, sed rem absolutam simul cum respectu ad dicentem; significat enim quandam emanationem, siue exitum intellectus in manifestationem sui: At ad quidditatem Verbi non requiritur, vt iste respectus ad dicentem importatus sit realis, sed sufficit si sit rationis: ergo Verbum in Diuinis non solum dicitur personaliter, sed etiam essentialiter, nam tota ratio, cur Verbum in Diuinis non dicatur essentialiter est, quia Verbum quidditatiuè includit respectum reale ad dicentem; ergo, si hic ad essentialitatem Verbi non requiritur, non est cur de Deo essentialiter dici non possit, cum solus respectus rationis non pugnet cum essentialibus. Minor prob. Verbum in nobis, à quo translatum est ad Deum, est similitudo rei intellectæ, prout concepta in intellectu, & ordinata ad manifestationem sibi, vel alteri: sed talis species in Diuinis sumi potest dupliciter, vel vt realiter distincta ab eo, cuius similitudinem gerit, & sic conuenit Deo personaliter; vel vt ratio tantum intelligendi; & sic, cum ipsa essentia Diuina sit sibi ratio intelligendi & manifestandi se ipsam, ipsa essentia vt species & similitudo sui cum respectu rationis ad se ipsam, vt dicentem, erit Verbum essentialiter.*

Vtrobique tamen monet Angelicus secundum sanctos, & communiter loquentes, Verbum accipi personaliter: & quia secundum Philosophum vltus est maxime æmulandus in significationibus nominum, ided tandem concludit, hoc modo loquendum esse Theologis. TERTIA docet, Verbum non nisi personaliter de Deo propriè dici. *s. Tho. 1. p. qu. 34. art. 1. vbi retractatâ sent. quam sub formidine alibi tradiderat, absolute definit, Verbum non nisi personaliter, idque de solo Filio propriè dici. Eandem docet Magister in 1. dist. 27. cum totâ Schola Theol. Quin sententiam Durandi vt erroneam, & in fide periculosam censent Torrez 1. p. qu. 27. art. 1. qu. 3: concl. 1. Molina q. 34. art. 1. Suarez l. 9. de Trinit. c. 2. nu. 6. Ruiz disp. 57. sect. 4. nu. 5. Nam quamuis non negat simpliciter proprium Verbum in Diuinis, cum illud in omni proprietate concedat in actu essentiali, in quo differt ab errore Alogiorum, qui simpliciter negabant omne Verbum in Deo, negat tamen proprium Verbum de Filio, quod tamen non negat secunda sent. sed solum affirmat, illud æquè propriè, dici de actu essentiali; quæ propterea nullam meretur censuram, præsertim si declarat, hanc acceptionem non esse propriam: alioqui absolute illam affirmando, nullâ adhibita declaratione, temeritatis notam non effugiet, cum sit contra communem modum loquendi Patrum & Schol. in re grauissimâ. Præmittenda est Verbinotio, propria, & impropria. Impropria, altera pro quâlibet re Verbo manifestabili, quæ extenditur ad nutus & Scripturas, frequentissima in sacris literis, vt *Exodi 9. Cras facies Dominus Verbum istud in terra*: quia Verbum ex primariâ sua institutione impositum est ad significandum non res ipsas immediate, sed signa rerum notificatiua: notio autem propria nominis dicitur*

3. Prob. 2.

4. Tanti.

1. Quasi.

6. Quasi.

7. Scio.

8. Septimè.

9. Octidè.

10. Nonè.

Confir.

11. Etiam personaliter.

Fundam. s. Tho.

12. Non nisi personaliter.

Modum loquendi Patrum & Scholastic.

13. Impropria.

Cur?

Contra li-
8.0 Dni ad

dicitur illa, quam ex primazua sua institutione nomen sortitur. Unde contradicitur sibi Durand. dum fatetur, Verbum ab omnibus sumi personaliter, & tamen vi nominis importare aliquid essentialiale: nam propria nominis notio est illa, ad quam significandam nomen imponitur. Cum enim nomina non significant ex natura sua, sed ad placitum, illam rem proprie significant, ad quam ex placito sapientium significandam imponuntur: cum impositione Sapientum, v. i. ipse & consuetudo confirmet. Altera pro actu imaginationis, cum quo externam vocem proterimus, est etiam hæc impropria verbi notio, quia verbum proprie est terminus locutionis; est enim impositum ad significandum medium, quo nature intellectuales vel secum ipsæ, vel cum aliis loquuntur. Unde in se a potentia locutionis proprie reperitur; hæc autem sola est potentia intellectiva, & vocis externæ prolativa, quatenus instrumentum est intellectivæ. Propria autem verbi notio est tum externa ipsa vocis prolatio ad significandum alteri formata; tum interna mentis conceptio ad manifestandum sibi, vel alteri obiectum, quod in specie intelligibili latebat, expressa. Conveniunt 1. verbum vocale & mentale, quia utrumque est signum ad manifestandum aliquid ordinatum. 2. utrumque est aliquid a dicente productum. Differunt 1. quia vocale rem dictam manifestat non ex natura sua, sed ex alterius ordinatione. Mentale vero ex natura sua, cum sit naturalis imago rei, quæ representando significat. 2. vocale non est actus immanens, sed transiens a principio proferente in extrinsecum ambiens, in quo formatur Sonus rei manifestandæ significativus, quo vox dicitur. Mentale vero manet in principio dicente, in quo recipitur ad manifestandam rem dictam. 3. Vocale non manifestat rem dictam formaliter, sed efficienter emitendo speciem sui in organum auditus, quæ excitatus auditor format sibi phantasma vocis significativæ: ex quo phantasmate per intellectum agentem eruit sibi speciem intelligibilem, quæ determinatus intellectus possibilis elicit conceptum rei dictæ ac significatæ per vocem. Mentale vero, rem, quam representando significat, manifestat formaliter, se ipso intellectum informando. 4. mentale essentialiter ordinatur ad manifestandum formaliter ut soli intellectui, a quo gignitur, ut actus vitalis essentialiter additus proprio subiecto. Dixi formaliter; nam obiectivè potest etiam ordinari ad manifestandum aliis, ut cum angelus obiectivè manifestativè manifestat suum verbum alteri angelo. Vocale autem, quia non manifestat rem, quam significat, formaliter, sed efficienter, potest idem numero significare pluribus. Ex his patet, quod etiam si hoc nomen impositum sit a principio ad significandum verbum vocale, vtpotè nobis magis notum; propter convenientiam tamen, quam vocale habet in primaria significatione cum mentali, ex tunc censetur significasse utrumque. Nam qui nomina imponit principaliter intendit ad primariam rationem rerum, in quâ si multa conveniunt, omnia censentur eodem nomine, ut sigillo ob signata. Constat in hoc nomine, Scientia, quod licet a principio impositum sit ad significandam scientiam creatam, ut nomen magis notum; quia tamen in primaria ratione, quæ est certum reddere intellectum de rebus, convenit scientia creata cum increata; & qui tale nomen impositum principaliter attendit ad primariam rationem scientiæ, iam ex tunc censetur sub hoc nomine comprehensam fuisse scientiam increatam. Propter eandem convenientiam in principali significato verbi vocalis & mentalis, tam creati,

quam increati, omnia hæc tria verba censentur vno eodemque nomine per se primò ab institutore virtualiter saltem comprehensa: ac proinde tam per se hoc nomine importari significatum verbi vocalis, quam mentalis, tam creati, quam increati. Ita ut nullum fuerit tempus, quo tantum de vocali diceretur proprie, de reliquis vero improprie, donec ad illa significanda per novam impositionem extenderetur, cum in principio impositionis statim illud extensum fuerit ad omnia hæc tria verba significanda. Quod significat August. 15. de Trinit. c. 11. Verbum, quod foris sonat signum est verbi, quod intus lucet, cui magis verbi competit nomen. Nam illud quod profertur carnis ore, vox verbi est, verbumque, & ipsum dicitur propter illud, a quo vi foris appareret, assumptum est. Quibus colligitur, hoc nomen, Verbum, principaliter a principio significasse verbum internum.

Ex dictis hanc possumus verbi in communi definitionem elicere: Verbum est signum ad aliquid manifestandum a dicente expressum. Quia signum, importat respectum, alterum ad rem significatam, alterum ad eum, cui res significata manifestatur: omne quippe signum ad aliquid alicui manifestandum ordinatur: quia a dicente expressum, importat respectum producti ad producens. Quare verbum his tribus respectibus essentialiter constituitur, signi ad significatum, ad percipientem significatum, & producti ad producens. Primi duo respectus non necessariò sunt reales, ut patet tum in verbo vocali creato, tum in mentali increato, in quibus uterque respectus ad rem significatam, & ad eum, cui res significata manifestatur, sunt rationes: in increato propter summam identitatem ipsius cum re significatâ, & cum eo, cui res significata manifestatur: in vocali autem creato defectu intrinsecæ ordinationis tam ad rem significatam, quam ad eum, cui res significata manifestatur. Tertius vero respectus in omni verbo est reans, vtpotè fundatus in passivâ origine producti ad producens. Quamvis in verbo mentali creato omnes isti tres respectus sint reales, vtpotè omnes fundati in causalitate reali. Ex quo colligitur, verbum ut sic quidditatiuè constitui tribus hisce respectibus, sed vno duntaxat reali dicti a dicente, reliquis vero duobus abstrahentibus a reali & rationis: tum quia hic tantum reperitur realis in omni verbo: tum quia absque isto respectu reali non salvatur ratio manifestatiui, quæ essentialiter constituit rationem Verbi ut sic, ut infra constabit. His de natura Verbi præmissis.

Dico 1. Verbum non nisi personaliter de Deo proprie dicitur, idque tantum de Filio. Constat autem Scripturæ, quæ, teste S. Tho. qu. 4. de vent. art. 3. aut vix, aut nunquam verbum, vel imaginem ponit nisi pro Filio. Quod signum est, de solo proprie dici: nam quod de vna personâ dicitur appropriatè, interdum etiam prædicatur de reliquis: ut sapientia non solum prædicatur de Filio, cui tantum appropriatur, sed etiam de Patre & Spiritu S. Et potentia non solum dicitur de Patre, cui soli convenit per appropriationem, sed etiam de Filio & Spiritu S. Similiter & caritas, quæ appropriatur Spiritui S. sæpè etiam prædicatur de Patre & Filio, quod notavit August. 15. de Trinit. cap. 7. Sola autem illa, quæ sunt propria vniuscuiusque personæ, nunquam solent de omnibus prædicari. Igitur si Verbum nunquam de Patre & Spiritu S. sed de solo Filio Scriptura prædicat, signum est, illud esse personale solius Filij proprium. Quod semper usurpet, colligitur 1. ex Ioan. 1. ubi in eadem significat. usurpat verbum & unigenitum, illudque soli Filio tribuit, ut distinctæ personæ a cæteris: Et Verbum, inquit, caro factum est, & vidimus

Propria ver-
bi notio.

14.
Conveniunt.

Differunt.

1.

2.

3.

4.

15.
Verbum voca-
le notius.

16.
Tria Verba
primò intenzi-
ta.

16.
Verbum dicitur
17.

Eius res
dicitur.

Hæc de na-
tura Verbi.

17.
Verbum per-
sonale tan-
tum.

vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à Patre. est autem unigenitus Patris homo factus ut persona distincta à cæteris. 2. primæ Ioan. 5. Tres sunt, inquit Apost. qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & S.S. Quæ tria nomina designant Trinitatem personarum, ut inuicem distinctas, & respondere videntur tribus illis nominibus, quibus eadem personarum distinctio designatur, Marc. vii. In nomine Patris, & Filij, & S.S. 3. Apocalyp. 19. ut proprium Filij nomen assignatur Verbum: Habens, inquit, nomen scriptum, quod nemo nouit nisi ipse: & vestitus erat veste aspersa sanguine, & vocatur nomen eius Verbum Dei. At instat Duran. idem Filius Dei ibidem vocatur fidelis & verax, quæ nomina non sunt propria, sed appropriata: ergo idem censendum de nomine Verbi. Sed contra: ex peculiari modo, quo hoc nomen præ cæteris Filio Dei assignatur, colligitur, hoc esse proprium, cætera appropriata. Nam dum de appropriatis loquitur: Et vocabatur, inquit, fidelis & verax, quasi per sensibiles effectus, ita vocabatur ab hominibus. Dum verò loquitur de nomine Verbi: habens, ait, nomen scriptum, quod nemo nouit nisi ipse; & vocatur nomen eius Verbum Dei. Etenim sicut illud est proprium nomen vniuscuiusque, quod ab initio suæ natiuitatis mediâ parentum institutione accepit: ita proprium nomen Filij Dei est illud, quod ab origine suæ natiuitatis mediâ æterni Patris ditione, indelebili caractere accepit. Et hoc nomen solus Filius Dei nouit, tum ad distinctionem aliorum nominum, quæ eidem Filio Dei ab hominibus imposita sunt: nam alia etiâ homines ipsi nouerunt, quippe quæ desumpta sunt ab effectibus ipsis hominibus notis; hoc verò, cum significet propriâ Filij hypostasim, solus Filius nouit, sicut solus ipse suam hypostasim nouit. Tum ad distinctionem reliquarum personarum Diuinarum inter quas solus Filius vi suæ formalis originis nascendo proprii nomen cognoscit. Quia solus Filius vi originis procedit ut Verbum subsistens, ac proinde ut se ipsum, suamque hypostasim formaliter cognoscens. Demum, cum non quo nomine aliquem cæteri vocent, sed quodnam sit ipsius nomen, quaeritur, non commune, sed proprium assignari solet. Priora nomina de Filio Dei assignantur, ut ea, quibus illum homines vocabant. Posterius ut proprium ipsius à cæteris communibus distinctum assignatur.

18. Insuper dicitur...

19.

19. Subscribunt Ignatius Clemens.

Alexander

Cyrillus.

Eidem veritati ferè omnes subscribunt Patres tã Græci, quàm Latini, Ignatius epist. ad Magnes. Per Iesum Christum Filium suum, qui est Verbum ipsum, non pronuntiatum, sed substantiale. Clemens Rom. epist. 1. ad Iacob. col. 7. fine: Deus ergo Pater secreti Sacramenti vocabulum est, cuius vere Filius est Verbum. Alexander epist. 2. ante. 1. Conc. Nicæn. col. 6. æternum parentem, Patrem Verbi appellat. Porro Pater relatiuè dicitur ad eum, cuius est pater. Ex professo Cyrillus l. 7. thesau. con. Euno. probat, Filium Dei verè & propriè secundum vocabuli proprietatem dici Verbum Dei; proptereaque fuisse hoc nomen à Ioanne in principio sui Euan. usurpatum, ut maximè proprium & expressiuum proprietatis Filij Dei. Quâ de causâ negat, posse Patrem Verbum appellari. Verum igitur concludit ca. 1. Patri Verbum Filius est, neque est aliud verum Patris Verbum, quàm Filius. Et in fine cap. 2. Qui, sc. Ioannes, appellationem hanc, nempe Verbi tanquam maximè propriam Filio Dei posuit. Et c. 4. occurrens obiect. Euno. contententis vocabulo Verbi non propriè Filium Dei significari: Quid prohibebit Verbum etiam propriè Filium Dei appellari, & hoc vocabulo maxime ipsum esse Filium, prout homines percipere possunt significari: quamuis multa quoque alia verba sint abusive, & ad imitationem veri Verbi appellata. Damasc. l. 1. Fidei ca. 6.

Verbum appellat genitum & Filium, & à Patre secundum substantiam discretum; & in epist. de Trisagio Damasceni pag. 2. docet. Filium & Verbum vnius hypostasos esse ostensura. Quinta Synod. gener. in confes. Fidei, to. 2. Concil. in fragm. solum Filium fatetur Verbum Dei; Non alium Deum Verbum esse, qui miracula operatus est, & alium Christum, qui passus est, cognoscimus: sed vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum Dei verbum incarnatum, & hominem factum. Quam doctrinam ibi sæpè repetit. Inter Patres Latinos August. lib. 5. de Trinit. cap. 13. Dicitur relatiuè Filius, relatiuè dicitur & Verbum & Imago, & in omnibus his vocabulis ad Patrem possissime refertur. Et lib. 6. cap. 2. Verbum quidem solus Filius accipitur, non simul Pater & Filius, tanquam ambo vnum Verbum. Et infra eod. cap. Sicut Verbum de Verbo dici non potest, quia non simul ambo Verbum, sed solus Filius. At si Verbum in Deo esset essentialiter, dici posset Verbum de Verbo, sicut dicitur sapientia de sapientia, potentia de potentia, magnitudo de magnitudine, ut August. alibi. Et lib. 7. c. 2. Sicut Filius ad Patrem refertur, non ad se ipsum dicitur: ita & Verbum ad eum, cuius Verbum est, refertur. Eo quippe Filius, quo Verbum: & eo Verbum, quo Filius. Et ut omnem omnino dubitationem excludat, non appropriatè, sed propriè Verbi nomen se Filio tribuere, comparat illud cum nomine sapientia, quod tantum appropriatè de Filio dicitur, subditque: Non eo Verbum, quo Sapientia quia Verbum non ad se dicitur, sed tantum relatiuè ad eum cuius Verbum est, sicut Filius ad Patrem. Sapientia vero eo quo essentia, & ideo quia vna essentia, vna sapientia: Quoniam vero, & Verbum sapientia est, sed non eo verbum, quo sapientia. Verbum enim relatiuè, sapientia vero essentialiter intelligitur. Eandem doctrinam sæpè repetit alibi. Solus Basilius lib. 5. contra Euno. cap. 11. Verbi nomen ad Spiritum S. extendit: Et Dei quidem Verbum, inquit, Filius est, Filij autem Verbum Spiritus S. Sed s. Tho. explicat p. p. q. 34. art. 2. vel de figuratâ locutione, quod sicut Filius dicitur Verbum, quia, ut August. testatur lib. de Fide cap. 3. à Patre procedit, ut manifestatiuus ipsius, & secretorum eius: ita Spiritus S. dicitur Verbum Filij, quia à Filio procedit, ut manifestatiuus ipsius, & secretorum eius, iuxta illud Ioan. 16. Ille me glorificabit, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Vel, ut idem s. Tho. explicat apusc. 1. cap. 12. & qu. 4. de verit. ar. Dicitur Spiritus Verbum Filij effectiue, quatenus Sanctis & Prophetis inspirat ut de Filio Dei loquantur.

20. Augustin omnium co-

21. Basilius ex-
plic.

22. Ratio offertur

Confirmat ratio: sola persona Filij participat propriam naturam Verbi: igitur sola persona Filij est propriè Verbum. nam ei competit propriè nomen, cui competit notio nominis. Antec. prob. de ratione Verbi est esse signum ad manifestandum aliquid expressum. Quod eleganter docuit August. lib. de Fide, his verbis: Verbum autem Patris ideo, inquit, dictum est, quia per ipsum innascitur Pater. Sicut ergo verbis nostris id agimus, ut noster animus innascatur audienti, & quidquid secretum in corde gerimus per signa huiusmodi ad alterius cognitionem profertur: sic illa sapientia, quam Deus Pater genuit, quoniam per ipsam innascitur signis secretissimis Pater, Verbum eius conuenienter nominatur. At sola persona Filij in Diuinis est signum ad manifestandum Patrem, & omnia, quæ in intellectu Patris sunt, expressum: nam sola vi suæ originis procedit ut terminus locutionis paternæ: ergo sola per actum intellectus, cuius solius est loqui, & loquendo propria sensa exprimere ac significare: ergo sola vi suæ originis procedit ut substantiale signum ad manifestandum Patrem, & omnia, quæ in Patre sunt, expressum. Nam omnis locutio essentialiter tendit ad manifestandum loquentem; cum nil aliud sit locutio,

quàm loquentis manifestatio. Hinc constat à priori, cur Spiritus S. non sit Verbum; sc. quia procedit per voluntatem, cuius non est loqui & significare; nam id eius tantum potentia est, cuius est exprimere & manifestare: solius autem intellectus est exprimere & manifestare per obiecti repræsentationem; voluntatis autem tantum est, in obiectum tendere & inclinare. Et licet etiam Spiritui S. communicetur intellectio; quia tamen illi non communicatur formaliter vi propriae originis, sed concomitanter ratione essentialis inclusionis, non dicitur Verbum; quia Verbum est quod vi propriae originis procedit ut immediatus terminus locutionis.

Dices. Ad rationem Verbi sufficit, ut sit manifestatiuum loquentis, absq; reali processione ipsius à loquente, per solam distinctionem ac processionem rationis. Confir. 1. non quidquid est de essentia verbi creati, est de essentia Verbi increati: nam de essentia creati non solum est realiter procedere à dicente, ut terminum locutionis, sed etiam ut actum intelligendi eiusdem: at hoc non est de essentia Verbi increati; ergo neque illud. 2. Species intelligibilis, actus intelligendi, & verbum in nobis sibi respondent: sed in Deo reperitur species intelligibilis, & actus intelligendi, absque reali distinctione à principio intelligente; ergo & verbum absq; reali processione à principio dicente. Resp. neg. assump. Ad 1. confir. nego conseq; etenim ea tantum sunt extra essentiam verbi, ut sic, quæ imperfectionem inuoluunt, & sine quibus consistere potest quidditas verbi, Realiter autem procedere per modum actus intelligendi à principio intelligente, imperfectionem inuoluit, & sine quo consistere potest quidditas Verbi, nã de ratione verbi non est esse actum informantem, sed prolatiuum ut verbum vocale. Contrã verò realiter procedere per modum termini locutionis nullam dicit imperfectionem, & sine eo constare non potest quidditas Verbi; quia de factotalis productio reperitur in Deo, in quo nihil imperfectum esse potest: Quidditas vero Verbi consistit in signo manifestatiuo loquentis: quod absque reali processione termini locutionis à loquente saluari nõ potest; Nam potest Verbum esse manifestatiuum loquentis & secretorum ipsius, vno modo per transitum de habitu in actum, quo pacto transit verbum mentale creatum de specie intelligibili habituali in expressam actualem, per quod verbu loquimur nobis ipsi, dum per illud nobis ipsi manifestamus, quæ in specie intelligibili & memoriã latebant: Alio modo per communicationem eiusdem notitiæ actualis loquentis audienti: quo pacto nos loquimur alteri, communicando illi nostrã notitiã actualem, quam de rebus habemus, medio verbo vocali. Cùm igitur nequeat Verbũ Diuinũ esse manifestatiuum loquentis, & secretorum ipsius, 1. modo, cùm illud non transeat de habitu in actũ, aut de specie intelligibili & habituali in expressam & actualem, sed si ipse actus 2. essentialiter, ita ut ne concipi quidem possit transire de habitu in actum, necessariò erit manifestatiuum 2. modo per communicationem eiusdem notitiæ actualis loquentis audienti. Hæc autem communicatio essentialiter requirit personalem distinctionem loquentis & audientis; cùm nequeat idem suam sibi actualem notitiã realiter communicare: igitur quidditas Verbi postulat, ut realiter procedat, ut terminus locutionis ab ipso principio loquente: et si ipsius quidditas non sit, ut realiter procedat, ut actus intelligendi à principio intelligente: quia hoc saluari potest per solam identitatem actus cum principio intelligente: non potest autem per solam identitatem locutionis cum

principio loquente saluari realis locutio; quia hæc non importat solam perceptionem obiecti, sed etiam manifestationem loquentis, quæ in Deo necessario importat distinctionem personalem. Hinc constat, Verbum increatum in hoc magis assimilari verbo creato vocali, quàm mentali: siquidẽ vocale non transit de habitu in actũ, sicut mentale, sed de actũ in actũ per communicationem eiusdem notitiæ actualis loquentis audienti. Ad 2. confir. concedo, hæc in nobis sibi respond. nã in nobis actus intelligendi, cùm transeat de specie habituali in actualem, habet verã & propriã rationem verbi manifestationi eorũ, quæ in specie intelligibili latebant. In Diuino autẽ, cùm actus intelligendi nõ transeat ex specie habituali in actualem, nõ potest habere veram & propriã rationem verbi, cuius essentia postulat, ut sit manifestatiuum loquentis. Instabis. Ad rationem verbi sufficit, ut sit tantũ manifestatiuum ad extra; nã per tale aptitudinem saluari potest quidditas Verbi increati; Confir. vt seq. disp. saluatur quidditas doni increati per solam aptitudinem communicabilitatis ad extra; igitur per solã aptitudinem manifestationis ad extra, saluabitur quidditas Verbi increati. Nego antec. Ad confir. neg. conseq; quia donũ essentialiter consistit in liberali & gratuita communicatione donatoris: verbũ in perfectã manifestatione loquentis nequit autem saluari liberalis & gratuita communicatio ad intra, cũ omnis communicatio ad intra sit summẽ necessaria. Contrã verò nequit saluari perfectã manifestatio loquentis ad extra, quia hæc consistit in perfectã communicatione notitiæ actualis loquentis audienti: nulla autem creatura capax est totalis communicationis notitiæ actualis Dei loquentis, cùm nulla creatura capax sit comprehensionis Dei; igitur nequit saluari perfectã ratio Verbi increati per solã manifestationem ad extra: contrã verò, nequit saluari perfectã ratio doni increati per solam communicationem ad intra.

Dico 2. Relatio Verbi est eadem cũ relatione Filij, solã ratione inadæquatã diuersa. Est Damasc. cit. Vnius. n. eiusdemq; hypostaseos ostensa sunt Filius & Verbum. Est etiã Aug nam eo Filius, quo Verbum & eo Verbum, quo Filius. Non igitur aliã relatione est Filius, aliã Verbũ, sed vnã eademq; adæquatẽ sumppta & Filius est & Verbũ; licet vna magis exprimat, quod nõ exprimit altera: nã relatio filiationis magis exprimit identitatem naturæ, & ordinem ad genitorem; relatio autem Verbi similitudinem intentionalem, & respectum ad dicentem. Vtraq; tamen relatio constituit essentialiter Filiũ. Nã cùm Filius debeat vi suæ processionis procedere adæquatẽ similis principio producenti, & principiu produens in Diuinis nõ solum constituatur ex naturã, sed etiã ex obiecto proximo determinante principium productiuũ ad producendũ, debet Filius, vi suæ processionis, vtramq; similitudinem & naturalem, & intentionalem accipere; ac proinde per vtramq; relationem, & quã respicit principiu comunicatum naturæ, & quã respicit principiu comunicatum similitudinis intentionalis obiecti, constituitur in esse Filij. Rursus, quia Verbũ Diu. procedit vt subsistens in eadem naturã cũ principio dicente, procedit essentialiter vt Filius: quia nõ solũ procedit vt simile intentionaler obiecto intelligibili, quod habet vt Verbũ, sed etiã vt simile in naturã principio producenti, quod habet vt Diuinũ, atq; adeò vt adæquatẽ simile principio intelligenti, quod est de ratione Filij vt sic. Vnde si nõ esset Verbum, nõ esset Filius, quia nõ haberet similitudinem intelligibilem: atq; adeò nõ esset adæquate simile principio producenti. Neq; si Filius non esset, Verbum Diuinum esse

23. Dices.

Cont. 1.

24. Resp. ad 1. conf.

25.

Dupliciter verbum potest esse manifestatiuum loquentis.

verbi Diuini à vocali differimus.

26. Ad 2. conf.

27. Inst.

Confir.

Resp. ad conf.

28. Concl. 2.

Vtraque illatio constituit similitudinem.

posset, quia hoc essentialiter postulat consubstantialitatem cum principio dicente: & consequenter cum similitudine intensionali essentialiter postulat similitudinem in natura: quæ duplex similitudo constituit Filium intellectum scilicet. Hinc patet, correlativum Verbi increati, quia Verbum est, esse Patrem, quia pater est; ita Aug. cit. ubi: *Relative dicitur Filius, relative dicitur & Verbum, & imago, & in omnibus his vocabulis ad Patrem refertur.*

29. *Concluf.* 3. Dico, Verbum Divinum non connotatiue, & in obliquo, sed formaliter & in recto importat relationem ad dicentem. *S. Tho. 1. p. qu. 34. art. 1. 3. Augustin.* illis verbis: *Eo Filius, quo Verbum, & eo Verbum quo Filius.* At Filius non connotatiue; & in obliquo, sed formaliter & in recto importat relationem Filij ad Patrem: ergo & Verbum ad dicentem. Ratio: Verbum increatum importat relationem inregram & complementem relationem Filij intellectui. At Filius formaliter & in recto importat relationem ad genitorem: ergo & Verbum ad dicentem.

30. *Concluf.* 4. Dico 4. Verbum non tantum de materiali, & in obliquo, sed de formali & in recto importat expressionem obiecti. *S. Tho. q. 4. de verit. art. 5.* & colligitur ex *Aug. 7 de Trinit. c. 2.* ubi docet, in conceptu Verbi includi sapientiam; nec aliud esse Verbum, quam nata sapientiam. Sapientia autem non de materiali, & in obliquo, sed de formali & in recto importat expressionem obiecti. Fundam. Verbum est intellectualis imago omnium obiectorum, ex quorum vel habituali notitia, ut in nobis, vel ex actuali, ut in Deo procedit. At intellectualis imago non materialiter & in obliquo, sed formaliter & in recto importat expressionem obiecti, cuius est imago; importat: ergo. Maior est *Aug. cit.* & prob. Verbum est quedam intellectualis manifestatio: omnis hæc fit per expressionem obiecti, cuius est manifestatio; cum nequeat intellectus aliter seipsum manifestare, quam per vitalem expressionem sui.

31. *Dubium.* Ratio dub. *Resp.* Dubitari potest, quid principaliter ex his duobus importet Verbum, relationemne ad dicentem, an expressionem obiecti? nam expressio obiecti est quid absolutum; Verbum autem principaliter significare videtur respectum ad dicentem. Hoc tamen non obstante, dico cum *S. Tho. cit. & Ferr. 4. con. Gen. c. 13. §. ad. 2. dub.* Verbum principaliter importare expressionem obiecti. Ratio: sicut verbum vocale ex hominum placito; ita mentale creatum ex natura sua principaliter ordinatur ad significandam manifestationem loquentis; minus vero principaliter relationem ipsius ad dicentem: ita & Verbum increatum, ad quod per analogiam ad creatum translatus est hoc nomen *Verbum*, principaliter institutum videtur ad denotandam manifestationem Patris loquentis, minus vero principaliter relationem ipsius ad dicentem. Caterum expressio obiecti, quæ in Verbo increato principaliter importatur, non est expressio obiecti creati, sed increati. Dices. Verbum importat proprietatem personalem; sed hæc principaliter dicit respectuum, non absolutum: ergo *concluf. 1.* Verbum importat respectum formaliter complementem relationem Filij intellectualis sed relatio Filij intellectualis principaliter importat respectum ad dicentem. 2. Eo modo Verbum includit respectum ad dicentem, quo Filius ad

generantem: sed Filius principaliter importat relationem ad generantem, minus principaliter naturam: ergo & Verbum principaliter importabit relationem ad dicentem, minus principaliter expressionem obiecti. 3. Verbum est nomen personæ: sed persona principaliter in Divinis significat relationem, minus principaliter naturam; quia illam formaliter, hanc materialiter importat. Cōcedo, Verbum importare proprietatem personalem, sed non æq; primò; ac proprietatem absolutam. Eodem modo *ref. ad 1. concluf.* Verbum importat quidem respectum complementem filiationem intellectuale, non tamen æq; principaliter, ac ipsam representationem obiecti. Ad 2. neg maior, nam aliquid explicitè dicit Verbum, quod explicitè non dicit Filius. Verbum enim explicitè dicit manifestationem obiecti, quam explicitè non dicit Filius. Et quia ista nomina ex humanis translata sunt ad Divina: sicut in humanis Verbum principaliter importat manifestationem obiecti; nam ad hanc est principaliter impositum, ita translatum ad Divina principaliter significabit eandem obiecti manifestationem. Ad 3. conced. minor de personâ significatâ sub explicito nomine personæ; neganda, de significatâ sub explicito nomine Verbi manifestatiui loquentis.

Dico 5. Solus Pater soli Filio in divinis propriè loquitur. Est contra *Ruiz disp. 60. sect. 6.* opinantem, omnes personas in Divinis loqui tum sibi ipsis, tum inter se mutuo. Fundam. Propriè loqui est seipsum manifestare, alteri vel sibi: at solus Pater soli Filio seipsum propriè manifestat: scilicet seipsum manifestare, est notitiam sui alteri communicare, quæ fiat alteri notus: solus Pater sui notitiam communicat, quæ fiat alteri notus; Spiritus S. nullam; cum nulla possit esse communicatio in Divinis, nisi per realem productionem: & sicut nihil Filius communicat Patri ita seipsum illi manifestare non potest: licet autem Spiritui S. simul cum voluntate communicet unâ cum Patre notitiam & sui & Patris; quia tamen eam notitiam Pater & Filius non comunicat per actum intellectus, sed voluntatis; non dicuntur Pater & Filius ad Spiritum S. propriè loqui: quia locutio formaliter est actus intellectus. quo loquens seipsum manifestat audienti Pater autè si cui alteri propriè loqueretur, vel loqueretur Spiritui S. vel sibi ipsi: (loquimur enim de locutione ad intra) at constat Patrem ad Spiritum S. propriè non loqui, cum illi sui notitiâ non communicet per actum intellectus, cuius tantum est loqui. Quod neque ad seipsum loquitur, patet: quia Pater non producit Verbum, ut in eo seipsum cognoscat, & quasi seipsum sibi manifestet sed potius ut se ipsum manifestet alteri, nempe Filio. Igitur solus Pater soli Filio propriè loquitur, comunicando illi perfectam notitiam sui. Est etenim locutio ipsa notionalis intellectio Patris, ut actu seipsam comunicans & manifestans Filio: est verò auditio ipsa passiva intellectio notionalis Filij, aut actu comunicata Filio, iuxta illud *Ioh. 15. Omnia quæ audiui, a Patre meo nota, feci vobis.* Persona verò loquens est ipse Pater, sicut audiens est ipse Filius.

Ex his constat 1. non modo realiter distingui personam loquentem ab audiente, sed ipsam locutionem ab auditione. Nam locutio est ipsa notitia Patris, terminata relatione dicentis: auditio verò est eadem notitia comunicata Filio, terminata relatione Verbi dicti. Constat 2. Patrem proferte Verbum, ut manifestatiuum non sibi, sed Filio: quia non profert illud ex notitiâ, habituali, ut in eo actu ipse cognoscat, quod tantum habitu sciebat, sed ex notitiâ actuali, ut in eo Filius cognoscat quidquid Pater

331
Resp.

Ad 1. concluf

Ad 2.

Ad 3.

34.
Concluf. 5.

Solus Pater seipsum propriè manifestat.

35.
Filius non requiritur Spiritui S.

36.
Pater solus Filio.

37.
non solus.

38.
Locutio ab auditione distinguitur.

39.

29.

30.
Concluf. 4.

31.
Dubium.
Ratio dub.

Resp.

32.
Dices.
Concluf.

1.

2.

ipse cognoscebat, quidquid in oppositum doceat
Vasquez *dis. 144 c. 6.*

40.
Dices.

DICES. Pater non solum dicit Verbum, sed seipsum, Spiritum Sanctum & totam Trinitatem; *S. Thom. 1. part. qu. 34. artic. ad 3.* & cum eo ferè omnes Theologi; ergo non solum loquitur ad Filium, sed etiam ad seipsum, ad Spiritum sanctum & ad totam Trinitatem. nam loqui & dicere sunt idem. *Respo. neg. consequent.* quia dicere præter respectum ad verbum productum, importat explicitè respectum ad res verbo dictas: loqui verò præter respectum ad verbum productum, importat explicitè respectum manifestantis ad eum, cui fit manifestatio. Vnde Pater producendo Verbum non solum dicit se ipsum & totam Trinitatem, sed etiam creaturas omnes possibiles, ad quas tamen non loquitur, quia ijs non se manifestat, cum nihil sint. *Confirm.* ita se habet dicere & loqui Diuinum ad intra, sicut dicere & loqui Diuinum ad extra: sed dicere Diuinum ad extra præter productionem rerum, terminatur ad res ipsas externo verbo dictas: contra verò loqui Diuinum ad extra præter productionem verbi externi, terminatur ad eos, quibus per locutionem se ipsum manifestat. Minor constat *Psal. 148. Ipse dixit, & facta sunt:* & *Hebræ. 1. Multifariam multisque nodis olim Deus loquens Patribus &c.* Vbi vides, dicere terminari ad res dictas Loqui verò ad personas, ad quas dirigitur locutio. Propter hoc ergo discrimen potest Pater producendo Verbum se ipsum & reliquas personas, imò & creaturas omnes dicere, non potest autem loqui ad personas omnes; quia dicere importat respectum præsentantis, quem verbum prolatum habet ad obiecta representantia; qui respectus, cum sit tantum cognoscentis ad cognitum, potest esse in ordine ad omnia cognita. Loqui verò cum præter respectum ad verbum prolatum, importet respectum manifestantis ad eum, cui fit manifestatio, & non quævis persona Diuina cuiuslibet personæ se ipsum manifestet; cum hoc requirat communicationem notitiæ personæ loquentis audienti, non quævis persona cuiuslibet personæ loqui potest, sed tantum illa, quæ se per actualem notitiæ communicat; & illi soli, cui actualis notitiæ vi propriæ originis communicatur: hæc autem est solus Pater, & solus Filius.

42.
Intelligere.

Pro maiore explica. distingui hæc quatuor in Diuinitis: *Intelligere, Dicere, Loqui, Producere.* *Intelligere*, importat solum respectum intelligentis ad intellectum, qui in Diuinitis est tantum rationis: nam in Diuinitis intelligens, ratio intelligendi, & intellectum sunt idem: vnde competit omnibus personis respectu quorumcunque obiectorum. *Producere* importat solum respectum producentis ad productum, qui realis est, & non competit, nisi certæ personæ in ordine ad certum terminum ab ipso producente distinctum. *Dicere* cum ipso respectu reali ad verbum productum, importat respectum rationis ad obiecta verbo dicta & significata. Vnde etiam soli Patri propriè competat, quia solus pater dicit Verbum, eoque mediante se ipsum, & res omnes Verbo significatas & expressas; propter huiusmodi tamen respectum ad obiecta Verbo significata, tribui potest cuiuslibet personæ: quia sicut quilibet persona ratione cognitionis essentialis dicit respectum rationis ad obiecta verbo representata; ita quilibet persona in aliquo sensu verbo se ipsam dicit, & omnia verbo expressa. Vnde & Pater seipsum, & omnia verbo dicit: & Filius se ipso, vt Verbo seipsum & omnia dicit: & Spiritus sanctus pariter se ipsum Verbo, & reliqua omnia dicit. Est

43.
Producere.44.
Dicere.

tamen discrimen inter *intelligere* & *dicere* sumptum essentialiter, vt notat *Ruiz disp. 59. sect. 4. num. 8. & disp. 60. sect. 6. num. 8.* quòd *intelligere* vi nominis solum importat respectum intelligentis ad intellectum, nullo connotato termino notionali: *Dicere* verò cum respectu ad obiecta dicta connotat verbum terminatum relatione producti, abstrahendo, an illud sit productum à personâ, quæ eo mediante intelligit, an ab aliquâ aliâ. *Loqui* verò in suâ explicitâ ratione importat respectum, tum ad verbum à loquente prolatum, tum ad personâ, ad quam locutio dirigitur. Qui respectus, licet sit vnus & idem, habet tamen duas rationes inadæquatas, alteram quâ terminatur ad verbum productum, alteram, quâ terminatur ad personam, cui mediante Verbo manifestatur notitia Patris loquentis. Vnde sicut terminus productus includit duas rationes inadæquatas, alteram verbi manifestantis loquentem, alteram personæ percipientis manifestationem tali verbo factam: ita & respectus ipse. Vnde ratione neutrius respectus potest loqui competere, nisi soli Patri, respectu solius Filij. quia sicut solus Pater mediante Verbo à se producto comunicat notitiam sui Filio: ita solus Pater soli Filio se manifestat; adeoq; ad solum Filium propriè loquitur.

45.
Loqui dicitur.

Nota

Deducitur 1. verbum, *Dici*, ad Diuina translatum sumi posse dupliciter, vno modo propriè, quo pacto sumitur notionaliter, & est proprium Filij: solus quippe Filius dicitur; nam solus producitur actione expressiuâ Verbi, quæ est propriè dictio: sicut enim solus Pater dicit Verbum exprimendo; ita solus Filius dicitur vt verbum expressum subsistens. 2. modo minùs propriè, quâ ratione sumitur absolute, & conuenit omnibus personis quælibet enim persona dicitur, imò & creaturæ omnes dicuntur. *Dici* .n. essentialiter sumptum idem est, ac Verbo representari: at omnes personæ & creaturæ Verbo representantur: igitur omnes personæ & creaturæ dicuntur quo sit, vt secunda persona dupliciter dicitur vno modo notionaliter, vt verbum locutione prolatum; alio modo vt obiectum cognitione expressum. 2. Filius non solum est Verbum Patris, vt *Dicentis*, sed etiam vt *Dicit*: quia non solum dicitur à Patre, vt à principio realiter profertente; sed etiam dicit ipsum, Patrem, vt obiectum expressum, & seipso manifestatum.

46.
Coroll. 1.

Controuertitur an sicut dicitur Verbum Patris: dici etiam possit Verbum creaturarum. *Negant* *Alem. 1. p. qu. 62. me. 1. art. 4. sine Bonauent. in. 1. dist. 27. p. 2. art. 1. q. 1. penult. Kieb. art. 2. q. 3. ad 3. Ruiz disp. 62. sect. 3. sine.* Quorum fundam. est, tum autoritas *Ancelm. in monolog. cap. 32. vbi: Verbum*, inquit, *quò creaturam dicit, nequaquam similiter est Verbum creature. quia non est eius similitudo, sed principalis essentia.* Tum ratio sicut Spiritus S. inquit, *Bonauent. non dicitur donum creature; ita nec Filius dicitur Verbum creature; cum non minùs in processione Spiritus S. includatur respectus ad creaturas, quam in processione Verbi.* *Affirmant S. Tho. 1. p. q. 34. art. 3. ad ult. & q. 4. de veri. art. 5. ad 2. & 4. cont. gen. cap. 13. Ferrar. ibid. §. Nec obstat. Aureol. in. 1. dist. 27. p. 2. art. 3. sine Mayr. q. 4. vbi concedit Filiu dici posse Verbum creaturarum terminatiuè, non participatiuè Torres 1. p. q. 27. 1. p. 6. qu. 3. propos. §. Vasq. dis. 143. c. 3. n. 12. Suarez. 1. 9. de Tri. c. 9. in fine* qui dictâ locutionem admittit cum limitatione declarante vt *creaturarum* stet terminatiuè, non participatiuè: & c. 6. eandem locutionem absolute admittit, absq; vllâ limitatione. Quorû sententia mihi probabilior est, Moueor 1. ad hanc senten. asserendam, quia Verbum duplicem importat respectum, & realem ad dicentem, & rationis eius.

47.
Coroll. 2.48.
Negant.

Ratio

Affirmo.

49.
Filius est Verbi creature terminatiuè.

rationis ad dicta: ergo licet Verbum creaturarum dici non possit secundum priorem respectum, vt notavit Mayo: dici saltem potest, secundum posteriorem. 2. hæc propositio *Deus est Verbum creaturarum*, non plus importat, quam hæc: *Deus est Scientia creaturarum*. Etenim non alio modo Deus est Verbum creaturarum, quam exprimendo & representando creaturas: at hæc est propria propositio; ergo & illa. Confir. hæc est propria locutio, & à Patribus usurpata, *Filius est Verbum expressivum, & operativum creaturarum, ratio & ars omnium creabilium*: ergo & hæc, *Filius est Verbum creaturarum*, nam quod illa dicit explicitè; hæc dicit implicitè. Eadè ratione, vt notat *ibid. Ferrar.* Spiritus S. non solum dicitur amor Patris & Filij, essentiæ, & totius Trinitatis, sed etiam creaturarum: cum non minus Spiritus S. sit amor creaturarum, quam Filius verbum earundem. Ad *Ansel.* respondet *S. Tho. qu. cit. de verit.* quòd ille tantum noluerit, Filium dici posse verbum creaturarum eo modo, quo dicitur Verbum Patris, cuius non solum est Verbum expressivè, sed etiam originatiè. Ad rat. dico, magnum esse discrimen inter Spiritum S. vt donum creaturarum, & Filium vt verbum earundem, ille non est donum creaturarum per actuale, sed per aptitudinalem duntaxat communicationem sui ad creaturas: est autem Filius Verbum creaturarum per actuale representationem earum. Quia verò in his propos. importatur actualis communicatio, actualisque expressio creaturarum, idèò impropiè dicitur Spiritus S. est donum creaturarum: propriè verò dicitur, *Filius est Verbum creaturarum*: quia actualis communicatio Spiritus ad creaturas, quam hæc propositio importat, non includitur in personam Spiritus quæ donum est: sicut includitur in personam Filij, quæ Verbum est actualis expressio creaturarum: sola autem aptitudinalis communicatio ad creaturas includitur in persona Spiritus S. quæ donum est. Vnde retorqu. argum. Nam sicut propria est hæc locutio, *Spiritus S. est donabilis creaturis*: ita & hæc, *Filius est Verbum creaturarum*: nam ita se habet donabilitas in Spiritu S. sicut expressio creaturarum in Verbo. Deducitur 3. quo pacto de solo Filio dicatur *Ioan. I. Per ipsum facta sunt omnia*, quia cum solus Filius sit Verbum Patris, & in agente intellectuali verbum sit principium operis, quia est exemplar, quo artifex determinatur ad opus producendum, rectè per Verbum dicitur Deus omnia fecisse. Quod eleganter expressit *August. lib. 15. de Trinit. cap. II. Animaduertenda*, inquit, *est in hac enigmate etiam ista Verbi Dei similitudo, quod sicut de illo Verbo dictum est. Omnia per ipsum facta sunt, est Deus per unigenitum Verbum suum predicatur uniuersa fecisse: ita hominis opera nulla sunt, quæ non prius dicuntur in corde. Vnde scriptum est Ecclesiast. 37. Initium omnis operis Verbum. Et paulò post: Et est hæc in ipsa similitudine Verbi nostri similitudo Verbi Dei, quia potest esse verbum nostrum, quod non sequatur opus; opus autem esse non potest nisi precedat Verbum: sic & Verbum Dei potuit esse nulla existente creatura; creatura autem nulla esse potest, nisi per ipsum, per quod facta sunt omnia. Cæterum nota, Verbum Diuinum esse tantum expressivum Patris, & totius Trinitatis; creaturarum autem esse expressivum, & operativum, quia non solum representat illas, sed etiam est principium exemplandi & operandi illas. 4. Deum loqui etiam ad extra creaturis intellectualibus, seipsū illis per communicationem suæ notitiæ manifestando: Et 1. quidem beatis per claram visionem suæ notitiæ: Prophetis per euidentem communicationem suæ locutionis, quæ euidentiā in attestante dici solet: 3.*

Tom. I. De Deo.

reliquis viatoribus per obscuram reuelationem suæ cognitionis. In quibus omnibus proportionaliter distinguenda sunt, & locutio in Deo loquente, & auditio in creatura auscultante. Est autem locutio Dei actus, Diuini intellectus, quatenus per externum signum ordinatur ad manifestandum seipsum creaturæ. Est verò auditio, actus intellectus creati, quo formaliter percipit locutionem Dei per externum signū sibi manifestatā. Dicitur etiam Deus loqui ad creaturas rationis expertes, sed impropiè cum illæ non sint propriæ auditionis capaces. Ad arg. primæ Resp. vtrumq; fund. Falsum esse, vt constat tum ex *disp. qua de process. sect. 4. tum ex disp. hic.* Nec est eadè ratio de amore; hic. n. ex vi nominis non importat nisi actum voluntatē informantem, respondetq; intellectioni, quæ pariter informationem importat actus cum potentiā. Ad 1. prob. resp. *S. Tho. I. p. q. 34. a. ad 3.* Anselmum impropiè eo loco accepisse *Dicere* pro intelligere. Cæterum *eod. lib. c. 37.* docet, verbum relatiuè dici ad eum, cuius est verbum: *Verbum*, inquit, *hoc ipsum quod verbum est, aut imago ad alterum est, quia non nisi alicuius verbum est, aut imago.*

Ad 2. dico, de ratione verbi esse vt sit manifestativum & expressivum per modum mentalis locutionis, quæ in Deo esse nequit, nisi per communicationem actualis notitiæ vnus personæ ad alteram: cum nequeat eadem persona in diuinis sibi ipsa loqui, quia non potest ex scientiā habituali transire in actuale, ac proinde per eam sibi obiecta manifestare, ac proinde sibi ipsa loqui. Ad 3. nego, in Deo fore proprium *dicere*, præcisā omni productione ad intra: quia *dicere*, præter respectum ad obiecta dicta, importat respectum ad terminum productum, mediante quo obiecta dicuntur & representantur, quare præcisā productione in Deo solum remaneret intelligere, quo se & reliqua à se cognosceret, non autem *dicere*, quo verbum producendo se ipsum, & reliqua in verbo representata cognosceret.

Ad 4. nego antecèd. Ad probat. concedo, actum personalem, vt sic, non cadere supra creaturas, nec reflecti posse supra principium, à quo est; cadere tamen potest supra creaturas, & reflecti supra principium, à quo est, ratione actus essentialis, quem essentialiter includit. Quia igitur *dicere*, præter respectum realem producentis ad productum, importat respectum rationis ad res dictas, & representatas medio verbo producto, potest ratione huius cadere supra creaturas, & reflecti supra principium, cum non minus principium, quam creaturæ, & reliqua omnia in verbo dicantur, & exprimantur.

Ad 5. distinguo *dicere*: nam propriè sumptum non nisi personæ verbum producenti competit: vnde soli Patri propriè conuenit, qui medio Verbo à se producto dicit se, & omnia à se: sumptum verò absolute pro ipso intelligere competit omnibus personis. In quo sensu, neminem *dicere* posse verbo ab alio producto: falsum est de Verbo increato: quia hoc ratione notitiæ absolutæ, quam includit, identificatur cum omnibus personis: Verbum autem creatum non potest vniri, nisi cum eo, à quo producit; & quia ad intelligendum requiritur, vt intelligens informetur actu intelligendi, nequit vnus intelligere verbo ab alio producto. Ad 6. distinguo maior. Verbum est actus vitalis immanens: terminatus relatione producti ad dicentem, concedo: nullā relatione terminatus, nego. Vnde ad min. concedo, personas Diuinas esse vitaliter immanenter intelligentes: nō per Verbum essentialē, quod nullum est, sed per actū intelligēdi essentialē,

G g 3 essentialē,

54.
Ad fundam.
Duranti.

55.
Explicatur
Anselm. &
S. Thom.

56.
Ad 2. prob.

57.
Ad 3.

58.
Ad 4.

59.
Ad 5.
Dicere rela-
tiuum.
Absolutum.

60.
Ad 6.

Ferrar.

10.
Anselmum
repleat
S. Thomas.

11.
Ad rationē.

Retorq. po-
tius arg.

52.
Coroll. 3.

Nota.

53.
Coroll. 4.

61. Ad 7. essentialem, communem omnibus personis. Ad 7. concedo maior. quando verbū non supponitur adæquate productum; vt in Diuinis à Patre, tunc reliquæ personæ intelligentes, verbū non producant, sed intelligunt tantū verbo à Patre producto. Ad prob. concedo, verbum in nobis poni propter necessitatē intelligendi; in Deo verò tum propter necessitatē loquendi, tum propter fecunditatē naturæ. Nam sine Verbo, nec esset propria locutio intra Deum, quia hæc in Deo saluari nequit, abque reali distinctione personarum loquentis & audientis; nec fecunditas naturæ, quæ essentialiter postulat adæquatam cōmunicationem sui, non solum per actum volendi, sed etiam per actum intelligendi. Ad 8. nego. sequel. nam in eo casu Deus non intelligeret Verbo à se producto, sed actu absoluto intelligendi: quia Verbum in Deo non est necessarium ad intelligendum, sed tantum ad loquendum, & ad naturæ fecunditatem. Vnde solum sequeretur, eo casu Deum non fore loquentem. nec fecundum intra se. Ad 9. nego consequ. quia distinctio, quæ inter Verbum prolatum & proferentem intercedere debet, in verbo creato saluatur in solâ qualitate absolutâ cum relatione transcendentali ad proferentem, quia eam per solum Verbum creatū sufficienter distinguitur ab ipso proferente. At in Verbo increato talis distinctio saluari nequit in perfectione absolutâ, quæ cōmunis est omnibus personis: igitur saluari debet in respectiua, quæ est formalis relatio producti ad producens. Ad prob. Resp. ex verbo creato deueniri in cognitionem increati, præcisè imperfectionibus, quæ cum creato sunt annexæ; inter quas vna est, vt distinguatur à proferente secundum perfectionem absolutam. Ad confir. concedo, Verbum increatum non esse expressiuum, & manifestatiuum obiecti formaliter per relationē producti, quam supra notitiā essentialē addit, sed per notitiā absolutâ, quam essentialiter includit.

SECTIO II.

An Verbum Diuinum importet respectum ad creaturas ratione proprietatis personalis, an ratione notitiæ absolutæ, quam essentialiter includit?

64. Verbum respicit obiecta declarata. Omnes cōueniunt, præter respectū ad Patrem dicentem, importare etiam respectum ad res, seipso dictas & manifestatas. Fund. Verbum non solum est terminus à Patre productus, sed etiā actualis manifestatio, & declaratio omnium obiectorum, quæ sunt in mente Patris: ergo non solum vt terminus productus dicit respectū ad Patrem dicentem. sed etiam vt actualis declaratio obiectorum, ad obiecta declarata, & seipsa manifestata. Consentient etiam omnes, priorem respectū ad Patrem dicentem esse realem; posteriorem verò rationis, eo quod ille cōstituat Verbum in esse personali, fundaturque in passiuâ origine producti; hic tantum consequitur ad primum, & fundatur in solâ representatione obiectorum, quæ in Deo realis non est: etsi aliqui cōtendant, hunc respectū Verbi ad res dictas esse transcendentalē sc. sine quo vnum sine alio intelligi non potest, qui interdū est tantum secundum dici & solus respectus rationis, licet supponat fundamentum reale; vt in præsentē materiâ intensionalis expressio & declaratio obiectorum, in quâ proximè fundatur iste respectus rationis, est realis perfectio in ver-

bo: consistit enim in reali cūprehensione omnium obiectorum, quæ à quouis loquente dici, & representari possunt. Hoc autem maximam dicit perfectionem in Deo, sc. infinitam cognitionem declaratiuam rerum. Vltimò conueniunt, Verbum Diuinum principale respectum manifestantis dicere ad obiectum primarium, minus principale ad secundarium. etenim principaliter Verbum manifestat essentiam Diuinam, & totam Trinitatem, quæ est obiectum primariū, quàm creaturas, quæ sunt secundarium. Vterque tamen respectus est rationis; atque ad eò ad vtrumque se extendit præsens controversia, licet de solo obiecto secundario explicite proponatur.

PRIMA sent. affirmat, hunc respectum conuenire Verbo, ratione solius notitiæ absolutæ, in ipso essentialiter inclusæ. S. Thom. 1. p. qu. 34. art. 3. ad 1. & qu. 4. de verit. art. 5. ad 4. & 4. cont. & gent. c. 13. Scot. quolib. 8. art. 3. & in 2. dist. 1. q. 1. Richa. in 1. dist. 27. art. 2. qu. 3. ad 1. Mayo. qu. 4. Lyche. bod. quest. vn. Capreo. q. 2. art. 1. concl. 5. & art. 3. ad arg. contra. 5. concl. Caiet. & Ferrar. cit. Molina. 1. p. qu. 27. art. 1. disp. 7. Suarez. libr. 9. de Trinit. cap. 6. fine. Zumel 1. p. cit. qu. 2. Fundament. Verbum non habet respectum manifestantis, nisi in quantum exprimit obiectum manifestandum: exprimit autem illud ratione cognitionis essentialis, non ratione proprietatis personalis: quia eum hæc sit pura relatio producti ad producens, non habet vim exprimiendi obiecta.

SECUNDA docet, hunc respectum conuenire Verbo ratione solius proprietatis personalis. Henric. in sum. p. 2. artic. 59. quest. 5. Aureol. in 1. dist. 27. p. 2. artic. 3. fine. Prob. si iste respectus conueniret Verbo ratione essentialis, æque importaretur, per Filium ac per Verbum: essentia enim æque importatur per Filium ac Verbum at per Filium talis respectus non importatur: igitur non conuenit Verbo, ratione essentialis, sed proprietatis personalis, quâ Verbum est. Minor constat authorit. August. lib. 83. quest. qu. 63. vbi exponens illud. In principio erat verbum, docet melius hic interpretari Verbum, vt significetur non solum ad Patrem respectus, sed ad alia, quæ per Verbum facta sunt, operatiua potentia. Confir. quod secundum propriam rationem nequid sine alio intelligi, conuincat illud. Sed verbum quæ verbum est nequit sine eo, cuius est verbum, intelligi: tum ex Aug. c. de Trin. cap. 3. Si enim hoc verbum quod nos proferimus, temporale & transitorium, & seipsum ostendit, & illud de quo loquimur: quanto magis Verbum Dei, per quod facta sunt omnia ostendit Patrem sicuti est? eadem ratione dicere possumus, quod ostendat omnia per ipsum dicta & manifestata. Tum ratione: nam verbum, alicuius est verbum: implicat igitur, cognoscere verbum absque eo, cuius est verbum: ergo de ratione Verbi est, connotare omnia per ipsum dicta & manifestata. TERTIA docet, huiusmodi respectum ad creaturas conuenire verbo, ratione vtriusque & proprietatis personalis, & notitiæ essentialis. Ita Vasquez 1. p. disput. 144. cap. 2. Ruiz disput. 62. sect. 2. & 3. Zuniga. disput. dubit. vltim. Quæ sent probabilior est.

DICO I. Verbum Diuinum non dicit respectum ad creaturas se ipso dictas & manifestatas, ratione solius notitiæ essentialis. Fundament. quod conuenit Verbo ratione solius notitiæ essentialis, conuenit omnibus personis: at dicere respectum ad creaturas quatenus dictas & manifestatas, non conuenit omnibus personis: sc. nec æquè bene creaturæ dicerentur Patre & Spiritu Sancto, ac dicuntur Verbo: igitur dicere respectum ad creaturas, quatenus dictas & manifestatas, conuenit

Eius primarium.

66. 1. Sent.

Fund.

67. 2. Sent.

68. 3. Sent.

69. Non ratione solius essent.

nit soli Verbo. **DICO 2.** Verbum non dicit respectum ad creaturas, quatenus dictas & manifestatas ratione solius proprietatis personalis. Fundam. dicere respectum ad creaturas, ut dictas & manifestatas, essentialiter includit respectum ad creaturas, ut repræsentatas. Nequit autem Verbum dicere respectum ad creaturas, ut repræsentatas ratione solius proprietatis personalis; quæ est sola relatio producti ad producentem. Nulla n. relatio Diuina, ut sic est repræsentatiua & expressiua alicuius obiecti: alioqui aliquod obiectum cognosceret vna persona, quod non cognoscerent reliquæ. Maior prob. dicere respectum ad creaturas, ut dictas & manifestatas, est connotare illas, ut ab aliquo alicui locutione manifestandas: hoc autem essentialiter inuoluit notitiam essentialem expressiuam & declaratiuam obiecti manifestandi: non enim loquens manifestat alteri obiectum, nisi mediâ notitiâ expressiuâ & declaratiuâ ipsius obiecti manifestandi, ut patet cum volumus aliquam rem alteri locutione manifestare, manifestamus illam medio verbo vocali significatiuo mentalis, quo mediante exprimimus rem ipsam, quam alteri intendimus manifestare. **DICO 3.** Verbum respicit creaturas, ut dictas & manifestatas ratione vtriusque perfectionis tam essentialis notitiæ, quam quidditatiuè includit; quàm personalis proprietatis, quâ constituitur in ratione verbi ut sic. Fundam. respicere creaturas, formaliter ut dictas & manifestatas, siue potius ut dicendas & manifestandas, non dicit purum respectum repræsentantis ad repræsentatum, siue cognoscentis ad cognitum, alioqui competeret omnibus Personis, cum omnes personæ ratione notitiæ essentialis cognoscant & repræsentent sibi creaturas & reliqua obiecta: sed dicit peculiarem respectum ad res locutione dicendas & significandas, qui præter notitiam essentialem expressiuam rerum dicendarum, superaddit peculiarem respectum locutionis seu dictionis, quâ res per Verbum locutione seu dictione prolatum, sunt ab aliquo alicui dicendæ ac manifestandæ. Qui respectus, ut patet, non conuenit Verbo, nisi ratione proprietatis personalis, quâ ut terminus locutionis dictionisque paternæ peculiari ratione connotat res, se ipso à Patre sibi ipsi dicendas ac manifestandas.

Confir. 1. si Pater non produceret Verbum, sed solum intelligeret, res ab ipso intellectæ non dicerentur dictæ & manifestatæ, sed tantum intellectæ & repræsentatæ. Igitur ratio dicti & manifestati addit aliquem respectum supra rationem intellecti & repræsentati: at hic alius esse non potest, quàm respectus proueniens ex personali proprietate Verbi producti: nam eo tantum sublato tollitur iste respectus, & eo tantum posito ponitur.

2. Hæc omnia in Diuinis sibi respondent, locutio actiua dicentis, locutio passiuæ Verbi, & res Verbo dicta ac manifestata. At locutio actiua, præter notitiam essentialem, includit proprietatem notionalem personæ proferentis: locutio passiuæ, præter eandem notitiam essentialem, includit proprietatem notionalem Verbi prolati: ergo & res ipsæ Verbo dictæ, præter respectum, quem dicunt ut cognitæ & repræsentatæ, proueniens ab essentiali notitiâ cognoscente & repræsentante, addunt peculiarem rationem dicti & manifestati, proueniens remotè quidem à dictione & manifestatione actiuæ loquentis, proximè verò à dictione & manifestatione passiuæ Verbi producti.

DICES hinc tantum sequi, hunc respectum conuenire Verbo ex peculiari modo, quo illi ex vi propriæ originis debetur notitia communis manife-

statiua rerum, non autem ex vi propriæ personalitatis. **Resp. neg.** sequel. nam ideò vi propriæ originis debetur Verbo notitia communis manifestatiua rerum, quia vi suæ personalitatis exigit illam, ut complementum dictionis passiuæ, quâ constituitur personalitas Verbi; & peculiarem respectum dicit ad res, se ipso dicendas & manifestandas.

Atque hæc 3. sent. conciliat inter se duas præcedentes. Nam prima intelligitur de respectu expressionis & repræsentationis rerum, qui essentialiter includitur in respectu dictionis & manifestationis earundem. Talem enim respectum repræsentationis & expressionis habet Verbum formaliter ratione notitiæ communis, cuius tantum est res exprimere & repræsentare. Secunda intelligitur de peculiari respectu dicentis & manifestantis, quem Verbum addit supra communem rationem expressionis & repræsentationis. Ad fund. secundæ sent. neg. est sequela maioris. Nam aliquid vi nominis explicitè importat Verbum tã ratione naturæ communis, quàm proprietatis personalis, quod formaliter non importat Filius; nam Verbum importat naturam sub explicitâ formalitate sapientiæ: Filius verò eandem importat sub explicitâ formalitate essentiali. Item Verbum importat personalitatem sub explicitâ ratione dictionis seu locutionis passiuæ: Filius verò eandem proprietatem personalem importat, sub explicitâ ratione generationis passiuæ: & quia respectus ad creaturas, ut Verbo dictas & manifestatas, immediatè fundatur in Sapientiâ essentiali, & dictione seu locutione personali; ideò potior est ratio, cur Verbum, quàm Filius talem respectum dicat. Reliqua verò argumenta confirmant potius nostram sententiam. Adnoto; si Verbum vi suæ processionis formalis non procederet ex cognitione creaturarum possibilem, non posset vi suæ proprietatis personalis habere proximè fundamentum respectus ad creaturas, hoc autem aliud esse nõ potest, quàm proprietatis personalis vi suæ originis per se ex cognitione creaturarum producta: alioqui non esset maior ratio, cur Verbum potius, quàm Spiritus S. vi suæ proprietatis personalis talè respectum importaret. Nam licet talis respectus formaliter sumptus sit tantum rationis, fundamentum tamen, à quo proximè oritur, est reale, & intrinseca perfectio Verbi. Si autem ponatur, Verbum nullo modo per se procedere ex cognitione creaturarum, nulla peculiaris perfectio assignari poterit in Verbo, in quâ talis respectus ad creaturas proximè fundatur. **Confir.** eiusdem perfectionis personalis esset Verbum, si per impossibile nulla cognitio creaturarum præcederet eius productionem, ac est nunc, cuius productionem de facto præcedit cognitio creaturarum possibilem. At si nulla præcederet cognitio creaturarum, nullum dicere posset respectum ad creaturas: scilicet nullum esset in Verbo fundamentum ad talem respectum fundandum, ergo nec de facto talem respectum dicit nunc. Maior prob. perinde se habet nunc ista cognitio creaturarum respectu productionis Verbi, ac si re ipsa non esset, cum nihil per se influat in productionem Verbi. Ea n. solum variant productionem alicuius termini, quæ per se ad talem productionem concurrunt; non quæ tantum per accidens & concomitanter concurrunt; nam hæc eodem modo se habent ad illam, ac si re ipsa non essent. Vnde implicat in adiecto dicere, aliquid per accidens & concomitanter se habere ad productionem alicuius termini, & tamen substantialiter variari talem productionem, variato eo, quod tantum per accidens, & concomitanter se habet. Hinc constat, non bene philosophari

70.
Nec solius
person.

71.
Sed ratione
vtriusque.

Respectus ad
res locutione
dicendas.

72.
Confir. 1.

73.
Confir. 2.

74.
Dices.

Resp.

75.
Concil. sent.

76.
Ad fund.
2. Sent.

77.
Coherens
Theologia.

78.
Confirm.

Concomi-
tans non
variatur.

Contra Vasquez.

phari Vasquez, qui dum negat, Verbum per se procedere ex cognitione creaturarum possibilium, tamen affirmat, Verbum per se importare respectum ad creaturas possibles, non solum ratione notitiæ communis, sed etiam proprietatis personalis

SECTIO III.

An Verbum procedat ex notitia omnium, quæ formaliter sunt in Deo?

30. *Gravus contronertia.*

Cum Verbum vi suæ originis procedat, ut notitia genita à Patre generante, non solum respectu dicit ad generantem, sed etiam ad obiectum intelligibile, ad quod exprimendum procedit. Hinc contronertia, ex quibus obiectis illud per se procedit. Dixi *per se*, nam concomitanter sicut omnia quæ sunt in scientiâ Patris, communicantur Filio; ita concomitanter procedit ex notitiâ omnium, quæ sunt in intellectu Patris, siue necessaria, siue libera illa sint. est autem *per se* procedere, ita procedere, ut si cognitio talis obiecti non esset, nec productio Verbi esset, aut certe non cum eâ perfectione, cum quâ de facto est, posita tali obiecti cognitione. Concomitanter autem ex cognitione talis obiecti procedere est ita procedere, ut si cognitio talis obiecti non esset, adhuc productio Verbi esset cum eadem omnino perfectione, cum quâ de facto est. Porro quatuor sunt, quæ per modum obiecti terminant scientiam Patris, ex cuius notitiâ gignitur Verbum; essentia Divina eiusque attributa, personalitates, creaturæ possibles, futura contingentia siue absoluta, siue conditionata. In hæc *sect.* disputo, an Verbum procedat ex cognitione omnium, quæ formaliter sunt in Deo. (Sunt autem hæc essentia Divina, attributa & personalitates) in seq. an etiâ ex cognitione eorum, quæ eminenter in Deo continentur: sunt autem hæc creaturæ tum possibles, tum futuræ.

Per se procedit.

Concomitanter quid?

31. *Sententia fundamentum.*

PRIMA sententia ait, Verbum per se procedere tantum ex notitiâ essentiae & attributorum: *Scoti. in 1. dist. 10. sine. & dist. 32. & in 2. dist. 1. q. 1. & quodl. 14.* Fundam. ex illâ notitiâ, per se procedit, Verbum, cuius obiectum per se est principium productionis Verbi; quia omne obiectum est principium intellectus ad Verbi productionem: hoc autem non potest esse, nisi essentia in solâ paternitate existens; quia Filius & Spiritus S. cum sint origine posteriores, nequeunt esse principium productionis Verbi: cum nullum posterius possit esse principium sui prioris. Igitur Verbum per se tantum procedit ex notitiâ essentiae, non autem personarum. Reliqua *infra*.

31. *Sententia fundamentum.*

SECUNDA affirmat, Verbum per se procedere ex cognitione essentiae, attributorum, & personarum tum Patris, tum sui ipsius; non ex cognitione Spiritus S. ut obiecti per se mouentis, & determinantis intellectum Patris ad productionem Verbi, sed solum concomitanter; necessario tamen, eadem necessitate, quâ cognitio Patris simul est cognitio essentiae & omnium personarum in eadem essentia subsistentium; non autem eâ necessitate, quâ principium requiritur ad productionem termini. Vasquez. *1. p. disp. 142. cap. 4.* qui putat, quod per se requiritur, ut obiectum ad productionem Verbi, per se etiam requiri, ut principium motuum secundum esse intelligibile ad productionem Verbi. Quia igitur Spiritus S. non est principium huiusmodi per consequens nec erit per se obiectum Verbi. Probat 1. Illud dicitur principium per se alicuius operationis, quoposito ponitur. & quo sublato tollitur

33. *prima ratio.*

operatio, saltem secundum nostram considerationem. At sublato Spiritu S. eiusque processione, hoc est à nobis non considerata, adhuc intelligimus integre productum verbum à Patre, cum ijs omnibus perfectionibus, quæ illum constituunt perfectum Deum. Igitur Spiritus S. eiusque processio, ut cognita non est per se requisita ad Verbi productionem. Minor prob. tria tantum sunt principia per se requisita, & sufficientia ad productionem Verbi, essentia eiusque attributa, ut terminus formalis per generationem Verbo communicanda: Paternitas, ut relatio principij proprii, & per se generationis; & filiatio, quæ ut correlatio simul intelligitur, & generatur intellectione notionali Patris. Cætera verò concomitanter tantum se habet ad rationem principij, per se requisiti ad productionem Verbi.

2. Si Verbum procederet à Spiritu S. ut ab obiecto per se requisito, esset imago ipsius: nam ad perfectam rationem imaginis duo tantum requiruntur, perfecta similitudo, & origo. Sed verbum est perfecta similitudo Spiritus S. cum sit ipsius personalitatis perfecte expressivum; ergo si insuper ab ipso procederet, ut ab obiecto per se cognito, haberet etiam ab ipso originem: nam ut imago originari dicitur ab aliquo, sufficit, ut ab illo procedat modo intelligibili; siue ut ab obiecto per se cognito. ut constat de imaginibus ante depictis, quæ sunt vere rerum quas representant, imagines, esto ab illis non procedant, nisi modo intelligibili.

TERCIA affirmat, Verbum procedere ex cognitione sui, & Spiritus S. non quidem intuitivâ & visionis, sed abstractivâ & simplicis intelligentiæ. Hanc *Zumel 1. p. q. 34. art. 3. qu. 1. post 4. concl.* tribuit quibusdâ Thomistis; eaq; colligi videtur ex *Calet. 1. p. q. 34. art. 3. §. Circa prædicta, sine.* Fundam. cognitio intuitiva est rei existentis ut existentis. Sed cognitio, quâ procedit Verbum, non est ipsius Verbi & Spiritus ut existentium: est. n. origine prior Verbo, quia per ipsam ut per originem producitur Verbum: origo autem per se est prior originato. Eadem ratio probat de Spiritu sancto, qui est origine posterior Verbo: ac proinde nequit Verbum ex intuitivâ notitiâ ipsius ut existentis procedere, cum nondum supponatur productus Spiritus in signo, quo producitur Verbum.

QUARTA docet, Verbum procedere ex intuitivâ notitiâ omnium, quæ formaliter sunt in Deo, tam essentiae & attributorum, quàm personarum & relatiuorum. Hæc sententia sub his terminis asseritur à *Molina 1. p. qu. 34. sine. Zumel cit. Suarez cib. 9. de Trin. cap. 4. & 5. Zuniga disp. 9. dub. 4. & 5.* Sub alijs verò terminis, necope sub notitiâ perfectissimâ & comprehensivâ omnium, quæ sunt in Deo docetur à *Barth. Torres 1. p. q. 27. art. 5. disp. vn. 3. p. disp. à Dom. Bannes 1. p. qu. 34. art. 3. à Valentia ibid. pu. 2. & colligitur ex S. Tho. 1. p. qu. 34. art. 1. ad 3. Bonavent. in 1. dist. 27. p. 2. ar. 2. q. 2. Richar. ar. 2. q. 3. Gabr. q. 3. ar. 3.*

DICO 1. Verbum per se procedit ex cognitione essentiae & omnium personarum. *Augustin. 15. de Trin. cap. 14. Pater genuit Verbum sibi æquale per omnia. Non enim seipsum integre perfecteque dixisset, si aliquid minus, aut amplius esset in eius Verbo, quàm in ipso. Et idem Verbum hoc vere veritas est, quoniam quidquid est in eâ scientiâ, de quâ genitum est, & in ipso est. Quod autem in eâ non est, nec in ipso est. Et paulo post: Nunc itaque omnia Deus Pater in seipso, nunciat in Filio; sed in se ipso tamquam seipsum, in Filio, tamquam verbum suum, quod est de his nominibus, quæ sunt in seipso.* Fundam. Verbum per se procedit ex cognitione comprehensivâ Dicitatis: ergo per se procedit ex cognitione essentiae & omnium personarum. Antec. patet; alioqui

34. *ratio à consequente sulfo.*

35. *Sententia.*

à fortiori.

36. *Sententia.*

Pro cuius explicatione.

37. *Concl. 1. Hæc assertio est August.*

Fundam.

qui Verbum non procederet ex cognitione perfectissima, qualis est sola cognitio comprehensiva Deitatis, quia se extendit ad omnia ea, quæ vel essentialiter, vel saltem identice integrant Deitatem. At non solum essentialiter, & attributa, sed personalitates, & relativa omnia identice saltem integrant Deitatem: igitur si Verbum procedit ex cognitione comprehensiva Deitatis, procedit ex cognitione omnium, quæ formaliter sunt in Deo.

Confirm. 1. Verbum per se procedit ex notitia comprehensiva Patris: alioqui ex vi suæ originis Verbum non procederet per omnia simile & æquatum Patri contra Aug. cit. at nequit comprehendit Pater, quin cum ipso comprehendatur fecunditas ipsius: nequit autem comprehendit eius fecunditas, quin cum ipsa & in ipsa comprehendatur reliqua personæ, ut germina in radice, & fructus in arvore contenti. Implicat n. comprehendit vim generativam & spirativam Patris, quin cum ipsa & in ipsa comprehendatur Verbum & Spiritus S. ut termini in suâ propria virtute contenti. 2. ut infra ex communi sent. Patrum & Scholast. demonstro, Verbum per se procedit, ut perfectissima & æquata imago sui parentis: repugnat autem ita procedere, quin procedat ex cognitione omnium, quæ formaliter sunt in Deo, quia perfectissima & æquata imago debet per omnia æquari suo prototypo: ergo procedere debet ut expressiva omnium, quæ sunt in suo prototypo. Cum igitur in intellectu Patris per modum obiecti intelligibilis continentur omnia, quæ formaliter sunt in Deo, debet ipse Verbum procedere ut expressivum omnium, quæ in intellectu Patris, per modum obiecti intelligibilis continentur; alioqui non procederet ut æquata imago ipsius.

Obiicies 1. Ex illius obiecti notitia per se procedit Verbum, à quo specificatur Patris cognitio. At à solo obiecto primario specificatur Patris cognitio; hoc autem est sola essentia, eiusque attributa: igitur ex solius essentialis, & attributorum notitia per se procedit Verbum. Resp. quidquid sit de syllog. de quo infra: non sola essentia, sed tota Deitas, ut complectitur omnes personalitates, est æquatum obiectum primarium paternæ cognitionis: atque adeo ex notitia omnium, quæ formaliter sunt in Deo, procedit per se Verbum.

Obiicies 2. Ex cognitione illius obiecti procedit per se Verbum, ex cuius obiecti notitia beatur Patris intellectus: at ex solius essentialis attributorumque notitia beatur Patris intellectus: alioqui Pater in suâ beatifica cognitione penderet à Filio & Spiritu S. ut ab obiecto per se, & aliquid acciperet ab illis, quod non haberet ex se. Resp. de maiore infra: neg. minor. nam ad obiectum beatificum non solum spectat essentia, sed etiam personæ, nam etiam personæ constituunt Deitatem, quæ est æquatum obiectum beatitudinis Divinæ. Ad prob. nego antec. Nam dependere ab alio, ut ab obiecto beatificæ cognitionis, non est solum terminari ad illud, ut ad purum obiectum, sed est insuper accipere ab illo vim & rationem cognoscendi. Pater autem, etsi in suâ cognitione beatâ terminetur ad Filium & Spiritum ut ad obiectum beatitudinis per se, nihilominus non dicitur ab illis in suâ beatitudine pedere, quia non accipit ab illis vim & rationem beatæ cognitionis, quam ex seipso habet virtute suæ propriæ essentialis, quæ sicut est intelligibilis species omnium, ita est actualis notitia omnium.

Obiicies 3. Ex illius obiecti notitia per se procedit Verbum, ex cuius obiecti cognitione procedit ut Patris imago: nam vi suæ originis non solum

procedit ut Verbum Patris, sed etiam ut imago eiusdem; procedit enim ut intellectuale Verbum ad suum prototypum, à quo producitur, manifestandum. At ex solius essentialis cognitione procedit ut Patris imago, nam auctore S. Tho. 1. p. q. 35. art. 2. ratio imaginis in divinis non attenditur penes notionalia, sed penes essentialia. Igitur Verbum procedit per se ex notitia solius essentialis. Resp. neg. minor. Ad prob. nego conseq. Etenim intelligibiliter exprimere notionalia non est perfectio notionalis, sed essentialis, quam habent omnes personæ ratione notitiæ essentialis, cuius tantum est exprimere tam notionalia, quam essentialia. Aliud n. est Verbum assimilari Patri in notionalibus constitutivè, aliud expressivè. Verbum igitur vi suæ originis assimilatur quidem Patri, cæterisque personis, imò & sibi ipsi expressivè, nam vi suæ originis procedit ut Verbum expressivum & declarativum omnium divinarum personarum, non tamen constitutivè, quia constitutivè non accipit nisi solam personalitatem Verbi, per quam formaliter non exprimit obiectum, sed tantum refertur ad principium producens.

Obiicies 4. Si per impossibile Spiritus S. non produceretur, adhuc Verbum procederet à Patre: ergo Verbum non procedit per se ex cognitione Spiritus S. nam quod per se requiritur ad productionem termini, eo deficiente, deficit terminus. Antec. prob. Spiritus S. producitur origine posterior Verbo: ergo eius improductio non impediret Verbi productionem, quia nullum posterius impedire potest prius. Confir. Spiritus S. de facto reperit verbum iam productum in priori signo originis, igitur eius improductio non obstaret productioni verbi. Nego, verbum cum eâ perfectione processurum à Patre, cum quâ de facto procedit, si Spiritus S. non produceretur: quia tunc non procederet ut expressivum & manifestativum virtutis spirativæ, & termini spirabilis, quæ sicut nunc est maxima perfectio in divinis, quæ tamen ex datâ hypothesi non esset: ita maxima perfectio est in verbo, hanc eandem perfectionem exprimere ac manifestare. Unde tantum demitur de perfectione verbi, quantum tollitur de expressione obiecti ab eodem verbo; cum expressio obiecti sit primaria perfectio verbi, quâ verbum est formaliter.

Dicis. Idem verbum fuisset, & cum eadem omnino perfectione; cum quâ nunc est, etiam si in Deo nulla fuisset cognitio creaturarum existentium, uti potuit non esse, si Deus illas liberè non condere decrevisset: at non minus verbum est expressivum creaturarum existentium, quàm Spiritus S. ergo si non obstante, quod nulla fuisset creaturarum existentium cognitio, nulla caruisset verbum intrinsicâ perfectione: igitur pari ratione non obstante, quod nulla fuisset Spiritus S. cognitio, verbum nullâ caruisset intrinsicâ perfectione. Resp. neg. Minor. quia quidquid est reale obiectivè expressibile in creaturis existentibus, exprimitur à verbo per expressionem creaturarum possibilem. Nihil enim manet obiectivè expressibile in creaturis existentibus, quod non sit obiectivè expressum per cognitionem creaturarum possibilem, nisi extrinseca tantum connotatio, quâ connotantur creaturæ realiter existere in seipsis. Quæ connotatio nullam addit novam perfectionem in verbo exprimente, sed tantum mutationem in rebus in propria naturâ existentibus, ut supra. At verò si Spiritus S. non existeret, nullo modo exprimeretur à verbo: eo quod si ille non existeret, nullo pacto supponeretur possibile: implicat n. aliquid in divinis esse possibile, & actu

Resp.

93.
Obije. 4.

Antec. prob.

Confirm.

Resp.

94.
Dicis.

95.
Resp.

92.
Confirm.
1.

93.
Confirm.
2.

90.
Obije. 1.

Resp.

91.
Obije. 2.

Resp.

92.
Obije. 3.

actu non existere. Nam quidquid in Deo existit, summâ necessitate existit, ac proinde si actu non existit, neque etiam possibile esse potest; atque adeo nec exprimi ut possibile à Verbo, ut exprimuntur creaturæ, etiam si actu non existant. Quo fit, ut aliqua intrinsecâ perfectione careret Verbum, si Spiritus S. non existeret, quâ tamen non careret idem, esto nulla creatura existeret, eo quod omnes creaturæ à Verbo exprimuntur secundum esse possibile; neque vlla perfectio realis expressibilis est in creaturâ existente, quæ non sit adæquatè expressa in eadem ut possibili. Ad prob. antec. neg. conf. nam esto productio Spiritus S. sit origine posterior productione Verbi, eius tamen cognitio est prior & ipsius, & Verbi productione, & ut sic complet principium productionis Verbi. Ad confirm. concedo, productionem Spiritus S. supponere productionem Verbi origine priorem. dependentem tamen, ut more nostro loquat, ex ipsius cognitione, quæ in Patre præcedit productionem utriusque.

Dico 2. Verbum non procedit ex notitiâ abstractivâ, sed intuitivâ personarum. Fundam. notitia abstractivâ, vel est cognitio obiecti per alienam speciem, ut ego puto, vel obiecti absentis ut absentis formaliter: neutro modo Verbum procedit ex cognitione personarum: non 1. nam notitiâ ex quâ procedit Verbum, determinatur modo nostro intelligendi à diuinâ essentiâ, ut à specie intelligibili sui formaliter, personarum eminenter; ac diuina essentia ex eo, quod est species eminentialis personarum, non tollitur, quin sit propria & perfectissima species singularum. Sicut ex eo quod est species eminentialis creaturaram, non tollitur, quin sit propria & perfectissima species earum, ita *Scotus supra*, qui quamuis neget, Verbum gigni ex scientiâ personarum in seipsis cognitarum, concedit tamen illud gigni ex scientiâ personarum eminenter in essentiâ diuinâ cognitarum, quam cognitionem ipse appellat intuitivam. Ratio: causa eminentialis perfectissimo modo continet effectum. Vnde quando talis effectus non inuoluit imperfectionem, potest formaliter à causa eminentiali suppleri. Sed species propria diuinarum personarum nullam inuoluit imperfectionem; ergo potest formaliter à diuinâ essentiâ suppleri. Non 2. quia cognitio, ex quâ gignitur Verbum, non est cognitio personarum absentium, ut absentium formaliter: sc. cognitio obiecti absentis, ut absentis formaliter, est cognitio obiecti, non presentis & existentis in eadem duratione, in quâ existit cognitio. At cognitio, ex quâ procedit Verbum, non est cognitio personarum non presentium, sed existentium in eadem duratione, in quâ existit cognitio, quia nullum assignabile est instans aut signum reale durationis in ipsâ æternitate, in quâ diuinæ personæ non semper simul coexistunt cum cognitione Dei. Maior prob. cognitio obiecti absentis formaliter excludit obiectum ab eodem signo, in quo ipsa existit, non potest autem ab alio signo illud excludere, quàm à signo durationis, nam ab eo signo abstractivâ cognitio excludit obiectum, in quo illud includit cognitio intuitivâ; cum opposita debeant circa idem versari. At intuitivâ cognitio includit obiectum præsens & existens in eodem durationis signo: ergo ab eodem signo durationis quo ad existentiam illud excludit abstractivâ cognitio. Confir. tria signa possumus in diuinis distinguere, durationis, originis, & præcisionis vnus ab alio cum fundamento in te. Priora duo sunt realia. Tertium est tantum rationis, & in ordine ad intellectum imperfectè & inadæquatè concipientè diuina per analogiam ad creatura. Porro

cognitioni intuitivæ non obstat posterioritas originis obiecti cognoscibilis, si aliunde illi præsens sit in eadem duratione: quia non obstante huiusmodi posterioritate, potest cognitio ferri ad illud existens in eadem duratione, atque idèò intueri illud in eadem duratione præsens. Nec obstat posterioritas præcisionis, ratione tantum separantis & præscindentis cognitione ab obiecto. Nam sicut hæc præcisio, cum sit in nostro duxat intellectu, non tollit, quin cognitio diuina actu, intueatur obiectum sibi in eadem æternitate præsens: ita nec tollit, quin re ipsâ talis cognitio sit intuitivâ: atque adeo terminus, qui ex illâ procedit, re ipsâ procedat ex cognitione intuitivâ, & non abstractivâ. Nam ut cognitio sit intuitivâ, vel abstractivâ, non pender à consideratione nostri intellectus, sed ex naturâ cognitionis representantis, aut non representantis obiectum in eadem duratione quoad actualem existentiam sibi præsens. Sola igitur posterioritas durationis obiecti cognoscibilis tollit rationem intuitivâ in cognitione; quæ obiecti posterioritas cum respectu diuinarum personarum in cognitione diuinâ esse non possit consequenter nec illa, abstractivâ cognitio respectu diuinarum personarum esse poterit.

Dico 3; Verbum non procedit à seipso, & Spiritu S. cognitis ut existentibus in seipsis per se originatiuè, sed per se tantum terminatiuè. Prima pars prob. ex ijs tantum procedit originatiuè Verbum, ex quibus ut à principio originante producit: non producit à seipso & Spiritu S. cognitis, ut existentibus in seipsis: tum quia implicat, Verbum vel à seipso, vel à Spiritu S. seipso origine posteriore, ut ab obiectis cognitis ut existentibus in seipsis produci. Tum quia obiectum solum originatiuè concurrat ad actum representatiuum sui: Verbum autem non originatur, quatenus actus est representatiuus obiecti, sed quatenus hypostasis est & persona genita: quæ non postulat originari ab obiecto, sed à personâ producente, licet ab eadem postulat communicationem totius obiecti intelligibilis; nam Verbum, quâ est actus expressivus obiecti, est ipsû intelligere essentialè, quod in Deo non producit, cum sit ipsum intelligere per essentiam. Maior prob. obiectum non potest actiuè concurrere, nisi ad quod eius actiua virtus per se ordinatur: at actiua virtus obiecti per se tantum ordinatur ad mouendam potentiam cognitiuam ad actum sui representatiuum: cum obiectum per se tantum sit ad representandû seipsum cognoscenti,

Secunda pars constat, quia cum Verbum & Spiritus cogniti, ut existentes in seipsis per se requirantur ad productionem Verbi ut obiecta per se terminantia intuitivam notitiâ Patris, ex quâ per se procedit Verbum, & non requirantur originatiuè, necessariò requiri debent saltem per se terminatiuè cum non sit alius modus, quo illi possint per se requiri. Nec dici possunt requiri cõcomitanter, alioqui Verbum non procederet per se ex cognitione intuitivâ personarum ut existentium in seipsis.

Ex dictis soluitur Scotistarum argum. Pater in eo priori, in quo Verbum gignit, nondum Verbum & Spiritus S. existunt: At nõ potest Pater cognoscere Verbum & Spiritum S. ut in ipsis existentes, nisi præsupponantur in seipsis existere. Implicat igitur, Verbum gigni ex cognitione personarum ut existentium in seipsis. Alioqui idem esset antequam produceretur, quia supponeretur in seipsis existere antequam ex notitiâ sui ut existentis procederet. Resp. disting. Maior. in priori originis, quo Pater gignit Verbum, Verbum & Spiritus non existunt in priori.

Si Spir. non existeret, verbum careret perfic.

96. Ad prob. antec.

Ad conf.

97. Non procedit sic cognitio abstractivâ person

Per speciem aliam.

Ratio.

98. Nec est cognitio absentis formal.

99. Confirm. Signa: tria disting.

100.

Non per se originatiuè.

Ratio à priori.

101.

Per se terminantia.

102.

Argumentum Scotistarum soluitur.

103.

Resp. a. in forma.

priori.

prioritate originis, concedo, siquidem non existunt à se, quod est existere prioritate originis, sed ab alio, quod est existere ut posteriores origine: non existunt simultate durationis, & in eodem signo in quo, nego: atque hanc simultatem durationis non tollit per prioritatem & poster. originis, constat in rebus creatis, in quibus cum perfecta prioritate causæ, & poster. effectus stare omnimoda simultas durationis eiusdem effectus cum causâ, quia sunt prioritates & poster. diuersi ordinis: ac proinde sicut vna non infertur ex alia, ita neque vna tollit aliam. Atque hæc simultas durationis satis est, ut Pater prior origine possit Verbum & Spiritum S. posteriores origine, ut existentes in seipsis, in eodem signo æternitatis intueri. Ex quo non sequitur, quod illi existant antequam producantur, sed potius quod semper existant ut producti in eodem signo durationis cum Patre producere. Quia etsi sint origine posteriores Patre, sunt tamen semper simul duratione cum Patre, cum nullum sit instans, in quo non sint eo existentes Patri, licet semper ab ipso producti & origine posteriores, fallaciæ argum. est, quia ex posterioritate originis & a quo, infertur posterioritas durationis & in quo. Nam ex eo, quod Pater est prior origine Filio & Spiritu S. inferunt, illum ut origine priorem non posse intueri, ut in seipsis existentes Filium & Spiritum S. origine posteriores. Qui discursus aperte supponit in signo, in quo existit Pater, non existere Filium & Spiritum S. & hoc ex eo, quia Pater est origine prior, Filius & Spiritus S. sunt origine posteriores: Ac si non possent, quæ sunt origine priora & posteriora; simul esse duratione, atque adeo seipsa ut existentia in eadem duratione intueri.

Confirm. negare non possunt aduersarij, quod Pater saltem in aliquo signo cognoscat Filium & Spiritum S. in seipsis actu existentes: igitur semper illos nouit in se ipsis actu existentes. Tum quia nunquam cognitio Patris mutata est ex vno signo in aliud, sed semper perseverauit eadem. Tum quia personæ ipsæ non magis extiterunt in vno signo, quam in alio: igitur si in aliquo signo eas Pater cognoscit, ut actu in seipsis existentes, semper eas nouit eodem modo in seipsis actu existentes, nam diuina cognitio nunquam in seipsa variatur, nisi ratione obiecti: at semper illæ eodem modo coextiterunt Patri, sicut coexistunt nunc, posteriores origine, simul duratione cum Patre producente, ergo sicut nunc, non obstante posterioritate originis, cognoscuntur ut actu existentes à Patre: ita, non obstante eadem posterioritate originis, semper sunt cognitæ ut actu existentes à Patre; cum non minus nunc existant posteriores origine, simul tamen duratione cum Patre, quam in tota æternitate; quia prioritas, vel poster. originis non facit, ut vna persona magis vel prius prioritate durationis & in quo existat, quam alia: sed tantum quod vna existat à se, alia verò ab alio.

Est & aliud genus fallaciæ in huiusmodi argum. nam quod est proprium concipientis tribui solet rebus conceptis. Ex eo quod noster intellectus ex imperfecto suo modo concipiendi concipit Patrem, ut prius seipsum intelligente, quam intelligat Filium & Spiritum S. putant eodem modo procedere æternum Patrem in suâ æternâ conceptione, ut prius cognoscat seipsum suamque essentiam, quam Filium & Spiritum. Sic enim arguunt, cognitio Patris prius fertur in id, quod est origine prius, quam quod est origine posterius: sed Pater est origine prior, Filius & Spiritus S. sunt origine posteriores: ergo prius Pater cognoscit seipsum, quam Filium & Spiritum S. Falsum n. est, prius Patrem suâ cognitione ferri ad seipsum, quam ad Filium & Spiritum prioritate

aliquâ reali, & in se ipsa existente, sed tantum virtuali, & per ordinem ad imperfectum nostrum concipiendi modum: quæ prioritas non sufficit, ut cognitio Patris dicatur abstractiua, respectu Filij & Spiritus, quia hæc, ut ab intuitiua re ipsa distinguitur, debet obiectum, quod repræsentat, re ipsa excludere, & non tantum per signum nostræ rationis, ab aliquo signo reali æternitatis. Ex dictis deducitur 1. Falso docuisse Ferrari. 4. con. gen. cap. 13. §. Ad primam, notitia Patris prius terminari ad Verbum, ut productionem ipsius, quam ut notitiâ eiusdem & reliquorum obiectorum: eo quod Pater producit Verbum, ut in eo intelligat seipsum, & reliqua omnia. nam hic est intrinsecus finis Verbi, alioqui frustraneum esset in Deo Verbum, nam falsum est, Patrem producere Verbum, ut in eo seipsum & cætera intelligat; alioqui non produceret illud ex sola fecunditate naturæ, ut Patres, præsertim Aug. sæpè testantur, sed ex mera necessitate intelligendi. Unde contra Aug. 15. de Trin. cap. 14. Non omnia Pater in seipso nouit, sed tantum in Verbo; quin insanum esse putat, 7. de Trinit. cap. 1. dicere, Patrem non esse sapientem, nisi sapientiâ, quam ipse genuit. Et licet hæc propos. Pater est sapiens Sapientiâ genitâ, fuerit aliquando ab August. admittita lib. 83. qu. 23. ea tamen fuit retractata, lib. 1. retract. cap. 26. 2. Id quod dictum est de productione Verbi, idem profus dicendum est de processione Spiritus. Quod sicut illud procedit, ex intuitiua notitiâ sui, & Spiritus; ita hic ex perfectissimo amore sui, & reliquarum personarum. Cum non minus Spiritus vi suæ originis postulet procedere, ex perfectissimo amore omnium, quæ formaliter sunt in Deo, quam Verbum ex perfectissima notitiâ omnium, quæ formaliter sunt in Deo.

Ad fundam. primæ, Resp. neg. maior. Non n. ex illâ tantum notitiâ per se procedit Verbum, cuius obiectum per se est productiuum Verbi; (siquidem nullum obiectum per se est productiuum Verbi increati:) sed ex illâ etiam notitiâ per se procedit Verbum, cuius obiectum per se requiritur ut terminus ad notitiâ, quæ vi originis communicatur Verbo. Cum igitur ad intuitiua notitiâ, quæ vi originis communicatur Verbo, per se requirantur personæ diuinæ, ut obiecta actualia, actu existentia, per se illam terminantia, rectè ex tali notitiâ personarum per se dicitur procedere Verbum. Ad prob. disting. vniuersalis propos. Omne obiectum est principium intellectus ad productionem Verbi, ut sit tantum vera respectu intellectus, cuius esse non est suum intelligere, qualis est creatus, non respectu intellectus, cuius esse est suum intelligere, qualis est increatus, qui non producit Verbum, ut eo intelligat, sed ut eo personaliter subsistat, & ad intra loquatur. Cæterum conced. minor cum suâ prob. de per se requisito, ut principio productiuo; neg. de per se requisito, ut obiecto per se tantum terminante. Quare neg. conseq. Ad 1. rationem secundæ, neg. minor. nam inter potissimas perfectiones æterni Verbi est, ut vi suæ originis procedat expressiuum Spiritus S. quam perfectionem non haberet, sublato Spiritu eiusque processione. Ad prob. nego, solum illa tria esse per se tantum requisita ad perfectam & adæquatam productionem Verbi: quæuis illa tantum sint per se requisita per modum principij originantis. Ad 2. neg. sequela, nam ad rationem imaginis requiritur, ut actu procedat ab obiecto, cuius est imago, ut infra. Cum igitur Verbum non procedat actu ab Spiritu S. esto illum exprimat & perfectè repræsentet, non dicitur illius imago: sicut ob eandem rationem Verbum non

Ratio.

Origine posteriori simul duratione.

104. Confirm.

Cognitio non est mutata in animatum.

Ratio.

105. Aliud fallacia genus desegitur.

Ab imperfecto modo concipiendi.

106.

Coroll. cætera Ferraricis.

107.

Coroll. 2.

108.

Ad arg. 1.

109.

Ad primam.

110.

Ad 2. Rationem.

non dicitur imago creaturarum, quarum tamen est perfectè expressivum & manifestativum. Exemplum verò de imaginibus arte depictis potius facit pro nobis. Nam illæ eatenus dicuntur imagines rerum, quas repræsentant, quatenus ab illis producuntur mediis speciebus, quæ fuerant activa principia idearum, à quibus externæ imagines proximè exēplantur. Ad fundam. tertiæ, neg. minor, quod constat ex dictis. Ad prob. cōcedo, notitiam intuitivam Verbi sub ratione originis esse priorē Verbo; sub ratione obiecti actū terminantis illam, esse simul cum illo, aut etiam posteriorem illo, non posterioritate aliqua reali; cum cognitio Patris non pendeat originatiuè à Verbo & Spiritu S. vt ab obiectis, sed posterioritate rationis, & naturalis cōnexionis, quam cognitio notionalis Patris habet cum Verbo & Spiritu S. vt cum obiectis in seipsis actu existentibus: talis enim cognitio, vt formaliter terminata ad Verbum & Spiritum actu existentes, naturaliter exigit à nobis concipi vt simul, vel etiam posteriori ipsis obiectis, vt actu specificatibus illam; & simul etiam prior vt activa origo & communicatio totius esse intelligibilis. Non enim repugnat, vt ex *disp. 22. sect. 2.* constat, quæ sunt sub vno genere & ratione priora, esse sub alio genere & ratione posteriora.

SECTIO IV.

An Verbum per se procedat ex cognitione creaturarum possibilium?

Hoc est, an per se procedat ex iis, quæ tantum eminenter continentur in Deo, quæ sunt obiecta creata, quæ terminant cognitionē Patris. Hæc autem vel sunt creaturæ ipsæ possibilis, vel futuræ & existentes in aliquâ differentiâ temporis. In hac sect. disputo, an per se procedat ex notitiâ creaturarum possibilium.

PRIMA sent. negat, *Scoti cit. Ocham in 1. dist. 27. q. 3. sine. Va. q. 1. p. disp. 143. à cap. 3. Prob. 1. auth. Ansel. in monol. c. 30. & 31. vbi docet adhuc futurum esse Verbum in Deo, etiam si nulla possibilis esset essentia creata: 2. ex iis tantum per se procedit Verbum, ex quibus originatur, at ex creaturis possibilibus non originatur: ergo. 3. nequit terminus habere maiorem necessitatem essendi, quam habeat principium & origo, vnde ipse procedit: nam totum esse termini pender à principio, à quo producitur, nec ipsum excedit: ergo non potest procedere ex creaturis possibilibus, vt ex principio per se requisito ad ipsius productionem, nam Verbum habet eam necessitatem essendi, quæ habet Deus, sc. summam, quæ maior excogitari non potest. Creaturæ autem possibilis non habent eadem necessitatem essendi, quam habet Deus: nã sublato per impossibile Deo, per locum intrinsecum tolluntur creaturæ possibilis sublatis creaturis possibilibus, non tollitur per locum intrinsecum Deus: ergo. 4. Deus est in seipso absolutus ab omni respectu & ordine ad creaturas; quia nemo in Deo in ordine ad creaturas ponit respectum plus quam rationis, alioqui Deus penderet à creaturis, ergo Deus in perfectione sibi maxime intrinseca & propriâ, cuiusmodi est productio Verbi, non dependet à notitiâ creaturarum.*

5. Si nullæ forēt creaturæ possibilis, adhuc produceretur Verbum eodem modo perfectum, sicuti nunc est: non n. tolleretur à Verbo necessitas essendi, quam habet vt Deus, ergo productio Verbi non pender ex notitia creaturarum, quia quod per se requiritur ad productionem termini, eo sublato tol-

litur productio ipsius termini, saltē quoad eā perfectionem, quæ acciperet ab illo; alioqui si nullam perfectionem acciperet ab illo, non esset per se requiritum ad ipsius productionem. *Confir. absurdū est dicere, ex eo quod possibilis nō esset formica, futurum non fuisse Verbum, aut certē non cum eā perfectionis plenitudine, cum quā defacto est.* 6. Cognitio Patris prius ratione terminatur ad suam essentiam, quæ ad creaturas vt possibilis; ergo prius ratione terminatur ad productionē Verbi, quam cognoscat creaturas vt possibilis. Antec. patet, nam ad suam essentiam terminatur vt ad obiectum primum, quod solum per se mouet intellectum Patris ad intuitivam notiam sui; ad creaturas verò vt ad secundarium, quod nec per se mouet, nec per se primo terminat notitiā Patris, nisi in virtute obiecti primarij. *Conseq. prob. in id per se prius tendit cognitio notionalis Patris, quod est maior, & intimior perfectio Dei: at maior & intimior perfectio Dei est productio Verbi, quam repræsentatio creaturarum possibilium: ergo.* 7. Cognitio creaturarū possibilium, nullam addit intrinsecā perfectionem Deo: ergo ex earū notitia non procedit per se Verbum, quia Verbum per se tantum procedit ex notitiâ dicente intrinsecam perfectionem in Deo; quia procedit ex illâ vt ex principio per se comunicante aliquid esse. Antec. prob. ita se habet notitiâ possibilium ad notitiâ essentiam; sicut notitiâ futurorum ad notitiâ possibilium: sed notitiâ futurorum non addit nouā perfectionem supra notitiâ possibilium; ergo neque notitiâ possibilium supra notitiâ essentiam. Maior prob. vtraque est extrinseca Deo; & vtraque implicante, non minus perfectus esset Deus, quam nunc est. 8. Si Verbū procederet ex creaturis possibilibus vt ex obiecto per se requisito, sequeretur, Verbū procedere vt imaginē creaturarū: cōsequens est contra Patres: ergo. Sequela prob. ad rationem imaginis præter similitudinē cū imaginato, nil aliud requiritur, quam origo ab eodem, cuius similitudinem gerit; sed Verbū procedit simile creaturarum quoad esse intentionale & repræsentativum; ergo si ab illis etiā vt ab obiecto per se requisito procedit, erit propria imago earū. 9. Spiritus S. non procedit per se ex amore creaturarum; quia amor hic est liber, processio Spiritus est sumē necessaria; at alioqui Spiritus S. diceretur amor creaturarū: ergo nec Verbum ex notitiâ earūdem: nam ita se habet dilectio creaturarū ad processionem Spirit. S. sicut cognitio earūdem ad productionem Verbi: vtraque enim est extrinseca Deo, & nullā addit nouā perfectionem Deo. 10. Ex illo obiecto per se procedit Verbum, ex cuius notitiâ beatur intellectus Patris: sed ex notitiâ creaturarū nō beatur intellectus Patris: alioqui Deus in suâ beatitudine dependeret à creaturis. Et *confir. nostra beatitudo non pender à notitiâ creaturarū. Maior. prob. Verbū procedit vt intellectualis imago, & vt intrinsecū cōplementum essentialis beatitudinis Patris.* 11. Si Verbum procederet ex cognitione creaturarum sequeretur, Patrem prius cognoscere creaturas, quæ eas cognoscere Filius & Spiritus: consequens est falsū: nam omnes tres personæ ex æquo respiciunt creaturas; sicut omnes tres ex æquo eas produunt, & amant,

12. In Deo priora sunt illa, quæ nullū dicunt respectū ad extra iis, quæ aliquem respectū dicunt ad extra: productio Verbi nullū dicit respectū ad extra; cognitio verò creaturarū dicit respectū ad extra. Igitur prior est productio Verbi, quæ cognitio creaturarū. Maior. prob. ea sūt priora in Deo, quæ sūt intimiora: intimiora autē sunt, quæ nullū dicunt respectū ad extra: nã hæc præsupponuntur ad ea, quæ respectū dicunt, *Confir. nō esset cognitio diuina ordinata, si*

111.
Ad fund. 3.

1. Sent.
Negant.

114.
Prob. 1.

115.
Prob. 3.

116.
Prob. 4.

117.
Prob. 5.

118.
Prob. 6.

119.
Prob. 7.

120.
Prob. 8.

121.
Prob. 9.

122.
Prob. 10.

Confir.

123.
Prob. 11.

124.
Prob. 12.

Confir.

dinata, si

si prius cognosceret creaturas, quam productionem Verbi; nam prius cognosceret aliena & extrinseca, quam propria & intrinseca. 13. Prius ratione, quam Deus cognoscat creaturas ut possibiles, cognoscere debet seipsum ut completum principium earum: ergo prius ratione, cognoscit seipsum subsistentem in tribus suppositis relatiuis: ergo prius ratione, producit Verbum. Antea constat: qui cognoscit effectus per causam, sicut cognoscit Deus creaturas possibiles per suam omnipotentiam: debet prius cognoscere causam in ratione principij, productiui perfecte completam, quam cognosceret effectus ab ipsa producibiles; cum prior sit causa in seipsa perfecte completa in ratione principij, quam sint possibiles effectus ab ipsa promanabiles: nam hi necessario supponunt illam. Prior conseq. patet causa non est vltimo completa in ratione principij productiui, nisi per suppositum: sunt n. actiones suppositi, non nature. Sed Deus non nisi in tribus suppositis relatiuis Patris & Filij & Spiritus S. complete subsistit: ergo. Posterior prob. cum n. debeat Deus necessario precognoscere seipsum, ut in tribus suppositis subsistentem, & non possit seipsum precognoscere abstractiue, cum hæc cognitio imperfectionem inuoluat in Deo; sed intuitiue, necessario hæc cognitio supponit personas actu existentes, atque adeo productas. Ergo prius, quam cognoscat creaturas ut possibiles, producit Verbum.

SECVNDA affirmat, Verbum per se procedere ex notitia possibilium. Hæc communior; colligitur ex S. Tho. 1. p. q. 34. art. 1. ad 3. Alen. 1. p. q. 62. me. 1. art. 4. Ponau. in 1. dist. 27. p. 2. ar. 1. qu. 2. Richar. art. 2. qu. 3. eam docent Gabriel in 1. dist. 27. qu. 3. ar. 3. Palati. disp. 2. sine, Caiet. 1. p. qu. 34. ar. 3. Zumel, Bannez. Molina, Valen. ibid. Torres qu. 27. ar. 5. 3. p. sue disp. Suarez lib. 9. de Trinit. cap. 6. Ruiz disp. 63. sec. 1. Granad. disp. 6. Zuniga disp. 9. dub. 6. Dico 1. Verbum vi suæ originis per se procedit ex notitia possibilium. Prob. 1. ex August. 15. de Trinit. cap. 14. vbi docet, Verbum esse de his omnibus, quæ sunt in scientia Patris. Particula aurem, De, præsertim in doctrinâ August. processionem per se importat ab eo, de quo dicitur terminus procedere: nam eodem modo Verbum dicitur procedere de his, quæ sunt in scientia Patris, ac de substantia Patris. Sed respectu substantiæ Patris particula De denotat perfectitatem principij: ergo etiam respectu eorum, quæ sunt in scientia Patris, denotabit perfectitatem: saltem termini per se terminantis, ut infra. Vnde addit: Sciunt igitur inuicem Pater & Filius; sed ille gignendo, hic nascendo. At Verbum per se procedit ex ijs, quæ accipit vi suæ natiuitatis: quia hæc per se requiruntur ad eius productionem: est enim natiuitas seu origo passiva Verbi, principium communicationis Verbi, vt modificatum relatione producti. Igitur si Verbum vi suæ natiuitatis & originis accipit omnia, quæ sunt in scientia Patris, ea omnia sunt per se requisita ad productionem ipsius. Non potest autem August. intelligi etiam de creaturis ut futuris, quia licet cum notitia futurorum, non tamen de notitia futurorum procedit Verbum.

Prob. ratione: 1. De ratione Verbi ut sic, est procedere vt declaratiuum Dicentis; vt constat ex quidditate Verbi: ergo de ratione Verbi increati est, procedere vt perfecte manifestatiuum Patris Dicentis. ergo procedere vt declaratiuum possibilium. Igitur de ratione eiusdem erit, procedere ex cognitione possibilium. Prima conseq. patet, nam de ratione Verbi increati est, procedere infinitum

in tota latitudine Verbi possibilis. Sicut de ratione Dicentis increati est dicere illimitate in tota latitudine dictionis possibilis. Et de ratione cuiuscunque perfectionis increate est, esse infinitam in tota latitudine eius perfectionis, in qua supponitur: nam ratio increati est ipsa ratio infinitatis, cum sit ratio entis à se à nullo dependentis: ergo coniuncta cum qualibet perfectione reddit illam formaliter illimitatam in eâ ratione, in qua illam contrahit. Secunda conseq. prob. esse declaratiuum possibilium est aliqua perfectio intrinseca Verbo, nam per illam constituitur exemplar & practicum principium productiuum creaturarum: vnde maxima perfectio deest Verbo, si hanc perfectionem non haberet. Igitur si vi suæ originis, procedere debet perfecte manifestatiuum omnium manifestabilem, vt eiusdem originis procedere debet vt declaratiuum & expressiuum possibilium: siquidem hæc continentur inter obiecta declarabilia, ad quæ Verbum vi suæ infinitæ perfectionis se extendere debet. Vlt. ma conseq. elucet: non potest Verbum vi suæ originis procedere, vt declaratiuum possibilium, nisi vi suæ originis procedat ex notitia earum: cum non alio modo Verbum manifestet obiecta, quam per eorum notitiam, quam vi suæ originis accipit à Dicente. Confir. Eâ perfectitate Verbum adæquatur notitiæ Patris, quæ perfectitate notitia Patris adæquatur propriæ essentiæ, vt est species intelligibilis omnium: sed notitia Patris per se adæquatur propriæ essentiæ, vt est species intelligibilis tam sui, quam creaturarum: ergo etiam Verbum per se adæquatur notitiæ Patris, vt est notitia tam essentiæ, quam creaturarum. Maior prob. eâ perfectitate Verbum procedit ex notitiâ dicentis, quæ perfectitate notitia dicentis procedit ex specie intelligibili obiecti dicibilis: ergo eâ perfectitate Verbum diuinum procedit ex notitiâ Patris dicentis, quæ perfectitate notitia Patris dicentis procedit, (vt more nostro loquar) ex diuina essentiâ, vt specie intelligibili omnium dicibilium. Minor ostend. quidquid per se includit species obiecti, per se etiam includit notitia actualis obiecti; cum hæc sit propria proles illius. At diuina essentia per se includit perfectionem speciei intelligibilis possibilium; ergo & eius actualis notitia; nam hæc per se postulat adæquari illi.

SECVNDA: Verbum per se, & vi propriæ originis procedit cum omni perfectione, quam per se dicit cognitio increata Patris. Sed hæc per se dicit expressionem possibilium: ergo hanc per se accipit Verbum vi suæ originis. Maior constat; nam eas perfectiones per se vi originis accipit Verbum, quæ per se includuntur in eius formali origine: cum igitur formalis origo Verbi sit increata notitia Patris, quidquid per se includitur in notitiâ increatâ Patris, per se etiam & vi originis accipit Verbum. Minor prob. notitia increata est per se illimitata in tota latitudine notitiæ possibilis: ergo per se dicit expressionem totius entis possibilis. Nec refert; quod talis notitia sit obiecti extrinseci: nam esto obiectum expressiuum sit extrinsecum, ipsa tamen exprimendi vis intrinseca est, & vitalis in Deo. Sicut esto; effectus ad extra producibilis sit extrinsecus Deo; quia tamen ratio producendi est intrinseca Deo, potentia productiua ad extra est intrinseca perfectioni Dei: nam sicut effectus ad extra producibilis supponit positiuam perfectionem productiuam ad intra: ita obiectum ad extra expressibile, supponit positiuam perfectionem expressiuam ad intra: quæ non minus, quam virtus producendi, est perfectio intrinseca Deo. Confir.

115.
Pr. 12.

Prologium
Philos. &
Theolog.

116.
Vera sent. 2.

117.
1. Conci. pr. 1
ex Aug. &
particula
De.

118.
Prob. sent.
triplici ra.
tione 1.

à priori.

Ergo de ratione Verbi est esse manifestatiuum possibilium:

Ergo procedere ex cognitione possibilium.

129.
Conf.

130.
Ratio 2.

131.
Confir.

se habet in Deo cognitio expressiva divinæ essentia respectu cognitionis expressivæ creaturarum: sicut se habet potentia productiva divinarum personarum respectu potentia productivæ creaturarum: nam sicut illa ad essentiam comparatur ut ad obiectum primum, ad creaturas vero ut ad secundarium: ita hæc ad divinas personas comparatur ut ad terminum primum, ad creaturas ut ad secundarium. Sed potentia non solum dicit perfectionem intrinsecam in Deo, ut est productiva termini primarij, sed etiam ut est productiva secundarij. ergo & cognitio non solum dicit perfectionem intrinsecam in Deo, ut est expressiva obiecti primarij, sed etiam ut est expressiva secundarij. **TER TIA.** Verbum per se procedit ex cognitione comprehensivâ Deitatis; ergo per se procedit ex cognitione possibilium. Quia impossibile est, comprehendi Deitatem, non comprehensâ eius omnipotentiam. At nequit comprehendi omnipotentia, non comprehenso eius obiecto: & obiectum omnipotentia est ens possibile: Antec. prob. Verbum per se procedit ex cognitione perfectissimâ; hæc autem est cognitio comprehensivâ Deitatis. Et alioqui, contra *August. cit.* Verbum ut suæ originis non procederet per omnia simile & adæquatum Patri; siquidem non adæquaretur illi in notitiâ possibilium, quam per se includit cognitio notionalis Patris, quâ increata notitia est. Vnde ut suæ originis Verbum non acciperet omnem perfectionem per se spectantem ad notitiam Patris. Quare siue dicamus, Deum unico intuitu formaliter & virtualiter indivisibili cognoscere suam omnipotentiam, & creaturas posibles, cum eâ essentialiter connexas, ut effectus cum causâ, siue diverso intuitu virtualiter distincto; semper verum erit, cognitionem possibilium per se pertinere ad comprehensionem omnipotentia; atq. ad eam ad completam originem Verbi, quod per se postulat procedere ex notitiâ comprehensivâ Deitatis.

DICO 2. Creaturae posibles ut cognita non concurrunt ad productionem Verbi per se originatiuè, sed per se tantum terminatiuè. Ratio: tunc solum obiectum concurrat originatiuè, quando concurrat ut species intelligibilis ad actum sui representativum. Verbum autem increatum non producit, quatenus est actus representativus obiecti, cum ille sit essentialiter improductus, & solum communicetur Verbo, sed quatenus est persona, ad quam per se non concurrat obiectum, sed suppositum Patris. Vnde suppositum Patris considerari potest, modo ut obiectum paternæ intellectiois, & sic ad productionem Verbi non concurrat, nisi ut primarius terminus intellectiois, quæ per se ut originis communicatur Verbo: eodem modo concurrunt reliquæ personæ, & creaturae posibles, nisi quod creaturae concurrant ut terminus secundarius, per se tamen requisitus ad completam originem Verbi. 2. modo, ut naturale suppositum Patris; & sic ad productionem Verbi concurrat, ut principium originatiuum. Eodem modo considerari potest essentia divina & quodlibet attributum ipsius, vel in ratione obiecti per se primario terminantis intellectioem Patris, vel in ratione principij communicativi: 1. modo terminatiuè tantum; 2. modo communicatiuè concurrat ad productionem Verbi. Ex his colligitur, falsas esse has locutiones: *Verbum est à seipso vel ex seipso, Spiritu S. vel creaturis;* rectè tamen dici, *esse à Patre, vel ex Patre.* Ratio: particula *A* & *Ex* denotant originem unius ab alio. Cum igitur Verbum non procedat à

seipso, vel à Spiritu S. aut à creaturis originatiuè, sed solum à Patre, respectu solius Patris, erunt predictæ locutiones veræ. Præterea falsæ sunt istæ. *Verbum est de seipso; de Spiritu S. aut de creaturis:* rectè tamen dicitur, *esse de Patre, vel de substantiâ, aut de sapientiâ & virtute Patris.* Ratio: particula *De* importat consubstantialitatem termini cum principio, connotatâ origine inter terminum & principium. Quia igitur hanc consubstantialitatem non habet Verbum cum creaturis, non dicitur *esse, vel procedere de creaturis:* & licet hanc consubstantialitatem habeat cum seipso, & cum Spiritu S. quia tamen non habet à seipso, vel à Spiritu S. originem, quam connotat particula, *De*, dici non potest, *esse de seipso vel de substantiâ Spiritu S.* Vnde respectu creaturarum hæc locutio est falsa, & defectu consubstantialitatis, & defectu originis, respectu vero sui, & Spiritu S. solum defectu originis & actus communicationis. Hinc tamen non obstat, quin Verbum dici possit *sui ipsius, Spiritu S. & creaturarum Verbum;* quia hoc importat respectum representantis ad representata, & manifestantis ad manifestata: Verbum autem perfectissimè representat, & manifestat seipsum, Spiritu S. & creaturas.

Ad 1. Resp. Anselmum loqui de creaturis, existentibus in aliquâ differentiâ temporis. nam de possibilibus c. 33. docet, eas eodem Verbo, eademque necessitate dici, quâ Deus dicit seipsum: nam illæ semper manent in ipsâ arte Dei invariata & immutabiles, siue in seipsis existant, siue factæ dissolvantur. **Ad 2. Neg. simpliciter maior.** Verbum. n. non solum per se procedit ex ijs, quæ ad eius productionem requiruntur originatiuè, sed etiam ex ijs, quæ requiruntur terminatiuè, **Ad 3.** tam Verbum, quam possible summâ habent necessitatem essendi, licet Verbum illam habeat positivè & à se; creaturae negativè & ab alio: sc. hæc considerari possunt, vno modo per respectum ad omnipotentiam Dei, à quâ denominantur posibles, quo pacto consequuntur omnipotentiam Dei, ut passio suum principium: 2. modo in ordine ad seipsas, per non repugnantiam, quam habent ad existendum; quo pacto præsupponuntur ad omnipotentiam Dei, ut obiectum ad suam potentiam. Vtroque modo consideratæ summam habent necessitatem essendi & 1. modo eandem, quam omnipotentia Dei, quæ talem possibilitatem ex se necessariò infert, ob summam plenitudinem suæ perfectionis: etsi talem necessitatem Deus habeat à se, creaturae à Deo: sicut eandem necessitatem essendi habet passio & principium; licet illa dependet, & ab alio; hoc independent, & à se. Quæ diversitas non facit, ut vna necessitas sit maior aliâ in formali ratione necessitatis, sed tantum ut vna sit perfectior aliâ. Nec minorem necessitatem habent consideratæ 2. modo per ordinem ad non repugnantiam, quam habent ad existendum. Nam cum hæc non repugnantia sit pura negatio, & pura negatio à nullo pendeat, neque à Deo; à quo non potest nisi positivum ens pendere, habebit necessitatem in suo genere summam. Nam summa necessitas est, quæ ut sit vel non sit, à nullo nullo pendet; idè quippe Deus in suo esse positivum est summè necessarius, quia in suo esse positivum à nullo pendet, ne à seipso quidem, nisi in genere causæ formalis. Igitur creaturae, eum secundum hanc non repugnantiam sint purum nihil, habebunt necessitatem in suo genere summam. Dixi in suo genere; nam hæc summa necessitas fundatur in summâ imperfectione & nihilitate totius entis: contra verò necessitas, quam habet Deus, fundatur in summâ perfectione & plenitudine totius entis possibilis. Igitur

132.
Ratio 31133.
Concl. 2. à
fortiori ex n.
100. supra.
Concurrat
originatiuè
species intel.
lig.134.
C. roll. 2

Ratio

Locutio ex
duplici des.
ctu falsa.135.
Ad 1. Ansel.
mum.136.
Ad 2.137.
Ad 3.Possibile ne
cessarium.

Ex Deo.

Ex se.

Negatis à
nullo nullo pender.

Purum nihil.

138.

Igitur concedo, Verbum habere eandem necessitatem essendi, quam habet Deus ipse, nempe positivam & à se; eandem verò non habere creaturas; nego tamen eas non habere aliam necessitatem in suo genere etiam summam, modo supra declarato. Et concedo, sublatis possibilibus, non tolli Deum quoad eas perfectiones, quæ nullam connexionem habent cum creaturis; nego tamen non tolli quoad eas saltem perfectiones, quæ connexionem habeat cum possibilibus. Quare sublatis possibilibus tolleretur à Deo perfectio omnipotentia, artis, & exemplaris, non quidem propter dependentiam harum perfectionum à creaturis, sed propter perfectionem, quam ipsæ possibiles necessario supponunt in Deo.

139.
Ad 4.

Ad 4. Aliqui negant antec. putant n. in Deo esse realem ordinem & respectum transcendentem ad creaturas possibiles. Sed falsum est, cum omnis ordo realis aliquam importet dependentiam, præsertim quando talis ordo est ad terminum diversæ naturæ. Quare disting. antec. Est Deus absolutus ab omni ordine reali ad creaturas, concedo; ab omni connexionem cum creaturis, nego; idque non ob imperfectionem, aut dependentiam ipsius à creaturis, sed ob summam plenitudinem essendi, & dependentiam creaturarum ab ipso. Unde disting. consequ. producit Deus Pater Verbum independentem à notitia creaturarum originatiuè; concedo; terminatiuè, nego. Nam hoc non est aliud, quam non posse producere Verbum, nisi ex perfecta notitia Deitatis, quæ per se etiam affert notitiam creaturarum, ut termini per se connexi cum omnipotentia Dei. Eodè modo resp. ad prob. consequ. Deum non producere Verbum dependentem à creaturis originatiuè, sed solum terminatiuè; idque propter connexionem, quam creaturæ possibiles habent cum omnipotentia Dei, ex cuius notitia per se procedit Verbum.

Deum conno-
xum enim pos-
sibilis.

140.
Ad 5.

Ad 5. Nego antec. nam sublatis possibilibus, Verbum non procederet, ut exemplar, ars, & virtus productiva creaturarum; quæ perfectiones cum sint intrinsecæ Verbo, non procederet Verbum cum omnibus perfectionibus, cum quibus de facto procedit, sublatis creaturis possibilibus. Ad confir. resp. sublata quâlibet creaturâ possibili, non processurum Verbum cum totâ eâ plenitudine essendi, cum quâ de facto procedit, non propter sublationem creaturæ, sed propter sublationem illius perfectionis divinæ, quâ talis creatura per se supponit in Deo. Cum enim creaturæ supponat intrinsecam perfectionem in Deo, à quâ formaliter habent, ut sint possibiles, hoc ipso, quod tollitur aliqua possibilis, tollitur aliqua perfectio in Deo, quâ talis supponebat in Deo, & à quâ formaliter denominabatur possibilis. Sicut sublato aliquo effectu sublunari possibili, tollitur plenitudo virtutis solaris, quam talis effectus de facto supponit in virtute productivâ solis. Cæterum, ut hæc, & similia argu. aliquid concludant, supponere debet possibilitatem creaturarum, ac concludere, cognitionem earum non esse per se requisitam ad productionem Verbi: Alioquin si supponatur impossibilitas creaturarum, tollitur ista necessitas, ut debeat Verbum procedere ex cognitione earum, sed potius tunc processurum Verbum ex cognitione impossibilium. Verum sicut tunc, propter necessariam connexionem, quâ possibiles de facto habent cum omnipotentia & scientia Dei, sequeretur, aliam in Deo fore potentiam ac scientiam; non propter dependentiam Dei à creaturis, sed propter necessariam exigentiam & connexionem Deitatis cum creaturis; quæ esse potest sine illâ dependentia à creaturis: ita sequeretur tunc aliud fore Verbum ab isto, quod de facto in Deo est: eo quod illud non haberet eam perfectionem potentia &

Ad confir.

141.
Supponitur
possibilitas.

scientia: quâ nunc habet, licet sub eâ hypothese talis perfectio non esset per modum privationis, sed puræ negationis, qui non esset debita Verbo; cum iam supponeretur impossibilis, & nulla perfectio impossibilis sit debita Deo.

Ad 6. Nego consequ. quia licet prius Pater cognoscat suam essentiam, quam creaturas, non tamen prius producit Verbum, quam cognoscat creaturas: nam prius ratione, quam producat Verbum, cognoscere debet suam omnipotentiam, quæ ratione præcedit productionem Verbi; nequit autem cognoscere suam omnipotentiam, nisi cognitis possibilibus ut terminis per se cum illâ connexis: atque adeo prius ratione, quam producat Verbum cognoscere debet creaturas, ut terminos cum omnipotentia necessariò connexos. Ad prob. aio, cognitionem Patris prius ratione terminari non tantum ad ea, quæ sunt perfectiora & intimiora, sed etiam ad ea, quæ cum prioribus essentiali connexionem habent: quia igitur creaturæ possibiles essentiali connexionem habent cum omnipotentia Dei, quæ prior est productione Verbi, etiam ipsæ prius ratione cognoscuntur, quam producat Verbum. Ad 7. Nego antec. Ad prob. neg. maior, tunc quia creaturæ ut futuræ nullam habent essentiali connexionem cum Deo, sicuti habent ut possibiles. Tunc quia cognitio futurorum nihil exprimit, quod non exprimat cognitio possibilium: at non quidquid exprimit cognitio essentiali divinæ, exprimit cognitio possibilium. Siquidem cognitio essentiali divinæ non exprimit creaturas secundum esse creatum & participatum uniuscuiusque, quod exprimit cognitio ipsa possibilium. Atque adeo cognitio possibilium addit novam aliquam expressionem supra expressionem essentiali: cognitio verò futurorum nullam addit novam expressionem supra expressionem possibilium. Eo quod quidquid est futurum prius fuit possibile: ac proinde nihil novi exprimi potest cognitione futurorum, quod non fuerit expressum cognitione possibilium. Ad 8. Nego sequel. sc. ad rationem propriam imaginis non sat est, procedere ab aliquo ut ab obiecto per se terminante, nisi etiam procedat ab obiecto, vel principio per se originante. Verbum non procedit à possibilibus ut ab obiecto, vel principio per se originante, sed solum per se terminante. Ad 9. Aliqui negant consequ. quia, ut in argum. dicitur, amor possibilium est liber, cognitio necessaria at iuxta principia de voluntate Dei, nego antec. nam Deus, ut *cit. disp.* non solum diligit necessariò seipsum, suamque essentiam, sed etiam omnes creaturas, ut terminos suæ omnipotentia. Unde quâ ratione Verbum procedit ex cognitione possibilium, ut ex obiecto necessariò & per se cognito cum omnipotentia Dei: eadem ratione procedit Spiritus S. ex amore earundem possibilium ut ex obiecto necessariò & per se dilecto cum omnipotentia Dei. Neque est absurdum, Spiritum S. dici amorem creaturarum, sicut Verbum dicitur Verbum creaturarum. Ad 10. Dist. maior. ex illo tantum obiecto per se procedit Verbum, ex cuius notitia intellectus Patris beatur essentialiter, nego; ex cuius notitia beatur saltè completivè & conaturaliter, concedo: modò ex notitia possibilium intellectus Patris non beatur essentialiter, cum essentialiter tantum beatur ex notitia essentiali & personarum, beatur tamè completivè & conaturaliter: quia non cæsetur naturaliter completa beatitudo Patris, nisi se extendat ad terminos suæ omnipotentia. nam ut sic creaturæ aliquo modo pertinent ad omnipotentia Dei. Confir. sine distinctâ notitia creaturarum non est cognitio Deitatis completa in ratione perfectæ comprehensionis; ergo nec in ratione beatitudinis; cum beatitudo Dei consistat in perfectissimâ cognitione deitatis. Eodè modo resp.

142.
Ad 6.

143.
Ad 7.

144.
Ad 8.

145.
Ad 9.

146.
Ad 10.

Ad confir.

ad confir. beatitudo nostra completur saltem conaturaliter à notitiâ creaturarum in Verbo. Ad 11. non est absurdum, sed planè necessarium, ut Pater cognitione notionali priùs cognoscat creaturas, quàm eas cognoscat Filius & Spiritus S. licet cognitione essentiali non priùs Pater, quàm omnes personæ simul, eas cognoscat. Pari modo amor creaturarum quatenus eo Pater & Filius constituuntur ut proximum principium spiratum Spiritus S. dicitur amor notionalis, eoque priùs ratione Pater & Filius diligunt creaturas, quàm eas diligit Spiritus S. Quatenus verò est amor essentialis, non priùs eo vna persona, quàm reliquæ omnes simul creaturas diligunt. Neque vllum est absurdum, ut eadem notitiâ & dilectio secundum vnam rationem sit prior & notionalis, vniusque tantum personæ propria, secundum alias verò essentialis & omnibus personis communis. Ad 12. nego minor. constat. n. ex communi sent. *Schol.* Verbum inuoluerè respectum ad creaturas, non realem, sed rationis. Nam hoc ipso quod procedit ex notitiâ creaturarum, procedit cum respectu rationis ad illas. 2. Nego maior. nam omnipotentia in omnium sent. est prior productione Verbi, cum ex illius cognitione procedat Verbum, & tamen omnipotentia dicit respectum rationis ad creaturas, cum nequeat concipi sine illis. Ad prob. 1. falsa est maior: cum n. in Deo omnia sint essentialia, non sunt alijs alia intimiora, sed omnia æquè intima & quidditatiua. 2. Concedo maior. quando aliquid non obstat, obstat autè interdù prioritas alicuius perfectionis conexione habentis cum extrinsecis obiectis, qualis est perfectio omnipotentia, ratione præcedentis productionem Verbi, & simul connexionem habentis cum possibilibus. Esto igitur productio Verbi sit intimior omnipotentia, quia tamen Verbum procedere debet ex cognitione omnipotentia, & cum ipsâ cognitione omnipotentia est per se necessario connexa cognitio possibilium, priùs ratione cognoscuntur omnipotentia & creaturæ, quàm producat Verbum. 3. Non valet in diuinis ex vnâ prioritate aliam inferre. In proposito autem ex prioritate cognoscendi Verbum insertur prioritas producendi Verbum: cum tamen ex vi argu. tantum sequatur productionem Verbi debere priùs ratione cognosci, quàm cognoscantur omnipotentia & creaturæ possibiles. Ad confir. neg. sequela: nam creaturas cognoscit ut necessario connexas cum propria perfectione omnipotentia. Vnde non cognoscit illas, ut omnino alienas, sed ut terminos propriæ perfectionis. Cæterum ex eo quòd debeat Verbum posterius produci, quàm cognoscatur omnipotentia & creaturæ non necessario sequitur, quòd debeat etiam posterius cognosci, quàm cognoscatur omnipotentia & ipsæ possibiles: nam posset posterius produci, quàm cognoscatur omnipotentia & possibiles, & simul priùs ratione cognosci, quàm eadem potentia & creaturæ cognoscantur, ut mox constabit.

Ad 13. Nego vlt. conseq. siquidem non implicat, Deum, priùs ratione, quàm producat Verbum, cognoscere Verbum, & reliquas personas diuinas; atque adeò priùs ratione, quàm cognoscat suam omnipotentiam & creaturas, cognoscere se ipsum, ut completum principium productiuum per triplicem subsistentiam relatiuam. Etenim dupliciter potest Pater priùs ratione, quàm Filium & Spiritum S. producat, illos cognoscere: vno modo ex vi cognitionis comprehensiuæ propriæ essentialis; alio modo ex vi cognitionis comprehensiuæ

virtutis generatiuæ & spiratiuæ. 1. modo cognoscit illos priùs ratione, quàm cognoscat suam omnipotentiam, & creaturas. Nam comprehendendo suam essentiam, cognoscit illam ut essentialiter exigentem tres personalitates relatiuas; & quia hæc exigentia est priùs cognoscibilis, quàm omnipotentia, cum sit in ordine ad perfectiones intrinsecas, omnipotentia verò per ordinem ad terminos extrinsecos, priùs ratione Deus cognoscit tres personalitates, ut terminos intrinsecos quos exigit essentia, quàm omnipotentiam & creaturas. Cognoscit autem in hoc signo rationis Deus tres personalitates, vel ut eminenter contentas in essentia, vel ut probabilius puto, etiam ut existentes in se ipsis priùs ratione, quàm eas producat: cum non repugnet, idem secundum diuersas rationes concipiendum esse priùs & posterius ratione, *ut supra.* Nam hoc non est aliud, quàm idem secundum vnam formalitatem concipiendum esse cum connexionem ad vnam perfectionem, secundum aliam verò formalitatem concipiendum esse cum connexionem ad aliam. 2. modo; non priùs Deus cognoscit suas personalitates, quàm cognoscat omnipotentiam & creaturas. Quia hoc 2. modo cognoscit Deus suas personalitates ex comprehensione virtutis generatiuæ & spiratiuæ, quæ in meâ sent. consistunt in ipsis relationibus paternitatis & spirationis actiuæ, quæ sunt ratione posteriores omnipotentia; quia hæc immediatè sequitur ad Deitatem, illæ verò ad deitatem, ut determinatam per notionalia: ac proinde priùs ratione cognoscitur omnipotentia & creaturæ, ut immediatus terminus ipsius, quàm vis generatiua & spiratiua; & consequenter quàm Filius & Spiritus S. ut immediati termini earum. **D I C E S.** Intimiorè connexionem habet omnipotentia Dei cum reliquis perfectionibus intrinsecis Dei, quàm cum possibilibus; ergo priùs ratione cognoscitur cum connexionem ad reliquas perfectiones intrinsecas, quàm cum connexionem ad creaturas extrinsecas: atque adeò priùs cognoscitur productio Verbi, & personæ omnes, quàm creaturæ. Nego antec. nam licet creaturæ sint extrinsecæ omnipotentia, quia tamen pertinent ad obiectum quasi specificatiuum illius, absque quo cognosci non potest, sunt magis in cognoscendo intrinsecæ, quàm perfectiones intrinsecæ Deo. Repugnat enim cognosci specificatum absque suo specificatiuo, vel quasi specificatiuo. Reliquæ verò perfectiones diuinæ solam habent connexionem subiectiuam cum omnipotentia Dei, quæ est longè minor connexio, quàm connexio in ratione specificantis, vel quasi specificantis. Ad argu. concedo, priùs ratione, quàm Deus cognoscat suam omnipotentiam, & creaturas, cognoscere se ipsum, ut completum principium productiuum ad extra per triplicem hypostasim, ex vi cognitionis comprehensiuæ suæ essentialis, ratione præcedentis cognitionem omnipotentia & possibilium. Nego tamen inde sequi, debere priùs ratione producere Verbum & Spiritum S. nam sufficit, ut illos intuitiuè cognoscat vel ut eminenter contentos in ipsâ essentia, vel in se ipsis actu existentes, priùs ratione sub vno tantum genere, licet sub alio eos cognoscat origine posteriores.

147.
Ad 11. dist.
conseq.

148.
Ad 12.

Resp. 2.

Ad prob.
resp. 1.

3.

149.
Ad conf.

150.
Ad 13.

Filius cognoscit primam
origine
quam producat.

Rath.

151.
Diu.

Resp.

SECTIO V.

An Verbum per se procedat ex cognitione futurorum?

152.
Absoluta.

Conditiona-
ta.

153.
Affirmans.

154.
Probat.

155.
Ratio 1.

156.
Ratio 2.

F V T V R A in duo diuiduntur genera, in absolu-
ta, & conditionata. Absoluta sunt, quæ vi ali-
cuius decreti diuini in aliquâ differentiâ temporis
extitura sunt: Conditionata verò quæ nunquam
extitura sunt, extitura autem fuissent, si hæc aut
illæ circumstantiæ appositæ fuissent. quæ quia
appositæ non sunt, de facto nunquam futura sunt.
Ea tamen certò cognoscit Deus per ordinem ad
illud idem esse, quod sub conditione habent, quod-
que actu habitura essent, si hæc aut illæ circum-
stantiæ apponerentur. De vtriusque controuersia
est, an Verbum per se procedat ex cognitione eor-
um. **P** A T R I A sent. affirmat: *Valen. 1. p. q. 34. pu. 2. & l. 4. de Trinit. c. 3. Zuniga disp. 9. dub. 7. Ruiz disp. 63. sect. 4.* qui non absolute, sed ex sup-
positione, quod in aliquâ differentiâ temporis
producentæ fuerant aliquæ creaturæ, docet Ver-
bum per se procedere ex cognitione earum vt exi-
stentium. Eodem modo philolophantur de pro-
ductione Spiritus S. qui per se non solum postu-
lat procedere ex amore necessario possibilium, sed
etiam ex libero amore existentium. Prob. 1. auth.
*August. 15. de Trin. c. 14. vbi docet, Verbum nasci
de his omnibus, quæ sunt in scientiâ Patris: at
in scientiâ Patris non solum sunt creaturæ possi-
biles, sed etiam existentes. Expressus in tract. 21.
in Ioan. 5. Pater diligit Filium, & omnia demonstrat
ei, quæ ipse facit. Dicendo enim, inquit, Filio quod fa-
cturus erat Pater per Filium, ipsum Filium genuit, per
quem faceret omnia. Idem docet Ansel. in monol. à
cap. 28. ad 44. cui subscribit S. Th. 1. p. q. 34. art.
1. ad 3. Pater intelligendo se, & Filium, & Spiritum S.
& omnia alia, quæ eius scientiâ continentur, concipit
Verbum, vt sic tota Trinitas Verbo dicatur. Nec potest
intelligi de creaturis tantum possibilibus, nam ex
earum notitiâ in sent. S. Th. procedit Verbum, ex
quarum amore procedit Spiritus, at in eius sent.
Spiritus non solum procedit ex amore necessario
possibilium, sed etiam ex libero existentium. Mi-
nor constat ex q. 37. art. 2. ad 3. vbi Pater, inquit,
non solum Filium, sed etiam se, & nos diligit Spiritus S.
quia diligere, prout notionaliter sumitur non solum im-
portat productionem diuina persona, sed etiam personam
productam per modum amoris, qui habet habitudinem ad
rem dilectam. Vnde sicut Pater dicit se, & omnem creatu-
ram Verbo, quod genuit, in quantum Verbum genitum sas-
ficienter representat. Patrem & omnem creaturam; ita
diligit se & omnem creaturam Spiritu sancto in quantum
Spiritus sanctus procedit vt amor bonitatis prima, secun-
dum quam Pater amat se & omnem creaturam.*

Prob. ratione 1. Verbum per se postulat proce-
dere, vt forma & exemplar omnium, quæ sunt in
mente paternâ, teste *Aug. 6. de Trin. c. 10. Verbum per-
fectum, cui non desit aliquid, & ars quadam omnipotentis
atque sapientis Dei plena omnium rationum viuientium in-
commutabilem.* Est autem exemplar & ars, etiam
respectu futurorum in aliquâ differentiâ temporis.
2. Verbum per se postulat procedere ex noti-
tiâ perfectè comprehensiuâ Dei: at hæc non solum
dicit comprehensionem Deitatis omnipotentis,
& possibilium, sed etiam liberorum decretorum
Dei, & futurorum. Nam perfectissima comprehen-
sio est cognitio omnium, quæ quocunque modo
spectant ad rem comprehensam: sed contingentia

spectant ad Deum, vt effectus ipsius liberae volun-
tatis: ergo. **C**onfir. 1. Decretum liberum, supposito
quod est in Deo, est aliquid Dei; ergo spectat ad
obiectum Diuine comprehensionis. 2. Diuina cog-
nitio est summa, & adæquata Diuinae cognoscibili-
tati, & quâ maior excogitari non potest: ergo non
solum se extendit ad obiecta necessaria, sed etiam
ad contingentia connexa cum libero decreto Dei;
alioqui excogitari posset cognitio maior, quàm
quæ de facto in Deo esset. 3. Scientia visionis est
perfectio in Deo, quamuis non distincta à scientiâ
simplicis intellig. ergo Verbum per se postulat pro-
cedere cum tali perfectione. Quia postulat proce-
dere cum omni perfectione, quæ supponitur in sci-
entiâ Patris: quippe quod procedit illi per omnia
adæquatè simile. Antec. prob. Deus non respicit
contingentia puro respectu rationis, aut solâ con-
notatione extrinsecâ, sed intrinsecâ & vitali ex-
pressionem eorum, licet non diuersa à simplici intell-
ig. **C**onfir. hæc scientia est in Deo infinita, & ori-
ginæ præcedens in Patre non tantum radicaliter, sed
etiâ formaliter; ergo non est minus fecunda, quàm
simplex intellig. sc. hæc habet Patrem à se, non comu-
nicatâ ab alio. 4. Pater non solum loquitur Filio de
rebus possibilibus, sed etiâ de cōtingentibus: at Pa-
ter non est sufficienter constitutus in actu 1. ad lo-
quendum cum Filio de cōtingentibus per scientiâ sim-
plicis intellig. sed per scientiâ visionis. Ergo prin-
cipium producendi Verbum non est sola scientia sim-
plicis intellig. sed etiâ visionis. Minor constat, quia
per scientiâ simplicis intellig. Pater non cognoscit
cōtingentia, sed tantum necessaria. Nec potest lo-
qui, nisi de ijs, quæ nouit, cum nequeat Verbum esse
de incognitis. Maior prob. Pater omnia dicit Verbo
suo **C**onfir. Verbum est ipsum imperium Patris,
quo creaturarum productionem imperauit: ergo
Verbum per se terminatur ad creaturarum existentia:
ergo per se procedit ex earum notitiâ. Quia imperium
diuinum est practica cognitio eorum, quæ impe-
rantur: at non est practica cognitio rerum possibi-
lium, quia illæ non imperantur, vt fiant; ergo exi-
stentium: igitur ex earum notitiâ procedit per se
Verbum. De ratione Verbi est procedere ex scientiâ
omnium, quarum est expressiuum & declaratiuum:
at Verbum non solum est expressiuum & declaratiuum
veritatum necessariarum, sed etiâ contingentium: quia
Pater non solum manifestat Filio veritates neces-
sarias, sed etiam contingentes. **C**onfir. Quidquid
habent personæ productæ, habent à producente:
sed Filius habet scientiam, & Spiritus S. amorem
contingentium: igitur non à se, sed à producente.
6. Etsi Verbum simpliciter & absolute, nullâ factâ
suppositione per se non postulet procedere ex cog-
nitione futurorum, quia hæc potuerunt simpliciter non
esse, cum tamen Verbum non potuerit non esse,
ex suppositione tamen, quod in aliquâ differentiâ
temporis futuræ erant aliquæ creaturæ Ver-
bum per se postulat procedere ex cognitione ear-
um. Sicut licet Scientia diuina per se non pos-
tulet exprimere creaturas contingenter futuras;
ex suppositione tamen, quod illæ sunt contin-
genter futuræ, per se scientia diuina postulat il-
las exprimere. Et sicut ex suppositione, quod
aliquæ creaturæ, quæ de facto sunt possibles,
possibles non essent, scientia diuina non postula-
ret illas exprimere: ex suppositione tamen quod
de-facto illæ possibles sunt, per se postulat
illas exprimere. Vt è contrario, si aliqua quæ
possibilia non sunt, de facto possibilia essent,
per se scientia diuina postularet illa in se exprime-
re. ergo & Verbum quod per omnia debet diuinae

Conf. 1.

2.

157.
Ratio 3.

Conf.

158.
Ratio 4.

Conf.

159.
Ratio 5.

Conf.

160.
Ratio 6.

à fortiori.

scientiæ adæquari, quâlibet suppositione factâ, debet hæc omnia exprimere; idque per se, & vi suæ perfectionis, quâ debet scientiæ diuinæ per omnia adæquari.

161.

2. Sent. negat
variis.

SECUNDA sent. negans est communior: *Castell. I. p. q. 34. art. 3. Palat. in 1. dist. 27. sine, Molin. Bannez ibid. ad 3. Zúmel q. sua 1. Concl. 5. Vasquez disp. 163. cap. 3. Suarez libr. 9. de Trinit. cap. 7. Granad. disp. 7. & a fortiori sequitur ex sent. Scoti, qui non solum negat, Verbum procedere ex cognitione possibilem, sed etiam personarum.*

162.

Fund. triplex
1.

DICO I. Verbum non procedit per se ex cognitione creaturarum existentium. Fundam. 1. omnia libera in Deo sunt posteriora necessariis, omni posterioritatis genere: at scientia visionis existentium est libera; productio Verbi necessaria: ergo non potest Verbum per se procedere ex scientiâ visionis existentium. Quia nequit Verbum procedere ex scientia visionis, nisi scientia ipsa visionis sit prior Verbo, eiusque productione; cum omne principium sit prius eo, cuius est principium. Minor clara est; nam scientia visionis pendet à rebus futuris; res futuræ à libeto decreto Dei, quod potuit esse & non esse pro libertate Dei. Maior prob. omnis prioritas, & poster. in Deo, aut est actu, aut virtute: actu est sola prioritas & poster. originis: virtute sunt reliquæ prioritates & poster. fundatæ in essentiali connexionem & exigentiâ, quàm diuinæ perfectiones mutud inter se habent. Sed quæ sunt libera in Deo neutram habent prioritatem resp. ad necessarios: non virtuales; nam hæc fundatur in essentiali connexionem & exigentiâ, quam vna perfectio diuina habet cum alâ, sine qua vna nequit esse aut concipi. Idem enim intellectio est prior volitione, quia volitio habet necessariam connexionem cum intellectu, vt cum perfectione ad volitionem essentialiter præsuppositâ. Rursus idem volitio in ratione obiecti est prior intellectu vt comprehensiuâ, quia hæc in ratione intellectiois comprehensiuâ habet necessariam connexionem cum volitione in ratione obiecti naturaliter præsuppositi. At necessaria nullam habent connexionem cum liberis in diuinis; alioqui non essent libera. Nam libera sunt, quæ possunt esse, & non esse: quæ autem necessariam connexionem habent cum perfectionibus necessariis, non possunt esse, & non esse, sed necessariò sunt.

163.

Nec habent
prior. originis

Quod neque habere possint prioritatem originis, probo: Omnis prioritas originis in Deo, supponit aliquam prioritatem virtuales respectu eius, cuius est origine prius. At perfectio libera nullam supponitur habere prioritatem virtuales respectu eius, cuius est origine prior. Maior prob. idem Pater est prior origine Filio, & Spirator Spiritu S. quia tam Pater respectu Filij, quàm Spirator respectu Spiritus S. habet virtuales prioritatem, ratione cuius nequit Filius sine Patre, aut Spiritus S. sine Spiratore intelligi: quia quod est prius origine alio, est illi communicatum alicuius perfectionis: sed hoc ipso, quod est illi communicatum alicuius perfectionis, connexionem habet cum eo; atque adeò præter prioritatem originis, habet etiam prioritatem virtuales, quæ in huiusmodi connexionem fundatur. Confir. 1. quæ sunt libera, pendet à communi consensu, & deliberatione omnium personarum; nec sunt magis vnus, quàm alterius personæ, sed omnium communia; non enim procedunt ex aliquo principio notionali alicuius personæ proprio, sed ex essentiali communi omnium, nempe ex intellectu &

Ratio à
priori.

164.

Confir. 1.

voluntate omnium personarum communi: igitur nequeunt origine præcedere personas. Nam quæ origine præcedunt, supponuntur habere esse independens ab iis, quibus sunt origine priora, saltem quoad illud esse, quo sunt origine priora. Sed implicat, vt liberum decretum Dei quoad esse liberum, secundum quod præsupponitur origine prius respectu Filij & Spiritus S. sit independens à Filio & Spiritu S. quia secundum esse liberum pendet ab omnibus personis simul, sc. secundum hoc esse pendet à voluntate communi omnium personarum, ergo implicat, vt liberum decretum Dei quoad esse liberum origine præcedat Filium, & Spiritum S. Ex quo colligitur, in Deo necessaria præcedere libera prioritate subsistendi consequentiâ reali, in quâ re ipsa prius est separabile à posteriori. Quam prioritatem nonnulli vocant prioritatem in quo, quia vnum esse potest sine altero. 2. Nequit terminus habere maiorem necessitatem essendi, quàm habeat eius principium & origo: sed scientia visionis, & amor existentium habent esse contingens; Verbum autem & Spiritus S. habent esse necessarium: ergo nequeunt per se procedere ex scientiâ visionis, & amore existentium. Zuniga 1. negat 1. partem minoris: quia licet Deus carere potnerit determinatâ scientiâ visionis mundi futuri, non tamen carere potuit alterutrâ scientiâ, aut liberâ voluntate mundi futuri, vel negationis mundi futuri. 2. conced. Verbum & Spiritum S. esse liberos secundum quid, nempe quoad respectum illum, quem dicunt ad creaturas existentes. Sed contra vtrumque resp. cum processionem Verbi & Spiritus S. sint maximè naturales, & ab intrinseco determinatæ ad certum modum, debent habere semper vnum eundemque modum procedendi inuariabilem: non haberent autem, si modò procederent ex scientiâ visionis, & amore libero mundi futuri, modò ex scientiâ visionis negationis mundi futuri.

Secundum. Nequit Verbum ex eâ scientiâ per se procedere, ex cuius communicatione non accipit aliquam intrinsecam perfectionem: nam per se procedere ex aliquo est aliquam perfectionem ex illo accipere. Sed ex scientiâ visionis Verbum non accipit aliquam intrinsecam perfectionem, quam non acceperit ex scientiâ simplicis intellig. Nam quidquid est per se expressibile, repræsentabile, aut cognoscibile per scientiam visionis, id totum exprimitur, repræsentatur, & cognoscitur per scientiam simplicis intellig. quæ exprimit res secundum omnes rationes intrinsecas, & extrinsecas, & secundum omnes circumstantias, & variabiles, quas sub omni dispositione & hypothese possibili subire possunt: igitur nulla noua ratio intrinseca, aut circumstantia extrinseca exprimi potest scientiâ visionis, nec ex eâ Verbum procedere. Confir. si quid addit scientia visionis supra scientiam simplicis intellig. est sola extrinseca connotatio obiecti existentis in se ipso: sed hæc non potest esse fundamentum, vi cuius per se procedat Verbum ex scientiâ visionis. Quia nequit extrinseca connotatio esse ratio per se requisita ad processionem Verbi. Nam talis connotatio nullam intrinsecam perfectionem communicat Verbo. Maior prob. cum scientia visionis sit libera, & potuerit in Deo non esse, non potest supra scientiam simplicis intellig. addere aliquid intrinsecum, sed solam connotationem obiecti extrinseci. Explico si quis per visionem corpoream haberet obiectum visibile, ita perfecte expressum quoad omnia, antequam illud actu existeret, vt sub nullâ nouâ circumstantiâ posset vlti-

Conf. 1.

Respondet
Zuniga.

Contra.

167.
Fund. 1.Patet maior
ex terminis.

168.

Extrin. connotatio non
est perfect.

Nota.

rius exprimi, nullo modo mutari et intrinsecam visionem intuentis, quando illud postea actu existeret; eo quod nihil noui in eo existente videret, quod non vidisset per eius vitalem expressionem. Vnde solum adderetur extrinsecæ connotatio obiecti, actu in se ipso existentis.

Tertium fund. Nequit terminus per se procedere ex eo, quod accidit illi, & sine quo æquè perfectè processisset. At accidit Verbo, quod de facto connotet creaturas existentes, sine quibus æquè perfectè processisset quoad omnes suas intrinsecas perfectiones: nam accidens est, sine quo saluatur tota essentia rei: at sine connotatione creaturarum existentium saluatur integra essentia Verbi quoad omnes suas intrinsecas perfectiones: Nec talis connotatio aliquam addit perfectionem Verbo, alioqui aut Verbum carere potuisset aliquà perfectione, quam de facto habet, aut habere aliam, quam de facto non habet. Quod clariùs elucet in processione Spiritus S. qui carere potuit libero amore creaturarum existentium, vel habere alium aliarum existentium. Maior prob. non potest aliquid maiore perfectate requiri ad productionem rei, quàm requiratur ad constitutionem eiusdem: quia productio ordinatur ad constitutionem rei. Igitur si ad constitutionem Verbi connotatio existentium non requiritur per se, sed tantum concomitanter, nec illa per se requiretur ad productionem eiusdem. Confit. hoc est confundere terminos, per se, & concomitanter. Nam per se requirit dicitur, quo deficiente deficit terminus, aut perfectio aliqua per se termino debita: concomitanter verò requiri dicitur, quo deficiente adhuc non deficeret terminus, nec perfectio vlla per se debita termino. At deficiente connotatione creaturarum existentium, non deficeret Verbum, nec perfectio vlla per se debita Verbo. Igitur ex tali noticia non per se, sed concomitanter tantum procedit Verbum.

DICO 2. Verbum non procedit per se ex scientiâ conditionalium. Est contra Moham cit. docentem Verbum per se procedere ex noticia comprehensiuâ Deitatis: ad noticiam autem comprehensiuam Deitatis putat per se pertinere cognitionem omnium rerum sub qualibet hypothese futurarum. Fundam. assert. idem, quod præced. Sc. etiam hæc scientia est libera obiectiuè: nam quod per hanc scientiam Deus potius nouerit penitentiam, quàm impenitentiam Tyrionum, fuit omnino contingens, pendens à liberâ voluntate Tyrionum, qui ut de facto cum tali auxilio sub conditione illis oblato liberè se determinarunt ad penitentiam, ita poterant cum eodem auxilio liberè se determinare ad impenitentiam. Igitur non potest hæc scientia esse principium, à quo per se procedat Verbum; tum quia Verbum vnicum duntaxat habet modum procedendi: tum quia licet hæc scientia nullum supponat liberum decretum actu existens in Deo, supponit tamen liberum decretum sub conditione obiectiuè præuisum; atque adeò supponit illud sub conditione pendens ex libero consensu omnium diuinarum personarum.

Vltimò quæri potest, an Verbum per se procedat ex cognitione non entium: Resp. disting. duplex genus non entium, alterum essentialium, alterum accidentalium. Essentialia non entia sunt, quæ per nullam potentiam existere possunt, vt chimæra & reliqua entia prohibita. Accidentalia verò sunt, quæ existere quidem possunt, ex libero tamen decreto Dei non existunt. Ex notiâ non entium prioris generis per se procedit Verbum, non ex notiâ non entium posterioris generis. Quia priora

non pendent à liberâ voluntate Dei, vt sint non entia; & actu non existant, sed ex intrinsecâ essentiâ ipsorum. Posteriora, ne actu existant pendent à liberâ voluntate Dei, vt cuius poterant existere; at Verbum ex nullius obiecti contingentis notiâ potest per se procedere. Dices. Quo ergo modo supra dixi, Verbum ex se procedere ex notiâ possibiliū? Resp. non quoad negationem esse, in qua negatione quasi liberè à Deo conseruantur, sed quoad positiuas essentias, quas à Deo participare possunt: secundum quas non pendent à voluntate, sed ab ipsâ essentiâ Dei, vt est primum exemplar omnium exemplabilium.

Ad auth. Resp. 1. Augustinum intelligi proportionaliter, vt Verbum procedat de his omnibus, quæ sunt in scientiâ Patris aut formaliter aut radicaliter. Quia igitur in scientiâ Patris solæ creaturæ possibiles vt cognitæ formaliter; existentes verò, solum vt cognitæ radicaliter origine præcedunt Verbi productionem, ideo de his omnibus, quæ sunt in scientiâ Patris, Verbum procedit proportionaliter. 2. Ansel. potius est pro nobis. Nam dum cap. 30. loquitur de existentibus, ita sine concludit: sine igitur ille cogitur nulla alia existente essentia, siue alijs existentibus, necesse est, Verbum illius coæternum illi esse cum ipso. Dum verò cap. 33. de possibilibus loquitur, ita ratiocinatur: Sed quomodo tam differentes res, scilicet creans & creata essentia dici possunt vno verbo, præsertim cum Verbum ipsum sit dicenti coæternum, creatura autem non sit illi coæterna? Forfitan quia ipsa est summa Sapiencia & summa ratio, in qua sunt omnia quæ facta sunt: quemadmodum opus, quod fit secundum aliquam artem non solum quando fit, verum & antequam fiat, & postquam dissoluitur, semper est in ipsa arte non aliud, quam quod est ars ipsa. Idcirco cum ipse summus Spiritus dicit se ipsum, dicit omnia, quæ facta sunt. Nam & antequam fierent, & cum iam facta sunt, & tunc corrumpuntur, seu aliquo modo variantur, semper in ipso sunt, non quod sunt in se ipsis, sed quod est idem ipse. Quibus docet, alio modo ad Verbi productionem concurrere scientiam possibilium, futurorum: ac proinde non eodem modo Verbum procedere ex scientiâ futurorum; ac possibilium. 3. S. Thomam de cognitione possibilium Thomistæ explicant, & se ipse q. 4. de verit. a. 5. sine corp. vbi docet accidentarium esse Verbo, procedere ex cognitione creaturarum: Quia Pater principaliter dicit se generando Verbum suum, & ex consequenti dicit creaturas, ideo principaliter, & quasi per se Verbum refertur ad Patrem, sed ex consequenti & quasi per accidens refertur ad creaturam. Accidit enim Verbo, vt per ipsum creatura dicatur. Qui ne sibi in summâ contradicere videatur, intelligendus est, de creaturâ existente, non de possibili: eodem modo de amore creaturarum respectu Spiritus S. vt non per se & antecedenter, sed concomitanter Pater diligit nos Spiritu S.

Ad rationem 1. Resp. dist. minor. Verbum est ars & exemplar futurorum ratione scientiæ visionis, nego. Quia cum hæc consequatur res futuras, vt pura intuitio earum, nequit habere rationem artis & exemplaris, quæ vt causa præcedere debet res futuras, proponendo voluntati modum, quosint res fabricandæ: est ars & exemplar futurorum ratione scientiæ simplicis intelligentiæ, concedo. Ad 2. neg. minor. Ad prob. dist. maior. perfecta comprehensio est cognitio omnium, quæ spectant ad rem comprehensam naturaliter & necessariò, concedo; quæ spectant ad rem comprehensam liberè & contingenter, nego. Alioqui nulla daretur creata comprehensio;

169. Enad. 3.

Accidit Verbo connotatio.

Conf.

170.

Contra Moham.

Scientia hæc libera est obiectiuè.

171.

Non entia essent.

Ad product. Verbi.

Faciunt.

172. Explicatur Aug. st.

173. Anselm.

174. S. Thomas.

175. Ad 1. rationem.

176. Ad 2. rat.

nulla. n. creatura cognoscit libera decreta alterius, imò nec omnia decreta propria, quæ ipsa factura est Ad perfectam igitur rei comprehensionem sat est, nosse omnia, quæ rem naturaliter constituunt, & cum ipsâ necessariam habent connexionem. Ad 1. confir. concedo, liberum decretum Dei esse aliquid Dei, sed aliquid liberum, atque aded ad comprehensionem minimè necessarium. Ad 2. concedo, cognitionem Dei esse summam & adequatam toti cognoscibilitati diuinæ, tam quoad necessaria, quam quoad contingentia, sed non in ratione comprehensionis formaliter, ad quam sat est ut sit summa & adequata quoad necessaria tantum.

Ad 3. scientia visionis creaturarum, secundum id, quod formaliter addit supra scientiam simplicis intellig. non est perfectio intrinseca, sed sola connotatio obiecti extrinseci in se ipso existentis. Alioqui aliquâ intrinsecâ perfectione carere posset Deus, quam de facto habet, vel nouam acquirere quam de facto non habet. Ad prob. antec. concedo, Deum non respicere contingentia solo respectu rationis, sed intrinsecâ & vitali expressione eorum, sed eadem omnino, quâ respicit necessaria; atque aded nullam nouam perfectionem addit supra scientiam simplicis intellig.

Ad confir. concedo, scientiam visionis esse infinitam, tum ratione obiecti primarij, quod est ipse Deus, qui se ipsum cognoscit scientia visionis: tum fundamentaliter ratione simplicis intellig. nego tamen sumptam formaliter, & respectu obiecti secundarij esse infinitam, nisi extrinsecè & connotatiuè. Nego etiam illam origine præcedere in Patre formaliter, sed tantum radicaliter.

Ad prob. concedo, hanc habere Patrem a se; nego tamen illam habere priorem origine, quam Verbum producat. Nam etiam productionem mundi Pater habet à se, non tamen priorem origine, quam Filium producat. Nam habere à se, est non habere illud ab alio communicatum: habere prius origine, est habere illud per modum principij alterius personæ productiui: potest autem Pater habere aliquid à se, & non habere illud per modum principij alterius personæ productiui: liberum enim decretum creaturarum, imò & ipsam productionem creaturæ habet Pater à se, & non per modum principij alterius personæ productiui. Ad 4. concedo, æternum Patrem loqui æterno Filio non solum de rebus necessarijs, sed etiam de contingentibus, diuerso tamen modo; nam de necessarijs loquitur formaliter, communicando Filio formalem notitiam necessario;

de contingentibus fundamentaliter, communicando illi proximum fundamentum veritatum contingentium, quæ est scientia simplicis intellig. nondum actu connotans contingentia, apta tamen connotare statim ac positum fuerit liberum decretum, & res ipsæ aliquando futuræ. Ut si quis vno verbo non solum mihi communicaret notitiam actualem vnius obiecti, sed etiam virtuales reliquorum, quam in mente haberet, non solum diceretur loqui mecum formaliter ratione actualis notitiæ, sed etiam virtualiter ratione virtualis notitiæ mihi communicatæ. Nec est necesse, ut eodem modo Pater loquatur Filio de necessarijs, ac de contingentibus. Cum enim hæc locutio sit necessaria, & necessaria in Deo præcedant libera omni prioritatis genere, non potest in eodem signo rationis, & independentiæ formaliter loqui de necessarijs & contingentibus simul, sed de necessarijs formaliter, de contingen-

tibus tantum fundamentaliter. Ad confir. concedo, Verbum esse ipsum Patris imperium, quo creaturarum executionem imperat, sed appropriatum, non proprium: quo pacto propria Patris dicitur ipsa externa operatio. Ratio; cum imperium sit proximum principium directiuum operationis ad extra, & omnis operatio ad extra sit indiuisa, & communis toti Trinitati, non potest imperium, quo Deus res ad extra imperat, esse solius Patris. Ad 5. dist. maior. 1. de ratione Verbi est, procedere ex scientiâ siue formali, siue radicali omnium, quorum est expressiuum & declaratiuum, concedo: de ratione Verbi est, procedere ex scientiâ formali omnium, quorum est expressiuum & declaratiuum, nego. Ad confir. dist. maior. quidquid habent personæ productæ, habent à producente siue formaliter, siue radicaliter, concedo: habent formaliter, nego. Clarum est de origine actiua Spiritus S. quam habet Filius à Patre non formaliter; alioqui non posset ipse actiue concurrere ad productionem Spiritus S. quia tunc ipse non se haberet ut principium eliciens, sed tantum ut recipiens actiuam originem Spiritus; vnde tantum denominatiuè diceretur Spiritum producere; sed radicaliter, quia accipiendo virtutem spiratiuam, cum ipsâ simul radicaliter accipit actiuam originem Spiritus, quam vnâ cum Patre simul eliciunt similitate originis in ordine ad Spiritum S. ut igitur se habet virtus spiratiua ad originem spirandi, ita scientia simplicis intellig. ad scientiam visionis. At originem spirandi non communicat Pater Filio immediatè & formaliter, sed mediatè & radicaliter in virtute spiratiua, quam solum communicat formaliter; ergo nec scientiam visionis communicat Filio immediatè & formaliter, sed mediatè & radicaliter in scientiâ simplicis intellig. quam communicat formaliter. Ad 6. Neg. minor. nam cum ea suppositio libera sit, mutare non potest intrinsecum modum procedendi Verbi. Vnde si nullâ factâ suppositione, Verbum postulabat procedere ex solâ noticiâ possibilem, ex eadem tantum procedere postulabit, factâ quâcunque suppositione. Præterea eâ suppositione factâ, non potest libera notitia creaturarum origine præcedere necessariam productionem Verbi, ob præassignatam rationem. Ergo eâ suppositione factâ, non potest Verbum per se procedere ex noticiâ futurorum. Nec est par ratio de scientiâ, quæ factâ suppositione futurorum, necessariò connotat futura, quia in huiusmodi connotatione nulla inuoluit repugnantia. Nec est eadem ratio de suppositione impossibili. Etenim concedo, ex suppositione quòd aliqua, quæ de facto sunt impossibilia, forent possible, Verbum per se ex noticiâ illorum fore processurum: nego tamen ex suppositione, quòd aliqua, quæ de facto non sunt futura, Verbum per se ex illorum noticiâ processurum. Quia prior suppositio mutaret intrinsecam perfectionem Dei, quam non mutaret posterior: & hoc ideo, quia posterior est circa obiectum liberum, prior verò circa necessarium: Deus autem necessariam connexionem habet cum obiecto necessario, non cum libero. Cum igitur Verbum per se postulet procedere ex quâcunque perfectione intrinsecâ Dei, factâ tali suppositione circa obiectum necessarium, per se postularat procedere ex scientiâ talis obiecti.

Ad 1. conf.

Ad 2.

177.
Ad 7. r. 13.Conting. r. 10.
spicit Deus
vitaliter.

Ad conf.

178.
Ad 4. r. 1.Loquitur de
contingent.
fundam.

Ad conf.

177.
Ad 5.Clarum est
emp.180.
Ad 6.Ratio dif-
criminis.

SECTIO VI.

An in Deo sit vera & propria Imago, ea-
que solius Filij propria?

181.
Negat Du-
randus.

182.
Probat 1.

183.
Probat 2.

184.
Probat 3.

185.
Fundam.
potissimum.

186.
Affir. & de
Spiritu S.

P R I M A sent. Duran. 1. in 1. dist. 28. q. 3. ne-
gant in Diuinis esse propriam & veram ra-
tionem imaginis, sed impropriad & analogam;
eamque conuenire tam Filio, quam Spiritui S. quia
vterque procedit in similitudine & equalitate pro-
ducentis, licet ex vi nominis magis approprietur
Filio, quam Spiritui S. quia Filius vi nominis im-
portat similitudinem Patris, à quo procedit per
modum naturæ; Spiritus S. procedit per modum
voluntatis; cuius est producere, non qualis est ipsa
producentis, sed quale vult ipsa producere. Probat.
De ratione propriæ imaginis est, vt sit aliquid pro-
ductum ad alterius imitationem; vt definit August.
lib. 83. qu. 74. Nulla persona Diuina est ad alterius
imitationem producta. Quia vbi est summa iden-
titas, nulla esse potest propria imitatio; que postu-
lat distinctionem in eâ re, in quâ est. Cùm igitur
vna persona Diuina nequeat imitari, & esse similis
alteri in personalitate, cui potius est dissimilis &
opposita, sed in natura; & in natura omnes personæ
sunt idem; non poterit vna persona esse vera & pro-
pria imago alterius.

2. De ratione propriæ imaginis est, vt procedat
ab exemplari præcognito: ipsa. n. est ad suum ex-
emplar representandum expressa: nulla persona
Diuina procedit ab exemplari præcognito, igitur
nulla persona Diuina est propria imago. Minor
prob. quod procedit ab exemplari præcognito im-
portat dependentiam exemplati ab exemplari: tum
quia exemplar importat superioritatem, & perfe-
ctionis excessum supra exemplatum. Tum quia
personæ diuinæ non habent ideam in mente Diui-
nâ, ad instar cuius producantur: nam hæc requirit
distinctionem ab ideato non tantum in personâ,
sed etiam in naturâ. 3. Si Deo conueniret propria
imago, conueniret illi ratione intellectiōis: quia
de ratione propriæ imaginis est, manifestare ima-
ginatum, illum representando & exprimendo;
quod sola intellectio præstat: nequit autem Deo
ratione intellectiōis propria imago conuenire:
quia de ratione propriæ imaginis est, vt origi-
nem habeat ab eo, cuius est imago: intellectio
verò diuina à nullo originatur, cùm sit essen-
tialiter improducta. 4. Cur in Deo sit propria ra-
tio imaginis est, quia scripturâ Deo tribuit ra-
tionem imaginis: at etiam rationem imaginis
Scriptura tribuit homini respectu Dei: Genes. 1.
Eccles. 17. 1. Corinth. 11. & tamen nemo concedit,
hominem esse propriam imaginem Dei: ergo
etiam si scriptura tribuat rationem imaginis
Deo, non statim inde sequitur, in Deo esse pro-
priam rationem imaginis.

Secunda affirmat, in Deo esse veram & pro-
priam rationem imaginis, eique conuenire tantum
personaliter, non tamen esse solius Filij propriam,
sed etiam Spiritus S. Hanc docuerunt nonnulli Pa-
tres Græci, Thaumatin reg. Fidei: Spiritus S. ima-
go Filij perfecta: Basiliius l. 5. con. Eunom. c. 6.
Imago quidem Dei Christus est: imago verò Filij Spiritus.
Idem repetit c. 12. Cyrillus l. 13. thes. c. 1. Quomodo
igitur Spiritus S. cùm sit incommutabilis imago Filij
Dei, inter creaturas connumerabitur? & paulò post:
Deus igitur verus Spiritus S. est, quoniam Filij Dei imago

perfectissima est. Damascen. l. Fidei c. 18. Imago,
Patris est Filius, & Filij Spiritus S. Fundam. non mi-
nus Spiritus S. quam Filius habet omnia requisi-
ta ad rationem perfectæ imaginis; procedit enim
à Patre & Filio in vnitatem eiusdem numero na-
turæ; idque vi propriæ originis, non minus quam
Filius procedit à Patre: igitur est perfecta ima-
go sui principij, non minus quam Filius Patris.
Confit. Ideò in humanis Filius est perfecta
imago sui parentis, quia vi suæ originis procedit
similis in eadem naturâ specifica cum illo: sed
Spiritus S. vi suæ originis procedit similis in ea-
dem natura numerica cum spiratore. Ergo potiore
iure Spiritus S. quam Filius in humanis, est perfe-
cta imago sui principij. Nec refert, quod ille pro-
cedat à Patre & Filio simul: tum quia non est con-
tra rationem perfectæ imaginis, procedere simile
duorum; Filius enim creatus non solum est imago
Patris, sed etiam matris. Tum quia non procedit ab
illis, vt à duobus distinctis, sed vt ab vno eodem-
que principio spirandi.

T E R T I A docet, Deo conuenire perfectissi-
mam rationem imaginis, idque personaliter tan-
tum, & ratione solius Filij. Est omnium Theolog.
cum Magist. in 1. dist. 27. & 28. & cum S. Th. 1. p.
q. 35. art. 1. & 2. Vnde meritò Zumel Durandi op-
inionem appellat falsam, & in fide nimis pericu-
losam; Molina singularem, & scripturis parum con-
sonam: Ego à temeritatis noia non excuso. In cu-
ius explicationem. Præmittenda est perfecta ima-
ginis definitio, quam Theologi colligunt ex Au-
gust. lib. 83. qu. q. 74. Imago est perfecta similitudo
ad suum prototypum representandum expressa. Duo igitur
ad perfectam imaginem requiruntur, perfecta
similitudo cum suo prototypo, & realis origo ab
eodem. Defectu primi vermis productus ab homi-
ne non est imago hominis producentis, quia non
est illi perfectè similis in naturâ specificâ, sed tan-
tum in gradu generico animalitatis. Defectu se-
cundi, vnum ouum, vt docet August. non est imago
alterius oui, quia vnum non est expressum de alte-
ro, licet sit simile alteri. Ratio; finis perfectæ ima-
ginis est perfectè suum prototypum imitando ex-
primere: nequit autem, nisi sit illi perfectè similis,
& ab eo originem ducat: vbi n. perfecta similitudo
deest, perfecta etiam representatio desit oportet: &
quantum de perfectâ similitudine deest, tantum-
dem de perfectâ representatione deesse necesse
est. Vbi verò origo non est, imitatio esse non po-
test, quæ ad rationem imaginis necessaria est. Est
n. imitatio, productio vnus ad expressionem alte-
rius. Vnde non dicitur alterum imitari, quod ab
illo originem non habet. D I C E S. Statua Cæsaris
dicitur vera imago Cæsaris, esto ab illo producta
non sit: & notitia, quam habet angelus de lapide,
est vera imago lapidis, esto à lapide originata non
sit, sed à specie immediatè à Deo infusâ. Igitur ad
perfectam naturam imaginis non est necessaria o-
rigo. Resp. statuam Cæsaris originari à Cæsare, me-
diâ specie & ideâ, quam statuarius intra se de Cæ-
sare concipit: similiter notitiam lapidis originari à
lapide, mediâ specie lapidis, quam Deus supplet in
intellectu angeli: sicut diceretur Petrus producere
Paulum, etiam si solus Deus immediatè suppleret
semen Petri in productione Pauli.

D I C O 1. Ratio imaginis nequit Deo con-
uenire essentialiter, sed tantum personaliter. In
hac assert. omnes conueniunt. Fundam. est de-
finitio imaginis, cuius essentia originem postu-
lat ab eo, quem representat. At nulla perfectio
absoluta in diuinis originem habet ab aliquo,
cuius

187.
Consp.

188.
Affir. de filio
Solo.

189.
Definit Au-
gust. imag.

Cur duo vb
quirat.

190.
Statua orb
ginatur.

191.
Ratio abso-
luta non est
imago Dei.

cuius imago esse possit; cum nulla perfectio absoluta in Diuinis sit producibilis. Vnde si quando Scriptura & Patres rationem imaginis tribuunt essentia Diuinæ, sumunt imaginem pro exemplari; inter quod & imaginem hoc interest, quod exemplar est quidem simile suo exemplato, ab eo tamen originem non habet, sed potius est illius originatum: imago verò & similis est, & originem habet à suo exemplari.

192. **D I C O 2.** In Diuinis solus Filius est propria imago. Assertio constat 1. ex Script. quæ solum Filium appellat imaginem, aut nominibus æquivalentibus imagini. Ad Rom. 8. *Nam quos præsciuit, & prædestinauit conformes fieri imaginis Filij sui* 2. Ad Corin. 4. *Qui, nempe Christus, est imago Dei.* Ad Coloss. 1. *Qui est imago Dei inuisibilis.* Sapient. 7. *imago bonitatis Dei.* Idem Hebr. 1. appellatur *figura substantia Dei, siue character*: quæ nomina apud Patres idem sonant, quod *imago*. Nam sicut *character* est proprium signum, in quo author characteris; ita *imago* est signum, in quo imaginatum cernitur. Dicitur etiam *sigillum*, Ioan. 6. *Hunc Pater signauit Deus*, loquens de se ipso Christus. nam vt in sigillo imprimi solet figura obsignantis: ita in Filio imprimitur imago Patris, se ipsum in Filio obsignantis. Et vt sigillo reconduntur secreta obsignantis: ita Verbo reconduntur secreta Patris. Appellatur etiam *Facies*. Psal. 97. *Ostende faciem tuam & salu erimus.* nã ex facie cognoscitur homo ita inquit Nyssenus lib. de differ. essentia, *Filij hypostasis quasi facies est, qua Pater cognoscitur.* Dicitur etiam *speculum* Sapient. 7. quia sicut in speculo apparent effigies rerum, ita in filio effigies Patris. Tandem dicitur *candor lucis aeternæ*, i. bid. & *splendor gloriae*. Heb. 1. quia sicut proprium lucis & splendoris est, esse manifestatum rerum: ita Verbi increati proprium est, esse manifestatum Patris, & eorum omnium, quæ sunt in Patre. 2. Constat auth. Patrum, *Clement. Rom. epist. 1. ad Iacob. F. D. Cyrilli lib. 3. in Ioan. cap. 29. Anselm. in monol. cap. 32. & 37. August. 5. de Trinit. cap. 13. & alibi, & reliq. ferè Latin. resse S. Tho. 1. p. qu. 35. art. 2.* Variæ autem assignantur rationes, cur solus Filius sit propria imago, cum etiam Spiritus S. procedat similis principio spiranti, ab eoque originem ducat: hanc vnicam, ex meis principiis adduco. Solus Filius in Diuinis habet omnia requisita ad perfectam rationem imaginis: sc. adequatam similitudinem cum suo prototypo, & realem originem: At solus Filius vi suæ processionis cum reali origine accipit adequatam similitudinem sui prototypi: nam prototypum Filij est Pater, ad operandum constitutus per naturam & obiectum intelligibile; cuius adequatam similitudinem tam naturæ, quam obiecti intelligibilis accipit Filius vi suæ processionis formalis, non solum procedens vt consubstantialis Patri, sed etiam vt species expressa omnium intelligibilium, quæ sunt in mente Patris. Pater autem, cum à nullo originetur, non potest habere rationem imaginis, sed exemplaris. Spiritus S. etsi vi suæ processionis procedat similis in naturâ cum suo principio producente, quia tamen non procedit similis obiecto volibili, quod est vltimum constitutum principij spiratiui, non procedit adæquatè similis suo principio producenti, atque aded vt perfecta imago sui prototypi. Confir. ided vt procedens ab homine non est imago hominis producentis, quia non procedit illi adæquatè similis. Ergo nec Spiritus S. erit imago Patris & Filij, quia non procedit illis adæquatè similis. Hanc rationem aperte expressit Basilus epist. 37. ad Gregor. Nyss. sine: Perim-

de, inquit, atque in speculo quodam puro, qui impressam illi formam considerat, euidenter habet imaginati vultus cognitionem: ita & qui Filium cognouerit, paterna simul hypostaseos characterem per Filij cognitionem in corde suo iam suscepit, ita vt hypostasis Filij, instar forma ac faciei sit paterna cognitionis: & contra, Patri hypostasis in formâ Filij cognoscatur: Eandem docuit Ambros lib. de myst. Dom. Incarn. cap. vlt. *Cur solus Filius imago inuisibilis Dei dicitur, & character substantia eius, nisi quia in eo natura eiusdem vnitas, & maiestatis expressio est.*

D I C E S. Tam Verbum creatum est perfecta imago sui obiecti, quàm figura artificialis sui exemplaris: & tamen neutra est adæquata similitudo sui prototypi: cum neutra sit eiusdem naturæ & essentia cum illo: cum nec Verbum substantia sit substantia; nec figura Cæsaris sit natura Cæsaris. Ergo ad rationem perfectæ imaginis non requiritur adæquata similitudo, cum suo prototypo. 1. Nego maior. nam quanto aliquid recedit à perfectâ similitudine sui prototypi, tanto recedit à perfectâ ratione imaginis; quia tota quidditas imaginis est ad representandum suum prototypum. ergo quod erit illi similior, eò perfectiorem rationem imaginis participabit: & contra quod erit illi dissimilior, eò imperfectiorem rationem imaginis continebit. Quam imaginis naturam optime expressit Basilus cit. epist. sine; *Non enim consistere poterit imaginis ratio, nisi per omnia ad archetypum expressa suis omnibus numeris sit, nihilque variet.* Cum igitur nec Verbum creatum participet totam similitudinem obiecti, cum non participet illius similitudinem naturalem, sed tantum intentionalem; nec imago artificialis participet naturam, sed externam duntaxat figuram sui exemplaris, neutra erit perfecta imago sui prototypi. 2. Duplex similitudo, vna generica & communis, altera specifica & propria. Similitudo, quæ constituit propriam rationem imaginis non est generica & communis, sed specifica & propria. Cum igitur Verbum creatum habeat similitudinem non genericam naturæ intelligentis, sed specificam obiecti intelligibilis; similiter statua Cæsaris, non habeat similitudinem genericam & communem, sed specificam & propriam figuræ Cæsaris, tam Verbum respectu obiecti, quàm statua respectu prototypi erit propria imago. Sc. finis imaginis est representare imaginatum: at per rationem communem & genericam non representatur, imaginatum; cum talis ratio sit communis cum alijs, quæ in eâ conueniunt. Representatur autem per rationem propriam & specificam, quia ratio specifica ducit ad propriam cognitionem differentia imaginati, per quam differt ab omni alio. Hinc deducitur solida ratio, cur Spiritus S. non sit imago Spiratoris, etiamsi habeat vi originis eandem numero naturam cum illo: quia hæc similitudo respectu spiratoris non est propria & quasi specifica; nam propria & specifica similitudo in ijs, quæ procedunt ex principio intellectu & volituo, desumitur ex obiecto; nam hoc est proprium & vltimum specificatum horum principiorum, vt constat ex disp. 18. sec. 7. sed communem & quasi genericam. Vnde non potest per hanc similitudinem Spiritus S. constitui propria imago sui Spiratoris, sicut Filius sui genitoris. Quia Filius præter communem & quasi genericam similitudinem naturæ, accipit etiam propriam & quasi specificam obiecti intelligibilis.

Ad 1. primæ neg. minor. Ad prob. dist. antec. vbi est summa identitas, & nulla realis distinctio, nulla esse potest imitatio, concedo: vbi est summa iden-

Solus Filius propria imago.

Ex Scripturis

193. Auctoritas patrum.

194. Ratio sufficiens.

Prototypum Filij Pater.

Confir.

195.

196. Dicit.

Resp.

à priori ratio.

197.

Resp. 2.

Similit. Specifica.

Propria.

198.

Spiritus S. non est imago Spiratoris.

199.

Ad primam.

1.

identitas cum reali distinctione, nulla esse potest imitatio, nego. Etenim, posita reali distinctione inter exemplabile, identitas naturæ confert potius, quam tollat similitudinem ad perfectam rationem imaginis requisitam. Neque est necesse, ut intercedat realis distinctio in ipsa ratione, in qua est imitatio, sed sat est, si distinctio intercedat inter terminum imitatum & principium imitabile. Ad 2. resp. 1. Maior est tantum verè de imagine intellectuali, & artificiali, non de naturali, sicuti est Filius creatus respectu sui parentis, qui est vera imago Patris, cum tamen non procedat ab exemplari præcognito. Quidquid nonnulli sentiant opinantes, etiam filium creatum procedere ab exemplari præcognito, saltem ab authore naturæ mouente ex præcognitione operis. 2. Neg. minor. nam Filius increatus procedit ab exemplari præcognito; siquidem eadem notitia, quæ producit Verbum, simul etiam cognoscitur. Ad 1. prob. nego, nos hic sumere exemplar, prout dicit perfectionis excessum, quatenus hoc importat nomen exemplaris, sed prout dicit solum principium per cognitionem imitabile & expressibile, absque illa dependentiâ termini exprimentis & imitantis. Ad 2. concedo, diuinas personas non habere propriè ideam sui, prout idea importat essentialem distinctionem inter ideam & ideatum; sed solum prout idea dicit principium per cognitionem imitabile. Ad 3. dist. si conueniret Deo ratio imaginis, conueniret illi ratione intellectionis essentialis, nego: ratione notionalis, concedo. Circa quod argum. infra redibit sermo. Ad 4. concedo, potissimum fundam. asserendi in Deo veram rationem imaginis esse Scripturam, accedente auth. Patrum vniuersi consensu illam interpretantium de imagine propriâ. Secus verò illam explicat de homine, dum à Scripturâ appellatur imago Dei: nam ex peculiari modo, quo illi rationem imaginis scriptura tribuit, aperte colligunt, hominem non esse perfectam, sed imperfectam imaginem Dei. Ad quam imperfectionem denotandam, vt s. Thb. 1. p. q. 35. art. 2. ad 3. notat, non solum dicitur homo in Scriptura *imago Dei*, sed ad *imaginem Dei*: ad significandam imperfectionem motus tendentis, & nunquam attingentis ad perfectam rationem originis.

Ad argu. secundæ. Ad auth. Patrum resp. eos tantum contra Arianos ostendere voluisse, Spiritum S. esse verum Deum, eiusdem naturæ cum Patre & Filio: ad hoc autem ostendendum utebantur hoc argu. *Filius est imago Patris*, vt Scriptura testatur; *Spiritus S. est eiusdem natura cum Filio, & consequenter cum Patre*; in qua argu. præcipuus Patrum scopus erat, contra Arianos probare Spiritum S. esse eiusdem naturæ & substantiæ cum Filio & Patre. Ad fundam. neg. antec. Ad probat. esto Spiritus S. vi suæ originis procedat à Patre & Filio in vnitatem eiusdem numero naturæ, quia tamen non procedit in similitudinem propriam & quasi specificam principij volitui, cum non procedat similis illi in obiecto volibili, quod est procedere similem illi in ratione propriâ & specificâ, non dicitur procedere vt propria imago sui principij: sicut Filius, qui vi suæ originis non solum procedit similis principio intelligenti in ratione quali genericâ naturæ, sed etiam in specificâ ratione obiecti intelligibilis; cum non solum procedat vt consubstantialis & eiusdem naturæ cum Patre, sed etiam, vt adæquata species expressa totius obiecti intelligibilis Paterni. Ad confir. resp. non idè præcisè Filium in humanis esse perfectam

imaginem sui parentis, quia vi suæ originis accipit eandem naturam specificam cum illo, sed quia cum naturâ specificâ accipit adæquatam similitudinem principij generantis: cum præter similitudinem eiusdem naturæ specificæ, nulla superfit similitudo principij communicanda termino. At Spiritus S. accipiendò eandem numero naturam cum principio spirante, non accipit adæquatam similitudinem totius principij producentis, quia non accipit similitudinem intentionalem obiecti volibilis, quæ est propria & specifica similitudo principij volitui, à quo Spiritus S. procedit. Et quia de ratione propriæ imaginis est, procedere adæquate simile suo exemplari, aut saltem procedere illi simile in ultimâ & propriâ ratione specificâ, vt procedunt verbum creatum respectu obiecti intelligibilis, & figura artificialis respectu sui exemplaris, idè Spiritus S. non est propria imago Spiratoris.

An Imago conueniat Filio ratione proprietatis personalis, an ratione essentia communis?

PRIMA sent. docet, conuenire ratione solius proprietatis personalis: Bonau. in 1. dist. 31. p. 2. a. 1. & 2. ad ult. Aureo. dist. 27. p. 2. art. 3. Fundam. imago est obiectiuæ apparentia rei, ad id vi suæ originis ordinata: nam quidquid facit aliud apparere vi suæ originis, dicitur imago illius: At Verbum ratione solius proprietatis personalis est obiectiuæ apparentia Patris, ad id vi suæ originis productas sc. ratione cuius distinguitur à Spiritu S. non ratione essentia communis, sed proprietatis personalis: ergo. Confir. resposita in esse obiectiuo apparenti non est imago rei existentis in se ipsâ, ratione alicuius absoluti, quia in hoc non est aliud à re in se ipsâ existente: rosa enim, quæ lucet in mente, non est alia à rosa in se ipsâ existente; sed ratione obiectiuæ apparentiæ. Ergo Verbum non est imago Patris ratione essentia absolutæ, quia in hoc non est aliud à Patre; sed ratione solius obiectiuæ apparentiæ, quæ est proprietas personalis, quam habet Verbum vi suæ originis & peculiaris modi emanandi: 2 ex Aug. 5. de Trin. c. 13. vbi docet, eodem modo relatiuè dici imaginem, sicut & Filium: sed Filius relatiuè dicitur ratione solius proprietatis personalis: ergo & imago.

SECUNDA affirmat, rationem, imaginis conuenire Filio vi solius essentia, connotatâ tantum proprietate personalis. Alen. 1. p. q. 61. me. 2. art. 1. & 2. s. Tho. in 1. pist. 28 q. 2. art. 2. Zamel. 1. p. q. 35. licet inclinet in 3. sent. citandam. Videtur Granadi 1. p. 17. art. 9. disp. 11. sect. 3. Fundam. imago importat similitudinem ad suum prototypum ex definitione. Aug. Hanc autem importat Verbum ad Patrem, ratione essentia, non proprietatis personalis: quia in personalitate Filius potius opponitur & dissimilatur Patri, quâ assimiletur. Confir. ratione illius Verbum est imago Patris, ratione cuius est expressiuum Patris: est autem representatiuum Patris, ratione solius essentia communis, non proprietatis personalis: nam ratione solius essentia est expressa species ac naturalis, intentionalisque imago illius; cum personalitas nec sit expressiuum Patris, nec naturalis, intentionalisque imago illius.

TERCIA docet, Verbum esse imaginem ratione vtriusque tam essentia communis, quam proprietatis personalis. Est aliquorum apud Alex. 1. p. 2. c. 11. Valsquez 1. p. disp. 14 §. c. ult. Suarez 1. 9. de Trinit. c. 9. in quam inclinat Zamel cit. Quæ sent. probat.

Spiritus S. non accipit adæq. similitud.

206.

1. Sent.

Fund. Aureoli.

207. Conf. 1.

208. Conf. 2.

209. 2. Sent.

Confir.

211. 3. Sent. vbi.

200. Ad 1.

201.

201. Ad 3.

201. Ad 4.

201.

Ad Authoritatem Patrum.

Ariani.

204. Ad fund.

205. Ad conf.

Fund.

probabilior. fundam. imago duo essentialiter importat, similitudinem, & originem; ex de finit. traditâ: utramque in recto, licet principaliter similitudinem, quàm originem, ut de Verbo supra. Ergo ratione utriusque imago convenit Filio Dei. Quia nec similitudinem dicere potest ratione solius proprietatis personalis, nec originem ratione solius essentiae communis; cum nec proprietatis personalis sit ratio fundandi similitudinem ad suum prototypum, nec essentiae communis ratio fundandi originem ad suum principium producens. Antec. prob. utraque relatio integrat rationem imaginis; alterutra enim sublatâ, tollitur quidditas imaginis: & quando duo concurrunt ad unam rationem integrandam, utrumque importatur in recto. Denique imago principaliter importat id, in quo cum imaginato convenit: continet autem eum imaginato in unitate & convenientiâ naturæ, aut externæ speciei. Dicitur enim imago ab *imitando*: imitatur autem imago suum prototypum in naturâ, aut externâ figurâ, ut illud quoad fieri potest, in se ipsâ referat & exprimat.

212.

Ad primum

1.

Resp. 2.

Ad 1. primæ, Resp. 1. allata descriptio imaginis competit tantum imagini artificiali, & intentionali non naturali, quæ consistit in convenientiâ eiusdem naturæ cum imaginato, cuiusmodi est in hominis genitas respectu sui genitoris, quem in se ipso per naturæ specificæ unitatem refert ac representat. 2. Falsum est Verbum esse obiectivam apparentiam Patris, ratione solius proprietatis personalis; Est. n. Verbum obiectivam apparentiam Patris, tum ratione eiusdem numero naturæ cum Patre, tum ratione intentionalis similitudinis, ratione cuius Parentem in se ipso intelligibiliter exprimit: exprimit autem ratione notitiæ communis. Vnde ad prob. concedo, Verbum per aliquam perfectionem à Spiritu S. distinctam esse obiectivam apparentiam Patris: siquidem est obiectivam apparentiam Patris completè non solum per notitiam communem, sed etiam per proprietatem personalem, per quam distinguitur à Spiritu S.

213.

Ad 1. conf.

Ad 1. confir. neg. maior, eiusque prob. est enim Verbum creatum representativum rei ad extra formaliter per aliquid absolutum, nempe per qualitatem absolutam, à potentiâ & obiecto sin. ul. productam: Falsum item est, rem, quæ lucet in mente, esse eandem cum re in se ipsâ existente, sed distinguitur in nobis realiter, ut Verbum mentis, in quo relucet res ad extra in suo esse intentionali, à se ipsâ in propria naturâ existente. Licet in Deo cognitio representans, & obiectum representatum sit idem, quia in Deo ratio cognoscendi, & cognitum sunt idem. Ad 2. Resp. ex allatâ auct. August. tantum sequi, imaginem includere relationem producti ad producens, eamque re ipsa esse eandem cum relatione Filij ad Patrem, quod vltro concedo: non quod eodem modo importetur ab unâ, ac ab alio. Nam à Filio relatio geniti ad genitorem importatur principaliter, minus principaliter importatur essentia. Contra verò ab imagine principaliter importatur essentia, ratione cuius est expressiva & imitativa sui prototypi; minus principaliter relatio producti ad producens. Cæterum adverte apud August. non esse illam comparisonem, *Sicut Filius, ita & imago relative dicitur*, sed simpliciter, *Relative dicitur Filius, relative dicitur & imago*. Vnde disting. maior. eadem relatione refertur Filius ad Patrem, & imago ad prototypum, concedo: eodem modo, nego. Argumenta secundæ sent. quatenus probant, convenire Verbo, perfectionem imaginis, ratione essentiae communis; concedenda sunt: quate-

In formâ

Resp.

215.

Ad secundam sent.

nus verò negant, eandem perfectionem filii etiam convenire ratione proprietatis personalis, neganda. Nec refert, quod personalitas non sit formalis ratio assimilandi, sed potius dissimilandi personam productam producenti, quia personalitas non importatur ab imagine, ut ratio formaliter assimilativa prototypi, sed potius ut ratio originata à prototypo, quæ essentialiter includitur in quidditate imaginis, cuius est esse imitricem sui prototypi, in qua ratione intrinsicè involuitur passiva origo imitabilitatis sui prototypi.

An Verbum sit imago solius Patris?

Ratio dub. 1. eorum omnium videtur Verbum esse imago, ex quorum notitiâ per se procedit: procedit autem per se non modò ex notitiâ Patris, sed sui ipsius, Spiritus S. essentiae Divinæ, & possibilem: ergo non solum est imago Patris, 2. respectu illius Verbum est formaliter imago, quod respicit ut formaliter simile; at solam essentiam respicit ut formaliter simile: quia id tantum respicit ut formaliter simile, cum quo formalem habet convenientiam & unitatem; cum personalitate Patris potius habeat disconvenientiam & oppositionem. Maior prob. imago essentialiter est similitudo ad suum exemplar representandum expressa.

Dico 1. Verbum solius Patris est imago. Fundam. respectu solius Patris est originata similitudo ad illum representandum expressa. Igitur solius Patris est imago. Nam illius tantum est imago, respectu cuius habet essentialia imaginis; quæ sunt similitudo & origo ad representandum accepta Antec. prob. Verbum à solo Patre producitur, & vi eiusdem productionis communicatur illi adæquata similitudo tam naturæ, quàm obiecti intelligibilis ad illum perfecte representandum. Maior prob. etsi Verbum, ut ab obiecto per se cognitio procedat non solum à Patre, sed etiam à se ipso, à Spiritu S. & à possibilibus; ut à principio tamen originante à solo Patre procedit; atque adè respectu solius Patris habet essentialia imaginis.

Dico 2. Verbum est imago Patris, non solum ut habentis essentiam, ut naturam, & paternitatem, ut hypostasim productivam; sed etiam ut habentis naturam, paternitatem & reliqua omnia, ut obiectum intelligibile. Fundam. Verbum non solum representat Patrem naturaliter per eandem numero naturam, quam vi originis accipit, sed etiam intelligibiliter per intellectionem, quam etiam vi originis accipit ab illo; ergo non solum est imago illius, ut habentis essentiam, ut naturam, & paternitatem, ut hypostasim productivam; sed etiam ut habentis hæc ipsa, & reliqua omnia, ut obiectum intelligibile. **D**ico 3. Id tantum formaliter respicit imago, à quo formaliter producitur. Sed per nos Verbum formaliter tantum producitur à paternitate, ut à ratione formali proximè productivâ: ergo illam tantum formaliter respicit. Maior prob. quoniam id tantum formaliter respicit imago, à quo tanquam ab exemplari respicit esse; ergo id tantum formaliter respicit, à quo tanquam ab exemplari producitur. Resp. neg. maior. Ad prob. dist. antec. à quo recipit esse tantum productivè, nego; à quo recipit esse saltem communicatione, concedo. Verbum autem etsi productivè tantum recipiat esse à paternitate, ut à ratione formali proximè productivâ, communicatione tamen accipit esse etiam à naturâ, & à totâ personâ Patris.

Dico 3. Verbum non est imago Patris, neque per solam naturam formaliter, neque per solam

Nota

Sist. 3.

216.

Ratio dub. 1.

217.

Verbum est imago solius Patris.

218.

Concl. 2.

Fund.

219.

Dicit.

Resp.

220.

Concl. 3.

ia-

intellektionem formaliter, sed per utrumque simul: per naturam ut per rationem quasi genericam, per intellektionem ut per rationem quasi specificam. Fundam. Verbum est perfectissima imago: hæc autem postulat, ut perfectissime repræsentet suum exemplar. At Pater non solum est repræsentabilis secundum esse naturæ, sed etiam secundum esse intelligibile: ergo Verbum non solum repræsentat illum per esse naturæ, quod vi productionis accipit, sed etiam per esse intellectuum, quod vi eiusdem productionis sibi communicatur. Confir. 1. Verbū non solum est imago Patris naturalis, sed etiam intentionalis: ergo debet per utramque rationem simul illum repræsentare. 2. sola similitudo in naturā in diuinis non sufficit ad rationem proprię imaginis, ut constat: sola autem similitudo intentionalis est imperfecta, cum non adæquet perfectionem sui exemplaris: igitur ad perfectissimam rationem imaginis, qualis est Verbum, utraque similitudo & naturalis, & intentionalis necessaria est. Dic. 1. Imago intentionalis est similitudo producta ab exemplari præcognito: Verbum non est similitudo producta ab exemplari præcognito: non. n. producitur à Patre, ut ab obiecto intentionaliter mouente, sed ut à supposito naturaliter operante. Maior prob. imago intentionalis respicit exemplar, ut principium intentionaliter mouens mediā cognitione; alioqui imago intentionalis non distingueretur à naturali, quæ est similitudo à principio naturaliter operante. Resp. imago intentionalis est quidem similitudo procedens ab exemplari præcognito, ad ipsum repræsentandum expressa, non tamen debere necessariō produci ab ipso exemplari intentionaliter mouente, sed sat esse, si ab ipso exemplari præcognito habeat communicatam similitudinem ad ipsum intentionaliter repræsentandum, & simul passiuam originem, quomodo eunque illam habeat, siue ut ab obiecto intentionaliter mouente, siue ut à supposito naturaliter operante. Cuius ratio est; intentionalis imago quidditatiuè tantum dicit intentionalem similitudinem, ab exemplari præcognito procedentē ad ipsū repræsentandū expressa: siue autē hanc similitudinē accipiat imago ab exemplari viā communicationis, siue viā productionis, modò ab ipso exemplari cū cōmunicatione intentionalis similitudinis realē ducat originē, ex quacunque ratione formali talē originē ducat, saluarut ipsius quidditas, quæ principaliter consistit in intentionali expressione obiecti: origo autem solum requiritur, ut distinguat imaginem ab imaginato, ut inter ea fundari possit realis ordo experimentis & expressi.

Ad 1. rationem dub. nego maior. cum enim ad rationem imaginis per se requiratur origo, & non à quocunq; procedit Verbū, ut ab obiecto per se cognito, simul originem ducat, sed à solo Patre; non quorumcunq; ex quorū notitiā per se procedit, sed solius Patris, erit imago. Ad 2. ut in imagine aliud est, in quo relatio imaginis fundatur, aliud imago ipsa; ita in termino aliud est, in quo ratio terminandi respectum imaginis ad se fundatur, aliud terminus, terminans ut quod. Etenim ratio, in qua imaginis relatio in Verbo fundatur, est vnitas tum naturæ, tum intellektionis; imago est persona Verbi, ut realiter à Patre originata. Eodē modo in Patre id, in quo ratio terminandi respectum imaginis ad se fundatur, est vnitas eiusdē naturæ & intellektionis; terminus terminans ut quod hunc respectum ad se, est persona Patris, ut realiter originans Filiū. Igitur ad argu. dist. maior. eius tantum Verbum est imago, ut rationis terminandi quæ quod respicit ut

simile formaliter, concedo: eius tantum est imago, ut rationis terminandi quæ, quod respicit ut simile formaliter & reduplicatiuè, nego: nam hæc est tota persona Patris, quæ non secundum totū esse & reduplicatiuè respicitur, ut similis formaliter, sed tantum specificatiuè, & secundum esse absoluteum.

Ex omnibus dictis de personā Filij constat, eam adæquatē constitui per omnes hos tres respectus, Filiationis, Verbi, & Imaginis; omnesq; per se requiri ad rationem Filij & geniti increati. Quia cū Filius increatus sit Filius intellectualis; nequit autē esse, nisi vi processionis procedat adæquatē similis principio intelligenti, ut intelligenti formaliter; & hoc constituatur ex naturā & obiecto intelligibili; ut Filius procedat adæquatē similis principio intelligenti, ut intelligenti formaliter, debet procedere similis illi, & quoad naturam, & quoad obiectum intelligibile; ac proinde relatio Filij increati, quidditatiuè inuoluit relationem Verbi intelligibiliter manifestantis obiectum, ex cuius cognitione per se procedit; & relationem imaginis adæquatē exprimentis suum prototypum. Omnes tamen isti respectus sunt vnus & idem, solā connotatione diuersi; nam relatio Filij magis exprimit vnitatem naturæ cum principio producente: relatio Verbi magis exprimit similitudinem intentionalem cum obiecto intelligibili; relatio imaginis magis exprimit repræsentationem sui exemplaris.

DISPUTATIO XXVII.

De Persona Spiritus sancti.

SECTIO I.

An Spiritus Sanctus sit nomen proprium tertiæ personæ?

PRIMA dub. ratio est, quia non solum tertia in Trinitate persona & Spiritus, & Sancta est, sed reliquæ etiam & Spiritus & Sancta sunt: Et Pater, inquit, Aug. 15. de Trinit. c. 19. Spiritus, & Filius Spiritus & Pater sanctus, & Filius sanctus est. Et Basilii l. 2. contra Eunom. Non est, ait, solum hoc nomen sanctitatis cum Patre & Filio ipsi Spiritui sancto commune, sed ipsa etiam spiritus appellatio. 2. Propriū nomen in Diuinis propriam hypostasim, propriūq; subsistēdi modū exprimit. At hoc nomē Spiritus sanctus non exprimit propriā hypostasim, propriūq; modū subsistēdi tertiæ personæ, qui est subsistere, ut terminū reciproci amoris Patris & Filij: igitur nō est ipsius propriū nomē. Confir. quælibet persona Diuina cōstituitur in suā hypostasim per relationē ad suū correlatiuū, ut Pater per relationem ad Filiū, & Filius per relationē ad Patrem: sed huic nomini Spiritus sanctus, nulla respōdet correlatio ex parte Patris & Filij, à quibus procedit: nā etsi dicatur Spiritus Patris, Spiritus Filij; nō tamē cōuerso dicitur Pater Spiritus sancti, Filius Spiritus sancti. Igitur nomē Spiritus sancti nō est propriū tertiæ personæ. Ratio dub. partis negatis est Auth. Matth. ult. Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. 1. Ioan. 5. Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus. At Pater & Filius sūt propria nomina primæ, & secundæ personæ: ergo & Spiritus sanctus erit proprium nomē tertiæ. Accedit Patrū, Cōcil. totiuq; Ecclesiæ autoritas, quæ hoc nomen Spiritus sanctus, ut tertiæ personæ characteris

221. Conf. 1.

222. Dic. 1.

Resp.

Intentionalis imago quæ

223. Ad primam rat. dub.

Ad 2.

In formā.

224. Personæ Filij constitutio.

1. Ratio distibutiandi partiu affir.

2. Ratio dubi.

Conf. 1

2. Authoritas Scripturæ.

sticam agnoscit & proficitur. Vnde *August. 11. de Ciuit. cap. 10. Qui spiritus Patris & Filij, Spiritus sanctus propria quâdam natione huius nominis in sacris litteris nuncupatur.* Chrysostr. b. 3. de Spiritu S. interpretans hoc nomen. *Ista enim, ait, est prima & propria appellatio, & ut euidentiore habens intelligentiam Spiritus sanctus naturam demonstrat.* Nota cum Richard. in 1. dist. 10. art. 9. 3. Durand q. 1. vt indicauit S. Tho. 1. p. q. 36. art. 1. ad 2. hoc nomen Spiritus dici posse vel à spiritualitate, vel à spiratione: & ab hac, vt notat *Aleus. 1. p. q. 63. memb. 1. dupliciter, vno modo à spiratione actiua, alio modo à spiratione passiuâ.*

3. **DICO 1.** Spiritus à passiuâ spiratione dictus est nomē personale, & solius 3. personæ proprium. Fundam. eius personæ proprium est, esse spiritum, prout spiritus dicitur à passiuâ spiratione, cuius est passiuè spirari. At solius tertix personæ proprium est, passiuè spirari. Nam dictus à spiratione actiua, vel est toti Trinitati communis, si actiua spiratio sumatur pro virtute spirandi ad extra, iuxta illud Ioan. 3. Spiritus ubi vult, spirat: Vel communis Patri & Filio, si accipiat pro virtute spirandi ad intra. In hac autem notione sumptus Spiritus, idem est quod spiratus: vnde absque adiuncto, sanctus, est proprium 3. personæ, non secus ac, Genitus, est proprium secundæ. Adiungitur autem, sanctus, potius tertix, quàm 2. personæ, ad denotandum peculiarem modum emanationis 3. personæ, qui est per voluntatem, ad quam spectat sanctitas.

4. **Cæterum** adhuc in hac significatione sumptus Spiritus multum differt à propriis nominibus reliquarum personarum; cuiusmodi sunt Pater & Filius, Genitor & Genitus, quæ non solum in Diuinis, sed etiam in humanis habent idem commune, saltem analogicè significatum; quod est relatio paternitatis & filiationis, genitoris & geniti, fundata in perfectâ communicatione naturæ. At verò Spiritus etiam à passiuâ spiratione dictus, non eandem notionem habet in Diuinis, ac in humanis: nam in Diuinis significat personam ex vi reciproci amoris duorum suppositorum Patris & Filij procedentem in humanis significat halicum ex corde & ore animalis, ministerio pulmonis ad nimium æstum vitalis caloris temperandum causatum. Ex hac tamen qualicumque analogâ similitudine, vt potè sensibili & notâ nobis, voluit Spiritus sanctus peculiarem suæ emanationis modum nobis insinuare. Quod & præstitit Christus Ioan. 20. quando auct. Cyrillo lib. 9. in Ioan & aliis Patribus, ad ostendendum Apostolis modum, quo Spiritus à Patre Filioque procedat, *Insufflauit, & dixit, Accipite Spiritum S.* Consistit autem hæc analogâ similitudo inter emissionem vitalis halitus, & processionem S. Spiritus, in hoc: quod sicut vitalis halitus emittitur à corde, quod est fons & principium vitæ totius animalis, nec non prima sedes amoris sensitui; simul ab ore quod est index & nuncius cordis, ita Spiritus S. à Patre, qui est fons totius Deitatis, & primum principium vitæ amorisque increati, & simul à Filio, quod est Verbum & index Patris. Et sicut halitus vitalis formatur ex reciproco motu cordis & oris, qui componitur ex pullu & tractu vtriusque: ita Spiritus S. ex reciproco amore Patris & Filij mutuo sese diligenti. Demum sicut vitalis spiritus ex naturali impetu effluens æstantisque natiui caloris erumpit: ita Spiritus S. ex naturali vitalique impulsu æstantis reciprocantisque amoris Patris & Filij felicissimè erumpit. Propter hanc igitur similitudinem & analogiâ trāslatum est hoc nomen Spiritus ad processionē 3. personæ Trinitatis signifi-

candâ. **DICO 2.** Spiritus S. à spiritualitate dictus, non est proprium, sed tantum appropriatum 3. personæ. Fundam. à spiritualitate dictus neque complexè, hoc est in vi duarum dictionum; neque incomplexè, hoc est in vi vnius tantum dictionis importat ex se aliquid notionale 2. personæ propriū: importat enim immaterialitatem, & sanctitatem, quæ sūt perfectiones omnibus personis æquè communes. Appropriatur tamen ex vsu Scripturæ, Patrum, & Concil. soli 3. personæ. Quo pacto semper accipitur incomplexè in vi vnius tantum dictionis. Rationem reddit *Aug. lib. 5. de Trinit. c. 11. Ergo Spiritus S. ineffabilis est quædam Patris Filiique, communio: & idèd fortè sic appellatur, quia Patri & Filio potè est eadem appellatio conuenire. Nam hoc ipse propriè dicitur, quod illi communiter, quia & Pater Spiritus, & Filius Spiritus, & Pater Sanctus, & Filius Sanctus. Vt ergo ex nomine, quod vtrique conuenit, vtriusque communio significetur, vocatur donum amborum, Spiritus S. Eandem rēpedit lib. 15. e. 19. propter quam ibid. etiam docet, appellari charitatem, quæ communis est etiam Patri & Filio.*

8. **Aliam** rationem huius appropriationis assignat S. Tho. 1. p. q. 36. art. licet spiritus in rebus corporeis, à quibus primò desumptum est hoc nomen spiritus, significat substantiam tenuem cum quodam impulsu & agitatione: (appellamus enim spiritum ventum aut flatum, qui sunt tenues substantiæ extrinseco quodam impulsu agitaræ;) ita 3. personæ ex amore procedentis proprium est, impellere & mouere voluntatem amantis in amatum: hoc quippe amoris munus est. Dicitur etiam sanctus, quia sanctitas ad voluntatem spectat; & sanctum dicitur, quidquid ad Deum ordinatur: ordinantur autem res ad Deum per amorem: conuenienter igitur 3. persona per amorem procedens, Spiritus sanctus nominatur. Vltimò, vt ex Athan. dial. 1. de S. Trinit. notat Ruiz disp. 65. sect. 2 & subindicat Chrysostr. homil. 3. de Spiritu, quoties in Scriptura Spiritus coniungitur cum genitio Dei, aut Domini, vel Patris, aut Filij, aut Christi, sumi notionaliter pro tertiâ tantum personâ: nam hoc ipso sumitur, vt aliquid alterius. Nequit autem in Diuinis vnum esse alterius, nisi per processionem, dicitur enim Filius esse Patris, & Spiritus vtriusque, quia Filius à Patre, Spiritus ab vtroque producit. Quare per contrariam regulam nobis colligere licebit, quoties in Scripturâ Spiritus coniungitur cum Deo in casu recto, sumi essentialiter iuxta illud Ioan. 4. Spiritus est Deus. Nam tunc eo ipso sumitur vt aliquid sui, & non alterius.

9. **Ex** dictis patet ad rationes dub. primæ duæ tantum probant posteriorem assert. Tertia priorum, aut etiam posteriorem quoad 2. tantum partem. Etenim potest auctoritas Scripturæ, vel Patrum, aut Concil. vel Ecclesiæ appropriare aliquod nomen Diuinis personis, etiam si tale nomen apud nos relationem non importet. Quod sic ostendo: nam potuit tale nomen Ecclesiæ, vel Patrum, aut Concil. auctoritas primò imponere ad significandam relationem Diuinam. Ergo etiam si tale nomen impositum sit aliis rebus, quæ relationes non sunt, imponi poterit secundò rebus, quæ relatiuæ sunt, ad significandas earum relationes, quia cum nomina sint ad placitum, poterit vnum & idèd nomen ex institutione imponentis plures res diuersas significare. Sola autem auctoritas Chrysostr. non videtur intelligi posse, nisi iuxta priorem assert.

10. **Ad** confir. Spiritus S. vt sui correlatiuum respicit Patrem & Filium sub ratione spiratoris; qui solus per conuertentiam recurrit cum Spiritu; est enim spirator Spiritus: sicuti Spiritus spiratoris est Spiritus.

SECTIO II.

An Spiritus sanctus à Filioque procederet ?

TRES fuerunt de Spiritu S. principales hæreses. Prima eorum, qui illi distinctam à Patre & Filio hypostasim negabant. Hanc præter Sabellianos, qui unam tantum in Diuinis personam ponebant, docuerunt *Lactan. Firmia. Epist. 8. ad Demetri.* vt refert *Hieron. in epist. ad Galat. cap. 4. verba: Misit Deus Spiritum filij sui in corda nostra: Verbis Potentii. apud Arban. dial. 4. de Trinit.* Hi concedentes distinctas personas Patris & Filij, negabant Spiritum S. habere hypostasim à Patre & Filio distinctam. **S**ECUNDA eorum, qui illum diuinitate spoliabant, putamque creaturam faciebant. Huius erroris author præter Arium, qui non solum à Spiritu, sed etiam à Filio diuinitatem auferebant, fuisse dicitur *Macedonius Constantinop. Episc.* qui concessa diuinitate Patri & Filio, illam tantum Spiritui sancto negabat: eiusque sectatores *Pneumatomachi*, hoc est Spiritus impugnatores sunt dicti. **E**xpressa testimonia Scripturæ, accedente auctoritate Patrum & Concil. accerrimè eas hæreses impugnant. **T**ERTIA fuit eorum, qui confitentes Spiritum æquè ac Filium & Patrem, Deum esse, negabant tamen à Filio procedere, sed à solo Patre. Hoc antiquo errore ad hæc usque tempora laborant *Græci & Armeni*: ad eumque abolendum plura coacta Concilia: inter quæ ultimo loco iussu *Eugenij IV. an. 1437.* coactum est *Florent.* vbi post multas, accuratæque disp. inter Patres agitatæ, tandem *Græci* conuenerunt eum *Latinis* de processione Spiritus S. vt constat ex ipso decreto *Eugenij.* & ex oratione quam ad Concilium habuit *Bessarion* Patriarcha *Constantinop.* de vnione *Ecclesiæ Græcæ* cū *Latinâ.* sed in patriam reuersi iterum in eundem errorem sunt relapsi, & hic error est potissima causa eorum à *Latinâ Ecclesiâ* separationis & *Schismatis.* Nos igitur prioribus hæresibus omittis, hanc vltimam, vt difficiliorem, breuiter confurandam suscipimus: cum qua multæ controuersæ sunt connexæ.

Quatuor appatentibus fundamentis nititur hæc hæresis. 1. ex Scriptura, sic formatur: Nunquam expressè dicitur Spiritus S. à Filio procedere, cum tamen aperte dicatur procedere à Patre, *Ioan. 13. Cum venerit Paraclitum, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit.* Confir. teste *Dionysij* nihil audendum est de superlubst. niali diuinitate dicere, nisi quod in sacris eloquijs expressum est. secundum ex Patribus: quorum aliqui expressè negant, Spiritum à Filio procedere, *Damas. c. 1. Fidei c. 11. Dicimus autem, inquit, Filium esse à Patre & Filium Patris; Spiritum verò S. & ex Patre, & Spiritum Patris nominamus. Ex Filio autem Spiritum S. non dicimus, sed Spiritum Filij nominamus. Nazianz. orat. 24. ad Episc. Si quidquid Pater habet idem, excepta causa, siue vt alij, vertunt causalitate, Filij est: quidquid item Filius habet, idem quoque Spiritus sancti est.* Igitur Filius omnia habet à Patre, præter esse causam, seu principium Spiritus. *Athanas. in quest. de Deo q. 4. 11. & 12. docet solum Patrem esse causam. Basilij in epist. 37. ad Greg. Nyss. frat. testatur, Filium nullam habere communem rationem cum Patre: haberet autem communem notionem spirandi, si ab eo Spiritus procederet. Maximus epist. ad Marin. affirmat, Patres Latinos non concedere Filium esse*

causam Spiritus S. *Dionysius c. 2. de diuini nom. solum Patrem appellat fontem diuinitatis. Alij dum tantum assentunt, Spiritum S. à Patre procedere, nullâ de Filio mentione factâ, tacitè negant à Filio procedere. Tertium ex Concilijs, quod est potissimum argu. aduers. vt constat, ex sess. 7. Florent. In Nicæno compositum fuit Symbolum fidei ab omnibus credendum, quod in 1. Conc. Constantinop. addita particula, Ex Patre procedentem, iterum fuit approbatum; & simul cautum, vt & in Synodo Ephesina, ne quis auderet aliam fidem componere, scribere, aut proferte; quam quæ in dicto Symbolo contineretur: at in eo Symbolo non continebatur, nisi processio Spiritus sancti à Patre: ergo asserere, Spiritum S. procedere à Filio, ac particulam *Filioque* addere symbolo est contra decretum horum Concil. Confir. in eod. Ephesino lectum fuit Symbolum Nestoris, in quo negabatur processio Spiritus S. à Filio; & liber *Theodori* impugnantis doctrinam *Cyrilli* de processione Spiritus à Filio; approbantibus & non contradicentibus Patribus. Quartum sumitur ex rationib. 1. si Spiritus S. non tantum procederet à Patre, sed etiam à Filio, non ab vno, sed à duobus procederet principijs: quod falsum est; alioqui quodlibet principium per se sumptum esset insufficientis ad productionem Spiritus S. Confir. 1. vel vterque ad Spiritum S. concurret, vt principium adæquatum & sufficiens, vel vt inadæquatum & insufficientis. Si 1. modo: ergo superflue ponuntur ambo simul concurrere. Si 2. ergo alterutrum est imperfectum. 2. Pater omnia habet à se independentet à Filio: (nihil. n. accipit ab alijs personis, cum ipse sit origine primus) ergo etiam vim spirandi ac si ad producendum Spiritum requireret consortiū Filij, ideo esset, quia ex se non haberet totam vim spirandi. **S**ECUNDA si Spiritus S. procederet non solum à Patre, sed etiam à Filio, sequeretur inæqualitas diuinarum personarum. Nam Filius esset productiuus Spiritus sancti cum tamen Spiritus sanctus nullius personæ sit productiuus.*

Catholica veritas est, Spiritum S. non tantum à Patre, sed etiam à Filio procedere. Hæc definita est in multis Concilijs, tum per additionem particulæ, *Filioque*, factam Symbolo Nicæno. Quæ additio antiquissima est, vt constat ex Concilio Tolet. VIII. an 653. sub Martino Papa, in quo recitatur Symbolum cum additione: *Credimus in Spiritum sanctum, Dominum, viuificantem, ex Patre & Filio procedentem:* Tum per expressam definit. traditam 1. in Concil. Lateran. sub Innoc. III. an. 1215. c. 1. *Firmiter: Spiritus sanctus, ab utroque pariter absque initio & sine, Pater generans, Filius nascens, & Spiritus sanctus procedens.* 2. in Lugdun. sub Gregorio X. an. 1274. cap. 1. *de summa Trinit. Fatemur quod Spiritus sanctus æternaliter ex Patre & Filio, non tanquam ex duobus principijs, sed tanquam ex vno principio, non duabus spirationibus, sed vnicâ spiratione procedit.* Vbi etiam damnantur contrarium sentientes. 3. in Florent. in decreto de vnione: in quo non solum hæc veritas stabilitur, sed etiam declaratur, quod eadem mens & doctrina fuerit eorum *Græcorum Patrum*, qui vel dixerunt, Spiritum à Patre per Filium procedere; vel omnino abstinuerunt dicere, à Filio procedere, non quod putarent, illum à solo Patre procedere, sed ne viderentur asserere, illum ex Patre & Filio vt ex duobus principijs, & duabus spirationibus procedere.

Prob. 2. ex *Ioan. 16.* vbi loquens Christus de Spiritu sancto: *Ille ait, me clarificabis, quia de meo acci-*

11. Hæresis.

12. Hæresis.

13. Hæresis.

Concilijs Florentin. coactum ad abolendum errorem Græcorum.

14. Fund. hæresis.

15. Fund. ex Patrib.

16. Fund. 3. concilij.

17. Fund. 2. Ratio 1.

Conf. 1.

Confir. 2.

18. Ratio 2.

19. Antiquissima additio filioque.

20. Prob. 2. ex Scripturâ.

piet, & annunciabat vobis: reddens rationem, Omnia inquit, quaecunque habet Pater, mea sunt. Propterea dixi vobis, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. In quem locum Cyrillus Alex. lib. 11. in Ioan. cap. 11. Verum inquit, quoniam consubstantialis Filio est, proceditque per eum omnem eam habens virtutem, ideo ait, quia de meo accipiet. Et post pauca: Nihil igitur detrahatur Spiritui, cum accipere à Filio credatur. Nam cum per Filium naturaliter procedat, ut proprius eius cum omnibus, quae absolute habet, accipere, dicitur, quae ipsius sunt. Idem docet I. G. de Trinit. Idem est apud Graecos Patres, Spiritum S. per Filium ac à Filio procedere, ut Graecis consentientibus & subscribentibus in suo decreto declaravit Eugenius IV. in Conc. Florent. Idem docet in hunc locum Didymus l. 2. de Spiritu S. Athanas. in utraque Epist. ad Serapim. ex hoc loco colligit Spiritum S. à Patre per filium nobis dari. Et eod. loco August. tra. 99. in Ioan. sine, etiam haereticorum obiectionem soluit, cur potius Christus dixerit de meo accipiet, quam ex me, vel à me procedit, ut de Patre dixerat. Si ergo, inquit, & de Patre & Filio procedit Spiritus S. cur Filium dixit de Patre procedit? cur putat, nisi quemadmodam ad eum solet referre, & quod ipsius est, de quo & ipse est: unde illud est, quod ait, mea doctrina non est mea, sed eius, qui misit me. Si igitur intelligatur hic eius doctrina, quae tamen dixit non sua, sed Patris: quantum magis illic intelligendum est & de ipso procedere Spiritus sanctus, ubi sic ait, de Patre procedit, & non dixerit de me non procedit? A quo tamen habet Filium ut sit Deus, ab illo habet virtutem, ut etiam de illo procedat Spiritus sanctus: ac per hoc Spiritus sanctus, ut etiam de Filio procedat, sicut procedit de Patre, ab ipso habet Patre.

Vnde sic formatur ratio: Quia Spiritus S. annuntiaturus est Apostolis, accipit à Filio: ergo procedit à Filio. Nequit. n. in Divinis vna persona aliquid accipere ab alia, nisi per originem: sicut è contrario nequit vna persona Divina dare aliquid alteri, nisi per originem, cum non sit alius modus dandi & accipiendi in Divinis, quam per originem actiuiam dantis, & passivam accipientis. Ratio: Sicut dare Divinum est foecundum & productivum eius rei, quae datur: ita accipere à Deo, est produci aliquid à Deo. ergo sicut non dat Deus, nisi per productionem eius, quod datur: ita accipere à Deo, non accipit, nisi per productionem eius, quod accipit. Igitur si Spiritus accipit à Filio, quae annuntiaturus est Apostolis, accipit illa à Filio per productionem. Nequit autem illa accipere per productionem naturae, quae in Deo non producitur: ergo per productionem hypostasis, & communicationem naturae. Confir. ex verbis praeced. cap. 15. Cum autem venerit Paraclitus; quem ego mittam vobis à Patre. Porro vna personam ab alia mitti in divinis, est vna personam ab alia procedere cum novo modo existendi in alio, quae antea non habebat. Ab illo itaque, inquit August. 4. de Trinit. cap. 20. mittitur à quo emanat. Sed non eo ipso, ait, quod de Patre natus est, missus dicitur Filius, sed vel eo quod apparuit huic mundo Verbu caro factu: quia tunc vnicuique mittitur, cum à quo quae cognoscitur atque percipitur, quantum cognosci & percipi potest pro captu, vel proficenti in Deum, vel perfecte in Deo anima rationalis. Cum ergo Spiritus S. dicatur non solum à Patre, sed etiam à Filio mitti, necesse quoque est, ut non tantum à Patre, sed etiam à Filio procedat. Confir. propterea Pater nunquam dicitur missus, etiam si in tempore sit cognitus, quia, ut ibid. ait August. Non habet Pater, de quo missus sit, aut ex quo procedat. Nec refert, quod interdum dicatur Filius mitti à Spiritu S. à quo tamen non procedit. Nam mittitur Filius à tota Trinitate quoad humanitatem. Spiritus S. nequit à Filio mitti, nisi quoad aeternam processionem.

Prob. 3 ex Patribus. Latini omnes, aduersus factibus, in hanc veritatem unanimi consensu conspiciunt; Quoad Graecos plures sunt, qui hanc veritatem expresse docent. Athanas. in simbolo: Spiritus S. à Patre & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Fuisse autem hoc symbolum Athanas. colligitur ex August. in Psal. 120. ubi docens Christum esse solem ortum nobis: De hoc sole, inquit, P. Athanas. Alex. Episc. ita pulchre locutus est: Filius Dei à Patre solo est, non factus, nec creatus, sed genitus. Nec dici potest, particulam, à Filio, additam fuisse à Latinis: Nam cum ea hoc symbolum legitur in Conc. Tolent. IV. ca. 1. an. 633: sub Honorio, quando nulla inter Latinos & Graecos de hac re controuersia erat, Chrysost. homil. 1. in simbolo Apost. Iste est Spiritus procedens de Patre & Filio, & homil. 2. Istem Spiritum dicimus Patri & Filio esse coaequalem, & procedentem de Patre & Filio. Cyrillus Alex. lib. 11. in Ioan. ca. 5: Spiritus enim Dei, inquit, Patri proprius est; sed non minus etiam Filii proprius est. Non ut alius atque alius, ut diuisum in utroque: sed quoniam ex Patre, & in Patre Filius est, cum sit fructus substantiae eius, proprium Patri Spiritum secundum naturam possidet: qui profunditur quidem ex Patre, per Filium autem creaturis donatur, non ministerij modo, sed sicut mox dixi, ex ipsa quidem substantia Dei Patris procedens. profusus autem ad sanctos per consubstantiale Verbum, à quo est secundum emissionem ad esse atque subsistere, manetque in ipso. Nec potest hic locus intelligi de emissionem ad extra, quia Spiritus S. non emittitur ad extra, ut sit & subsistat, sed ut tantum appareat & operetur. Et in fine cap. Non est enim aliud à Filio Spiritus ratione substantiae, qui & in eo est, & per eum procedit. Et lib. 5. in Isai. cap. 61. ita de Spiritu S. scribit: Cum natura Dei existat unigena, Sanctus sanctorum, & omnem ipse naturam sanctificet, ut potest ex sancto Patre natus, cumque ex se procedentem Spiritum emittat superis potestatis suis. Didymus Alex. lib. 2. loquens de Spiritu S. sic ait: Quia non ex se est, sed ex Patre & me est, hoc enim ipsum, quod subsistit & loquitur à Patre, & me illi est. Et inferius: Spiritus quoque S. qui est spiritus veritatis spiritusque sapientiae, non potest Filio loquenti audire, quae nescit, cum hoc ipsum sit, quod profertur à Filio, id est procedens à veritate, consolator manans de Consolatore. Alij etiam Graeci Patres afferuntur à Rhodio in 7. sess. Florent. Simeon Metaph. in vitam E. Dionysij: Finem habent ea, quae corporali erant aduentus, & incipiunt spiritalia, mensque ad caelos euehitur Christus, & patriam redit in sedem, ac Spiritum, qui ab ipso procedit, ad gentes, quae non credebant, institutas mittit in discipulos. Anast. Sinayta serm. de rectu, dogmatibus, sic scribit: Ita enim Spiritus ori eius, Dei sc. Spiritus S. dicitur, cum os sit unigeniti. Et rursus: Spiritus ex ipso procedens, & missus non solum à Patre, sed etiam à Filio. Epiphani. in Ancorato in illud Ioan. 16. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, sic loquitur: Sicut enim nemo nouit Patrem, nisi Filius, nec Filium nisi Pater: ita dicere audeo, quod nec Spiritum S. nisi Pater & Filius, à quo procedit, & à quo accipit.

Eadem veritas manifeste deducitur ex varijs principijs, quibus Graeci Patres vtuntur ad explicandam Spiritus S. processionem. 1. Spiritum S. emitti dari, profuere, emanare, procedere per Filium. At idem est, ut declaratum fuit in Floren. Graecis approbatibus, Spiritum S. per Filium, atque à Filio procedere: 2. Spiritum S. esse imaginem, Verbum, characterem, sigillum Filij. At haec omnia essentialiter important originem ab eo, cuius sunt imago, Verbum, character, sigillum. 3. Spiritum S. esse naturalem Spiritum Filij, non minus quam Patris. At non alia ratione

Cyrillus & ipse Graecis restatur.

Et sic Graecis.

11.

Augustini luculentum testim.

21.

Ratio prima.

10.

13.

Eadem veritas confir.

24.

Patres Latini omnes consentiunt.

Athanas.

Chrysost.

Cyrillus.

Didymus.

Maraph.

26.

Varia principia Patrum Graecorum.

27.

Secundum.

28.

Tertium.

ratione Spiritus S. dicitur Patris, nisi quia procedit à Patre: ergo nec aliâ ratione erit Spiritus Filij, nisi quia procedit à Filio. *Confir. constructio Spiritus cum genituro Filij importat aliquam auctoritatem & possessionem Filij in Spiritum, sed non potest Filius aliam in Spiritum habere, quàm principij producentis: ergo. 4. Patrem comparant Solum, Filium radio, Spiritum S. splendori. At splendor aëtiuè procedit à radio, non minus quàm radius à sole: ergo & Spiritus à Verbo. 5. Filium vocant fontem, & authorem Spiritus S. At hæc important principium originatiuum: ergo. 6. Interdum quærunr Patres, cur Spiritus S. non sit Filius Filij, vt constat ex Basilio lib. 5. con. Euanom. cap. 12. cuius titulus est: Cur & Spiritus filius filij non dicitur? hæc autem quæstio, ne puerilis sit & irrationabilis, necessariò supponit, Spiritum produci à Filio: alioqui vt notat Bessarian in orat. ad Floren. de unione cap. 6. nullam dicitur habere quæstio, velut si quis quæreret, cur Spiritus S. non sit Pater Patris, & genitor Filij? quam quæstio, nemo mouit vequam; eo quòd ea supponat, Spiritum producere Patrem & Filium. At posito quòd Spiritus S. producat à Filio, rationabiliter quæritur, cur non dicatur Filius filij, vti Filius dicitur Patris Filij. Hoc ipsum ostendit responsio, quam ad quæst. adhibet Basilius: Non quia non est ex Deo per Filium, sed ne Trinitas Filios ex Filiis habere suspecta, vt est in hominibus, infinita putetur multitud. Alioqui si putasset, Spiritum à Filio non procedere, facilis & germana responsio fuisset, idè Spiritum Filium Filij non dici, quia à Filio non procedit. Robur accipit hoc argum. ex ipsâ explic. Græcorum Patrum, qui hoc modo testimonium Basilij interpretantur in Orat. de unione ad Floren. 7. Dicunt, Spiritum S. esse, siue existeret de essentia, de substantiâ, de hypostasi, seu personâ Filij. At particula De præter consubstantialitatem importat etiam originem personæ existentis ab eâ, de qua existit, vel subsistit. Igitur Spiritus originatur à Filio. 8. Docent, in Diuinis omnia esse communia exceptis proprietatibus personalibus oppositis. At non pertinet ad proprietatem personalem Filij oppositam Patri, vt Spiritus S. non procedat à Filio: ergo. 9. Allerunt, eodem modo se habere Spiritum S. ad Filium, sicut se habet Filius ad Patrem. At Filius se habet ad Patrem vt originatus: ergo & Spiritus à Filio. Tandem, vt S. Tho. opusc. 1. cont. errores Græco. cap. 32. §. Considerandum, notat, iisdem rationibus vtuntur Græci quibus Latini ad probandam Spiritus processionem. Quare aut pertinaciter recentiores Græci in suo errore perstunt; aut de solo nomine, vt Magister in 1. dist. 11. cap. 4. aduertit, à nobis dissentiunt.*

Vltimò prob. hæc veritas rationibus. 1. alioqui non saluaretur realis distinctio Spiritus S. à Filio, atque adè personarum Trinitas, vt infra. 2. Pater per generationem omnia communicat Filio, solâ paternitate exceptâ; seu quidquid filiationi non opponitur: ergo communicat illi vim spirandi vtpotè oppositam soli passivæ spirationi, non filiationi. ergo communicat illi vim spirandi: at impossibile est; existente eadem vi spirandi in Patre & Filio, Patrem spirare Spiritum S. & simul illum non spirari à Filio. Nam processio Spiritus S. immediata & adæquatè est ab ipsâ virtute spirandi: ergo impossibile est, vt illa sit eadem in Patre & Filio, & ab eâ procedat Spiritus, vt ea tantum est in Patre, & non vt etiam est in Filio. Vti implicat, produci creaturam ab vnâ personâ diuinâ, & non ab omnibus simul; eo quòd virtus productiua creaturæ sit eadem in omnibus di-

uinis personis. Cùm igitur Pater æternus spirat Spiritum S. posterius origine, quàm gignat Verbum, supponitur prius origine productum Verbum, atq; adè illi communicata virtus spiratiua, prius quàm producat Spiritum S. & consequenter dum Pater spirat, necessariò cum ipso conspirat simul & Filius. *Confir. 1. Spiritus S. procedit vt terminus reciproci amoris Patris & Filij. At terminus amoris essentialiter supponit tū noticiam obiecti amabilis, tum existentiam personarum sese mutuo amantium. Ergo Spiritus essentialiter supponit Verbum prius origine productum; atque adè in eo totam vim spirandi; & consequenter non solum procedit à virtute spirandi, prout est in Patre, sed etiam prout est in Filio. 2. Si Spiritus S. non procederet à Filio, Filius non haberet omnia sibi à Patre communicata: Consequens est cōtra testimonium Christi. Ioan. 16. Omnia, quæcunque habet Pater, mea sunt. Sequela prob. si Filius non produceret Spiritum S. idè esset, quia non haberet vim spirandi à Patre communicatam, ac proinde non omnia Patris essent Filij. sc. cùm Filius prius ratione producat, quàm Spiritus S. quippe cùm producat intellectione, quæ ratione præcedit volitionem, non esset defectus prioritatis originis; nam hoc ipso, quod ipsius productio ratione præcederet productionem Spiritus, posset origine præcedere Spiritum, igitur si illum non producit, est defectus solius virtutis spiratiuæ.*

Ad fund. ex Scriptura dist. antec. Processio Spiritus non habetur in Scripturâ quoad verbum procedendi, concedo; quoad sensum & re significatâ, nego. Atq; hoc satis est, vt potuerit hæc veritas ab Ecclesiâ definiti: multa enim sunt in Conciliis definita, quæ nõ sunt in Scripturâ expressè. e.g. quòd Spiritus S. sit consubstantialis & coequalis Patri & Filio: & tamen hoc nobiscum Græci credunt, vt fidei dogma in multis Conciliis definitum. Cur autè Christus noluerit apertè dicere, Spiritum S. procedere à se, sicut dixit de Patre, ratione supra tetigit August. vt omnia referret ad Patrem, vt ad primū principium, & fontem totius diuinitatis. Cæterum aliunde sufficienter processionem Spiritus à se expressit, cùm dixit: Quia de meo accipiet: & Quem ego mittam vobis à Patre. Præter r-

Regula vniuers. scripturæ
Ad confir.
Ad 23

Quia de meo accipiet: & Quem ego mittam vobis à Patre. Præter r-
tium cùm regula sit; quidquid in Scripturâ de vnâ personâ dicitur, etiam si dicatur cū particulâ exclusiuâ, dictum intelligi de cæteris, vbi nõ obuat relationis oppositio. Nulla autem obuiat relationis oppositio inter Patrem & Filium, quòd Spiritus procedat à Filio Ergo etiam si cum particulâ exclusiuâ de Patre diceretur, quòd Spiritus S. à solo Patre procedit, non propterea excluderetur Filius: sicut non excluditur Filius à cognitione sui, cùm Matt. 11. dicitur: Nemo nouit Filium, nisi Pater. Ad confir. resp. Dionysium intelligi, quoad ea, quæ neque explicitè, neque implicitè de Deo in Scripturâ continentur. Ad 2. ex Patribus: quoad Damasc. censet S. Tho. 1. p. q. 36. art. 2. ad 3. illum fuisse in hoc errore. Mihi tamen de tanto Patre id sentire par non est: tum quia, vt disp. præ. ed. sect. 6. putat, Spiritum esse imaginem Filij: nequit autem esse imago Filij, nisi ab ipso procedat, cùm processio sit de quidditate imaginis; tum quia ibid. Spiritum S. comparat splendari, Filium radio, Patrem Solum; affirmatque per radium, hoc est per Filium nobis hunc splendorem dari. Tum demum, quia ibid. docet, Patrem, Filium & Spiritum esse quoad omnia vnum, præter ingignentiam, gignentiam, & processionem. Et-Explicitus
go in sent. Damasc. Pater & Filius sunt vnum, Damascen.
etiam quoad rationem spirandi, cùm hæc neque sit formaliter ingignentia, nec formaliter gignentia.
Quare dico, hunc Patrem non simpliciter negasse,
113 Spi-

Confir.
29. Quæstio.
30. Quæstio.
31. Quæstio.
32. Quæstio.
33. Quæstio.
34. Quæstio.
35. Prima ratio ab impossibili 2. à priori.

36. Confir. 11

37. Confir. 2.

38. Ad scriptur.

Regula vniuers. scripturæ

Ad confir.

Ad 23

39. Spiritum S. à Filio procedere, sed solum vt à fonte & primo principio; loquens .n. de Patre ait: *Ipsè enim fons est & radij & splendoris*. Eandem resp. ad auct. *Damasc.* adhibet *Bessarion in Orat. de vnione cap. 6.* vbi & rationem assignat, cur Græci Patres vsi sint potius particula *per* quàm *ex*, ad explicandam processionem Spiritus S. à Filio: quia præpositio *ex* apud Græcos principalem, seu primam causam denotat. Eo .em modo intelligendi *Nazianz. Athanas. Basilii*, & reliqui Græci, si quando videntur negare, Spiritum S. à Filio procedere, vt non simpliciter, sed vt à fonte & primo principio illum à Filio procedere negent. Cæterum *Basil. in epist. ad Nissen* fra. quando dicit, quòd Filius nullam habeat communem notionem cum Patre, explicandus est de notionè personali oppositâ Patri, qualis non est spiratio actiua, quæ tantum opponitur spirationi passiuæ. *Maximus* cum contendit, Latinos non concedere, Filium esse causam Spiritus, intelligit causam, vt Latini intelligunt, non pro principio productiuo simpliciter, sed pro principio productiuo cum dependentiâ effectus à se, vel vt *Bessarion* explicat de principio 1. Ad *Dionys.* resp. illum pro fonte diuinitatis, intelligere primum principium diuinarum processionum; hoc .n. apud Patres significat hoc nomen *Fons*. Ad reliquos Patres dico, eos nullam expressam mentionem fecisse de productione Spiritus à Filio, quia nulla tunc hæreticorum de hac re urgebat necessitas. Attamen implicitam aliquam mentionem fecisse, constat ex diuersis principiis, quibus Spiritus S. processionem explicarunt, vt *suprà*.

40. Ad 3. ex Conciliis, neg. vtraque conseq. etenim solum in his prohibitum fuit, ne alia fides, aut fidei explicatio doceretur, quæ diuersa esset ab eâ, quæ in Symbolo Nicæno continebatur: prohiberi non potuit, ne urgente aliquâ necessitate, maior aliqua fieret explicatio eorum, quæ implicitè & virtute in Symbolo continebantur, qualis est processio Spiritus S. à Filio. Alioqui, vt rectè in *sess. 7. Floren.* contra Græcos arguit *Rhodius*, etiam Apost. ad *Galat. 1.* cauuit, ne quis euangelizaret illis, præter id, quod ab ipso acceperant: & Ioan. *Apocalyps. vlt.* præcepit, ne quis aliquid apponeret, vel diminueret de verbis, quæ in hoc libro scripta sunt. Tamen licitum est Doctoribus, illa explicando multa addere, quæ implicitè & virtute in illis continentur. Ad *confir.* resp. in eo Concilio Patres ex professo tantum disputasse contra *Nestorū* de vnica personâ Christi, propter quam principaliter conuenerant. Cæterum processionem Spiritus S. à solo Patre refutarunt, quando doctrinam *Cyrilli*, & contrariam *Nestor.* & *Theodor.* *Cyrillum* impugnantis vnanimi consensu damnarunt.

41. Ad 1. rationem nego sequel. nam licet Spiritus S. procedat à Patre & Filio, non tamen procedit ab illis, vt à duobus, sed vt ab vno eodemque principio, ratione vnus eiusdemque virtutis spiratiuæ, quæ est vna indiuisa in vtroque. Ad 1. *confir.* resp. vtrumque concurrere vt principium adæquatum & sufficiens; nego tamen propterea superflue vtrumque concurrere, quia non concurrunt per diuersam virtutem, sed per vnâ & eandem, quæ impossibile est, dum concurrat, vt existens in vno, vt simul etiam non concurrat, vt existens in alio. Quare simultaneus iste vtriusque influxus non est propter insufficientiam virtutis, sed propter vnitatem virtutis in vtroque indiuisibiliter existentis. Ad 2. nego Patre inquirere consortium Filij ad productionem Spiritus S. ex defectu, sed potius ex vnitatem virtutis spiratiuæ, indiuisibiliter existentis in vtroque. Ad 2. *rat.* nego sequel. tum quia eadem ratio militat de Filio respectu Patris: nam etiam

Filius est æqualis Patri; cum tamen Pater sit productiuus, non Filius in sent. aduers. Quia igitur ratione ipsi saluant, Filium esse æqualem Patri, etiam si non sit productiuus, sicuti est Pater: eadem saluo, Spiritum S. esse æqualem Filio, etiam si nō sit productiuus, vti est Filius. Tum maxime, quia æqualitas diuinarum personarum principaliter attenditur penes vnitatem essentiæ & naturæ, quæ vna est & eadem in omnibus diuinis personis.

S E C T I O III.

An Spiritus sanctus distingueretur à Filio, si ab illo non procederet?

PROPOSITVR hæc hypothesis ad exactius discutiendam præced. controu. contra Græcos; quia si per hanc hypothesis concluderetur, Spiritum S. non distinctum iri à Filio, si ab illo non procederet, euidenter contra ipsos concluderetur, Spiritum S. necessariò procedere à Filio, vt saluetur Trinitas personarum, quam Græci nobiscū defendunt. Vt autem hypothesis utilis sit, & proposito deseruiat, non sunt in eâ supponendi Filius & Spiritus S. cū iisdem proprietatibus personalibus, cum quibus de facto sunt: alioqui non deseruiret proposito, quo per huiusmodi hypothesis indagamus, an personalis distinctio Spiritus S. à Filio essentialiter pendeat à processione eiusdem à Filio. Vnde supponere illos in assumpra hypothesis cum iisdem respectibus, cum quibus de facto sunt, esset supponere id, quod per eam indagare intendimus: cum tamen hypothesis, quæ vt medium sumitur ad indagandam veritatem alicuius propos. supponere debeat, quod per talem hypothesis probandum suscipitur. Vt si per hypothesis indagare velis, *an rationalitas sit ratio formalis constitutiua hominis*, non debes accipere hypothesis, quæ supponat hominem esse rationalem, cum id ipsum debeat per hypothesis probari. Quare in hac hypothesis supponendus est Spiritus S. cum solâ processione passiuâ & relatione spirati ad Patrem spiratorem, & Filius cum solâ generatione passiuâ & relatione geniti ad genitorem, præcis omnibus iis, quæ de facto tam cum processione passiuâ Filij reperiuntur intimè coniuncta; vt videamus, an remanere posset sola processio passiuâ in Spiritu, solaque generatio passiuâ in Verbo, realiter inter se distincta, absque relatione procedentis à Filio in Spiritu, & absque relatione spirantis in Verbo. Præterea cum omnis hypothesis imposs. copulet subiectum cum aliquo prædicato incompos. subiecto, alioqui non esset hypothesis imposs. quæuis hypothesis impossibilis, saltem mediata & per locum extrinsecum infert contradictorium positi anteced. Vnde non est contra regulas bonæ hypothesis, vt ex eâ nullo pacto sequatur contradictorium anteced. positi: alioqui nunquam liceret argumentari ex hypothesis imposs. cum quæuis mediata saltem secum afferat contradictorium positi anteced. Sed contra regulas bonæ hypothesis dumtaxat est, vt ex eâ immediate & per locum intrinsecum sequatur contradictorium positi anteced. quia tunc, vt rectè docet *Scotus infra*, nulla seruari posset regula artificiosæ disp. concedendo sequens, & negando repugnans positi anteced. sed statim concedenda essent contradictoria, quæ in positione immediate includerentur. Vt si indagare velis formale constitutum

Dionys.

41. Ad 3. Explicatur Concilia.

Ad confir.

42. Ad primam ras.

Ad 1. conf.

Ad 2. conf.

43. Ad secundam ras.

Ex hypothesis quam modo arguimus

44. Impossibile hypothesis quæuis

Scotus.

num hominis, & ponas illum per imposs. neque esse discursiuum, neque risiuum: talis hypothesis sustineri non potest, cum im mediate destruat seipsam: nam ponit hominem vt subiectum quæstionis; & tollit totum, quod posset esse constitutiuum hominis. Si verò ponas, hominem non esse discursiuum, relicto ei risiuo; vel contrà illum non esse risiuum, relicto ei discursiuo, adhuc locum habere potest quæstio, an id quod ab aliis præcisum relinquatur, sit formale constitutiuum hominis. Atque hæc hypothesis utilis est ad indagandas occultas rerum formalitates, quæ per huiusmodi hypotheticas præcisiones melius dignoscuntur. Talis est proposita hypothesis: *An si Spiritus à Filio non procederet, ab eo distingueretur.* Non enim tollit totum, quod vel persona Spiritus vel persona Filij dicit, alioqui nullus esset disputandi locus de formali constitutiuo Filij, & Spiritus: sed tantum præcisit vnum, nempe processionem à Filio in Spiritu, & spirationem actiuam in Filio, & relinquit aliud, nempe processionem à Patre in Spiritu, & relationem geniti in Filio: & ulterius indagat, an id quod relinquatur in Spiritu, præcisum à processione à Filio, & quod relinquatur in Filio præcisum à spiratione actiuâ, sit sufficiens constituere Spiritum personaliter distinctum à Filio, & Filium personaliter distinctum à Spiritu. Vnde falsò Gregorius in 1. dist. II. qu. vn. art. 1. & alij, hanc hypothesis vt inutilem reiciunt: eo quòd ex eâ aptum est quodlibet sequi: tum quia hoc modo argumentandi ex hypothesi imposs. vñ sunt Arist. 2. de anim. text. 8. & 9. in 1. probans quòd si securis esset corpus naturale, acuties esset eius substantia iuxta Commentatores: In 2. inferens, si oculus esset animal, animam fore ipsius visum, quia hic est substantia oculi: August. 5. de Trinit. cap. 6. docens, quòd etiam si Pater Filium non genuisset, adhuc nihil prohiberet, illum ingenitum intelligere: nec non alij Patres contra hæreticos: Tum quia falsum est, ex quâlibet hypothesi imposs. immediate & per locum intrinsecum sequi quodlibet, sed vnum tantum determinatè, nempe illud, quod immediatam connexionem habet cum consequente, quod ex eâ immediatè inferitur. Vt, si homo esset equus, hinniret: licet enim mediare, quia cum esse equi simul ponitur esse hominis, vtrumque simul sequatur, & quòd hinniret, quæ equus, & quòd non hinniret, quæ homo: immediatè tamen ex vi prædicati positi vna tantum pars sequitur determinatè, nempe quòd hinniret. In omni igitur hypothesi attendendum solum est ad id, quod immediatè inferitur exposito anteced. Quare licet sublatâ spiratione actiuâ à Filio, ab eodem simul tollatur & filiatio, quæ intrinsecè connectitur cum ipsa spiratione actiuâ, id tamen non tollitur immediatè, & per locum intrinsecum, cum vna formalitas explicitè concepta non sit alia, sed tantum mediatè & per locum extrinsecum, quia cum vnâ intrinsecè includatur in aliâ, implicat tolli vnâ, non sublatâ aliâ. His adnotatis.

PRIMA sent. Henri. quodlib. 5. qu. 9. Bacco. in 1. dist. 13. qu. vn. art. 5. Scoti dist. II. qu. 2. Lyche. ibid. Aureol. art. 3. proposit. 4. Mayo. qu. 2. Rubio. qu. 1. art. 2. Ocham qu. 2. Gregor. qu. vn. art. 1. sine. Gabriel qu. 2. art. 2. concl. 1. Carthus. qu. 2. sine. Palat. disp. 3. Fauent. disp. 38. affirmantium, adhuc Spiritum distinctum in à Filio, esto per imposs. à Filio non procederet. Prob. I. auth. Ansel. qui in epist. de process. Spiritus, cap. 2. sic scribit: *Hæc inique sola causa pluralitatis est in Deo, vt Pater, & Filius, & Spiritus S. dici non possint de inuicem, sed alij sint ab inuicem: quia prædictis duobus modis est Deus de Deo, quod totum potest dici relatio. Nam quomodo Fi-*

lius existit de Deo nascendo, & Spiritus S. procedendo, ipsâ diuersitate natiuitatis, & processionis referuntur ad inuicem vt diuersi, & alij ab inuicem. Et sine cap. concludit: *Filius autem, vt interim aliam causam dicam, quoniam nondum constat, quòd Spiritus S. de illo sit & procedat, idè non est Spiritus S. nec Spiritus S. est Filius: quia Filius nascendo habet esse de Patre, Spiritus S. non nascendo, sed procedendo. Vbi adhuc negatâ in Spiritu processione à Filio, docet, illum fore distinguendum à Filio ex diuerso modo procedendi à Filio, quia hic procedit nascendo, ille procedendo. Et cap. 4. concludit: idè non habet hic vnitas illa vim consequentiæ quia pluralitas obuiat, quæ ex natiuitate nascitur & processione: nam etsi per aliud non essent plures Filius & Spiritus S. per hoc solum essent diuersi. Vbi totam diuersitatem, & distinctionem inter Filium & Spiritum deducit ex diuersitate procedendi vnus, & alterius.*

Prob. 2. rationibus, 1. Idem est formale constitutiuum rei, & distinctiuum eiusdem ab omni alio: sed formale constitutiuum Filij in esse personæ est filiatio: ergo per eam formaliter distinguitur ab omni aliâ personâ. Solâ igitur filiatione superstitè, manebit formale distinctiuum ipsius à Spiritu S. Maior prob. res per id constituitur in suâ vnitate, per quod constituitur in suâ entitate; actus enim distinguendi, cum sit negatiuus, supponit actum constituendi positiuum, in quo funderetur; ergo per idem constituitur in esse indistincti à se, & distincti à quolibet alio. Minor pater; quia in Filio non sunt aliæ proprietates, quàm filiatio & spiratio actiuâ: sed spiratio actiuâ non constituit illum in esse personæ, cum sit communis etiam Patri; proprietates autem personalis debet esse incommunicabilis. Ergo circumscriptâ spiratione actiuâ, solâ manente filiatione, manebit formale distinctiuum Filij à Spiritu. Confir. de facto Filius non constituitur in esse personali spiratione actiuâ, sed filiatione: ergo per hanc ab omni aliâ distinguitur. 2. Si Spiritus S. non procederet à Patre, adhuc distingueretur à Patre: quia sublatâ spiratione actiuâ à Patre, adhuc in eo maneret paternitas, quâ constituitur in esse personæ incommunicabilis & distinctæ à quacunque alia. At idè si Spiritus non procederet à Filio, non distingueretur ab illo, quia non opponeretur illi oppositione relatiuâ, sed tantum disparatâ: neque autem si Spiritus non procederet à Patre, opponeretur Patri relatiuè, sed tantum disparatè, nam ei tantum relatiuè opponitur, à quo producitur: igitur ad distinguendam vnâ personam ab aliâ in diuinis non est necessaria oppositio relatiua producentis & producti, sed sufficit disparata, qualis esset inter Spiritum & Patrem, si ab illo non procederet. Confir. eadem esset tunc relatio inter Spiritum & Filium, quæ esset inter Spiritum & Patrem, si ab ipso non procederet: at relatio inter Spiritum & Patrem esset tantum disparata: ergo si illa sufficienter distingueret Spiritum à Patre, sufficienter etiam distingueret eum à Filio. 3. Generatio & Spiratio sunt duæ processionis distinctæ formaliter. Ergo etiam si spiratio non esset à Filio, adhuc distingueretur à generatione Filij. Quia adhuc maneret formalis ratio generationis, & spirationis, per ordinem ad diuersa principia formalia generandi, & spirandi. Antec. prob. generatio est per modum naturæ, spiratio per modum voluntatis: ergo sunt formaliter distinctæ productiones. Confir. productio per modum naturæ est prima productio: productio per modum voluntatis est secunda productio: sed prima productio excludit secundam; & secunda primam; alioqui non esset prima & 2. productio: ergo & terminus primæ excludit terminum 2. productio-

Utilis ad rerum formalitates indagandas.

46.

47.

Alij Patres.

Non inferitur quodlibet, sed vnum determinatè.

48.

Ad propositam hypothesis decisionem venitur.

49.
1. Ratio.

50.
Secunda.

Confirm.

51.
Tertia.

52.
Quarta.

ductionis; alioqui daretur prima productio line suo r. producto. 4. Implicat eundem terminum produci duabus productionibus adæquatis. Ergo implicat eandem personam diuinam produci generatione & spiratione simul; cum sint duæ productiones adæquatæ, & vnaquæquetendat ad terminum totalem diuersum. Anteced. constat: alioqui neutra esset productio per se: quæ posita ponitur terminus, & quæ sublatâ tollitur: cum enim idem terminus esset vi alterius productionis adæquatæ, nec alterâ productione posita, per se poneretur, cum iam supponatur posita vi alterius productionis adæquatæ; nec alterâ sublatâ, tolleretur, cum iam supponatur conseruari vi alterius productionis adæquatæ.

53.
Quinta.

5. Implicat duas productiones hypostaticas tendere ad vnum terminum: sed generatio, & spiratio sunt duæ productiones hypost. quia per generationem producitur hypostasis Filij, per spirationem hypostasis Spiritus. Major prob. productio hypost. tendit ad subsistens per se; qui excludit terminum in alio existentem. Confirm. ex eo quod Spiritus non procederet à Filio, nec à Filio tolleretur passiuæ productio filiationis hypost. nec à Spiritu passiuæ processio spirationis hypost.

Confirm.

54.
Sexta.

6 De facto Spiritus non producitur à Filio, quæ Filius est formaliter; sed quæ spirator est formaliter; cum tamen de facto non solum distinguatur à Filio, quæ spirator est, sed etiam quæ Filius est: igitur remanente in Filio solâ filiatione, sublatâ spiratione, adhuc Spiritus distingueretur à Filio. Maior prob. alioqui non esset vnum principium spiratiuum, si non sola spiratio, sed etiam filiatione constitueret formale principium productiuum Spiritus: quia tunc principium spiratiuum constitueretur ex filiatione & paternitate, quæ sunt rationes inter se realiter distinctæ, ac proinde principium ipsum non esset vnum formaliter, sed duplex ex duplici ratione realiter distincta constitutum. Minor ostend. alioqui, quæ Filius est, esset idem cum Spiritu: si ut quia Pater quæ spirator est, non distinguitur à Filio, est idem cum Filio: sed Filius solâ filiatione constituitur in esse personæ: nam per id constituitur in esse personæ, per quod est incommunicabilis; sc. per solam filiationem, non per spirationem, quæ communis est etiam Patri. Conseq. prob. non alio modo comparatur Spiritus ad Filium nunc, ac comparatur tunc; non vt ad principium proximè & formaliter productiuum, sed vt ad suppositum disparatum. Ergo si nunc realiter distinguitur ab illo, non obstante, quod ad illum non comparatur, vt ad principium proximè productiuum; etiam tunc realiter distingueretur, esto ab illo non procederet. 7. Eodem modo creaturæ manerent in seipsis constitutæ & distinctæ à Deo, si per impossibile procederent à Patre solo ac nunc procedentes à totâ Trinitate. Ergo eodem modo Spiritus S. maneret in seipso constitutus & distinctus à Patre & Filio, si procederet à solo Patre, ac nunc procedens ab vtroque. 8. Amor creatus non procedit à verbo creato, & tamen distinguitur ab illo: ergo etiam si amor increatus non procederet à Verbo increato, adhuc distingueretur ab illo. Confirm. etiam si Filius actu non produceret Spiritum, quia tamen potens esset illum producere, realiter distingueretur ab illo: quia non solum principium productiuum distinguitur à producto, sed etiam principium productiuum à productibili. Vnde refert Baconus, eo casu Spiritus S. distinguendum quidem fore à Filio personaliter, non tamen vt Spiritum, sed vt secundum filium & fratrem primî. Quæ illatio nititur fundam. supra reiecto, nempe idè Spiritum S. non esse Filium, quia procedit à duobus; cum igitur eo casu procederet tantum ab vno, nempe à Patre, non procederet vt Spiritus, sed vt Filius, non minus quam procedit nunc Verbum. Cæterum falsum est hoc principium, quod assumit: non enim Filius distinguitur à Spiritu, quia ille ab vno, hic procedit à duobus; sed quia vnus procedit adæquatè similis principio intelligenti, ac proinde vt genitus, alter non vt adæquatè similis principio volenti, ac proinde non vt genitus, sed vt spiratus. Aureolus verò opinatur, eo casu Filium non fore distinguendum personaliter à Spiritu, et si Spiritus distinguendus foret personaliter à Filio. Quia Filius in esse personæ æquè constituitur spiratione actiua, ac generatione passiuâ: sed eo casu tolleretur à Filio spiratio actiua: ergo tolleretur ipsius personitas. Nam sublato eo, quod est de quidditate personalitatis, aufertur personitas. Adhuc tamen remaneret eo casu aliquid in Filio, quo realiter distingueretur à Spiritu, nempe Generari, quod impossibile est cum Spirari. Spiritus remaneret persona perfectè constituta, & distincta à Filio sicut nunc est: quia in esse personæ constituitur per Spirari, quod eo casu esset æquè perfectum, ac nunc est: quia non partim nunc accipit à Patre, partim à Filio, sed totum ab vnoquoque. Ergo cum eo casu acciperet idem Spirari æquè perfectum à solo Patre, ac nunc accipit ab vtroque, foret persona æquè perfectæ, ac nunc est. Sed hoc fundam. confutatum est disp. 9 vbi docuit munus spirationis actiue non esse personas constituere, sed eas fecundas reddere in ratione principij proximè spiratiui.

tum S. non esse Filium, quia procedit à duobus; cum igitur eo casu procederet tantum ab vno, nempe à Patre, non procederet vt Spiritus, sed vt Filius, non minus quam procedit nunc Verbum. Cæterum falsum est hoc principium, quod assumit: non enim Filius distinguitur à Spiritu, quia ille ab vno, hic procedit à duobus; sed quia vnus procedit adæquatè similis principio intelligenti, ac proinde vt genitus, alter non vt adæquatè similis principio volenti, ac proinde non vt genitus, sed vt spiratus. Aureolus verò opinatur, eo casu Filium non fore distinguendum personaliter à Spiritu, et si Spiritus distinguendus foret personaliter à Filio. Quia Filius in esse personæ æquè constituitur spiratione actiua, ac generatione passiuâ: sed eo casu tolleretur à Filio spiratio actiua: ergo tolleretur ipsius personitas. Nam sublato eo, quod est de quidditate personalitatis, aufertur personitas. Adhuc tamen remaneret eo casu aliquid in Filio, quo realiter distingueretur à Spiritu, nempe Generari, quod impossibile est cum Spirari. Spiritus remaneret persona perfectè constituta, & distincta à Filio sicut nunc est: quia in esse personæ constituitur per Spirari, quod eo casu esset æquè perfectum, ac nunc est: quia non partim nunc accipit à Patre, partim à Filio, sed totum ab vnoquoque. Ergo cum eo casu acciperet idem Spirari æquè perfectum à solo Patre, ac nunc accipit ab vtroque, foret persona æquè perfectæ, ac nunc est. Sed hoc fundam. confutatum est disp. 9 vbi docuit munus spirationis actiue non esse personas constituere, sed eas fecundas reddere in ratione principij proximè spiratiui.

SECUNDA S. Tho. 1. p. q. 36. art. 2. 4. con. gent. c. 24. de potent. q. 10. art. 5. opusc. 1. contra errores Græc. c. 32. Bonau. in 1. dist. 11. art. 1. q. 1. in argum. Duran. q. 2. Heruæ. q. 1. art. ult. Argen. q. 2. art. 2. Marfil. q. 1. art. 3. ad 3. Capreo q. ult. art. 1. Caiet. & Ferrar. Sylu. locu. cit. Bart. Torres 1. p. q. 36. art. 2. Molin. disp. 3. Bannez ibid. Zumel disp. 2. Valent. pu. 3. Vasquez disp. 147. cap. 4. Suarez l. 10. de Trinit. cap. 2. Granad. disp. 7. Zunig. disp. 11. dub. 3. Ruiz disp. 68. sect. 4. Gamache cap. 2. negantium, Spiritum S. distinguendum à Filio, si ab illo non procederet: inclinatur Richard. 1. dist. 11. art. vn. qu. 2.

Quod ad censuram attinet oppositæ sent. Ruiz sect. 5. n. 4. non modò illam improbabilem putat, verum etiam in fide parum tutam censet. Alij autem erroneam & in fide periculosam appellant, quos tacito nomine citat Vasquez cap. 3. Alij verò apud Zumel temerariam & suspectam. Verum illam ab omni censurâ liberant cit. Vasq. & Zumel; eo quod nullum contra illam sit apertum Ecclesiæ, aut Concilij testimonium; & graues habet Authores. Igitur non est, cur illam damnemus. Est ergo hæc tantum probabilior sent. & conformior principiis fidei, præsertim contra errorem Græcorum, qui iuxta hanc sent. nequeunt nobiscum saluare personarum Trinitatem, nisi admittant processum Spiritus à Filio, sine quâ neque per impossibilem hypothese ab illo distinguendus foret. Duo autem sunt principia ad hanc sent. probandam, alterum desumptum à paritate generationis & spirationis actiue in Patre; alterum à communi illo Theol. axiomate: In Diuinis omnia sunt vnum, vbi non obuias relationis oppositio. Ex 1. sic prob. De facto generatio & spiratio actiua non distinguuntur saltem realiter in Patre, quia vna non procedit ab aliâ: ergo nec generatio & spiratio passiuæ distinguerentur in personâ à Patre procedente, si vna ab aliâ non procederet, sed amba simul à Patre. Nam generatio & spiratio actiua habent nunc in Patre omnia, quæ haberent generatio & spiratio passiuæ, si vna non pro-

55.
Septima ratio.56.
Ostiaua.57.
Ad dicitur Baconus.

55. Eodem modo creaturæ manerent in seipsis constitutæ & distinctæ à Deo, si per impossibile procederent à Patre solo ac nunc procedentes à totâ Trinitate. Ergo eodem modo Spiritus S. maneret in seipso constitutus & distinctus à Patre & Filio, si procederet à solo Patre, ac nunc procedens ab vtroque. 8. Amor creatus non procedit à verbo creato, & tamen distinguitur ab illo: ergo etiam si amor increatus non procederet à Verbo increato, adhuc distingueretur ab illo. Confirm. etiam si Filius actu non produceret Spiritum, quia tamen potens esset illum producere, realiter distingueretur ab illo: quia non solum principium productiuum distinguitur à producto, sed etiam principium productiuum à productibili. Vnde refert Baconus, eo casu Spiritus S. distinguendum quidem fore à Filio personaliter, non tamen vt Spiritum, sed vt secundum filium & fratrem primî. Quæ illatio nititur fundam. supra reiecto, nempe idè Spiritum S. non esse Filium, quia procedit à duobus; cum igitur eo casu procederet tantum ab vno, nempe à Patre, non procederet vt Spiritus, sed vt Filius, non minus quam procedit nunc Verbum. Cæterum falsum est hoc principium, quod assumit: non enim Filius distinguitur à Spiritu, quia ille ab vno, hic procedit à duobus; sed quia vnus procedit adæquatè similis principio intelligenti, ac proinde vt genitus, alter non vt adæquatè similis principio volenti, ac proinde non vt genitus, sed vt spiratus. Aureolus verò opinatur, eo casu Filium non fore distinguendum personaliter à Spiritu, et si Spiritus distinguendus foret personaliter à Filio. Quia Filius in esse personæ æquè constituitur spiratione actiua, ac generatione passiuâ: sed eo casu tolleretur à Filio spiratio actiua: ergo tolleretur ipsius personitas. Nam sublato eo, quod est de quidditate personalitatis, aufertur personitas. Adhuc tamen remaneret eo casu aliquid in Filio, quo realiter distingueretur à Spiritu, nempe Generari, quod impossibile est cum Spirari. Spiritus remaneret persona perfectè constituta, & distincta à Filio sicut nunc est: quia in esse personæ constituitur per Spirari, quod eo casu esset æquè perfectum, ac nunc est: quia non partim nunc accipit à Patre, partim à Filio, sed totum ab vnoquoque. Ergo cum eo casu acciperet idem Spirari æquè perfectum à solo Patre, ac nunc accipit ab vtroque, foret persona æquè perfectæ, ac nunc est. Sed hoc fundam. confutatum est disp. 9 vbi docuit munus spirationis actiue non esse personas constituere, sed eas fecundas reddere in ratione principij proximè spiratiui.

58.
Aureolus

Fundam.

Contra

59.

60.

Censura opposita sent.

61.

Erob à pari.

In hâc maiore sanctorum diffc.

procederet ab alia: at tamen de facto in Patre non distinguuntur: ergo ex eo tantum formaliter non distinguuntur, quia vna non est ab alia. Maior prob. Idem per aduers. in eâ hypothese generatio & spiratio passiva distinguerentur realiter personaliter inter se, etia vna esset per modum naturæ, altera per modum voluntatis: vna suapte naturâ esset prima, altera secunda productio: vna opponeretur alteri saltim oppositione disparatâ: at hæc omnia de facto habent generatio & spiratio actiua in Patre: generatio est per modum actiue communicationis naturæ; spiratio per modum actiue communicationis voluntatis. Generatio, cum sit per intellectum, virtualiter præcedit spirationem, quæ est per voluntatem. Generatio actiua disparatè opponitur spirationi actiue; cum sint à diuersis principijs formalibus, & respiciant diuersos terminos reales: & tamen nunc neutra distinguitur ab alterâ in Patre; ergo neque tunc, si vna ab alterâ non procederet. Resp. aduers. idem generatio & spiratio actiua sunt indistincta inter se realiter, distincta autem foret generatio & spiratio passiva, etiam si vna ab alia non esset, quia non eadem vnitas requiritur in terminis productis, quæ est in principio producentis: nam possunt ab vno eodemque principio plures distincti termini & passiuæ productiones emanare. Confirmat Barco. loco cit. art. 3. §. 2. communicare naturam contrarijs modis, non est habere naturam contrarijs modis: at verò communicari naturam contrarijs modis, est habere naturam contrarijs modis. Cum ergo generari & spirari sit habere naturam contrarijs modis, generare & spirare non sit habere naturam contrarijs modis, generari & spirari implicabunt simul in eodem supposito, non generare & spirare. Sed contra; licet hoc verum sit de productionibus & productis, quæ non solum distinguuntur per oppositionem relatiuam, sed etiam per limitationem, cuiusmodi sunt productiones & producta creata; falsum tamen est de productionibus & productis, quæ nequeunt distinguuntur per solam limitationem, vt sunt productiones & producta increata. Ad confir. nego, habere naturam communicatam generatione & spiratione passiuâ, esse illam habere modis contrarijs, nisi vna productio sit ab alia. Eodem quippe modo esset natura in producto communicata actu intellectus & voluntatis simul, quo est in producente communicante illam actu intellectus & voluntatis simul. Confir. in rebus creatis eodem modo distinguuntur productiones passiuæ per intellectum & voluntatem, quo distinguuntur principia producentia, productionesque actiuæ inter se in sent. eorum, qui actionem distinguunt à passione. Igitur quod in Diuinis principium generandi & spirandi, vt generatio & spiratio actiua non distinguuntur realiter inter se, non est alia ratio, quam summa vnitas & illimitatio Diuinarum perfectionum, quæ omnem distinctionem impedit, nisi quæ oritur ex essentiali oppositione relatiuâ precedentis & producentis.

62. Respondent.
63. Conf. Baconus.
64. Principia 1.
65. Ad confir.
66. Ad primam rat.
67. Ad secundam.

Ex 1. principio sic prob. In Diuinis omnia sunt vnitas, vbi non obuiat relationis oppositio. At ex data hypothese, nulla esset inter generationem & spirationem passiuam relationis oppositio: Igitur nulla distinctio. Maior est axioma; tribuitur Anselmo & Boetio: eoque maxime vtuntur Patres Floren. ad probandam processionem Spiritus à Verbo. Et confir. ex Diuina vnitate & simplicitate, quæ summa cum sit, naturâ suâ postulat, vt quæcunque ex proprio conceptu repugnantiam non inuoluunt, sibi realiter identificet: atqui sola relatiua proce-

dentis & producentis ex suo conceptu repugnantiam inuoluunt. Minor syllog. 1. prob. ex data hypothese Spiritus non procederet à Filio: ergo Spiritus non haberet relatiuam oppositionem precedentis à producente; igitur nec realem distinctionem. Neque disparata oppositio sufficit: tum quia illa non sufficit inter generationem & spirationem actiuam: ergo nec inter generationem & spirationem passiuam. Tum quia de facto Patres realem distinctionem inter Diuinas personas fundant in solâ relatione producentis & producti. Quod vnanimi consensu Græci, Latinique Patres amplectuntur in Floren. in orat. cit. cap. 6. vbi in confirm. huius veritatis assertur à Bessarione testimonium Nysseni lib. ad Ablauium, vbi distinctionem inter Diuinas personas tantum ponit in ratione causæ & causati. Ex quo testimonio ipse deducit, Spiritum necessariò procedere à Filio; vt ab illo distinguatur.

Ad auct. Ansel. multi nostræ sent. putant, illum contrariæ fuisse sententiæ. Verum alij, inter quos S. Tho. q. cit. ar. 5. ad 2. explicant illum, quod non definitiue, sed tantum disputatiue id asseruerit. Idque constat ex illis verbis: *Vt interim aliam causam dicam.* Nondum enim ipse hanc controu. ex propria sent. definitiue. Ceterum cum ipse in ead. epist. sæpe repetat principium illud, *In Deo omnia sunt vnitas, vbi non obuiat relationis oppositio*, dubitari non potest de illius mente. Ad 1. rationem nego, formale constitutum Filij Dei esse filiationem, vt præcisam ab ordine ad Spiritum S. producendum, sed vt aptam ad illum spirandum, ac proinde vt exigentem vim spirandi. Quam aptitudinem & exigentiam non haberet filiatio, si ab eâ non procederet Spiritus. Ex quo patet ad prob. minoris: nam filiatio, quæ de facto constituit Filium in esse personæ, non est quæuis filiatio, sed vt apta & habilis ad spirandum, siue vt exigens vim spirandi. Patet ad confir. Atque ex his constat, de facto Filium solâ filiatione radicaliter & virtualiter, seu implicite distinguuntur à Spiritu S. formaliter verò & explicitè spiratione: sicut Pater solâ paternitate radicaliter & implicite, spiratione verò formaliter & explicitè distinguitur ab eodem. Ceterum cum dico solâ paternitate aut filiatione, non excludo ipsam aptitudinem & exigentiam virtutis spiratiuæ, implicite imbibitam in paternitate & filiatione, quâ talis paternitas & filiatio est. Ad 2. Dupliciter potest dicta hypothesis fingi, vno modo, si ne mediatè quidem Spiritus procederet à Patre; alio modo si tantum immediate ab illo non procederet, interim non negatâ illi processione mediatâ; qualis est in humanis inter nepotem & auum. Si primo modo; tunc par ratio foret de Spiritu respectu Patris, ac de eodem respectu Filij. Nam sicut ex vnâ hypothese nullo modo procederet à Filio, atque adeò nullo pacto distingueretur à Filio: ita ex alia nullo modo procederet à Patre, atque adeò nullo pacto distingueretur à Patre. Si 2. modo; neganda consequ. cuius discriminis ratio est, quia etsi eo casu Spiritus non procederet immediate à Patre, quia tamen mediatè saltem procederet ab illo, sicut nepos ab auo, esset inter ipsum & Patrem mediata oppositio, sufficiens ad distinguendum illum realiter à Patre. Cum non minus implicet, productum producere suum productorem mediatè, quam immediate: si autem Pater tunc esset idem cum Spiritu, Filius producendo immediate Spiritum, produceret etiâ mediatè Patrem; atque adeò mediatè saltem produceret suum productorem. Neque talis oppositio esset tantum disparata, sed directa, fundata in origine mediatâ precedentis & producentis, cuiusmodi

Disparata oppositio non sufficit.

65. Ad auct. Anselm.

66. Ad primam rat.

67. Ad secundam.

modi non esset illa, quæ intercederet inter Spiritum & Filium, si ab illo non procederet, quia inter illos nulla esset, ne mediata quidem oppositio directe fundata in origine producentis & producti, sed prorsus disparata, qualis de facto est inter generationem & spirationem actiuam, quæ per se sufficiens non est ad distinguendas Diuinas personas. Ex his patet ad cætera. Ad 3. Nego generationem & spirationem, præciso ordine vnus ab aliâ, esse inter se formaliter distinctas. Constat de generatione & spiratione actiuâ, quæ quia ab huiusmodi ordine præscindunt, præscindunt etiam à mutuâ distinctione. Ad prob. antec. neg. conseq. & affertur instantia de generatione & spiratione actiuâ, quarum illa est per modum naturæ, hæc per modum voluntatis; & tamen neutra distinguitur ab alterâ. Nam ad realem distinctionem non sufficit, ut vna sit per modum naturæ, altera per modum voluntatis necessario spirantis, nisi inter eas realis origo intercedat. Ad confir. disting. maior: productio per modum naturæ, est prima productio actu & realiter, nego; virtute & ratione, concedo: atque eo modo, quo illa est prima excludit secundam, nempe virtualiter & ratione explicitâ; non realiter & ratione implicitâ. Vti ipsa generatio actiuâ est prima virtualiter, excludens tantum ratione explicitâ spirationem actiuam; non prima realiter, actu excludens spirationem actiuam. Ad 4. Nego conseq. cuiusque prob. nam licet de facto generatio & spiratio passiuæ sint duæ productiones adæquatè distinctæ inter se, cum vnaquæque habeat suum terminum realiter distinctum ab aliâ; nego tamen ex datâ hypothesi, illas fore duas productiones adæquatè distinctas, sed tantum inadæquatè & virtualiter: quia sicut tunc vna foret persona æquivalens duabus Filiis & Spiritu; ita vna productio æquivalens duabus generationis & spirationis passiuæ. Vnde sicut neutra ab aliâ præcisa esset sufficiens productio termini adæquatè sumpti: ita neutra ab aliâ præcisa esset adæquata, sed inadæquata productio termini. Ad 5. Tunc non forent duæ productiones hypost. sed vna dumtaxat, terminata ad vnâ eandemque indiuisibilem personam, quæ simul esset genita & spirata, nec eo casu per generationem producenda foret hypostasis Filij distincta ab hypostasi Spiritus, sed vna & eadem æquivalens ambabus. Vnde nec sequitur, tunc producerentur duæ, sed vna indiuisibilis hypostasis per vnâ indiuisibilem productionem. Ad confir. resp. hoc ipso, quod tolleretur passiuâ origo Spiritus à Filio, sublatum iri hypostaticam distinctionem eiusdem à Filio: vnde sicut non esset tunc eadem distinctio inter generationem & spirationem passiuam, quæ nunc est; ita nec eadem distinctio inter hypostasim Filij & Spiritus: sed vna esset hypostasis vtriusque, vti & vna productio vtriusque.

Ad 6. Disting. maior. De facto Spiritus non producit à Filio quâ Filius est, ut à principio quo, concedo; ut à principio quod, nego. Nam licet Filius, quâ Filius formaliter, non sit proximum principium producendi Spiritum, hoc enim est Spirator, quâ Spirator, est tamen principium quod. Nam principium spirandi quo non intelligitur ad spirandum completum, nisi ut subsistens: Subsistit autem subsistentiâ Patris & Filij formaliter, cum ex se nullam habeat propriam subsistentiam. Terminus autem non solum distingui debet à principio quo, sed etiam à principio quod, ut inductione constat in omnibus: quia principium quod complet hypostaticè principium quo, sine quo hypostatico com-

plemento non est principium quo proxime aptum ad producendum. Vnde ad prob. maioris, nego sequel. nam ut sit vnum principium spiratum, sufficit ut sit vnum ratione principij quo, quod immediate insuit in terminum productum. Hoc autem in Patre & Filio est vnum numero, ipsa sc. spirandi virtus, à quâ immediate procedit spiratio passiuâ, personæ Spiritus constitutiuâ. Vnde non eodem modo comparatur nunc Spiritus ad Filium, ac tunc ex datâ hypothesi: quia nunc comparatur ut ad principium productiuum quod, ad quod non compararetur tunc. Thomistæ negant minorem, sc. Filium distingui à Spiritu filiatione; et si filiatione constituatur in esse personæ. Putant. n. in relationis principium constitutum non esse idem cum distinctiuo, sed posse rem per vnum constitui, & per aliud distingui. Vnde Filius filiatione constituitur, spiratione distinguitur à Spiritu. Quia relatio non distinguit, nisi ab opposito correlatiuo; filiatio nõ nisi à Patre; à Spiritu solâ spiratione, quia solâ illi opponitur. Ex quo inferunt, Filium distingui à Patre filiatione, ut primo constitutum, & primo distinctiuo; quia respectu Patris filiatio constituit & distinguit à Spiritu distingui spiratione, nõ ut constitutum, sed solum ut distinctiuo personæ iam constitutæ per filiationem: quia spiratio non constituit personam Filij, sed supponit constitutam, eamque tantum distinguit ab oppositâ personâ Spiritus. Nec tamen dicti Authores concedunt, Filium esse idem filiatione cum Spiritu, quia licet filiatio non sit formalis ratio distinguendi à Spiritu, est tamen formalis ratio constituendi personam Filij; & quia formale constitutum vnus personæ non potest esse idem cum formali constitutum alterius, etiam si Filius non distinguatur à Spiritu filiatione, non tamen filiatio erit idem cum personâ Spiritus: quia cum relatio distinguit à suo opposito realiter, si id, cui aduenit relatio, sit persona, necesse est, ut illam distinguit personaliter, nõ ut personam constituens, sed ut personam constitutam relatiuè distinguens ab oppositâ personâ in esse personali constitutâ per oppositam relationem. Leg. Caiet. 1. p. q. 36. ar. 2. §. Ad euidem. & Ferrari 4. con. Gen. cap. 24. §. Istis suppositis, & §. Aduertend. Verum hæc resp. (ut taceam, quæ de constitutum & distinctiuo Diuinarum personarum falsâ supponit, contra Patres Floren. qui in orat. de vniõne c. 6. testantur, Diuinas personas per relationes distingui & constitui) difficultatem non euacuat: sc. an manente formali constitutum Filij, quæ est solâ filiatio, filius maneret sufficiens constitutus in esse personali distincto à Spiritu. Cæterum si per eos Filius sufficiens & adæquatè constituitur in esse personali solâ filiatione, præcisâ à spiratione seu ordine ad illam; & implicat, personam adæquatè constitutam in suo esse personali esse idem cum quocumque alio, quod non est ipsa; rectè sequitur, quod adhuc præciso quouis ordine originis Spiritus à Filio, Filius esset persona perfectè constitutâ in se, atque adeo distincta à Spiritu S.

Ad 7. Nego conseq. quia creaturæ adæquatè procedunt à Deo, ut Deo, tam in ratione principij quo, quàm in ratione principij quod. Nam Deus etiam ut præcisus à subsistentijs relatiuis, est completum principium productiuum creaturatum, quia etiam ut sic est à creaturis perfectè distinctus, perfectèq; in seipso existens: siquidem à subsistentijs relatiuis non accipit rationem existendi, sed solam incommunicabilitatem. Spiritus procedit à Deo, ut Spiratore: Spirator non est perfectè distinctus, perfectèque existens, nisi subsistentiâ relatiuâ Patris & Filij.

68.
Ad tertiam.

Ad conf.

69.
Ad quartam.70.
Ad quintam.

Ad conf.

71.
Ad sextam.

Ratio.

72.
Thomistæ
responsio.

Ratio in fori.

73.
Impugnatur
Thomistæ
responsio.74.
Ad septimam
Ratio in fori
min.

Filij. Spiratio n. quæ est proximum principium producendi Spiritum, non perfectè existit existentia propriâ: unde in existendo pendet quodammodo ab existentia paternitatis & filiationis; ac pròinde in ratione existendi, quæ ad producendum essentialiter requiritur, pendet quodammodo ab existentia relatiuâ paternitatis & filiationis. Naturâ verò Divinâ, quæ est proximum principium creaturarum perfectè existit existentia propriâ, virtualiter distinctâ ab existentis relatiuis personarum.

Ad 8. Nego conf. q. quia amor creatus, utpote finitus & limitatus, distinguitur à Verbo creato per suum esse absolutum: unde etiâsi ab illo non procedat, poterit tamen ab illo realiter distingui: Amor verò increatus, utpote illimitatus & infinitus, non solum in ratione absolutâ amoris, sed etiâ in respectu à notionalis seu personalis amoris, distingui nequit à Verbo, nisi ab eo realiter procedat.

Ad confir. resp. adhuc in ea hypothese Spiritum distinctum iri à Filio, per aptitudinalem processionem ab illo. Nâ hoc ipso, quo Filius exigeret producere Spiritum, haberet aptitudinem ad illud producendum: ergo hoc ipso haberet principium illi relatiuè oppositum in ratione productiui, cui in Spiritu responderet producibilitas relatiuè opposita productiuitati.

SECTIO IV.

An Spiritus sanctus æqualiter procedat à Patre & Filio?

76. Ratio dub. multiplex. **R**ATIO dub. 1. desumitur ex auct. Patrum: Augst. 15. de Trinit. cap. 17. affirmat, Spiritum principaliter de Patre procedere; idque non absolutè, ut nonnulli interpretantur, sed comparatiuè ad Filium: *Ideo, inquit, addidit principaliter, quia & de Filio Spiritus S. procedere reperitur.* Hierony. seu quis alius auctor sit in explicatione Fidei ad Cyrill. 8. tom. docet, Spiritum de Patre proprie esse & procedere. Damascen. l. 1. Fidei, c. 18. Spiritum appellat medium ingeni- ti, & Geniti, & per Filium Patri coniunctum. Nyssenus lib. ad Ablau. colum. ult. Aliud, inquit, continenter, & sine medio ex primo est; intelligit Filium) aliâ verò per id, quod immediatè & ex continenti est, nempe Spiritus, Ioan. Latinus in Concil. Florent. sess. 24. de Filio loquitur: *Producit & ipse Spiritum sanctum non principaliter, uti Pater.* Huc accedit communis ille loquendi modus Græcorum Patrum, quem etiâsi vsurpat Hilarius lib. ult. de Trinit. sine, & approbat Eugenius IV. in decreto de unione, Spiritum sanctum ex Patre per Filium procedere. Quæ omnia, ut patet, aliquam inæqualitatem processionis Spiritus à Patre & Filio indicant.

2. Dub. ratio: Spiritus à Patre procedit per virtutem à se; à Filio verò per virtutem ab alio comunicatam: non igitur æquè à Patre & Filio procedit, nam propterea effectus creatus non æquè procedit à causa primâ, & 2. esto ab utraque eadem indiuisibili actione procedat, quia à primâ procedit per virtutem à se, à secudâ per virtutem ab alio comunicatam. Ergo etiâsi Spiritus eadè indiuisibili processionè procedat à Patre, & Filio, quia tamè à Patre procedit per virtutem à se, à Filio per virtutem ab alio comunicatam, non æquè ab utroque procedit. Confir. ex illo principio Arist. *Propter quod unum quodque tale, & illud magis:* At Filio conuenit spirare propter patrem: ergo magis conuenit patri spirare, quàm Filio. 3. Spiritus procedit à Filio immediatè, quia nullo mediante supposito; à patre

mediate, quia mediante Filio: igitur non eodem modo à Filio ac à patre. 4. Pater habet vim spirandi prius origine, quàm Filius: nam quidquid habet pater cum virtute id comunicandi filio, quod est habere prius origine, ac si prius origine pater habet vim spirandi, prius etiâ origine spirat: nam qui prius origine habet virtutem, prius etiâ origine habet actum talis virtutis: ergo non eodem modo, sed prius origine Spiritus procedit à Patre, quàm à Filio. Confir. vis spiratiua in Deo non liberè, sed necessariò producit; ergo prius quàm illa comunicetur filio, prodit in actum spirandi, quia nihil accipit à filio, quo compleatur in ratione productiui, cum tota vis spirandi adæquatè sit in patre.

5. Spiritus procedit à filio, ut à Verbo bonum immediatè proponente; à patre, ut à proferente Verbum: quia Spiritus nam procedit ut amor; & amor essentialiter procedit à Verbo ostendente bonum, & verbum immediatè influit in amorè, quàm proferens verbum: quia verbum influit per seipsum immediatè, ostendens obiecti bonitatem; proferens verbum influit mediante verbo. Confir. Spiritus procedit, ut amor reciprocus patris & Filij; ergo ex amore patris tendente in Filium, & ex amore Filij tendente in patrem: ergo diuerso modo procedit ab utroque. 6. Pater respectu virtutis spiratiuæ se habet ut Proprietarius; quia in spirando à nullo pendet, Filius ut vsuarius, quia in spirando pendet à patre. Sed Proprietarius magis propriè rem possidet, quàm vsuarius, quia Proprietarius in vtenda re, quam possidet, à nullo pendet: vsuarius verò pendet ab alio. Ergo magis propriè spirat pater, quàm Filius. Confir. magis propriè conuenit alicui, quod conuenit à se, quàm quod conuenit ab alio. Sed spirare conuenit patri per se; Filio ab alio: ergo magis propriè spirare conuenit patri, quàm Filio.

Dico cum S. Tho. 1. p. q. 36. art. 3. Scholast. Mag. in t. dist. 12 & 29. cap. ult. Spiritum æquè procedere à Patre, ac à Filio; nec prius aut perfectiùs, nec principalius aut magis propriè immediatiùsque esse ab vno, quàm ab alio. Hanc veritatem docuit Anselm. epist. de process. Spiritus c. 16. *Non est, Spiritus sanctus prius de Patre, quàm de Filio, nec de Filio, quàm de Patre: nec maior, nec minor est existens de Patre, quàm existens de Filio; nec magis, nec minus est de vno, quàm de altero.* Vbi etiâ huius veritatis rationem assignat: quia Pater & Filius produunt Spiritum vnâ eadèque virtute spiratiua, indiuisibiliter existente in utroque: ubi autè est vna virtus productiua, non potest esse inæqualitas in productione. Unde arguo: Omnis inæqualitas aut est durationis, aut originis, aut perfectionis, aut maioris minorisq; coniunctionis, immediatoriùsque præsentis producentis cum producto: Sed nulla inæqualitas ex his reperitur in processionè Spiritus respectu Patris & Filij: non durationis: nam omnes personæ Diuinæ sunt æternæ, cum nulla extiterit prior aliâ. Non originis: tam licet Pater sit prior origine Filio quoad virtutem spiratiuam, quàm Pater comunicat Filio simul cum naturâ, nõ est tamen origine prior quoad actum spirandi, quia id tantum dicitur prius origine, quod à principio comunicatur termino; seu quod origine præcedit in principio: quia nulla causa vel principiu potest actu comunicare alteri, quod actu formaliter prius origine non præhabet in se. Igitur si Pater comunicat Filio actum spirandi, debet illum prius origine præhabere in se actu & formaliter, at si actus spirandi prius origine præcederet in Patre, quàm eliceretur à Filio, non posset Filius Spiritum producere, quia reperiret illud productum per actum spirandi Patris origine priorem. Confir. ita se ha-

98. Quarta.
Confir.
79. Summa.
Confir.
80. Sexta.
Confir.
Hic non obstat.
81.
82. Confir. veritas.
83. Nulla est inæqualitas orig.

Ad Octaua.

Ad confir.

76. Ratio dub. multiplex.

Damascen.

Nyssen.

77. Secunda ratio dub. ex variis rationib.

Confir.

Confir.

bet actus spirandi in Patre & Filio, respectu productionis Spiritus; sicut actus creandi in omnibus Diuinis personis respectu productionis ad extra: sed actus creandi non est prior origine in vna personâ, quàm in reliquis, esto virtus creandi sit prius origine in vna, quàm in alijs: ergo nec actus spirandi, erit prior origine in Patre, quàm in Filio, esto virtus ipsa spirandi sit prior origine in Patre, quàm in Filio. Nec est inæqualitas perfectionis: nam quæ in Spiritu esse posset respectu Patris & Filij, non est ex parte virtutis spiratiuæ, nam cum hæc sit vna numero indiuisibiliter existens in vtroque, nullam patitur perfectionis inæqualitatem, cum nihil possit sibi ipsi esse inæquale: Neque ex parte applicationis virtutis ad spirandum: nam hæc eadē necessitate & intimitate cum termino spirabili applicatur ex parte Patris, ac ex parte Filij: nam & vterque spirat necessariò, & vterque per vim spiratiuam coniungitur cum termino spirabili, per e. iudem naturæ & voluntatis identitatem. ergo neque ex hoc capite oriri potest aliquâ perfectionis inæqualitas. Confir. si esset vna numero vis productiua in duobus suppositis eodem modo, & per eadē intimam præsentiam applicatis ad agendum, non posset effectus diuerso modo procedere ab vno, ac ab alio.

84. Nulla inæqualitas perfect.

Confir.

85. Nec principalis à Patre.

Nec immediatus à Filio procedit.

86. Propositio 1. exam.

Vniuersalis regula.

Reliqua facillè deducuntur: nam principalis ab vno, quàm ab alio procedere, vel connotat principaliorē virtutem in producente, vel principaliorē modum in producendo: at probatum est, neutro modo Spiritum S. principalis ab vno, quàm ab alio procederet: ergo. Item magis propriè ab vno, quàm ab alio procedere, aliquam importat vel in virtute productiua, vel in modo producendi inæqualitatem: ratione cuius magis propriè competit termino procedere ab vno, quàm ab alio principio. Tandem immediatus ab vno, quàm ab alio procedere, vel indicat maiorem propinquitatem virtutis productiua, aut suppositi producentis, vel certè aliquam subordinationem virtutis inferioris ad superiorem in producendo, qualis est inter instrumentum & causam principalem; inter causam secundam & 1. immediatus enim dicitur effectus procedere ab instrumento, quàm à causâ principali; à causa 2 quàm à primâ: eo quòd instrumentum determinat causam principalem, & causa 2. primam ad agendum: nullum autem horum in processione Spiritus respectu Patris & Filij reperitur cum vterque æquali, imò eadē numero virtute, eadēque coniunctione seu identitate eiusdem numero naturæ & voluntatis. eodemque modo, nullâ subordinatione inferioritatis ad superioritatem inter eos intercedente.

Atque in his, saltem quoad rem, omnes ferè conueniunt. Molestior controuersia superest de modo loquendi, quæ tota ferè consistit in quibusdam locutionibus, an, & quousque illæ sint admittendæ: Prima. *Pater principalis spirat quatenus spirat à se.* Hæc admittunt *Bonauen. in 1. dist. 12. q. 1. & 2. Durand. q. 2. Mayo. q. 1. Marsil. q. 1. §. art. 2. concl. 4.* nec illam reijcit *Scotus q. 2. ad argu.* Verùm hæc confutata ex dictis. Vnde regula sit, omne comparatiuum in hæc materiâ esse vitandum; quia omne comparatiuum vi propriæ significationis importat inæqualitatem inter extrema comparata. An autem illa admittenda sit in sensu absoluto, quo pacto illam admittunt *Henri. in sum. art. 54. q. 7. ad 2. Aureol. in 1. dist. 12. art. 2. Oham q. 3. Gabriel q. 3. fine.* Affirmant aliqui recentiores; quibus assentior. Fundam. in sensu absoluto nulla sit comparatio, sed tantum affirmatur de Patre, quod re ipsa illi conuenit: non tamen in

eodem sensu absoluto illa enunciari poterit de Filio, vt iidem adnotant: quia vox, *principaliter*, importat auctoritatem principij, quæ soli Patri conuenit. SECVNDA propof. *Scoti cit. Filius non ita propriè spirat, sicut Pater.* Huic perfimilis est illa, quam *cit. loco* docet *Henricus, Solus Pater propriè spirat*; eo quòd solus Pater spirat virtute maxime propriâ, quia spirat virtute à se, & à nullo accepta. Verùm hæc reijcienda, cum contineat sensum comparatiuum, qui semper in hæc materiâ est suspectus. Vnde neutra sine expressa declaratione est admittenda. TERTIA *Bonauen. cit. q. 1. & Marsilij ibid. Pater prius auctoritate spirat.* Hanc admitto, quia est explicatio illius, *Pater principaliter spirat*: nam quòd hæc dicit implicitè, illa importat explicitè. Ratio: verè Patri conuenit spirare vt primo principio: at hoc tantum importat prædicta locutio: ergo. QUARTA *Henrici cit. ad 1. & Gabrie. art. 2. concl. 1. Pater & Filius quædam ad ordinem personarum producentium non aequè, seu vni-formiter spirant*: eo quòd Pater spirat vt persona à se, & origine prior; Filius vt persona à se, & origine posterior. Hanc etiam cum prædictâ declaratione admitto, quidquid opinetur *Palatius in 1. dist. 12. disp. vn. fine.* Est tamen aduertendum, quòd in hæc propof. ordo personarum producentium debeat tantum se tenere *specificatiuè* pro personis, quæ spirant; non *reduplicatiuè* pro personis vt spirantibus. Quòd sit admittenda, patet: quia cum iste ordo originis à parte rei intercedat inter Patrem & Filium, poterit in propositione explicari. Quòd cum dictâ limitatione, prob. licet inter Patrem, & Filium, vt inter personas spirantes intercedat ordo originis, non tamen talis ordo inter illas intercedit, vt formaliter spirantes; cum non prius spirandi actus sit à Patre, quàm à Filio; nam prioritas & posterioritas originis est tantum inter ea, quæ per realem productionem communicantur personis: actus autem spirandi non communicatur Filio à Patre per realem productionem formaliter, sed tantum radicaliter in virtute spiratiua. Eodem origiuis ordine personarum producentium spectato, concedenda locutio, quam cum *Richar. Victorino 5. de Tri. admittunt omnes Schol. Spiritum S. non solum esse à Patre immediatè, sed etiam mediatè, à Filio verò tantum immediatè.* Quòd explicant exemplo *Abelis* procedentis ab *Adamo* immediatè per generationem, & simul mediatè per *Euam* matrem, quæ ab eodem *Adamo* processerat. Eodem modo Spiritus procedit à Patre, & immediatè, quia immediatè exit à virtute spiratiua ipsius; & simul mediatè, quia simul exit à virtute Filij communicatâ à Patre. Vbi vides, hanc processione mediatio-nem à Patre non consistere formaliter in ordine ad vim spirandi, quæ cum sit vna numero in vtroque, nullum admittit medium; sed tantum in ordine ad personam Filij, quatenus processio Spiritus præsupponit illam origine priorem, quæ est veluti mediū non secundum vim spiratiuam, sed secundum personalitatem, quatenus supponitur posteriori Patre, & prior Spiritu, ac proinde vt mediū inter Patre & Spiritu ad illū spirandum. Filius verò, quia non supponit aliam personam à se productâ, quæ per communicationē eiusdem virtutis simul concurrat ad Spiritum producendum, non dicitur ab eo mediatè Spiritus procedere.

QUINTA, quam omnes *Schol. admittunt cum Mag. in 1. dist. 12. & cum S. Tho. 1. p. q. 36. art. 3. Pater spirat per Filium, siue mediante Filio.* Hanc docet *Patres Græci*: nec repugnat *Latini*: quâ & approbat *Eugenius IV. in decreto de vnione, declarâs, hunc modū loquedi huc tēdere, vt quod apud Latinos*

87. 2. Propof.

Reijciunt.

88. 3. Propof.

Admitt.

89. 4. Propof.

Admittunt.

Cum limitatione.

90. Ordo originis spectatum

91. 5. Propof.

Latinos significat particula ex, apud Græcos significare particulam per: eadem locutionem sæpè usurpat Scriptura. Ioan. I. *Omnia per ipsum facta sunt.* Ad Colos. I. *Omnia per ipsum creata sunt.* quia præpositio per non semper denotat causam instrumentalem, sed interdum etiam principalem; idque etiã apud prophanos scriptores: non n. solum dicimus, Rex operatur per Legatum, vt per instrumentum; sed etiam Legatus per Regem, vt per causam principalem. Maior diffic. est, an sit admittenda eius conuersa: *Spiritus procedit à Filio per Patrem, seu mediante Patre.* Ratio dub. sicut rectè dicitur, Rex operatur per Legatum, & Legatus per Regem: ita rectè dicitur, *Pater spirat per Filium, & Filius per Patrem.* Quocirca admittunt illum Duran. in 1. dist. 12. qu. 3. ad argu. Torres 1. p. qu. 36. art. 3. Ruiz disp. 69. sect. 3. Fund. hæc propos. habere potest proprium sensum, nempe quod Filius spiret per virtutem communicatam à Patre. Confir. *Proverb. 8.* creati Reges regnare, & iusta decernere dicuntur per sapientiam increatam. Reicit illam S. Tho. cit. ad ult. quia operari per alium importat operari per medium: at Pater non est medium, per quod spiret Filius, neque ratione virtutis spiratiuæ, tùm sit eadem numero in utroque neque ratione personæ, cum Pater non sit origine medius inter Filium & Spiritum: ergo. Nec est par ratio de Legato respectu Regis, quia licet Rex non sit medium, per quod Legatus operatur, est tamen virtus applicas virtutem Legati ad operandum; ratione cuius applicationis rectè dici potest: *Legatus operatur per Regem:* & creati Reges per increatam sapientiam. At nullus est ordo inter Patrem & Filium secundum virtutem spirandi, ratione cuius Filius dici possit spirare per Patrem. Vnde hæc posterior sent. tutior est, & in praxi seruanda, præsertim cum illa nunquam vtantur Patres, aut Scriptura: licet prior sent. nullam mereatur censuram. Vltimò dubitatur, an sit admittenda hæc alia: *Filius spirat propter Patrem:* nam videtur eadem cum præcedente, & habere eundem sensum cum illa; nempe propter virtutem acceptam à Patre. Vnde in hoc sensu explicat August. tract. 27. in Ioan. illam propos. Christi, *Ego uiuo propter Patrem,* quæ æquiualeat huic: *Quia ipse,* inquit. *de illo, non ille de ipso est.* Quare admittit illam Palattius in 1. dist. 12. disp. vn. per analogiam ad hanc: *Ego uiuo propter Patrem,* Ioan. 6. nam sicut hæc est vera ratio vitæ per originem Filio à Patre comunicatæ: ita & illa ratione virtutis spiratiuæ per originem ab ipso Patre Filio comunicatæ. Propter has rationes idem puto esse iudicium de hac, ac de præced. propos. Vnde licet illam absolutè admittendam non censui, non tamen censuram aliquam dignam putauit: ita neque hanc absolutè admittendam iudico etsi nullam censuram dignam existimem.

Ad 1. rationem dub. ex Patribus: & 1. ad August. concedo, illum non absolutè, sed respectiue ad Filium dixisse, Spiritum principaliter procedere à Patre: Verum in quo sensu id ipse dixerit, statim se explicat: *Ideo addidi principaliter, quia & de Filio Spiritum procedere reperitur: Sed hoc quoque* (nota rationem) *illi Pater dedit.* Ea igitur dumtaxat ratione hic Spiritum respectiue ad Filium à Patre principaliter procedere, dixit, quia à Patre procedit, vt à primo principio & fonte totius Deitatis. 2. De Hieronymo constat, illum non usurpassè nomen propriè comparatiue, sed absolutè: siquidem *infra circa med.* id etiam tribuit Filio: *De Patre Filius, & Spiritus propriè & verè de Patre Filioque procedit.* 3. Damasc. ideò Spiritum S. *Ingeniti, Geniti que medium* appellat, quia procedit vt nexus & amor reciprocos vtriusque;

coniungique per Filium Patri, vt per medium non in ratione spirationis, aut virtutis spiratiuæ, sed in ratione dumtaxat personæ prioris origine respectu sui, posterioris respectu Patris. In eodem sensu locutus est Nyssenus, cum dixit, *Filium esse ex Patre sine medio, Spiritus per id, quod immediate ex continentibus est:* intelligit enim medium personale, non productiuum. 4. ad Ioan. Latinum dico, illum eo tantum sensu affirmasse, Spiritum non principaliter ex Filio procedere, vt ex Patre, in quo id soliti sunt dicere Patres, nempe vt ex primo principio & fonte totius Deitatis; statim enim *ibid.* subdit, *is enim, sc. Pater, est radix & fons Deitatis.* Ad modum loquendi Græcorum constat ex dictis. Ad 2. rationem nego consequ. Ad prob. nego, ideò præcisè effectum creatum nõ æquè procedere à causâ 1. & 2. quia à 1. procedit per virtutem à se, à 2. per virtutem ab alio comunicatam; sed quia à 1. procedit per virtutem altioris ordinis, & in operando independentem; à 2. per virtutem inferioris ordinis, & in operando dependentem; licet igitur ab vtrâque causâ procedat eadem actio indiuisibili, non tamen ab vtrâque procedit per eandem virtutem indiuisibilem, quo pacto procedit Spiritus à Patre & Filio, quodque necessariū est, vt terminus productus dicatur vniuersaliter procedere ab vtroque; principio producente: vnde fit, vt actio effectus creati non æquè proficiatur à primâ ac à 2. causâ: nam à primâ proficitur independentior & vniuersalior; à 2. dependentior & limitatior: nam iuxta modum essendi virtutis actiuæ proficitur actio: quippe modus agendi sequitur modum essendi. Ad confir. Resp. si tale principium valeret in diuinis, multò fortius illud valeret in genere causæ formalis, seu quasi formalis: at in hoc genere non valeret, falsum quippe est: *Filius & Spiritus est Deus, sapiens, omnipotens, iustus propter Patrem;* ergo Pater est magis Deus, sapiens, omnipotens, iustus. Ratio igitur, cur in diuinis hic modus argu. non concludat, est, quia forma, in qua fit comparatio, non est ab extremis, quæ comparantur, distincta, sed eadem numero; eadem n. est Deitas, sapientia, omnipotentia, iustitia in omnibus diuinis personis, quæ secundum has perfectiones comparantur: nequit autem vna & eadem numero forma in distinctis suppositis existens suscipere magis & minus. Cum igitur virtus spiratiua, secundum quam inter Patrem & Filium sit comparatio, sit eadem numero in utroque, non potest in vno esse maior, intensior, vel perfectior, quam in alio.

Ad 3. Dist. antec. procedit Spiritus à Patre mediata, mediatione virtutis, nego; mediatione suppositi; & rursus subdistinguo, mediatione suppositi vt spirantis, nego; quia vt sic formaliter Filius nõ mediat, sed est idem prorsus cum Patre conspirante; in ratione suppositi specificatiue sumpti, quatenus Filius supponitur origine medius inter Patrem & Spiritum, cõcedo: vnde consequ. nulla: nam vbi vis productiua est eadem, etiam si supposita producentia sint diuersa, nulla sequitur in productione, vel in productione inæqualitas. Ad 4. concedo, qui prius origine habet virtutem, prius etiam origine habet actum talis virtutis, si aliud non obstat: at quando vis spiratiua prodit in actum spirandi, supponitur eadem virtus comunicata Filio: ac proinde per illam spirat etiam Filius: quia cum sit eadem numero, necessariò spirat in quacũque personâ reperitur. Antec. ostendo, actus virtutis generatiuæ in Patre procedit actum virtutis spiratiuæ, sed per actum virtutis generatiuæ gignitur Filius, cui statim cum natura generantis comunicatur vis spiratiua: igitur quando vis spiratiua prodit in actum spirandi,

Ratio.

92. Conuersa.

Admittunt.

Confir.

93. Reicit S. Thomas. Per alium sonat medium.

4. Vir. propos.

Palattius admittit.

Non absolutè.

95. Augustinus & reliqui Patres exponuntur.

96.

97.

98. Ioannes Lactantius.

99. Ad secundam rationem dub.

100. Ad confir.

101. Ad 3.

102. Ad 4.

Ad confir.

reperitur per generationem communicata Filio: ac proinde etiam Filius per eam spirat. Ad confirm. neg. conseq. Ad prob. ratio, cur virtus spirandi non prodeat in actum ante generationem Filij, non est, quia à Filio expectat complementum virtutis ad spirandum, sed propter naturalem ordinem generationis, quæ essentialiter supponitur ad spirationem.

103.

Ad 5.

Ad confir. m.

Ad 5. Tunc Verbū influit immediatius in amorem, quando in illum influit per distinctam virtutem, ut contingit in nobis; secus quando in illū influit per eandem numero virtutem, ut in Deo. Ad confir. neg. poster. conseq. nam amor, ex quo procedit Spiritus non est diuersus in Patre & Filio, sed vnus & idem. Vnde ipsa reciproca tendētia amoris Patris in Filium, & Filij in Patrem, est in vtroque: quia non est tendentia notionalis, sed essentialis & obiectiua; quo pacto dicitur Deus nosse & amare seipsum. Vnde sicut inter cognoscentem & cognitum, amantem & amatum nulla est distinctio realis in Deo: ita nec inter amorem, quo Pater amat Filium, & Filium ut amatum, nec inter amorem, quo Filius diligit Patrem, & Patrem ut dilectum, est aliqua realis distinctio: nam licet inter eos sit realis distinctio in ratione producentis & producti, nulla tamen est in ratione cognoscentis & cogniti, amantis & amati: eo quod cognitio & amor nullum dicit realem respectum ad obiectū cognitum, & amatum in Deo. Ad 6. Neg. maior. nam vsuarius solum habet vsu, non proprietatem rei. Filius autē Dei non solum habet vsu virtutis spiratiuæ, sed etiam proprietatem æquæ perfectam, ac Pater: quia cum eadem omnino perfectione, & necessitate eā possidet ac Pater: hoc tantum discrimine, quod Pater illam habet à se, Filius à Patre: quod discrimen non tollit, quin Filius illam possideat cum eadem proprietate, cum quā illam possidet Pater, ut eadē proprietate Filius est Deus, quā est Pater, esto Pater Deitatem habeat à se, Filius à Patre: se. proprietatis rei immediatē sequitur ad possessionē: possessio autem, quando cum eadem necessitate, & plenitudine dominij competit vtrique, licet vni cōpetat à se alteri ab alio, est æquæ perfecta in vtroque; ac proinde eandem ponit in vtroque rei proprietatem. Ad prob. neg. Filium in spirando propriē dependere à Patre; nam dependentia non importat solam communicationē virtutis ab alio, sed aliquā etiā imperfectionem in eā habendā, ac possidendā: cum igitur Filius eandem virtutem spirandi cum eadem perfectione & plenitudine essendi possideat, quā possidet Pater ipse, non poterit dici in spirando dependere à Patre. Ad confirm. dit. maior magis propriē conuenit alicui, quod conuenit à se, quam quod conuenit ab alio extrinsecē, aut liberē producente, concedo; quod conuenit ab alio intrinsecē, & necessario communicatē cum eadem omnino perfectione. nego. Licet igitur Patri æterno conueniat virtus spiratiua à se, Filio à Patre; quia tamen Filio non conuenit hæc virtus à Patre, ut à principio extrinsecō, aut liberē producente, sed ut à principio intrinsecō & necessario communicatē, cum eadem planē perfectione & plenitudine essendi, quā illam habet principium ipsum, æquæ propriē illa est Filij ac Patris: quia non minore necessitate & intrinsecā exigentiā illā postulat habere Filius, quā Pater: cum non minus Filius, quā Pater sit essentialiter Deus. Ex dictis desiniri potest illa quæstio. An Spiritus procedat eodem modo à Patre, ac à Filio? Ratio dub. non eo ipso, quo ab illis procedit æqualiter, procedit eodem modo: nam personæ Diuinae procedunt æqualiter à suis principiis, quia procedunt cum æquali perfectione, non tamen procedunt

104.

Ad 6.

Ratio.

105.

Ad confir. m.

106.

An eodem modo procedat Spiritus à Patre ac à Filio?
Rat. Anb.

eodē, sed diuerso modo; quia vna procedit per generationem, altera per spirationem, qui sunt modi formaliter diuersi: ergo etiam si Spiritus æqualiter procedat à Patre & Filio, nō tamen inde sequitur, illum procedere eodem modo. Confir. 1. Spiritus vi suæ proprietatis personalis per se postulat procedere à Patre & Filio, ut diuersis suppositis: igitur non potest eodem modo ab illis procedere: alioquin nō postulare per se ab illis, ut à diuersis suppositis procedere; quia non potest terminus per se diuersa principia exigere, nisi propter diuersum modū producendij principiorum. 2. Spiritus per se postulat procedere à Filio, ut à Verbo; à Patre ut à locutore seu proferente Verbum: ergo non eodem modo procedit ab vno, atque ab alio. Nihilominus Dico, Spiritum S. non solum procedere æqualiter, sed etiam eodem modo à Patre & Filio, ita Suarez l. 10. de Trin. c. 3. sine Ruiz. disp. cit. sect. ult. Fund. formale principium adæquatū, à quo Spiritus procedit, est idem numero in Patre & Filio cum summā necessitate determinatum ad vnum terminum producendum, sc. ipsa virtus spiratiua. Porro terminus procedens ab vno eodemq; principio formali semmē determinato ad producendum, non potest, nisi vno eodemq; modo ab illo procedere, nā omnis diuersitas modi procedendi oriri debet ex aliquo principio formali diuerso. Maior 1. constat ex Conc. Lud. sub Greg. X. & Floren. definientibus Spiritum procedere à Patre & Filio tanquā ab vno principio, & vnica spiratione. 2. Si non sola virtus spiratiua Patri Filioque communis, esset formale principium adæquatū quo Spiritus non totum principium spiratiuum esset in Patre, nec totum in Filio, sed partialiter in Patre, & partialiter in Filio: principium spiratiuum in Patre intrinsecē completeretur in ratione formaliter productiui per filiationem: nec vnica esset spiratio actiua in vtroq;, sed duplex altera partialis in Patre, altera partialis in Filio; nā hæc in meā sent. multiplicatur ad multiplicationē principij formalis productiui. Confir. vna numero virtus summā necessitate determinata ad vnū numero terminū producendum, qualis est virtus spiratiua diuina, non potest, nisi vnum numero modū producendi habere: igitur si formale principium productiui Spiritus est vna numero virtus summā necessitate determinata ad vnū numero terminū producendum, nō potest, nisi vno numero modo illū producere. Vnde ad rationem dub. concedo, nō ex eo præcisè Spiritum procedere eodem modo à Patre & Filio, quia ab illis procedit æqualiter, hoc est, per æqualem virtutem vtriusque, sed quia ab illis procedit, ut ab vno principio formali per vnā numero virtutem, ad vnum numero terminū summā necessitate determinatam. Ad 1. confir. concedo, Spiritū vi suæ personalis proprietatis per se postulare duo supposita diuersa, non quidem in ratione principij formalis; nā hoc est vnū & idem in vtroq;, sed in ratione suppositorū producentiū. Cum n. Spiritus vi suæ personalis proprietatis procedat, ut reciprocos amor Patris & Filij necessariō postulat Patre & Filium sese mutuo diligentes; sed alterū postulat ut Verbū productū, alterum ut Verbi productorē: nequit enim amor æternus, absque Verbo increato infinitū bonū ostendente, produci. Vnde ex solā exigentiā diuersorū suppositorū producentiū non arguitur in termino exigere diuersus modus producendi, nisi misceatur diuersitas principiorū formalium. Hinc patet ad 2. postulat quidem Spiritus procedere à Filio, ut à Verbo producto, à Patre verò ut à Verbi productore, sed in ratione dumtaxat suppositi producentis, non in ratione principij formalis productiui.

Confir. m.

107.
Rat. affirm.108.
Prob. ratio.

Confir. m.

109.
Ad ratio-
nem dub.

Ad confir. m.

Ad 2.

SECTIO V.

An Pater & Filius sint unum principium spiratum?

110.
Sens.
Negat.

Fundam.
Armin.

111.
Confirm.

112.
Affirmant.
Reliqui.
1. Fundam.

113.
1. Fundam.
in Patrib.

Ratio.

114.
Arminens.
resp.

Contra.

P R I M A sent. Brimin. in 1. dist. 12. q. 1. Gabriel. q. 1. negantium, Patrem & Filium secundum proprietatem sermonis dici posse unum principium spiratum, sed duo: licet ex usu & locutione Sanctorum talis propositio sit admittenda. Durand. vero in 1. dist. 29. q. 2. distinguit, si principium sumatur pro eo, quo agens agit, sic Pater & Filius sunt unum principium Spiritus, quia una est vis spirativa in utroque. Si vero pro eo, quod agens agit, sic duo sunt principia, quia duo sunt supposita spirantia realiter distincta. Fundam. Armin. cum Pater & Filius dicuntur unum principium Spiritus vel totum principium non supponit pro essentia; essentia enim nec spirat, nec spiratur; sicut nec generat, nec generatur: neque pro persona determinata; nam quacumque assignata, falsum est dicere, Pater & Filius sunt haec persona spirans, nec deum pro notione Patri Filioque communi; nam eam demonstrata, non vere dicitur, talis notio spirat: igitur secundum proprietatem sermonis non unum, sed duo dicenda sunt principia spirativa. Confirm. ex Hilario l. 2. de Trinit. asserente, Spiritum esse a Patre & Filio auctoribus: at auctor & principium idem sunt in divinis: ergo. Unde docet, cum Patres & Concilia dicunt, Patrem & Filium esse unum principium spiratum, id non dicunt ratione unius principij, sed ratione unius modi, quo Pater & Filius Spiritum producant: quia etsi sint duo principia, modus tamen, quo producant, est unus & idem in utroque: sed quia ex Ansel. sect. preced. non aliter ex Patre, ac ex Filio Spiritus procedit.

S E C U N D A S. Tho. q. 36. art. 4. & Scholast. affirmantium, Patrem & Filium in omni proprietate sermonis esse unum principium spiratum. Quae sententia verior est; & fundam. habet 1. in Concilio Lugdun. sub Greg. X. cap. vn. de summa Trinit. & Floren. de unione: in quibus definitur, Spiritum ex Patre & Filio, tanquam ex uno principio, & unica spiratione procedere; quin etiam in Lugdun. damnatur, qui dixerit, Spiritum ex Patre & Filio, tanquam ex duobus principijs procedere.

2. Fatendum est, inquit August. 5. de Trinit. cap. 15. Patrem & Filium principium esse Spiritus sancti, non duo principia: rationem subiungit: Sed sicut Pater & Filius unus Deus, & ad creaturam relativè unus creator, & unus Dominus; sic relativè ad Spiritum sanctum unum principium. Ansel. de process. Spiritus cap. 11. Quoniam, inquit, sicut non credimus, Spiritum sanctum esse de hoc, unde duo sunt Pater & Filius; sed de hoc, in quo unum sunt: ita non dicimus duo eius principia, sed unum principium: quod etiam probat ex paritate principij creativi, quod unum est, esto tria sint supposita, quae ad creationem concurrunt: quia non in quo sunt plura, sed in quo sunt unum, principium constituunt, ita ceteri Patres.

Nec satisfacit Armin. respondens, idem Patres & Concilia dixisse, Patrem & Filium esse unum principium Spiritus, propter eundem modum procedendi. Qui propter eam notat, Concilia non absolute dixisse, Spiritum sanctum procedere ex Patre & Filio, ut ex uno principio, sed tanquam ex uno principio. Sed contra; dictio, tanquam, quando reddit causam alicuius veritatis, non importat improprietatem, sed potius rigorem sermonis, ut constat ex illo Ioan. 1. Vidimus eum, tanquam unigenitum a Patre: & ex aliis Scriptur. Idque maxime, quando Concilia & Patres eam dictione utuntur ad definiendam controversiam, quam contra haereticos agitant: quae in Lugdunensi & Flo-

rent. contra Graecos fuit: An etiam si Spiritus sanctus procedat a Patre & Filio simul, adhuc ab illis procedat, tanquam ab uno eodemque principio. Ergo non debuit particula, tanquam, ab his Conciliis improprie usurpari. 3. Pater & Filius spirant eadem numero virtute spirativa existente in utroque: ex disp. de spiratione activa, per quam uterque constituitur potens ad Spiritum producendum, ergo in rigore sermonis sunt unum, non duo principia spirativa: Nempè nomina substantiva non multiplicantur, nisi ad multiplicationem formae, per ea principaliter & in recto importatae: Sed Spirator est nomen substantivum, & in recto & principaliter importat vim spirativam: ergo si haec in Patre & Filio non multiplicatur, nec nomen ipsum spiratoris multiplicabitur. Maior prob. Pater & Filius sunt unus Deus, unusque creator, quia forma Deitatis, virtutisque creatricis non multiplicatur in eis: nomina enim ab eo sumunt unitatem, vel multipliciter, a quo habent directam & principalem significationem; scilicet quod principaliter significandum imponuntur; at nomina substantiva principaliter imponuntur ad significandam formam communem; supposita vero non nisi indirectè, & minus principaliter. Cum ergo virtus spirativa, quae nomine spiratoris directè & principaliter significatur, sit una & eadem in Patre & Filio, etiam si supposita sint distincta, unum dicendum erit principium spirativum. Ad fundam. Armin. Resp. principium spirativum directè, & primario importare notionem spirativam Patri Filioque communem. Ad prob. nego, dici non posse, Virtus spirativa spirat: ut dicitur, Vis generativa generat: etsi visitior modus loquendi sit, ut dicatur suppositum per viam activam producere, quam vis activa: quia cum actiones sint suppositorum, debent cum virtute productivam significare suppositum, quod producit. Unde cum dicitur, Pater & Filius sunt unum principium spirativum, non solum significatur in recto & principaliter virtus spirativa, sed etiam supposita, quatenus conveniunt in eadem virtute spirandi. Igitur resp. cum virtute spirandi non importari aliquam personam determinatam, sed utramque simul, non ut formaliter distinctas, sed ut convenientes sub analogo conceptu personae, sub quo conveniunt, quatenus per vim spirativam sunt idem principium spirandi: rectè enim dicitur, Pater & Filius sunt unum principium spirandi, quod est Pater. Et è contra; Pater & Filius sunt unum principium spirandi, quod est Filius. Item, Pater & Filius sunt idem principium spirandi: ut dicitur, Pater & Filius sunt unus & idem Deus, qui est Pater, vel unus & idem Deus, qui est Filius. Ex his patet ad argu. Durand. siue accipiatur pro virtute spirandi, siue pro suppositis spirantibus, quia tamè semper accipitur pro suppositis, ut convenientibus in eadem formam spirativam, qui directè & principaliter importatur per nomen spirativum, unum omnino dicendum est principium spirativum. Ceterum si accipiatur spirantes adiectivè, non substantivè, duo dicendi sunt spirantes; iuxta regulam adiectivorum, quae quia formam important ut adiacentem subiecto, multiplicantur ad multiplicationem suppositorum, quibus applicant formam, quae significant. Iuxta hanc Doctrinam explicat S. Thomas cit. ad ult. Hilarium ut quando dixit, Spiritus procedit a Patre & Filio auctoribus, nomen auctor non sumptum substantivè, quo pacto Pater & Filius est unus auctor Spiritus, sed adiectivè, quo pacto sunt duo auctoritate spirandi habentes. Obicitur. Hinc sequeretur, Patrem dici posse duo principia; quia importat duplicem formam, generativam respectu Filij, & spirativam respectu Spiritus si n. unitas formae

115.
Ratio veri-
tatis huius
fundam.

Ratio à
priori.

116.
Ad fund.
Armin.

117.
Ad Durand.

Explicatur
Hilarius à
S. Thom.

Resp.

principaliter importatæ dat unitatem nomini, multiplicitas dabit multiplicatam. Resp. neg. sequel. Ad 1. prob. dico; ad multiplicationem nominis substantiui non sat esse multiplicationem formæ quando illa importatur per modum potentæ & virtutis suppositorum: vt patet in quolibet agente & artifice creato, qui etto plures habeat potentias & artes, non tamen dicitur, nisi vnum potens, vnusque artifex: secus quando forma importatur per modum naturæ: vnde si verbum diuinum duas assumeret humanitates, duo dicerentur homines: & hoc ex impositione Sapientum. Ad 2. prob. nego conseq. ob rationem assignatam. Leg. S. Tho. quæst. 36. art. 4. ad 2.

SECTIO VI.

An Spiritus sanctus vi suæ personalis proprietatis per se, & intrinsecè petat procedere ex duobus distinctis suppositis?

119.
Negant.

PRIMA sent. negat: Scoti in 1. dist. 12. q. 1. §. Contra istam, Lychei ibid. Duran. q. 3. Mayro q. 2. §. Tertia sine, Aureo. art. 1. Ochami q. 2. Rubio q. 2. art. 2. Gabriel. q. 2. videtur etiam Bacco in 1. dist. 12. qu. vn. art. 2. Potissimum fundam. totum principium productiuum Spiritus reperitur tã in Patre, quàm in Filio seorsim sumptis; ergo dualitas suppositorum non requiritur per se ad productionem Spiritus, nam terminus per se tantum pedit à principio productiuo, à quo habet esse. Confir. totum esse termini est per actiuam communicationem à principio: igitur ab iis tantum per se pedit terminus, quæ per se conferunt ad actiuam communicationem principij: hæc autem non sunt, quæ tantum materialiter & concomitanter se habent ad rationem principij. Antec. prob. integrum principium productiuum Spiritus est voluntas; seu amor diuinus determinatus proprietate spiratiuâ: at totum hoc reperitur tam in Patre, quàm in Filio seorsim sumptis: ergo. 2. Ita se habet principium spiratiuum in duobus suppositis respectu Spiritus; sicut principium creatiuum in tribus personis respectu creaturarum: at creaturæ non exigunt per se Trinitatem personarum; ergo nec Spiritus dualitatem suppositorum. 3. Virtus spiratiua non accipit à Paternitate & Filiatione vim aliquam producendi; sed puram rationem subsistendi; alioqui non tota vis spiratiua existeret in Patre, nec tota in Filio, sed partialiter in singulis, at pura ratio subsistendi per se non variat productionem termini; nec n. confert ad formalem rationem producendi: eadem quippè natura sub diuersis suppositis, vel etiã absque omni supposito; idemq; accidens in diuersis subiectis, vel etiam extra omne subiectum eundem produceret effectum. 4. Intellectus Diuinus sola proprietate generatiuâ determinatus est integrum principium gignendi Verbum: ergo voluntas Diuina sola proprietate spiratiuâ determinata erit integrum principium spirandi amorem: igitur dualitas suppositorum non requiritur per se ad productionem Spiritus sancti. SECUNDA affirmat: Richar. Viço. 3. de Trin. à c. 3. & deinceps, Alen. 1. p. q. 43. me. 3. a. 3. & me. 4 & 5. Henri. in sum. ar. 5. q. 6. ad argu. & art. 60. q. 6. S. Tho. 1. p. qu. 36. art. 4. ad 1. & in 1. dist. 11. qu. 1. art. 2. Herua q. 2. Capreo. dist. 12. concl. 4. & ad arg. con. 4. conc. Richar. dist. 11. art. vni. qu. 3. Argen. qu. 1. art. 3. Marslij qu. 15. Arimin. dist. 12. Palat. dist. 11. disp. ult. Ferrari. 4. cont. Gen. cap. 25. sine, Caiet. 1. p. qu. 36. art. 4. Torresibid. sine Comment. Bannez sine, Molin. disp. 5. Vasquez disp.

120.
Probant.

121.

122.

123.
Affirmant.

110. Zumel disp. 4. Grana. tract. 10. disp. 4. Zunig. disp. 11. dub. 4. Ruiz. disp. 71. Suarez. lib. 10. de Trinit. cap. 6. Bellar. lib. 2. de Christo cap. 27. & communior. Tota diffie. huius sent. est in assignandâ ratione huius necessitatis. Alij assignant ex parte principij, siue quia Pater & Filius sunt complementum virtutis spiratiuæ, non modò ad subsistendum, verum etiam ad producendum: siue quia Pater & Filius sunt complementum saltem ad subsistendum, et si non ad producendum; siue quia sunt conditio, siue quâ virtus spiratiua non exiret in actum spirandi. Alij verò necessitatem assignant ex parte termini spirabilis, siue quia, vt amor necessariò procedere debet ex Verbo, & ex principio Verbi: siue quia, vt amor mutuo procedere debet ex reciproco amore plurium suppositorum, vt sit qui amet, & qui vicissim redamet; siue quia non potest procedere vt persona distincta à Patre & Filio, nisi procedat ab vtroque. Alij tandem putant ad hanc personalem proprietatem, quâ de facto Spiritus habet, necessariò prærequiri Patrem & Filium, vt distinctas personas à quibus procedat; non simpliciter, eo quòd posset Pater esse fecundus per voluntatem, & non per intellectum; tunc enim produceretur Spiritus à solo Patre; licet non cum hâc numero personali proprietate: nam hæc ex indiuiduâ ratione intrinsecè respicit Patrem & Filium, vt distincta supposita.

Pro intellig. huius controu. perdifficilis, præmittenda tria. 1. hic non disputari de perfecte connexionis, quam virtus spiratiua habet cum distinctis suppositis, sed de solâ perfectitate principij; quam eadè virtus habet ad spirandum Spiritum S. An scilicet ita vi suæ formalis originis, & characteristica proprietatis procedat à Patre & Filio distinctis suppositis, vt si per impossibile procederet tantum ab alterutro, processurus non esset cū eadem characteristica proprietate, cum quâ nunc procedit ab vtroque simul. An verò contrâ, datâ hypothesi, quòd ab alterutro tantum procederet, adhuc processurus foret cum eadem caract. proprietate, cum quâ nunc procedit ab vtroque simul. Eodem prorsus modo, quo de creaturis disputatur; an illæ per se procedant à Trinitate personarum, ita vt si Deus in vnâ tantum subsisteret personâ, eodem modo foret principium creaturarum, sicut nunc est subsistens in tribus. 2. Duplex principium; alterum productiuum quod in diuinis semper est aliqua perfectio respectiua, cum illud debeat realiter distingui à termino producibili: Communicatiuum alterum, quod esse potest quæcunque perfectio, etiam absoluta; quia hoc non debet distingui à termino, cui communicatur, cum possit idem manere in principio communicante, & simul in termino, cui communicatur. Vtrumque principium per se requiritur ad esse termini. Cùm non minùs terminus suū esse accipiat vi principij communicatiui, quàm vi principij productiuui. Est autem notandum, non quidquid reperitur in supposito producente, habere rationem principij communicatiui, sed illud tantum, quod per se & formaliter exigitur à termino producibili vi propriæ processionis. 3. Dupliciter principium variari potest ex variatione distinctorum suppositorum ad eundem terminum concurrentium; 1. immediatè & per locum intrinsecum, quando sublato tantum supposito comproducente & omni alio præciso, variatur principium: mediatè & per locum extrinsecum, quâdo principium non variatur ex præcisâ sublacione suppositi comproducentis, sed per sublacionem alterius rationis necessariò connexionis cum personâ comproducente, quæ necessariò tollitur per concomitantiam personæ comproducentis.

124.

An necessitas ex parte principij.

An termini.

125.

De perfectitate principij distincti.

126.

Principium productiuum commune casuum.

127.

Variabile.

Immediatè.

Mediatè.

tis.

ris. Ut si à Deo præscindas voluntatem, non eo ipso per locum intrinsecum tollitur intellectus, nisi tantum per necessariam connexionem, quam intellectus habet cum voluntate: quæ connectio potest esse maior aut minor, iuxta maiorem aut minorem connexionem, quam habent perfectiones ipsæ inter se: maiorem quippe connexionem habet intellectus cum voluntate, quam cum omnipotentia; & maiorem voluntas cum intellectu, quam intellectus cum voluntate, saltem secundum nostrum intellectum licet à parte rei eandem omnes habeant in Deo connexionem, cum omnes identificentur in vnâ simplicissima & indiu. sibili formalitate. Cæterum quæstio est, utrum immediatè & per locum intrinsecum, sublatâ vnâ personâ conspirante: tolleretur sufficiens principium spirandi; nam quâcunque sublatâ, mediatè & concomitanter tollerentur & reliquæ, ob essentialem connexionem, quam omnes & singulæ inter se habent.

DICO 1. Spiritus ex vi proprietatis personalis qua de facto habet, per se postulat procedere à Patre & Filio, ut distinctis suppositis. Fundam. tunc terminus per se postulat procedere ab aliquo, quando eo sublato, aut mutato, tollitur, aut mutatur terminus quoad aliquam perfectionem intrinsecam: at si Spiritus non procederet à Patre & Filio, tolleretur, aut saltem mutaretur quidditatiua perfectio Spiritus: ergo. Maior constat, nam omnis exigentia termini à principio est propter aliquod esse, quod ab illo accipit: igitur si Spiritus per se exigit Patrem & Filium, ut duo distincta supposita, est propter aliquam perfectionem, quam accipit ab illis. Minor prob. si Spiritus non procederet à Patre & Filio, necessariò variaretur principium comunicatiuum ipsius: hoc autè variato, necessariò variaretur persona Spiritus, tam quoad esse absolutum, quod vi propriæ originis postulat, quam quoad esse respectiuium, quo constituitur in esse personali distincto. Sequela prob. si Spiritus procederet ab vno tantum supposito, vel esset, quia vnum tantum esset suppositum in Deo, vel quia nō omnia essent productiua; vel quia prius origine Pater spiraret, quâ generaret. Si 1. modo, deesset vna ex tribus personis in Deo. Si 2. & 3. necessariò aliqua perfectio mutaretur in Deo. Ex quo vltèrius sequeretur, mutari proximum principium comunicatiuum Spiritus: nam hoc est amor essentia, & omnium personarum, ac perfectionum diuinarum. Sed eo ipso quod tolleretur, aut mutaretur aliqua perfectio diuina, mutaretur talis amor, quia non haberet idem obiectum, quod nunc habet; & consequenter mutaretur proximum principium comunicatiuum Spiritus, quod in tali amore consistit: ac proinde variaretur persona ipsa Spiritus, non solum quoad esse absolutum, quod vi propriæ originis de facto postulat, sed etiâ quoad esse respectiuium: nam ipsa respectiua proprietatis personalis quidditatiuè postulat, talem modum communicationis, quo variato, immediatè & per se variaretur personalitas.

Huc tendit ratio *Richardi Viktor.* Spiritum per se exigere duo supposita distincta, quia procedit ut amor mutuus, qui inter duos ad minimum versari debet; non quod aliquis amor sit in Patre amante, qui non sit in Filio redamante, aut contra, aliquis amor sit in Filio redamante, qui non sit in Patre amate: sed quod idem amor, quo Pater se, suamque essentiam & reliquas personas amat, comunicatur Filio; quo pariter amat Patrem, diuinam essentiam, seipsum, & Spiritum: vnus enim & idem amor, ut est Patris, dicitur amatis, ut est Filij, dicitur redamatis. Quare istæ denominationes, amatis & redamatis.

tis, supra amorem communem & essentialem, non addunt in Deo, nisi solam connotationem diuersarum personarum, in quibus est. Qui amor dicitur etiâ concors, quatenus determinatus proprietate spiratiua existente in Patre & Filio, vnâ eademque concordi voluntate vtriusque prorumpit in actum spirandi. Confir. si Spiritus procederet à solo Patre, non distingueretur à Filio: atque adeo non procederet cū eâ proprietate personali, qua nunc procedit. Si à solo Filio, idè esset, quia Pater prius origine spiraret, quàm generaret; vnde prius Pater esset cōstitutus in ratione personæ per spirationem actiuam, quàm per paternitatem; quia non posset spirare Spiritum, nisi supponeretur persona constituta: at tunc non posset supponi persona constituta per paternitatem, tum quia hanc eo casu communis caret Spiritui, cum quo simul Verbum gigneret, nō minùs quàm nūc cōmunicat spirationem actiuam Filio, cum quo simul spirat Spiritum. Tum quia tunc paternitas esset posterior spiratione actiuæ: ergo non posset constituere personam Patris, sed illam potiùs constitueret spiratio actiuatnâ proprietatis personalis debet præcedere omnem aliam proprietatem, cū sit primum complementum naturæ in ordine ad omnes operationes ipsius.

DICO 2. Spiritus vi suæ proprietatis personalis per se respicit patrem & Filium, non tantum sub ratione spiratoris, sed etiam sub ratione Patris & Filij, ut distincta supposita sunt; non quidem ut correlatiua formaliter, sed ut correlatiua radicaliter seu virtualiter. Assertio hæc colligitur ex Conc. Tolet. in profess. Fidei; vbi, in relatiuis, inquit, personarum nominibus Pater ad Filium, & Filium ad Patrem, Spiritus S. ad vtroque refertur. Et paulò post assignat rationem: Si similiter Spiritus S. non ad se, sed ad Patrem & Filium relatiuè refertur in eo, quod Spiritus Patris, & Filij prædicatur. Nec dici potest, quod Conciliū intelligat, quod Spiritus referatur ad Patrem & Filium sub ratione tantum spiratoris. Quia cum suam proposu. non limitet, nō est cur illâ nos limitemus: præsertim cū id etiâ ratio suadeat, quæ talis est. Ad omne id per se refertur terminus, ut ad proximū principium, sine quo simpliciter non potest inueniri esse habere. At nō potest Spiritus sine paternitate & filiatione simpliciter suum esse habere: nam spiratio actiua non est potens spirare, nisi supponatur perfectè existens; cū nulla res sit potens perficere aliud à se nisi supponatur perfectè in se; quia vnumquodq; prius ordinatur ad seipsū, quàm ad aliud à se. Spiratio autè perfectè existit in Patre & Filio; quia cū ipsa nō sit relatio subsistens, nō potest perfectè existere, nisi per subsistentiâ Patris & Filij, cum quibus identificatur. Igitur cū relatio paternitatis & filiationis compleat spirationem actiuam in ratione perfectè existentis, cōplet in ratione principij, non quidem formalis & proximi, sed radicalis & remoti. Atque adeo Spiritus per se refertur ad illos, non sub ratione principij formalis & proximi, sed radicalis & remoti. Atque hinc eruitur discrimen inter principium creatiuum ad extra, & spiratiuum ad intra, cur non eodem modo illud requirat Trinitatem personarum ad creandum, sicut hoc dualitatè suppositorū ad spirandū; atq; adeo cur nō eadē perfectè creaturæ respiciant Trinitatem personarū, quâ Spiritus respicit dualitatè suppositorū. Quia principium creatiuum est natura diuina, quæ etiâ præcisâ à subsistentiis relatiuis est perfectè existens, cū ab illis nō recipiat rationem existendi, sed solâ incōmunicabilitatem. At verò principium spiratiuum est spiratio actiua, quæ præcisâ à subsistentiis Patris & Filij nō est perfectè existens, cū non sit relatio personalis per se subsistens

Per has in-
part. in-
ganit in
Deo inme-
diatè & for-
malis ratio-
nis.

128.

Variatur
princip.
communis.

Proximum
amor.

110.

110:
Confir.

111:
Concl. 1.

Proposit. illa
mis.

Ratio.

Nota.

135:
Principium
creatiuum
natura.
Spiratiuum
dualitatis
perf.

134.

subsistens, sed tantum inexistentis. Eruitur etiam disparitas, cur operatio creata non respiciat per se suppositum creatum, nec effectus creatus ab accidente productus per se respiciat subiectum, à quo accidens in suo esse completur. Cum non minus suppositum creatum compleat existentiam naturæ, creatæ, quæ sola est formale principium operandi; nec non subiectum creatum existentiam accidentis, quod similiter solum est principium proximum agendi, quàm suppositum Patris & Filij compleat existentiam spirationis actiue, quæ sola est proximum & formale principium spirandi. Disparitas autem est; nam operatio creata, diuinitus saltem, esse potest à naturâ creatâ omni supposito spoliata; & effectus creatus ab accidente ab omni subiecto separato: nullo autem pacto intelligi potest, Spiritum esse à virtute spiratiuâ, nisi ut in Patre & Filio subsistente.

Actio à non
supposito esse
possib.

135.

Quia verò dicere quis posset; esto ut spiratio actiua sit potens spirare, debeat subsistere, non tamen est necessarium, ut subsistat in utroque, sed sufficit si in alterutro tantum subsistat: nam in alterutro posset completè subsistere, quia in alterutro est perfecta subsistentia: idè ad d. rationem 2. cur Spiritus vi suæ proprietatis personalis per se respiciat Patrem & Filium, ut distincta supposita: quia vi suæ proprietatis personalis respicit illa, ut obiecta mutui amoris, quem de facto vi propriæ processionis accipit. Nam, licet ad illa ut sic non dicat ordinem realem, sed tantum rationis, èd quòd ab illis, ut ab obiectis non distinguitur, hoc ipso tamen, quod hæc personalitas connotat talem modum communicationis duorum suppositorum, per modum obiecti mutui amoris, aliter terminatur ad supposita ipsa, ut principia sunt talis communicationis. Quòd autem Spiritus Patrem & Filium respiciat, ut distincta supposita, non ut correlatiua formaliter, sed tantum radicaliter seu virtualiter, inde constat; quia id tantum respicit terminus ut correlatiuum formale, quod respicit ut proximum principium sui. At Spiritus non respicit Patrem & Filium, ut distincta supposita, ut proximum principium sui, sed tantum ut radicale & personale. Igitur non potest respicere illa, ut distincta supposita ut correlatiua formaliter, sed tantum radicaliter.

Spiritus S.
non nisi à
suppositis.

136.

Vi correlati-
uis radicali-
ter.

Minor constat, quia Pater & Filius non sunt proximum principium spirandi per paternitatem & filiationem, quo pacto sunt distincta supposita, sed per spirationem communem, quomodo sunt vnum principium spiratiuum. Maior prob. id tantum respicit terminus, ut correlatiuum formale, quod est proximum fundamentum oppositæ correlationis, seu proximum principium productionis, quæ est proxima ratio fundandi oppositæ correlationem. Ex dictis colligitur, consimili relatione virtuali seu radicali Patrem & Filium, ut distincta supposita referri ad Spiritum, quæ Spiritus refertur ad Patrem & Filium. Quia ubi extrema sunt eiusdem ordinis; si relatio resultat in vno extremo, resultat & in altero: & quæ ratione resultat in vno, eadem resultat & in altero: sed Spiritus non solum habet relationem formalem ad Patrem & Filium, ut ad vnum spiratorem, sed etiam radicale ad eosdem, ut ad distincta supposita. Ergo non solum Pater & Filius, ut vnus Spirator habent formalem relationem ad Spiritum; sed etiam ut distincta supposita habebunt radicale relationem ad eundem. Confir. hanc duplicem eiusdem relationis formalitatem fundat Spiritus ad Patrem & Filium, quatenus respicit illos. & sub ratione principij formalis proximi, & radicalis remoti. At eodem modo Pater & Filius respiciunt Spiritum &

137.
Coroll.

Ratio.

Confir.

(sub ratione principij formalis proximi per virtutem spiratiuam, & radicalis remoti per paternitatem & filiationem. Ergo eodem modo & ipsi fundabunt hanc duplicem eiusdem relationis formalitatem, formalem, & radicalem ad Spiritum sanctum.

Ad 1. argu. oppositæ, dist. antec. totum principium productiuum Spiritus est in Patre & totum in Filio subiectiue, concedo; obiectiue, nego. Cum enim id essentialiter includat principium communicatiuum; & hoc sit amor essentia, personarum, & omnium perfectionum, per modum obiecti amati; licet in Patre sit totus amor subiectiue, non est tamen totus obiectiue; quia ut obiectum amatum includit etiam Filium & Spiritum, ut distincta supposita à Patre: similiter licet in Filio sit totus amor subiectiue, non est tamen totus obiectiue; quia includit etiam Patrem & Spiritum ut distinctas personas. Vnde si solus Pater, aut solus Filius spiraret, mutaretur obiectum talis amoris; quia non potest solus Pater, aut solus Filius spirare nisi factâ aliquâ mutatione in diuinis perfectionibus: quâ statim mutaretur obiectum diuini amoris, atque adèd principium communicatiuum Spiritus. Negandū igitur est, terminum habere esse tantum à principio productiuo, prout distinguitur à communicatiuo. Et consequenter, quæ conferunt ad principium communicatiuum, non per accidens & concomitanter, sed per se & formaliter se habent ad esse termini. Ad prob. totus amor notionalis reperitur in Patre, & totus in Filio subiectiue, non autem obiectiue. Ad 2. neg. maior. quia principium creatiuum saluatur inegrè & perfectè quoad omnia in solâ naturâ diuinâ, etiam ut præcisâ à subsistentiis relatiuis. Duo quippe sunt, quæ principium creatiuum requirit, perfecta existentia, & integra virtus productiua: hæc duo habet Deus ratione solius naturæ præcisâ à quâlibet subsistentiâ relatiuâ: nam & illa seipsa perfectissimè existit, & omnia potest; quia à personis non accipit vim producendi, nec rationem exemplaris à quo ad producendum Deus determinatur; cum essentia sit perfectissimum exemplar omnium producendorum. Dices: saltem determinatur à personis increatis ad producendas personas creatas. Sed neg. assump. quia in solâ essentia eminenter continentur omnia creabilia: atque adèd in ratione exemplaris non determinatur à personis, sed à solâ essentia. Ad 3. Concedo, vim spiratiuam non accipere à paternitate & filiatione vim productiuam, accipere tamen vim communicatiuam, tum perfectam existentiam. Ad prob. Resp. vim spiratiuam non accipere quæ eundemque rationem subsistendi à Patre & Filio, sed talè sine quâ omnino repugnant, illam exire posse in actum spirandi. Ad 4. Nego consequ. nam intellectus non supponit aliam potentiam, ut possit in actum suum exire: contra verò, ut voluntas possit in actum suum exire, supponit Verbum, à quo virtus spiratiua completur in ratione principij communicatiui.

Ex dictis facillè erit iudicium ferre de singulis modis, quibus alij hanc sent. probant. Plerique enim re ipsa nobiscum conueniunt; etsi in modo explicandi discrepent. Illud autem, quod vltimo loco additur, posse Spiritum vi alterius personalitatis ab vnâ tantum personâ diuinâ procedere, licet vi huius numero personalitatis per se petat procedere à duobus; cum procedat ex hypothesi omnino impossibili, & nullo pacto conferat ad intelligendam formalitatem propriæ personalitatis, quæ de facto inuicibilis. Tertia Trinitatis persona constituitur, non censetur dignum

138.
Ad primam.

139.
Ad 2.

Diui.

Resp.

140.
Ad 3.

141.
Ad 4.

142.
Modis explicandi varj.

Hypothesi inuicibilis.

dignum labore Theol. qui tantum impendi debet in explicandis mysterijs fidei; & eatenus ad huiusmodi hypotheses diuertere, quatenus per illas alius mysteria ipsa fidei penetrantur.

SECTIO VII.

An Spiritus sanctus sit formaliter donum, eique soli proprium?

SPIRITUM sanctum esse donum, constat ex Actor. 2. Accipietis donum Spiritus sancti: & 8. Pecunia tua, inquit Petrus Simoni Mago, tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Quod autem Donum Dei hic intelligatur pro Spiritu sancto, constat ex textu, Cum vidisset Simon, quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus sanctus, &c. Et Ecclesia in hymno Spiritum appellat donum Dei altissimi. Idem passim Patres, vberissime Aug. in lib. de Trinit. Hinc difficultas, an hoc nomen conueniat Spiritui S. proprie, an tantum appropriate. Ratio diffic. 1. donum, vt Philof. definit, 4. Topic. 4. est irreducibilis donatio: hoc est, vt S. Tho. explicat 1. p. q. 38. ar. 2. liberalis & gratuita donatio, absque intentione retributionis facta. At nulla persona in diuinis procedit liberè & gratuito, sed necessariò & naturaliter. Ergo nulla persona in diuinis est proprie donum. 2. vt constat ex eod. Philof. inter donum, donatorem, & cui datur intercedit realis distinctio: nam donum alicuius donum dicitur: Sed Spiritus etiam distinguatur à Patre & Filio, à quibus procedit, non tamen distinguitur à seipso, quatenus accipit donum. Confir. Spiritus est donum non respectu sui ipsius, quia nullum donum dicitur resp. etu sui; nec respectu alterius personæ diuinæ, quia vel hæc esset Filius, quæ Spiritus datur à Patre in donum Filio; vel Pater, quæ datur à Filio in donum Patri per reciprocum amorem: at neutrum dici potest: tum quia inter dantē, & cui datur intercedere debet realis distinctio. Inter Patrem autem, & Filium in ratione spirantis, seu dantis Spiritum S. nulla intercedit realis distinctio. Tum quia si Spiritus diceretur dari Filio à Patre, & è conuerso propter solam essentia identitatem, & circuminfectionem personatum; pari modo dici posset, Patrem & Filium dari Spiritui, ob eandem identitatem, & circuminfectionem. 3. vel Spiritus dicitur donum respectu principij, à quo per originem, vt per donationem accipit esse; vel respectu creaturarum, quibus donari potest. At non solum Spiritus S. verum etiam Filius per originem accipit esse à Patre, & de facto datus est nobis, non solum per gratiam & merita, sed etiam per vnionem hypost. ergo non solum Spiritus, sed etiam Filius est donum. 4. Vnica est proprietas constitutiva Spiritus, sed hæc est passiva spiratio: ergo non est donatio, quatenus diuersa est à passiuâ spiratione. Confir. vel donatio sumitur passiuè pro passiuâ processione Spiritus, vel actiuè pro actuali, vel aptitudinali donatione, quæ Spiritus aptus est alteri donari. 1. modo recurrit cum passiuâ spiratione: 2. modo, quia repugnat eandem personam constitui oppositis relationibus, & donatio actiua & passiuæ sunt oppositæ relationes, non minus quàm spiratio actiua & passiuæ, repugnat, per eas constitui personam Spiritus. 5. Omne donum dicitur per ordinem ad possessorem: est enim donum alicuius possessoris donum: at possessio correlatiuè respicit subiectionem; hæc imperfectionem importat: non igitur in Deo esse potest.

PRIMA sent. Durandi in 1. dist. 18. qu. 1. negantis. donum conuenire Spiritui proprie, sed tantum appropriate. Fundam. nulla ratio doni in diuinis reperiri potest, nisi per ordinem ad creaturas, quibus tantum liberaliter Deus communicari potest: cum ad intra nulla sit communicatio, nisi naturalis ac summè necessaria; ratio autem doni quidditatiuè postulat communicationem liberam donantis. At per ordinem ad creaturas non magis est communicabilis Spiritus, quàm reliquæ personæ, imò quàm diuina essentia. Ergo ratio doni non magis conuenit Spiritui, quàm reliquis personis, ac diuinæ essentia. Ratio verò appropriationis est, quia omnis liberalis cõmunicatio, quæ ad donum præ-exigitur, procedit ex radice amoris, qui est actus voluntatis. Quare illi tantum personæ appropriari potest, quæ procedit per actum voluntatis: hæc autem est sola persona Spiritus: ergo.

SECUNDA Scholast. cum Mag. in 1. dist. 18. S. Thõ. 1. p. qu. 38. & reliquorum Theol. affirmantium, soli Spiritui vi suæ processionis formalis conuenire veram ac propriam rationem doni. Quin Durandi sententiam recentiores cum Carhus. in 1. dist. 18. qu. 2. vt erroneam, aut certè vt temerariam damnant. Et meritò, cum sit contra omnes Schol. & Patres, præsertim August. 5. de Trinit. c. 11. Ille Spiritus S. qui non est Trinitas, sed in Trinitate intelligitur, in eò quod proprie dicitur Spiritus S. relatiuè datur, cum ad Patrem & Filium referitur, quia Spiritus S. & Patris & Filij Spiritus S. est. Sed ipsa relatio non apparet in hoc nomine, apparet autem, cum dicitur donum Dei. Donum enim est Patris & Filij. Vbi concludit: Donum ergo donatoris, & donator doni, cum dicimus, relatiuè utrumque ad mutem dicimus. Et lib. 7. c. 4. Spiritus S. propria significatione, quæ etiam donum Dei dicitur, nec Pater nec Filius est. Vbi nota, Spiritum S. ab August. appellari donum Dei, propria, non appropriatâ significatione. Et c. 6. Sicut Verbum quod non dicitur nisi Filius, aut donum, quod non dicitur nisi Spiritus Sanctus. Et vt expressius significaret doni proprietatem solius Spiritus characteristicam notam esse lib. 4. c. 20. docet, eam Spiritui vi suæ processionis comperere: Sicut Spiritui S. donum Dei esse, est à Patre procedere, ita mitti est cognosci quòd ab aliò procedat. Quidquid autem personæ diuinæ competit vi propriæ processionis, competit illi vt caract. proprietas: nam sicut vna persona diuina distinguitur ab aliâ vi propriæ processionis: ita quidquid vi propriæ processionis illi competit, est propria nota & caract. proprietas illius.

Prob. 2. Solus Spiritus vi suæ originis habet intrinsecam & quidditatiuam rationem doni: ergo soli competit vera & propria ratio doni. Quia quidquid habet vna persona vi suæ originis, habet vt proprium constitutiuum sui, & distinctiuum ab omni aliâ personâ: quia sicut personæ diuinæ distinguuntur inter se in fieri per origines, ita & in facto esse per proprietates consequentes origines. Antec. prob. quidditatiua ratio doni consistit in liberali & gratuita donatione; ex definitione doni receptâ: solus autem Spiritus vi suæ originis procedit vt liberalis & gratuita donatio; non quidem respectu sui, sed respectu creaturarum, quibus liberè donatur. Quia solus vi suæ originis procedit vt amor, non solum vt necessariò communicatus ad intra, sed etiam vt liberè & gratuito cõmunicabilis ad extra. Ergo solus vi suæ originis procedit vt donum, siue potius vt ipsa formalis ratio doni. Amor. n. est primum donum, quod amans simul cum re donat amato, & quo mediante cætera donat. Quia Deus eodem prorsus indiuisibili amore & communicat se Spiritui necessariò ad intra, &

150. Negat Durandi.

151. Affirmant reliqui.

Censura optimis Durandi.

Clarissime hanc veritatem exprimit Aug.

Characteristica propria.

152. Prob. a priori.

Solus liberalis donatio.

Comunicabile ad extra vt primum donum.

143.

In hymno pentecostes Spiritus S. appellatur Donum.

144.

Prima ratio diffic.

145. Secunda.

146. Confir.

147. Tertia.

148. Quarta.

149. Quinta.

creaturis liberè ad extra; cùm in Deo actus liber non distinguatur à necessario, nisi penes connotatum extrinsecum. Igitur si Spiritus vi suæ processionis procedit vt amor increatus, procedit vt amor necessariò communicatus ad intra, & liberè communicabilis ad extra, quia procedit vt amor cõprehensiuus & adæquatus; ergo secundum omnem perfectionem quidditatiuè inclusam in amore diuino. Libera autem communicabilitas ad extra, est intrinseca & quidditatiua perfectio amoris diuini; licet actualis communicatio libera, non sit intrinseca eius perfectio, & Spiritus non est donum formaliter per actuale, sed per aptitudinalem communicationem ad extra, quam habuisset, etiamsi nulli creaturæ se liberè communicasset. Vt n. *August. 5. de Trinit. cap. 15.* Spiritus sic procedebat, vt esset donabile, iam donum erat & antequam esset, cui daretur. Aliter enim, intelligitur, cùm dicitur donum, aliter cùm dicitur donatum. Nam donum potest esse, antequam detur: donatum autem, nisi datum fuerit, nullo modo dici potest. *Confir.* Ita se habet Spiritus respectu suæ processionis, sicut Verbum respectu suæ generationis: sed Verbum, ex eo quòd procedit vi intellectiois diuinæ comprehensiuæ, non solum procedit, vt necessariò exprimens essentiam, personas, creaturasque possibili, sed etiam vt liberè expressiuum futurarum: ergo Spiritus ex eo quòd procedit vi dilectionis Diuinæ comprehensiuæ, non solum procedit vt necessariò terminatus ad essentiam, personas, creaturasque possibili per modum simplicis complacentiæ, sed etiam vt liberè terminabilis, ad futuras per modum efficacis amoris. Vnde sicut aptitudo ad exprimendas quascunq; creaturas futuras, est propria & caracteristica nota Verbi, quam ab æterno habuisset, etiamsi nullæ in tempore futuræ fuissent creaturæ, ita aptitudo ad communicandum se creaturis futuris, est propria & caracteristica nota Spiritus sancti, quam ab æterno habuisset, etiamsi nullæ futuræ fuissent creaturæ, quibus actu se communicasset.

Deducitur 1. Id, quod constituit Spiritum donum formaliter, non est relatio aliqua realis, aut rationis ad creaturas, quibus liberè communicari potest; cùm nullā Deus habeat relationem realem ad creaturas, nec sola rationis sufficiat, cùm Spiritus independenter ab omni intellectu procedat vt donum; sed est proprietas realis, quā à Patre & Filio procedit, vt aptus donari; quæ tantum inadæquatè & per explicitum conceptum distinguitur à Spiratione passiuā. Nam hæc explicitè tantum dicit relationem spirati ad Patrem & Filium sub ratione Spiratoris; illa ad originem passiuā, quam essentialiter includit donum in diuinis proprie dictum, superaddit intrinsecam aptitudinem, quā liberè donari possit creaturis rationalibus: quæ aptitudo etsi à nobis explicari nequeat, absque ordine ad creaturas, in se tamen nullum intrinsecum ordinem ad creaturas dicit, sed solum eas connotatiuè importat, vt terminos extrinsecos eo modo, quo omnipotentia importat effectus producibiles. Porro Spiritus duplicem respectum dicit ad creaturas, alterum ad possibili sub ratione simplicis, necessariæ tamen complacentiæ, ex quarum amore, vt ex propria origine procedit; alterum ad futuras, sub ratione efficacis, & liberi amoris, quibus in tempore donatur per gratuitam donorum communicationem. Priorem respectum importat necessariò & per se, posteriorem liberè & concomitanter. Sicut Verbum respectu ad creaturas possibili importat necessariò & per se, vt potè ex quarum cognitione, vt ex propria origine procedit; ad futuras

non nisi liberè & concomitanter: vt potè sine quarum cognitione procedere potuisset eodem modo perfectum, ac procedit nunc cum earum tantum concomitante notitiā.

Deducitur 2. Spiritum non solum procedere, vt donum Patris & Filij liberaliter communicabile creaturis, sed etiam vt donatorè donorum. Procedit autem vt donum donatoris, quatenus est primum donum, quod simul cum ipso dono creato à Patre & Filio, donabile est creaturis, nam vt creatura, dando aliquod donum, simul cum ipso donat suum amorem, vt primum donum, & rationem formalem donandi, quæ simul cum re donandā constituit donum formaliter, & sine quā res ipsa, quæ donatur, non esset donum formaliter: Ita Deus, donando aliquod donum creaturæ, simul cum dono creato donat amorem suum increatum, vt primum donum, & rationem formalem donandi, sine quā illud, quod donatur, non esset donum formaliter. Dat autem Deus amorem suum increatum simul cum dono creato, non subiectiuè, & secundum se, sed vt liberè terminatum ad rem, quam liberaliter communicat creaturæ. Nam hoc ipso, quod illi donat rem liberaliter, donat illi cum re ipsā amorem suum, vt liberè terminatum ad talem rem.

Procedit verò idem Spiritus, vt donator doni, quia, cùm sit amor personaliter subsistens, non solum est ratio, quā formaliter donatur omnia dona, sed etiam est author donorum: id quæ ex peculiari suā proprietate, quā est amor, & donum personale. Sicut Verbum non modò est ars, & ratio omnium faciendorum, quatenus est increata sapientia, in quā relucet ideæ omnium rerum: verum etiam est author, & opifex omnium operandorum, quatenus personalis sapientia est; quæ vt est ars increata, ei peculiariter conuenit concurrere ad omnia opera fabricanda. Verum prior respectus doni à donatore, quia immediatè fundatur in processione passiuā, est proprius & caracteristicus Spiritus. Posterior verò respectus donatoris, quia immediatè fundatur in amore essentiali, quo vniuersa Trinitas cum donis creatis simul donat amorem suum increatum, non est illi proprius, sed appropriatus, cùm sit illi cõmunis cum reliquis personis. Sicut & respectus, quem habet Verbum, vt supremus artifex operum fabricandorum, non est illius proprius, sed appropriatus & cõmunis cum reliquis Diuinis personis.

3. Spiritus S. est primum donum; tum quia est primum simpliciter, ante quod nullum omnino præcedit: vnde sicut Deus est primum ens, eiusque Verbum, primum Verbum; quia & Deus in ratione entis, & ipsius Verbum in ratione Verbi, est primum simpliciter, ante quod nullū omnino ens, aut Verbum præcedit, vel præcedere potest: ita Spiritus quia in ratione doni, est primum simpliciter, quod Pater & Filius ad intra produciunt, ante quod nullum omnino præcedit, nec præcedere potest, est omnium donorum iure primum. Tum quia est ratio formalis omnium donorum: nam eatenus reliqua, quæ à Deo donantur, habent rationem doni, quatenus ab hoc vno, quod est Spiritus accipiunt formalem denominationem doni. Propter quod S. *Bonau. in 1. dist. 18. qu. 1.* Spiritum appellat exemplar omnium donorum: quia primum in vnoquoque genere est exemplar reliquorum in eodem genere.

4. Filio non comperit propria ratio doni, etiamsi sit donabilis, & de facto datus nobis: quia vi suæ processionis non procedit, vt primum donum & prima ratio formalis donandi cetera: hic n. est solus amor, vi cuius tantum procedit Spiritus. Quia cùm solus amor sit formaliter liber, à quo cetera extrinsecè

Aptitudine
donum.

153.
Confirm.

Verbi ex
Spiritus no-
ta propria.

154.
Coroll. 1.

Proprietas
realis.

Nullus ordo
ad creat.

Respectus.

Necessarius
liber.

155.
Coroll. 1.

Donum do-
natoris.

156.
Et donator
doni.

157.
Coroll. 3.

Donum pri-
mum sim-
pliciter.

158.
Coroll. 4.

Filio non
procedit vt
primum in
liberum.

extrinsecè

extrinsecè tantum denominatur libera, solus amor est prima, & formalis ratio liberalitatis in cæteris donis; donum enim in liberalitate fundatur: liberalitas autem in solo actu libero formaliter reperitur: nam ille liberaliter donat, qui liberè; eoque donat liberalius, quò liberius. Cùm igitur Filius vi suæ processione non procedat vt Amor, sed vt Verbum, non poterit ei quidditatiuâ ratio doni formaliter & intrinsecè, sed concomitanter & extrinsecè conuenire, per ipsam scilicet formalem rationem amoris, quæ cum non sit propria & formalis origo Filij, sed tantum concomitanter ei comunicetur cum intellectu, quæ tantum est propria & formalis origo ipsius, nõ poterit ex vi processione formalis quidditatiua ratio doni formaliter & ab intrinsecò conuenire, sed tantum concomitanter & ab extrinsecò, sicut conuenit cæteris donis, quæ formalem rationem doni sortiuntur à primâ & formali ratione doni, quod est liberalis amor.

5. Vnde habeat Spiritus sanctus propriam rationem doni, ex amore essentiali, an ex notionali? Aliqui putant, id habere ex amore essentiali. Fundam. inde habet propriam rationem doni, vnde habet, vt sit liberaliter donabilis creaturis: at non ex amore notionali, sed ex essentiali habet, vt iisdem actu liberaliter donetur: quia principium donandi ad extra est actus Dei liber: hic autem non est amor notionalis, qui necessarius est, & proprius vnus personæ, sed essentialis, & cõmunis toti Trinitati. Ego verò cenfeo, propriam rationem doni Spiritum completè habere ex vtroque amore, essentiali, & notionali simul; ex illo inchoatiuè, ex isto completiuè; non minus quàm Verbum propriam rationem imaginis habet ex intellectu essentiali, & notionali simul; quia sicut imago requirit realem distinctionem ab exemplari, vnde exprimitur: ita donũ ab authore, à quo donatur. Est n. donum, vt Arist. definit, *alicuius alicui donum*: & vt August. testatur, *5. de Trinit. cap. 14.* donum est id, quod refertur ad eum, qui dedit, & ad eos, quibus datur: ergo donum requirit distinctionem ab eo, à quo donatur, & ab eo, cui datur; at essentialis amor non distinguitur à Patre & Filio, qui sunt donatores huius doni, igitur ab eo non potest Spiritus habere propriam rationem doni: habet igitur complete ab amore notionali passiuo, qui realiter distinguitur à Patre & Filio, & in Spiritu constituit quidditatiuam rationem doni. Quare ad fundam. oppositæ dist. maior. ab eo habet Spiritus propriam rationem doni, à quo habet, vt sit liberaliter donabilis creaturis effectiuè, nego; à quo habet, vt sit liberaliter donabilis formaliter, concedo. Porro Spiritus licet sit liberaliter donabilis effectiuè ab amore essentiali; nam hic solus est principium donandi ad extra omnia dona creata, cum quibus per modum primi doni, & rationis formalis donandi donatur ipse amor: est tamen liberaliter donabilis formaliter per amorem notionalem, quia hic tantum realiter illum distinguit ab ipso donatore. Quod autem Spiritus habeat veram rationem doni, à quo formaliter, non autem à quo effectiuè habet, vt sit liberaliter donabilis, constat: quia donum non est tale formaliter per respectum extrinsecum, sed per proprietatem intrinsecam: igitur non potest per respectum ad efficiens, qui extrinsecus est, sed per proprietatem, & relationem intrinsecam, licet cum ordine ad extrinsecum donatorem.

DI CES. Id constituit Spiritum donum formaliter, quod vt ratio donandi simul cum re creatâ: hic autem est amor liber, quia hic tantum dari potest per modum liberæ terminationis ad extra.

Resp. neg. minor. Ad prob. vti donum requirit essentialiter liberam donabilitatem & realem distinctionem à donatore; ita ab vtroque amore tam essentiali & libero, quàm notionali & necessario, habet veram & propriam rationem doni.

6. An dici possit, Spiritus suâ processione esse donum? si propositio accipiat in sensu formali, falsa est; quia sumpta formaliter importat explicitam rationem, quâ subiectum est tale formaliter. Vnde non dicitur Verbum generatione est Verbum, aut filiatione est Deus; sed sapientiâ est Verbum; generatione genitus, filiatione Filius; expressione imago; Deitate Deus. Ita nec Spiritus dici poterit processione donum, sed donabilitate donum, spiratione Spiritus. Si verò propositio sumatur in sensu originatiuo, verum erit dicere, Spiritus processione est donum; sicut & Verbum generatione est Verbum. Quia tunc sensus est, Spiritus processione habet esse donum; sicut & Verbum generatione habet esse Verbum; imaginem, Deum, & omnia, quæ habet, quia origo non significatur, vt ratio formalis & intrinseca termino, sed vt via & tendentia ad illum.

7. An dici possit Spiritus noster Spiritus, nostrum donum. Ratio dub. de Filio non dicitur, quòd sit noster Filius, nostrum verbum, nostra imago: Ex aliâ verò parte dicitur, quòd sit noster Pater, noster Deus. Pro quâ re nota pronomina nostrum & meum importare aliquam habitudinẽ causæ, vel effectus in eo, de quo dicuntur; vt *iste est meus pater: iste est meus filius*. Primum importat habitudinem principij; secundum effectus: Cùm autem quatuor sint causarum genera, quadruplicem habitudinem causæ, ac totidem effectus importare possunt, hæc pronomina in eo, de quo prædicantur, efficientis, ad quam reducitur exemplaris, finalis, materialis, & formalis. Certa regula est, quam tradunt *S. Thom. 1. dist. 18. qu. 1. art. 5. Bonauent. q. ult. & reliqui Schol.* ea nomina diuina admittere posse pronomina meum & nostrum, quæ efficientis & finalis causæ habitudinem important; non quæ important habitudinem causæ materialis, aut formalis, vel termini ad suum principium. Ratio: vt pronomen verè de aliquo dici possit, de eodem verificati debet secundum illum respectum & habitudinem, quam ex propria notione importat; alioqui non verè, sed falsò diceretur: ergo & Deus, & Pater & Creator noster dici potest, quia hæc nomina respectu nostri habitudinem important causæ efficientis.

Item de Filio dici potest, quòd sit noster Saluator, Redemptor, Magister, Legislator; non Filius, Verbum, Imago: quia priora important habitudinem principij; posteriora termini ad principium: Filius n. refertur ad Patrem; Verbum ad proferentem; Imago ad producentem seu exprimentem. Eadem ratione de Spiritu S. dici potest, quòd sit noster Spiritus, Donum, Sanctificator, Rector, Custos; non Spiritus sanctus, amor, Spiratus, notionalis, &c. nam illa important habitudinem principij; hæc termini ad principium. Etenim nomen Spiritus sancti, ex *S. Tho. cit. ad 2.* est impositum ad significandam relationem termini ad principium spiratiuum: Nomen verò Spiritus ex propria notione admittere potest habitudinẽ principij, iuxta illud *Ioan. 3. Spiritus ubi vult, spirat.*

Ex his collige, nomina, quæ significat perfectiones diuinas in abstracto, non posse admittere pronomina nostrum & meum: quia ex modo significandi important habitudinem causæ formalis. Quare non dicitur Deitas, aternitas, immensitas nostra. Quòd si quando huiusmodi locutiones vsurpentur, vt de Christo dicitur *Corinth. 1. Factus est nobis Sapientia, Iustitia, Sanctificatio, Redemptio*, intelligendæ sunt exemplariter

Resp.

161. Coroll. 6.

Sensu orig. uerum.

164. Coroll. 7.

Nostrium, meum, quid importent?

165. Regula uniuersalis.

Ratio 7.

Habitud. principij.

Termini.

166. Ioan.

159. An ex amore essent.

Fundam.

An notionali

160. Resp. Ex vtroque id habet proprium.

Ratio.

161. Ad fund. oppos.

Donum aff. per propriet. intrins.

162. Dices.

167.
Ad primam
et. dub.

emplariter & effectiue, non formaliter. Ad 1. rationem dub. patet, non n. Spiritus dicitur donum formaliter per necessariam communicationem ad intra, sed per liberam communicabilitatem ad extra, quæ tamen fundatur in necessariâ communicatione ad intra; quia nisi ad intra procederet, vt distincta persona ab ipso principio producente, non posset habere propriam rationem doni ad extra liberaliter communicabilis. Ad 2. licet Spiritus non distinguatur à seipso, respectu cuius non est; cui datur, sed quod datur, donumque ipsum formaliter aliis communicabile; distinguitur tamen à creaturis, quæ sunt terminus, cui hoc donum est liberaliter donabile. Ad confir. respondet *Henricus sum. p. 2. art. 61. qu. 10. Ocbam & Gabriel in 1. dist. 18.* Spiritum dici donum respectu Patris & Filij, quatenus à Patre per impensum amorem datur Filio, & vicissim à Filio per repensum amorem datur Patri, vt subsistat in eadem numero naturâ. Sed contrâ; eodem modo dici posse, Filium dari in donum Spiritui; nam etiam Filius producitur à Patre, vt subsistens in eadem naturâ cum Spiritu. Est igitur Spiritus donum solum respectu creaturarum, quibus liberaliter tantum est communicabile.

Ad conf.

169.
Ad 5.

Ad 3. Potius Spiritus; quam Filius habet formalem rationem doni; quia solus procedit formaliter vt amor, qui est primum donum, & ratio formalis donandi, quæ cetera, quæ donantur, denominantur dona formaliter. Ad 4. Proprietas quæ constituitur Spiritus, est vnica formaliter, sed multiplex virtualiter, & secundum conceptus explicitos, non quidem adæquatos, vt est vnum attributum respectu alterius; sed inadæquatos, vt est vnum & idem attributum respectu sui ipsius, per ordinem ad plures conceptus inadæquatos explicitos. Constituit igitur ratio doni personam Spiritus inadæquate; sicut ratio imaginis personam Filij. Constituit autem illam non ratione connotati, quod in obliquo importat, sed ratione fundamenti, quod principaliter & in recto dicit: hoc autem est spiritatio passiuâ, vt apta nata liberaliter communicari, quæ solum secundum conceptum explicitum, & inadæquatam distinguitur ab ipsâ spiratione passiuâ. Ad confir. nego, donationem, quæ Spiritus procedit à Patre & Filio, & quæ donabilis est creaturis, esse relationes oppositas: tum quia sunt respectu diuersorum; nam prior est respectu principij spiratiui; posterior respectu creaturarum: vt possunt in vno eodemque subiecto esse oppositæ relationes genitoris respectu vnus, & geniti respectu alterius. Tum quia prior est realis & secundum esse; posterior rationis & secundum dici. Ad 5. Dist. maior. omne donum est alicuius possessoris donum, vel dominio, cui tantum respondet subiectio; vel origine, cui sola responderet originatio. Porro Spiritus est Patris & Filij donum non dominio, sed origine & auctoritate, cui tantum respondet origo passiuâ in dono originato. Ex his patet ad fundam. *Durandi*: nam alio modo donabilis est creaturis Spiritus, alio modo reliquæ personæ; & essentia diuina.

Ad fund.
Durand.

DISPUTATIO XXVIII.

De Missione Diuinarum Personarum.

Propriet.
person. in
ord. ad creat.
explic.

HA CTENVS de proprietatibus diuinarum personarum in ordine ad se, quibus inuicem discernuntur peculiari nota, quæ existunt & operantur ad intra. Super sunt explicandæ proprietates earundem in ordine ad creaturas, quibus vna se-

cernitur ab aliâ, & manifestatur vt distincta persona ab aliis, per specialem modum existendi & operandi ad extra. Quæ propterea dicuntur proprietates notionales ad extra, quia sunt proprii modi existendi & operandi singularum personarum, quibus ad extra manifestantur & apparent. Sicut enim Deus habet quædam prædicata in tempore, quæ illi competunt in ordine ad creaturas, vt est vnus essentialiter, & sunt communia toti Trinitati, dicunturque essentialia, vt esse *Creatorem*, *Conseruatorem*, & *Dominum* rerum omnium: ita quædam alia habet in ordine ad eandem creaturas, quæ illi etiam in tempore competunt, vt est distinctus personaliter, suntque propria singularum personarum, dicunturque notionalia ad extra, vt esse *missum*, *Incarnatum*, *manifestatum*, &c.

SECTIO PRIMA.

An Diuinis personis competat vera & propria missio?

FIDEI dogma est, diuinis personis competere missionem, tam actiuâ respectu personæ mittentis, quam passiuâ respectu personæ missæ. Constat ex *Ioan. 7.* *A me ipso*, inquit Christus, *non veni, sed est verus, qui misit me, quem vos nescitis. Ego scio eum, quia ab ipso sum, & ipse me misit.* Et cap. 15. *Cum autem venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre: tunc vt nemo illam simpliciter negare sit ausus: quamuis eâ abutantur hæretici ad inæqualitatem Diuinarum personarum arguendam. Sola igitur ratio diuinis personis. Ratio dub. 1. desumitur ex Patribus. Nyssenus orat. de Deitate Filij & Spiritus con-* *Theol. con-*
trouers.
Ex Patr.
ratio doni.
1.
Fidei dog-
ma expref-
sum Scip.
2.
2.
3.
Ratio à
prorsi.
3.
Secundâ
rat. aub.
Ratio à
prorsi.
3.
Missio me-
ralis.
Physica.

170.
Ad 4.

171.
Ad confir.

172.
Ad 5.

2. Missio in suo quidditatio conceptu imperfectionem importat: at hæc nequit propriè, sed metaphoricè tantum Deo competere; vt *Trasiti*, *panitere*, *obliuisci*, &c. nam quod in suo quidditatio conceptu imperfectionem importat, translatum ad Deum non potest suum formale significatum retinere; ac proinde nequit propriè Deo competere: illud n. propriè Deo competit, quod competit secundum suum formale significatum. Maior prob. duplex est missio; physica, & moralis; vtraque per se imperfectionem inuoluit: de morali patet: nam hæc vel fit imperio & auctoritate mittentis, vt cum Dominus mittit seruum, aut Pontifex Legatum: vel consilio, vt cum Consiliarius mittit Regem ad bellum. Nam prior missio includit subiectionem, & defectum potestatis; posterior ignorantiam, & defectum prudentiæ. De Physicâ prob. hæc includit vel impressionem virtutis, quæ res missa ad locum à mittente destinatum dirigitur, vt cum sagitta dirigitur ad scopum à sagittante

gittante præfixum: vel per distinctionem propriæ entitatis, vt cum flos emittitur ab arbore, splendor à sole. Confirm. vtraque missio importat localem separationem missi à mittente. Non enim propriè mittitur, nisi qui vel à mittente discedit ad negotiū aliquod, authoritate mittentis peragendum; vt accidit in missione morali: vel quod per propriam entitatem situ disiungitur à suo principio. Non enim propriè mitti dicitur passio ab essentiâ, vel actus vitalis ab interno principio; eo quod ad missionem propriè dictâ requiritur localis separatio missi à mittente. Et propterea, vt docent Scholast. cum Mag. in 2. dist. 10. Angeli superiores nō mittuntur ad externa ministeria, sed tantum dirigunt & illuminant inferiores, quorum tantum est mitti; quia missio imperfectionem importat ex parte missi.

3. *Mitti*, est missum aliter se habere in aliquo loco, quàm antea se habebat; alioqui nō esset maior ratio, cur potius persona diceretur mitti ad vnum locum, quàm ad alium at diuinæ personæ sunt vbi que præsentis per immensitatem; & implicat, eas aliter se habere in vno loco, quàm in alio.

4. Hinc sequeretur, multa alia esse de diuinis personis propriè admittenda, vt *Exire à Patre: Venire in mundum: iterum Relinquere mundum, & Reuerti ad Patrem, Ioan. 16.* cum vtraque imperfectionem importet. nt localis mutationis, quæ in diuinis personis, vt potè omnis mutationis expertes, cadere non potest. PRIMA sent. affirmans, diuinis personis impropriè tantum & metaphoricè missionem competere. Hanc solum apud Ruiz. disp. 108. sect. 5. legi, scil. non desuisse inter primarios huius ætatis Aucthores, qui hanc missionem metaphoricam appellarit, licet nullam huius rei rationem assignet.

SECUNDA docet, omninò verè & propria, & non metaphoricè diuinis personis missionem competere. Est omnium Schol. cum Magist. in 1. dist. 14. 15. 16 & 17. qui vt certam supponunt, vel expressè asserunt; vt Bonauent. dist. 15. p. 1. qu. 1. corp. Missio, inquit, per comparationem ad terminum completissimè reperitur in diuinis multo magis, quàm in creatis. Argent. ibid. 2. 1. & Mars. q. 18. a. 1. id non solum affirmant, sed etiam probant hâc ratione: vbi cumq; sunt plures personæ, quarum vna habet virtutem & auctoritatē ab aliâ, ibi vera potest dici missio: sed in diuinis sunt plures personæ, quarum vna habet virtutem, & auctoritatem ab aliâ; ergo ibi est vera missio, Palatius ead. dist. disp. vn. ante 1. concl. Aptissimè, inquit, videtur hoc verbo Scriptura, quod sanè non imperium, aut superioritatem aliquo modo in mittere significat, sed potius originem emitti ab emittente. Idem docent Patres. Vnde Athanas. lib. 5. cont. Arian. sine testatur, hoc vocabulo missionis vlos fuisse sanctos viros ad exprimendam visibilem præsentiam Verbi in carne assumptâ.

Quare temeritatis notâ dignum censet cit. Ruiz. illum, qui absolutè dixerit missionem non nisi metaphoricè diuinis personis competere. Et meritò, cum nullus S. holast. aut Patrum, quæ Scriptura de missione Diuinarum personarum docet, in metaphorico sensu intellexerit; quin multi expressè ea in vero & proprio sensu acceperunt.

DICO 1. Missio sub eâ ratione, sub quâ competit creaturis, non nisi impropriè & metaphoricè competit diuinis personis. Assertio hæc certissima est, Ruiz. Richard. in 1. dist. 15. art. 1. qu. 1. ad 2. Quia, inquit, missio propriè dicta conueniens creatura, & missio propriè dicta, in quantum est conueniens diuina persona non sunt eiusdem rationis vniuoca. Fundam. missio sub eâ ratione specifica, quâ conuenit creaturis, includit omnes imperfectiones suprâ enumeratas.

DICO 2. Non obstatibus his imperfectionibus,

sub quibus missio competit creaturæ, adhuc missio quidditatiuè sumpta verè & propriè conuenit diuinis personis. Fundam. relectis omnibus imperfectionibus, cum quibus reperitur in creaturis, adhuc manere potest quiddatiuè conceptus missionis, Deo & creaturæ analogicè communis: ergo missio vt sic verè & propriè cōpetit diuinis personis, nam tunc verè & propriè aliqua perfectio creata competit Deo, quando depurata ab omni imperfectione, cum quâ cōpetit creaturis, adhuc remanet quiddatiuè conceptus ipsius, Deo & creaturæ analogicè cōmunis. Contrà vero tunc aliqua perfectio creata impropriè & metaphoricè competit Deo, quando depurata ab imperfectione, cum quâ cōpetit creaturæ, nullus remanet quiddatiuè cōceptus ipsius. Exemplū primi: Scientiâ depuratâ ab accidentalitate, discursu, & reliquis imperfectionibus, cū quibus cōpetit intellectui creato, adhuc remanet conceptus certò & euidenter obiectum experimentis, intellectui creato & increato analogicè communis: in quo conceptu saluatur quidditas & ratio formalis scientiæ. Exemplum secundi: Motus localis, qui depuratus ab imperfectione translationis mobilis de loco ad locum, nullus remanet cōceptus, in quo quidditas & propria ratio motus saluari possit: ac proinde; cum ad Deum trãsfertur, non nisi impropriè & metaphoricè de eo affirmatur. Anteced. ostendo. Relectis imperfectionibus essentialis distinctionis, localis distatæ, similis separationis, cæterisq; mutationibus, quas includit missio creata, adhuc remanere potest cōceptus personalis distinctionis missi à mittente, cum actiua cōmunicatione potestatis ex parte mittentis, & passiuâ acceptione eiusdè potestatis ex parte missi, ad aliquod munus autoritate mittentis obeundū. At in hoc conceptu saluatur perfectissima quidditas & formalis ratio missionis, quæ, vt infra, est quædam realis processio missi à mittente, ad aliquod munus consilio & auctoritate mittentis peragendum. Maior est manifesta: nam misit Pater Filium ad opus Incarnationis præfinito tempore exequendū, dum illum ab æterno genuit, cum potestate, cōsilio, & virtute ad prædictum opus tali tempore peragendum Miserunt Pater & Filius Spiritum S. ad corda Apost. dic Pen-tecostes inflammanda, dum illum ab æterno spirarunt cum potestate, consilio, & virtute ad hoc opus præfinito tempore perficiendum. In vtrâque n. legatione propriissimè elucet natura missionis; & ex Bonau. melius & perfectius, quàm in creaturis ipsis.

Iuxta 1. assert. intelleg. testimonia Patrū, nec non primâ sent. cum suis prob. & rationibus dub. Iuxta quam asserere, missionem, prout illa cōpetit creaturis, non nisi impropriè & metaphoricè competere diuinis personis, nullus est error, aut temeritas: esset autè, si quis absq; vllâ declaratione absolutè negaret, missionem non nisi impropriè & metaphoricè competere diuinis personis. Quia tunc propositio simpliciter asserta, intelligenda veniret etiam cōtra 2. assert. In speciali ad 1. rationē dub. Resp. citatos Patres expressè tantum diuinis personis negare missionem secundum imperfectiones; Non enim, subdit Nyssenus, extra eam aliquid vacuū & inane est, quòd cum prius ibi non esset, postea quàm missa fuerit, accedat, sed cū conseruatrice vi sua res vniuersus coërceat atque contineat, non habet, quo transeat, cū ipsa sit rerum vniuersitatis plenitudo. Similiter Chrysost. missionem diuinis personis negat, quæ localem separationem missi à mittente importat. Ita concludit Nyssenus: Descensus igitur Filij Dei ad nostram humilitatem & infirmitatem, qui voluntate Patris accidit, & missio dicitur. Nā ab immortalis naturæ ad nostrâ vitâ migratio, non de loco ad locū motus Domini signi-

4. Confirm. 1.
5. Confirm. 2.
6. Tertia ratio dub.
7. Quarta.
8. 1. Sent.
9. 1. Sent.
10. Contraria sententia confirmata.
11. Conclusio. 1. Pro clariorè explic.
12. Conclusio. 2.

Missio verè & propriè competit personis.
Vt scientia.
Non vt motus.
13.
Distinctio & cōmunicatio potestatis.
Missio Filij Spiritus.
14. Const. sent.
15. Ad primam. rat. dub.
Chrysost.

significat, sed ab altitudine gloria ad humilitatem carnis indicat descensum. Chrysost. sine hom. Dominus, inquit, misit & spiritum suum. Explicat modum; Genus, secundum Deitatem: misit secundum carnem. Et paulo post: Misit Pater, qui non migrat, nec transfertur loco. Misit Filius, qui non se discedere facit, & à quo non disceditur. Igitur eo tantum sensu isti Patres in diuinis missionem negarunt, in quo ea reperitur in creaturis; sc. per missi à mittente localem separationem.

16. Ad 2. nego, missionem ex genericâ ratione, abstrahente à diuinâ & humanâ dicere imperfectionem, sed solum ex specificâ, ad humanâ missionem contractâ: de quo tantum probant exempla & rationes adductæ. Vnde ad 1. confir. neg. illuminatum propriè mitti, qui localiter separatur à mittente. Nam licet hoc verum sit in missione creatâ, propter imperfectionem & limitationem naturæ missi & mittentis, non est tamen id essentialè missioni ut sic, cuius quidditas perfectè saluatur in reali egressu per originem missi à mittente, cum communicatione potestatis ad nouum munus peragendû. Cæterum non dicitur passio mitti ab essentiâ, vel actus vitalis à principio vitæ; quia ad missionem requiritur habitudo ad terminum operandum extra mittentem. Est enim mittere, mediante misso aliquid extra se operari. Cum igitur passio & actus vitalis producantur intra proprium principium, non dicuntur à suo principio propriè mitti: sicut dicitur propriè mitti lumen à sole; & flos ab arbore: quorum illud subiecto; hic situ disingitur à suo principio. Personæ autem diuinæ, etsi per se ipsæ existerent nequeant separatæ à suo principio, existerent tamen possunt ratione externi effectus, ad quem operandum à suo principio destinantur: in ordine ad quem effectum propriè dicuntur mitti.

17. Ad 2. confir. Exemplum de angelis superioribus, simile est, quatenus non ad quæuis opera illi mittuntur, sed ad grandia & sublimia, quale fuit opus Incarnationis, ad quod nunciandum legatus fuit Gabriel; ita non ad quæuis opera mittuntur personæ diuinæ, sed ad magna & heroica: Dissimile est, quia propter limitationem naturæ angelicæ, nequeunt angeli ad hæc inferiora mitti, absque aliqua ipsorum imperfectione: congruentius autem est, ut hanc imperfectionem subeant angeli inferiores, quorum curæ commissa sunt hæc inferiora. Personæ autem diuinæ absque vllâ ipsarum imperfectione mitti possunt ad quæcunque opera. Tandem personæ diuinæ mittuntur vel ad manifestandas nobis in signo aliquo sensibili suas ipsarum proprietates & origines, vel ad sanctificandas animas. Neutrum autem munus peragi potest, absque missione earum: eum nec nisi diuinæ personæ animas sanctificare; nec nisi ipsæ esse possint termini sensibilis manifestationis. Angeli autem solum mittuntur ad aliquod opus perficiendum, quod æquè bene perfici potest à quocunque inferiori. Ad 3. maior est vera de misso creato, non de increato, qui aliter existeret, vel apparere potest, non per nouam existentiam, aut mutationem sui, sed rei, in quâ nouo modo existeret, & apparere dicitur. Nam præter tres modos communes existendi per potentiam, presentiam, & essentiâ, dantur alij modi speciales, quibus Deus existit in creaturis, vel ut significatum in signo, vel ut suppositum in naturâ assumptâ, vel ut obiectum in cognoscente & amante. Ad 4. concedo, eodem modo admittenda esse in Deo in proprio sensu reliqua omnia, quæ de Deo Scriptura tradit, modo vel auctoritas Patrum & Scholast. non repugnet, vel ratio Theol. non aduersetur. Idque ex illâ regulâ, à Patribus & Schol. traditâ, quod

semper Scriptura est in proprio sensu intelligendâ, & nunquam ad metaphoricum detorquendâ, nisi aut Patrum aut Scholast. auctoritas, aut Theologica ratio resistat. An autem quæ in ratione dub. allata in proprio, vel metaphorico sensu intelligendâ, constabit infra.

SECTIO II.

Quid sit Missio personæ Diuinæ?

10. **C**ONSERVETVS modus indagandi diuinæ est per perfectiones creatas relectis earum imperfectionibus. Porro in quæuis missione creatâ depuratâ ab imperfectionibus, quas ut creata includit, tria remanent, quæ ad integrandam naturam missionis ut sic quidditatiuè concurrunt, qui mittit, qui mittitur, & terminus ad quem mittitur. Hæc enim tria necessaria sunt; & sufficiunt ad essentialiter operatio duorum (cum nemo seipsum propriè mittat) mandantis & exequentis: quæuis autem operatio habitudinem dicit ad terminum operabilem. Sufficiens igitur his tribus terminis mittente, misso, & termino ad quem mittitur, concluditur integrâ missionis quidditas. His n. tantum positis, ponitur tota missionis essentia: quolibet autem eorum sublato, tollitur quidditatiuus conceptus illius. Nam nec mittens intelligi potest sine respectu ad missum, & terminum ad quem mittit; nec missus sine respectu ad mittentem & terminum, ad quem mittitur. Quoniam verò duplex est missio physica, & moralis, dupliciter etiam esse potest hæc habitudo mittentis ad missum, & missi ad mittentem, physica, si missio sit physica; moralis, si missio erit moralis. Illa est per realem communicationem virtutis, ad terminum ad quem mittit, physice operandum, ut sagittarius per realem impressionem virtutis mittit sagittam ad scopum pertingendum: Sol per realem productionem mittit lumen ad aërem illuminandum: hæc est per moralem tantum communicationem virtutis, aut dirigentis, si tantum consilio: aut mandantis, si etiam imperio & auctoritate mittat. Possit esse & tertia missio, vtriusque perfectionem participans, & physice missionis per realem communicationem virtutis executiuæ; & moralis per moralem communicationem potestatis exequenti terminus, iuxta consilium & imperium mittentis. Qualis esset, si aliquis miles in fortitudine & generositate insignis, eo animo prolem susceperet, ut communicatâ illi per naturalem generationem suâ fortitudine & generositate, illum postea consilio & imperio suo ad bellum mitteret, ut in eam suam, & Patris virtutem manifestaret. Huic persimilis est missio personæ Diuinæ, quæ vtriusque missionis perfectionem, & physice, & moralis eminentissimè participat perfectionem physice; per physicam receptionem virtutis à personâ mittente, ad terminum, ad quem mittitur, physice operandum: participat perfectionem moralis, per moralem determinationem voluntatis ab eadem personâ mittente ad eundem terminum, consilio & voluntate mittentis exequentum. Et eadem personâ missa per originem simul cum naturâ mittentis, accipit virtutem & potentiam operandi terminum, ad quem mittitur: nec non sapientiam, & voluntatem exequenti terminum, iuxta voluntatem mittentis: ac proinde perfectissimè participat naturam vtriusque missionis physice & moralis. Ex his difficultas insurgit, in quo præcipuè quidditatiua ratio mis-

Angel. missio imperf.

18. Ad Tertiam rat. dub.

19. Ad 4.

Missio creatâ in sua dicitur.

11.

Physica.

Moralis.

12.

Vtriusque perfectionem continens.

Eminentissimè.

fiotis

23.
An missio
sit in sola
op. nat. imm-
p. 7.

missionis diuine consistat. PRIMA sent. docet, eam consistere in sola operatione temporali, per quam processio personæ missæ in aliquo effectu creato manifestatur, cum respectu ad principium productum non personæ missæ, sed operationis; quæ persona missa manifestatur in creaturis. Hanc ut Magistri defendunt S. Tho. in 1. dist. 15. q. 3. a. 1. Bonau. ead. dist. p. 1. q. 4. Scotus dist. 14. q. vni. §. Licet autem, Marfil. qu. 18. Gabriel q. 1. Fundam. personam Diuinam mitti; formaliter est, peculiari modo in creaturis existere, quo antea, non existerat: At hoc formaliter importat solam operationem, quæ persona missa manifestatur in creaturis, cum respectu ad principium effectuum talis operationis: ex August. 2. de Trinit. cap. 5. sine: Si ergo, missus dicitur, (nempe Filius) in quantum apparuit foris in creatura corporali, qui intus in natura spiritali oculis mortalium semper occultus est, iam in promptu est intelligere etiam de spiritu S. cur missus & ipse dicatur. Facta est enim quedam creatura species ex tempore, in qua visibiliter ostenderetur Spiritus sanctus, concluditur: Hac operatio visibiliter expressa, & oculis oblata mortalibus missio spiritus sanctus dicta est. Vbi nulla facta mentione de æternâ personæ missæ processione, in solâ temporali apparitione collocat totam personæ Diuinæ missionem. 2. Quando aliquid compositum prædicatur de aliquo secundum fieri, diuerso modo se habet respectu facientis, & respectu facti. Nam respectu facti vtrumque debet prædicari secundum esse, non tamen vtrumque secundum fieri velut si dicas; hic factus est homo albus, oportet, vt sit & homo & albus; non autem est necesse, vt fiat homo, sed sufficit, vt fiat tantum albus. Respectu verò facientis non est necesse, vt faciat vtrumque, sed alterum tantum: vt si dicas, Pictor facit parietem album: non est necesse, vt vtrumque simul faciat, sed sufficit, si faciat tantum album: quia faciens non refertur ad factum, nisi secundum id, quod facit in illo. Cum autem missio ponat missum in aliquo nouo fieri, in quo antea non erat, oportet ad hoc vt dicatur missus, vt vtrumque includat, & quod sit ab alio; & quod fiat in aliquo secundum nouum modum existendi. Ex parte verò mittentis nihil aliud importat mittere, quam facere missum nouo modo existentem in alio: igitur cuiusque conuenit facere alium nouo modo existentem in aliquo, conuenit mittere, etiã si non sit principium ipsius secundum esse: at hoc conuenit toti Trinitati: igitur tota Trinitas dicitur mittere. SECUNDA ex opposito affirmat, in solâ processione æternâ personæ missæ, missionis quidditatem formaliter consistere. Videtur Greg. Magn. hom. 26. in Euang. colu. 1. vbi postquâ Filij missionem per opus Incarnat. explicuit, subdit: Quamuis mitti etiam iuxta naturam Diuinitatis possit intelligi. Eo enim ipso à Patre Filius mitti dicitur, quo à Patre generatur. Eodem modo Spiritus missionem per æternam eius à Patre & Filio processionem declarat: Sed eius missio, ipsa processio est, quâ de Patre procedit & Filia. Vnde tandem amborum missionem per incarnatam eorum processionem definiens, concludit: Sicut itaque Spiritus mitti dicitur, qui procedit: ita & Filia non incongrue mitti dicitur, quia generatur. Fundam. missio præsertim physica, est realis egressio termini à mittente, vi cuius accipit aliquod esse, quod antea non habebat: at æterna processio Filij & Spiritus est eiusmodi: nam tam Filius vi generationis, quam Spiritus vi spirationis accipit esse personale, quod nec Filius ante generationem, nec Spiritus ante spirationem habebat; ergo. Maior colligitur ex definitione missionis; & illustratur exemplis: nam & flos mitti dicitur ab arbore, & lumen à sole; per

Prob. minor.
1. aucto.

Ratio S. Th.
prob. sent.
hanc.

Ratio.

25.
An in sola
process. aternâ.

Fundam.

solam productionem floris ab arbore, & luminis à sole. Ergo tam Filius, quam Spiritus, mitti dicuntur à suo principio productiuo, per solam processionem æternam. TERTIA vtramque ad Diuinæ missionis quidditatem requirit, & æternâ processionem personæ missæ à mittente; & temporalem operationem, quæ persona missa peculiari modo manifestatur in creaturis. Adhuc tamen hæc sent. trifariam diuiditur: alij putant, processionem æternam non nisi connotatiuè, & in obliquo à missione importari; temporalem contra per se, & in recto. Alij contra, processionem æternâ per se & in recto, temporalem connotatiuè & in obliquo. Alij demum vtramque per se, & æquè primo in missionis quidditate includi.

3. Sent.
26.
An in vtra
que.

Dico 1. Quidditas Diuinæ missionis non saluatur in solâ operatione temporali, cum respectu tantum rationis personæ missæ ad principium effectuum talis operationis, præcisâ æternâ processione personæ missæ à personâ mittente. Fundam. missio proprie dicta, importat reale distinctionem missi à mittente, cum communicatione virtutis & potestatis exequendi munus: ad quod missus à mittente destinatur: at hæc in missione Diuinâ nõ saluantur per solam operationem temporalem, cum respectu rationis personæ missæ, ad principium effectuum talis operationis. Maior constat; nã quantò missio recedit à reali distinctione missi à mittente, tantò recedit à proprietate missionis: vnde impropiissima est missio sui à se ipso. Minor patet, nam per solam temporalem operationem ad extra, cū rationis respectu ad principium effectuum talis operationis, nec persona Diuina missa distinguitur à principio mittente, nec ab illo accipit virtutem & auctoritatem exequendi munus, ad quod destinatur; nam hæc est tota Trinitas, à quâ non distinguitur persona missa, sed in eâ includitur: ac proinde persona missa mitteretur, & virtutem exequendi acciperet à se ipsâ, aut certè ab aliquo principio à se, cæterisque personis non distincto, nempe à natura Diuinâ, quæ est principium effectuum omnis operationis ad extra. Confir. hoc modo etiam Pater posset proprie mitti: at hoc negat. August. 2. de Trinit. c. 5. Pater solus nusquam legitur missus. Cuius rationem assignat lib. 4. cap. 10. Non enim habet de quo missus sit, aut ex quo procedat. Et to. 6. l. con. ferm. Arian. cap. 4. Solus, Pater non legitur missus, quoniam solus non habet auctorem, à quo genitus sit, vel à quo procedat.

27.
Non in sola
oper. tempor.
sua missio.

Respondent Aduers. idè non posse Patrem proprie mitti, quia à nullo procedit, est autem de quidditate missi, vt ab aliquo sit, quamuis non necessariò ab eo, à quo mittitur. Ex quo inferunt, Filium non tantum à Patre, sed etiam à Spiritu, à quo non procedit, mitti posse. Quod confirmant ex Isai. 48. Et nunc Dominus Deus missus me, & Spiritus eius. Et cap. 61. Spiritus Domini super me; eo quod vixerit Dominus me: ad annuncian dum mansueri: missus me. Quæ loca de Christo, etiam vt Deo à Spiritu S. missio intelligunt Athan. lib. 3. de assumpt. hominis, Ambros. l. 2. de fide, ad Gratian. cap. 4. & alij.

28.
Confirm.

29.
Dicitur.

Sed contra; eatenus missus in Diuinis quidditatiè postulat esse ab alio, quatenus quidditatiè postulat per realem originem accipere virtutem & potestatem à mittente ad opus, ad quod destinatur, exequendum: præcisâ autem hâc ratione, nulla apparet necessitas, cur missus debeat esse ab alio, si quidem neque hoc postulat missio vt sic; nam si per impossibile esset aliquis à nullo productus, adhuc mitti posset ab alio, per moralem duntaxat communicationem potestatis, ad aliquod munus, mittentis auctoritate peragendum; neque vt talis missio est;

30.
Resp.

nam quatenus talis missio Diuina est, formaliter non dicit, nisi ut missus & mittens sit Deus. Quare si saluari potest cōceptus missionis Diuinae absque reali distinctione, & communicatione auctoris à mittente, non est, cur debeat persona missa esse ab alio; ac proinde poterit Pater, non secus ac Filius, & Spiritus à tota Trinitate mitti. Ad testim. Itaiæ Resp. ea à plerisque explicari de Christo, ut homine, qui non tantum à Patre, sed etiam à Spiritu, & à se ipso ut Deo, atque adeo à tota Trinitate missus est. Cæterum citati Patres, qui ea intelligere videntur de Christo ut Deo, explicandi sunt de missione largè sumptâ, non de rigorosâ, de quâ disputo.

DICO 2. Integra quidditas missionis Diuinae non saluatur in solâ processione æternâ personæ missæ. Est August. 4. de Trini. cap. 20. circa med. ubi disputans de missione Filij: *Non ergo, inquit, eo ipso, quod de Patre natus est, missus dicitur Filius: sed vel eo quod apparuit huic mundo Verbum caro factum: vel eo, quod ex tempore cuiusque mente percipitur.* Prob. ex Paulo ad Galat. 4. *Vbi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum.* Porro, si missio in solâ processione æterna consisteret, illa non in tempore, sed ab æterno fuisset. Prob. 2. Missio includit habitudinē ad terminum operandum extra mittentem: nemo propriè mittere dicitur ea, quæ intra se ipsum operatur: est enim *mittere*, aliquid extra se exequendū mandare: sed per æternam processionem persona mittens nihil extra se operatur: nam æterna processio, cum sit actus immanens, manet intra Deum producentem. Nec refert, quod producat extra principium realiter distinctum: quia non producit extra illud totaliter, quod ad *mittere*, propriè dictū requiritur: nam etiam actus vitalis creatus producit realiter distinctus à suo principio vitali creato; quia tamen non producit extra illud totaliter, sicut producit lumen à sole in externum subiectum, & flos ab arbore situ disunctus, non dicitur propriè missus; nec principium vitale dicitur illum propriè mittere, nam mittere finaliter est ad manifestandam virtutem & potestatem mittentis: sola autem processio interna non est manifestatiua virtutis & potestatis mittentis, igitur in ea nequit integra quidditas missionis saluari.

DICO 3. Adæquata essentia missionis Diuinae processionem includit æternam missi à mittente, & temporalem eiusdem processionis æternæ manifestatiuam; vtramq; intrinsecè; priorem materialiter & præsuppositiuè, posteriorem formaliter & completiuè. **PRIMA** pars communis est inter Schol. quam expressiue videtur Christus Ioan. 8. *Ego ex Deo processi & veni: & 16. Exiui à Patre & veni in hunc mundum; per priora verba æternam processionem; per posteriora temporalem significans operationem; à Patre enim venisse, & ex Deo exisse non est,* inquit Hilarius 6. de Trin. colu. 14. *significationu eiusdem. Quantum interest inter nasci, & adesse: tantum à se uterque sermo discernitur: cum aliud sit, à Deo in substantia natiuitatū exiuisse: aliud à Patre in hunc mundum ad consummāda salutis nostræ Sacramenta venisse.* Ex eod. loco August. 4. de Trini. c. 20. colligit, ad missionis Diuinae quidditatē vtramq; processionē requiri: Beda hom. in Domi. post. Ascens. *Cum eiusdem Spiritus gratia datur hominibus, mutiu profectū Spiritus à Patre: mittitur à Filio, quia & eius missio ipsa processio est, quæ à Patre procedit & Filio.* **RATIO:** missio est quidam progressus missi à mittente ad nouum effectum virtute mittentis operandum: ergo duplicem habitudinem essentialiter includit, alteram ad mittentem, per quam missus operandi virtutem accipiat; alteram ad effectum; per

quam nouo modo missis existat. **SECUNDA** pars est S. Tho 1. p. q. 43, arc. 1. & 7. Duran. in 1. dist. 15. qu. 2. & c. Fundam. missio essentialiter est habitudo tam ad principium mittens, quàm ad terminū: ergo non est maior ratio, cur potius vnū, quàm aliud in missionis habitudine includatur connotatiuè & in obliquo. Confir. ut habitudo ad effectum temporalem connotatiuè includatur in missione, deberet habitudo esse terminus alterius habitudinis; eo quod neque habitudo connotatiuè & in obliquo includi in aliquo cōstituto, nisi ut terminus alterius habitudinis; alioqui si includitur ut habitudo, necessariò includitur in recto: atqui nō apparet cuius habitudinis terminus possit esse ipsa habitudo ad terminum temporalem. Insuper quando habitudo ad plura in aliquo cōstituto includitur in recto, nō potest assignari ratio, quare potius vnum, quàm aliud dicatur connotatiuè, & in obliquo comparari ad talem habitudinem. 2. Si missio Diuina essentialiter esset processio æterna, cōnotatâ tantum habitudine ad effectum temporalem, posset simpliciter dici missio æterna: at neq; per aduers. dici potest missio æterna: ergo. Sequel. prob. quæ connotatiuè tantum importantur, simpliciter sunt extra essentiâ constituti: ergo simpliciter non ingrediuntur intrinsecam constitutionem cōnotatis; ut patet in actu libero Diuinae voluntatis, qui quoniam connotatiuè tantum importat effectum creatum absolute & simpliciter dicitur æternus & increatus.

TERTIA pars prob. Quotiescunque duo ita se habent ad vnum tertium componendū, ut alterum se habeat per modum determinabilis, alterum per modū determinatiui, sēper determinabile se habet, ut quid materiale & præsuppositū; determinatiuū verò, ut quid formale & completiuum; at processio æterna in ordine ad missionem componendū se habet, ut quid determinabile; operatio temporalis, ut quid determinatiuum; igitur illa se habet, ut quid materiale & præsuppositū; hæc, ut formale & completiuū ad naturam missionis diuinae cōponendam. Maior constat ex analogiâ tum compositi physici, tum metaphysici, in quibus semper determinabile se habet ut materia, determinatiuum ut forma. Minor prob. processio æterna erat indifferens, ut per operationem temporalem sui manifestatiuam contraheretur, vel non contraheretur ad naturam missionis; operatio temporalis processionem æternam ex indifferente, actu & formaliter determinat ad missionis naturam.

Deducitur 1. missio personæ Diuinae simpliciter est temporalis; quia constans ex æterno & temporali, simpliciter est temporale; ergo esto missio personæ Diuinae constet ex processione æternâ & operatione temporali, simpliciter dicenda est temporalis. Antec. constat 1. ex paritate rationis; nam constitutum ex naturâ spiritali & materiali, est simpliciter materiale, ut patet in homine. 2. ex eo quod Petrus hodie natus cōstat ex materiâ antiquâ & formâ recente, non dicitur antiquus, sed recens homo. 3. quia sæpè denominatio fieri solet ab ignobiliori parte compositi. Esto igitur missio Diuina constet processione æternâ, & operatione temporali, rectè denominari poterit temporalis ab ignobiliore parte sui. Ob easdem rationes dicenda est missio creata, non increata.

DICES: Christus constat supposito æterno & increato, & simul humanitate temporali & creata: & tamen simpliciter dicitur æternus & increatus; ergo esto missio Diuina cōstat operatione temporali & creata; quia tamē simul cōstat processione æternâ & increatâ, dicenda est simpliciter æterna & increata.

Resp.

31. Explicatur.

32. Nec in solâ process. iniegritas missionis.

33. Pr. ratione.

Ad exemplum.

Ratio à priori.

34.

Missio includit processionem vtramque.

35.

Ratio.

36. Vtramque processionem includit in se.

37. Confir. 1.

38. Confir. 2.

39. Æternam incl. mater. & prius.

Temporalem formal. & completiuam.

40. Corollaria doctrina.

41. Dices.

Resp. Discrimen esse.

44. Missio est pars processionis.

Mittere est producendum.

43. Dicitur.

Resp.

44. Missio est oper. notionalis.

Ex parte missi.

Representatiue.

Et ex parte mittentis.

Resp. neg. conseq. nam Christus supponitur simpliciter pro supposito; supponitur enim pro sublittente in hac natura humana. Quia igitur suppositum est æternum & increatum, simpliciter Christus dicendus est æternus & increatus. Missio verò, qui supponitur pro toto aggregato ex processione æternâ & temporali, simpliciter dicenda est temporalis creata. 2. Solæ personæ diuinæ procedentes possunt mitti. Solæ producunt mittere, nam in omnium sent. persona missa debet esse ab alio, licet non in omnium sent. debeat esse à quo mittitur. Vnde propter eam Pater in nullius sent. est missibilis, quia non est ab alio. Verum hi non rectè, meâ sent. philosophantur: nam idè persona missa debet esse ab alio, vt distinguatur à mittente, à quo debet auctoritatem & virtutem operandi accipere. Item qui mittit debet suam auctoritatem, & virtutem operandi communicare missio: vt n. sit propria missio, debet missus exequi opus, ad quod mittitur, virtute & auctoritate mittentis: at sola persona producens potest communicare missio virtutem & auctoritatem operandi effectum, ad quem mittit: cum nò alio modo possit vna persona diuina communicare alteri suam virtutem & auctoritatem, nisi per originem.

DICES: Trinitas tota est principium operationis temporalis: ergo tota mittit, nam in creaturis ille dicitur mittere, cui vt principali agenti tribuitur missio operatio. Resp. neg. conseq. nam ad propriam missionem requiritur, vt missus operetur missionis effectum per virtutem à mittente comunicatam. 2. autem Trinitas non communicat personæ missæ virtutem operandi effectum missionis; quia tota non originat personam missam, quo pacto tantum potest persona missa accipere virtutem operandi à mittente. Ad prob. conseq. esto missionis effectus tribuatur mittenti, quatenus virtutem operandi communicat missio, proximè tamè & immediatè tribuitur missio, quatenus illum operatur per virtutem acceptam. Ita persona diuinæ missa immediatè per se ipsam missionis effectum terminat, vel per modum obiecti significati, vel per modum suppositi intrinsecè terminantis; licet auctoritatiuè tribuatur mittenti, quatenus communicat virtutem personæ missæ ad talem effectum exercendum.

3. Missio tam actiua in personam mittente, quam passiuæ in personam missam, est operatio notionalis. Palati in 1. dist. 15. disp. vni. concl. vlt. Vasquez disp. 170. sine vlt. Zuniga disp. vlt. dub. 2. Fundam. missio est processio missi à mittente, ad effectum temporalem peculiari modo exercendum à personam missam: at hoc tam ex parte mittentis, quam missi est notionalè, nam ex parte missi est passiuæ origo, quæ à mittente procedit, cum habitudine ad effectum creatum peculiari modo à se terminandum: sed totum hoc est notionalè, & proprium personæ missæ: nam licet effectus creatus efficienter non sit proprius personæ missæ, sed totius Trinitatis, à quâ indiuisibiliter procedit; terminatiuè tamen, aut representatiuè poterit esse vnius tantum personæ proprius. Sic humanitas Christi efficienter est à totâ Trinitate, terminatiuè autem seu hypostaticè solius Filij. Sic colūba, quæ apparuit in Iordane, & ignis in die Pentecostes, effectiue fuerunt à totâ Trinitate, representatiuè verò solius Spiritus sancti, quia illum tantum representabant. Nam sicut per peculiaria nomina peculiaria significantur personæ diuinæ: ita per peculiaria symbola peculiare possunt personæ representari. Denique sicut persona missa per passiuam originem, cum habitudine ad effectum creatum peculiari modo à se terminandum, deno-

minatur passiuè missa: ita persona mittens per actiuam originem, cum habitudine ad eundem effectum creatum, peculiari modo operandum à personam missam, per virtutem sibi à mittente comunicatam, denominatur actiuè mittens.

Confir. finis diuinæ missionis, est peculiaris manifestatio alicuius proprietatis notionalis personæ missæ: est n. teste Rich. Victor. personæ emanantis per appropriatum effectum manifestatio. Igitur quod in eâ est præcipuum, est peculiaris manifestatio personæ missæ, scilicet per notionalè, non per essentialè operationem ad extra: igitur per illam denominari debet missa, vt ad quam finaliter mittitur. Præterea operatio temporalis in missione diuinâ est signum sensibile processionis æternæ: vnde respondere illi debet in eodem ordine perfectionis notionalis. Contra hoc coroll. sentiunt Scotus in 1. dist. 14. qu. vni. §. Licet autem, Gabriel quest. vni. affirmantes mittere esse essentialè, quia fit ab omnibus personis: mitti verò notionalè, & proprium personæ missæ, quia connotat eius processionem. Alij docent in missione Diuinâ vtrumque importari, essentialè & notionalè, sed essentialè principalius, vt Darand. in 1. dist. 15. qu. 2. & Argensart. 2. alij principalius notionalè, vt Alens. 1. p. quest. 71. me. 3. S. Thom. in 1. dist. 15. quest. 1. art. 2. Demum Aureol. in 1. dist. 15. art. 1. propos. 2. docet mitti passiuum semper esse notionalè, mittere actiuum esse notionalè, quando est missio personæ auctoritaria; essentialè, quando est missio per solam determinationem ad vsum auctoritatis acceptæ, quæ fit à totâ Trinitate.

4. Potest vna persona mitti sine aliâ: Alens. 1. p. qu. 73. me. 2. art. 3. S. Tho. 1. p. qu. 43. art. 7. ad 3. Rubio in 1. dist. 15. qu. 1. art. 2. & alij. Fundam. potest peculiari effectum manifestari creaturis vna persona, quo non manifestentur cæteræ: vt in Incarnatione, quâ manifestatus est solus Filius: in apparitione Colūbæ & linguarum ignearum, quibus manifestatus est solus Spiritus sanctus ex August. 2. de Trinitate. cap. 5. Facta est quadam creatura species ex tempore, in qua visibiliter ostenderetur Spiritus sanctus. Siue enim in ipsum Dominum corporali specie velut columba descendit: siue, cum decem diebus peractis post eius ascensionem die Pentecostes, factus est subito de Cælo sonus, quasi ferretur flatus vehemens, & vise sunt illi lingua diuisa tanquam ignis, qui & insedit super unumquemque eorum. Hac operatio visibiliter expressa & oculis oblata mortalibus, missio Spiritus sancti dicta est. Idem testatur de missione Filij in opere Incarnationis lib. 4. cap. 20. Ratio: sicut potest peculiari nomine significari vna persona sine aliâ: ita & peculiari symbolo vna sine aliâ representari, quod est mitti.

DICES I. Non potest Pater sine Filio Spiritum mittere: ergo nec Spiritus sine Filio mitti. 2. Effectus, quo Diuina persona manifestatur, est communis omnibus: ergo nequit per illum vna potius, quam alia persona manifestari. Resp. ad 1. neg. conseq. nam in missione actiuâ Spiritus non potest Pater separari à Filio, qui mittunt illum per inspirationem actiuam, in quâ Pater & Filius sunt vnum indiuisibile principium, atque ad eod non potest vnus sine alio mittere, quia non potest vnus sine alio Spiritum producere. At verò in missione passiuâ potest vnus effectus representare vnam personam sine aliâ, seu appropriari vni, & nò alteri. Sicut potest vnum nomen significare vnam personam, sine aliâ: quia tam significatio per voces, quam representatio per symbola, est ad placitum instituentis & imponentis: At verò processio: quâ Spiritus à Patre & Filio procedit, est naturalis & ab intrinsecò determinata:

45. Confirm.

46. Diuinitatis sententiam.

47. Coroll. 4. Euidens ex 3.

Ratio.

48. Dicitur 1. 2.

R. p. ad 13.

vnde non potest ad libitum producentis variari ut sit vel solius Patris, vel solius Filij productio: sed necessariò est vtriusque; & actiua missio. Ad 2. dist. conseq. est communis effectiue, concedo; repræsentatiue, seu manifestatiue, nego. 5. Vt vna persona mittat aliam authoritatiue ad terminum missionis, non est necesse, vt illi formaliter communicet liberum actum exequendi terminum missionis, sed sufficit, si cum potestate exequendi illi tantum communicat liberam voluntatem, quã simul cum reliquis personis actu se ipsa determinet ad effectum exequendum: contra *Ruz. disp. 103. sect. 8. & Zunig. disp. vlt. dub. 3.* contententes, non posse personam mitti, nisi à mittente accipiat liberam determinationem voluntatis, quã actu determinetur ad terminum missionis; & quã à mittente creato imprimatur misso, mediante imperio; à mittente increato, mediãte origine, quã persona mittens communicat missæ omnia sua libera decreta, per quã actu determinat illam ad terminum missionis.

Cæterum negare non possum in hâc sent. melius saluari proprietatem missionis, in quã missus moraliter determinatur à mittente ad terminum missionis. Quia tamen aliundè hâc sent. derogat formali libertati singularum personarum, & illi principio, quòd *necessaria in Deo præcedunt libera*, nego hanc conditionem esse necessariam missioni vt sic, ad quam lat est, vt persona missa authoritatiue determinetur à mittente vt ab illà accipiat voluntatem, per quam simul se determinet cum personâ mittente: ita tamen vt in eâ liberâ determinatione potiores quasi partes habeat persona mittens, ratione authoritatiue communicationis. Quod deroget libertati personarum, prob. formâs libertas consistit, vt quis à se ipso, non ab alio, determinetur. Si autem persona procedens à personâ producente acciperet liberum decretum diuinæ voluntatis, non à se ipsâ, sed ab aliâ determinaretur: ergo non esset formaliter libera, per actiuam quasi determinationem sui, sed potius per passiuam determinationem, naturaliter communicatam à personâ producente. Confir. in eâ sent. Pater independenter à reliquis personis se ipsum determinaret ad aliquid liberè volendum: sed hanc liberam determinationem necessariò communicat reliquis personis cum ipsâ communicatione naturæ: ergo in reliquis personis nõ saluatur proxima & formalis libertas, quæ consistit in actiuâ determinatione sui, sed tantum denominatiuâ, proueniens ab actu libero personæ originantis, naturaliter communicato personæ originatæ. Quòd deroget illi principio, prob. Quidquid vi originis communicatur personæ procedenti, origine præcedit personam procedentem, vt principium communicatum ipsius: igitur si decreta formaliter libera vi originis communicantur personæ procedenti à producente, origine præcedunt personam procedentem: at que ad eò libera origine præcedunt necessaria.

DICIS: Filius à se ipso in hunc mundum non venit, sed à Patre missus. Neque enim, inquit, à me ipso veni, Ioan. 8. sed ille me misit: non igitur à se ipso liberè determinatus, sed à Patre in hunc mundum venit. Concedo, Filium non à se ipso in hunc mundum venisse authoritatiue, sed à Patre; scil. à quo virtutem & potestatem veniendi accepit: neque à se authoritatiue ad veniendum determinatum fuisse, sed à Patre: quia licet à se simul cum Patre, & Spiritu ad veniendum se determinauerit, tamen authoritatiue à solo Patre dicitur ad veniendum determinatus: quia à solo Patre accepit, vnde liberè ad veniendum se determinaret. Eo modo

quo dixit, Ioan. 14. *Verba que ego loquor vobis, à me ipso non loquor. Pater autem in me manens ipse facit opera.* Cum tamen ad loquendum & operandum formaliter non minus ipse, quàm Pater & Spiritus immediatè concurrat: quia tamen solus Pater concurrat authoritatiue, dando virtutem loquendi & operandi, ipsam locutionem & operationem tribuit Patri.

Resp. 2. locum Ioan. explicari ab *August.* de Christo vt homine lib. 2. de Trinit. cap. 5. *Cur ergo ait; Et à me ipso non veni? Iam hoc, inquit, secundum formam serui dictum est, secundam quam dictum est: Ego non iudico quenquam. Ad fundam. primæ, nego maior & minor, nam mitti personam diuinam, non est vtunque illam nouo modo existere in creaturis, sed per virtutem & potestatem à mittente acceptam. Ad hoc necessaria est personalis distinctio inter mittentem & missum, qualis nõ est inter totam Trinitatem & personam missam. Ad *August.* Resp. illum requirere quidem ad missionem personæ diuinæ productionem temporalem, non tamen negare processionem æternam personæ missæ à mittente, vt constat ex alijs locis. Ad rationem nego, nihil aliud ex parte mittentis importare missionem, quàm missum facere, in quo antea non erat; nam præterea addit, facere illum, in quo antea non erat, authoritatiue per actiuam communicationem virtutis & potestatis operadi terminum missionis: hoc autem necessariò importat realem distinctionem inter missum, & mittentem. Ad auth. prob. 2. sent. Resp. eo loco *Gregorium* missionem accepisse pro emissionem, nã hoc interest inter emissionem, & missionem, vt notat *Palatinus cit.* quòd emissio originem tantum denotat termini emissi ab emitente; emittere enim est extra mittere. Vnde quidquid aliquo modo intra principium continetur, cum producit, emitti dicitur; quia ex vi productionis fit extra suum principium. Missio verò importat communicationem auctoritatis ad munus aliquod extra mittentem exercendum. Vnde præter æternam originem in diuinis, importat temporalem operationem ad extra. Ad fundam. nego, ad propriam missionem, etiam physicam lat esse, vt terminus vi originis accipiat simpliciter esse: tum quia passio & actus vitalis in nobis vi originis accipiunt esse, & tamen non dicuntur mitti à suis principijs. Tum quia ad propriam missionem requiritur, vt quod mittitur, aliquo modo fiat extra principium, à quo mittitur, vel loco & situ vt id missione creatâ, vel saltem operatione appropriatâ termino, vt in missione increata. Tum demum, quia missio propriè dicta supponit esse eius, quod mittitur, & addit nouum respectum ad terminum, ad quem mittitur. Quare in hoc sensu nec lumen propriè mittitur à sole, nec flos ab arbore.*

SECTIO III.

Quotuplex sit Missio, & an in qualibet missione semper mittatur aliqua persona diuina?

DIVIDI potest missio diuina: 1. ex parte mittentis: 2. ex parte missi: 3. ex parte modi tendendi ad terminum missionis: 4. ex parte termini. Cum n. missio sit progressio missi à mittente ad nouum terminum virtute mittentis peragendum, non potest aliudè diuersificari, quàm ex enumeratis. Est igitur ex parte mittentis missio diuina duplex. Patris mittentis Filium; & vtriusque mittentis

Ad 2.

4.
Coroll. 5.Contra Ruz.
Zuniga.

50.

Derogant
libertati
person. for-
malis.51.
Erob.

Confirm.

52.
Derogant
principio
vniuers.53.
Dies.

Resp. 1.

54.
Resp. 2.55.
Ad fund.
1. Sent.Authorit.
Augustin.
expansur.56.
Ad rationem.57.
Gregorium
explicam.58.
Ad fund.59.
Disiunct.
missio qua-
drifariam.Subdistinguitur.
di: nr.

mittentis Spiritum. Et ex parte missi duplex, Filius à solo Patre, & Spiritus ab utroque. Ratio solæ personæ producentes possunt mittere, solæ procedentes mitti: at duæ tantum sunt personæ producentes, duæ procedentes. Ex parte modi tendendi ad terminum missionis est etiam duplex, altera ad naturam humanam à Christi: altera ad apparentum, ut missio Spiritus in signo columbæ in Iordane; nubis lucidæ in transfiguratione; halitus humani in infusione Christi, Ioan. 20. linguæ igneæ, & soni ac spiritus vehementis in Pentecoste. Addi posset & tertia Verbi incarnati in Eucharistiâ, per unionem sacram cum speciebus, ad quas quotidie mittitur, & in quibus peculiari modo existit Christus, ut cibus animæ. Ex parte termini diuiditur in visibilem, cuiusmodi sunt omnes enumeratæ, & in inuisibilem, qualis est illa, quæ fit ad animam iusti per gratiam sanctificantem.

De hac postremâ difficultates sunt sex, tan semper cum gratiâ detur iusto aliqua persona diuina. 2. An cum infusione quorūcunq; donorum datur creaturæ persona diuina. 3. an saltem cum infusione quorūcunq; donorum superhaturalium, & augmento ipsorum detur persona diuina. 4. an mitti donariq; possit inuisibiliter persona diuina; absque vilo dono creato in creaturâ producto. 5. an per hanc missionem inuisibilem mitti seu donari possit vna persona sine aliâ. 6. an homo iustus; vel Christus vt homo dare possit personam diuinam. Quoad 1. refert Magister in 1. dist.

14. 3. fuisse aliquos, qui existimarunt, non dari nobis cum ipsa infusione gratiæ & donorum supernatur. personas diuinas, sed earum duntaxat creata dona. Prob. 1. ex Chryso. hom. 3. de Spiritu, quæ incipit, *Hæc: Vt dicatis, inquit, quod donum mittitur, Spiritus autem non mittitur.* Et pauld post: *Alia est virtus, quæ conceditur, & aliu est Spiritus, qui concedit:* Beda homil. in Dom. post Ascens. *Cum gratia, Spiritus S. datur hominibus, profecto mittitur Spiritus.* Igitur nihil aliud est, Spiritum S. mitti in animam iusti, quàm ipsius gratiam illi infundi. Prob. 2. dari seu mitti ad nos personas diuinas, nihil est aliud, quàm earum dona nobis conferri: cum sint vbique per immensitatem præsentés, non possunt ipsæ nouo modo nobis adesse. Confr. quod datur, fit sub possessione & dominio accipientis. Nulla autem persona diuina fieri potest sub possessione & dominio creaturæ.

Contraria sent. affirmans, cum ipsa infusione donorum donari nobis etiã personas diuinas, est ad eò certa, vt opposita à S. Tho. 1. p. q. 43. art. 3. in 1. arg. *Canari. ibid. in 1. & 2. p. sui comm. Bannez. ibid. Suarez lib. 12. de Trini. c. 5. appelletur erronea; à Molina ibid. disput. 3. concl. 3. & ab aliis fidei Catholicæ patum consentanea.* Ego illam ad minimū cenfeo errori proximam; eo quòd sit contra expressam Scripturam, accedente communi auctor, *Schol. cum Mag. in 1. dist. 14. Patrum consensu passim Aug. 15. de Trini. c. 26. Ipse est, inquit, qui de celo etiam datus est in die Pentecostes.* Et mox: *Quomodo ergo Deus non est, qui dat Spiritum sanctum? imo quantum Deus est, qui dat Deum? & de verbis Apost. serm. 15. colu. 8. Conserue Spiritum tuum: accipe Spiritum Dei. Non te timeat Spiritus tuus, ne cum ceperis in te habitare Spiritus Dei, angustias patiaris in corpore tuo. Cum habitare in corpore tuo ceperis Spiritus Dei, non inde excludet Spiritum tuum.* Et mox: *Suscipe Spiritum Dei.* Et paucis interiectis: *Et dic illi, Domine Deus noster posside nos.* Idem serm. 43. de Verbis Domini colu. 1. *Deidit dona hominibus. Quæ dona? Spiritum sanctum. Quis tale dat donum, qualis ipse est? magna est misericordia Dei. Donum das a quale sibi, quia donum*

etiam Spiritus sanctus est & vnus Deus, tota Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus.

Eadem veritas deducitur ex Scripturâ, in quâ modo personæ Diuinæ dicuntur venire ad nos, & apud nos manere, Ioan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum seruet, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Et de Spiritu sancto. eod. cap. dicitur: *Apud vos manebit, & in vobis erit.* Modò dicuntur dari nobis: *Ad Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Modò ad nos mitti. *Ioan. 15. Cum autem venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis: Veniunt autem, & dantur nobis non solùm personæ procedentes, sed etiam producentes: mittuntur verò solùm personæ procedentes.* Vnde etiam Pater venit & datur nobis per gratiam: at solus Filius & Spiritus per gratiam mittitur: nam mitti, præter infusionem gratiæ importat passiuam originem personæ, quæ cum gratiâ mittitur, quam non importat verbum, *venire, & dari.* Quare potest persona à se ipsa venire, & se ipsam dare; non à se ipsa mitti.

Ratio: Creatura rationalis in sua iustificatione non solùm accipit dona creata, sed his mediantebus peculiari modo attingit personas increatas: nam per gratiam & habitus cum eâ infusus; attingit omnes Diuinas personas, vt peculiare obiectum in hac vitâ fruibile per charitatem & reliqua dona supernatur. nec non vi eorundem donorum accipit iustus Deum, vt specialem protectorem, & rectorem animæ suæ; & præterea ius ad possidendum illum in aliâ vitâ per visionem beatificam, at tunc dicimur rem aliquam vt nostram possidere, quando illam attingimus; vt attingibils à nobis est: attingibiles autem à nobis sunt Diuinæ personæ etiã per modum obiecti charitate, & visione beatâ fruibils; tum per modum protectoris & tutoris animæ nostræ. Igitur verè dicimur illas vt nostras in iustificatione accipere ac possidere. Confirm. per gratiam non solùm accipimus habitum perfectæ charitatis, cæteraq; dona infusa, quibus pro nostra liberâ potestate possimus Deo in hac vitâ frui, sed etiam ius ad gloriam quâ perfectè illum videre, & frui in aliâ vitâ valeamus. Ergo cum infusione gratiæ non solùm conceduntur nobis dona creata, sed etiam personæ increatæ, vt obiectum perfectè fruibile, tum in hac, tum in aliâ vitâ.

Zumel 1. p. qu. 43. art. 3. qu. suâ 1. & Suarez cit. putant, hunc modum non sufficere, sed necessariam censeri maiorem aliquam unionem inter Diuinas personas, & animam iusti, vi cuius illæ speciali titulo fiant nobis substantialiter præsentés, quoniam dari nobis personas Diuinas solùm vt obiectum fruibile, non est dari nobis personas substantialiter, & intimâ præsentia, sed tantum intentionaliter, & extrinsecâ terminatione; Vnde etiam si per impossibile personæ Diuinæ non essent per immensitatem vbique præsentés, imò nec existentes, adhuc possent obiectiuè terminare actum nostræ cognitionis, & amoris. Docent igitur præter hunc modum præsentia obiectiuæ, quo est cognitum in cognoscente, & amatum in amante extrinsecè & intentionaliter; habere alium modum præsentia; ita vt si per impossibile, non essent præsentés ratione immensitatis, fierent hoc nouo titulo substantialiter præsentés; sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante intrinsecè & substantialiter: Eadem ratione docent, per gratiam Deum fieri substantialiter præsentem animæ per modum rectoris ac tutoris, intrinsecùs illam inhabitantis ac possidentis.

Hunc modum probat 1. Zumel. Gratia est, Zumel quadam

Idem passim docent. 63.

Ratio.

64. Fund. format. 65.

Iustus per gratiam attingit, accipit Deum.

Et ita ad gloriam.

66. Id non sufficit.

Probant.

67. Requiritur modum cogniti in cognoscente.

Amati in amante.

Intimè substantialiter.

68.

60. Diuiss. inuisibils per gratiam potissima diff. sic. sic.

61. Prima quæstio.

Ratio sent. 62.

63. Affirmans pro eò.

Censura ap. 64. sent.

quædam specialis participatio naturæ Diuinæ: ergo aliquâ ratione participare debet ineffabilem illum modum, quo natura Diuina habet suas personalitates sibi intimè præsentem, nõ modo obiectiuè & intentionaliter, verùm etiam subiectiuè essentialiter. 2. Suarez; Gratia est perfectissima amicitia inter Deum & hominem: de ratione autè perfectæ amicitia est intima & substantialis præsentia amicorum: igitur gratia suâ naturâ postulat intimam præsentiam Dei, Diuinarumque personarum in anima iusti. *Confirm.* sicut lumen gloriæ suâ naturâ postulat Deum intimè præsentem per propriam ipsius substantiam in intellectu beati: eadem ratione gratia postulat Deum intimè præsentem, vt amicum, protectorem, & habitorem templi animati per sanctificantem gratiam consecrari.

Ego verò primum modum, qui est *s. Tho. 1. p. qu. 43. art. 3 & reliq. Theolog.* sat esse existimo, vt simul cū gratiâ & charitate verè & propriè dicantur personæ Diuinæ ad nos venire, & apud nos manere, & in nobis vt in proprio templo habitare: quod prob. 1. cū aliquid de nouo nobis cognoscendum obicitur, in omni proprietate sermonis illud dicitur in mentem nobis venire. Præterea cū aliquis alicui in tutorem aut protectorem assignatur, talis persona verè & propriè moraliter dicitur dari illi, in cuius tutelam & protectionem assignatur: esto nec obiectum cognoscenti, nec tutor aut protector pupillo fiat substantialiter præsens: ergo per infusionem gratiæ, donorumque supernat. personæ Diuinæ nobis sūt peculiariter præsentem per modum obiecti & finis fruibilis, specialemq; curam de nobis suscipiunt in ordine ad finem supernat.

Prob. 2. Non intimior præsentia substantialis requiritur, vt persona Diuina dicatur mitti & venire in animam iusti per inuisibilem gratiam, quàm eadem persona mitti & apparere dicatur in proprio symbolo & signo sensibili: sed vt verè & propriè persona Diuina mitti & apparere dicatur in aliquo signo sensibili, non est necesse, vt ex vi talis missionis & apparitionis nouo titulo ea fiat substantialiter præsens in tali signo: nam si aliunde ratione immensitatis non supponeretur substantialiter præsens in signo sensibili, ex vi talis missionis seu apparitionis, non fieret in illo substantialiter præsens: cū ex vi tali non gerat nisi vicem termini representari, ad quod per se non requiritur substantialis præsentia termini, cū possit etiam res absens representari. 3. Etiam si per gratiam personæ Diuinæ peculiari titulo non fiant substantialiter præsentem in animâ iusti, immediatè & formaliter, sunt tamen peculiari titulo substantialiter præsentem, remotè & radicaliter, quatenus cum gratiâ datur ius ad visionem beatam, quæ peculiari titulo postulat intimam, substantialemq; præsentiam Diuinarum personarum: est n. visio beata essentialis tendentia ad Deum in se ipso præsentem & existentem: vi cuius, si per impossibile Deus non esset ratione immensitatis vbique præsens, deberet secundum propriam substantiam esse intimè præsens in intellectu beati. Quod autem hoc sufficiat, vt peculiari titulo personæ Diuinæ dicantur substantialiter præsentem in animâ iusti per infusionem gratiæ, prob. visio beata est proprietates naturaliter debita gratiæ. Est enim gratia singularis participatio Diuinæ naturæ, secundum esse supernaturale & proprium ipsius. Vnde debita est illi peculiaris participatio modi cognoscendi ipsius Dei, qui est cognoscere illum in se ipso existentem, nullo medio creato interueniente. Porro qui recipit formam, recipit consequentia ad formam: proinde qui reci-

pit gratiam, cū eâ simul radicaliter recipit visionem beatam: quia recipiēdo gratiâ, recipit omnia, quæ necessaria sunt ad consequendam visionem beatam: quia recipit Deum, vt specialiter iuuantem & promouentem iustum ad gloriâ consequendam. *Confirm.* homo habitu tantum in iustificatione recipit personas Diuinas, vt obiectum fruibile, quatenus in actu i. accipit omnia, quibus liberè possit habere eas vt obiectum actu fruibile: ergo etiam si homo in iustificatione cum gratiâ non accipiat eas peculiari titulo substantialiter præsentem actu, quia tamen accipit in actu i. omnia, quibus liberè possit peruenire ad actum visionis beatificæ, vi cuius peculiari titulo personæ Diuinæ fiunt in ipsius intellectu substantialiter præsentem, dici moraliter potest illas actu & formaliter accipere substantialiter præsentem cum gratiâ, cum quâ conferuntur completa potestas & ius ad habendam talem præsentiam actu & formaliter. Prob. 4. Destruendo fundam. oppositæ: non apparet modus, quo gratia, vel vllus habitus viatori infusus in hac vitâ, suâ naturâ petat intimam & substantialem præsentiam Diuinarum personarum; nam vel illas peteret substantialiter præsentem sub ratione obiecti, vel sub ratione principij efficientis: non n. potest Deum respicere aut petere, nisi secundum modum, quo illum potest recipere. At nullus habitus viatoris proprius postulat in Deum ferri, vt in se ipso immediatè existentem, alioqui ille foret beatificus, quia repræsentaret Deum immediatè, nullo medio creato interueniente; non esset habitus moralis; cū hic ad obiectum ferri nequeat, nisi vt repræsentatum per actum intellectus, cui essentialiter subordinatur. Ratio verò causæ efficientis per se non postulat immediatam præsentiam suppositi agentis, sed ad summum, virtutis cum suo effectu: vnde si per impossibile Deus non esset immensus, adhuc per locum intrinsecum non sequeretur, quod non posset agere, vbi non esset substantialiter præsens: ergo ex eo, quod Deus per gratiam fiat peculiaris motor & rector animæ per speciales illustrationes, & flectus mentis, non sequitur, quod peculiari titulo fiat substantialiter præsens animæ: quia eum hic titulus sit causæ efficientis, per se non affert substantialem præsentiam principij cū effectu, & multò minus cum concusâ: tum quia iste titulus præsentia non est diuersus ab illo, quem Deus habet in omnibus rebus creatis, ratione cuius dicitur esse præsens in omnibus per potentiam operatiuam: cū tamen Theologi, præter illos tres communes titulos præsentia, quos Deus habet cum rebus omnibus, peculiarem agnoscant titulum à cæteris distinctum, & proprium animæ iustorū, quàm Deus inhabitare dicitur, vt proprium templum.

D I C E S : Præter hos duos modos ad instar obiecti, & principij efficientis, dabilis est alius ad instar termini intrinsecè terminantis, cuiusmodi est ille, quo persona Verbi intrinsecè terminat humanitatem per intimam, & substantialem præsentiam sui. Fateor, possibilem esse alium modum, sed hic tribui non potest gratiæ, vel alicui habitui infuso: quia hic modus essentialiter petit componere vnum cum personâ Diuinâ, ad quam terminatur, vt nexus & vnio illius cum creaturâ. Gratia autem, vel habitus infusus nullam compositionem postulat cum personis Diuinis, sed solum petunt terminari ad illas, vel vt ad obiectum fruibile, vel vt ad principium effectiuum. Ex his constat ad fundam. oppositæ, quâ ratione personæ Diuinæ dicantur peculiari titulo per gratiam sanctificantem ad nos venire, nobisque donari; quia veniunt, nobisque donantur,

68. Suarez

Confirm.

69. Reliquis Theologis sat est modus.

Prob. 1.

70. Prob. 2.

Signum vbi fruibile sufficit. Ergo inuisibilis gratia.

Persona generis vicem termini representati.

71. Prob. 3.

Substant. præsentia fruatur.

72. Confirm.

73. Prob. 4. Principali- ter sensu.

Non prius præsentia substant. sub ratione obiecti.

74. Nec sub ratione principij efficientis.

75. Dicitur.

Respon.

76. Ad fundam. oppositæ.

nantur, vt obiectum fruibile, quod licet in hac vita non requirat substantialem presentiam cum potentia fruente; adhuc tamen ratione illius dicuntur nobis moraliter donati. 2. quia hanc substantialem presentiam Diuinarum personarum, saltem postulat gratia ratione visionis beatæ, quæ est connaturalis proprietatis eius. Vnde ad 1. arg. *Zumel*, nego conseq. est n. talis modus imparticipabilis à creaturâ; sc. cum ille immediatè fundetur in identitate naturæ Diuinæ cum suis personalitatibus, implicat creaturam participare talem identitatem cum personalitatibus Diuinis; atque ad eò talem modum: nec hætenus probatum est, posse dari alium modum, quo gratia essentialiter exigit substantialem presentiam Diuinarum personarum. Ad 2. *Suarez* dist. minor. de ratione perfectæ amicitie est intima presentia amicorum, iuxta statum & conditionem amicitie, concedo; absolutè nego. Cum igitur status amicitie hominis ad Deum in hac vitâ non postulet frui immediatâ presentiam ipsius; nam hoc est proprium amicitie beatorum, non necessariò postulat substantialem presentiam subiectiuam Diuinarum personarum, sed sufficit obiectiua & intentionalis, qualis sat est ad actus amicitie hominis viatoris erga Deum. Ad confir. patet.

Ad 1. argu. quo prob. cum gratia non dari nobis personas Diuinas. Resp. eo loco *Chrysostr.* solum negare, personas diuinas cum dono creato localiter ad nos mitti, vt constat ex ipsius discursu. Testimonium *Bede* potius est pro nobis: nam, si ex eo, quod datur gratia, mittitur Spiritus S. igitur præter donum creatum, datur etiam increatum: cum *missi* referri nequeat ad donum creatum, sed ad increatum. Ad rationem nego antec. nam præter dona creata, peculiari etiam titulo accipimus personas increatas, tum vt obiectum fruibile, tum vt specialem animæ rectorè, tutorem, ac magistrum. Ad prob. dist. antec. nõ possunt personæ Diuinæ nouo modo nobis adesse per mutationem ipsarum, concedo; per mutationem nostri, nego. Ad confir. dist. minor. nulla persona Diuina fieri potest sub possessione & dominio creaturæ, per modum famuli, vel ad instar medijs ordinati in vltiorem finem consequendum, concedo; per modum obiecti & finis à creaturâ liberè fruibilis, nego: hoc n. nullam importat imperfectionem, sed summam in Deo perfectionem; supponit n. quod ipse tantum sit vltimus finis & obiectum beatificum nostrum. Quoad 2. difficul. *Durandus* in 1. dist. 14. qu. 3. & dist. 15. qu. 4. ad argum. *Aureol.* dist. 14. art. 1. propos. 2. & 3. & dist. 15. art. 2. affirmant, non solum ad nos mitti personas Diuinas, cum ad gratuita dona euehimur, sed etiam cum naturalia participamus, licet perfectius per illa, quàm per hæc illæ ad nos mittantur. Fundam. sicut omne verum est manifestatiuum Filij, cum omne verum sit nuncius æterni Verbi: ita omne bonum est manifestatiuum Spiritus S. ergo per omne verum mittitur Filius; & per omne bonum Spiritus S. nam missio finaliter est ad manifestandam personam, quæ mittitur. Opposita affirmans, per sola dona gratuita Diuinas personas ad nos mitti, nobisq; donari, communis est *Schol. cum Mag.* in 1. dist. 17. c. 6. & *S. Tho.* 1. p. q. 43. art. 3. Fundam. per ea tantum dona personæ Diuinæ ad nos mittuntur; per quæ nouo modo in nobis existunt: nam ratione creationis, conseruationis & gubernationis Diuinæ personæ sunt per essentiam, potentiam, & presentiam intimè presentes rebus omnibus: & nequeunt mitti, vbi iam supponuntur esse per eundem modum operandi; cum non mittantur per motum localem, sed per operationem, quæ exercent in creaturis, no-

uam: At cum dona naturalia sint complementum naturæ, eorum productio pertinebit ad eundem ordinem naturæ: nam quando Deus vt author naturæ vel concurrat cum causis naturalibus ad eorum effectus, vel supplet eorum defectum, aut quodcunque donum naturale producit, non dicitur ratione talis doni, vel concursus, nouo modo existere in creaturis, sed potius eundem modum, quem ab initio creationis in rebus omnibus habuit, continuare.

D I C A S : Ergo saltè diuinæ personæ sunt ad creaturas missæ initio creationis, quia tunc nouo modo ratione creationis inceperunt existere in illis. Resp. neg. conseq. nam missio proprie supponit existentiam personæ; aut rei, ad quam dirigitur: cum igitur per creationem res primò incipiant esse, non possunt ratione illius Diuinæ personæ ad eas mitti. Ad fundam. oppositæ, disting. antec. omne verum, & omne bonum est manifestatiuum Filij, & Spiritus S. peculiari titulo existentium in creaturis, nego; communi modo ac titulo, concedo: missio autem non fit ad manifestandum hunc communem modum, quem Deus habet in rebus omnibus, sed ad peculiare, quem habet in creaturâ rationali, vt in proprio templo: ratione cuius peculiaris modi dicuntur personæ Diuinæ temporaliter ad extra procedere. Quoad 3. difficul. *Gabriel* in dist. 14. qu. 1. art. 1. & q. 2. art. 2. concl. 3. *Palatium* disp. vn. concl. 4. *Torres* 1. p. q. 43. art. 3. 1. p. sui *Commen.* *Granado* disp. 3. *Suarez* lib. 12. de Trinit. c. 5. putat. personas Diuinas ad nos mitti nõ posse, nisi per donum gratiæ gratum facientis. Fund. personæ Diuinæ non mittuntur, nisi ad sanctificandas animas: porro animæ non sanctificantur, nisi dono gratiæ gratum facientis. Confirm. personæ Diuinæ mittuntur ad nos, vt eas habeamus, iisque perfruemur: nequit autem creatura Diuinas personas habere, iisque perfrui, nisi per donum gratiæ gratum facientis; nam hoc tantum dono creatura rationalis consecratur Deo, efficiturq; proprium templum ipsius, iuxta illud 1. *Corinth.* 3. *Nescitis, quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis?* Contra hos *Caiet.* 1. p. qu. 34. art. 3. docet quamuis sub. obscure, personas Diuinas ad nos mitti etiam per actus fidei informis; & consequenter non solum per donum gratiæ gratum facientis, sed per quodcunque supernaturalis ordinis, scil. quia per quodcunque donum supernat. Deus nouo modo existit in creatura rationali, vt cognitum in cognoscente, & amatum in amante. Ego cum *Alen.* 1. p. q. 73. me 4. art. 2. *Bonou.* in 1. dist. 15. p. 2. art. 1. q. 1. *Richard.* art. 4. q. 2. & art. 5. q. 2. *Rubio.* dist. 14. q. 2. art. 1. *Vasquez* 1. p. q. 43. in *comm.* art. 3. *Molina* disp. 3. *Ruiz* disp. 109. sect. 1. mediâ viâ incedo, vt sc. perfecta missio Diuinarum personarum ad nos non fiat: nisi dono gratiæ sanctificantis; imperfecta verò & inchoata, quocunque alio dono supernat. Hanc asser. i. colligo ex *Augüst.* 4. de Trinit. c. 26. vbi explicans hanc inuisibilem missionem diuinarum personarum, quæ ad nos fit per dona supernat. Tunc, inquit, vnicuique mittitur. cum à quoquam cognoscitur, at que percipitur, quantum cognoscit & percipi potest pro capru vel proficietibus in Deum, vel perfecta in Deo anima rationalis. Cum igitur distinguat hic Doctor missionem Diuinarum personarum ad nos per cognitionem vel proficietibus in Deum, vel animæ perfectæ in Deo, non obscure indicat, huiusmodi missionem non tantum fieri per donum gratiæ gratum facientis, significatum per animam in Deo perfectam, sed per quodcunque aliud donum, quo anima supernaturaliter illustrata tendit ad perfectum statum gratiæ.

77.
Ad 1.
Zumel.

78.
Ad 2.
Suarez.

79.
Ad 1. n. 61.

Ad rationem.

Ad confir.

80.
Quæstio 2.

Fundam.

81.
Vern sent.

Personæ non
mittuntur nisi
nouo modo
rationem
exercent.

82.
Dicit.

83.
Ad fund.
oppos.

84.
Quæstio 3.

Fundam.

Fundam.

86.

Missio per
fecta fit per
dona gratia
sanctif.

87.
Pr. ratiōne.*Imperfecta
missio per si-
dem, &
sem, &c.*88.
Confirm.*Disponit ad
formam per-
fectam.*89.
Coroll. 1.

2.

90.
*Quaestio
priori an-
nua.*91.
Vera sent.*Secundapars
confirm.*

Prob. 2. & quidem 1. partem asserit. probat fundam. primæ 2. ostendo. Per omne illud donū personæ Diuinæ ad nos mittuntur, per quod nouo modo ac titulo incipiunt esse in nobis, cum per immensitatem sint ubique præsentēs: ac per quodcunque donum supernat. nouo modo ac titulo incipiunt esse in nobis, licet per donum gratiæ sanctificantis completè & perfectè, per alia verò inchoatè & imperfectè: quia quantò donum supernat. recedit à dono naturali, & accedit ad donum gratiæ, tantò modus ipse, quo Deus ratione talis doni in nobis existit, recedit à modo, quo existit in rebus omnibus: sed quodcunque donum supernat. maximè recedit à dono naturali, & proximè accedit ad donum gratiæ, eum sit eiusdem ordinis, & dispositio ad illā: ergo & modus, quo ratione doni supernat. Deus existit in nobis, maximè recedit à modo, quo idem Deus existit in rebus omnibus, & proximè accedit ad modum, quo peculiari titulo existit in nobis per gratiam. **Confir.** Ita se habet donum supernat. ad gratiam sanctificantem; sicut dispositio naturalis ad formam naturalem: sed eodē titulo, quo Deus existit in creaturis ratione formæ, existit ratione naturalis dispositionis ad talem formam, nisi quòd ratione illius existit inchoatè & incompletè; ratione huius completè & perfectè: ergo eodem titulo, quo Deus existit in creatura rationali per gratiam, in eadem existit per quodcunque donum supernat. licet per hoc inchoatè & imperfectè, per illam verò completè & perfectè. Maior prob. omne donum supernat. disponit ad gratiam, vt naturalis dispositio ad formam perfectam nam eò rēdit, vt animam aliquo modo vniat cū Deo, quam vnionem perficit & complet gratia sanctificans, quæ est perfectā participatio naturæ Diuinæ. Minor constat; quia sicut dispositio non est diuersi ordinis à formā, sed eiusdem cum illā: ita nec modus, quo ratione illius Deus existit in nobis, est diuersus ab eo, quo ratione huius idē Deus in nobis existit. Ex his deducitur, non solūm per habitus supernat. informes, cuiusmodi sunt habitus Fidei, & Spei supernat. sine gratiā sanctificante, sed etiam per actus supernat. informes, cuiusmodi sunt actus Fidei, Spei, & Attritionis supernat. à peccatore elicit, Diuinas personas ad peccatorem mitti, non quidem completè & simpliciter, sed inchoatè & secundūm quid. 2. corruptā gratiā & charitate per mortale in peccatore, adhuc cum ipso manere Diuinas personas secundūm quid, ratione habitus Fidei, & Spei, quia etiam corruptā gratiā in peccatore manent: quod docuit *Rubio cit.*

Quoad aliam controu. priori annexam, an personæ Diuinæ mittantur ad animam iusti per quodlibet augmentum gratiæ gratum facientis, **Affirmant** *Richar. in 1. dist. 15. as 5. q. 2. ad 2. Durand. q. 4. sine Suarez 12. de Trinit. cap. 5. & alij.* Fundam. quodlibet augmentum gratiæ est de se sufficiens, vt vi illius nouo titulo personæ Diuinæ in nobis existant. **Negant** alij, eò quòd ad missionem propriè dictam requiritur, vt vi illius personæ Diuinæ nouo titulo existant in nobis: ac per augmentum gratiæ personæ Diuinæ non existunt nouo titulo in nobis.

Vera sent. est, quam tradit *S. Tho. 1. p. qu. 43. art. d. ad 2. & reliqui ferè Schol.* sequuntur non, per quodlibet augmentum gratiæ Diuinas personas ad nos mitti, sed per illud dumtaxat, quo euehimur ad nouum statum, vel extendimur ad nouum opus arduum, ac heroicū. 1. Partem probat argu. 2. sent. 2. confirmant missio Spiritus S. facta die Pentecostes: per quam non solūm missus fuit Spiritus propter externum signum visibile, in quo apparuit,

sed multò magis propter interna dona inuisibilia, quæ collata fuerunt Apostolis, ad quos peculiari titulo sanctificandos missus fuit: non propter augmentum gratiæ simpliciter, sed propter heroica dona ac dotes, quæ cum tali augmento fuerunt illis collatæ. **Ratio:** quando cum augmento gratiæ confertur nouum donum, vi cuius iustus vel euehitur ad nouum statum, vel extenditur ad noua opera ardua, personæ Diuinæ nouo titulo existunt ac inhabitant in nobis. **Dixit:** Per nullius doni naturalis collationem personæ Diuinæ dicuntur ad nos mitti: quia omnis naturalis doni collatio est complementum naturæ, quod per se non affert nouum modum existendi ab eo, quo Deus existit in rebus omnibus, sed eundem tantūm auget. Sed quodlibet augmentum gratiæ est complementum gratiæ: ergo nullum augmentum gratiæ per se affert nouum modum existendi, quo Deus est in nobis per gratiam, sed eadem tantūm auget. **Resp. neg. conseq. tum** quia sicut per creationem Diuinæ personæ non dicuntur mitti, quia mitti supponit esse rei, ad quam fit missio: ita nec per dona naturalia, quæ sūt complementum creationis. **Contrā** verò sicut per gratiam mittuntur, ita per augmentum ipsius, quando augmentum coniungitur cum aliquo dono afferente nouum modum essendi: tum quia nullū donum naturale affert nouum modum existendi Dei in rebus: quia si naturale est, debitum est naturæ, in quā saltem radicaliter continetur: atq; ad eò non potest, nisi eundem modum augere. At potest donum supernat. afferre nouū modum existendi, quia non omnia dona supernat. sunt connaturaliter debita cuiuslibet gratiæ. **Deducitur 1.** Diuinas personas peculiari titulo mitti ad beatos ratione visionis gloriosæ, vi cuius Deus sit intimè & substantialiter præsens in intellectu beatorum: ita vt si per impossibile Deus non esset ubique præsens per immensitatem, ratione visionis beatæ deberet esse substantialiter præses in intellectu beati: ex eo quòd visio beata essentialiter est ad Deum in seipso præsentem, ac existentē, nullo medio creato interueniente. 2. **Peculiari etiā titulo** Diuinas personas mitti ad iustos in hac vitā, cum in statu alicuius religionis, aut prophetiæ euehantur: vel cum per susceptionem alicuius Sacramenti nouā gratiā donantur, ad specialem aliquem finem ordinatā.

Quoad 4. difficult. **Negant** *Capreolus in 1. dist. 14. art. vni. 9. Ad primum Gregorij: Molina 1. p. qu. 93. art. 3. disp. 3. sine, Valentia pun. 4. Suarez lib. 12. de Trinit. cap. 5. Granad. cit. disp. 3.* Fundam. missio non competit Diuinis personis per mutationē intrinsecam, cuius non sunt capaces, sed extrinsecam existentem in ipsa creatura, ad quam mittuntur: igitur implicat eas ad creaturam mitti, absque intrinsecā & reali mutatione ipsius creaturæ, quia implicat eas denominari ex tempore realiter missas, absque reali formā missionis. **Confir.** Implicat personas Diuinas in tempore apparere, absque reali formā apparitionis: ergo pariter implicabit in tempore mitti, absque reali formā missionis. **Prob. 2.** nequit persona Diuina ad creaturam mitti, nisi nouo modo existat in illā: nequit autem persona Diuina nouo modo in creaturā existere, absque reali productione alicuius doni in illā. 3. Si posset Diuina persona ad creaturam mitti per extrinsecam dumtaxat acceptationem ad gratiam, vel gloriā, talis missio foret æterna, contra scripturā asserentem, esse tēporalem. **Sequela** prob. talis acceptatio ad gratiā, vel gloriā esset æternum decretū Dei, quo ab æterno decreuisset pro tali tempore creaturam ad gratiā, vel gloriā acceptare. **Affirmant** *Gregorium in 1. dist. 14. art. 1. concl. 3. & art.*

Ratio.

92.
Dicitur.

Resp.

93.
Coroll. 1.

2.

94.
Quaestio 4.
num. 60.
Negant.
Fundam.

Confirm.

Prob. 2.

3.

75.

Et art. 2. ad 2. Obijam qu. 2. Gabriel q. 2. dub. 3. & dist. 17. qu. 1. art. 2. concl. 1. Fundam. Omne donabile dari potest à Deo, nullo alio dato, quod non est de essentiâ talis donabilis: sed Spiritus S. est donabilis à Deo, cum sit essentialiter donum, & nullum donum creatum est de essentiâ Spiritus S. igitur dari potest absque vlllo dono creato. Maior. prob. Omne factibile à Deo fieri potest ab ipso, non factum omni eo, quod non est idem cum ipso: ergo omne donabile à Deo dari potest ab ipso, non dato omni eo, quod non est ipsum donabile. Proposita acceptationem Dei. 2. quoad sequelam tantum, anposito quod iustificatio fiat extrinsecâ tantum acceptatione Dei, absque vlllo dono inhærente creato, tali casu Diuinæ personæ mitteretur in animam iustificati. In 1. sensu negatiuam partem suppono probabiliorem, 3. tom. disp. 33. Pro cuius solutione sequere.

Dito, eò casu personas diuinas non mitti, ac dari homini sic iustificato physicè, vt i. sent. probat; dari tamen moraliter, nam dicuntur ad creaturam rationalem mitti, ac dari per peculiarem modum, quo in illâ existunt, seu mutationem, quam illâ causant: At eo casu peculiari modo, non physico, sed morali, in creaturâ rationali existerent: nam eo casu peculiaris fieret mutatio non physica, sed moralis in homine, proueniens ab actu libero Dei condonantis peccatum, & acceptantis hominem ad amicitiam & gloriam pristinam. Siquidem ex peccatore factus esset iustus, & ex inimico & inuiso amicus & charus Deo per extrinsecam benevolentiam, & acceptationem ipsius. Confir. 1. alio modo se haberet Deus erga illum post, ac ante acceptationem: ante respiciebatur à Deo, vt inimicus & infensus, post verò, vt amicus & reconciliatus per extrinsecam benevolentiam & acceptationem ad amicitiam. 2. tota ratio missionis diuinarum personarum ad nos desumitur ex peculiari mutatione causatâ in nobis à Deo: sed tali casu esset peculiaris mutatio non physica, sed moralis in nobis à Deo causata, per liberum ipsius actum condonantis culpam, & acceptantis ad gloriam: nec est maior ratio, cur propter mutationem physicam dicantur ad nos physicè mitti, & non propter mutationem moralem dici debeant moraliter mitti. Ex his patet ad argu. primæ, quatenus oppugnant poster. partem nostræ assert. primam intelligitur de missione physicâ, non morali, quæ fieri potest absque vllâ mutatione physicâ per solam mutationem moralem. Ad confir. neg. conseq. quia apparitio importat signum sensibile, in quo persona diuina sensibilibiter se manifestat hominibus: missio autem, quæ fit ad animam iusti, per se tantum importat peculiarem mutationem in illâ, quæ cum duplex esse possit, physica, & moralis, etiam missio esse poterit physica, vel moralis. 2. intelligitur de missione perfectâ. Ad 3. nego sequel. Ad prob. licet decretum Dei de condonanda culpa, & acceptando homine ad amicitiam & gloriam suâ esset æternum, tamen includeret moralem mutationem in tempore faciendam: & quia illam non includeret consuetudine & in obliquo, sed intrinsecè & in recto, vt supra de missione physica, idem simpliciter talis missio esset temporalis, ratione moralis mutationis in tempore faciendæ.

Quoad 5. difficult. Communiter docent, per hanc missionem inuisibilem non posse vnâ per-

nam mitti sine aliâ, neque vnâ donari, aut venire absque cæteris: ex illo Ioan. 14. Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Fundam. in hac missione dicuntur personæ diuinæ dari nobis, & venire ac mitti ad nos, quatenus veniunt & donantur nobis, vt obiectum fruibile mediantibus habitibus supernat. & vt peculiarem curam de nostris animabus suscipiunt per specialem directionem, & gubernationem: at vt rumque munus est commune omnibus personis, ergo omnes personæ per hanc missionem dicuntur ad nos venire. Licet non omnes dicantur mitti, quia missio connotat processionem personæ missæ, quam, quia non habet Pater, non potest Pater dici missus, licet dicatur venire, & donari cum reliquis personis; quia aduentus, & donatio non connotat processionem in personâ veniente, & donatâ. DICENS. Etiam missio visibilis, quæ effectus, refertur ad totam Trinitatem; quæ signum, vnâ tantum repræsentat personam. Esto igitur missio inuisibilis referatur ad omnes personas, vt signum, tamen poterit vnâ tantum repræsentare: Non inficior, posse per effectum inuisibilem gratiæ vnâ personam, sine aliâ repræsentari; de facto tamen id non fit: tum quia hæc missio principaliter ordinatur ad sanctificandas animas ad quem effectum omnes personæ concurrunt. Tum quia inuisibilis effectus non est proportionatum symbolum ad manifestandas diuinas personas: quia cum hæc manifestatio fieri debeat hominibus, qui sensibus ducuntur, non poterit esse aptum signum ad eas manifestandas, nisi sit sensibile.

Quoad 5. difficult. An homo iustus, vel saltem Christus vt homo dare possit personam diuinam? Ratio dub. ille dare potest personam diuinam, qui conferre potest donum gratiæ, cum quo persona infallibiliter venit: sed homo iustus, aut saltem Christus vt homo conferre potest donum gratiæ: ergo. Vnde Palatius in 1. dist. 14. disp. vn. post 2. concl. retert, quendam religiosum publicè Salmaticæ defendisse, à Christo vt homine missum fuisse Spiritum S. Confir. Christus vt homo est primus author gratiæ in genere principij meritorij: ergo in genere principij meritorij gratiam confert authoritatiuè, ac proinde authoritatiuè etiam cum ea nobis Spiritum S. donat. Dico tamen, nullam purum hominem, siue Christum vt hominem mittere, aut dare posse Spiritum S. quia nemo cum gratiâ dare potest personas Diuinas, nisi qui gratiam conferre potest vt absolutus Dominus: at nullus purus homo, neque Christus vt homo dare potest gratiâ, vt absolutus dominus: Christus n. ratione humanitatis nullam habet authoritatem principij supra personam Spiritus sancti, quia non producit illum vt homo, sed vt Deus. Nec ratione humanitatis habet absolutum ius ad ea, quæ sunt propria Dei; cum nulla natura creata habere id queat at gratia & personæ Diuinæ sunt propria Dei: & Christus vt homo reduplicat tantum humanitatem. Nam licet huic homini, qui dicitur Christus, conueniat absolutum ius ad gratiâ, & ad omnia dona supernat. tamen ius illi non conuenit ratione humanitatis, sed ratione suppositi Diuini subsistentis in tali humanitate: sc. dare importat absolutum dominium in rem, quæ datur: ergo vt possit quis dare gratiam, & cum eâ personas Diuinas, debet habere absolutum dominium, supra gratiam, cum quâ infallibiliter connexæ veniunt personæ Diuinæ. Ex his patet ad rationem dubit. ille tantum potest cum gratia Diuinâ personas dare, qui absolutum dominium habet supra gratiam. Ad confir. nego, Christum vt hominem esse primum authorem gratiæ, sed vt hominem

Afirmant. Fundam. Gregor.

16. Quæstio de m.

De sequela.

97. Sic persona mitter. sur moraliter.

98. Confir. 10.

99. ad arg. 1.

Ad confir. Ratio discret. minis.

100. Quæstio 5. Communis sens.

101. Dices.

Resp.

Ratio.

102. Quæstio 6.

Confir.

103. Nec dicitur in homo missus Spirit.

104. Nec dicitur gratiam.

105. Ad rationem dub.

Ad confir.

hominē Deum: sic enim est primus in genere principij meritorij; scilicet quatenus est in eo genere infinite dignus; non ratione humanitatis formaliter, sed ratione Diuinitatis infinite dignificantis omnia Christi opera.

106.
Coroll.

Ex dictis deducitur, hanc inuisibilem missionem Diuinatam personarū factam fuisse omnibus Angelis, tum per gratiam sanctificantem initio creationis, in quo, vt cum communi sent. probō in 2. to. omnes fuerūt conditi: tum angelis sanctis per collationē gloriæ initio beatitudinis: nec non primis nost. is parentibus, & reliquis antiqui testamenti Patribus. An autem præter inuisibilem missionem per gratiam, facta fuerit antiquis Patribus & Prophetis visibilis missio Diuinatam personarum, per signa & symbola sensibilia? cum August. 2. de Trinit. c. 17. & 18. & S. Thom. 1. p. qu. 43. art. 7. ad ult. multas quidem factas fuisse sensibiles apparitiones earum in veteri testamento, vt ex multis Script. colligitur, nullam tamen propriæ missionis nomen meruisse, duplici ex ratione, quam assignat Aug. quia illæ apparitiones non fuerunt factæ ad significandam inhabitationem Diuinæ personæ per gratiam in animis iustorum, sed ad aliquid illud manifestandum. 2. quia nulla distincte repræsentabat vnā personam vt distinctam ab aliā; & vt August. c. 17. sine scribit: *Non euidenter nominatio & designatio in eu, vel Patre, vel Filio, vel Spiritu sancto. Sed tanten per quasdam valde probabiles significationes nonnulli indicij existentibus, vt nimis temerarium sit dicere, Deum Patrem nunquam Patribus, aut Prophetis per aliquas visibiles formas apparuisse.*

Ratio improprietatis: missio sensibilis per se ordinatur ad manifestandam personam, quæ mittitur: ergo tantò recedit à proprietate missionis, quantò recedit ab expressâ manifestatione personæ, quæ mittitur. Rationem congruentiæ, cur nulla facta fuerit expressa missio Diuinatam personarum in veteri testamento, assignat S. Tho. cit. quia prius debuit fieri expressa missio Verbi Incarnat. ad quam omnes veteres illæ apparitiones ordinabantur, vt vmbriæ ad veritatem, & figuræ ad suum prototypum.

Ratio improprietatis.

Congruentia.

DISPUTATIO XXIX.

Quæ regula seruanda sint in modo loquendi in mysterio Trinitatis.

1.

SI verborum caurela seruanda est, maximè in hoc mysterio, cuius non modò res, sed voces habemus à Conciliis & Patribus præscriptas, à quibus non licet absque magnâ temeritate recedere. Vnde etiam propter verba inordinatè prolata, vt cum Hieron. pronunciat S. Doctōr 1. p. q. 31. art. 2. incurritur hæresis. Duo extremi errores sunt vitandi; alter Arii naturæ vnitatem tollentis; alter Sabellij personarum distinctionem confundentis: sed mediâ viâ incedendum, hisque vocibus vtendū, quæ cum naturæ vnitatem personarum explicent distinctionem. Verum præsupponendi sunt certi censuræ gradus, ex Concilio Constantiensi sess. 8. & 15.

Duo extremi errores vitandi.

2.

1. Gradus censura.

Primus est hæresis, quæ directè opponitur alicui veritati expressè reuelatæ, aut conclusioni per euidentem discursum explicatæ, vt iam contentæ in aliqua expressè reuelata. Etenim quemadmodum primus gradus fidei est, assentire veritati vt expressè reuelatæ, vel conclusioni vt euidenter contentæ in aliqua propositione expressè reuelata: ita oppositus gradus fidei est dissentire veritati, vt expressè

reuelatæ, vel vt euidenter contentæ in aliqua expressè reuelata. Secundus, error, qui directè opponitur conclusioni Theologicæ, vt ex principiis fidei euidenter deductæ: quia vt explicatè spectat ad 1. gradū hæresis. Ratio: sicut conclusio Theologica habet distinctum gradū certitudinis à certitudine fidei, & summum post illam: ita error immediatè oppositus conclusioni Theol. habet distinctum gradum censuræ ab hæresi, & primum post illam.

2. Error.

Tertius est errori proximus: qui gradus opponitur conclusioni Theologicæ non vt euidenter, sed vt probabilissimè deductæ ex principiis fidei, qualis esset: Iustificationem paruulorum in Baptismo non fieri per habitus infusos & inherentes.

4. Errori proximus.

Quartus, hæresim sapiens: est propositio, quæ cum ex se Catholicum sensum habere posset, ex circumstantiâ tamen & conditione proferentis merito suspicari posset in sensu hæretico prolata; vt hæc: *Christus est minor Patre*, ab Ariano prolata hæresim sapit, prolata à Catholico nullam ingerit suspensionem, sicut n. idem vinum ex vno vase bonum; ex alio, malum contrahit saporem: ita vna eademque propositio ex vno corde & ore prolata vnum, ex alio alium spirat saporem.

5. Hæresim sapiens.

Quintus, propositio malè sonans, seu piarum aurium offensiua: quæ absurdum & peregrinum sensum à communi & vñtato modo loquendi Patrum & Scholast. affert. Theologi enim est non modò damna as sententias & verba cauere, sed etiam absurdas voces, & locutiones ab vñtato recedentes vitare. Porro piæ aures non sunt imperiti vulgi, sed sapientum, quorum est de sensu, & qualitate propositionis iudicium ferre. Sextus, temeritas; quæ nullâ sufficiente ratione, vel autoritate fulta, communi Schol. sensui, vel approbatis autoribus aduersatur: vel quæ vt certum affirmat, quodd nullâ ratione probari potest; quæ & impudens insolensque dici solet. 7. Propositio scandalosa, quæ etiam si vera sit, occasionem tamen ruinæ affert auditoribus. 8. Est propositio seditiosa, quæ viam sternit ad seditionem. 9. Est propositio schismatica, quæ viam parat ad schisma separationemve à capite, vt licitum est non obedire superiori; aut *tyrannum occidere*. 10. Est propositio periculosa, quæ periculi occasio esse potest, vel in fidei doctrinâ, vel in vitæ moribus, vt *potest homo esse perfectus absque externâ penitentia*. 11. Est Blasphemia, quæ immediatè, vel mediatè Deo iniuriam irrogat: quæ interdum cum hæresi coniungitur, vt *Deus est author peccati*; læpè enim vna eademque propositio multis inficitur notis. 12. Est Impietas; propositio improbabilis, & fidei pietati notabiliter detrahens: differt autem à propositione non piâ, quæ licet probabilis sit, pietati tamen fidei minimè fauet. 13. Est propositio arrogans, quæ plus affert, quàm probari possit. 14. Est propositio improbabilis, quæ nullo nititur solido fundamento. His præmissis redigenda sunt, omnia ad certas regulas.

6. Malè sonans propositio.

7. Temeraria.

8. Scandalosa.

9. Seditiosa.

10. Soli matica.

11. Periculosa.

12. Blasphemia.

13. Impia.

14. Arrogans.

15. Improbabilis.

16. Regula.

PRIMA: Nomina neutrius generis non sunt pluraliter enuncianda in diuinis: contrâ verò enuncianda sunt pluraliter nomina masculini generis: ex Conc. Lateran. sub Innoc. III. & refertur cap. *Damnamus, de summâ Trinitate. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus S. non tamen aliud, sed id quod est Pater, est Filius & Spiritus S. ex Ioan. 15. Ego, inquit Christus, & Pater unum sumus. Vtrumque, inquit Cyrillus, l. 7. in Ioan. cap. 10. audi & vnum, & sumus, & à Caribdi, & scyllâ liberaberu. Quod dixit vnum, liberat te à Ario, separante Filium à substantiâ Patri. Quod dixit, sumus, liberat te à Sabellio, confundente personas Patris & Filij sine discretionem. Si vnum, non ergo diuersum. Si, sumus,*

mus, ergo Pater & Filius. Et August. tract. 36. in Ioan. Aliud non est, Pater, Filius aliud. Alius est rectè dictus, aliud non rectè. Alius enim est Filius, quia non est ipse, qui Pater, & alius Pater: quia non est ipse, qui Filius: nõ tamen aliud, sed hoc ipsum est & Pater & Filius. Idè expressit Ioan. in 1. sua Canon. cap. 5. Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Ratio: nomen neutrũ, cum sit substantiuum, refertur ad essentiam; unde multiplicatum multiplicat essentiam, masculinum verò, cum sit adiectiuum, refertur ad personas. Aliam assignat S. Tho. 1. p. q. 31. art. 2. ad 4. quia nomen neutrum, cum sit informe, refertur ad essentiam, quæ est communis, & ulterius quasi formabilis per personas masculinum vel foemininum, cum sit formatum & distinctum refertur ad suppositum. Unde ad interrogationem factam, per quid est homo? resp. per genus, quod est commune & informe. Ad interrog. factam per, Quis est hic homo? Resp. per individuum, quod est distinctum & formatum. Cæterum assignata regula intelligenda est, quando hæc pronomina per se efferuntur de Deo, non quando cõnectuntur cum aliquo substantiuo personali vel essentiali; nõ tunc & neutra pronomina multiplicari possunt, vt aliud est suppositum Patris, aliud suppositum Filij; & masculina pronomina multiplicari non possunt, vt alius Deus est Pater, alius Deus Filius.

Ex hac regula deduces 1. sicut in Deo non est aliud & aliud, sed alius & alius; idem iudicium esto de reliquis nominibus importantibus arietatem: ita contra in Christo est aliud & aliud, non alius & alius, propter oppositam rationem, nam in Christo est diuersitas naturarum, non suppositorum. Unde etiam in Christo alia sit filiatio Diuina, alia humana, non dicitur alius & alius Filius: quia alius & alius importat arietatem suppositi. Rectè tamen dicitur plures habens filiationes. 2. Hæ propos. non facile admittendæ: In Deo sunt multa: in Deo sunt plura entia, nisi cum addito limitate ad multa, aut plura entia relatiua: contra verò hæ veræ sine limitatione: In Deo sunt plures res, vel entitates: In Deo est pluralitas, nam priora nomina referri solent ad essentiam; posteriora ad personas. 3. hæ propos. veræ: Pater & Filius sunt vnũ: Pater & Filius sunt idem ipsum: Pater est idem quod Filius: Pater non est aliud, vel alterum à Filio. Unde August. de natura boni cap. 24. Quod de se, inquit, genuit, hoc est, quod ipse est. Contra hæ falsæ: Pater & Filius est vnus: Pater est aliud, vel alterum à Filio. Nam priora important identitatem naturæ, & negant distinctionem eiusdem: posteriora important identitatem personarum, & diuersitatem naturæ. 4. vera hæc: Pater est idem Deus, qui Filius: contra falsa: Pater est idem; qui Filius, nam in posteriore relatiuum qui immediatè refert Patrem; in priore Deum. 5. Hæ falsæ: Deus generans est Deus genitus: quia Idem immediatè refert Deum, vt affectum termino notionali genitoris. 6. Vera hæc: In Diuinitate est Deus & Deus: hæc verò falsa: In Diuinitate est alius & alius Deus, vel alter & alter Deus: quia in 1. non affirmatur arietas Deitatis, affirmatur in 2.

7. Hæ veræ: Deus genuit Deum: Alius genuit alium. Habens Deitatem genuit alium habentem Deitatem: hæc verò falsæ: Deus genuit alium Deum, vel alterũ Deum: Deus genuit eundem se, vel alterum se. Unde emphaticè locutum fuisse August. testatur S. Tho. 1. p. qu. 39. art. 4. ad 4. cum epist. 66. ad Maxim. dixit: Pater ita genuit de se alterum se, vt totus maneret in se. Sensus n. est: Pater genuit alterum simillimum sibi.

Aliqua controuersia est de hac: Deus genuit eun-

dem Deum: Negat alioqui, eo quòd pronomen Idem immediatè refert Deum generatẽ, qui immediatè præcessit. Contr. vt docet Banauent. in 1. dist. 4. art. 1. qu. 1. relatiuum refert antecedens sub eodem modo supponendi, sub quo antecedens præcessit relatiuum. Admittunt vt veram Stotus in 1. dist. 4. q. 1. ad 1. Vasq. disp. 157. c. 7. Suarez lib. 6. de Trin. cap. 7. quibus magis assentior, quia nulla est necessitas, vt relatiuum Idem referat antecedens secundum identitatem suppositi, sed solum naturæ, vt constat in hæc propos. Petrus genuit eundem hominem. Neque hinc inferas: ergo admittenda erit etiam vt vera hæc: Deus genuit eundem se: quamuis admittat illam Rubio in 1. dist. 5. q. 2. sine: falsò tamen: nam reciprocum se necessitatò refert eundem Deum generantem. Potest tamen admitti hæc: Deus genuit eundem Deum secum: nam pronomen, secum: solum refert consubstantialitatẽ termini cum principio producente. Ad confir. resp. non esse necessarium, vt relatiuum semper referat antecedens sub omni modo adæquato, quo præcedit, vt patet in allato exemplo.

SECUNDA Nomina substantiua concreta de re absolutã non nisi singulariter prædicantur de tribus personis: adiectiua pluraliter de iisdem enunciantur. Hanc tradit S. Thom. 1. p. quest. 39. artic. 3. &c. Ratio: nomina substantiua vnitatem aut multitudinem sumunt à formã, quam significant; adiectiua à subiecto vel supposito, cui significationem applicant. At vna est res absoluta significata per nomina concreta substantiua in Diuinis, nempe essentia, vel aliquid pertinens ad essentiam; supposita sunt plura. Maior prob. nomina substantiua significant formam per modum substantiua, vt per se stantis: adiectiua contra per modum accidentis, vt alteri adiacentis. Substantia autem sicut habet esse per se, & non ab alio; ita vnitatem & multitudinem, quæ ad esse consequuntur. Accidens contra, sicut non habet esse à se, sed à subiecto cui adiacet; ita vnitatem & multitudinem sumit à subiecto: quo multiplicato, cum ipso multiplicari censetur & ipsum accidens. Huic regulæ nititur veritas propos. Pater, Filius & Spiritus sanctus sunt vnus Deus: quia nomen Deus est nomen substantiuum concretum de re absolutã, quæ in Deo non multiplicatur. Eadem nituntur omnes propos. in quibus per modum substantiui prædicatur aliquod absolutum pertinens ad essentiam: vt Pater & Filius & Spiritus sanctus sũt vnus Creator, vnus Dominus, vnus Sapiens, vnus æternus, vnus immensus. Pater & Filius sũt vnus Spirator, vnum principium ad intra. Nam eodem modo hæc in Deo non multiplicantur. Contra verò hæc eadem adiectiue significata enunciuntur pluraliter de diuinis personis: vt sunt tres diuini: tres habentes Deitatem: tres creates: tres sapientes, tres æterni: tres immensi: duo spirantes, duo principiantes. Unde cum Athanas. in symbolo dixit: non tres increati, nec tres immensi; sed vnus increatus, & vnus immensus; accepit hæc nomina substantiue non adiectiue: sicut in eod. hæc accepit, cum dixit: Tota tres persona coeterna sibi sunt, & coequales. Huic etiam regulæ nituntur propos. in quibus omnia verba pluraliter prædicantur de diuinis personis, vt Pater, Filius & Spiritus sanctus intelligunt, volunt, creant, puniunt, misereantur. Ratio: verba subeunt leges adiectiuorum.

TERTIA: In diuinis vitanda sunt nomina, diuersi, differentis alieni, disparati, extranei, difformi, dissimili, discrepanti, separati, diuisi, disuncti. Hanc S. Tho. 1. p. qu. 31. art. 2. probat: quia nomina diuersi & differentis important diuersitatem in naturã: nomina alieni, disparati, extranei, discrepanti, difformi, dissimili important

17. Ratio regula.

18. Conollaria. In Deo alium.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

Controuersa propos. Negant. Confir. m.

26. Admittunt rectè.

Ad confir.

27. Regula.

Ratio.

Substantiua.

Adiectiua.

28. Catholica propos.

29.

30. Regula.

important inæqualitatem in essentia: nomina separati, diuisi, disiuncti, significant distinctionem in substantiâ. Vnde falsæ sunt hæc propos. *Filius est diuersus, differens, alienus, disparatus, extraneus, discrepans, separatus, diuisus, disiunctus à Patre: contra veræ istæ: Filius est distinctus, discretus, oppositus Patri. Filius est similis, aqua- tu, coniunctus, idem cum Patre.* Cæterum cum addito limitante ad personas licebit indiuisis vsurpare nomen *differentis & diuersi*, vt personæ sunt proprietatis *differentes*, aut *diuersæ*. Quam limitationem admittunt communiter recentiores.

31. 4. Regula. Ratio. QVARTA. Cauenda sunt nomina, quæ personarum consortium à Diuinis excludunt. Hanc tradit S. Tho. cit. art. 2. 3. & 4. Vnde falsæ hæc: *Deus est solitarius: Deus est solus*, quia hæc nomina adiuncta termino essentiali non solum excludunt consortium aliorum deorum, sed etiam personarum eiusdem naturæ. Dixi *eiusdem naturæ*, quia, vt notat S. Tho. art. 3. cit. ad 1. solitudo non tollitur per associationem alterius suppositi extraneæ naturæ. Vnde etiam si Deus associetur angelis & hominibus beatis, adhuc diceretur solus vel solitarius, si cum eo diuinæ personæ non existerent. Sicut diceretur homo solus, etiam si esset bestis associatus. Cæterum nota nomen *solus*, posse de Deo enunciari, categoricè, vt in hæc: *Deus est solus: & syncategor. vt solus Deus est immensus.* 1. modo ponit solitudinem in Deo: 2. tantum excludit omnia ea, quæ cum Deo non participant idem prædicatum immanentitatis: ac proinde nil prohibet nomen, *solus*, syncategor. de Deo prædicari. Difficultas est de nominibus *unicus & singularis*, an adiungi possint termino essentiali. Negat S. Tho. art. 2. cit. eo quod hæc nomina adiuncta termino essentiali negant communicabilitatem naturæ cum pluribus suppositis. Admittunt alij probabilius; quia hæc nomina solum important singularitatem naturæ, non suppositi. Est igitur Deus *unicus, singularis, indiuiduus*, quia per hæc tantum excluduntur plures distincti naturâ, non supposito. Vnde personæ diuinæ non sunt propriè indiuidua aut singularia, quia indiuidua & singularia dicuntur per ordinem ad naturam specificam, quam contrahunt, & vltimò diuidunt in partes subiectiuas vltimò non diuisibiles. Quare falsa est propos. in quâ de Deo affirmantur tria singularia, vel indiuidua.

33. Coroll. Ex his deduces, veras esse has propos. *Deus singularis genuit Deum singularem. Deus unicus genuit Deum unitum.* Quam propos. concessit August. epist. 66. ad Maxim. *Vnus unicum genuit.* Contra hæc falsa: *Deus solitarius genuit Deum solitarium. Deus solus genuit Deum solum.* *Deus fuit ab æterno solus. Solus Pater est Deus:* alioqui vera esset hæc: *Omni Deus est Pater:* nam ab exclusiuâ ad vniuersalem affirmatiuam de terminis transumptis, vt Logici docent, valet conseq. vt *solus homo est compositus ex animâ rationali & corpore: ergo omne compositum ex animâ rationali & corpore est homo.*

34. 1. Regula. Huic regulæ annectitur quinta: dictio exclusiua non potest adiungi termino personali respectu prædicari essentialis; potest adiungi respectu prædicati notionalis. Defectu 1. partis, falsæ sunt istæ propos. *Solus Pater intelligit: Solus Filius creat: Solus Spiritus sanctus gubernat:* ratione 2. partis, veræ sunt istæ: *Solus Pater generat: solus Filius gignitur: solus Spiritus sanctus spiratur.* Contra videtur locutus Christus, Mat. 11. *Nemo nouit Filium, nisi Pater: neque Patrem quis nouit, nisi Filius:* vbi à notitiâ Patris & Filij prædicato essentiali excluditur Spiritus S. Resp. cum Benau. in 1. dist. 21 art. 2. q. 2. S. Tho. 1. p. q. 31. art. 4. ad 2. Richard. q. 3. & 6. Hunc terminum, *nemo*, distribuere pro naturâ, non pro personâ. Quare vera est hæc Christi

propos. *Nemo nouit Filium, nisi Pater:* falsa hæc: *Solus Pater nouit Filium:* quia in priore terminus, *nemo*, distribuit pro naturâ intellectuali: vnde tantum excludit aliud essentialiter: in 2. terminus, *solus*, distribuit pro personâ, & excludit alium personaliter.

Sexta. Nomina partitiua, *omnis, aliquis, quilibet, quicumque, nullus*, non congruè tribuuntur termino essentiali in diuinis. *Alens. 1. p. q. 65. me. 2. art. 4. vsq. disp. 157. cap. 5.* Vnde *Cicet. 1. p. qu. 39. art. 4. §. Ad 3.* netas esse ait dicere, *omni Deus.* Dixi termino essentiali: nam ea tribuere termino personali, nulli est dubium: rectè n. dices; *Omni persona creat: Aliqua persona generat: Qualibet persona intelligit: Nulla persona discursit.* Ratio: per huiusmodi nomina indicaremus, plures esse Deos: nam hoc nomen, *omni*, collectionem dicit plurium: nomen *nullus*, exclusionem plurium sub aliquâ naturâ contentorum.

SEPTIMA. In diuinis non solum vti debemus vocibus importatibus vnitatem essentia, sed etiam pluralitatem personarum. S. Tho. 1. p. qu. 30. art. 3. Ratio: sicut in Deo cum vnitatem essentia est pluralitas personarum, ita ratione essentia vsurpanda sunt voces importantes vnitatem, ratione verò personarum vsurpanda sunt voces importantes pluralitatem. Cautè tamen aduerte, ne voces significantes pluralitatem referantur ad essentiam; aut contra voces significantes vnitatem referantur ad personas. Vnde falsæ istæ: *Deus est ter Deus: Deus est geminus Deus: Deus est ter vnus. Deus est tria.* Veræ istæ: *Deus est ter vnus. Deus est trinus. Deus est tres. Deus est Trinitas. Deus est trium*, quia prior numerus immediatè refert essentiam, posterior personas. Ad euitandum autem omne periculum erroris, cum additur numerus, limitandus est ad personas: vt, *Deus est ter vnus personaliter. Deus est tres persona.*

Nota 1. Quod cit. loco notat S. Tho. numerum, qui tribuitur Deo, esse transcendentalem, qui supra entitates numeratorum addit solam diuisionem singularium vnitatum in se: diuisionem verò vniuscuiusq; vnitatis ab alia non affert, nisi secundum quid & incompletè. Cum n. quælibet vnitatis personæ Diuinæ non sit perfectè discreta ab vnitatem alterius personæ, ratione eiusdem naturæ, cum quæ sunt vnus, vnitatis vnus nõ dicit completam diuisionem ab alia: ac proinde non est in Deo numerus simpliciter & completus, sed secundum quid & incompletus. 2. Hoc nomen *Trinitas* ex præscripto Patrum & Scholast. conuenientissimè accommodatum esse ad hoc mysterium significandum; nam ex vi etymologiæ importat *trium vnitatem*, quod ex Isidoro notat *Magister in 1. dist. 24. sine;* vnde translatum ad Deum non solum importat numerum personarum, sed simul etiam vnitatem essentia; licet numerum personarum importet de formali & directè; vnitatem essentia de materiali & in obliquo; vnde cum dicitur, *Vnitatis in Trinitate, & Trinitas in vnitatis*, explicite significatur, quod implicite importatur per nomen *Trinitas*. Quare sicut solius Dei proprium est, esse tres personas eiusdem essentia; homo n. non est sua indiuidua, sicut Deus est sua supposita; quia homo non continet collectiue omnia sua indiuidua, sicut Deus omnia sua supposita; Ita soli Deo propriè competit hoc nomen *Trinitas*. Quod aliquam conuenientiam habet cum nomine *collectiuo*, quatenus significat plura per modum vnus; deficit tamen ab eo ob summam vnitatem essentia, quam non importat nomen *collectiuum*, solum significans vnitatem ordinis. Ex his deduces falsas esse has propos. *Deitas est trina: Trinitas est trina,* nam in priore triplicatur Deitas. Nec obstat, quod in hymno ad matrem, *Festo Corp. Christi* legatur; *Te trina, Deitatis* nam

tas: nam statim subiungitur, *Unaque poscimus.* Vox quippe *Vna* temperat voeem *Trina*, vt faciat illā supponere pro personis. In 2. triplicatur personarum *Trinitas*, sensusque est, *In Deo sunt tres personarum Trinitates.* Hæc veræ: *Vnitas est Trina. Deus est Trinus.* Primam concepit *Aug. lib. medit. c. 30.* vbi sic scribit: *O vna Trinitas, & trina Vnitas Deus.* Ratio, cur dici possit *Vnitas trina*, est, quia *vnitas* nō solum supponitur pro vnitate naturæ, sed etiam personarum: & quia tres sunt personarū vnitates, rectè dici poterit, *Vnitas est triplex.* Ratio, cur dici possit *Deus Trinus*, & non *Deitas trina*, est, quia nomen *Deus* ex modo significandi supponitur pro personis: *Deitas* ex modo significandi supponitur tantum pro essentia. Vnde nisi addatur temperamentum, quo significetur vnitas essentia, vox *Trina* addita Deitati, multiplicat Deitatem, Neque ex eo, quod *Deus* dicitur *trinus*, vel *Trinitas*, *triplex* etiam dici poterit, vt rectè *Aug. 6. de Trini. c. 7.* & *Concil. Tolet. XI. in Confess. Fidei*, vbi: *Non triplex*, inquit, *Trinitas*, & *Trinus* sunt nomina vsu] Theol. commodata ad significandā simul cū numero personarū vnitate essentia quā significationē nomē quia nō habet hoc *Triples*, non poterit de Deo prædicari. Hoc autē intellige. nisi illud expressè referatur ad notionalia: nā sine vilo periculo dici potest, *in Deo est triplex persona, qua duplex relatio, duplex processio, gemina spiratio actiua & passiuā: quod concessit S. Tho. 9. 10. de poten. art. 2. Natura, inquit, Diuina potest communicari duplici processione: quin etiā Cyrillus dial. de Trini. l. 3. concedit duplicitem & triplicitatem in personis Diuinis.* Ex his constat, quid sentiendum sit de his nominibus, *multiplex & multiplicitas*: nam pari modo non licet hæc enunciare de Deo absolute significato, licebit autem de personis, & notionibus: vt *in Deo est multiplex relatio, multiplicitas notionum, aut personarū: quod concessit Aug. lib. medit. cap. 30. Tu vero vnitas es Diuinitatis, personarum pluralitate multiplex.* Nullo autem pacto, ne quidem cum expressa limitatione ad sola notionalia, concedenda sunt in Deo nomina *trinitatis*, aut *triformis*. Nec obstat, quod in *hym. Vesperis Pentecost.* Spiritus San. appelletur *Septiformis*: nam hoc tantum dicitur per respectum ad effectus ad extra, qui ei appropriantur, vt Authori sanctificationis.

OCTAVA. Notionalia prædicantur de nominibus essentialibus concretis: & à fortiori de iisdem prædicantur etiam essentialia. Ex *S. Tho. 1. par. qu. 39. art. 4.* quia nomen essentialia concretū ex modo significandi supponitur pro personis: ergo possunt de illo prædicari notionalia, & à fortiori etiam essentialia, quia notionalia, cū sint actus personales, possunt de nominibus personarum significantibus prædicari. Antec. prob. nomina essentialia concreta ex modo significandi important Deitatem vt in habente, atque aded ex modo significandi important illam vt in supposito, licet non in hoc vel illo determinatè: sicut vox *homo*, quia importat humanitatem vt in habente, supponitur pro indiuiduis naturæ humanæ, licet non pro hoc vel illo determinatè. Ex his collige, veras esse has affirmatiuas: *Deus generat: Deus generatur: Hic aternus spirat: Hic immensus spiratur. Deus refertur ad Deum: Deus relatiue opponitur Deo: Falsas earum negatiuas: Deus non generatur: Hic aternus, vel Hic immensus non spiratur: Deus non refertur ad Deum: Deus relatiue non opponitur Deo, quoniam vt affirmatiua sit vera, non est necesse, vt vniuersaliter conueniat subiecto secundum*

dum omnia, in quibus subiectum reperitur, sed sat est, si illic conueniat in vno tantum supposito existenti. Contra verò, vt negatiua sit vera, secundum nullum suppositum debet illi conuenire: vnde non sufficit ad negatiuam propositionem verificandam, vt illi forma negata non conueniat secundum aliqua tantum supposita, sed debet illi secundum omnia non conuenire. Etenim, vt vera sit hæc propositio, *Petrus scribit*, sat est, si in vno tantum loco scribat: contra verò, vt sit vera ipsius negatiua, necesse est, vt nullibi scribat. Vnde si replicatus in vno loco scribat, in alio verò non scribat, falsa est, *Petrus non scribit*, Ratio: negatiua vi propriæ significationis facit sensum distributum, & negat formā de subiecto secundum omnem modum, quo illi competit: ergo licet Deo conueniat non generari, respectu Patris, & Spiritus S. quia tamen ei conuenit respectu Filij, falsa est negatiua, *Deus non generatur*. Confirm. falsæ sunt istæ: *Filius Dei non est mortuus. Filius Dei non est sepultus.* esto verificari possint de natura Diuina, ex ratione iam data, & est vera propositio, si termino communi addatur aliquid, quo determinetur ad supponendum pro persona, pro qua Deo conuenit non generari: vt si dicas, *Deus generat, & ipse non generatur.* nam terminus, *ipse*, immediatè refert Deum generantem. Contra hoc coroll. sentiunt *Duran. in 1. dist. 4. qu. 2. nu. 13. Anreio. qu. 1. art. 2. Ocham. quæst. 2. ad 1. Gregor. qu. vn. versu. Sed restat. Marsil. q. 8. art. 3. Ad 2. ratio. princip. Gabriel q. 1. ar. 2. concl. 2. affirmantes*, quantum est ex vi significationis, non minus verā esse hanc negatiuam, *Deus non generat*, quā ipsius affirmatiuam, *Deus generat*, propter authoritatem tamen Patrum, & ad euitandum periculum erroris, illam non esse concedendam. Fundame. vt negatiua de termino communi sit vera sufficit, vt de vno tantum indiuiduo verificetur. Vnde inferunt, ex vi sermonis concedi posse has propositio. *Deus non est Pater, Deus non est Filius, Deus non est Spiritus S.* quia sufficit, vt istæ verificentur de aliquo particulari supposito. Verum hi falsum supponunt, nempe quod quantum est ex vi significationis, negatio non remoueat formam à subiecto vniuersaliter, & omni modo, quo illi competit. An hæc propositio, *Hic Deus est hic Deus*, sit vera? nulla diffici. si terminus, *Hic Deus*, tam ex parte subiecti, quā ex parte prædicati supponatur pro indiuiduo Deitatis: quia tunc est identica propositio, quod nihil verius. Sed, an, si terminus, *Hic Deus*, ex parte subiecti supponatur pro vna, ex parte prædicati pro alia persona, tunc sit vera propositio? quo posito; Dico, falsam esse; quia tunc sensus esset; vna persona est alia. Sed quid de ipsius negatiua, *Hic Deus non est hic Deus*, an sit vera? Negat alij. Alij disting. Ego veram simpliciter censeo: nam subiecti supponatur pro parte, ex parte posito, quod *hic Deus* ex parte prædicati pro Filio, non negatur nisi identitas suppositi: sicut in hac, *Deus generans non est Deus genitus*, non negatur identitas naturæ, sed suppositi, nā in vtraque terminus communis pro alia personā supponitur ex parte subiecti, pro alia ex parte prædicati.

NONA. Nulla actio siue notionalis, siue essentialis, per verbum exercitum significata prædicabilis est de terminis essentialibus, aut personalibus abstractè sumptis, nisi talis actio formaliter sit à tali principio. Hæc fundatur in principio Logico *Omnia verba, excepto substantiuo, sum. es, est. esse adiectiua, & applicata subiecto reddere sensum formalem.* Vnde falsæ istæ propositio. *Deitas generat.*

To Trina
Deitas Vna
que poscimus
41
Triplex
persona
42
Multiplex
43
Triformis
44
Fundam.
45
Coroll.
Ratio discriminis inter affirmat.

46.
Et negat.
propos.
47.
Conf.
48.
Falsum supponunt.
Ex fundam.
49.
Soluatur alia quæst.
50.
Aliaque negatiua.
51.
9. Regula.
Fundam.

nerat. *Essentia refertur. Intellectus spirat. Voluntas intelligit. Immenfitas creat. Misericordia punit. Iustitia miseretur. Verax ista. Intellectus intelligit. Voluntas vult. Omnipotenti areat. Sapientia gubernat. Bonitas benefacit*, nam in prioribus enunciatur actio de subiecto abstractè sumpto, cuius actionis subiectum non est formale, sed solum identicum principium. Contrà verò in posterioribus enunciatur actio de subiecto abstractè sumpto, cuius actionis subiectum ipsum est formale principium. Dices. Ergo in nostra sent. in qua proximum & formale principium gignendi Verbum est paternitas, valebit ista propos. *Paternitas generat.* Resp. 1. hanc propos. vt veram, licet propter modum significandi in abstracto, vt improprietatem admitti à Ruiz disp. 80. sect. 5. nu. 16. & Zuniga disp. 39. me. 2. Resp. 2. neg. conseq. nam generare non dicit solam productionem, sed cum productione importat naturæ communicationem, cuius formale principium non est sola paternitas, à natura præcisâ, sed totum suppositum Patris, includentis cum proprietate relatiua naturam absolutam. Propter eandem rationem falsa est hæc propos. *Natura diuina generatur*: quia generari præter passiuam communicationem naturæ, includit etiam passiuam productionem termini. Natura autem diuina nullo pacto producit in Filio, ne quidem per accidens, vt sapienter aduertit S. Tho. 1. p. q. 39. art. 5. ad 2. Quia per accidens generari est, naturam vi generationis personæ accipere esse, quod sine tali generatione non haberet; sicut in rebus creatis substantias secundas per accidens generari est, vi generationis primarum substantiarum accipere esse, quod sine generatione talium substantiarum non haberet; at natura diuina vi generationis Filij nullo pacto accipit esse, quod sine tali generatione non haberet; igitur neque per accidens dici potest generari in Filio; quia neque cum reduplicatiua, dici potest, *naturam diuinam, prout est in Filio, generari*; quia non communicatur Filio, vt in eo de nouo accipiat esse, sed vt idem esse, quod habebat in Patre, ingentum & improductum, fiat commune cum Filio. Neque hinc inferas; ergo non totus Filius gignitur, nec totus Spiritus spiratur. Quia licet natura, qua vtraque persona producta quidditatiuè constat, non producat sed communicetur, dici tamen non potest, quod non tota persona procedens producat; quia cum productio realis tendat ad entitatem realem termini in re ipsa existentis, nullaque sit inter naturam, quæ communicatur, & personam, quæ producit actualis distinctio, dici non poterit, quod non tota persona producat; imò nec dici potest, quod tota persona tantum denominatiuè, & non formaliter producat. Nam etsi dici debeat, quod natura non producat, sed tantum communicetur; dici tamen non debet, quod tota persona denominatiuè tantum, & non formaliter producat. Quia, vt dicatur tota & formaliter produci, non est necesse, vt producat secundum naturam, sed sufficit, si tota persona indiuisibiliter terminet productionem, licet non omni ratione, quam quidditatiuè includit, producat. Atque hic est modus loquendi Patrum & Concil. à quo recedere absque temeritate non licet. Dices. Si totus Filius producit; igitur creatur: nam creatio est actio, qua tota rei substantia producit. Respon. neg. conseq. etenim ad creationem non fat est, vt tota rei substantia dicatur produci: sed ita debet produci, vt nullo pacto eadem substantia sub alia

ratione, aut modo sui productionem præsupponatur. Cæterum persona Filij, etsi per generationem ob indiuisibilem identitatem cum natura tota dicatur produci, eadem tamen persona ratione naturæ quam includit tota etiâ præsupponitur in Patre, de cuius substantia Filius procedit. Instabis; Ergo tota persona filij producit, & tota simul non producit. Resp. falsa negatiua propos. quæ ad sui veritatem requirit, vt nullo pacto tota persona Filij producat. Ad euitandas autem æquiuationes adhiberi potest hæc distinctio: *Tota persona vt persona producit: eadem persona vt natura non producit.* Quia vt persona, reduplicat rationem formalem, ob quam toti personæ conuenit productio: vt natura, reduplicat rationem formalem, ob quam personæ non conuenit productio. Cæterum quamdiu hæc rationis præcisio & reduplicatio non fit, sed consideratur terminus prout à parte rei est, dicendus est totus produci, quia à parte rei non est, nisi vna indiuisibilis entitas, ad quam indiuisibiliter tendit realis productio.

DECIMA. Omnis actio significata per nomen, vel verbum in actu tantum signato, enunciabilis est de quacunque perfectione diuina, siue concretè, siue abstractè significata, quia hoc ipso, non importatur per modum adiectiui, sed per modum substantiui: ac proinde, non reddit sensum formalem, sed identicum: ad cuius veritatem sufficit sola identitas prædicati cum subiecto. Quare veræ sunt istæ propos. *Deitas est generatio. Deitas est spiratio. Essentia est relatio. Intellectus est volitio. Voluntas est intellectio. Paternitas est generatio. Filiatio est natiuitas. Intellectus est uelle. Voluntas est generare.* Ex vi huius sunt veræ omnes propos. in quibus personæ, vel quæcunque perfectionis personales, seu notionales prædicantur de termino essentiali abstracto: vt *Deitas est Trinitas, Deitas est tres persona. Deitas est Pater, Filius & Spiritus sanctus. Natura diuina est paternitas filiatio spiratio. Omnipotentia est Sapientia, &c.* Vnus tamen actus etiam nomine, vel in actu signato importatus non rectè de alio actu etiâ nomine, vel in actu signato importato prædicatur: non. n. rectè dicitur: *Intellectio est volitio. Actus intelligendi est actus volendi. Misereri est punire. Ratio est diuersa connotatio obiectorum, quam isti actus essentialiter includunt.*

VNDECIMA. Perfectiones diuinæ, quæ in suo conceptu inuoluunt secundam intentionem, nequeunt de se mutuo, vel de alijs perfectionibus diuinis prædicari: non. n. solum prædicantur secundum perfectionem realem, quam dicunt vt substratum, sed etiam, secundum intentionem, quam simul important: & quia secunda intentio vnus non est secunda intentio alterius, falsa est prædicatio vnus de altera, aut de alijs perfectionibus, in quibus nulla 2. intentio includitur. Vnde falsæ istæ propos. *Attributum Sapientia est attributum iustitia est attributum misericordia. Attributum misericordia est omnipotentia. Notio paternitatis est notio spirationis. Notio spirationis est filiatio.*

DVODECIMA. Præpositiones importantes habitudinem termini ad principium productiuum tribui non possunt, nisi solis personis procedentibus respectu producentium. Hæc supponitur ab omnibus Scholast. cum Mag. in 1. dist. 5. & 5. Tho. 1. p. qu. 41. art. 3. Fundaturque in eo principio lumine naturæ noto: *Quod nullus possit seipsum producere.* Vi huius falsæ sunt istæ propos. *Deitas est*

Omnium ratio est regula.

52. Dices.

Resp.

53. Si inferas.

Contrà.

Modus loquendi Patrum & Concil.

55. Dices. Resp.

Nota.

56. Instas. Resp.

57.

10. Regula.

Ratio resp.

58.

Regula.

Ratio.

59.

Regula.

Evidens naturaliter, certa super naturaliter.

ex Deitate. Essentia ab essentia. Sapiensia ex sapiensia. Vnde si quando similes propos. leguntur apud Patres, accipienda sunt abstracta pro concretis. Itē falsæ istæ: *Pater est de Filio. Filius est de Spiritu sancto*, aut *de substantia ipsius*. Nam omnes istæ important habitudinem termini ad principium productiuum. Contrā verò veræ istæ: *Filius est à Patre. Spiritus sanctus ex utroque*, *Filius est de substantia Patris. Spiritus est ex natura sen Deitate utriusque*. Notan. discrimen inter has præpositiones *ab, de, ex*. Omnes enim istæ habitudinem important principij actiui. Sed præpositio *ab* solam habitudinem principij actiui: *De* simul importat consubstantialitatem producti cum producente. *Ex* indifferens est ad importandam habitudinem principij actiui, aut materialis, vel termini à quo. Præterea quando significat habitudinem principij actiui, non significat consubstantialitatem producti cum producente: vnde creaturæ dicuntur esse ex Deo, non de Deo. Quo fit, vt quidquid est de aliquo, sit etiam ex aliquo: nō contrā, quidquid est ex aliquo sit etiam de aliquo. *Quod enim, inquit August. lib. de Natura boni cap. 26. de ipso est, potest dici, ex ipso: non autem omne quod ex ipso est, rectè dicitur de ipso.* Vnde falsæ istæ propos. *Filius vel filiatio est de paternitate. Spiritus vel processio est de spiratione actiua*. Ratio: cū præpositio *de* cum origine simul importet consubstantialitatem termini cum principio, & filius vel filiatio non sit consubstantialis paternitati, vt præscendenti à natura; neque Spiritus eiusque processio spirationi, vt præscendenti à substantia Spiratoris, non poterunt hæc esse veræ. Veræ sunt istæ, licet improprie: *Filius vel filiatio est ex paternitate. Spiritus eiusque processio est à Spiratore*. Quia *A & Ex* non important consubstantialitatem producti cum producente, sed solam originem. Petes, an in diuinis sit habitudo termini à quo. Ratio dub. omnis terminus, qui realiter producitur trāsit de non esse sui ad esse sui. At in diuinis Filius & Spiritus S. realiter producentur: ergo transeunt ex non esse sui ad esse sui: ergo datur in diuinis terminus à quo. Sed dico, nullum propriè esse terminum à quo in diuinis: constat, quia terminus à quo est aliqua priuatio, quæ tollitur per productionem termini ad quem. At nulla priuatio tollitur in Deo per productionem personæ, nam persona producta, quoad totum suum esse formale & quidditatum essentia origine præcedit in Patre: quoad relationem verò ipsam, etsi origine non procedat formaliter in principio originante, præcedit tamen radicaliter per summā necessitatem & exigentiam, quam præsupponit in natura Diuina, quæ ab intrinseco & essentialiter postulat habere illam per summam identitatem. Vnde ad rationem dub. neg. maior vniuersaliter sumpta.

An particula *de* constitui saltem possit cū personis respectu naturæ diuinæ, vt *Pater est de natura diuina: omnes personæ sunt de substantia Dei*: Affirmat *Vasquez. disp. 162. cap. 1. sine.* quia præpositio, *de*, ex se importare potest solam habitudinem causæ formalis, vt patet in hac propos. *Angelus est de natura intellectuali*. Negant reliqui Theologi cum *S. Thom. 1. pa. qu. 41. art. 3. & Magist. in 1. disp. 5.* docentes particulam, *de*, præter consubstantialitatem semper importare habitudinem ad principium productiuum: atque aded verificari non posse de personis respectu naturæ, ad quam personæ diuinæ nullam dicunt habitudinem principij productiui. Quod quàm coherentet, dictum

Tom. I. De Deo.

fit in sent. eorum, qui docent, naturam diuinam esse formale principium producendi personas, ipse viderint. Certè cum nostris principijs, quibus ponimus formale principium productiuum esse proprietates personales, optimè cohæret hæc communis sent. Quam probo ex *August. 7. de Trinit. cap. 6. vbi: Tres, inquit, personas, eiusdem essentia, vel tres personas unam essentiam dicimus: tres autem personas ex eadem essentia non dicimus, quasi aliud ibi sit quod essentia est, aliud quod persona.* 2. vt notant *Scholastici*, particula *de* est transitiva; importat n. transitum de vno in aliud. Cū igitur in diuinis non sit nisi transitus originis, quæ persona producta transit ex producente, non poterit hæc particula tribui, nisi personis procedentibus, respectu producentium. Confir. si vera esset hæc: *Pater est de substantia diuina*: vera esset etiā hæc alia: *Pater est de substantia Filij*. Vt hanc neque *Vasquez* admittit igitur neque admittere debet illa. Sequela prob. sicut in priore particula *de* per ipsum importat solam habitudinem causæ formalis: ita eam solam importabit in posteriore. Ad funda. ipsius neg. assump. Nec est eadem ratio de ista propos. *Angelus est de natura intellectuali*: quia inter suppositum angeli & naturam intercedit actualis distinctio, quæ non intercedit inter suppositum increatum, & naturam Diuinam.

DECIMATERTIA. Præpositiones importantes habitudinem causæ formalis, seu quasi causæ formalis tribui possunt tam notionalibus, quàm essentialibus respectu quarumcunque Diuinarum perfectionum. Hanc colligo ex *S. Tho. 1. p. qu. 42. art. 5. Scholast. in 1. dist. 19. & 33.* Ratio: habitudo causæ formalis duo importat. vnitatem formaliter & per se, distinctionem aliquam extremorum per accidens, vt conditionem; causa. n. formalis & per se & directe tendit ad constituendū vnum cum subiecto. Sed quātō magis extrema sunt realiter vnum, cum aliqua distinctione saltē virtuali, tantō magis saluatur habitudo causæ formalis. Cū igitur in Diuinis omnes perfectiones tam absolutæ, quàm respectiue habeant aliquam vnitatem inter se, cum aliqua distinctione saltem virtuali, de omnibus verificari possunt præpositiones, importantes habitudinem causæ formalis, aut quasi formalis. Vt huius regulæ veræ sunt omnes istæ proposi. *Deus est in Deo*, quam cum *Hilario & de Trinit. sine*, concedunt *S. Tho. 1. p. qu. 42. art. 5. Scotus in 1. dist. 19. qu. 2. sine. Aureo. cad. dist. p. 1. art. 2. Deitas est in Deo. Natura est in Patre. Pater est in Deitate. Deitas est in Paternitate. Paternitas est in Deitate. Sapiensia est in Bonitate. Bonitas in Sapiensia. Omnipotentia est in filiatione. Filiatio in Sapiensia. Pater est in Filio. Filius in Patre. Vterque in Spiritu sancto. Spiritus sanctus in utroque. Omnes personæ sunt in Deo. Deus est in omnibus personis.* quia quælibet perfectio diuina siue concretè, siue abstractè sumpta propter sui illimitationem, quidditatiue includit reliquas perfectiones, sibi non oppositas. Igitur de qualibet euunciari potest quælibet perfectio, illi non opposita per modum formæ inclusæ in includente: nam ad hoc sufficit continentia vnius in alia, cum sola virtuali distinctione extremorum.

Sola diffic. est, an dici etiam possit, vna relatio est in alia opposita relatione, vt *paternitas in filiatione: filiatio in paternitate: spiratio in processione: processio in spiratione*. Prima ratio dub. vnum esse in alio per se importat vnitatem vnius cum alio: at vna relatio, vt præcisa à natura, nullam habet vnitatem cum opposita relatione, sed potius distinctio-

Rob 1.

66.

Communiter
Scholasticis.

Conf.

67.

Ad fundam.
v. 1. qu. 2.

68.

Regula.

Ratio Regu-
la.

69.

Coroll.

Ratio omni-
nium.

70.

Questio.

Ratio 1.
dubit.

60.
Propositio
discrimen.

61.
Coroll.

62.
Regu.

63.
Resp. neg.

Nota.

64.
Propositio
De examin.

Negat.
S. Tho. Magist.
Ber Theol.

71. stinctionem: igitur, 2. vnum esse in alio, est vnum contineri, ac includi in alio: at ratio non continetur & includitur in opposita correlatione, sed potius distinguitur & excluditur ab illa. 3. esse ad aliquid, & esse in aliquo sunt habitudines oppositæ: nam vna dicit oppositionem & distinctionem, altera conuenientiam & vnitatem. Sed ratio est ad oppositam correlationem: igitur nequit esse in illa: alioqui vna & eadem ratio haberet oppositos modos essendi. 4. Nihil habens commune cū aliquo potest esse in illo: sed opposita ratio nihil habet commune cum opposita correlatione: igitur, 5. Esse in alio, & in quo aliud, opponuntur secundum proprias rationes; sicut esse ab alio, & à quo aliud: sed implicat vnum & idem respectu eiusdem esse ab alio, & à quo aliud: ergo similiter implicabit, vnum & idem respectu eiusdem esse in alio, & in quo aliud. 6. Si paternitas esset in Filio, aut filiatio in Patre, sequeretur, Filium paternitate esse Filium; & Patrem filiatione esse Patrem, nam ideo Filius & Pater Deitate est Deus; quia Deitas est in Filio & Patre, vt forma in habente. Igitur si paternitas esset in Filio, aut filiatio in Patre, vt forma in habente, tam Filius esset paternitate Filius, quàm Pater esset filiatione Pater.

Dico 1. Paternitas est in filiatione, Filiatio in Paternitate; Spiratio actiua in passiuâ, & contrâ, passiuâ in actiua ita. *Scotus in 1. dist. 19. q. 2. §. Ad argum. ad 3. Aureol. ead. dist. p. 1. art. 2. Capreo. qu. 1. ad argu. Carth. qu. 2. Caiet. 1. p. qu. 42. art. 5. Torres ibid. Suarez. li. 4. de Trinit. c. 16. Ruiz. disp. 107. sect. 4. & colligitur ex reliquis Schol. & Patribus affirmantibus, totum Patrem esse in Filio, & totum Filium in Patre, teste Ambros. in hym. ad laudes ferie 2. In Patre totus Filius, & totus in Verbo Pater. Ratio. 1. quæuis ratio diuina, quantumuis abstractæ supra quidditatiuè includit essentiam, in qua includitur omnis perfectio. Ergo ratione essentia quidditatiuè inclusæ in quauis relatione, quælibet ratio includitur in opposita correlatione. 2. quælibet ratio diuina, ratione immensitatis inseparabilisque præsentia cum qualibet alia relatione, vna dicitur manere & circumferere in alia, vt subsistens in subsistente; quomodo, exemplo *Scoti qu. cit. §. Quantum ad 3.* vna potentia animæ esset in alia, si vna realiter distingueretur ab alia, non ab essentia animæ; essentiaque ambæ in se subsistentes. Ad 1. rationem dub. vna ratio habet vnitatem cum alia opposita correlatione, tum ratione essentia communis, in vtraque quidditatiuè inclusæ; tum ratione immensitatis inseparabilisque præsentia. Ad 2. vna ratio continetur in alia, tum ratione essentia communis, tum ratione inseparabilis præsentia. Ad 3. neg. maior Cuius probatio confirmat potius nostram sentent. quia cum ad habitudinem causæ formalis non solum requiratur vnitatis, sed etiam distinctio aliqua formæ cum subiecto; tantum abest, vt vnitatis & distinctio, quæ in oppositis relationibus reperitur, impediatur habitudinem causæ formalis, vt illam potius compleant & perficiant. Ad 4. negat. minor, Ad 3. neg. maior: nam esse ab alio, & à quo aliud, sunt habitudines producti & producentis, quæ repugnant vni eidemque rei: at verò esse in alio, & in quo aliud sunt habitudines causæ formalis, quæ non repugnant vni eidemque rei: albedo. n. est in dulcedine, & dulcedo in albedine. Ad 6. nego sequel. nam non eodem modo paternitas est in Filio, aut filiatio in Patre, sicut in Patre & Filio est Deitas: quia Deitas est in illis, vt essentia constituens personam: vna verò rela-*

tio non est in alia; vt essentia formaliter constituens personam, sed vt subsistens in subsistente. Pro quo.

Nota; multipliciter in Diuinis vnum est in alio, 1. vt forma in habente, vt Deitas in Patre: ad quem modum reducitur, quo vnum attributum est in alio. 2. vt suppositum in natura, vt Pater est in Deitate. 3. vt subsistens in subsistente, tum per identitatem naturæ; tum per immensitatem inseparabilis præsentia: vt Filius est in Patre, & Pater in Filio, & vterque in Spiritu S. Qui modus peculiariter nomine appellatur per *Circuminsessionem*, merito cuius omnes personæ Diuinæ sunt sibi inrimè, ac inseparabiliter præsentia, & sibi ipsæ quasi permanenter assidentes: 4. vt originatum in originante, vt persona producta in producente. 5. vt principium originans in termino originato, vt persona producens in producta. 6. vt cognitum in cognoscente, & amatum in amante. 7. vt Verbum in dicente. Quo fit, vt non licet ex vno modo inferre alium, cum vnus sit diuersæ rationis ab alio. Omnes tamen in eo conueniunt, vt cum vnitatis, quæ omnes principaliter important, aliquam dicant extremorum distinctionem: & quidem tertius 4. 5. 7. realem. cæteri solam rationis. Ex hoc colligitur, ineptas esse has argum. *Pater est in Deitate: Deitas est Pater: igitur Pater est in Patre. Filiatio est in natura. Natura est Filiatio: igitur Filiatio est in filiatione.* quia variatur modus essendi in alio de virtualiter distincto in non virtualiter distinctum. Quæ virtualis distinctio necessaria est ad verificandam habitudinem vnius in alio; cum nulla residatur esse in se ipsa. Defectu huius distinctionis non valet hæc ratiocinatio: *Petrus est similis Paulo, Paulus est similis Petro: ergo Petrus est similis sibi.* Quod exemplum affert *Bonauen. ad hoc ipsum confirmandum in 1. dist. 19. p. 1. artic. 1. qu. 4. ad 1. & Scotus cit. §. Ad argu. ad 4.*

Dubitatur 1. An vna persona Diuina sit in alia per *Illapsum*. Negant communiter: quia esse in alio per *Illapsum* importat dependentiam in esse, & operari eius in quæ fit *Illapsus* ab eo, qui illabitur. Import. enim manentiam & cõseruationem totius esse rei, in quæ fit *Illapsus*, ab ea qui illabitur. Nulla autem persona Diuina producit & cõseruatur ab alia quoad totum suum esse. Igitur in nullam personam Diuinam cadit *Illapsus*. 2. An quælibet persona Diuina dici possit esse *Apud* aliam. Ratio dub. sumitur ex *Ioan. 1.* vbi Verbum dicitur esse *apud* Deum Patrem, & in *sinu* Patris. Negant *Bonau. in 1. dist. 19. p. 1. a. 1. qu. 4. ad penult. & Aureo ead. dist. p. 1. art. 3.* qui hunc modum essendi tribuit soli Filio respectu Patris. Ratio: esse *apud* alium, vel in *sinu* alterius importat habitudinem obiectiuam conceptus ad mentem formantis & fouentis conceptum: at solus Filius in Diuinis vt propriæ emanationis est conceptus subsistens Patris; ergo solus Filius dici potest esse *apud* Patrem, vel in *sinu* Patris. *Ruiz disp. 107. sect. 8. sine* hunc modum essendi non solum tribuit Filio respectu Patris, sed etiam Spiritui, respectu eiusdem Patris, non respectu Filij, quia ex *S. Tho. in 1. cap. Ioan. vnam personam Diuinam esse apud aliam*, præter coniunctionem & subsistentiam, importat authoritatem principij. At Pater non solum habet authoritatem principij respectu Filij, sed etiam respectu Spiritus S. ergo non solum Filius, sed etiam Spiritus S. dicitur esse *apud* Patrem. Filius verò, etsi sit idem principium Spiritus S. quia tamen hoc non habet à se, sed à Patre, non proprie dicitur Spiritus S. esse *apud* Filium.

His non ob-
st. ant. Con-
clus.

77.
Ratio 1.

2.
78.
Ad 1. ratio-
nem. dub. 1

Ad 2.

79.
Ad 3.

80.
Ad 4.
Ad 5.

81.
Ad 6.

82.
Ad 1. p. 1.
Modus esse
di in alio
7.

83.
Distinctio
importans.

84.
Coroll.

Ratio fallit.

84.
Persona non
est in alio
per illapsu.

85.
Dub. 2.

Negam.

Ratio.

Ratio Ratio.

Ratio Ratio
ex S. Tho.

Mihi verò quantum ad illam locutionem, *In sinu Patris*, arridet opinio *Aureoli*, ut solum verificari possit de Filio respectu Patris; quia cum hæc metaphora desumpta sit ex vase mulieris, in quo proles concipitur & fouetur, solusque Filius sit proles parvusque æterni Patris, solus Filius dici potest esse *in sinu Patris*. Quantum verò ad præpositionem, *Apud*, non solum puto verificari posse de Filio respectu Patris, sed etiam de Spiritu, tam respectu Patris, quam respectu Filij. Nam hæc præpositio ex *S. Tho.* cum coniunctione & subsistentiâ importat authoritatem principij, quam non solum habet Pater respectu Filij & Spiritus, sed etiam Filius respectu Spiritus. Nam licet Filius hoc principium habeat à Patre, non tamen tollitur, quia per illud originet Spiritum, ratione cuius verè dici potest Spiritum esse apud Filium; sicut in humanis Filius dicitur esse apud Patrem, etiamsi Pater sit principium Filij dependenter ab alio.

Dubitarur 3. An quælibet persona Diuina dici possit esse in alia triplici illo modo, præcisè imperfectionibus, quo Deus dicitur esse in rebus omnibus, *presentia, potentia, & essentia*. Affirmat. *Suarez l. 4. de Trini. cap. ult. &* colligitur ex *S. Tho. I. p. qu. 42. art. 5.* ubi hunc triplicem modum existendi Dei in rebus creatis accommodare videtur personis Diuinis. Nam docet, vnam esse in alia, per mutuam sui cognitionem: qui modus respondet primo modo essendi in rebus creatis per *presentiam*, 2. per originem producti in producete: qui modus respondet secundo modo essendi in

rebus per *potentiam*, 3. per intimam præsentiam ratione eiusdem naturæ; qui modus respondet tertio per *essentiam*. Ego autem ab isto modo non discrepo, modo aduertatur, secundum modum non esse reciprocum, & eiusdem rationis in utroque extremo, sed in vno esse per potentiam productiuam respectu termini producti: in alio verò contra per terminum productum respectu principij producentis.

Atque hæc de modo loquendi, ac de abditissimo ipso gloriosissimæ Triadis mysterio. Cuius inconcussam veritatem, sicut, te Auspice, ô Beata æternumque adoranda Trinitas, in hoc meo explicandam suscepi, ita ut illam pleno ore, & constanti corde ad finem vsque vitæ meæ profitear, auxiliatricem opem tuam à te ipsa humillimè exposco: hasque quales quales operis mei primitias, de gloria Augustissimæ Maiestatis tuæ balbutientes, iisdem verbis, quibus olim sanctissimus famulus tuus Hilarius suum de incomprehensibili illa trium personarum in vna natura, gloriosissimaque maiestate tua conclusit opus, ego quoque concludo. *Conserua, ora, hanc fidei meæ incontaminatam religionem, & vsque ad excessum spiritus mei dona mihi hanc conscientia mea vocem, ut quod in orationis Symbolo baptizatus in Patre, & Filio, & Spiritu San. professus sum, semper obtineam: Patrem scilicet te nostrum. Filium tuum unà tecum adorem. & S. Spirituum tuum, qui ex te per Vnigenitum tuum est, promere ar.*

Laus Deo Vni atque Trino.

F I N I S.

INDEX LOCUPLETISSIMVS

OMNIVM, QUÆ IN HOC PRIMO TOMO CONTINENTVR.

Prior numerus Disputationem; posterior vel qui solus est, eiusdem Disp. numeros in quos vnaquæque Disp. à principio ad finem vsque partitur, designat.

- A**bsolutum. Abstractio, Accidens.
Absolutum potest esse de essentia Relatiui increa-
 ti. 19.161.
Absoluta quadam non possunt de Deo neque cum
 addito pluraliter predicari. 183.
 Nullum absolutum in Deo est natura prius alio. 22.21.
Abstractio in scientiis siue ratio formalis sub qua non ha-
 bet rationem motiui, sed pura conditionis sine qua non
 posset unitas scientia consistere. 1.88.
Abstractum & concretum in Deo non importat distinctio-
 nem quoad rem sed in modo significandi. 19.157.
Abstractiue tam effectus in causa, quam conclusio in
 principiis proximè cognoscitur. 9.396.
Perfectus potest de ente in Abstracto predicari pro-
 pter rationem analogia, qua se mutuo includunt. 3.138.
Accidens metaphysicum est, quod est extra constitutio-
 nem essentia vel persona, quamuis ra ipsa identificetur
 cum substantia rei. 3.61. Accidens ratio debet etiam
 per intellectum à Deo remoueri, 3.61.
Implicat Deum cum accidente per modum subiecti veni-
 re in compositionem, 5.n.26.
Accidens propriè conuenit cum substantia in ratione en-
 tis, licet non perfectè. 5.42.
Accidentalis mutatio diuiditur iuxta varietatem acci-
 dentium ad qua tendit. 6.4.
Accidens potest esse adæquata proprietas substantia, non
 obiecti infiniti. 9.77.
Accidens supernaturale essentialiter ordinatur ad subie-
 ctum naturale, esto non exigat illud. 9.101.
Accidentale principium operationis propria Dei commu-
 nicari potest creatura, non substantiale. 9.161.
Accidentia supernat. dicuntur proprietates natura diuina,
 ratione modi operandi, non qua accidentia. 6.175,
 qua accidentia, respiciunt naturaliter substantiam
 creatam. 179.
Accidens in effectum substantialem influit secundum ra-
 tionem genericam. 9.255.
Actio. Actio Dei, Actus.
Actio, qua à Deo conseruantur auiterna, est permanens.
Actio est attingentia termini, conseruatio manutene-
 ntia. 7.65.
Actio Angeli libera interna nec auo nec tempore conti-
 nuo mensuratur. 7.81. Sed instanti temporis discreti
 formaliter indiuisibilis, virtualiter diuisibilis. 8.2. ex-
 terna non mensuratur auo, nec instanti temporis discre-
 ti, sed continuo tempore. 8.5. tam interna quam externa
 mensurantur tempore nostro vt mensura extrinseca.
 92.
Actio non requirit intimam presentiam agentis ad pas-
 sum. 8.20.
Actio Dei creatura arguit solum mediata intimam eius
 in rebus omnibus presentiam. Actio immanente or-
 dinatur agens ad perficiendum se, transeunte aliud à
 se, unde hac non potest esse perfectior illa. 8.22.
Actio vitalis debet procedere à principio vitali. 9.227.
Actio ab effectu vt via à termino distinguitur. 14.86.
Idem est motuum ex quo agens ad agendum mouetur &
 finis propter quem agit. 14.118.
Actionis extrinseca creatoris ac creature discrimen. 121.
Actio eadem est liberum exercitium Dei & creatura, mo-
 do diuerso. 10.75.
Actio & passio in creatis cur identificentur, non in diuinis
 processio actiua cum passiu. 18.34.
Actio non aequè proficitur à causa primà ac à 2. 27.99.
Actio cur non respiciat per se suppositum creatum. 27.124.
Actio significata per nomen aut verbum signatum, predi-
 cabilis est de qualibet perfectione diuina etiam in ab-
 stracto. 23.57. significata per verbum exercitium non
 nisi de proximo principio predicabilis est. 29.52
Productum à producente distinguitur non solum ratione
 actionis. 23.79.
Actus purus demonstratur ex potentia creatura. 3.5.
Actus diuini ad extra terminati nequeunt de se inuicem
 predicari ob diuersam connotationem terminorum. 3.
 45. & d. 29.57. Actus Dei siue essentielles siue notiona-
 les nequeunt reduplicatiue de se inuicè predicari. 3.140.
Ex ratione actus puri Deus esse physice immutabilis im-
 mediatè demonstratur: ei opponitur omnis potenciali-
 tas. 6.10. & 8.23.
Actus liber in Deo potuit non esse solum quoad, extrin-
 secum connotatum. 6.23.
Actus purus est fundamentum proximum eternitatis. 7.
 24. necessariò debet esse intime presens rebus omnibus.
 8.23.
Actus vitales potentia non producantur actione distin-
 cta. 6.68. pendunt a speciebus & habitu actione distin-
 cta. 9.69.
Actus finito vident beati Deum infinitum. 9.78.
Actus per supernaturalitatem non extrahitur à genera
 vite in quo erat. 9.132.
Actus est similior obiecto in ratione representandi, poten-
 tia verd naturalis in modo essendi. 9.154.
Actus obiecti supernat. cur semper sit supernat. 9.154.
Actus liber in Deo formaliter distinguitur ab actu neces-
 sario per connotationem productionis, vel negationis
 productionis libere à se dependentis. 9.353.
Videri debet, vt videantur futura in verbo. 9.348. est
 principium particulare rerum, potentia uniuersale. 348.
Aliquando est pura nolitio, interdum odium & displicen-
 tia. 14.92.
Actus suos voluntas liberè quomodo producat. 93.69.
Actus liber Dei includit alios, necessariò, connaturaliter,
 conditionatè. 125.
In ordine ad actus nostros liberos nulla necessitate cogi-
 mur ponere in Deo prædefinitionem. 14.147.
Actuum humanorum prædefinitio non tollit libertatem.
 14.154.
Actus supernat. in peccato elicit à prædestinato sunt effe-
 ctus prædestinationis. 15.161.
Actus alicuius perfectio magis essentialis est illa, qua pe-
 tentiam perficit secundum naturalem exigentiam talis
 potentia. 1.21.
Actus vitalis non videtur habere vim effectiuam in ordi-
 ne ad alium actum vitalem. 1.79.
Actus immanentes, vt præscindunt à creatis & increatis
 non sunt essentialiter infœcundi. 18.48
Actus essentielles duo in intellectu, & duo in voluntate ad
 processiones explicandas frustra multiplicantur. 28.54.
 nec ipsi, nec quauis alia perfectio absoluta potest esse
 principium productiuum in diuinis. 79. & seqq.
 Requi-

RERVM ET VERBORVM.

Requiruntur ad diuinas processiones vt immediata & proxima communicationes natura. 82.
Actus vitalis non tantum pendet à potentia vitali proxima, sed etiam à substantiâ viuentis, 18.92.
Actus vitalis vnius suppositi nequit alteri communicari. 5.29.
Actus viatoris sit cuiuscumque vita non pugnat cum visione Dei. 9.492.
Actus meritorius cur non sit subiectum primarium Theologia. 1.150.
Vide Verba, intellectio, volitio.
Adiectiua addita substantiis appellant principium à quo proxime fluunt, applicantq; explicitum significatum predicati supra explicitum significatum subiecti. 3.140.
Adiectiua predicatio requirit tantum pluralitatem subiectorum. 19.83. & d.29.27.
Adiectiua nomina vnde vnitatem & multipliciter sumant. 27.117. & 29.27.
Equalitas compatitur secum diuersitatem. 19.212.
Equiuoca causa per suam substantiam productiua potest fieri productiua eiusdem effectus per virtutem vniuocam superadditam. 9.99.
Equiuoca causa maior perfectio non desumenda est ex perfectione aut imperfectione termini. 23.38.
Eternitas, Equum.
Eternitas saepe cum immutabilitate confunditur à Patribus, Eternum esse Deum de fide est. 7.1.
Eternitas analogice conuenit cum durationibus creatis. 7.2. est interminabilis vita tota simul & perfecta possessio: est ætas propria Dei, quâ eius beatissima vita mensuratur. 7.2. est tota simul sine partium variatione.
 7.3. est mensura operationum vitalium Dei. 7.4. non solum actualem, sed etiam potentialem terminum negat, non perfecte participaret creatura etsi foret ab æterno condita. 7.5.
Eternitas est Nunc Stans, nulla differentia præteriti & futuri, ratione diuisibilitatis virtualitatis virtualis tribuitur ei interdum à Patribus differentia temporis præteriti & futuri: est virtualiter diuisibilis, non completur formaliter per rationem mensuræ. 7.13.
Eternitas supra negationem termini addit permanentiam vitæ Dei cum perfecta uniformitate essendi & aptitudinali correspondentia ad infinitum tempus. 7.17. & seqq. est potens coexistere infinito tempore, proxime propter negationem termini, remote expositiua ratione durationis. 20. in cognosci pendet ab extrinseco. 22.
Eternitas & immutabilitas in quo conueniant & in quo discrepent. 7.23.
Eternitas fundatur in necessitate essendi, summa simplicitate & puritate actus. 7.24. vnica est in Deo, 25. non opponitur tempore immediatè, sed durationi creatæ ut sic. 29.
Eternitatis diuisio. 7.31.
Dari non potest creatura quæ conaturaliter exigat æternitatem. 7.39. Non repugnat creaturam etiam corruptibilem gratis à Deo ab æterno condi. 7.44.
Eternitas ab auctore quomodo differat. 7.69.
Eternitas est prior immensitate, quia res prius est quam sit in loco. 8.1. Ratione æternitatis Deus non solum fuit & erit in omni tempore reali, sed etiam fuit & erit ante & post omne tempus reale. 8.34.
Eternitas non continet actu omnes durationes inferiores 12.71. nec ei repugnat præteritum & futurum extrinsece & conatiue. 12.84.
Æuum non mensurat vitam actualem Angeli sed solum substantiam ipsius. 7.4. est mensura & duratio rerum ab intrinseco incorruptibilem. 7.55. & 81. ab æternitate non differt per aliquam successionem intrinsecam: Æterna conseruantur à Deo actione permanente. 7.65.
Æuum non est modus ex natura rei distinctus ab æterna substantia. 7.68. dicit intrinsecam capacitatem termini, & exigentiam successionis in proprijs actibus sub-

stantia quam mensurat, quorum capax non est æternitas. non est perfecta mensura rei cuius est duratio. 7.69. ratione complementi ab operationibus accepti dici potest habere prius & posterius. 7.70.
In auctore idem est present, præteritum, & futurum, quoad intrinseca, non verò quoad extrinseca connotata. 7.71.
Æuum non est mensura temporis infiniti. 7.12.
Æuo mensuratur beatitudo supernaturalis. 7.83.
Æuum habet negationem infinitarum perfectionum solum extrinsecarum. 7.75. est mensura materiæ secundum se. 86.
Agens, Alius, Amor.
Omne agens intellectuale agit propter aliquem finem. 3.17.
Agens creatum potest agere in subiectum, cui non est immediate present. 8.19. & seqq.
Agens infinitum minus requirit intimam presentiam ad passum quam finitum. 8.21.
Agens est actus passus non formalis, sed effectiuus. 8.25.
Cur non possit agere in distans tempore, possit loco. 8.26.
Agens naturale potest dare esse effectui supernat. saltem secundum rationem genericam, & quomodo. 9.253. & seqq.
Inter Aliud & Alius quæ diuersitas. 25.23. d.29.17.
Amor in ratione moris est perfectior cognitione, imperfectior in ratione entis. 9.264.
Amor increatus non solum ad Deum ut bonum, sed etiam quasi reflexè ad se ipsum tendit. 14.11.
Actum amicitia non habet Deus erga se, sed concupiscentia, 12. Amore efficaci necessario se ipsum solum Deus amat, cetera efficaci libero, 14.35.
Deus ex non amante creaturam fit amans intrinsece sine intrinseca sui mutatione. 14.83.
An in Deo sit specialis amor erga seipsum. 14.157.
Ex modo tendendi discriminatur amor specialis à gaudio in diuinis. 14.172.
Quomodo Deus se ipsum amet. 14.9. & seqq.
Amor facit vel supponit similitudinem inter amantes. 18.174.
Amor creatus licet non procedat à verbo creato, potest tamen ab illo distingui, non sic Amor increatus si à Verbo increato non procederet. 27.75.
Amor concors quis in Deo dicatur. 119. Amor infinitus non potest absque verbo ostendente infinitum bonum produci. 27.109.
Amor ex quo procedit Spiritus S. non est diuersus in Patre & Filio, sed vnus & idem. 27.103.
Amor an sit aliquis in Patre æterno amante qui non sit in Filio redamante Amanis & redamantis denominationes supra amorem communem & essentialem, non addunt in Deo nisi solam connotationem diuersarum personarum, in quibus est. 27.129.
Amor notionalis productiuus SS. totus reperitur in Patre, & totus in Filio subiectiue, & non obiectiue. 27.138.
Amor diuinus includit quidditatiue aptitudinalem communicationem ad extra. Amor est primum donum, quod amans simul cum alio redonat amato, & quo mediante cetera donat. 27.152.
Amor notionalis cur non possit multiplicari numero aut specie. 18.21.
Analogia, Angeli.
Analogorum mutua predicatio reduplicatiua concedenda est, dummodo non cadat reduplicatio supra rationem explicitam. 3.140.
Rationes analogæ possunt se mutuo includere, 3.43.
In rationibus diuinis est solum analogica præcisio. 5.18. communis Deo & creaturis. 35.
Analogæ non possunt constituere compositum metaphysicum. ibidem. Analogæ ratio non potest habere perfectam ab inferioribus præcisionem. 37.
Angeli quia inter omnia creatæ proximius accedunt ad Deum sunt omnibus immutabiliores. 6.25.
M m 4 Angelica

INDEX

- Angelica substantia mensura est auum. 4. operationes non sunt permanentes, sed sibi succedentes.* 7.4.
- Angeli omnes aequaliter respondent tempori infinito à parte post, non verò spatio.* 7.73
- Angelus prius altero creatus dicitur plus durare solum per connotationem & coexistentiam extrinsecam.* 74. non potest coexistere nouo spatio sine noua formâ. potest tempori. 76. reproductus prius auum haberet. 77
- Angeli libera operatio intrinseca & extrinseca quomodo mensuretur,* 7.81. & seqq.
- Angeli auum non mensuratur per alterius auum.* 7.89. mensuratur tempore nostro ut mensurâ extrinsecâ. vnius distantia ab alio mensuratur extrinsecâ mensurâ spaij localis. 92. Mensura extrinseca perfectionis quantitativa vnius angeli est alter angelus. 7.93.
- Angelus debet habere ubi extra hunc mundum* 8.33.
- Angelo non potest communicari immensitas conatur.* 51.
- Angelus potest se ipsum etiam per speciem superadditam intelligere.* 9.98. inferior superiorem naturaliter potest cognoscere. 9.159.
- Angeli intellectus est formaliter tam intellectiuis quam intelligibilis respectu sua substantia sine alio concursu.* 9.218. distat ab humano in modo intelligendi magis abstractè. 288.
- Angelus non per eandem essentia speciem formaliter videt naturam & proprietates alterius sed per eandem ut virtutem continentem proprietates.* 9.365
- Angelus Persarum ignorauit Persis ventura.* 441.
- Ignorant diem iudicij. 442. inferiori potest communicari vis comprehendendi angelum superiorem.* 10.28.
- Angeli non prouiscunt futura libera. 12.75. nec ea qua intra suum auum extitura sunt.* 12.146
- Res intentionaliter expresse in angelo non dicuntur idea defectu potentie productiue.* 13.27.
- Media que sunt communia, fuere angelis omnibus in via parata. 16.28. non habuerunt causas communes in ordine ad primam gratiam.* 30.
- Exclusio à gratia efficaci in angelis nullam supponit causam.* 16.47.
- Angeli boni electi ad gloriam dependentes ab ipsorum meritis, non ad gratiam efficacem, & mali ad pœnam propter demerita.* 16.71.
- Angeli superiores non mittuntur nisi ad magna & Heroica opera: nec ad nos mitti possunt sine aliqua eorum imperfectione: nec ad omnia.* 28.17.
- Apprehensio simplex precedit assensum illatiuum ut conditio solum prerequisite, sine qua assensus ipse elici non posset.* 1.90.
- Per appropriationem creatura in verbo videntur opera supernaturalia ad voluntatem spectantia tribuuntur Spiritu S. opera diuina potentia ad extra tribuuntur Patri: 9.359. & 13.36. tribuuntur Verbo idea, qua sunt communes tribus personis.* 13.39.
- Artis attributum in Deo concipiendum est posterius attributis ad essentiam in communi spectantibus. Idem prius concipiendum est attributis voluntatis.* 3.167.
- Atticulos Fidei non potest intellectus humanus penetrare. Potest fidelis habere notitiam euidenter de ijs & fidem retinere.* 1.9.
- Assensus. Atributum.**
- Nullus tenetur firmiter adharere conclusioni quam principis, propter qua conclusioni adhareret.* 2.2.
- Assensus prudens intellectus non est tantum circa euidenter nota, sed etiam euidenter credibilia.* 1.13.
- Assensus ex testimonio Dei clarè cognito essentialiter differt ab assensu ex eodem obscure credito.* 1.20.
- Assensus quem de rebus fidei habuerunt Propheta & Apostoli per euidentiam motiui formalis & ipsius attestationis diuina non fuit vera & propria scientia: elicitus ex euidentia extrinseca attestationis potiori ratione dicit potest scientia, quam nostra Theologia.* 1.27.
- Assensus Theologicus est assensus in conclusiones deductas ex principijs reuelatis:* 1.45.
- Elicitus ex principio reuelato credito tantum fide humana est diuersa speciei ab assensu elicitio ex principio credito fide diuina:* 1.51. & 86.
- Motiuum eius aliud proximum, aliud remotum:* 1.54.
- Non equalis omnium certitudo, propter inaequalitatem autoritatum, quibus nituntur.* 1.56.
- Assensus Theologicus opinatiuus non proprie spectat ad Theologiam. sed ille tantum qui moralem gignit certitudinem. 1.57. est certior quolibet assensu scientifico naturali.* 1.67.
- Quando ad Assensum concurrat aliquod motiuum supernaturale, ille est quoad essentiam supernatur.* 1.88.
- Qui infertur ex alterutra tantum premissa supernatur. essentia supernatur. 70. non specificatur à motiuo proximo, sed adaequato:* 71.
- Nec causatur effectiue ab ipso assensu supernatur. fidei, sed ab habitu fidei infusa.* 1.79.
- Assensus fidei omnes sunt eiusdem rationis ob unitatem motiui formalis.* 1.85.
- Scientifici non specificantur à conclusionibus, nec à conceptibus apprehensiuis, licet illi supponantur ut conditiones necessario prerequisite, sed à medijs. 1.89. & 90.*
- Attributum cur non possit habere rationem Notionis: 24.8.*
- Nomine attributi importatur perfectio absoluta predicabilis de Deo ad instar forma adiacentis. 3.19. & 161. superaddit fundamento formalitatem ratione diuersam.* 3.19.
- Ab attributis quanam excludantur.* 3.20. & 161.
- Attributa diuina ab essentia non distinguuntur, ut res diuersorum predicam. 3.22. nec essentia ab attrib. ex natura rei.* 3.25. & seqq.
- Vnum attrib. per aliud demonstrari potest.* 3.47.
- Attributa diuina sunt sibi equalia fundamentaliter. 3.50. habent unam actu definitionem, virtute multiplicem. 48 sunt de constitutiuo Dei: 3.54. & seqq. non sunt passiones ab essentia realiter fluentes. 67. quomodo constituunt essentiam Dei. 3.70. inter se & ab essentia ratione ratiocinata distinguuntur.* 3.92. & seqq.
- Vnde sumenda sit ratio distinctiua vnius ab alio. 5.105. & 108. ut à nobis concepta essentiam & se ipsa mutuo includunt. 123. & seqq. secundum esse explicitum intelliguntur à nobis ut plura. 135. Vnius attributi ratio obiectiue relucet in conceptu alterius implicite, non explicite. 136*
- Essentia & attributa non proprie se mutuo includunt. 3.141.*
- Attributa an & quomodo sint inaequalia. 3.49. & seqq. denominari debent simpliciter aequalia 152. & seqq. quomodo de Deo denominatiue predicentur.* 3.66.
- Attributa intellectus & voluntatis secundum explicitas rationes perfectiora sunt attributis omnipotentia & imensitatis.* 154.
- Attributa intell. perfectiora sunt attributis volun. 3.167.*
- Attributa Dei sunt finita extensiuè, infinita intensiuè. 3.161. 314.*
- Vndenam desumatur ratio attributi.* 3.160.
- Tam positua quam negatiua aliquam denotant perfectionem in Deo. 164. Inter attributa an sit aliquis ordo. 3.166. In Deo quanam attributa sint concipienda priora.* 167.
- Distinctio virtualis inter attributa Dei sufficit ad faciendas de Deo demonstrationes propter quid.* 168.
- Aliqua attrib. in cognosci pendent ab extrinseco. 7.22.*
- Nullum potest specie creatâ exprimi ut in se est. 9.80*
- Sine attributis essentia diuina videri non potest. 9.321. Et cur? 9.339.*
- Auditio ad intra in diuinis quid sit. 26.37.*
- Augere à producere quomodo discriminetur. 25.21.*
- Authoris nomen quando tribuitur Patri & Filio an scribendum*

RERVM ET VERBORVM.

bendum sit littera C. an littera T. an diuinis conueniat quoad productiones ad intra. 25.19. & seqq.
Author non importat superioritatem & maioritatem respectu eius, respectu cuius est author. 25.26.
Authoritates, ex quibus ut proprijs medijs arguit Theologus, varios certitudinis gradus habent. 1. 56.
Beatitudo. Bonus.
Beatitudo supernat, mensuratur auro & dicitur participata aternitas. 7. 83. non daretur iuxta proportionem meritorum, si perfectior intellectus perfectionem visionem eliceret. 9. 291.
Beatitudinis obiectum primum includit personas. 341. non posse mereri per opera natura viribus elicita. 15. 14.
Beatitudo Dei consistit in perfectissima cognitione Deitatis, qua sine cognitione possibilem haberi non potest. 26. 146.
Beati Deum in se ipso clarè videre possunt: 9. 2. vident Deum infinitum non in verbo creato, sed in seipso. 78.
Visione creatà, que est sola vitalis tendentia & intentionalis unio intellectus creaticum Deo proximè & immediate intelligi 81. formant verbum quod est tantum species Quà, non in Quà. 9. 83.
Intellectus Beati lumine gloria informatus adhuc est naturaliter improportionatus respectu Dei in se ipso visibilis. 9. 182.
Beati lumen est per modum habitus, non actus. 204.
Beatus medio intellectu actiue producit visionem. 227.
Beati nec omnes sunt aequales in visione, nec omnes inaequales. 275. vident Deum quoad omnem modum & gradum perfectionis, qui in ipso existit. 300. non vident omnes ideas diuinās. 309.
Possunt libera decreta Dei cognoscere, non sine cognitione effectus. 352. eadem visione quā vident Deum, vident aliqua obiecta creata. 361. non vident creaturas in Deo, ut in causā vel ideā formaliter. 9. 377. & 12. 44. Sed in verbo, ut in causā radicaliter visā. 9. 385. per eandem speciem virtualiter diuersam: 392. implicat videri actu omnes creaturas in verbo, imò habitu. 404. & 426. quò perfectius vident Deum, eo plura possibilia vident in Deo. 9. 440.
Beati an videant omnia futura in verbo, que ad eorum statum pertinent? 9. 441. an omnia que hic fide crediderunt? 443. an ea que ad seriem suā predestin. spectant? 9. 446. Cur has potius creaturas quā illas. 9. 454. & seq.
Beatis de facto visio est inuariabilis, possent tamen variare visionem circa obiectum primum non variando circa secundarium. 9. 454. & 458.
Bonus non dicitur Deus per solam connotationem bonitatis quam causat. 3. 95. Ratio Boni licet concipiatur ut proprietatis entis, tamen includit ipsum ens. 3. 137.
Bonitas est in Deo prior concipienda attributis intellectus & voluntatis. 3. 167. Bonitas dicit vel integritatem, si sit respectina. presupponit indiuisiōnem entis in se. 4. 1.
Bonitas Dei non potest ab ulla specie creata exprimi, ut in se est. 9. 80.
Bonitatis diuina attributum partim est absolutum, partim respectiuum. 14. 1.
Bonitas increata est obiectum formale & primum diuina voluntatis: 14. 6. & charitatis creata. 14. 8.
Causa. Certitudo. Censura.
Causa & causati nomen diuinis locum non habet respectu productionum ad intra 25. 22. & seq.
Causa duplicem, imperfectionem importat respectu eius, respectu cuius dicitur causa. 25. 23.
Causa 2. immediatiū attingit effectum quā causa prima. 27. 85.
Causa partialis supernat. concurrens ad alia concausa naturali producit effectum totum supernat. & cur. 1. 69.
Causarum infinita series, si dabilis esset, neccessariò penderet ab alia causa, quā sit extra totam seriem causa-

rum producentium & productarum. 2. 6. 7. Causa ab effectibus tunc arguitur infinita, cum illos infinitos formaliter in se continet. 3. 6. Quod causa efficiens aut exemplaris non limitat, est omnino illimitatum. 4. 2.
Suum effectum sat est si precedat natura & causalitate. 7. 44.
Causa continens formaliter perfectionem, si illam communicare potest effectui siue certo limite, tunc in ea perfectione est infinita. 8. 5.
Causa aequiuoca productiua effectus per suam substantiam potest eiusdem fieri productiua per virtutem vniuersam superadditam. 9. 99.
Esse causa dum communicat Deus creatura, non communicat esse causa primæ: Causa 2. in producendo non per omnia gerit vicem cause 1. 9. 105.
Causa & instrumentum naturale sine in eod. ordine. 185.
In Deo ut est causa creaturarum non videntur proximè & formaliter creatura. 9. 377. Intensior causa cognitio non facit formaliter videre plures effectus. 38. 4.
Deus in se ipso ut in causa non cognoscit formaliter creaturas. 9. 393.
Causa aequiuoca intuitiua cognitio non necessariò infert intuitiuam cognitionem effectus. 9. 394.
In causa abstractiue proximè cognoscitur effectus. 396.
Causa formalis cur ha potius creatura videantur in verbo est ipsa visio: moralis, merita; physica efficiens remota, voluntas Dei, efficiens proxima est lumen gloria, ut est participatio intelligibilis similitudinis, quam Deus habet de creaturis 9. 449. & 454.
Causa rerum directiua est scientia Dei: 12. 276. absolutè futurarum est scientia conditionata Dei. 281.
Certitudo scientia consequitur euidentiā. 1. 19.
Certitudinis gradus varij in authoritatibus. 1. 56.
Censuræ gradus quot sint. d. 29. initio.
Charitas. Christus.
Charitas Dei nulli substantiæ creata potest esse connaturalis: 9. 163. est perfectior lumine gloria in genere moris, imperfectior in ratione entis. 9. 264.
Charitatis formale obiectum est bonitas increata. 14. 8.
Christi visio beata excedit in perfectione omnium angelorum visionem. 9. 582. Christus cognoscit omnes creaturarum cogitationes & volitiones quoad speciem: quoad numerum verò futuras, usque ad diem iudicij. 9. 431.
In Christo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei, intellige increata. 9. 433.
Christum viatorem simul & comprehensorem fuisse certum est. 449. Christus stante intuitiua cognitione suarum operationum in verbo adhuc illas libere exercere. 12. 158.
Christi merita sunt causa nostra predestin. 13. 59. & c. non sunt causa nostra electionis, quatenus hæc dicit dilectionem vnius præ alio. 47. quando nam sint præuisa. 15. 48.
Cur non numerentur inter effectus predestin. 15. 49.
Christus non habuit gloriam anima ex meritis, bene tamen corporis. 127.
Habuit propter unionem hypostat. 128.
Christus cur noluerit expressè dicere, Spiritum S. procedere à se, sicut dixit de Patre. 27. 38.
Ut homo missus est non solum à Patre, sed etiam à Spiritu sancto, & à se ipso ut Deo. 28. 31. dicendus est increatus. 41. quotidie mittitur ut cibus anima ad species sacras. 59. Christus ut homo mittere non potest Spiritum S. 103. non ut homo, sed ut homo Deus est author gratiæ, & primum principium meritorium. 28. 105.
Circuminflectio diuinarum personarum in quo consistat. 19. 210.
Cognitio.
Cognitio quam Deus habet de creaturis est practica & speculatiua simul. 1. 105.
Cognitio ex qua procedit verbum est cognitio personarum presentium & existentium in eadem duratione, in qua existit cognitio. 26. 89.
Cogni-

INDEX

- Cognitioni intuitiva non obstat posteritas originis obiecti cognoscibilis, nec precisionis, sed sola durationis.* 99.
- Cognitio increata per se dicitur expressionem possibilem:* 29. 130. *nec solum perfectionem intrinsecam in Deo ut est expressiva obiecti primarij, sed etiam ut secundarij.* 131
- Cognitio futurorum in Deo cur nullam addat perfectionem intrinsecam Deo, addat possibilem.* 26. 143
- Cognitio possibilem addit novam aliquam expressionem supra expressionem essentia divina: 26. 143. spectat etiam ad obiectum Beatificum Dei saltem connaturaliter.* 146
- Cognitio Dei est adequata toti cognoscibilitati divina tam quoad necessaria, quam quoad contingentia, sed non in ratione comprehensionis formaliter.* 26. 176.
- Cognitio potest esse finita de obiecto infinito si sit cognitio qua. 3. 7. Cognitio omnium possibilem arguit manifeste Deum infinitum.* 3. 4.
- Cognitio Dei preciso ordine ad creaturas non terminatur ad essentia sub ratione veri, precisam ratione boni.* 3. 114
- Cognoscibile obiectum potest dici presens cognoscenti, & cognoscens presens cognoscibili.* 8. 54.
- Cognitio qua Deus est presens rebus est intuitiva rei presentis ut presentis, & actu existentis.* 8. 52. & 53.
- Cognitio intuitiva necessario requirit speciem propriam obiecti: 9. 6. 6. sensitiva essentialiter postulat specificari a ratione formali sensibili.* 9. 124.
- Cognitio in ratione entis est perfectior in genere moris.* 9. 264.
- Cognoscibilis a fundatur in tota essentia rei.* 9. 331
- Cognitio essentialis in Deo quomodo sit prior & posterior.* 339.
- Cognita creatura intuitiva, non necessario cognoscitur intuitiva obedientialis potentia.* 9. 345.
- Cognitio intuitiva ad quam feratur.* 9. 349.
- Eadem cognitio potest esse tantum ratio qua respectu unius obiecti, & respectu alterius ratio in qua.* 367.
- Cognitio intensior causa non facit formaliter plures videri effectus.* 9. 384.
- Cognitio intuitiva causa equivoce non necessario infert intuitivam effectus. 394. nec intuitiva fundamenti necessario arguit intuitivam termini extrinseci.* 9. 394
- Cognitio abstractiva habetur proxime tam effectus in causa, quam conclusionis in principijs.* 9. 396.
- Cognitio omnium possibilem in Verbo arguit comprehensionem divina essentia & omnipotentia.* 408. & seq.
- Cognosceus unum creabile cum connexion ad potentiam creativam Dei, debet adequata cognoscere actum purum, ut causam talis creabilis.* 9. 412.
- Cognitio actu exprimens infinita individua de articulatè implicat siue in, siue extra verbum.* 9. 429.
- Cognosci infinita individua habitu non implicat.* 432.
- Potest dari circa unum obiectum cognitio adequata extensiva, & non intensiva, & non contraria.* 10. 11.
- Cum cognitio circa idem indivisibile obiectum crescit, non videtur obiectum sub nova perfectione entitativa, sed tantum sub nova claritate obiectiva.* 10. 15.
- Est cognitio comprehensiva qua Deus se & suam cognitionem cognoscit.* 12. 8.
- Cognitio non repraesentat intuitiva obiectum, nisi ei intellectui, cuius est vitalis imago.* 12. 43.
- Quomodo Deus mala & peccata in se cognoscat.* 46.
- Cognitio divina est medium, in quo obiectum exprimitur, & quo immediatè tendit ad obiectum in se existens.* 12. 138.
- Cognitio divina quomodo ab obiecto pendeat: quomodo creata?* 12. 146.
- Vide Lumen, intellectio, species, visio, verbum, scientia.*
- Color vehemens diu conspectus facit sequentem colorem ad aliquod tempus eiusdem coloris videri.* 6. 48.
- Communicatio, divina.*
- Communicatio solius natura & non paternitatis, qua fit*
- Filio, fundamentum prabet distinguendi paternitatem a natura: Communicatio intellectionis ex vi originis soli Filio facta, & non Spiritus S. fundamentum prabet distinguendi intellectum a voluntate.* 3. 109.
- Communicare quid, & quomodo a producere differat.* 10. & 85.
- Communicatio natura a productione persona quomodo distinguatur: Communicatio duplex in divinis, proxima, remota.* 18. 87.
- Quid vi originis formaliter cum intellectione & volitione communicetur cuilibet persona.* 18. 89.
- Communicatio vi processionis unde desumenda. 126. immediatior desumitur ab eo, quod est immediatior via respectu termini* 18. 92.
- Communicatio non est notionalium.* 18. 89.
- Communicatio realis quot modis fieri possit.* 19. 37.
- Communicationis finis est facere unum.* 19. 37.
- Communicatio aptitudinalis ad extra est intrinseca perfectio amoris increati.* 27. 152.
- Compositio. Comprehensio.*
- Implicat in Deo compositio ex potentia obiectiva, & esse, non solum re, sed & ratione: 1. 2. & ex partibus actu distinctis.* 3. 3.
- Compositionis multiplex divisio. 5. 1. Tres relationes personales nullam faciunt in Deo compositionem.* 3. 3.
- Repugnat Deo compositio per modum plurium distinctorum coalescentium in unum, non per modum identitatis.* 5. 12.
- Non repugnat Deo compositio ex rationibus se mutuo includentibus implicite* 5. 17.
- Deus physice naturaliter venire non potest in compositionem cum creatura.* 5. 24.
- Compositio in Deo qua? 5. 19. virtualis est nulla.* 5. 20.
- Compositio physica varia, metaphysica esse solet ex genere & differentia.* 5. 24.
- Implicat Deum venire in compositionem cum forma, vel cum materia: 5. 25. ut subiectum cum accidente: 26. componere unum existens cum essentia creata.* 5. 27.
- Non potest natura increata componere cum supposito creato, potest suppositum increatum cum natura creata.* 5. 28. *nec Deus uniri cum creatura in ratione vita.* 29.
- Non repugnat Deo compositio cum causis creatis in ratione efficientis: Deus ut causa 1. componit unum principium cum qualibet 2. in ordine ad effectum producendum.* 5. 30.
- Compositio metaphysica est ex extremis, quorum unum conceptibiliter saltem excludit alterum. Non potest Deus venire in compositionem metaphysicam univocam cum creatura.* 5. 36.
- comprehensiva visione Deum nemo videre potest.* 9. 6.
- Non est comprehensiva visio qua non tendit ad obiectum cum ea claritate, quam obiectum petit.* 9. 307.
- Comprehensio divina omnipotentia & essentia ex cognitione omnium possibilem in verbo arguitur.* 408.
- Comprehensa omnipotentia Dei, comprehendit totam essentiam Dei demonstratur.* 9. 411.
- Comprehensio ut sic non consistit in cognitione omnium perfectissima, qua de obiecto haberi possit:* 10. 1.
- Nec solum requirit adaequationem extensivam, sed etiam intensivam in claritate obiecto commensam.* 10. 6.
- Ad comprehensionem necessarium non est, ut cognoscantur extrinseci termini, ad quos res ordinatur.* 13.
- Comprehendi ab intellectu creato Deus non potest.* 10. 22. & 27. *est de Fide. 21. Ad comprehensionem Dei distincta cognitio possibilem ut sic nihil.* 10. 24.
- Comprehensiva est cognitio, qua Deus se & suam cognitionem cognoscit.* 12. 8.
- Comprehensio Patris necessario secum affert comprehensionem aliarum divinarum personarum.* 26. 88.
- Comprehensio est cognitio omnium, qua spectant ad rem comprehensam necessario, non qua liberè.* 26. 176.
- Conceptus inadaquati de divinis attrib. non sunt falsi.* 3. 157
- Con-

RERVM ET VERBORVM.

Conclusio. Conseruatio &c.

Conclusio eadem propter diuersitatem medij pertinere potest ad diuersas scientias. 1. 34.
 Conclusio Theologica ex principijs reuelatis deducta motiuum adequatum non est sola auctoritas reuelantis, sed naturalis etiam connexio eiusdem conclusionis cum principijs reuelatis. 1. 38.
 Conclusio ex principio reuelato deducto considerari potest vel ut deducta formaliter, vel ut explicata: 1. modo est obiectum Theologiae, secundo fidei infusa. 1. 40.
 Conclusio quomodo sequatur debiliorem partem, 1. 62. & 71.
 Conclusio Theologica deducta ex utraque de fide est certior, quam deducta ex una tantum de fide & altera naturali. Conclusio quando est propinquior principio, ex quo deducitur, tantum magis participat certitudinem principij propter quam ipsa asseritur. 1. 79.
 Conclusio non est ratio specificatiua assensus scientifici sed medium. 1. 89.
 Connotatio noua oriri nequit nisi à mutatione reali noua. 13. 72.
 Conseruatio est manutentia termini, actio est attinentia eiusdem. 7. 95.
 Conspicillia multangularia representant obiectum multiplex, & ubi non est. 9. 44. & 47.
 Constitutiuum formale rei & Dei quemam debeat habere. 3. 77. & seqq. Constitutum ex actu volendi & spiratione actiuà ratione tantum distinctum à Patre & Filio datur. 19. 79.
 Constitutiuum rei duplex, alterum virtualiter diuisibile, alterum omnino indiuisibile. 19. 120.
 Constitutio essentialiter importat duo. 19. 143.
 Constitutio personarum, quomodo sit realis, & quomodo per intellectum.
 Consubstantialitas termini procedentis requirit identitatem eiusdem numero natura cum principio producente. 18. 5.
 Contradictoria de eadem re omnino etiam virtualiter indistincta, implicat verificari, non de eadem re formaliter, virtualiter tamen diuersa. 3. 42.
 Corporea potentia minus distat ab ente spiritali, quam intellectus creatus à Deo in ratione entis, non autem in ratione obiecti & potentia. in ens spirituale ferri nequit. 9. 130.
 Creatio, Creatura.

Creaturae quatenus attributionem aliquam dicunt ad Deum sunt secundarium subiectum Theologiae. 1. 139. varias à poster. perfectiones de Deo manifestant & exprimunt, & sic attribut. dicunt. 1. 141.
 Dicuntur procedere ex Deo potius quam de Deo. 18. & 29. 60.
 Creaturae possibiles quomodo constituent essentialiter intellectuum Dei. 18. 170. ut cognita non concurrunt ad productionem verbi per se originatiuè, sed per se tantum terminatiuè: ut terminus tantum secundarius. 26. 133. habent summam necessitatem essendi negatiuè: considerari possunt, vel per ordinem ad omnipotentiam Dei, vel in ordine ad se ipsos: praesupponunt, & praesupponuntur ad omnipotentiam Dei. Secundum non repugnantiam ad esse à nullo pendent, neque à Deo. 26. 137.
 Possibilibus sublati tolleretur à Deo perfectio. 28. 138.
 Creaturae possibiles non cognoscuntur à Deo ut omnino ipsi extrinseci: 149. sub quâ ratione prius cognoscantur à Deo, quam vis generatiua & spiratiua, & consequenter quam Filius & Spiritus? 150. habent connexionem quasi specificatiuam cum omnipotentia Dei: perfectiones intrinseci Deo habent tantum subiectiuam: 151. Sub quâ ratione pendent à voluntate Dei libera, sub quâ non? 26. 171.
 Creatura manerent eodem modo, distincta à Deo, si per impossibile procederent à solo Patre, ac nunc dum pro-

cedunt à tota Trinitate: non tamen Spiritus S. quomodo procedant à Deo. 27. 74.
 Creatiua virtus est prius origine in una persona quam in alijs, non creatio. 27. 83.
 Cur non eodem modo requirat Trinitatem personarum ad creandum, sicut spiratiua virtus requirit dualitatem suppositorum ad spirandum? Creatura non respiciunt per se Trinitatem personarum. 27. 133.
 Creatio excluditur à ratione attributi diuini. 3. 20. & 160. eius conceptus non est ut in instanti duret, sed ut res accipiat esse. 7. 46. arguit intimam praesentiam Dei in rebus omnibus mediate. 8. 22.
 Qui cognoscit unum creabile cum connexionione ad potentiam creatiuam Dei: cognoscit adequatè actum purum. 9. 412.
 Creaturarum Deus est finis ultimus. 3. 17.
 Creatura quò magis accedit ad Deum, eò est actualior & immutabilior. 6. 25. si foret ab aeterno nec dum esset verè aeterna. 7. 5. ei non potest esse connaturalis aeternitas. 7. 39.
 Creaturam ab aeterno gratis condi non implicat. 7. 44.
 Cum dicitur fit ex nihilo, quid tò Ex importat. 45.
 Creatura defectibilitas saluatur in dependentiâ eius esse: non necessario in successione. 7. 66.
 Intima praesentia Dei in creaturis non colligitur euidenter ex praecisa operatione ipsius in creaturis. 8. 16.
 Creatura nulli sine lumine gloria esse connaturalem visioni Dei, est de fide. 9. 34.
 Creatura communicari potest aliqua operatio Dei, & principium proximum accidentale operandi, non remotum substantiale. 161. Nulli substantia creata esse potest connatur. gratia aliq. habitus supernat. 9. 163.
 Nulla naturaliter potest esse impeccabilis. 166.
 Nulli connaturalis esse potest unio hypost. 167. neque aeternitas: 168. neque intuitiua cognitio mysteriorum supernat. 169. neque vis creatiua. 170. nequit creatura participare accidentaliter omnes perfectiones Dei. 177.
 Nulli substantia creata ut instrumento connaturalis debita est visio Dei, aut quauis alia forma supernat. 9. 184. & seqq.
 Creatura in Deo dupliciter videri possunt. 9. 358.
 Creaturas videri in verbo quid sit? 359. Eadem visione quâ Deus videntur aliqua obiecta creata. 361.
 Quid sit creaturarum matutina & vespertina visio. 362.
 Creatura non videntur in verbo ut in causa vel idea proxime visa, eadem indiuisibili motione & intelligibilitate, sed diuersa virtualiter 377. Sed ut in causa radicaliter tantum visa, eadem entitatiua visione, non eadem indiuisibili ac formali motione & intelligibilitate, quâ videtur Deus. 9. 385.
 Creaturas non cognoscit Deus in se ipso ut in causa, sed ut in specie expressa earum. 9. 393.
 Omnes possibiles actu videre in verbo implicat: 9. 404. etiam habitu videri in verbo implicat: 426. plures defaetio videntur, quò perfectior est visio. 9. 440.
 Ratio cur ha potius creatura videntur in verbo, est lumen gloriae est participatio intelligibilis similitudinis, quam habet Deus de creaturis. 9. 454. & seqq.
 Creaturae omnes in Deo videri possunt intuitiue non comprehensue: item distributiue, non collectiue. 9. 483.
 Ad creaturae comprehensionem non est necesse ut cognoscantur extrinseci termini, ad quos ordinatur. 10. 13.
 Nulla creatura potest Deum comprehendere. 10. 22.
 Creaturas cognoscit Deus secundum esse participatum. 12. 10. possibiles cognoscit in suâ cognitione & specie expressa earum, non ut causa. 12. 19. & 47.
 Nullum aliud esse habent extra Deum, ad quod terminetur diuina cognitio. 12. 20.
 Essentia diuina antequam actu à Deo cognoscatur est tantum remotum exemplar creaturarum. 13. 14. ut actu cognita à Deo est proximum exemplar, non idea creatur.

INDEX

- sur. 13.15. est idea creatur. ut est species expressa earum.* 13.17.
- Creaturas possibles Deus necessario diligit dilectione simplicis complacentia:* 14.27.
- Existentes liberè amat, necessario ex suppositione.* 14.34.
- Deus in creaturis nullam habet limitationem dominy.* 16.78.
- Creatura mutari nequit decreto Dei extrinseco.* 23.72
- Decretum Dei. Definitio. Demonstratio.*
- Decreta Dei libera excluduntur à ratione attribusi.* 3.160.
- In decreto suo Deus certò cognoscit futura, qua solùm pendent ex voluntate Dei.* 12.128.
- Non potest Deus infallibiliter cognoscere in decreto suo ut ratione proximã cognoscendi futura pendentia à voluntate creatã.* 12.130.
- Liberum decretum Dei non constituitur per respectum rationis consequentem rem futuram.* 12.129.
- Decreta sua absoluta Deus prius ratione cognoscit ut ponenda, quàm ut actũ posita.* 12.252.
- Decretum Dei fuit ab aeterno prius ponendum negativè, non positivè.* 12.254.
- Ordo decretorum Dei circa predestinationem parvulorum & adultorum.* 15.101.
- Decreto Dei extrinseco non mutatur intrinsecè creatura.* 23.72.
- Definiri verã definitione non potest Deus.* 3.1. & 5.39.
- Definitio una est actũ, virtute multiplex in attributis divinis. 3.48. Definitio & definitum licet significant eandem formalitatem rei, synonyma tamen non sunt. 3.49.*
- Definitionum diversitas infert diversitatem essentia.* 19.217.
- Demonstratio de Deo fieri potest per virtuales attributorum distinctionem.* 3.168.
- Demonstratio ut conuincat intellectum debet esse per medium ostensivum, & non per solam non repugnantiam.* 9.12.
- Demonstrari potest euidenter esse in Deo potentiam actiuam productiuam ad extra.* 17.6.
- Deum esse est demonstrabile per effectus à posteriori. 2.2. non à priori & per causam, cum ipsum esse sit prima Dei perfectio.* 2.10.
- Demonstrabilia quando non debeant esse notiora.* 2.11.
- Demonstratur Deus esse infinitus & actus purus à posteriori. 3.3. & 4.5. & à priori d.3.n.8. unum attributum per aliud utpotè nobis notius.* 3.47.
- Denominatio noua mutationem necessario affert saltem in extrinseco.* 6.24.
- Desiderium aut spem de suo bono non habet Deus; habet gaudium & desiderium de bono creatura:* 14.13
- In Deo est affectus desiderij, non desiderium formale.* 14.185.
- Deus. Deitas. Deus Causa.**
- Deitas est ratio formalis respectu creaturarum, de quibus tractatur in Theologia, & simul ratio materialis respectu reuelationis virtualis.* 1.146.
- Deus ut causa vniuersalis non concurrat nisi ad exigentiam causa 2. ut causa particularis non concurrat nisi ad supplendum aliquem defectum in causis secundis. 1.14. Deus sub ratione saluatoris quomodo consideretur à Theologo.* 1.151.
- Dei ignorantia inuincibilis ad breue tempus & in paucis an dari potest?* 3.17.
- Deus ex formali conceptu importat actũ subsistens.* 19.117.
- Deus paternitate intelligit, falsa est. & cur.* 16.159.
- Hic Deus, dupliciter sumi potest, & an includat aliquam subsistentiam. 21.31. Diuinitas est Deus, & Deus est diuinitas, an vera.* 21.32.
- Quidquid in Deo est, actũ est; intelligendum.* 23.3.
- Deitas in hac propos. Pater est principium totius Deitatis, dupliciter sumitur.* 25.15.
- Deus est verbum creaturarum, quò sensus.* 26.50.
- Deus nullum realem respectum dicit ad creaturas. Sed ob summam plenitudinem essendi & dependentiam creaturarum à se connexionem habet cum creaturis.* 26.139.
- Deus prius ratione, quàm producat verbum, cognoscit verbum & reliquas personas diuinas. & sub aliquã ratione priusquam cognoscat suam omnipot. & creaturas, cognoscit se ipsum, ut completum principium productiuum creatur. per triplicem subsistentiam relatiuam.* 26.150.
- Deus cognoscit se scientiã visionis.* 26.177.
- In Deo omnia sunt vnum, ubi non obuiat relationum oppositio.* 27.64.
- Deus quomodo dicatur se ipsum nosse & amare.* 103.
- Deus ratione solius nature ut precisa à personalitatibus habet omnia requisita ad principium creatiuum. 27.133. non alio amore se ipsum communicat spiritui sancto necessariò ad intra, & creaturis liberè ad extra: 152. donando aliquod donum creatura simul etiam donat suum amorem increatum non subiectiuè, sed terminatiuè.* 27.155.
- Deitas est quasi subiectum intellectus & voluntatis & simul obiectum constituens ultimò intellectum & voluntatem.* 18.160.
- Per effectus in infinitum perfectiores ab ipso producibiles à posteriori concluditur infinite perfectus Deus.* 3.3.
- Eandem veritatem arguit cognitio, quam habet de effectibus perfectioribus & perfectioribus à se producibilibus. 3.4. Actio creatiua Dei de necessitate arguit Deum esse actum purum.* 3.5.
- Demonstrato Deo per effectus, rectè concluditur per rationem à priori esse infinite perfectus, quoad omnes perfectiones, qua in tota latitudine entis excogitari possunt ut compossibiles inter se.* 3.8. & seq.
- Deus est purissimum esse continens totam plenitudinem essendi. 10. Nulla perfectio possibilis est, qua non sit in Deo aut formaliter aut eminenter. Deus est esse interminatum & infinitum quod nullo clauditur termino aut fine: 11. quo melius excellentiusq; excogitari nil potest: 11 omnium finis ultimus, quo ulterior excogitari non potest. 17. Nulla est in Deo potentia passiva: actiua actui puro non repugnat.* 3.18.
- Nomina diuersa qua de Deo dicuntur non sunt synonyma.* 3.49.
- Ratio Deitatis non est attributum in Deo.* 3.10.
- Non sunt in Deo plura, vel aliud & aliud, sed omnia sunt solã voce diuersa.* 3.27. & 19.16.
- In Deo idem est quo est, & quod est, quo est & quo uiuit.* 3.27.
- Formale constitutum Dei est ipsum esse secundum totam plenitudinem essendi.* 3.79. & seq.
- Adaequatum non est intellectiuum ut dicit essentialem gradum vitæ.* 3.87.
- Deus circumscripto ordine ad creaturas non intelligeret se sub ratione veri precisã ratione boni, neque diligeret se sub ratione boni precisã ratione veri.* 3.114.
- Demonstratio de Deo fieri potest propter virtuales attributorum distinctionem.* 3.168.
- Deus est omnia, & distinguitur ab omnibus formaliter, non eminenter. 3.15. à sapientib. per antonomas. vocatur unitas.* 4.6.
- Deus non potest esse formale principium operationum immanentium creatura, neque vitalium. 5.25. & 29. potest componere unum principium cum creaturã in ratione intellectiui & intelligibilis. 5.30. non est substantia, sed supersubstantia ex Dionysio, Damasc. 5.40.*
- Deus non ideò non est destruibilis, quia habet omnem suam durationem simul, sed quia illam habet inde penderet à quocumque.* 7.71.
- Deus fieri potest prasens rebus quibuscumque si creentur sine ulla sui mutatione.* 8.8.
- Deum**

RERVM ET VERBORVM.

Deum in seipso existere, & existere in spatio aut tempore imaginario, an sit idem. 8.40.41. 43.

Deus non est in vacuo per operationem, sed tantum per substantiam & immensitatem. 44. In rebus est per operationem, in spatio occupatiue. Cur in rebus prateritis aut futuris esse non possit, possit in spatio imaginario? 8. 45. Est in rebus per essentiam presentiam & potentiam. 8. 52.

Cur in seipso clare videri potest à Beatis. 9. 2.

Deum in se clare nemo hominum vidit ante Christum. 9. 5. Nemo videre potest visione comprehensua. 9. 6. & 10. 122.

Est intra sphaeram intellectus creati sub ratione analogâ. 9. 7.

Deum in seipso visum esse intra sphaeram intellectus creati non est euident. 9. 20.

Dei species expressa quare dari non potest. 9. 73. Nec species impressa. 89.

Eiusdem vera Authoris implicantia. 9. 116.

Deus corporeus non est nec oculo corporeo videri potest. Quidquid Antropomorphita finxerint. 9. 122.

Nequit Deus à creaturâ participari accidentaliter quoad omnes suas perfectiones. 9. 177.

Deus potest in causis 2. efficienter supplere omne defectum virtutis actiua. 9. 247.

Dei ad extra concursus licet sit simpliciter liber potest in aliquo ex suppositione esse necessarius. 9. 337.

Deus est speculum voluntarium respectu creaturarum: 9. 378. 387. Est medium non tantum causale, sed etiam formale intelligendi creaturas; non .n. debet intelligibilitas formaliter, sed efficienter concurrere ad intellectiōnem. 388.

Deus non est medium videndi creaturas formale subiectiuum, sed obiectiuum, non terminatiuum sed motiuum, non proximum, sed radicale & remotum. Deus est obiectum primarium visionis beate, creaturâ secundarium. 390.

Non cognoscit creaturas formaliter in seipso ut in causa, sed ut in specie expressa earum. 9. 393.

Deus non producit creaturas per potentiam virtualiter distinctam à reliquis attributis. 415.

Deus per eandem perfectionem actus puri est productiuus ad intra & ad extra. 9. 420.

Deus neque ut speculum voluntarium; Neque ut species expressa creaturarum; Neque ut species impressa earumdem; Neque eius liberum decretum sunt causa cur ha potius creaturâ in verbo videantur. 9. 454. & seqq.

Deus in seipso de potentia absoluta potest ab homine videri in hac vita. 9. 490.

Deum clare in seipso nullus de facto viator vidit. 502.

Deus se creaturâ secundum esse personale communicare potest, non secundum esse intelligibile. 10. 29.

Deum à creaturâ comprehendi non posse est de Fide. 31.

Quomodo Deus sit ineffabilis. 10. 33. & inuisibilis. 11. 17.

Deus seipsum cognoscit & quidem necessario. 12. 4. & 5.

Deus habet in seipso independenter à rebus exemplaria & ideas rerum effectrices. Est causa rerum per scientiam simplicis intelligentia. 50.

Deus aliter concurrat ad effectum conditionatum, aliter ad absolutum. 12. 224.

Deo requisita concomitanter conditio ad concurrendum est determinatio voluntatis creata. 12. 230.

Deus saluare quemlibet potest saluâ etiam arbitry libertate. 231.

Nequit ex solâ omnipotentia absque prescientia liberi consensus, si saluam libertatem velit. 12. 234.

Deus quomodo representat sibi infinita. 12. 330. & seqq.

Deus necessario seipsum diligit & quoad specificationem & quoad exercitium. 14. 9.

Deus seipsum ut finem creaturarum quoad exercitium li-

berè amat in ordine ad existentes, necessario in ordine ad possibles: 10.

Deus erga se non habet verum actum amicitia, sed concupiscentia. 12.

Deus habet verum & proprium gaudium & fruitionem respectu sui proprii boni. Non spem aut desiderium respectu sui proprii esse. Nec gloria extrinseca: respectu boni creaturâ non solum habet gaudium, sed etiam desiderium. 13. 14.

Deus necessario diligit creaturas possibles dilectione simplicis complacentia. 14. 27.

Non est in Deo libertas contradictionis. 33.

Deus liberè amat creaturas existentes, necessario ex suppositione. 14. 34.

Deum omnia agere ex necessitate sensit Arist. 45.

Deus non modo est liber per modum principij in ordine ad effectus producendos, sed etiam per modum actus in ordine ad obiecta volenda vel nolenda, sine vlla intrinseca mutatione. 83. In Deo verum odium. 14. 101.

Deus gloriam reddit predestinatis ut iudex, & quomodo. 15. 92. Nullam habet in creaturis limitationem dominij. 16. 78.

Deus non est obiectum potentia diuina. 17. 57.

Dei essentia est species formaliter eminenter creaturarum. 18. 190.

In diuinis est Deus & Deus est, vera propos. 29. 23.

Deus generans est Deus genitus, falsa. 29. 22.

Habens Deitatem generat alium habentem Deitatem, vera. Alius generat alium, vera. Alius Deus, generat alium Deum, falsa. 29. 24.

Deus genuit eundem Deum, vera. Deus genuit eundem se, est falsa. Deus genuit eundem Deum secum, vera. 29. 26.

Deus est solitarius, Deus est solus, sunt falsa propos. 29. 31.

Deus dici potest vnicus indiuiduus singularis. 32.

Deus vnicus generat Deum vnicum; Deus singularis generat Deum singularem; sunt vera propos. Deus solus generat Deum solum, falsa. 33.

Deus est ter Deus, Deus est geminus Deus, Deus est ternarius, Deus est ternarium, Deus est tria, falsa propos. Deus est ter vnus, Deus est trinus, Deus est tres, vera. 37.

Deitas est trina, falsa propositio. 40.

Deus generat, Deus refertur ad Deum, Deus relativè opponitur Deo, sunt vera propos. Deus non generatur, Deus non spiratur, Deus non refertur ad Deum, falsa. Hic Deus est hic Deus. 45.

Hic Deus non est hic Deus, quatenus concedenda, & quatenus neganda. 49. 50.

Deus est in Deo, Deus est cum Deo Deitas est in sapientia, sapientia in Deitate, vera propos. 29. 69.

Dicere. Differentia.

Dicere an distinguatur ab intelligere & verbo. 9. 68.

Dicere & intelligere quomodo distinguas Scotus ad processiones saluandas. 18. 36. sed falso. 57.

Dicere, quod est actus proprius persone producentis includit formaliter & non tantum concomitanter intelligere essentiale: addit aliquid supra intelligere essentiale, id tamen quod addit non pertinet ad intelligere formaliter ut differentia contractiua generis, sed ut modus alterius rationis. 62. 63.

Dicere in suo obiectiuo conceptu includit intelligere, non contra. 63.

Dicere duplicem respectum importat & sub qua ratione sit commune omnibus personis. 18. 67.

Dicere diuinum & loqui diuinum sine ad extra sine ad intra differunt. 26. 40. & seqq. Dicere quos respectus importet. 26. 44. Dicere an aliquo modo conueniat alijs personis. Dici aliud essentiale, aliud notionale. 26. 46.

Præcisa omni productione ad intra nullum in Deo esset proprium dicere. 26. 58.

Differentia perfectè à genere præcisa in Deo dari non potest. 336.

INDEX

- A parte rei cum una differentia & cum negatione aliarum coniunctum genus fundamentum prabet distinctioni uniuoca.* 5.37.
- Differentia alia formalis & intrinseca, alia materialis & quasi extranea.* 18.107.
- Differentia per se quid sit?* 115.
- Dilectio. Displicentia. Distantia.
- Dilectio Dei preciso ordine ad creaturas non terminatur ad essentiam sub ratione boni precisa ratione veri.* 3.114.
- Deus necessario diligit seipsum.* 14.9
- Vt finem creaturarum existentium liberè quoad exercitium amat. possibilem necessario.* 10.
- Deus necessario diligit creaturas posibles.* 27.
- Existentes amat liberè, necessario ex suppositione.* 14.34.
- Displicentia proprie non fit in Deo.* 14.100.
- Distantia unius Angeli ab alio mensuratur extrinseca mensura spatij localis.* 7.92.
- Distantia vel positina, vel negatiua necessaria est ad motum localem.* 8.39.
- Aliqua debet intercedere inter oculum & obiectum visibile.* 9.53.
- Distinctio. Diuerfitas.
- Distinctio realis nulla in Deo admittenda, nisi que fundatur in reali origine & processione, cum alia omnis ex limitatione proueniat.* 18.3.
- Distinctio per relationes cur non repugnet in Deo.* 19.2.
- Distinctio realis & incommunicabilitas idem sunt in diuinis.* 19.38.
- Distinctio in diuinis debet, esse inter suppositum producentem & productum, & inter potentiam proximè productiuam & terminum producibilem.* 19.74.
- Distinctio personarum cur sit realis formaliter, & non constitutio personarum.* 20.17.
- Quotuplex genus distinctionum secundum Scholasticos?*
- Essentialis qua una quidditas existens distinguitur quidditatiue ab alia existente. Realis qua res distinguitur à re: Formalis qua quidditas unius non est quidditas alterius: Modalis, qua est inter quidditatem & modum.* 3.23.
- Nulla distinctio ex natura rei intercedit inter attributa diuina & essentiam.* 3.25.
- Theologica est distinctio ex natura rei.* 3.26.
- Omnis distinctio preter eam que fundatur in essentiali oppositione relatiua prouenit ex limitatione & finitate extremorum.* 3.34.
- Diuerse emanationes ex natura rei non necessario arguunt distincta principia.* 3.35.
- In se distinctum potest obiectiue distingui in ordine ad varios conceptus inaduatè exprimentes eandem rem secundum varias perfectiones in ea virtualiter distinctas.* 3.96.
- Perfectiones in Deo virtualiter distincta quomodo & quando cognoscantur.* 3.106.
- Distinctio virtualis incompleta in Deo est ipsa plenitudo diuini esse ut conceptibilis per æquivalentiam ad plura actu distincta.* 3.112.
- Ex eo quod aliquid sit ratio maioris distinctionis, non rellè inferitur, quod etiam possit esse ratio minoris distinctionis.* 3.115.
- Distinctionem realem. 3.153. Distincta virtualiter admittunt inter se ordinem virtualem.* 166.
- Omnis distinctio virtualis fundatur in actuali.* 3.167.
- Distinctio virtualis in attributis diuinis est sufficiens fundamentum ad demonstrationem in quid de Deo faciendam.* 168.
- Distinctio virtualis sufficit ad rationem mensura.* 7.15.
- Diuerfitas omnis fundatur in aliqua distinctione.* 3.148.
- Dominium. Donum. Duratio.
- Dominium perfectissimum, quod habet Deus super creaturas ut sic non arguit intimam Dei in creaturis presentiam: consistit in potestate utendi illis ad quemcumque usum possibilem sibi placitum: Discrimen inter dominium Dei, & Regis terreni.* 8.21.
- Deus nullam habet in creaturis limitationem dominij.* 16.78.
- Donum habet rationem doni ex affectu, sine, effectu.* 12.227.
- In donis gratuitis non est acceptio personarum, sed in debitis.*
- Donum frequenter in scriptura pro Spiritu S. usurpatur.* 25.143.
- Doni ratio propriissima & soli Spiritui S. conuenit.* 151.
- Donum quid?* 152.
- Donatoris conceptus non est proprius Spiritui S. sed appropriatus.* 156.
- Doni ratio cur non conueniat Filio? Donum in liberalitate fundatur.* 158.
- Duplicem requirit distinctionem & ab eo à quo donatur, & ab eo cui donatur.* 27.160.
- Doni ratio constituit personam Spiritus S. inaduatè tantum.* 27.176.
- Donum est alicuius possessoris donum vel dominio vel origine.* 27.172.
- Dona alia sunt naturalia, alia superna. que ad effectum predestin. inuare possunt.* 15.136.
- Non omnia dona naturalia sunt effectus diuina predestinat.* 146.
- Sed ea, qua per modum medij aut dispositionis actu conferunt ad consecutionem gloria vel incrementum.* 147.
- Omnia dona superna. in predestinato sunt effectus diuina predestinat.* 152.
- Etiã peccato interrupta.* 15.161.
- Nullum donum naturale aut superna. est in reprobis effectus reprobationis.* 16.62.
- Duratio creata analogicè conuenit cum aternitate: est propria mensura, qua cuiusque rei creata esse mensuratur.* 72.
- Duratio importat quietem & stabilitatem.* ibid.
- Duratio qua mensurantur operationes indiuisibiles Angelorum est diuersa ab eorum & tempore continuo.* 7.81.
- Hac duratio est instans temporis discreti formaliter indiuisibile, virtualiter diuisibile.* 82.
- Duratio creata ut sic opponitur aternitas.* 7.29.
- Duratio creata habet sub se auum & tempus.* 29.
- Supra existentiam addit permanentiam in esse: 65. Non distinguitur à parte rei à durante re.* 7.68.
- Duratio ad tempus se habet successiue, locabilitas ad spatium permanentem.* 7.73.
- Duratio angeli prius altero creati dicitur maior solum per connotationem rei extrinseca.* 7.74.
- Duratio beatitudinis supernatur. est auum.* 7.83.
- Mensura durationis operationis externa angeli est tempus continuum. 85. & operationis interna hominis.* 7.86.
- Duratio materia cum Scoto & vera sententia est auum. secundum Thomistam est instans temporis discreti.* 7.87.
- Vide, Auum, Aternitas, Tempus.
- Ecclesia. Effectus. Efficiens.
- Ecclesia definire potest aliquid de cuius essentia est controversum inter Doctores.* 10.32.
- Ecclesia declaratio est necessaria conditio sine qua obiectum fidei non censetur sufficienter propositum, ut credatur saltem ab omnibus.* 1.41.
- Effectus infiniti cum continentur secundum formalem suam rationem in causa arguunt illam infinitam.* 3.3.
- Effectus non importat tantum distinctionem realem, sed etiam dependentiam à principio producente.* 18.7.
- Effectus cur aequè procedat à causa 1. ac à 2. 27.59. ab accidente productus cur non respiciat per subiectum, à quo accidens in suo esse completur.* 27.134.
- Esse effectuum determinat potentia actiua factiua.* 6.21.
- Effectus non necessario requirit intimam presentiam agentis.* 8.16. & seq.
- Effectus superna. potest secundum rationem saltem genericam*

ricam accipere esse ab efficiente naturali. 9.253.
Effectus substantialis dependet ab accidente secundum rationem genericam entis 9.255.
Effectus connaturaliter postulat videri, cum causa intuitive videtur. 9.385.
Aquinocus non continetur formaliter, sed eminenter in causa. Eius intuitiva cognitio non necessario sequitur ex intuitione causa. 9.374.
Effectus in causa proximè abstractiue cognoscitur. 9.396.
Effectus ab actione ut terminus à via distinguitur. 14.96.
Effectus habet per actionem accipere plusquam actionem. 23.76.
Efficiens causa aut exemplaris quod non limitat, à nullo, neque etiam à seipso limitari potest in genere causa formalis. 4.2. In ratione efficientis causa uniri potest Deum causis creatis. 15.30.
Quod efficienti cause ad producendum deest, potest extrinsecè suppleri. 9.131.247.
Efficiens & finis, quando in eandem rem coincidunt, sibi mutuo proportionantur. 191.
In agente creato est effectiua vis, qua si coniungitur cum concursu naturali est naturalis, si cum supernat. est supernat. 253. Ab efficiente naturali potest effectus supernatur. accipere esse saltem secundum rationem genericam. 9.235.
Ens. Ens, Supernaturalè.
Entis ratio explicitè solam dicit rationem essendi, implicitè quidquid inferiora ipsa dicunt. 3.136.
Ad Ens supernat. euidenter cognoscendum non potest intellectus humanus habere medium aliquod à natura petitum. 1.10.
Non entia, Alia essentialia, alia non entia accidentalialia. 26.171.
Ens per essentiam non potest multiplicari. Quod non limitatur ab alio efficienter vel exemplariter, nequit à se ipso limitari. 4.2. Entis & perfectatis rationes in composito non manent inuicem coniuise nequidem per rationem. 5.16.
Ens implicitè importat rationem perfectatis, 3.137.
De ente in abstracto potest predicari perfectas propter rationem analogia, qua se mutuo includunt. 3.138.
Enti maiorem explicationem addit perfectitas in constitutione substantia. 3.143.
Ens non componit metaphysicè cum inferioribus à quibus non prescindit. 5.18.
Ens spirituale attingi non potest ab ulla potentia corporea: minus distat à potentia corporea, quam Deus ab intellectu creato in ratione entis, non autem in ratione potentia & obiecti. 9.130.
Entis ratio in effectu supernat. producitur ab agente naturali. 9.253. Tam ens quam non ens sunt obiectum diuina potentia. 17.55. 58. Non ens essentialè nullo modo est obiectum potentia diuina. 56. Non esse creatura est obiectum remotum diuina potentia. 17.60.
Entia Rationis, qua actu finguntur cognoscit Deus scientia visionis, qua verò numquam finguntur cognoscit scientia simplicis intelligentia. 12.272.
Erroris cauendi in Mysterio SS. Trinitatis. 29.1.
Error, & Errori proximum quid sit. 29.3.4.
Esse, Essentialè, Essentia Dei.
Essentia diuina & Relationes non sunt ratione Theologica distinguende. 3.26.
Non aliud est sapientia Dei, aliud essentia, cui hoc est esse, quod sapientem esse. 3.55.
Esse Dei à posteriori demonstrari potest: 22. Non à priori: Esse est prima perfectio qua Deo competit, & radix caterarum. 2.10.
Essentiale aliquot modis sumitur. 19.112.
Esse seu existere unum est in Deo absolutè loquendo sine ulla limitatione. 19.188.
Essentia vel alia ratio absoluta in diuinis non potest esse

principium producendi quo. 23.14. & seqq.
Essentia diuina produci: damnata est propositio: 23.17. & seqq.
Ipsi nec per accidens conuenit producere. 18.
Cur non fundat realem respectum relationis ad personas productas? 20.
Nulla perfectio absoluta potest esse, ne partialis quidem, ratio producendi. 23.21.
Essentia Dei est eminentialis species personarum: 26.97. Ut directè terminans dilectionem, & prior illa, est inadequatè constitutiva Deitatis. 3.65.
Essentiam rei non participat quod caret predicato essentiali illius rei. Hac ex integra constitutione omnium pradicatorum essentialium consurgit. 1.19.
Essentia diuine constitutum est ratio prima secundum perfectionem explicitam & implicitam, quam essentialiter importat. 3.69.
Ipsum esse secundum totam plenitudinem essendi. 79.
Esse est actualitas omnium actualitatum. 80.
Esse diuinum est analogum ad omnes perfectiones diuinas. 130.
Essentia diuina potest predicari de attributis in abstracto, eò quod illa analogicè includit. 138.
Essentia & attributa diuina non propriè se mutuo includunt. 3.147.
Deum per essentiam intimè esse conuinctam, & indistantem rebus. 8.52.
Essentia diuina species expressa in qua, clare expressiua eius esse, repugnat. 9.73.
Essentia diuina sine attributis vel personis videri non potest. 321. Ut liberum decretum aut speculum voluntarium creaturarum, non est proxima ratio efficiens visionem harum potius creaturarum. 9.454.
Deus non cognoscit futura libera in sua essentia proximè visa ut causa. 9.120.
Essentia diuina antequam actu cognoscatur à Deo est tantum remotum exemplar creaturarum. 13.14.
Ut actu cognita à Deo est exemplar, non idea creaturarum. 15. Est idea creaturarum ut est species expressa earum. 13.17.
Non omnè quod est idem re cum alio est illi essentialè. 351. Essentia creata essentialiter includit identificationem propria existentia. 3.51.
Euidencia, Exemplar.
Euidencia in attestante stare potest cum ineuidencia obiecti, at que adeò cum essentiali ratione fidei. 1.16.
Euidencia est predicatum essentialè scientia & primum constitutum ipsius. Ipsa, non certitudo, scientiam distinguit primò ab omni alio actu, qui scientia non est. 1.10.
Euidencia alia rei, alia extrinseca attestationis: Hac non sufficit ad assensum scientia, qui debet esse per proprium testimonium, quod in rei euidencia consistit. Licet cogat intellectum ad assensum prabendum. 1.27.
Exemplar est primum directiuum in aliud non reducibile. Discrimen eius ab idea. 13.13.
Unum est exemplar, idea verò plures in Deo. 13.32.
Deus non est exemplar earum perfectionum, qua sunt incommunicabiles creaturis. 13.33.
Exemplar quomodo ab imagine differat. 26.191.200.
Exemplata artificialia an habeant perfectam rationem imaginis. 26.196.
Existencia, Existere Dei.
Existencia relatiua ratione distincta ab existentia absoluta datur in Deo. 19.172. & seqq.
Existencia debet proportionari essentia rei. 19.178.
Existencia relatiua nequeunt dici partiales quia cum nulla alia componunt. 19.183.
Existencia absoluta natura terminatur existentis relatiuis, non in ratione existentia, sed subsistentia. 19.190.
Quanis relatiua est completa in suo genere, non in

- omni genere relativa. 19. 191.
- Existencia absoluta dat nature diuina quidquid requiritur ad perfecte & complete existendum, unde a proprietatibus relatiuis non habet natura diuina ut perfecte existat. Existere incommunicabiliter tantum habet natura diuina a relationibus. 21. 19. & seq.
- Existencia absoluta natura diuina etiam ut ratione precisa a sustentis relatiuis est in genere existencia perfectissima: 21. 10. & seq. relatiua quomodo compleant naturam & existenciam natura vni existenscum essentia creatâ Deus facere non potest. Existencia a se distincta existere nulla essentia creatâ potest. Effectus formalis existencia est ponere rem extra suam causam. 5. 27.
- Fides. Filius Dei.
- Fides est simplex adhesio ad obiectum ex testimonio diuino media illustratione supernat. applicato. 1. 1.
- Fidei regulæ sunt traditio Apostolica, Authoritas Ecclesiæ, & Scripturâ sacra. 1. 16.
- Fides ad credendum non nititur rationis discursu. Ad obiectum tendit per testimonium extrinsecum, quod de se numquam aptum est parere obiecti euidenciam. 1. 17.
- Fidem & opinionem, cum formidinem includant a virtutibus intellectualibus excludit Arist. 1. 29.
- Fides infusa augetur non quidem physice, sed meritorie, ex assensibus Theologicis procedentibus ex assensibus principiorum creditorum fide diuina. 1. 60.
- Intenditur moraliter etiam ab actu fidei diuina non meritorio. 61.
- Alia virtualis & implicita, alia formalis & explicita. 1. 74.
- Fides cur in beatis non maneat & tamen maneat habitus Theologicus. 1. 126. & 128.
- Fidei assensus fertur in Deum ut veracem medio verbo mentis. 9. 59.
- Fide credita obiecta in viâ, excepto iudicij die, vident beati in verbo. 9. 443.
- Vide Myſteria Fidei.
- Filius Dei est sapientia genita de sapientiâ generante, quo sensu verum sit. 18. 64.
- Quomodo procedat ut verbum. 114. 162. & seqq.
- Filius unitatem minimum specificam natura postulat cum principio producente. 18. 133.
- Ratio Filij non reperitur nisi in imagine perfecti viuentis. 137.
- Filij ratio essentialis in quo consistat? 144.
- Filius non debet procedere similis in notionalibus sed tantum essentialibus. 18. 269.
- In Filio prius ratione concipienda est potentia spiratiua, quam referatur ad Patrem. 19. 77.
- Filiatio diuina qua relatio est, formaliter sustentat humanitatem Christi. 19. 203.
- An possit distinguere Filium tam a Patre quam a Spiritu sancto. 20. 60.
- Filium generari intellectu quomodo verum. 23. 25. & seq.
- Filij notio est filiatio. 24. 3.
- Filius habet veram rationem principij notionalis, non tamen eodem modo quo pater. 25. 8. & seq.
- Cur non possit dici principium & fons totius diuinitatis. 25. n. 17. & d. 26. 17. & seq. Spiritus S. Auctor absolute dici potest. 25. 19. & seq. Solus proprie dicitur verbum. 26. 17. & seq.
- Filius intellectualis debet vi sua processionis similitudinem natura & intentionalem obiecti accipere, & ex utraque relatione filiationis & verbi constitui. 26. 28.
- Filius verbum Patris principiativè, verbum creaturarum terminatiue. 26. 48. & seq.
- Filius solus in diuinis est proprie imago. 26. 192. & seq.
- Filius vi nominis explicitè importat aliquid quod non importat verbum; tam ratione natura communis quam proprietatis personalis. 26. 77.
- Filius increatus procedit ab exemplari præcognito, 200.
- Filius in humanis cur dicatur habere perfectam rationem imaginis sui parentis. 205.
- Filij persona adequatè constituitur per respectum filiationis, verbi & imaginis. 26. 224.
- Filius Dei nullam habet notionem communem cum Patre, quomodo intelligendum. 27. 40. Non distingueretur a Spiritu S. si eum non spiraret. 59. Pro formali suo constitutiua non habet filiationem ut precisam ab ordine ad Spiritum S. filiatione distinguitur a Spiritu S. virtualiter, spiratione actiua formaliter. 66.
- Qua Filius non est formaliter proximum principium producendi Spiritum, sed qua spirator. 71.
- Distingui posset a Spiritu etiam si actu illum non produceret, modo haberet aptitudinalem processionem in ordine ad Spiritum. 75.
- Filius non ita proprie spirat sicut Pater, verane? 27. 87.
- Filius principaliter spirat, falsa. 86.
- Filius immediatè tantum spirat. 90.
- Filius spirat propter Patrem, non videtur absolute admittere. 94.
- Non se habet ut vsuarius tantum respectu virtutis spiratiue. 104.
- Filio conuenit virtus spiratiua a Patre, non tamen liberè ac proinde non minus proprie ac Patri. 27. 105.
- Filio cur non competat propria ratio doni, cum sit donabilis? 27. 158.
- Non venit in mundum a seipso, sed a Patre missus. 28. 53.
- Filius totus generatur, vera propositio. 28. 53.
- Filiatio est de paternitate falsa propositio. Filius vel filiatio est ex paternitate impropria sed vera propositio. 61.
- Filiatio est in paternitate, paternitas in filiatione, spiratio actiua est in passiuâ, & passiuâ in actiuâ propositiones vera. 29. 79.
- Filius & Spiritus S. posterius origine, non duratione, quam Pater, intelligunt essentiam. 9. 338.
- Filius dat Patri aliquam beatitudinem obiectiue, non originatiue. 9. 339.
- Finis. Finitum, Futurum.
- Ultimus finis omnium, quo ulterior excogitari non potest, est Deus: Omne agens intellectuale agit propter finem aliquem. 3. 17.
- Finalis causa verbi mentis est ut suppleat defectum absentia obiecti. 9. 83.
- Finis & efficiens quando in eandem rem coincidunt, sibi mutuo commensurantur. 9. 191.
- Discrimen inter causam finalem & idealem. 13. 31.
- Finis, si dependeat a concausa, potest nec dum esse efficaciter intentus in se, cum intenduntur efficaciter media. 16. 120.
- Finis in agibilibus quomodo se habeat. 11. 150.
- Res finita non potest correspondere spatio infinito. 7. 73.
- Finita species nequit clarè representare Deum infinitum. 9. 75.
- Finito actu vident beati Deum infinitum. 78.
- Finita virtus altioris ordinis potest producere infinita inferioris ordinis si illa eminenter & non formaliter contineat. 9. 410.
- Finitus intellectus potest successiue intelligere infinita. 9. 418.
- Finita tantum obiecta potest attingere habitus, etiam successiue, non infinita. 9. 428.
- Futurum non inuenitur in aternitate. Dicit rem nondum esse habituram esse. 7. 8.
- In quo admitti potest ratione complementi desumpti ab operationibus. 7. 70.
- Futura libera in Deo videri nequeunt, nisi visis actibus liberis diuina voluntatis. 9. 348.
- Futura alia absoluta, alia conditionata. 26. 152. conditionalia numquam habitura sunt existenciam; habitura si poneretur conditio. 12. 2.
- Futurum contingens a casu est simpliciter necessarium & certo

RERVM ET VERBORVM.

certo cognoscibile in suis causis. 12.53.
 Errauit Cicero negans Deo præscentiam futurorum libe-
 rorum. 54. Futura contingentia libera omnia Deo cer-
 to prænocit. 12.55. & seqq.
 Implicat realis presentia futurorum in aternitate. 70.
 Et sic a possibilis foret nec dum esset Deo prima ratio co-
 gnosci futura. 77.
 Futura libera non cognoscunt Angeli. 12.72.
 Futurum non repugnat aternitati extrinsecè & connotatiuè
 12.84. Futura in sua futuritione cognoscere quid sit. 86.
 Futurum contingens nullâ factâ suppositione rei futura
 nullam habet veritatem, & ut sic non est certo cognosci-
 bile. 98.
 Factâ suppositione rei per propositionem enunciata futu-
 ra fit determinatè vera, nec tamen propositio est prima
 ratio cognoscendi futurum: 99.
 Propositio enuncians futurum præcedit duratione, non
 causalitate existentiam rei futura. 12.100
 Futurorum contingentia tolleretur, si propositio ante sup-
 positionem esset determinatè vera. 12.103.
 Futura libera non cognoscit Deus certò in suis causis pro-
 ximis. 12.108. Nec in suâ essentia proximè visa ut
 causa. 120.
 Neque in suis ideis independenter à quocumque alio. 121.
 Idea est Deo ratio cognoscendi futura posita determina-
 tione ipsorum ad esse futurum. 12.122.
 Futura quæ solum pendent ex voluntate Dei Deus certò
 cognoscit in suo decreto: 128.
 Futuros effectus dependentes à voluntate creata non po-
 test Deus infallibiliter cognoscere in decreto suo ut in
 ratione proxima cognoscendi. 12.130.
 Deus futura cognoscit in seipsis pro eâ duratione quâ exti-
 tura sunt extra suas causas. 12.140
 Futura Deo representantur ut existentia pro vno tempo-
 re, futura vel præterita pro alio. 12.141
 Et hoc quidem ab aeterno. 142. Futurorum præscientia
 nullo pacto arbitrij libertatem ledit. 12.148.
 Futura conditionata sunt extra statum possibilem obiecti-
 uè, non subiectiue. 12.235.
 Futura conditionalia disparata qua? 12.237.
 Quomodo cognoscuntur à Deo? 24.
 Vide Scientia.
 Gaudium proprium ac verum habet Deus respectu pro-
 prij boni, & boni creatura. 14.13. discrimen gaudij &
 amoris Dei. 14.170.
 Genus. Generatio.
 Genus dupliciter potest per differentiam ad certam spe-
 ciem contrahi: 18.109.
 Perfectè à differentia præcisum in Deo dari non potest:
 Omne genus dicit quid potentiale & perfectibile per dif-
 ferentiam. 5.36.
 Generis natura à parte rei coniuncta cum vna differentia
 & cum negatione aliarum differentiarum, præbet fun-
 damentum distinctioni vniuocæ. 5.37.
 Genus & species de Deo à S. Damasceno predicantur im-
 propriè & similitudinariè. 5.42.
 Generatio tur requirat adequatam similitudinem termi-
 nini procedentis cum principio producente. 158.
 Ad eam non est satis principium vta materialiter con-
 currere. 18.45
 Generationis nomen per prius dicitur de generatione in-
 tellectuali quàm materiali. 18.165.
 Ad generationem non sufficit communicati principium
 productiuum quomodocumque, sed iuxta exigentiam
 essentia generationis. 18.182.
 Generationis definitio quomodo intelligenda. 18.181.
 Generatio & spiratio actiua in Patre non distinguitur rea-
 liter. 27.61. Generare & spirari an sit habere naturam
 contrarijs modis? 63.
 Generatio passiuæ & spiratio præciso ordine vnius ab aliâ,
 non sunt inter se formaliter distinctæ: Generatio actiua

est prima, tantum virtualiter, non prima realiter res-
 pectu spirationis actiua. 68.
 Generatio & spiratio passiuæ, ex suppositione quod vna
 non esset ab aliâ, non essent dua productiones adequatè
 & virtualiter. 27.69.

Gloria. Gratia.

Electio bonorum ad gloriam facta est depennenter à me-
 ritis. 15.61. Prob. Authoritate scripture. 62.
 SS. Patrum. 66. Ab absurdis opposita sent. Rationibus.
 83. Gloria prædestinatis redditur à Deo, ut à iusto in-
 dice. 15.92.
 Quomodo bona opera prædestinatorum habent veram
 causalitatem causa meritoria respectu consecutionis
 gloria. 15.95.
 Ordo decretorum Dei circa prædestin. ad gloriam. 101.
 Paruuli ad gloriam non prædestinantur ex meritis, sed
 illam ut hereditatem accipiunt. 15.103.
 Gloriam anima non habuit Christus ex meritis. 127.
 Gloriam corporis habuit dependenter à meritis, & Vnio-
 ne hypostatica. 128.
 Gloria non est connexa cum gratia actuali præueniente,
 ut fructus cum semine, sed cum habituati. 15.129.
 Nemo fuit à gloria efficaciter exclusus donec fuerunt eius
 demerita præuisa. 16.45.
 Non excludit Deus à gratia efficaci ut excludat à glo-
 ria; eligit ad gratiam efficacem ut eligat ad gloriam.
 16.49.
 Gratia est simpliciter perfectior lumine, gloria licet lumen
 sit perfectius secundum quid gratia. 9.265.
 Gratiam connaturaliter ab intrinseco exigere creatura
 non potest. 7.41.
 Gratia in Patria mensuratur duo siue aternitate partici-
 pata. In via instanti temporis discreti ordinis super-
 nat. 7.84. nulli substantiæ creatæ connaturalis esse po-
 9.163.
 Gratia mysteria nulla substantia creata naturaliter co-
 gnoscere intuitiue potest. 6.169.
 Gratia productio non petit concursum potentia creatæ,
 quia non est actus vitalis. 9.230.
 Gratia non immediatè, sed mediantibus habitibus infusis
 operantur. 9.266.
 Gratia non potest supponi infallibiliter congrua ante con-
 sensum sub conditione futurum. 12.222.
 Optimè conciliatur libertas cum gratia congrua. 225.
 Ad gratiam congruam impetrandam semper necessaria
 oratio. 233.
 Gratia iustificans eiusq; incrementum adultis in aternita-
 te præuisa merita futura. 15.104
 Ex bono usu gratia futuro Deus non prædestinat hos præ-
 alijs. 15.27.
 Exclusio à gratia efficaci saltem in angelis nullam suppo-
 nit causam. Gratia nequit tribui propter bonum usum
 ipsius gratia futurum: nec gratia efficax negari prop-
 ter peccatum, quod ex negatione talis gratia seque-
 tur. 16.47.
 Angeli ad gratiam electi sunt independenter ab ipsorum
 meritis: omnes admissi sunt ad primam congruam, licet
 non omnes ad congruam finalem: Non omnes homi-
 nes admissi sunt ad primam gratiam congruam. 16.71.
 Non omnis gratia præuisa est efficax in B. Virgine. 12.
 238.
 Implicat creatura, quæ cum nullo auxilio gratia in qui-
 buscumque circumstantijs oblata consensura sit. ibid.
 Gubernatio Vniuersi ordinata arguit Deum esse unum.
 4.4.
 Gubernator dicitur Deus non per mutationem sui sed
 creatura. 6.24.

Habitus. Hæresis.

Habitus specificationem sumit ab obiecto formali: Specu-
 latiuè obiectum formale est medium quo ostenditur con-
 clusio. 1.43.

- In habitu naturali principiorum & conclusionum motuum assentiendi est diuersum, ipsa sc. connexio terminorum, quae alia est in principijs, alia in conclusionibus.* 1.37.
- Habitus Fidei potest se de nouo extendere ad conclusionem, ad quam antea se non extendebat.* 1.41.
- Ab habitu acquisito habitus infusus per se quomodo discriminetur.* 60. *Habitus supernaturales alij infusi, alij acquisiti:* 76.
- Infusi non possunt augeri a proprijs actibus physicè, eò quod sint ad instar potentiarum, quae per actus non augentur:* 60.76.
- Acquisiti supponunt infusos ut potentias, & tantum conferunt in operando facilitatem, & ab actibus proprijs physicè intenduntur. Habitus seu naturalis, seu supernaturalis acquisitus sunt ipsae species actuum in potentia relictæ.* 1.76.
- Habere aliquid à se, & habere illud origine prius differunt.* 26.177.
- Habitus supernat. in patriamensurantur a se sine aternitate participatæ:* 7.84.
- In via instanti temporis discreti ordinis supernat.* 7.84.
- Habitus & species impressa actione distincta producunt actus vitales:* 9.69.
- Habitus supernat. nulli substantiae creatæ esse connaturales possunt.* 163. *infusi non producuntur coagente potentia, quia non sunt actus vitales.* 9.230.
- Habitus nequit ad infinita tendere, ut potentia, quia ille ut causa proxima & particularis influit, non intellectus.* 428.
- Habitus qui est in Christo, rerum post diem iudicij futurarum, rationes genericas tantum & specificas repræsentat.* 431.
- Habitus inclinant ad obiecta formalia non quomodocumque, sed cum respectu intensiõnis.* 9.484.
- Implicat habitus, qui in hac vita postulat personas Diuinas substantialiter presentes.* 28.73.
- Hæreticis & hæresim sapiens quid sit.* 29.2. & 5.
- Hæreticus esset qui negaret conclusionem ut deductam materialiter ex principio reuelato. Qui verò illam negaret ut deductam formaliter, non esset; sed præsumeretur hæreticus, eò quod non præsumeretur negare ipsam euidentem deductionem, sed principium reuelatum, ex quo illa euidenter deducitur.* 1.41.
- In hæretico manet habitus theologicus acquisitus ex assensibus fidei humane.* 1.58.
- Homo. Hypostasis.
- Homo à Scholasticis cur dicatur imago Dei imperfecta?* 26.202.
- Nequit homo exigere admiratiuitatem, & cum ea non exigere risibilitatem.* 7.43.
- Homo non habet naturalem appetitum ad videndum Deum clarè in se.* 9.17. *et uetus ad statum supernat. dici potest habere naturalem appetitum ad claram uisionem Dei.* 9.18.
- Hominem efficienter beari à re creatâ instrumentaliter, non repugnat.* 9.94. *Humanus intellectus & angelicus habent eundem modum intelligendi in uisione.* 9.288.
- Homini uiatori quia conuenit subire certamina non debetur de ordinariâ potentia uisio.* 493.
- Nullus purus homo uiator de facto uidit Deum clarè in se ipso.* 9.5. & 502.
- Humanitas Christi sustentatur à filiatione diuinâ quatenus relatio est formaliter.* 19.203.
- Hypostasis immediatius ordinatur ad naturam quam ad proprietates naturæ.* 18.124. seqq.
- Hypostasis triplex in Deo, à S. Hieronymo, dum negari uidetur, quid dicendum.* 21.27.
- Hypotheses impossibiles duplicis generis.* 12.27.
- Hypotheticæ propositiones quando destruunt se ipsas.* 30.79. *Vide plura de iisdem.* d.27.44. & n.45.
- Idea. Identitas. Idolum.
- Idea ratio an propriè sit respectu diuinarum personarum.* 26.200.
- Idea est posterior in Deo concipienda attributis ad essentiam in communi spectantibus: prior attributis uoluntatis.* 3.169.
- Idea diuina non omnes uidentur à Beatis.* 9.306.
- Non uidentur formaliter creatura in Deo ut in Idea.* 377. *sed remotè mediatè.* 9.397.
- Idea sua ideata repræsentant proximè & immediatè ei intellectui cuius sunt propriè idea. alienum intellectum terminant solum secundum esse subiectiuum.* 9.397.
- Idea diuinæ independentè a rebus sunt rerum affectrices.* 12.50.
- In suis ideis non cognoscit Deus futura libera independentè à quocumque alio.* 12.121.
- Idea est Deo ratio cognoscendi futura posita determinatione ipsorum ad esse futuri.* 122.
- Idea diuina non solum essentielles connexiones terminorum repræsentant, sed etiam accidentiales & contingentes, attamen inuariabiliter.* 12.123.
- Verè in Deo dantur idea.* 13.1.
- Discrimen inter ideam & exemplar. Idea est immediatum directiuum in aliud reducibile; uniuocè conuenire debet cum ideato.* 13.113.
- Essentia diuina ut actu cognita à Deo est proximum exemplar, non idea creaturarum.* 13.115.
- Nec est idea creaturarum quatenus est species intelligibilis earum. 17. sed quatenus est species expressa earum.* 13.18.
- Ratio idealis in Deo est increata.* 13.25.
- Deus futurorum, & possibilium habet ideas.* 26.
- Idea essentialiter uim productiuam ideati in artifice supponit.* 27. *Aternus Pater non habet ideam de æterno Filio.* 28.
- Idea formaliter non consistit in conceptu formali, sed obiectiuo.* 29.
- Idea habet ueram rationem causa sed regulantis.* 30.
- Discrimen inter causam idealem & finalem.* 31.
- Ut idea plures, sic exemplar est in Deo unicum.* 32.
- Deus non habet ideas earum perfectionum, quæ sunt creaturis incommunicabiles.* 33.
- Idea est, principium dirigendi & cognoscendi ideatum.* 34. *In ideis diuinis non realis, sed rationis ordo ponendus est.* 35.
- Idea sunt communes tribus personis; per appropriationem sunt uerbi.* 13.36.
- Identitas plurium in tertio quomodo inferat identitatem eorundem inter se: non tollit rationes formales eorum.* 19.94.
- Identificatio inadæquata alicuius cum aliquo in quo consistat.* 19.89.
- Idolum uocatur partus potentiarum cognitiuarum distinctarum ab intellectu.* 9.70.
- Ignis eleuatur ad torquendos spiritus in genere causæ efficientis.* 9.131.
- Ignorantia inuincibilis Dei an dari possit, & quid ad eam requiratur.* 2.17.
- Imaginarium. Imago.
- Imaginarie moræ infinita respondet aternitas. Imaginario spacio infinito respondet immensitas Dei.* 7.7.
- Spacia imaginaria Deus actu occupat ratione immensitatis: 8.35. ratione aternitatis occupat imaginaria temporaria infinita.* 8.41.
- Imaginarium spacium non est quid fictum ratione negatiua capedinis & distantia. in eo non est Deus per operationem & potentiam, sed tantum per substantiam & immensitatem.* 8.44.
- Imaginarium spacium præter non repugnantiam capacitatis corporis dicit distantiam negatiuam.* 8.47.
- Imaginis ratio ad repræsentandum expressè non saluat* 8.47.

RERVM ET VERBORVM.

cur solum Verbum sit Filius. 18. 130. & seq.
Imago naturalis requirit & unitatem aliquam naturae, & distinctionem realem producti à producente. 133.
Ad rationem imaginis requiritur similitudo & passiva origo. 23. 19.
Imago quid, & qua ad perfectam rationem imaginis requisita, quis finis & quomodo à similitudine differat. 26. 189.
Imaginis ratio nequit Deo convenire essentialiter, sed tantum personaliter: Imago ab exemplari quomodo differat. 19.
In diuinis soli Filio est propria. 192. & seqq.
An conveniat exemplatis artificialibus? 196.
Quam similitudinem requirat sui prototypi? 197.
Intellectualis & artificialis requirit ut procedat ab exemplari precognito. 100. alio modo de homine, alio de Filio Dei dicitur: Imago à vestigio quomodo differat? 202.
Conuenit Filio Dei tam ratione essentia communis quam ratione proprietatis personalis. 211. & seqq.
Imago principaliter dicit similitudinem quam originem, utrumque tamen essentialiter, & in recto. 211.
In diuinis includit relationem producti ad producentem; non eodem modo importatur ab imagine, ac à Filio. 214.
Imago intentionalis non debet necessario produci ab exemplari intentionaliter mouente. 26. 222.
Ratio imaginis qua est inter Deum & hominem est solum analogae. 9. 19.
Discrimen inter imaginem naturalem & artificialem. 65.
Imago non confert suum effectum formalem representandi imaginatum nisi subiecto proportionato. 124.
Imago vitalis non exprimit imaginatum nisi ei cuius est vitalis imago. 9. 391.
Immensitas. Immutabilitas.
Immensitas est in Deo prior concipienda omnipotentia & attributis intellectus ac voluntatis. Posterior Unitate, Veritate, Bonitate, & attributo immutabilitatis, nec non infinitatis. 3. 167.
Ratione immensitatis est Deus aptus respondere infinito spacio reali, & de facto respondet infinito imaginario. 7. 7.
Quis sit adequatus immensitatis conceptus. 7. 19.
Immensitas est posterior eternitate, cum res prius existat quam sit in loco: Immensum esse Deum probatur. 8. 1. & seqq.
Immensitas re ipsa importat perfectionem positiuam disput. 8. 7.
Deus fieri potest praesens rebus quibuscunque si creentur sine ulla sui mutatione. 8. 8.
Discrimen inter immensitatem & praesentiam Dei. Immensitas competit Deo ab aeterno & est perfectio necessaria. 8. 9. Ratione immensitatis non solum est Deus in, sed etiam extra hunc mundum. 8. 32. & seqq.
Immensitas non potest creatura communicari. 8. 51.
Immutabilitatis causa est simplicitas. 6. initio.
Duplex est mutabilitas, physica & moralis. 6. 4.
Deus immutabilis quacumque mutatione physica. 6. 5.
Demonstratur ex quadruplici capite. 6. 9. & seqq.
Immutabilitas est incapacitas & repugnantia ad quacumque mutationem. 6. 12.
Deus est immutabilis quacumque mutatione morali. 15.
Angeli inter creaturas sunt omnibus immutabiliores. 25.
Immutabilitatem cum aeternitate confundunt Patres. 7. 1.
Immutabilitatis & aeternitatis discrimen. 7. 23. & 24.
Illa infert negationem motus, aeternitas temporis. 7. 23.
Deus sine intrinseca sui mutatione fit ex non amante amans creaturam. 14. 99.
Immutabilis intrinsece etiam scientia Dei. 12. 196. & seqq. 383.
Impeccabilis nulla creatura naturaliter potest esse. 9. 166. 238.
Inaequalitas fundatur in aliqua diuersitate. 3. 148.
Inaequale dicit, quod non dicit illud, cui est inaequale. 150.

Inaequalitas diuinis attributis competit ex inadeguata consideratione intellectus nostri. 3. 155.
Inaequalitas nulla reperitur in processione Spiritus S. respectu Patris & Filij. Inaequalitas varia unde oritur. 27. 82.
Incarnatio, Individuum.
Incarnatio non est facta dependenter à meritis Christi. 15. 45.
Incarnatio ut sic est effectus diuinae providentiae supernae. Ut actu applicata praedestinato est effectus diuinae praedestinationis. 5. 134.
Incarnatio Christi iuxta Caiet. & Scotum quo ordine praedestinata. 22. 48. & seqq.
Quo ordine iuxta probabilem sent. 22. 67. & seqq.
Inclusio essentialis, una explicita, altera implicita. 19. 112.
Incorruptibilis substantia partim est in actu, partim in potentia ad durandum. 7. 78. nullam habet intrinsecam potentiam corruptibilitatis. 7. 81.
Indiuidua plura multiplicant esse à se. 4. 7.
Diuina persona non sunt plura, sed unum indiuiduum. 8.
Indiuidua infinita à nulla cognitione creata representari possunt. 9. 429. cognosci possunt habitu. 432.
Indiuidualis ratio in creatis, an sit etiam ratio producendi una cum ratione specifica. 23. 34.
Infinium. Ingenitum.
Infinitas non est constitutum Dei siue ut attributum, siue ut est modus reliquarum perfectionum. 3. 89.
Infinitas essendi simpliciter immediatè arguit Deum esse physice immutabilem. 6. 14.
Infinium agens ut sic minus requirit intimam praesentiam ad passum quam finitum agens. 8. 21.
Infinita distantia negatiua extra hunc mundum est, in qua angelus moueri posset, & quam Deus actu occupat. 8. 39.
Infinitas creaturas Deus ead. virtute actus puri produceret, qua producit ad intra diuinas personas. 9. 420.
Infinita foret visio Beati si videret omnia possibilis actu. 404. & seqq.
Implicat cognitio actus representans infinita indiuidua siue in siue extra verbum. 429. Cognosci possunt habitu. 9. 432.
Qua in seipsis sunt infinita tantum syncateg. in mente diuina sunt infinita categ. 12. 338. & seqq.
Inaniter illo argumento triumphant assertores infiniti categor. extra Deum. 355. & seqq.
Infinita est subiectiue potentia actiua Dei ad extra. 17. 43. & seqq. Etiam ex parte termini producibilis. 17. 46.
Infiniti effectus ordinis inferioris arguunt infinitam causam, si in illa contineantur secundum suam formalem rationem. 3. 6.
Infinita unitas excludit consortium plurium in eadem natura generica vel specifica. 4. 3.
Ingenitum sub qua ratione sit propria notio Patris. 24. 21.
Nec potest alij attribui. 25. 31. & seqq.
An sub aliqua ratione attribui possit Filio & Spiritui S. 15. 41. Prout dicit negationem omnis passivae productionis & communicationis, quomodo conveniat Patri, & quomodo entibus impossibilibus. 43.
Ingenitum & innascibile sumi potest vel concretè, vel abstractè. 25. 50.
Ingenitum tam concretè quam abstractè sumptum importat negatiuum & positiuum simul, negatiuum tamen principaliter, positiuum vero secundariè. 25. 51. & seqq.
Sub qua ratione positiuam conveniat Paternitati? 57. & seqq. sub qua ratione sit prius paternitate. 64.
Ingenitum priuatiue dicitur de Patre absque ulla imperfectione ipsius. 25. 65.
Increatio ratio quid formaliter importat. 26. 128.
Initiatio ratio importat primitatem durationis ac prouide in diuinis locum non habet. 25. 12.
Instan-

INDEX

- Instantia natura Scotistica sane subtilis.* 22. 6. & seq.
- Instanti temporis discreti formaliter indivisibili virtualiter indivisibili mensuratur actio intrinseca libera Angeli.* 7. 81. 82.
- Hac est mensura rerum permanentium ab intrinseco defectibilium.* 88.
- Materia prima in sententia Thomistarum.* 87.
- Interna hominis actionis, non tamen semper.* 7. 86.
- Innascibilitas est formaliter negatio, est tamen mediate notificativa positiva dignitatis persona Patris.* 24. 19.
- Inspirabilitas cur non sit propria notio Filij, sicut innascibilitas est propria notio Patris.* 24. 18.
- Instrumentum, Intentionale.
- Instrumentum immediatius producit effectum, quam causa principalis.* 27. 85.
- Instrumentum connaturale non necessario essentialiter ordinatur ad supplendum defectum principalis agentis.*
- Species non est instrumentum, sed causa principalis partialis cognitionis.* 9. 103.
- Nulla substantia creata potest esse instrumentum connaturale respectu visionis Dei, aut alterius forma supernat.* 184. *Naturale debet esse in eodem ordine cum causa principali.* 185.
- Obedientiale est intellectu respectu supernaturalitatis, qua est in visione beata.* 233.
- Instrumenti naturalis concursus seorsim sumptus est accidentalis, coniunctus causa principali est substantialis.* 9. 255.
- Intentionalis expressio notionalium non est perfectio notionalis, sed essentialis.* 26. 92.
- Intellectio, Intellectus, intelligere.
- Naturalis exigentia potentia intellectiva est suum assensum praeberere ex proprio & non ex alieno testimonio, cum natura ipsius sit rem in se ipsa cernere & intueri.* 1. 21.
- Ratio intellectus per solam certitudinem absque evidentia principiorum salvari non potest, alioquin assensus Fidei in articulos reuelatos erit verè & proprie intellectus, & habitus fidei infusus, qui est principium talis assensus, erit proprie habitus intellectus.* 1. 21.
- Habitus intellectus requirit evidentiam primorum principiorum circa qua versatur.* 1. 29.
- Actus intellectus falso obiecto scientia practice excluditur à Scoto, cum etiam ipsa operationes intellectus sint regulabiles & dirigibiles pernotitiam practicam priorum. 1. 95. considerari potest vel ut est imago obiecti, vel ut est forma subiecti.* 1. 48.
- Intellectio essentialis diuina determinata alia & alia relatione est actiua & passiva productio.* 18. 29.
- Non est in qualibet persona diuina productiua, & cur? 66. quinque modis potest ad diuinam processionem requiri.* 18. 70.
- Intellectio differentiam suam intrinsecam desumit non ex subiecto, sed ex obiecto.* 110.
- Intellectus fit proximè fecundus ad operandum per speciem intelligibilem obiecti.* 18. 163.
- Intelligere importat solum respectum intelligentis ad obiectum intellectum.* 26. 42.
- Intellectus diuinus cur solà proprietate generatiua determinatus sit integrum principium generandi, & non voluntas diuina solà proprietate spiratiua determinata sit integrum principium spirandi. 27. 141. ut virtualiter distinctus à voluntate tantum generat, ut indistinctus actualiter etiam spirat.* 3. 45.
- Intellectio in Deo à parte rei non est prior actu volitionis. 3. 46. ut directè terminata ad essentiam & non reflexè ad seipsam supponit essentiam inadequatè constitutam.* 3. 65.
- Intellectiuum non est prius volitio secundum rationem implicitam & explicitam simul. Intellectio in ratione explicita est posterior natura intellectiua.* 3. 70.
- Intellectiuum non est adequatum formale constitutum*
- Deitatis. Intellectio non constituit adequatè Deum in ratione Deitatis.* 3. 82. & 18.
- Intellectus diuinus qua diuinus non solum est essentia, sed etiam voluntas.* 3. 140.
- Intellectus diuinus vult, falsa est propositio.* 3. 141.
- Intellectus attributum secundum explicitas rationes perfectius est attributis voluntatis, immensitatis, omnipotentia.* 3. 154.
- Est in Deo posterior concipiendus attributis essentia in communi, prior attributis voluntatis.* 3. 167.
- In ratione intellectiui & intelligibilis, Deus potest componere unum principium cum creatura.* 5. 30.
- Intellectus creatus habet Deum intra sphaeram suam sub ratione analogà.* 97.
- Eius specificum obiectum est ens ut includit increatum cognoscibile tantum per aliud.* 14.
- Non habet naturalem propensionem ad videndum Deum visione beata. 17. eleuari posse ad videndum Deum non est evidens: 20. ut potentia conceptiua non supponit, sed facit sibi obiectum.* 6. 38.
- Intellectio nulla esse potest sine re intellecta vel inse, vel in suo representatiuo.* 9. 62.
- Intelligere & verbum mentis, formaliter distinguuntur.* 9. 67.
- Ab intelligere & verbo an distinguatur dicere.* 1. 68.
- Partis proprius intellectus vocatur verbum; aliarum potentiarum, idolum.* 9. 70.
- Intellectus finitus potest videre obiectum infinitum.* 9. 78.
- Esse intelligibile aut intellectiuum dum Deus communicat creatura, non communicat esse primum intellectiuum.* 9. 105.
- Intelligere non est sola speciei receptio, sed est actus vitalis à propria potentia elicitus.* 9. 119.
- Intellectus creatus non dicitur completus in ratione percipiendi Deum, quia non est completus in ratione producendi visionem: nec dicitur causa principalis visionis Dei.* 9. 129.
- Plus distat à Deo in ratione entis, quam potentia corporea ab ente spiritali, non in ratione potentia & obiecti. 130. eleuatus ad videndum Deum obiectum supernat. non extrahitur ad obiectum alterius vite. 132. habet proportionem cum Deo in seipso visibili obedientialem, non naturalem.* 9. 138.
- Intellectus supernaturalis nulli substantia creata potest esse connaturalis.* 9. 159.
- Intellectui creato attribuitur visio Dei secundum rationem vitalitatis: 80. Is cum lumine gloriae tantum obedientialiter videt Deum:* 181.
- Implicat naturate instrumentum preceptiuum Dei actus puri:* 186.
- Idem indiget aliquo lumine ut Deum videre possit: 197.*
- Non ut lumine tendatur, sed ut comprincipio diuersa rationis:* 9. 202.
- Ad recipiendam formam indebitam non indiget dispositione; ad producendam formam se perfectiorem indiget comprincipio.* 9. 208.
- Intellectus Angelicus est formaliter intellectiuus & intelligibilis respectu sua substantie sine alio concursu. 9. 219.*
- Intellectus Beati ad visionem concurrat actiue.* 9. 227.
- Intellectus creatus dicit ordinem ab obiectum supernat. incompletum & inchoatum.* 9. 228.
- Intellectus Beati ad visionem, qua illa supernat. est concurrat ut instrumentum obedientiale, qua visalis est, ut causa principalis.* 233.
- Intellectui informato lumine gloriae connaturalis est visio beata.* 9. 240.
- Potest intellectus creatus de potentia absoluta videre Deum sine lumine inherente.* 9. 246.
- Intellectum non complet lumen in ratione potentia vitalis. 247. Vis intellectus per assistentiam virtutis supernat. non mutatur intrinsecè.* 9. 251.
- Intel

RERVM ET VERBORVM.

Intellectus humanus & angelicus non habent diuersum modum intelligendi visione beatâ, quia intelligunt vt conuenientes in vna ratione formali & genericâ. 9. 283. & 187.

Intellectus diuersitas non facit inaequalitatem visionis, sed lumen maius aut minus. 9. 286.

Nobilior tunc producit effectum nobiliorem quando secundum suas rationes specificas influit in actum. 289.

Perfectior non concurret vt perfectior formaliter ad visionem, sed tantum materialiter. 9. 295.

Intellectus cum intelligente maiorem coniunctionem postulat, quam intelligibile. 9. 338.

Ratio formalis sub qua tendit intellectus ad Deum est intelligibilitas fundata immediatè in ratione entis. 344.

Intellectus finitus potest successiuè tendere ad infinita, non habitus; quia ille per modum causa remota uniuersalis influit, hic vt proxima & particularis causa. 9. 428.

Intellectus in Deo cum non distinguatur ab intellectu non habet veram rationem potentia. 17. 1. & 3.

Intellectiua vis in Deo est tantum perceptiua obiecti, non productiua actus. 17. 3.

Intellectualitas diuina non solum qua diuina est, sed etiam qua intellectualitas quidditatiuè dicit perfectionem spiritus. 17. 17.

Ab intellectu non distinguitur potentia actiua diuina, ex ratione formali explicitâ, nisi vt ratio includens ab inclusa. 17. 20.

Intellectus diuinus immediatè & proximè per suam artem attingit effectus creatos in ratione operis artificiali. 17. 36.

Vide visio, cognitio.

Ira in Deo cur admittenda non sit. 14. 100.

Iustitia est posterior in Deo concipienda attributis, tam essentia in communi quam intellectus. 3. 167.

Iustitia quomodo sit in Deo. 14. 100.

In Iustis est Deus specialiter per gratiam, per identitatem, assumendo ex eo aliquid & per unionem hypostaticam. 8. 59.

Liberalitas. Libertas. Liberum.

Liberalitas in quonam actu reperiatur. 27. 158.

Libertas voluntatis in eo consistit vt dam elicit actum possit non elicere, etiam in sensu composito. 12. 108.

Optimè conciliatur libertas cum gratiâ congruâ. 225.

Nulla modo cum physicâ prae determ. 235.

Nec libertas Christi cum potestate petendi dispensationem à precepto. 236.

Libera in Deo sunt posteriora necessarijs omni posterioritatis genere. 26. 162.

Cur pendet à comuni consensu & deliberatione omnium personarum? Liberum decretum Dei potest origine precedere Filij & Spiritus S. productionem. 164.

Est aliquid Dei, sed liberum, atque aded ad comprehensionem Dei minimè necessarium. 26. 176.

Libera futura pendentia à voluntate creata non potest Deus infallibiliter cognoscere in decreto suo tanquam in ratione proxima cognoscendi. 12. 130.

Liberi arbitrij libertatem non ledit praescientia futurorum. 148. Ei nihil officit suppositio de futuro. 12. 151.

Libertas contradictionis non est in Deo. 14. 33.

Libera volitio non est perfectio intrinseca in Deo qua potuit in Deo non esse. 48.

Falsum est nullam dicere perfectionem intrinsecam in Deo. 53. Non addit supra essentiam solum respectum rationis. 73.

Non saluatur per practicum iudicium rationis procedens de indifferentiâ medijs in ordine ad finem consequendum. 77. Nec completur per extrinsecam productionem obiecti actum liberum in recto constituentis. 14. 79.

Voluntas Dei non tantum est libera qua est principium effectuum, sed etiam qua est vitalis. 14. 81.

Volitio libera in Deo est ipse actus necessarius vt liberè connotans extrinsecam productionem effectus liberè à se pendens. Libertas per modum principij, alia per modum actus. 14. 82.

Libera volitio & nolitio, sunt intrinseca perfectiones vitales in Deo. 90.

Deus non est liber quo ad vitalem tendentiam quam in re-cto dicit actus liber, sed solum quo ad connotationem extrinseci termini. 91.

Liber actus Dei aliquando est pura nolitio, interdum odium & displicentia. 82.

Nulla necessitas cogit ponere in Deo praedefinitionem liberorum actuum. 14. 147.

Praedefinitio actuum non tollit libertatem. 14. 150.

Ex bono vsu liberi arbitrij futuro Deus non praedestinat hos pra alijs. 15. 27.

Libertatem creatura in ipso fine acquirendo non saluant qui dicunt Deum praedestinasse independentè à meritis. 15. 70.

Eadem actio est liberum exercitium Dei & nostrum, modo diuerso. 15. 173.

Vide Decreta.

Locus. Logica. Loqui.

Loco infinito non potest respondere nisi locabile infinitum. Locabilitas se habet ad spatium permanentè, duratio ad tempus successiuè. 7. 73.

Locale spatium est mensura extrinseca distantia vnius angeli ab alio. 7. 92.

Localis motus essentialiter est successiua acquisitio spacij. 8. 39.

Deus non est propriè in loco. 8. 58.

Logica omnes speculatiuas scientias practice dirigit per certas regulas forma syllogisticae. 1. 95.

Loqui & Locutio cui conueniat? 26. 22.

Locutio Patris ad Filium in quo consistat. 26. 37. & seqq.

Loqui & dicere diuinum siue ab intra siue ad extra quomodo differant. 26. 41.

Loqui competit soli Patri. 45.

Locutio Dei ad extra creaturis intellectualibus varia & multiplex. 54.

Locutio actiua & passiuâ in diuinis quid importent adaequatè. 26. 74.

Lumen Glorïæ, & Lumen Fidei.

Lumen supernaturale secundum Henricum triplex est, obscurum Fidei, clarum Patrie & euidens via. 1. 3.

Lumen Fidei cum sit essentialiter obscurum non potest causare notitiam euidentè claram. 14.

A lumine naturaliter distinguitur, quod illud tēdat ad obiectum per testimonium extrinsecum, quod de se numquam aptum est parere obiecti euidentiâ, hoc verò tendat ad obiectum per medium intrinsecum, quod de se aptum est obiecti euidentiâ parere. 1. 17.

Lumen aliud se tenens ex parte potentia, aliud ex parte obiecti. 1. 144.

Lumen gloria non est principium visionis per modum speciei impressa. 9. 119.

Non complet vim perceptiuam intellectus, sed productiuam: 9. 128. & 187. Nulli substantia creata connaturalē esse potest. 159.

Necessarium est vt intellectus creatus Deum videre possit 197. Additur intellectui vt com principium diuerse rationis, non vt illum intendat. 202.

In Beatis datur per modum habitus, non tamen id de fide est. 204. Non deseruit ad recipiendam visionem. 207. 216. Nec supplet munus solius speciei intelligibilis supplendo concursus obiecti. 210.

Complet in ratione potentia productiua visionis: determinat ex parte obiecti ad notitiâ Dei: supplet speciem impressam creaturarum. 9. 217.

Lumen gloria respectu Dei tantum connaturalius determinat potentiam: non participat similitudinem perfe-

Etiam

- Etiam intelligibilem Dei, sicut participat creaturarum:*
9.218.
- Est causa principalis visionis beatae entitatiue, non representatiue considerata.* 237.
- Non debet esse eiusdem ordinis cum visione terminatiue considerata.* 9.238.
- Intellectui lumina gloriae informato connaturalis est visio.* 9.240.
- Potest sine lumine inharente de potentia absoluta videre Deum.* 9.246. & seq.
- Lumen gloriae non complet intellectum ratione potentia vitalis: solum absque intrinseco concursu intellectus non est integrum principium productiuum visionis.* 9.247.
- Lumen fluens a nonnullis excogitatum reijcitur.* 9.258.
- Lumen gloriae perfectius est charitate in ratione entis, charitas in ratione moris.* 9.264.
- Lumen est secundum quid perfectius gratia, licet simpliciter gratia sit perfectior.* 9.265.
- Non est possibilis habitus operatiuus perfectior lumine gloriae.* 9.268.
- Inaequalitas visionis oritur solum ex lumine magis aut minus intenso.* 9.286.
- Opposita sententia non saluat beatitudinem dari iuxta proportionem meritorum.* 9.291.
- Lumen est causa cur haec potius creatura a Beato videatur in verbo.* 9.469.
- Lumen nullum de facto inclinatur ad alias creaturas quam eas, quas de facto representat; aut ad intensius cognoscendas.* 9.469.
- Lumen ad hanc numero creaturarum & Dei visionem est ab intrinseco determinatum per seipsum.* 9.471. & seq.
- Possibile est lumen quod sit plurimum creaturarum representatiuum in verbo & minus cognoscitiuum verbi & contra.* 9.473.
- Non quod sit intensius cognoscitiuum creaturarum in verbo, quam verbi.* 9.474.
- Aut quod inclinet ad plures & plures creaturas videndas in verbo absque limitatione tam ex parte obiecti quam ex parte modi cognoscendi.* 475.
- Idem tamen non implicat si modum habeat cognoscendi limitatum.* 9.477.
- Respectu futurorum de facto saepe lumen est perfectius extensiuè, imperfectius intensiuè.* 9.479.
- Lumen a sole maius producitur in pariete qui directe, quam qui oblique est oppositus.* 8.17.
- Lux vehemens conspecta facit ad aliquod tempus cetera videri ea luce micare.* 9.48.
- S. Maria Mater Christi.**
- Probabiliter vidit clarè Deum post Christi resurrectionem.* 9.504. *Non est praedestinata ad gloriam sine prauis meritis.* 15.130.
- Gratia sufficiens locum habuit in ea, nec prauis est quibuslibet auxilijs operatura.* 12.238.
- Maellenses per errorem volunt Deum in iustificatione impij habere respectum ad merita naturalia antecedentia.* 15.14.
- Materia prima ut ens a Deo remotissimum est omnium maxime mutabilis.* 6.25.
- Mensura materiae secundum se est auum. In ordine ad mutationes est tempus continuum:* 7.87
- In sententia Thomistae est instans temporis discreti.* 7.87.
- Mathematica non attendit nisi ad veritates, quae consequuntur ex tali vel tali principio posito, siue illud possibile sit siue non.* 1.24.
- Medium Medium Cognitionis.**
- Cognitio euidens habetur, vel per propriam speciem obiecti, vel per effectum aliquem, vel per causam, vel per ipsam terminorum connexionem.* 1.10.
- Motiuum formale assentiendi est illud, quo intellectus mouetur ad assensum praebendum.* 1.38.
- Medium formale intelligendi creaturas in visione beatae est Deum.* 9.288.
- Medium non subiectiuum, sed obiectiuum; non terminatiuum, sed motiuum; non proximum, sed radicale & remotiuum creaturas videndi est Deus.* 9.390.
- Tota series mediorum ex gratuita Dei voluntate preparatur praedestinato.* 15.108.
- Media incarnationis, praedicationis &c. ut sic sunt effectus diuinae prouidentiae supernae. Eadem ut actu applicata praedestinato sunt effectus praedestinati.* 15.134.
- Medium potest efficaciter intendi, sine necdum in se ipso efficaciter intento, quando hic ab alia concausa liberatur.* 15.120.
- Media ad salutem omnibus preparata alia sunt communia, alia particularia & quale inter illa discrimen.* 16.28. & 29.
- Media sufficientia ad salutem paruulis omnibus sunt a Deo parata: Haec vult Deus applicari dependenter a libera voluntate hominum.* 16.34.
- Mensura Meritum.**
- Mensura vitae Dei est aeternitas: 7.2. Substantia angeli est auum.* 7.4.
- Per rationem mensura non completur formaliter aeternitas Dei.* 13.
- Nec per negationem mensura.* 14.
- Ratio mensura non repugnat aeternitati. Illi sufficit distinctio virtualis.* 7.15.
- Immensurabile & interminabile non sunt idem, nec se mutuo inferunt primo & per se.* 7.28.
- Mensura ratio est tempore accidentalis.* 7.29.
- Mensura inadequata est auum respectu eius, cuius est duratio.* 7.69.
- Mensura beatitudinis supernae est auum:* 7.83.
- Mensura operationis interna liberae angeli est instans temporis discreti.* 7.82.
- Operationis externa est tempus continuum, & nonnumquam instans discretum. 9.2. Materia secundum se est auum. In ordine ad mutationes est tempus continuum.* 7.87.
- Mensura vnius Angeli non est auum alterius.* 7.89.
- Extrinsicam aui Angelorum, eorumdemque operationum est tempus nostrum. Extrinsicam distantiam vnius angeli ab alio sumitur a spatio locali.* 7.92.
- Mensura extrinseca perfectionis quantitativa vnius angeli est alter angelus.* 7.93.
- Merita Christi non cum sola potestate petendi dispensationem a precepto. 12.239. Sunt causa nostrae praedestinationis. 15.39. Non sunt causa praedestinati. Christi.* 45.
- Nec nostra electionis quatenus hac dicit dilectionem vnius pro alio.* 15.47.
- Saltem quoad substantiam non sunt prauis post Ada peccatum scientia visionis.* 48.
- Cur non numerentur inter effectus praedestinati.* 15.49.
- Dependenter a meritis Christi facta est electio adultorum & angelorum ad gloriam.* 15.81.
- Paruuli non eliguntur ad gloriam ex meritis ipsorum, sed illam ut puram hereditatem accipiunt.* 103.
- Merita ut premium causent, debent in scientia precedere premium quia debent illud causare praecognita ut absolute futura.* 15.105.
- Merita possunt mouere vel in genere causa finalis, vel efficientis. Non sunt apta mouere premium ad premium tribuendum nisi ut existentia.* 15.121.
- Ex meritis gloriam anima non habuit Christus, 15.127.*
- Habuit gloriam corporis. & ex unione hypostat. 15.128.*
- Merita peccato interrupta sunt in praedestinato effectus diuinae praedestinati.* 15.161.
- Angeli dependenter ab ipsorum meritis sunt praedestinati aut reprobati:* 16.71.
- Independenter a proprijs meritis electi sunt ad primam gratiam.* 16.71.
- Misc.

RERVM ET VERBORVM

Misericordia est in Deo posterior concipienda attributis spectantibus ad essentiam in communi & ad intellectum. 3.167.

Misericordia quomodo in Deo. 14.100.

Mitti, Missio. Modus.

Missionem diuinarum personarum dari de Fide est. Eam nullus hereticus negauit. 28.1.

Metaphoricam aliqui appellant. 8. Id asserens temerarius est. 28.10.

Missio sub ea ratione specifica quâ competit creaturis, improprie & metaphorice competit diuinis personis: 28.11.

Quidditatiuè sumpta verè & proprie vs competit. 12. & seqq. Vt abstrahit à creata & increata nullam dicit imperfectionem. 16.

Quare non dicitur passio mitti ab essentia vel actus vitalis à principio vite. 28.58.

Mitti quid proprie sit? 28.20. & 23.

Missio quid sit? Physica, moralis quâ? 21. Quotplex sit? 79.

Missio diuina non saluatur in sola operatione temporali cum respectu tantum ad principium effectiuum. Importat realem distinctionem missi à mittente. Sui à seipso est impropiissima missio. 28.27.

Non integrè saluatur in sola processione persona missa. 32.

Includit habitudinem ad terminum operandum extra mittentem. 33.

Missio diuinarum personarum in quo adæquate consistat. 34. Est temporalis. 40.

Missio duplicem importat habitudinem ad mittentem, & ad effectum operandum. 28.20.

Missio tam actiua quàm passiuâ diuinarum personarum est quid notionale. 28.44. & seqq.

Mitti potest una persona sine aliâ. 47.

Mittere non potest Pater sine Filio Spiritum S. 48.

Mittere potest una persona aliam etiam si illi non comunicet formaliter liberum actum exequendi terminum. 28.49. & seqq.

Mitti est nouo modo existere in effectu per virtutem & potestatem acceptam à mittente. 55.

Missio & emissio in quo differant. 57.

Mittitur Christus ut cibus anima ad species sacras. Missio visibilis & inuisibilis. 28.59.

Modus indagandi diuina. 28.20.

Modus in Deo nullam addit formalitatem ratione diuersam ab eo cuius est modus, sed solum modificat fundamentum intra eandem perfectionem. 3.19.

Modus non pendet à subiecto mediâ causalitate ab eo distincta. An pendeat ab agente creato mediâ actione distincta. 9.69.

Moralis Virtus. Motus &c.

Morales virtutes quomodo sint in Deo? 14.100. Sunt concipiende posteriores attributis tam essentia in communi quàm intellectus? 67.

Deus non potest in ratione alicuius moralis virtutis uniri cum creaturâ rationali. 5.29.

Moralia opera non sunt Deo causa cur hos præ alijs prædestinet. 15.19.

Motus negatio spectat ad immutabilitatem. 7.23.

Motus habet exigentiam ad permanendum per diuisas & continuas sui partes. 7.81.

Motum in vacuo communis sent. admittit. Motus localis essentialiter est successiua acquisitio spaci. 9.39.

Multiplicatio inferioris quando trahat secum multiplicationem superioris & quando non. 19.14.

Virtualis multiplicitas ratione formalitatum & attributionum arguit in Deo maiorem perfectionem quàm unitas. 3.96.

Tria esse relatiua non faciunt multa esse simpliciter. 4.8.

Multiplex dici potest Deus, non tamen compositus. 5.20.

Mutatio est transitus ab aliqua priuatione ad formam, vel à forma ad priuationem intrinsecam mobili. Mu-

tabilitas alia physica, alia moralis. Moralis cernitur in actibus liberis. 6.4. Physicâ mutari non potest Deus. 6.5.

Mutabilitatis radix est potentialitas. 6.10.

Nulla morali mutatione mutari potest Deus. 6.15.

Non mutantur persona diuina cum transeunt de non esse producti ad esse producti. 6.18.

Mutatio saltem in extrinseco esse debet ad nouam denominationem. 6.24.

Connotatio noua oriri nequit nisi à mutatione reali noua. 23.72.

Mysteria Fidei non sunt euidenter cognoscibilia ob solam terminorum connexionem, alioqui etiam ab infidelibus cognosci possent. 1.100.

Ad obiectiones contra ea soluendas non requiritur euidentis cognitio falsitatis obiectionum, sed satis est si mysterium non appareat falsum, & nulla obiectio euidenter intellectum conuincat contra veritatem mysterij. 12.

Nullus est in natura effectus vel causa, qua euidenter ostendat mysteria superna. Fidei. 1.10.

Natura Creatâ. Diuina.

Natura creata cum supposito potest facere unum compositum: Semel adæquate terminata nequit ulterius terminari. 5.28.

Natura non potest exigere unam perfectionem & abstrahere ab aliâ cum ea essentialiter connexa: Nec potest exigere potentiam & non exigere actus eidem essentialiter connexos, 7.43.

Nec tribuit propensionem ad finem, quin etiam tribuat ad mediâ. 9.17.

Natura diuina non est producibilis cum ipsa personalitate propter infinitatem ipsius simpliciter. 18.8.

Non tantum non multiplicatur ad multiplicationem processionis, sed etiam identificatur ipsi processioni ob infinitatem in omni genere: 9. Est principium productiuum Quo denominationis. 18.88.

Natura per prius respicit hypostasim quàm proprietates. 18.23.

Natura diuina per se concurrat vs principium communicationum ad intra ad productionem Verbi & Spiritus sancti. 18.124.

Natura similitudo, quam mediâ productione accipit productum, est ratio qua productum fit aptum representare suum producens. 18.131.

Natura viventis præter quidditatem dicit etiam principium fecundum operationum vitalium intra se. 152.

Natura diuina ex eo, quia illimitata est, identificat sibi perfectissimam identitate omnem perfectionem, cum qua oppositionem non habet: 19.88. Est una formaliter, virtute multiplex. 99.

Concepta secundum rationem explicitam non importat explicitè nisi solas perfectiones absolutas, quia id tantum explicitè importat quod explicitè illam concipienti obijcitur: 119. Ipsi conueniunt multa predicata, quæ tamen non conueniunt persona ut persona est formaliter: 125. Totâ adæquate sumpta tam secundum rationem explicitam, quàm implicitam non est communis: 129. Quomodo comparetur ad relationes ut determinabile ad determinatum. 135. Ipsi melius est esse in Trinitate personarum, quàm esse in una tantum persona, non tamen melius est illi in Patre quàm in Filio. 19.205.

Natura diuina independenter à proprietatibus relatiuis habet quidquid requiritur ad perfectè existendum: à relationibus tantum habet ut incommunicabiliter existat: 21.9. & seqq.

Complex relationes, & relationes complent naturam. 15.

Cur non possit producere paternitatem. 25.34. & seqq.

Quomodo possit dici ingenta. 25.36.

Dicere naturam diuinam realiter præse distingui ab attributis, hereticum est. Ipsa & ab attributa, non distinguuntur

INDEX

- guuntur in se ut res diuersorum predicamentorum: 3.
 22. Non ex natura rei. 3.25
Condistinguenti naturam diuinam à paternitate fundamentum prabet naturæ ipsius communicatio facta Filio non communicatà paternitate: A filiatione passiuà productio earumdem, non producta natura. 3.109.
Natura diuina, quia equi pollet multis perfectionibus actu distinctis, & ordini qui inter actum distincta intercedit, ideo admittit intra se tam virtualem distinctionem quàm ordinem. 3.166
Non potest componere unum cum supposito creato. 5.28.
Non proprie dicitur transire à non esse relativo personæ procedentis ad esse relatiuum eiusdem. 6.22.
V. Deus & essentia diuina.
Necessitas, Negatio.
Necessitas antecedens est qua per modum causæ determinat ad unum. Consequens est qua supponit rem esse, nec determinat ad unum per modum causæ. Præscitum à Deo non potest non fieri potestate consequente, potest antecedente. 12.151.
Necessaria in Deo sunt priora liberis reali subsistendi consequentiâ. 26.164.
Necessitas essendi arguit Deum esse immutabilem physice. 6.7. & 9. Est fundamentum proximum aternitatis Dei. 7.24.
Negatiuum nomen dupliciter potest aliquid positiuum importare. 25.49.
Negatio pura non pendet à Deo. 26.137.
Negatio motus spectat ad immutabilitatem. Negatio temporis spectat ad aternitatem. 7.23. Negatione mensura non explicatur adquatè ratio aternitatis: 14. an negatione termini. 7.30.
Negatio reddit sensum vniuersalem & negat formam de subiecto, secundum omnem modum, quo illi competere potest. 19.210.
Negationes à Deo cognosci certum est. 12.261.
Deo ratio immediatè cognoscendi negationes non est forma positua. 265. Implicat Deum cognoscere negationem non cognita forma positua, cuius est negatio. 264.
Forma per quam immediatè noscitur negatio est bonitas creata, qua per negationem remouetur. 12.267.
Non omnes negationes cognoscit Deus scientiâ visionis, sed aliquas etiam simpliciter intelligentiâ. 269.
Negationum causa indirectè & consequenter est scientia diuina. 12.284.
Nomen. Nomen Dei.
Negatiui nominis primari a significatio. 25.51.
Nomina quibus Spiritus S. processio explicatur sunt communia, non item quibus Filij processio. 18.40.
Nomina neutra non possunt predicari de singulis personis, possunt dici de omnibus. 19.185. & 29.19.
Nomina unde significationem sortiantur. 26.13.
Nomina imponens quid spectare debeat. 26.15.
Nomina appropriata non dicuntur semper tantum de eo, cui appropriantur. 26.17.
Appropriatio nominum ab auctoritate prouenire potest. 27.9.
**Nomina unde sumant suam unitatem & multiplici-
 tatem.** 27.115.
**Nomina neutrius generis non sunt absolutè pronuncian-
 da in diuinis. 29.16. Sunt usurpanda in Christo. 29.18.**
**Nomina substantiuua concreta de re absolutà non nisi sin-
 gulariter predicantur de tribus personis: adiectiuua
 pluraliter de iisdem predicantur.** 29.27. & seq.
**Nomina Diuersi, Alieni, Extranei, Difformis, Dissimilis,
 Discrepantis, Separati deuitanda sunt in diuinis: 29.
 30 & qua personarum consortium excludunt. 31. Nec
 partiuua rectè de Deo dicuntur.** 36.
**Nomina trinominis & triformis nullo pacto Deo conce-
 denda.** 43.
Triplex, Quadruplex, Multiplex, quatenus Deo conce-
denda. 29.41. & 42. qua inuolunt secundam intentio-
nem non predicantur de se mutuo in diuinis. 29.58.
Non repugnat nomen Deum quidditatiuè significans.
 11.6.
Repugnat viatorem imponere nomen, quod sit expressi-
uum quidditatis Dei alijs viatoribus, non autem com-
prehensoribus. Nomen Tetragrammaton, non est via-
toribus expressiuum quidditatis Dei. 11.9.
**Potest rei nomen imponi ad distinctius significandum,
 quàm ipse nomen imponens intelligat.** 11.12.
**Qui rem nullo modo cognoscit, nullum nomen imponere
 potest 13. nec imponi potest significatiuum Deo, 14. an
 quod Deum comprehensue exprimat.** 15.
Qua tribuuntur Deo imperfectè tantum & confusè signi-
**ficant naturam diuinam: Deum nominant Viatores ex
 triplici perfectione.** 16.
**Nomina non physice, sed moraliter audientem ducunt in
 notitiam rei significatæ.** 11.18.
Notio, Notionalia, Numerus.
Notionalia predicantur de essentialibus concretis. disp.
 29.44.
Notio alia formalis, alia obiectiuua. 24.1.
**Notiones in personis diuinis sunt admittenda. 24.3. &
 seqq. nec plures nec pauciores quàm quinque.**
Ad rationem notionis quinque condiciones requisita.
 24.8.
Notiones quomodo sint discretiuua personarum. 13.
Notio est quid superius ad relationes. 24.14. Non neces-
sario est vnius tantum persone. 24.16.
**Ad notionem sufficit ut mediatè saltem ducat ad notitiam
 positiuua proprietatis & dignitatis personæ. 19. Notio-**
nes non admittunt de se inuicem pradicacionem ut sub-
stant secundis intentionibus. 24.22.
Numerica distinctio quid requirat. 19.220.
**Numeralis ratio non pradicatur de Deo adquatè, sed
 inadquatè. 19.222. & d.29. n.38. & seqq.**
Obiectum, Scientia, actus, Oculus.
**Inter obiectum & potentiam debet esse proportio in eodem
 genere vite.** 6.7.
**Obiectum formale habitus Theologici est testimonium
 Dei, ut modificatum naturali connexioni conclusionis
 deducta cum principio reuelato.** 1.39.
**Obiecti formalis unitas desumitur ex unitate rationis,
 qua potentia mouetur ad assensum vel actum elicien-**
dum. 1.84.
**Obiectum formale alicuius assensus non debet necessariâ
 esse inuicem obiecto cui assentior.** 1.38.
Obiectum scientiæ quomodo differat à subiecto scientiæ.
 1.129.
**Obiecta qua veluti forma specifica constituunt intellectum
 & voluntatem diuinam sunt perfectiones intima perse
 identificatæ intellectui & voluntati.** 18.160.
Obiectum intelligibile aliud extrinsecum intelligenti, a-
liud intrinsecum. 18.71.
Obiectum Patris non est sola essentia, sed etiam persona-
**litates. 26.91. & possibilias, si non essentialiter, saltem
 connaturaliter.** 26.146.
Obiectum naturaliter attingitur à potentia in eadem ab-
stractione posita: 9.13.
**Obiectum specificum intellectus creati est ens ut includit
 increatum cognoscibile per aliud.** 9.14.
Obiectum videtur in specie expressa ut ratione in qua in-
telligibiliter ipsum exprimente. 9.40.
**Obiecto visibili non variatio realiter, variatis tantum
 speciebus, variatur visio. 44. Obiectum supra oculum
 positum non potest producere speciem impressam, ideoq;
 nec dari visio. 9.53. Obiectum infinitum potest attingi
 actu finito.** 9.78.
**Inter obiectum & potentiam non est attendenda proportio
 commensurationis entitatis ad entitatem, sed habi-**
tudinis ad terminum. 9.130.
Obiectum

RERVM ET VERBORVM.

Obiectum ad potentiam comparatur tripliciter ut illi
adequatum ut disparatum, ut excedens intra eandem
dem rationem formalem obiecti. 9.133.
Obiecto similior est actus in ratione representandi, poten-
tia naturalis in modo essendi. Obiecti supernat. actus
semper est supernat. non potentia. 9.154.
Potentia motiua obiecti fundatur in tota entitate rei. 9.
331.
Obiectum primum visionis beata est Deus, secunda-
rium creaturae. 9.390.
Obiecta syncateg. infinita arguunt cognitionem categor.
infinitam. 9.405.
Obiectum intelligibiliter continetur in Verbo procedente
ex perfecta similitudine obiecti. 12.26.
Obiecta in finita possunt intelligi ab intellectu finito succes-
sive quia ad illa concurrunt secundum rationes remotas
& uniuersales, non habitus. 9.428.
Obiectum formale primum diuinae voluntatis est ipsa
bonitas increata. 14.6.
Oculus inter & spiritum est proportio in ratione entis,
non in ratione potentia & obiecti. 9.7.
Oculus videt obiectum in sua visione ut in propria ima-
gine expressum. 9.43. & seq.
Oculo non obiectiue sunt aequae praesentia, sicut sunt subie-
ctiue: Percipit obiectum coloratum non subiectiue, sed
obiectiue: clausus non potest videre obiectum, quia caret
specie impressa effectiua speciei expressae. Sic neque su-
perpositum obiectum. 9.53.
Oculus intuitiue videt obiectum, quia species, in qua vi-
det, est per propriam speciem genita: 9.50.
Corporeus eleuari non potest ad videndum Deum. 9.128.
Omnipotentia. Operatio.
Omnipotentia Dei in ordine ad effectus supra naturam
distincte & in particulari cognosci nequit. 1.10
Non continet sub se potentiam productiuam ad intra:
23.49.
Non importat nisi potentiam productiuam ad extra, ne-
que distribuit pro omnipotentia qua est in Deo. 23.52.
Car intimiorem connexionem habeat cum creaturis possi-
bilibus, quam cum reliquis perfectionibus intimis, atque
adeo omnipotentia & creature possibile sub qua ratio-
ne prius cognoscantur, quam vis generatiua & spiri-
tuala. 26.150.
Omnipotentia in Deo a Sapientia non distinguitur sola
extrinseca connotatione obiecti producibilis & intelli-
gibilis, sed etiam intrinseca ratione presupposita in
Deo. 3.54.
Omnipotentia attributum in Deo secundum expli-
citas solas rationes est perfectius attributo immensita-
tis. 3.153.
Est imperfectius attributis intellectus & voluntatis: est
prior concipienda in Deo attributis intellectus & vo-
luntatis. 167.
Posterior unitate, veritate, bonitate. 3.166.
Omnipotentia in cognosci pendet ab extrinseco. 7.22.
Videri debet ut videantur impossibilia: 9.348.
Comprehensa necessario comprehenditur tota essentia
Dei. 9.417.
Operationum immanentium in homine Deus non potest
esse principium formale. 5.25.
Operationes Angeli non mensurantur auro: vitales Dei
sunt indiuisibiles & permanentes: libera Angeli sunt
successiua. 7.4.
Operationes Angeli intrinseca & vitales mensurantur
instanti temporis discreti. 7.81.
Extrinseca mensurantur tempore continuo:
hominis interna mensurantur tempore & quandoque
auro. 7.86.
Operatio vnius Angeli nequit esse mensura operationis
alterius. 7.91.

Ex precisa operatione Dei in creaturas non colligitur eui-
denter ipsius intima praesentia in creaturis. 8.16.
Colligitur cum sanctis patribus media e praesentia Dei in
rebus omnibus. 8.27.
Per operationem Deus non est in spacio imaginario. 8.
44.
Operatione immanente vel nihil producit extra nos, vel
quod sit finis ipsius operationis immanens, 6.61.
Operatiuum per se potest fieri operatiuum per aliam for-
mam 9.98.
Operationum in Deo triplex genus, primum creatura om-
nino incommunicabile, secundum connaturaliter com-
municabile. Tertium per gratiam tantum communi-
catur. 9.134.
Operatio propria Dei cum principio proximo accidentali
non autem substantiali remoto communicari potest
creatura. 9.161.

Opinio Oppositio.

Opinio specificatur a medio quo ostenditur & declara-
tur conclusio. 1.34.
Oppositio & distinctio inter producentem & productum in
diuinis non est desumenda a ratione communicandi,
sed a ratione producenti. 18.10.
Oppositio quam habere potest una relatio ad aliam quo-
modo contingat. 19.39.
Opposita propter identificationem cum tertio non amit-
tunt oppositionem inter se. 19.94.
Oppositio inter relationes diuinas alia formalis, alia ra-
dicalis, & in quo huius essentia consistat: 10.39
Radicalis sufficiens est ad constituendas & distinguendas
personas diuinas, supposita tamen formali oppositione
relatiua earum. 20.59.
Oppositio in diuinis est fundamentum incommunicabi-
litate, non contra. 20.60.
Oppositio disparata an sufficiat ut una persona distingua-
tur ab alia in diuinis. 27.64.

Oratio. Ordo Origo.

Oratio utilis est, quia est effectus prima gratia, & causa
subsequentis. 15.32.
Oratio semper est necessaria ad impetrandam gratiam.
Ordo alius originis, alius naturae secundum Scotum.
22.9.
In diuinis est ordo realis originis inter personas producen-
tes & productas. 15.
Ordo realis quis sit 22.16
Ordo necessario trahit secum aliquam prioritatem, Ordo
& simultas originis, in quo consistat. 20.
Quo ordine concipienda sunt prioritas & posterioritas, qua
in Deo reperitur. 22.30.
Ordinatio libera mediorum ad finem impossibilis est, abs-
que physica mutatione in rebus ordinatis. 22.69.
Ordo virtualis, non actualis est inter attributa diuina:
3.165.
Virtualis funderi debet in ordine actuali. 166.
Ordine priora in Deo concipienda sunt attributa, quae es-
sentiam immediatè secundum ex ratione communi &
indeterminata consequuntur. 3.167.
Ex his priora quae consequuntur rationem entis analogicè
communis Deo & creaturis, quam quae consequuntur
rationem entis increati & infiniti. Ordine priora con-
cipienda sunt in Deo attributa intellectus, posteriora
voluntatis. 3.169.
Ordo & gubernatio vniuersi arguunt Deum esse unum.
4.4.
Ordo non realis, sed rationis ponendus est in ideis diuinis.
13.35.
Ordo decretorum Dei circa praedestin. adultorum & par-
vulorum. 15.66.
Origines actiue non distinguuntur realiter inter se: i-
stinctionem suam sumunt penes proprietates princi-
pium

INDEX

- piorum producentium. 18.31.
- Non obstante identitate earum inter se simpliciter dua dicenda sunt, quia numerantur ad numerationem terminorum originatorum, non duae res. 33. Origo includit communicationem natura & formalem productionem hypostasis. 18.79.
- Origo arguit tantum a posteriori distinctionem personarum. 20.44.
- Origines quomodo personas constituent. 20.62.
- Origo passiva alio modo personam constituit, quam activa. 20.63.
- Inter origines activas & passivas reperitur prioritas & posterioritas. 22.24.
- Origines a ratione notionum cur excludantur. 24.12.
- Origine prius habere aliquid, & a se habere, quomodo differant. 29.177.
- Origo in Deo non est attributum. 3.20.
- Pater prius origine, non duratione intelligit essentiam, quam generat Verbum. 9.338.
- Pars Patres. Parvuli.
- Pars connotat divisionem perfectionis communicata a non communicata. 19.123. & 223.
- Patres saepe perfectiones divinas probant rationibus tantum probabiliter concludentibus. 8. 27. in rebus fidei quomodo procedant. 1.16.
- Parvuli accipiunt gloriam ut hereditatem, nec ad eam ex suis meritis praedestinantur. 15.103.
- Media sufficientia ad salutem paravit Deus parvulis omnibus. 16.34.
- Ordo decretorum Dei circa praedestinationem parvulorum. 15.101.
- Media salutis vult Deus parvulis applicari dependenter a libera voluntate hominum. Voluntate Beneplaciti antecedente vult Deus parvulis omnibus salutem. 34.
- Causa Reprobationis parvulorum est originale. 16.98.
- Permissio peccati originalis, cum quo parvuli decedunt, non est effectus reprobationis. 16.64.
- Pater aeternus.
- Pater prius origine non duratione intelligit essentiam, quam generat Verbum. 9.338.
- A Filio habet aliquam beatitudinem obiectivam, non originativam. 9.339. Pater aeternus non habet ideam de aeterno suo filio. 13.28.
- Patrem ingenuum esse prob. discursu Theolog. 25.35.
- Paternitas cur non possit produci a natura divina. 25.34.
- Cur non possit esse ab alia persona a Paternitate distincta. 37. Paternitati sub qua ratione positivam conveniat Notio ingenui. 25.57.
- Non loquitur proprie ad seipsum: 37. Licet dicat totam Trinitatem, atque adeo seipsum. 40.
- Si non produceret Verbum sed tantum intelligeret, res ab ipso intellecta non dicerentur dicta. 26.73.
- Pater unde determinetur ad intuitivam notitiam Personarum. 26.97.
- In priori originis, quo gignit, Verbum & Spiritus S. non existunt prioritate originis, existunt simultate durationis: 103. In nullo signo non cognovit Filium & Spiritum in seipsis actu existentes: 104.
- Prius fertur sua cognitione ad seipsum cognoscendum, quam ad Filium & Spiritum, prioritate virtuali, non reali. 105.
- Patris notitia non prius terminatur ad Verbum ut productio ipsius, quam ut notitia eiusdem, & reliquorum obiectorum. Pater an sapiens sapientia genita. 106.
- Patris suppositum considerari potest, vel ut obiectum paternae dilectionis, & sic ad productionem Verbi non concurrat nisi tantum terminativum, vel ut naturale suppositum patris, & sic concurrat originativum. 26.142.
- Pater non potest mitti: 28.28.42.
- Licet veniat & donetur nobis. 100.
- Prius cognoscit suam essentiam quam creaturas possibile, non tamen prius producit Verbum, quam cognoscat creaturas. 26.142.
- Pater est idem Deus qui Filius, vera est propositio. Pater est idem qui Filius, falsa. 29.21.
- Pater prius cognoscit creaturas possibile, quam Filius & Spiritus cognitione notionalis, non essentiali. 26.147.
- Non prius ratione, quam cognoscat creaturas possibile producit Verbum. 148.
- Pater est de Natura divina, Persona sunt de substantia Dei, falsa propositio. 26.64.
- Pater est substantia Filii, falsa: 65.
- Est in Filio, Filius in Patre, uterque in Spiritu S. vera propositio. 69.
- Diverso modo loquitur aeterno Filio de rebus necessariis ac de contingentibus. 178.
- Cur non possit habere rationem Imaginis, sed solum Exemplaris. 26.194.
- Pater per generationem communicat Filio vim spirandi: Quam per generationem communicet, qua non: 27.35.
- Cur requirat consortium Filii ad productionem Spiritus Sancti. 42.
- Sola Paternitate radicaliter distinguitur a Spiritu S. Spirazione formaliter & explicitè: 66.
- Est prior origine Filio quoad virtutem ipsam spirativam, non autem quoad actum ipsum spirandi. 83.
- Principalis spirat, quatenus spirat a se, vera ne? 86.
- Prius autoritate spirat, & principalis, spirat, vera. 88.
- Pater & Filius quantum ad ordinem Personarum producentium non aequè seu uniformiter spirant, quomodo veritas. 89.
- Pater etiam mediate spirat, quomodo vera? 90.
- Spirat per Filium siue mediante Filio, quomodo? 27.91.
- Pater non est origine prior generatione activa. 22.26.
- prius origine per generationem activam respicit Filium, quam per spirationem activam Spiritum S. 27.
- prius prioritate secundum quid spirat, quam Filius: Pater & Filius prius ad extra producunt prioritate secundum quid quam Spiritus S. 28.
- Pater est sub aliqua ratione posterior Filio & Spiritu S. 40. Quomodo gignat Filium voluntate complacenciae. 58.
- In priori signo originis quo praecedit Filium, non solum cognoscit seipsum suamque essentiam, sed etiam Filium & Spiritum S. quorum perfectam notitiam beatur. 59.
- Prius prioritate a quo, non in quo existit, quam existat Filium. 22.60.
- Pater est Pater ut Filium gignat finaliter, non originativer. 23.4.
- Paternitas generat, an concedenda? 23.43.
- Patris Notio est innascibilitas & Paternitas. 24.13.
- Pater est principium & Fons totius Deitatis, propositio est catholica, & absque limitatione concedenda: 25.14. & seqq.
- Est author Filii & Spiritus S. 25.19. Quomodo seipsum dicat & creaturas. 18.67.
- Pater & Filius diligunt se Spiritu S. Pater sapit sapientia genita. Pater intelligit aut dicit se Verbo, quomodo vera? cur falsa: Pater est sapiens sapientia genita: gignit se verbo, Pater & Filius spirant se Spiritu S. 18.68.
- Paternitas immediate afficit intellectionem tantam quam proximam rationem communicandi. 18.90.
- Pater esset Pater, etiamsi non spiraret Spiritum. 145.
- Paternitas convenit Deo non media origine, unde nec supponit aliquam rationem fundandi. 19.7.
- Pater non respicit Spiritum S. Paternitate formaliter, sed entitativè accepta: 19.48.

RERVM ET VERBORVM.

Communicat totam essentiam Filio solum secundum rationem explicitam Deitatis. 130.
Pater prius origine, quam generet Filium quomodo sit completè Deus absque filiatione. 131. *Paternitas est Essentia, an sit vera propositio.* 19. 159.
Pater per essentiam est distincta Persona à Filio; item Pater paternitate est eadem essentia cum Filio, an concedenda. 20. 12.
Paternitas si auferretur à Patre, an posset radicaliter opponi Spiritui S. 20. 41.
Pater non constituitur in ratione Persona per relationem sub ratione forma subsistentis incommunicabilis. 20. 48.
Paternitas in diuinis an & quomodo consequatur generationis actum: qualiter sit constitutiva, originans & referens. 68. *Pater quomodo sit prior & simul cum Filio.* 71. *Patrem originare Filium quid sit.* 20. 75.
Pater non eo formaliter est prior origine, quod ipse à nullo sit, sed quod sit alterius productiuus. 22. 23.
Pater licet prius origine habeat virtutem spiratiuam, non tamen prius origine habet actum virtutis spiratiuæ, quam habeat Filius. 27. 102.
Pater respectu virtutis spiratiuæ non se habet ut proprietarius, Filius ut Vsarius. 27. 104.
Patri conuenit virtus spiratiua à se, Filio à Patre, non tamen liberè, atque adeo non magis proprie vni, quam alteri. 27. 105.
Pater & Filius in omni proprietate sermonis est vnum principium spiratiuum. 27. 112.
Sunt vnum principium spiratiuum, quem sensum faciat. 27. 116.
Pater cur non possit dici duo principia propter duplicem generatiuam & spiratiuam. 27. 118.
Pater per gratiam nobis non mittitur, sed tantum Filius & Spiritus S. Venit autem non tantum Filius & Spiritus S. sed etiam Pater. 28. 100.
Peccatum, perfectio.
Peccata quomodo Deus cognoscat in seipso. 12. 46.
In predestinatis permissio peccati numeranda est inter effectus diuina predestin. 15. 172.
Permissio peccati in vno, saepe est effectus predestinat. in alio. 15. 165.
Non repugnat Deum velle permissionem peccati nondum præuisi scientiâ absolutâ. 15. 173.
Peccatores Deus obcaecat permissiue. 16. 36.
Nulla peccati permissio est effectus reprobationis. 16. 63.
Dona peccato interrupta sunt effectus predestin. 15. 161.
Permissio peccati originalis cum quo paruuli decedunt non est reprobationis. 16. 64.
Per præpositio quam causam denotet. 27. 91.
Perfectio alia est simpliciter simplex, alia ad certum genus limitata: 3. 12.
Quæ proprie, quæ impropiè competat Deo. 28. 12.
Perfectio in creaturis duplex est. 3. 13.
Nulla possibilis est, quæ non sit in Deo aut formaliter aut eminenter. 3. 11.
Ex suo conceptu importans aliquid per modum constituuentis naturam excluditur à ratione attributi. Item perfectio libera. 3. 20.
Perfectiones creatæ sunt posteriores increatis quoad entitatem, non necessariò quoad completam distinctionem virtuales inter se. 3. 116.
Perfectiones diuina quomodo cognoscantur. 3. 106. & 108.
De qualibet perfectione ut diuinâ cum reduplicatione affirmari potest qualibet perfectio diuina, dummodo reduplicatio non cadat supra rationem explicitam. 3. 140.
Perfectio diuina est in aliâ multipliciter. 29. 69. 82.
Perfectio attributalis in Deo à nobis concipi potest duplex. 3. 161.
Perfectiones in Deo sunt finita extensiuè, infinita intensi-

uè. 362. *Perfectio in Deo alia necessaria, alia libera.* 9. 297.
Perfectiones diuina quam connexionem habeant cum omnipotentia Dei, & quam creatura possibile. 26. 151.
Perfectio est entitas commensurata rei. 19. 200.
Nulla est in vnâ personâ, quæ non sit in aliâ. 209.
Perfectio entis alicuius potest limitari ad certum genus vel propter finitudinem, vel propter essentialem oppositionem. 19. 213.
Perfectio increata essentialiter debet esse infinita in aliquo saltem genere. 26. 128.
Perseitas, quæ est differentia entis aduenit enti & includit rationem entis. 19. 153.
Explicitè importatur in ratione substantia, implicitè in ratione entis. 3. 137.
Perseuerantiam nec de congruo mereri possumus ratione primi auxiliij. 15. 126.
Possumus ratione ultimi. 16. 38.
Perseuerantia donum est principalis effectus diuina prædestinationis. 15. 154.
Persona diuina. Personalitas.
An vna persona diuina sit in aliâ per præsentiam, potentiam & essentiam. 29. 88. & seqq.
Proprietates personarum ad extra quæ sint. 28. initio.
Persona diuina non ad quauis opera mittuntur: absque vlla imperfectione mittuntur ad nos, non sic Angeli: Ad quid personæ diuina ad nos mittantur. 28. 17.
Procedentes tantum possunt mitti: tantum producentes possunt mittere: 42. Nobis donantur cum gratia. 28. 42. 62.
Persona diuina tota producitur, vera propositio. 29. 54. & seqq.
Persona diuina non sunt plura Individua seu vnum. 4. 8. & 29. 42.
Quo modo distinguuntur ad inuicem: In Deo non faciunt compositionem: 5. 5. & 44.
Cum transeunt de non esse producti ad esse producti nullo modo mutantur. 6. 18.
Persona vna in diuinis videri sine alia non potest. 9. 321.
Ratio implicantiæ. 9. 330.
Persona diuina licet ad extra non sint purè effectiua, sunt effectiua obiectiue. 9. 336.
Non excluduntur ab obiecto primario beatitudinis. 9. 341.
Tribus personis sunt communes idea, appropriantur tamen Verbo. 13. 36.
Dependentia vnius personæ ab alia non est concedenda in Deo. 25. 25.
Personalitates per quid inter se distinguantur. 34.
Persona duæ improductæ cur implicent? 39. Possunt sub aliqua ratione incompleta quasi & partiali concipi absoluta. 25. 67.
Personæ aliæ præter Verbum cur non dicant respectum ad creaturas, ut dictas & manifestandas. 26. 70.
Persona productæ quidquid habent, habent à producente quomodo verum. 26. 179.
Persona vna, an ad alterius imitationem sit producta. 26. 199.
Non habent proprie ideam sit. 200.
Personalitas quomodo includatur essentialiter in ratione Imaginis. 26. 215.
Quidquid de vna persona dicitur in scriptura, etiamsi dicatur cum particula exclusiua, dictum intelligitur de ceteris, ubi non obuiat relationis oppositio. 27. 38.
Persona diuina quotuplex formalitas. 20. 70.
Persona producens sub qua ratione sit prior origine producta. 22. 35.
Persona diuina quomodo sint simul duratione natura cognitione. Ad posterioritatem quid requiratur. 40.
Persona vna diuina includit reliquas intensiue formaliter

INDEX

- & extensivè virtualiter 23. 31
 Quomodo notionibus ab invicem discernantur. 24. 13
 Personalitas cur sit producibilis, & non natura. 18. 8.
 Persona qua supponitur à duabus personis procedentibus
 necessariò debet esse improducta: 18. 18
 Improducta & reliquarum producta alia non potest,
 quàm Patris cum proprietate spiritali: prima in Tri-
 nitate, cur non potuerit in ratione persona constitui
 personalitate spiritali, & proprietate generandi. 18.
 19.
 Persona plures in Deo esse non possunt quàm tres. 18. 20.
 Personarum multiplicatio in Deo necessariò fundari debet
 in origine producentis & producti. 18. 20.
 Personarum diuinarum ordo. 19. 6. & seq.
 Persona directè & formaliter importat hypostasin, indire-
 ctè & materialiter naturam. 20. 2.
 Persona diuina constituuntur, & distinguuntur per pro-
 prietates personales. 20. 11.
 Persona cur habeat constitutum & non personalitas. 14.
 Personarum constitutio quomodo sit realis, & quomodo
 per intellectum: 17.
 Constituuntur, & distinguuntur relationibus: 32.
 Constitui proprietatibus absolutis, & simul referrì pro-
 prietatibus relatiuis aduenientibus personis iam con-
 stitutis per suas proprietates absolutas an implicet?
 20. 36.
 Persona non constituuntur relationibus sub ratione origi-
 nis. 20. 44.
 Persona Patris an constituatur per expressam rationem
 Paternitatis ut conceptam solum & non ut exercitam.
 20. 45.
 Persona diuina re ipsa constituuntur relatione ut Relatio
 est formaliter: 20. 56.
 Etiam originibus. 92. si adequate concipiuntur, concipi de-
 bent conceptu relatiuo. 64. Si conceptu confuso & in-
 adequato, quomodo debeant concipi. 65.
 Personalitas increata concepta iuxta exigentiam tres for-
 malitates includit. 20. 70.
 Persona quoad modum significandi, non quoad rem signi-
 ficatam importat perfectionem absolutam. 20. 72.
 Absolutè & respectivè constituitur. 20. 80.
 Persona est intellectualis natura indiuidua, substantia,
 quomodo? 20. 81
 Persona diuina quomodo omnes simul ad extra creent in-
 sententia Scoti. 22. 13.
 Inter diuinas personas est realis prioritas & posteriori-
 tas originis, non natura. 22. 17.
 Proprietas personalis debet precedere omnem aliam pro-
 prietatem cum sit primum complementum natura in
 ordine ad operationes omnes ipsius. 27. 130
 Persona diuina, quàm ratione dicantur cum gratia nobis da-
 ri. 28. 62
 Non fiunt nobis per ipsam gratiam substantialiter, sed
 tantum moraliter presentes: fiunt autem substantialiter
 presentes per gloriam. Etiam per gratiam dici pos-
 sunt fieri nobis substantialiter presentes ratione iuris
 ad gloriam. 71.
 Quo pacto fieri possint sub dominio & possessione creatura
 rationalis. 79. Non mittuntur ad nos nisi supernatu-
 ralia & gratuita. 81.
 Mittuntur inchoativè per quodcumque donum superna-
 turale. 28. 86.
 Ut ad peccatorem ratione auxiliorum & actuum super-
 nat. & manent ratione habitus fidei & spei. 89.
 Non per quodlibet augmentum gratia: 91. peculiari titulo
 mittuntur ad beatos. 28. 93.
 Moraliter saltem mitterentur ad eum, qui solà condona-
 tione extrinsecà iustificarerur. 97.
 Misa sunt ad omnes angelos initio creationis & ad no-
 stros Protoparentes. An visibiliter misa sint ad anti-
 quos Patres. 28. 106.
 Una missione inuisibili ad nos venire posset sine alià; de
 facto omnes veniunt. 28. 101.
 Personam Spiritus S. mittere non potest Christus ut ho-
 mo. 20. 103.
 Una est apud aliam, an & quo pacto? 29. 87.
 Personam esse in sinu alterius soli Filio competit respectu
 patris. 29. 86.
 Una non est in alià per illapsum. 29. 84.
 Philosophia nulla, qua cum veritatibus reuelatis non
 congruit. 29. 84.
 Plato primus fuit idearum inuentor. 13. 1.
 Possessio importat quietem & firmitatem rei posse. 7. 1.
 Possibile quomodo habeat locum intra Deum, cum quid-
 quid in Deo est, actus esse debeat. 23. 3.
 Vide Vo. creatura & lumen gloria. ibid.
Potestas. Potentia
 Potestas antecedens est, quàm simpliciter possumus produ-
 cere vel non producere effectum, quousque illum actum
 non produxerimus: Consequens est, qua nullà factà
 suppositione libera determinationis nostra voluntatis,
 & antecedenter & consequenter nos relinquit indiffe-
 rentes ad utrumlibet faciendum: Praescitum à Deo non
 fore potestate solum consequente. 12. 251.
 Potentia productiva ad extra est perfectio intrinseca
 Dei. 26. 130.
 Notionalis realis in Deo datur. 23. 2. Proximè producti-
 ua, qua requirat? 23. 24.
 Productiva ad extra in quo sensu possit dici perfectior pro-
 ductiva ad intra: 23. 36.
 Productiva aequivoca non desumit perfectionem suam ex
 perfectiore termino producibili: 23. 38.
 Productiva ad intra non continetur sub omnipotentia
 Dei. 23. 49
 Potentia operativa respicit determinatam suppositi ope-
 rationem, à qua proximè specificatur. 19. 74.
 Potentia cognosci non potest non cognito termino talis po-
 tentia: 3. 107.
 Activa, non passiva est includit privationem alicuius per-
 fectionis: activa non est ad perficiendum se, sed alia à
 se. 3. 18.
 Potentia passiva intelligibilitatis est tantum extrinseca
 & grammaticalis. 5. 30.
 Potentia producibilitatis prout hac dicit solam non repu-
 gnantiam ad esse, non videtur neganda Deo. 6. 22.
 Potentia nequit exigere actum nisi cum eo exigat obiectum
 specificans actum. 7. 43.
 Potentia infinitas arguit solum infinitatem syncategore-
 maticam termini. 8. 51.
 Per potentiam Deus est praesens rebus omnibus. Praesentia
 & Essentia praesentiam supponit praesentia Dei in re-
 bus per potentiam. 8. 52.
 Inter potentiam & obiectum debet esse proportio in eo-
 dem genere vite. 9. 7.
 Potentia naturaliter fertur tantum in obiectum suum sub
 eadem & non maiori abstractione positum. 9. 13.
 Actus vitalis non pendet à potentia medià actione distin-
 cta. 9. 69.
 Potentia diuina quia est in ratione potentia illimitata non
 potest exprimi ab ullà specie creatà. 9. 80.
 Nulla potentia corporea attingere potest Deum. 9. 123.
 Potentia vegetativa nequit per actum vite sensitiva per-
 cipere obiectum sensibile. Neque sensitiva per actum vi-
 ta intellectiva obiectum intelligibile. 9. 127
 Potentia per supernaturalitatem non extrahitur à genere
 vite in quo est. 9. 132.
 Potentia vitalis in ratione percipiendi obiectum ab intrin-
 secò completa esse debet, & solum potest esse completa
 in ratione productivitatis. 9. 128.
 Nulla

RERVM ET VERBORVM.

Nulla potentia corporea vitalis potest ferri in vllum obiectum spirituale. Corporea minus distat ab ente spirituali in ratione Entis, quam intellectus creatus à Deo: non in ratione obiecti & potentia: Inter potentiam & obiectum attendenda est proportio commensurationis habitudinis ad terminum. 9.130

Potentia ad visionem beatam non concurret secundum rationem specificam sed genericam. 9.281.

Potentia in via non solent operari secundum ultimum posse bene in Patria. 9.296

Potentia Dei est principium vniuersale, actus liber particularis. 9.348.

Potentia actiua est principium transmutandi alterum in quantum alterum. 17.1.

Passiua est principium transmutandi ab altero, in quantum altero. Actiua Dei ab intra respectu Notionalium habet veram & propriam rationem potentia. 17.1. & 23.2.

Potentia actiua Dei ad intra respectu actuum essentialium non habet veram rationem potentia. 17.1. & 3

Est in Deo potentia actiua productiua ad extra. 17.4.

Hac potentia nullum includit ordinem realem ad creaturas. 17.5.

Evidenti discursu potest demonstrari in Deo. 6. productiua ad extra non distinguitur ex natura rei ab essentia diuina & reliquis attributis. 17.7.

Non tantum qua diuina, sed etiam qua potentia includit formaliter essentiam. 17.17.

Potentia secundum rationem formalem explicitam non distinguitur ab intellectu & voluntate nisi ut includens ab inclusio. 17.20.

Potentia executiua non completur in Deo proxime per actum liberum voluntatis sed per potentiam in actu primo indifferentem. 17.23.

Executiua in Deo complet intellectu ut actus directiuus operis. 15. & 23.

Actiua ad extra eadem est directiua, applicatiua, executiua. 29. Est infinita ex parte subiecti, seu ab essentia diuina. 17.44.

Et ex parte termini producibilis. 17.46.

Eadem esse tam intensius, quam extensius infinitam, ratione naturali demonstrari potest. 17.53.

Discrimen inter obiectum potentia & scientia diuina. 17.54.

Potentia diuina obiectum non solum est ens, sed etiam non ens. 17.55.

Non est Deus. 57. Nec potest se extendere ad præterita reduplicatiue. Sed specicatiue. 61. Diuiditur in ordinatam & absolutam, 17.62.

Per potentiam non est Deus in spatio imaginario. 8.44.

Cognitiua sub quo abstractionis genere est, sub eodem est cognitio naturalis ab eâ producta. 9.152

Potentia naturalis est similior obiecto in modo essendi, actus in ratione representandi. 9.154.

Quomodo Deus producat extrinsecos effectus. 14. 83. & 88.

Prædefinitio. Prædestinatio.

Prædefinire est aliquid velle ut absolutè fiat. Prædefinire antecedenter ad humanam libertatem est, antequam tales actus sint præuisi ut futuri dependenter à libera voluntate creatâ, in priore signo rationis decernere. 14.138.

Licet prædefinitio actuum liberorum necessaria non sit, cum libertate tamen creatâ non pugnat. 146. Posita prædefinitio Dei implicat oppositum fieri. 14.159.

Discrimen inter actuum & gloria prædefinitio. 15. 75.

Prædestinatio non est aliquod attributum in Deo: ponit perfectionem in creatura: Non est melius Deo prædestinare quam non prædestinare. 3.20. Prædestin. sua se-

riem vident Beati in Verbo. 9.446.

Duplex electio ex mente August. 12.218.

Discrimen sententiarum de prædestin. 14.124.

Prædestinatio est transmissio creatura rationalis in finem vite æternæ. 15.1.

Principaliter importat efficacem actum voluntatis gloriæ decernentis, & media eligentis: minus principaliter actum intellectus disponentis media 6. Tota ratio prædestinandi hos, fuit merum Dei Beneplacitum. 15.19. & 16.48.

Opera moralia & obicis remotio non sunt Deo causa prædestinandi hos præ alijs. 15.23.

Deus non prædestinat ex bono usu gratia aut liberi arbitrij futuro. 15.27.

Ad prædestinationem repugnantia per modum conditionis, non motiui. 15.30.

Christi merita sunt causa nostra prædestinationis. 39.

Non sunt causa prædestinationis ipsius Christi: 45.

Nec nostra electionis, quatenus hæc dicit electionem vnius præ alio. 15.47.

Cur non numerentur inter effectus diuina prædestinationis. 15.49.

Prædestinatio completa duo importat: electionem ad gloriæ & præparationem mediæ. 15.50.

Prædestinatio ad gloriæ decreta est dependenter ab operibus gratia in genere causa meritoria. 16.61.

Qua sit immediata libertas in electionem ad gloriæ? 73. non est par difficultas de electione ad auxilia efficaciam. 79.

Ordo decretorum Dei circa prædestinationem adultorum & paruulorum. 15.101.

Paruuli non prædestinantur ad gloriæ ex meritis. 15.103.

Prædestinatus non semper discernitur à non prædestinato per primam gratiam congruam, sed per ultimam finalem. 15.107.

In tota serie mediæ multa conferuntur ut præmia intuitu præcedentium. 108. Conditiones necessariæ ad effectum prædestinationis. 15.133.

Prædestinatio ad gloriæ ex meritis est opus puræ misericordie, quia innititur primæ gratia gratuita. 132.

Media Salutis ut Incarnatio &c. ut sic considerata sunt solum effectus diuina prouidentia: Ut verò applicata prædestinato sunt effectus diuina prædestinationis. 134.

Non omnia bona naturalia sunt effectus diuina prædestinationis. 15.146.

Sed tantum ea qua per modum mediæ aut dispositionis ad gloriæ consequendam conferunt, aut ad eius augmentum. 15.147.

Omnia bona supernaturalia in prædestinato sunt effectus prædestinationis. 15.152.

In prædestinatis permissio peccati numeratur inter effectus prædestinationis. 15.172.

Permissio peccati in uno saepe est effectus prædestinationis in alio. 15.176.

Prædestinatio incipit a prima vocatione congrua, non autem reprobatio à negatione eiusdem. 16.48.

Si prædestinatio includit electionem ad primam gratiam, non est in nostra potestate, secus, si tantum dicat electionem ad gloriæ. 16.65.

Præuisio mediæ infallibilium præcedit electionem efficacem. 12.221.

Prædicamenta de Deo secundum omnem proprietatem enunciari non possunt: 5.40.

Proprie, id est, non metaphoricè, non tamen vniuocè dicuntur. 5.42.

Prædicati in quid & in recto nihil potest, nisi quod formaliter inest: Prædicatio abstracta denotat quidditatem rei. 3.56.

Non requirit tantum identicam inclusionem. 16.115.

INDEX

- Prædicationes per verbum quandonam faciunt sensum formalem & explicitum.* 19.159.
- Prædicata, qua diuinis Relationibus attribui possunt in triplici sunt differentia.* 16.182.
- Prædicantur attributa denominatiuè de Deo non secundum rem, sed modum nostrum significandi.* 3.66.
- Prædicatio mutua diuinorum attributorum etiam reduplicatiua admittenda est, modo reduplicatio non cadat suprarationem explicitam.* 3.140.
- Prædicus. Præmissa. Præpositio.**
- Præmissa naturalis ex coniunctione cum supernaturali eleuatur ad participandum aliquem gradum certitudinis supernaturalis in quo hæc Eleuatio consistat? 1. 73.*
- Cognita per discursum ut contenta in reuelata credi potest ex testimonio diuino explicitè & formaliter, vel implicitè & virtualiter.* 1.74.
- Præmissa probabilis aut contingens non potest ex coniunctione cum præmissa supernaturali eleuari ad participandum gradum maioris certitudinis, eò quòd talis præmissa probabilis non censeatur implicitè contineri in propositione formaliter reuelatâ: Euidens non potest præmissa credita fide diuinâ communicare gradum euidentiæ; potest credita fide diuinâ communicare gradum certitudinis præmissæ naturalis.* 1.75.
- Prædicus habitus est gratia alterius, cum non sistat in sola veritate sui obiecti cognoscenda, sed ulterius tendat ad actum seu opus à se distinctum dirigendum & regulandum.* 1.95.
- Præctica scientia debet versari circo obiectum operabile modo operabili:* 1.98.
- Non requirit ut possit immediatè operari circa finem, sed sat est si operari possit circa media, quibus finem consequimur: Supponit in sciente liberam facultatem exercendi opus, cuius notitia ipsa præctica est directiua.* 1.99.
- Potest vnus idemq; habitus esse formaliter prædicus & formaliter speculatiuus, cum possit eadem notitia esse præctica & speculatiua simul. Axioma illud intellectus extensione fit præcticus, quomodo intelligendum.* 1.105.
- Ratio practici & speculatiui non debet desumi ex intrinseca ordinatione scientis, sed ex intrinseca natura & conditione obiecti.* 1.110.
- Præpositio.**
- Propositio De quam significationis proprietatem habeat in diuinis process.* 18.9.
- Præpositiones importantes habitudinem termini ad principium productiuum tribui non possunt nisi solis personis procedentibus respectu producentium.* 28.59.
- Quomodo differant De. ex ab. 60. De consubstantialitatem producti cum producente importat 60. Est transitus.* 66.
- Præpositiones importantes solam habitudinem causæ formalis tribui possunt tam notionalibus, quàm essentialibus respectu quarumcumque perfectionum diuinarum.* 29.68.
- Perspectiua quodnam obiectum, & quomodo subalternetur Geometria.* 1.113.
- Physica est sub alternans Medicina.* 1.115.
- Præscientia futurorum non laedit libertatem liberi arbitrij.* 12.148.
- Præscitum non potest non fieri potestate solùm consequente.* 12.151.
- Præsentia Dei. Præteritum.**
- Deus fieri potest præsens rebus sine sui mutatione.* 8.8.
- Discrimen inter præsentiam Dei & immensitatem. Præsentia competit Deo in tempore & liberè.* 8.9.
- Ex præcisa operatione Dei creaturas non colligitur euidenter intima præsentia Dei in rebus omnibus:* 16.
- Sed hæc ex actione Dei creatiua mediatè colligitur.* 8.12.
- De fide videtur esse Deum esse extra hunc mundum negatiuè.* 8.28.
- Negari non potest Deum esse actu extra hunc mundum etiam positiuè.* 8.32.
- Deus ratione sua immensitatis actu occupat infinita spacia imaginaria extra hunc mundum.* 8.35.
- Præsentia realis dicitur terminum realem saltem intrinsicum, non verò necessariò extrinsecum.* 8.50.
- Deus est in rebus per essentiam, quia est intimè coniunctus rebus eius substantia: Per potentiam quia omnia producit & conseruat.* 8.52.
- Per intimam præsentiam & illapsum:* 8.56.
- Quia omnia eius cognitioni sunt præsentia.* 8.57.
- Omnia sunt in Deo sicut effectus in causa, & Deus est in rebus, sicut causa in effectu.* 8.59.
- Deus non est propriè in loco: 58. est specialiter in iustis tripliciter.* 8.59.
- Agens passo non necessariò debet esse intimè præsens.* 8.16.
- In passum tempore distans cur non possit agens agere, possit in distans loco.* 8.25.
- Præterito caret aternitas: Præteritum dicit rem non esse, sed fuisse.* 7.6.
- In auo admitti potest ratione complementi ob operationibus accepti. 7. 70. non repugnat aternitati extrinsecè connotatiuè.* 12.84.
- Potentia Dei non potest se extendere ad præterita reduplicatiuè sed specificatiuè.* 17.61.
- Principium. Productio. Processio.**
- Principium realiter influens in rebus creatis reciprocatur cum causâ.* 25.26.
- Principij Ratio analogicè dicitur de principio, Notionali, & Essentiali.* 27.
- Producens semper distingui debet à producto, siue producens sit suppositum, siue solum natura indiuiduum.* 25.35.12.288.
- Producere importat solum respectum producentis ad productum.* 26.43.
- Procedere per se ex cognitione obiecti & procedere concomitanter quomodo differant.* 26.80.
- Principium quod complet hypostatice principium quo, siue quo complemento principium quo non est proximè aptum ad producendum.* 27.71.
- Procedere magis propriè ab vno quàm alio: immediatius procedere ab vno quàm alio quid sit.* 27.85.
- Processio mediata Spiritus S. à Patre in quo consistat.* 27.90.
- Principium productiuum quo in diuinis non potest esse essentia aut ratio aliqua absoluta:* 23.14.
- In hoc spectari debet & ratio productiua & ratio communicatiua.* 26.
- Processionum diuinarum vniocatio in ratione communicationis consistit.* 23.33.
- Principia duo productiua ab intra non sunt concedenda, licet sint duo supposita producentia.* 23.41. & 25.10.
- Principium productiuum & terminus producibilis cur non habeant rationem Notionum.* 24.9.
- Principij nomen dupliciter de Deo dicitur, notionaliter, & essentialiter.* 25.4.
- Principij Notionalis ratio respectu productionum ad intra in diuinis an concedenda: Principium est quod realiter influit esse in terminum à se distinctum: & peculiari modo conuenit Patri.* 25.8.
- Primitas principij in quo consistat.* 25.9.
- Principatio & principatum in diuinis non sunt concedenda. 11. Principij nomen cur Deo ad intra conueniat & non ratio causæ.* 25.23.
- Principium latius patet quàm causa.* 25.26.
- Propter quod vnumquodque tale & illud magis, cur in diui-*

RERVM ET VERBORVM.

- diuinis locum non habeat?* 27.100.
- Processio Verbi tantum est generatio.* 18.98. & seqq.
- Procedere per modum natura quid sit?* 105.
- Processio denominationem suam sumit ab eo quod formaliter communicatur.* 121.
- Principium adequatum Verbi & Amoris in diuinis quodnam sit?* 18.159.
- Productio essentialiter terminatur ad rei existentiam.* 19.175.
- Principium Theologici discursus non potest esse veritas reuelata, cognita notitia euidente naturali.* 1.49.
- Productio sui ipsius, vel a producto implicat.* 2.4.
- Improductum in qualibet serie indiuiduorum, aut specierum cur implicet.* 2.5.
- Processio realis datur in Deo.* 18.2.
- Processio arguit natura diuine fecunditatem.* 18.4.
- Procedere per modum effectus a causa quid sit.* 18.7.
- Processio in Deo est per modum termini consubstantialis principio producenti in eadem natura subsistentis.* 18.5.
- Producere & communicare quomodo differant.* 18.10.
- Processiones passiuæ duæ tantum sunt in Deo realiter distinctæ. 15. specie quasi differunt.* 16.
- Multiplacari solâ fide constat.* 23.
- Actiua in personis Producentibus duæ sunt realiter a passiuis distinctæ. 28. non sunt operationes nature, sed intellectus & voluntatis.* 39.
- Productiua vis ad intra licet radicetur in fecunditate Natura, proximè tamen fundatur in ipso Intelligere & Velle diuino.* 18.46.
- Principium producendi quo in diuinis siue adequatum, siue inadequatum non potest esse aliquid absolutum.* 18.81.
- Principium productiuum [duo essentialiter importat & assimilationem termini, & distinctiōem a termino: 83. communicatiuum in diuinis aliud proximum, aliud remotum: 87. productiuum non est assimilare sibi terminum, bene communicatiuum.* 18.93
- Discrimen principij communicatiui quo & quod.* 23.70.
- Principium productiuum in diuinis ex variatione suppositorum distinctorum ad eundem terminum concurrentium dupliciter variari potest:* 27.127
- Productiuum Spiritus S. est totum in Patre & totum in Filio subiectiuè, non obiectiuè.* 138.
- Productiuum ad extra quam requirat?* 27.139
- Producens identificari producto implicat in diuinis, multo magis in creatis.* 23.139
- Prioritas, & Posterioritas.**
- Prioritas omnis in Deo aut est actu aut virtute.* 26.162.
- Prioritas & posterioritas originis compatitur secum similitudinem durationis.* 103.
- In Deo supponit aliam prioritatem virtuales respectu cuius est origine prius.* 26.63
- Prioritas & poster. non est inter Relationes diuinis, quatenus ad instar Relationum Pradicam. concipiuntur resultare ex originibus.* 22.25.
- Realis originis non intercedit nisi realiter distincta: 26. Naturalis exigentia & obiectiua preconceptibilitatis in Deo est.* 29.
- Prioritas secundum subsistendi consequentiam quid, & utrum in Deo? 31. in quo in Deo nulla est, sed tantum a quo. 33. durationis & dignitatis in Deo nulla: 34.*
- Prioritas & posterioritas, imò & simultas in diuerso genere reperitur tam in creatis, quam in increatis. 39. & seqq.*
- Prioritas originis compatitur secum posteritatem in alio genere.* 57.
- Prioritatis & poster. signa in actibus intellectus & voluntatis diuina an sint realia, an rationis? 45.*
- Ea instantia in actibus intellectus & voluntatis diuina non deseruiunt intellectui increato.* 23.53.
- Prioritas & posterioritas inter actus intellectus & voluntatis diuina unde sumenda? 22.54.*
- In actibus diuini intellectus circa obiecta necessaria & libera unde desumenda? 61. in actibus diuina voluntatis circa obiecta necessaria & contingentia unde? 65.*
- Prioritas alia realis seu actualis, alia rationis, seu virtualis.* 22.1.
- Prioritas & poster. in concipiendo fundat prioritatem & poster. in significando.* 20.69.
- Qualem importent presens, prateritum, & futurum.* 20.71.
- Prioritas & poster. in quo consistat.* 22.7.
- Prioritas natura & originis in quo consistunt.* 22.21.
- Prioritas & poster. est etiam inter potentias productiuitatis & producibilitatis, nec non inter ipsas formales originis actiuas & passiuas.* 22.24.
- Propheta habens euidenciam in attestante, Theologicum discursum formare potest de obiecto sibi reuelato. 2.51.*
- Pronomina, propositio. Proprium.**
- Pronomina nostrum & meum important aliquam habitudinem causa, vel effectus in eo, de quo dicuntur. 27. 164. an coniungi possint cum quolibet nomine significante aliquam perfectionem diuinam, siue in abstracto, siue in concreto.* 27.165.
- Propositiones saepe possunt esse suspecta non ex intrinseca significatione, sed extrinsecâ intentione, proferentis. 25.16.*
- Propositio per se siue nota quoad se, & propositio nota quoad nos, quam sit.* 2.12.
- Factâ suppositione rei futura propositio de eâ fit determinate vera.* 12.89
- Propositio enuncians futurum precedit duratione existentiam rei futura, non causalitate.* 12.148.
- Propositio male sonans & piarum aurium offensiuæ quam sit?* 29.6.
- Propositio scandalosa, qua? 8. seditiosa? 9. schismatica? 10. periculosa? 11. blasphemica? 12. arrogans, improbabilis qua? 13.14. & 15.*
- Proprium vnius Nature non potest fieri proprium alterius.* 9.160.
- Proprius modus operandi Dei fieri potest conaturalis creatura accidentali, non substantiali.* 9.239.
- Nulla proprietas est eminentior quoad esse, re, cuius est proprietas.* 9.112.
- Quali quam vim habeat frequenter in scriptura.* 18.98.
- Quaternitas non rerum, sed Relationum in Deo. 16. 34.*
- Quo est particula reduplicatiua essentialium predicatorum.* 19.100.
- Quinque Notiones non important quintitatem rerum. 24.15.*
- Ratio. Regula. Relatio.**
- Ratio Theologica & Mathematica quid.* 19.85.
- Rectitudo duplex in actibus, altera moralis in ordine ad mores, altera artificialis in ordine ad artem.* 1.96.
- Regulæ seruanda in Mysterio SS. Trinitatis.* 29.1
- Relatio in Deo excluditur à ratione attributi.* 3.20.
- Relationes & essentia diuina non sunt ratione Theologica distinguenda.* 3.26
- Relationes diuina non distinguuntur per aliud absolutum, sed ipsi.* 3.157.
- Cum essentia fundare non possunt inaequalitatem.* 158.
- Relatio ut Relatio non ordinatur ad componendum vnum tertium.* 5.4. & 5.
- Relatiua vnde nam sumant multitudinem suam.* 18.33.
- Relatio in diuinis, alia formaliter constitutiua personæ, alia solum complens proximum principium producenti.* 18.36.
- Relatio Transcendentalis est actiua.* 18.95.
- Relationes reales dantur in Deo.* 19.1.
- Sunt reales non tantum secundum esse, in, sed etiam secundum*

INDEX

- cundum esse, ad: 19.3.
- Exercent realem respectum ad inuicem per ipsum esse ad: 19.4.
- Relationes reales realiter inter se distincta tres tantum sunt in Deo. 19.6.
- Præter Personales datur quarta aspirationis actiua Patri & Filio communis 9. non plures quatuor. 16.
- Relationum multiplicatio non infert multiplicationem rerum. & cur: 19.13. & 46.
- Relatio fundata in unitate præexigit fundamentum realiter distinctum. 19.16.
- Relatio est cuius totum esse est ad aliud quomodo intelligendum: 19.48.
- Non est tantum conditio distinguens personam producentem à producta, sed etiam est ratio formalis constituens proximum principium producendi. 82.
- Relationes diuina nullo pacto ex natura rei distinguuntur ad essentia. 85. Inadequate identificantur cum essentia. & essentia cum quauis earum; inter se realiter distinguuntur. 19.89.
- Relatio non ita identificatur essentia, sicut essentia sibi ipsi. 19.91.
- Relationes implicite includunt in obiectiuo conceptu natura diuina, atque adeo illa sunt de essentia Natura. 19.113.
- virtualiter distinguuntur à Natura conceptu explicito, non implicito. 19.136.
- Includunt essentialiter Naturam diuinam, & non tantum identice. 16.151.
- Limitantur tantum ad non includendam oppositam correlationem. 19.152.
- Relatio diuina concipi potest ut adueniens Deitati, & ut includens Deitatem. 19.153.
- Relatio est secundum se totam respectiua in ratione explicita, non implicita. 154.
- Existunt existentia relatiua ratione distincta ab existentia absolutam Naturam: 19.172.
- Explicito conceptu non includit essentiam, includit existentiam relatiuam. 19.173.
- Relationibus diuinis triplicis generis predicata conueniunt. 19.182.
- Relatio diuina non est modus natura. 188.
- Relationes diuina ab essentia etiam virtualiter distincta perfectionem important infinitam, non simpliciter, sed in suo dumtaxat genere. 169.
- Relatiua perfectiones in Deo multiplicantur. 206.
- Relationum limitatio non prouenit ex imperfectione, sed ex essentiali oppositione. 19.213.
- Non differunt proprie specie inter se aut numero; differunt quasi specie & improprie individualiter. 19.216.
- Non sunt proprie indiuidua, dici possunt differre numero, non positiuè, sed negatiuè. 16.221.
- Relatio ut sic ab essentia præcisa an sit formaliter Deus? 20.20.
- Relatio in quo sensu constituat aliquid ad se. 20.54.
- Relatio sub ratione Relationis respicit personas constituit: 56. & seqq.
- Constituunt Personam ut transcendentalis & Pradicam. simul seclusis imperfectionibus. 20.61.
- Relatio identitatis cur realis non sit. 20.72.
- Relatiuum potest producere suum correlatiuum, quia ad hoc sufficit prioritas originis. 20.75.
- Ad Relationem non est per se modus, quomodo verum? 27.78.
- Relatione diuina quomodo se habeant ad Essentiam & ad inuicem. 20.79.
- Relationes diuina quomodo compleant Naturam, & compleantur à Natura. 21.15.
- Sub quâ ratione habeant rationem perfectionis simpliciter simplicis. 21.29.
- Et non habeant prioritatem & posterior. inter se. 22.25.
- Relatio in diuinis sola est formalis ratio producendi, & sub quâ ratione considerata. 23.21.
- Relatio cur non sit productiua ad extra, cum tamen sit productiua ad intra. 23.39.
- Relationes sunt quid superius ad proprietates personales. 24.14.
- Relatio Verbi est eadem cum Relatione Filiationis solâ ratione inadequata diuersa: Relatio Filiationis magis exprimit identitatem natura & ordinem ad genitorem. 26.28.
- Relatio diuina ut sic non est representatiua alicuius obiecti. 71. Eadem relatione refertur Filius in diuinis ad Patrem, & Imago ad Prototypon, licet non eodem modo. 26.214.
- Relatio Filiationis, Verbi, & Imaginis quomodo inter se differant. 26.224.
- Relatio Paternitatis & Filiationis quomodo compleat aspirationem actiuam. 27.132.
- Relatiua sunt simul natura & cognitione, esto unum sit prius origine altero. 20.75.
- Reprobatio &c.
- Reprobatio principaliter importat actum voluntatis, connotato tantum actu intellectus culpam præuidentis. 15.9.
- In statu Natura & integra & lapsa voluit Deus omnes homines saluos fieri. 16.11.
- Reprobatio alia est executiua, alia intentionalis. 16.40.
- Nemo fuit à gloria efficaciter exclusus ante demerita præuisa. 16.45.
- Exclusio à gratia efficaci saltem in angelis nullam supponit causam. 16.47.
- Si Reprobatio incipit à negatione congrua vocationis, eius saltem in Angelis nulla datur causa. Si Ab exclusione à gloria datur Reprobationis causa. Causa reprobationis paruulorum est originale: In adultis sunt demerita finalia. 16.48.
- Reprobatio non incipit, à negatione congrua vocationis ut prædestinatio. 16.49.
- Esau reprobatus est antequam quidquam mali faceret in temporali executione. 50. Conditiones requisita ad effectum reprobati. Peccata reprobatorum nequeunt esse, effectus reprobationis. 16.54.
- Sola executio æterna pœna est effectus reprobationis. 16.61. Nullum bonum naturale vel supernaturale est effectus reprobationis. 16.62.
- Permissio peccati originalis, cum quo paruuli decedunt, non est effectus reprobationis. 64.
- Si reprobatio incipit à negatione gratia non est in hominis potestate reprobari; si ab exclusione à gloria est in hominis potestate. 16.65.
- Res multiplicatur, non ad multiplicationem termini extrinseci, sed subiecti intrinseci. 18.33.
- Respectus intrinseci, aut ordo realis Dei ad creaturas nullus datur. 3.909. & 26.139.
- Necessarius est respectus ad creaturas ad distinguenda attributa, qua nullum in Deo supponunt fundamentum realis distinctionis. 3.106.
- Cognitio intuitiuè respectu non necessario cognoscitur intuitiuè terminus ad quem est. 9.394.
- Retractatio ingenua ex luminibus fidei. 23.85.
- Reuelatio, circa hoc vel illud obiectum in particulari, cum applicetur nobis per Testimonium obscurum Ecclesia, non potest nobis hoc vel illud esse euident, licet euident sit lumine naturali, verum esse id quod Deus reuelauit. 1.11.
- Reuelatio explicita de veritate obiecti est simul implicita de falsitate contradictorum, atque adeo non est euident nobis, sed tantum certum certitudine fidei obiectiua. 1.12.
- Reue-

RERVM ET VERBORVM.

- Reuelatio alia scripta, alia tradita, alia animata.* 1. 59.
- Reuelatio alicuius propositionis censetur se extendere ad ea omnia, qua cum ea sunt naturaliter connexa.* 73.
- Reuelatio virtualis est ipsa virtualis continentia conclusionis in principio reuelata.* 1. 84.
- Reuelatio diuina per discursum applicata est ratio formalis, motiua, sub quo Theologia tendit in suum subiectum.* 1. 142.
- Vide Fides. Myſteria.*
- Sacramenta. Salus. Sanctus.**
- Sacramenta ut sic sunt effectus diuina prouidentia supernatur. ut actu applicata predestinato sunt effectus predestinationis.* 15. 134.
- Deus saluare quemlibet potest salua arbitrij libertate.* 12. 231.
- In statu Natura & integra & lapsa vult Deus omnes homines saluos fieri.* 16. 11.
- Voluntas diuina saluandi omnes non est impropria:* 16. 21.
- Est per modum actus prosecutionis, efficacis ex parte Dei, conditionati ex parte obiecti.* 26. 24.
- Non est tantum simplex complacentia de possibili salute hominum.* 16. 22.
- Voluntas saluandi omnes non est per modum decreti omnino absoluti inde pendentis a quacumque conditione.* 16. 23.
- Sanctus cur addatur ad nomen Spiritus.* 27. 4. & 8.
- Sapientia. Scientia.**
- Sapientia diuina non qua sapientia, sed qua diuina formaliter includit bonitatem.* 3. 37. & 17. 17.
- Sapientia sumpta pro virtute seu habitu intellectuali requirit euidenciam primarum altissimarumq; causarum.* 1. 29.
- In communi neque dicit distinctionem neque unitatem, cum bonitate, sed prescindit ab utroque: ut diuina est magis sibi quam bonitati vna, non per maiorem identitatem actualem, sed virtualem.* 3. 38.
- Ab omnipotentia non distinguitur sola extrinseca connotatione obiecti intelligibilis & producibilis, sed etiam intrinseca ratione presupposita in Deo.* 3. 94.
- Sapiens non dicitur Deus sola connotatione Sapientia, quam causat, alias etiam diceretur terra.* 3. 95.
- Sapientia ut diuina concipi debet saltem implicitè cum tota plenitudine essendi, quam dicit esse diuinam.* 3. 130.
- Explicitè dicit solam perfectionem sapientia; implicitè quidquid perfectionis dicunt attributa diuina.* 136.
- Precisa ratio Sapientia non est explicita ratio bonitatis:* 3. 152.
- Explicita ea ratio est perfectior attributis voluntatis, omnipotentia & immensitatis.* 153.
- Deus in ratione Sapientia non potest vniri cum creatura rationali.* 5. 29.
- Sapientia diuina, quia in ratione Sapientia est illimitata, a nulla specie creatura exprimi potest ut est in se: 9. 70. est in immensitate, & contra: vera est propof.* 29. 69.
- Scholastici a patribus quomodo differant quoad modum probandi principia fidei.* 1. 16.
- Scientia Dei unicum est in Deo attributum, quia sub vna ratione generali tendit ad omnia obiecta.* 3. 163.
- In cognosci pendet ab extrinseco.* 7. 2.
- In scientia nullum Pradicatum essentiale supponitur ante euidenciam, cum certitudo consequatur euidenciam.* 1. 19.
- Intellectus appellat assensum principiorum, Scientia conclusionum per principia, vnde in euidencia & certitudine non differunt, sed in modo assentiendi.* 1. 21.
- Scientia subalternata si non habet euidenciam in se, non potest illam accipere per continuationem ad subalternantem existentem in alio subiecto.* 1. 23.
- Scientia potest esse de rebus indiuiduis quando sunt immutabilia vel ratione sui ut Deus, vel quatenus subsistant scientia diuina.* 1. 8.
- Speculatiua Scientia intrinsecus finis veritas.* 1. 95.
- Scientia adequata diuisio est in speculatiuam & Practicam.* 1. 100.
- Scientia Dei iuxta varietatem obiectorum variam habet prioritatem & poster. 23. 62. triplex in Deo supponit notitiam triplicis decreti.* 22. 63.
- Scientia visionis in Deo est scientia libera: 26. 162. & c.*
- Hac non potest super scientiam simplicis intellig. addere aliquid intrinsecum, sed sola connotatione obiecti extrinseci.* 26. 168. & 177.
- Est infinita tum ratione obiecti primarij, tum fundamentaliter ratione simplicis intellig. non tamen formaliter respectu obiecti secundarij, nisi tantum extrinsece & connotatiue: origine precedit in Patre productionem Verbi, sed fundamentaliter tantum, non formaliter, licet illam a se habeat: 177. quomodo communicetur Verbo.* 26. 179.
- Scientia Dei diuisio. Simplicis intellig. necessaria: visionis libera: media seu conditionata partim necessaria, partim libera,* 12. 2. & c. 279.
- Deus seipsum cognoscit.* 17. 4.
- Et quidem necessariò.* 12. 5.
- Seipsum ut obiectum primarium reliqua ut secundaria:* 12. 7.
- Cognitio, qua cognoscit se, est perfectè comprehensua & natura, & sui ipsius. 8. Cognoscit creaturas secundum esse participatum.* 12. 10.
- In sua cognitione ut specie expressa earum cognoscit Deus creaturas.* 12. 16. & 47.
- Nullum esse aliud habent possibile extra Deum, ad quod diuina cognitio terminetur:* 12. 23.
- Ut res cognoscatur sufficit quod in Verbo contineatur intentionaliter.* 12. 38.
- Cognitio diuina non mutatur dum cognoscit creaturas, quas poterat non cognoscere.* 12. 49.
- Deus certo cognoscit in suis causis futurum contingens a casu.* 42. 43.
- Deus certo pranoscit omnia futura libera.* 12. 55.
- Si possibilis foret realis presentia futurorum in aternitate, necdum ea esset Deo prima ratio cognoscendi futura.* 12. 77.
- Futura libera non cognoscit Deus certo in suis causis proximis.* 12. 108.
- Scientia simplicis intelligentia, est solum remota causa rerum exemplariter dirigendo.* 12. 112.
- Deus non cognoscit futura libera in sua essentia proximè visa ut causa.* 12. 120.
- Libera in suis ideis independenter a quocumque alio: 121.*
- Idea est Deo ratio cognoscendi futura, posita determinatione ipsorum ad esse futuri.* 12. 122.
- Deus certo cognoscit in suo decreto futura, qua solum pendent ex voluntate Dei.* 12. 128.
- Non certo Deus cognoscit in suo decreto, ut in ratione proxima cognoscendi, effectus futuros dependenter a voluntate creata:* 12. 130.
- Deus cognoscit futura in se ipsis pro ea duratione, qua exitura sunt extra suas causas.* 12. 141.
- Scientia Dei, qua nouit futura, non est causa, sed pura intuitio futurorum.* 12. 148.
- Neque ex scientia approbationis sequitur vlla vis aut lapsio nostra libertatis.* 12. 150.
- Deus prius ratione cognoscit sua decreta ut ponenda, quam ut actu posita:* 12. 152.
- Deus cognoscit negationes, priuationes tam physicas, quam morales, & quidquid fingi potest.* 12. 261.
- Deo ratio immediate cognoscendi illas non est forma aliqua positiua.* 12. 265.
- Impli-

INDEX

- Implicat Deum cognoscere negationem & priuationem non cognita prius forma, cuius est.* 264.
- Hac forma est illa bonitas creata, quam negatio aut priuatio immediate remouet.* 12. 267.
- Non omnes negationes aut priuationes cognoscit Deus scientia uisionis; aliquas tantum cognoscit scientia simplici.* 269.
- Enia rationis ut fingenda cognoscit Deus scientia simplici, qua uerò fingentur, scientia uisionis.* 272.
- Obiectum scientia uisionis Dei potest esse necessarium.* 12. 273.
- Scientia Dei est causa rerum non effectiua, sed directiua.* 12. 276.
- Quid scientia simplex quid approbationis.* 282.
- Scientia Dei est causa negationum indirectè & consequenter.* 12. 284.
- Deum cognoscere futura conditionalia, de fide.* 12. 162.
- Cognoscit etiam omnia, qua à possibilibus sub quauis occasione futura essent.* 166.
- Scientia hac formaliter in Deo est: 17 2. certa & infallibilis etiam ex parte rei cognita.* 174.
- Deum cognoscere futura conditionata ante ullum decretum sua uoluntatis actu positum probatur ex scripturis: 200. Ex Patribus: 202. ad hominem: 204. Ex absurdit: 205. Ex falsis aduersariorum principijs: 209. ratione: 211.*
- Scientia conditionata cur dicatur media.* 12. 215.
- Qua ratione deseruiat Deo ad saluandam cum infallibilitate decreti sui libertatem hominis.* 216.
- Nullus effectus creatus prouidetur ante omne decretum Dei.* 217.
- Nulla prouidentur merita neque sub conditione futura, nisi dependenter ab electione gratuita.* 218.
- Scientia conditionata saluat rationem doni specialis in auxilio diuino:* 219.
- Illà consensus prouidetur futurum uiribus gratia: ideò uis non infertur creatura, si gratia negetur.* 221. 228.
- Impossibilis est creatura qua cum nullo auxilio gratia in quibuscumque circumstantijs oblatio prouideatur differantia; nec possibilis, qua cum nullo prouideatur consensus.* 12. 235.
- Futura conditionalia disparata, quoad materialem ueritatem extremorum certò cognoscuntur à Deo ante decretum actu existens, per ordinem ad decretum condit. obiectiuum.* 241.
- Scientia condit. Deus cognoscit sua decreta condit. quoniam de facto existent in Deo.* 12. 246.
- Scientia Dei inuariabilis est quoad intrinsecam perfectionem.* 286. 296.
- Nec certitudo obiecti potuit à Deo abesse, nisi ratione extrinseca terminationis.* 302.
- Scientia possibilium intrinsecam perfectionem superaddit scientia:* 319.
- Exprimit intra intellectum cognoscentis quodlibet obiectum materiale & secundarium.* 327.
- Scientia diuina repraesentat intra se infinita categorematicè, 338. Etsi infinitum extra Deum implicet existere totum actu.* 12. 353.
- Scientia Dei quomodo terminetur ad scitum.* 14. 45. & 110.
- Vide Cognition. Uisio.*
- Sensus non potest nisi singulare ac determinatum obiectum cognoscere.* 9. 152.
- Signum. Simplicitas &c.*
- Varia intellectus diuini signa.* 13. 20.
- Quid & quotuplex uoluntas signi in Deo.* 14. 124.
- Signum duplicem respectum importat. 26. 16. aliud durationis, aliud originis, aliud precisionis unius ab alio cum fundamento in re.* 26. 99.
- Signum ex August. non sunt sola uoces, sed etiam res, ad alias res significandas imposta.* 1. 130.
- Vide Instans. Mensura. Æuum.*
- Sylligismi expository leges.* 19. 95.
- Simplicitas in Deo non saluatur cum actuali distinctione relationum ab Essentiâ.* 19. 87.
- Simplex Deitatis Natura unum habet esse, uiuere, & posse.* 3. 27.
- Deus est omnino simplex.* 28.
- Simplicitas est species unitatis: Omne simplex est unum, non omne unum simplex.* 5. 1.
- Summa simplicitas est propria Dei?* 43.
- Est perfectio simpliciter simplex. 46. Est causa immutabilitatis.* 6. 1.
- Ex summa simplicitate demonstratur Deus esse immutabilis.* 6. 13.
- Summa simplicitas est fundamentum proximum aternitatis Dei.* 7. 24.
- In simplici non possunt plura uirtute distincta cognosci nisi per ordinem ad plura actu distincta.* 3. 105.
- Vide V. Compositio.*
- Similitudo est principium amoris, quem sensum habet:* 18. 175.
- Alia conuenientia, alia proportionis; prior ad generationem necessaria: Posterior insufficientis:* 177.
- Ad generationem requisita non est spectanda ex capacitate termini uel principij, sed ex propria essentia generationis.* 182.
- Simile ab imagine quomodo differat.* 29. 189.
- Simultas durationis quid, & an possit secum compati aliquam prioritatem.* 20. 71.
- Spatia Imaginaria, infinita extra hunc mundum Deus actu occupat ratione immensitatis:* 8. 35.
- Non est quid fictum quoad distantiam, & capedinem negatiuam.* 8. 44.
- Species. Speculatio. Speculum.*
- Propria species obiecti supernaturalis non potest esse principium cognitionis naturalis. Species propria gignit uisionem intuitiuam.* 1. 10.
- Species intellectuales pendent à phantasmatis in fieri, non tamen in facto esse.* 123.
- Species componitur ex duobus conceptibus, quorum unus perfecte prascindit ab alio, & quadam alia ad rationem speciei requisita.* 19. 216.
- Species qua de obiecto infinito potest esse finita, non species in qua.* 3. 7.
- Species de Deo à S. Damasc. improprie usurpatur.* 5. 42.
- Species intelligibilis est duplex, impressa & expressa.* 9. 21.
- In specie impressa non consistit uerbum mentis:* 38.
- Expressa est ratio non tantum qua, sed etiam in qua uidetur obiectum intentionaliter expressum.* 40.
- Speciebus variatis, non variato obiecto in se realiter, potest uisio variari: uisibiles si refringantur, obiectum apparet fractum.* 44.
- Propria necessaria est ad intuitiuam cognitionem.* 9. 66.
- Species impressa & habitus producunt, actione distincta actu uitale:* 9. 69.
- Expressa in qua diuina essentia repugnat, & cur:* 73. & seqq.
- Expressa finita non potest representare infinitum obiectum.* 75.
- Potest species accidentalis representare obiectum substantiale.* 77.
- Non potest dari species expressa exprimens attributum diuinum ut est in se.* 9. 70.
- Species impressa diuina essentia ut est in se etiam de possibili neganda est. 9. 89. eiusdem uera implicans.* 116.
- Species tam impressa quam expressa substituuntur loco obiecti.* 9. 94.
- Non est Instrumentum, sed causa principalis partialis cogni-*

RERVM ET VERBORVM.

cognitionis. 103. *Impressa non per omnia gerit vicem obiecti.* 105.
Nec determinat potentiam formaliter, sed effectiue. 109.
Nec necessario debet habere eminentius esse, quam res ipsa. 112. *Eius est esse determinatum potentia ad obiectum per expressionem obiecti intra potentiam cognoscens.* 9. 118.
Lumen gloria est species impressa creaturarum: 9. 217.
Deus creaturas in se ipso ut in specie expressa cognoscit. 393.
Species exprimens infinita indiuidua etiam debet esse infinita. 429.
Deus neque ut species impressa, neque ut expressa creaturarum est causa cur he potius creatura videantur à Beatis. 9. 493.
Essentia diuina est idea creaturarum ut est species expressa earum. 3. 18.
Res intentionaliter expressa in angelo non dicitur idea defectu potentia productiua. 13. 27.
Species creaturarum formaliter eminenter est Deus ipse. 18. 190. *Species lapidis non est lapis.* *ibid.*
Speculatio est etiam praxis, quatenus ipsa veritatis contemplatio regulatur à scientiâ practicâ secundum circumstantias. 1. 97.
Speculatio cognitio includit negationem cognitionis practica permissiue, non impossibilitate. 1. 106.
Speculum respectu visionis creaturarum quomodo Deus? 9. 378. &c.
Discrimen inter speculum creatum & Deum speculum voluntarium creaturarum. 379.
Deus ut speculum voluntarium Creaturarum non est ratio proxima cur he potius creatura à Beatis videantur. 9. 454.

Spiritus S. Spiratio, Spirare.

Spiritus S. procedit ex amore creaturarum, non ex creaturis. 14. 43.
Cur non vocetur gaudium æquè ac amor. 14. 163. *cur non sit alterius persona productiua.* 18. 22.
Spiratio actiua non dicitur proximè & formaliter paternitatem & Filiationem, sed relationem spiratoris communem Patri & Filio. 32. *Spirare, qui est actus Notionalis, includit formaliter non tantum concomitanter Velle essentialè.* 60. 61.
Addit aliquid supra Velle essentialè, non tamen pertinens ad Velle formaliter. 62. 63.
Spiritus S. quomodo procedat ut amor, etiam si ratio productiua sit Relatio, non volitio. 89.
Spiratio immediatè afficit Volitionem ut proximam rationem communicandi. 90. *Spiratio Virtus quomodo de Filio predicetur.* 18. 155.
Spiritus S. vi sua processionis non accipit similitudinem Intentionalem. 172.
Ipsis totum principium productiuum communicatur terminatiue, non subiectiue. 18. 179.
Spiritus S. vi sua originis procedit similis in Natura cum principio producente, nec tamen est genitus. 18. 184.
Vi sua originis procedit ut Deus formaliter & non tantum identicè. 185. *vi sua formalis originis subiectiue procedit inadquatè Deus; subiectiue & terminatiue simul procedit adquatè Deus:* 179. *Eius processio non esset generatio, etiam si per impossibile in diuinis non esset Verbum.* 18. 186.
Spirationis passiuæ an definitio generationis conueniat? 18. 187.
Spiratio actiua non potest realiter distingui à paternitate & Filiatione, ne admittatur Quaternitas rerum in Deo, neque formaliter ex naturâ rei contra Scotum: 19. 33.
Solâ ratione ratiocinatâ distinguitur à Paternitate & Filiatione. 42.

Non est vna in Patre & Filio unitate Rationis, sed rei. 43.
Communicatur Filio à Patre cum Naturâ. 44.
Est non in ratione rei, tamen in ratione Relationis realiter distinguitur à Paternitate & Filiatione. 48.
Cur nequeat in abstracto predicari de Paternitate & Filiatione. 48.
Eius munus quadruplex iuxta varias sententias. 60. *non potest personas constituere, aut constitutas tantum referre.* 19. 67. & seq. 19. 74.
Spiratio actiua constituit principium proximè spiratiuum. 19. 74.
Immediatè recipitur in Patre & Filio iam constitutis in ratione Persona. 76.
Concipienda est prius in Patre, quam in Filio; in Patre posterius quam potentia generatiua; prius quam actus generandi: in Filio prius ratione quam referatur ad Patrem. 77.
Non est accidens metaphysicum. 78.
Est minoris efficacia in constituendo suppositum, non autem minoris perfectionis: 80. *quanam existentia existat.* 19. 187.
Cur non distinguatur à Patre & Filio. 20. 40.
Spirans non ita respicit spiratum, ut generans genitum. 20. 77.
Spiritus S. ex quorum obiectorum amore procedat in sent. Scoti. 22. 12.
Spirari voluntate quomodo verum. 23. 25.
Spirator non est origine prior spiratione actiua. 22. 26.
Spiratio spirat an concedenda. 23. 43.
Spiritus S. Notio cur non sit improductiuitas. 24. 11. *est spiratio passiuæ.* 13.
Spiratoris Notio est spiratio actiua. 24. 13.
Spiritus S. non est principium Notionale, sed duntaxat essentialè respectu productionis ad extra. Est principium de utroque principio quem sensum habeat. 25. 15.
Spiritus S. quomodo dicatur Verbum Filij. 26. 21.
Cur non sit Verbum. 22. *Non propriè loquitur Patri, aut Filio:* 36.
Est amor essentia, totius Trinitatis, creaturarum. 30. *non ita propriè dici potest donum Creaturarum, sicut Filius Verbum creaturarum:* 52.
Si actu non existeret, non posset exprimi, ut possibili à Verbo etiam si creatura actu non existentes possint exprimi ut possibile ab eodem Verbo. 28. 64. & seq.
Spiritus S. sub quâ ratione sit prior processione verbi. 96. *Procedit ex perfectissimo amore sui & Personarum.* 107.
Spirandi actum non habet Filius à Patre formaliter, sed tantum radicaliter. 26. 179.
Spiritus S. cur non habeat rationem Imaginis. 26. 194. *non est Imago spiratoris & cur.* 198. & 205.
Quo in sensu dicatur Imago Filij à Patribus. 26. 203.
Spiritus nomen dici potest à spiritualitate vel à spiratione. 27. 3.
A passiuâ spiratione dictus est nomen Personale & solius tertia persona proprium: à spiratione actiuâ dictus potest esse communis toti Trinitati, vel Patri & Filio pro diuersitate spirationis actiuæ: Spiratio actiua alia ad intra, alia ad extra. Spiritus: 237. 4.
A spiratione actiua dictus non eandem Notionem habet in diuinis ac in humanis, sicut habent nomen Patris & Filij, genitoris & geniti. Spiritus in creatis quid. 5. *prout dicit emissionem vitalis habitus & processionem Spiritus S. quam similitudinem analogam habeat.* 27. 6.
Spiritus S. à spiritualitate dictus non est proprium, sed tantum appropriatum tertiae Personæ. Cur per appropriationem dicitur de tertia Persona incomplexè. 27. 7. *quando coniungitur cum genituo Dei, Domini, Pa-* tris,

tris, Filij, Christi, sumitur notionaliter, quando cum Deo in casu recto essentialiter. 8.
 Non tantum à Patre sed etiam à Filio procedit: à Filio procedere, cur abstinuerint dicere aliqui Patres: 19.
 Non mittitur ad extra ut sit & subsistat, sed tantum ut appareat & operetur. 24.
 Principia seu propositiones, quibus Græci Patres Spiritus S. processionem explicant. 27. 26.
 Hac processio habetur in scriptura quoad sensum & rem significatam, licet non quoad verbum procedendi. 33.
 potius per Filium, quam ex Filio dicitur procedere à Græcis patribus, cur hoc? 39. quod sit à Patre & Filio unde proueniat. 27. 42.
 An si Spiritus S. à Filio non procederet ab eo distingueretur; qualis hypotesis? 27. 44.
 Non distingueretur à Filio si ab illo non procederet: 59.
 Si mediatè saltem produceretur à Patre, adhuc distingueretur à Patre, si tamen immediate non produceretur à Filio nullo modo posset ab illo distingui: 67.
 si non procederet à Filio non essent dua productiones hypostatice: sed una terminata ad unam eandemque indiuisibilem personam, que simul esset genita & spirata: 70.
 Non producitur à Filio ut Filius est, ut à Principio quo; producitur ab illo ut principio quod. Spiratiua virtus non intelligitur completa nisi ut subsistens: 27. 71.
 Ex se nullam habet subsistentiam propriam, sed subsistit subsistentiæ Patris & Filij formaliter. 27. 71.
 Spiratiui principij unitas saluatur ex Vnitatè principij quo. 71.
 Spiritus S. alio modo compararetur ad Filium, si per impossibile ab illo non procederet, ac comparatur nunc: 71.
 non maneret distinctus à Filio si à solo Patre procederet, manerent tamen distincte creatura à Deo, si à solo Patre procederent, & non à totà Trinitate: 74.
 Distingui posset à Filio etiam si actu non procederet ab illo per aptitudinalem processionem ab illo. 75.
 Equè procedit à Patre ac à Filio, nec prius aut perfectius, nec principalius aut magis propriè, immediatiusq; ab uno quam ab alio producitur. 81.
 Spiratiua virtus non est inæqualis in Patre & Filio, aut inæqualis ratione applicationis. 27. 84.
 Spiritus S. est à Patre etiam mediatè, à Filio tantum immediate, vera processio. 90.
 Procedit à Filio per Patrem seu mediante Patre, non ita bene dicitur. 92. Spiritus S. Ingeniti, genitique medium. 27. 97.
 Procedit à Patre mediatè, non meditatione voluntatis, sed mediatione suppositi specificatiuè sumpti. 181.
 Spiratiua virtus cur non procedat in actum ante generationem Filij. 102.
 Spiritus S. non solum procedit equaliter, sed etiam eodem modo à Patre & Filio. 107.
 Spiratiua Virtus sola est formale principium adequatum quo Spiritus S. 27. 108.
 Spiritus S. non ex eo præcisè procedit eodem modo à Patre & Filio, quia ab illis procedit equaliter. Vi sua personalis proprietatis per se postulat duo supposita diuersa & quomodo. 27. 109.
 Spirator cum sit nomen substantiuum principaliter & in recto importat vim spirandi. 27. 115.
 Spiratiua virtus spirat, non ita visitata, bona tamen locutio: non importat aliquam personam determinatam, sed utramque simul, sub Analogò conceptu persone. 116.
 Spirantes duo dici possunt adiectiuè non substantiuè: Spiritus S. procedit à Patre & Filio authoribus, quomodo verum. 27. 117.
 Spiritus S. ex vi proprietatis personalis quam de facto habet, per se postulat procedere à Patre & Filio ut di-

stinctis suppositis, si non procederet à Patre & Filio ut distinctis suppositis mutaretur ut minimum quiddam actiua perfectio Spiritus S. 27. 128.
 Vi sua formalis proprietatis Personalis per se respicit Patrem & Filium ut sunt distincta supposita, non ut correlatiua formaliter, sed radicaliter seu virtualiter. 27. 131.
 1. Spiratio actiua non est potens spirare nisi supponatur ut perfectè existens in Patre & Filio; unde completur à Patre & Filio. 27. 132.
 Spiritus S. duplicem eiusdem Relationis formalitatem fundat ad Patrem & Filium. 27. 137.
 Spiratiua virtus quid accipiat à Patre & Filio. 140.
 Spiritui S. soli vi sua processionis formalis conuenit vera & propria ratio doni. 27. 151.
 Vi sua originis procedit ut amor non solum ut necessario communicatus ad intra, sed etiam ut liberè & gratiuè communicabilis ad extra. Est donum formaliter per aptitudinalem communicationem ad extra. 152.
 Per quid constituatur in ratione doni formaliter: duplicem respectum rationis importat ad creaturas. 154.
 Non solum procedit ut donum donatoris, sed etiam ut donator donorum. 255.
 Quomodo sit primum donum. 157.
 Unde habeat rationem propriam doni an ex amore essentiali, an notionali? 129.
 Ab amore Essentiali habet ut sit liberaliter donabilis effectiuè, à Notionali ut sit substantialiter donabilis formaliter. 27. 161.
 Suà processione est donum, quà ratione verè dici possit. 163.
 an dici possit noster Spiritus, nostrum donum? 164. respectu quorum sit donum. 27. 168.
 Inter Spiritum & oculum est proportio in ratione Entis, non in ratione potentia & obiecti. 9. 7.
 Spirituale Ens à potentia corporea attingi non potest. 9. 130.
 Subalternatio scientiarum in quo consistat. Subalternata scientia debet addere aliquam differentiam accidentalem supra obiectum scientie subalternantis. 1. 113.
 Substantia, Substantiuum. Subiectum.
 Ratio substantia in Deo non est attributum. 3. 10.
 Substantia non constituitur ex ratione entis & perfectiatis ut ex partibus, sed ut ex ratione implicita & explicita. 3. 143.
 Deus non est substantia sed supersubstantia ex S. Dionysio & Damasc. 5. 40.
 Substantia qua de Deo predicatur, analogicè tantum conuenit cum Pradicamentali. 5. 41.
 Substantialis mutatio alia totalis, alia partialis. 9. 4.
 Substantia complementum in Deo, unum à relat, alterum à naturà formaliter. 21. 28.
 Substantia incorruptibilis creata est partim in actu, partim in potentia ad durandum. 7. 78.
 Substantiam supernaturalem dari quid? 7. 78.
 Si esset possibilis, de facto à Deo creata esset. 150.
 Non est possibilis substantia creata, cui connaturalis sit visio Dei. 145.
 Triplex eiusdem implicantiæ. 9. 150.
 Substantia non multiplicatur nisi ad multiplicationem formæ per ea principaliter & in recto importat: 27. 117.
 Nec multiplicatur ad multiplicationem formæ, quando importatur forma per modum potentia, & virtutis suppositorum, bene quando per modum natura. 118.
 Nulli substantie create connaturalis esse potest intellectus supernaturalis lumen gloria, unio cum diuinà essentia. 159.
 Substantia supernaturalis implicat. 9. 60.
 Substantialis modus operandi Dei substantialiter communicari

RERVM ET VERBORVM.

cari creatura non potest, potest accidentaliter. 9. 161.
 & 239.
Nulli substantia creata connaturalis esse potest gratia, alijq; habitus supernat. 9. 163.
Neque impeccabilitas. 166.
Neque unio hypostatica. 167.
Neque aternitas. 168. *Neque intuitiua cognitio mysteriorum supernat.* 169.
Neque vis creatiua. 9. 170.
Nulli substantia ut instrumento connaturali debita est visio Dei, aut alia forma supernat. 9. 184.
Substantiales effectus dependent ab accidente secundum rationem genericam entis. 9. 255.
Subiectum scientia quomodo differat ab obiecto scientia, & quas conditiones habere debeat. 1. 129.
Subiecti varia diuisiones. 1. 135.
Subiectum adequatum quid, & eius conditio. 1. 136. & 137.
Supernaturalis obiecti actus semper est supernaturalis non autem potentia. 9. 154.
Supernat. intellectus nulli substantia creata potest esse connaturalis. 159.
Supernat. substantia creata dari non potest. 9. 160.
Supernat. dona à nullà substantia creata naturaliter cognosci intuitiue possunt. 169. *Supernat. accidentia dicuntur proprietates natura diuina ratione modi operandi, non qua accidentia.* 9. 175.
Supernat. accidentia qua accidentia sunt, respiciunt substantiam creatam naturaliter. 179.
Nulla supernat. forma debita est substantia creata ut instrumento connaturali. 184. *Supernat. effectus potest accipere esse, saltem in ratione generica ab agente naturali.* 9. 253.
Suppositio de praterito tollit potestatem & antecedentem & consequentem: Suppositio de futuro tollit solam potestatem consequentem. 12. 151.
Suppositio effectus futuri in quo fundetur. 12. 225.
 Suppositum, Subsistentia, Subsistere.
Discrimen inter subsistentias creatas & increatas. 21. 15.
Subsistentia absoluta distincta à substantijs relatiuis personarum in Deo nulla datur. 21. 18.
Semisuppositum Caietani reijcitur. 21. 19.
Subsistentia absoluta si daretur, derogaret maiori perfectioni diuine: que à multis adstruitur, spectat ad eandem lineam & formalitatem essentialis existentia natura diuina. 23. 21.
Subsistentia essentialiter postulat incommunicabilitatem. 23. *Subsistere apud S. Augustinum quomodo usurpatur.* 21. 26.
Subsistentia quomodo sit de essentia Dei ut Deus est, relatiua non tantum reddunt subsistentes actus Notionales, sed etiam Naturam. 33.
Absoluta importat imperfectionem repugnantem diuinis personis. 18. 90.
Plura supposita in eadem Naturā non multiplicant esse à se. 4. 7.
Suppositum Increatum potest facere unum compositum cum naturā creatā. 5. 28.
Creatum est modus, ac proinde ineptam ad terminandam naturā diuinam. Suppositari est recipere perfectionem, sicut suppositare est dare perfectionem. 5. 28.
Tanquam, quando reddit causam veritatis, non importat impropriatatem, sed potius rigorem sermonis. 27. 114.
Temeritas quid sit. 29. n. 7.
 Tempus, Terminus.
Tempus importat quietatem & stabilitatem non interruptionis. 7. 2.
Temporis duratio successiue variatur per diuersas conti-

nui partes. 5. *Praterito & futuro caret aternitas.* 6. 7.
Tempori infinito apta est respondere aternitas. 7. 7.
Temporis negatio spectat ad aternitatem. 7. 23.
Tempori accidentalis est ratio mensura. Tempus & aternitas non opponuntur immediatè. 7. 29.
Temporis paribus tota auiterna res, posito quòd existat, necessariò coexistit. 62.
Temporis extrinseci etiam infiniti connotatio non facit rem intrinsecè perfectiorem. 72.
Tempori ut res adequetur, non est necesse ut ipsa sit infinita. Ad Tempus duratio se habet successiue, locabilitas ad spatium, permanenter. 73. *Tempore continuo mensurantur res successiua.* 81.
Instante temporis discreti mensuratur operatio intrinseca libera Angeli. 7. 82.
Tempore continuo mensuratur extrinseca operatio angeli. 85.
Tempus continuum est mensura materia in ordine ad mutationes. 86.
Tempus discretum unius angeli non est mensura temporis discreti alterius. 7. 89.
Tempus nostrum est mensura extrinseca aui angeli, operationumq; omnium Angeli. 7. 92.
In passum tempore distans cur agens agere non possit. 8. 26.
Terminus procedens in diuinis non identificatur producenti adequatè & in ratione producentis formaliter, sed inadquatè & in natione communicantis. 18. 10.
Terminus quicumque productus non potest habere maiorem necessitatem essendi quam habeat eius principium. 26. 115.
Terminus quicumque non potest per se procedere eo, quòd illi accidit, & sine quo aequè perfectè processit. 26. 169.
Terminus quicumque non tantum debet distinguì à principio Quo, sed etiam à principio Quod. 27. 71.
Terminus per se procedere ab aliquo quid sit. 128.
Terminus productus per se refertur ad id, sine quo simpliciter non potest suum esse habere. 132.
Terminus à quo non est proprie in diuinis processionibus. 29. 62.
Terminus, Quo, rationem formalem, per quam res est, importat. 3. 27.
Termini, eo, & quo, per omnes important rationem formalem. 3. 56.
Terminata adequatè natura nequit ulterius terminari. 5. 28.
Termino etiam potentiali caret aternitas. Terminum potentialem quia haberet creatura ab aeterno condita, non participaret perfectè rationem aternitatis. 7. 5.
Termini tam actualis, quam possibilis negatio, ut sic, non adequat rationem aternitatis. Negatio omnis termini infert causaliter, non formaliter aternitatem. 7. 16.
Interminabile & immensurabile non sunt idem. 7. 28.
Terminus non necessariò intuitiue cognoscitur cognitiue respectu, qui est ad illum. 9. 394.
 Theologia, Theolog. Discursus.
Theologi sincera mens & intentio. 13. 39. & 18. 189. & 23. 81.
Theologia alia Viatoris, alia comprehensoris. Viatoris à fide quomodo distinguatur. 1. 1.
Theologicus discursus alius infert conclusionem opinabilem; alius necessariam. 1. 7.
Theologia nostra, non procedit ad conclusiones probandas per euidentem notitiam naturalem suorum principiorum. 1. 9.
Nec ex principijs ad conclusiones per euidentem notitiam supernat. principiorum. 1. 14.
Theologus de rebus fidei rationem reddit, non per euidentiam supernat. principiorum, sed ostendendo eas non repugnare, tum probabilibus rationibus suadendo, tum

INDEX

- argumenta in oppositum probabiliter soluendo.* 1. 15.
Theologia Scholast. à Theol. Patrum differt. 1. 16.
Non est proprie scientia, ob defectum evidentiae. 1. 19.
Theologia Beatorum non potest nostra dare intrinsecam evidentiam, atque adeo propter hanc continuationem evidentia alterius scientia non erit ipsa vere scientia. 1. 23.
Theologia nostra non tam attendit ad bonitatem consequentiae, quam consequentis: praecipue attendit ad veritatem eorum quae in articulis virtute continentur: si tamen non habes evidentiam consequentis, non erit scientia. Theologia Viatoris finis est indagare veritatem propositionis absolutae, propter quod etiam vitur argum. hypothe. 1. 24.
Non solum caret evidentia rei, sed etiam attestationis. 27. potest aliquo modo dici scientia, tam analogiam proportionis, quam attributionis. 28.
Non est habitus tantum declarativus & defensivus veritatum reuelatarum, cum sit etiam deducivus conclusionum ex articulis reuelatis. 34.
Theologus ad defendendos articulos fidei contra infideles vitur saepe ministerio aliarum scientiarum. 1. 35.
Theologia non est habitus fidei infusa, quatenus extenditur ad novas conclusiones ex reuelatis deductas. 1. 37. nec est habitus fidei acquisita: 42.
Est habitus medius inter fidem & scientiam: convenit cum Sapientia quatenus tractat de rebus altissimis & per causas primas, & dignissimas. 1. 43.
Ad Theolog. discursum non sufficit ut procedat ex principiis reuelatis, nisi etiam procedat ex ijs cognitis proportionata cognitione assensui Theolog. qualis non est notitia naturalis evidens. 1. 50.
Discursus Theologicus est, si procedat ex alterutro tantum principio evidenter noto, (non ex utroque: formari potest ex duobus principiis, quorum alterum est evidenter notum, alterum evidentia in attestante. 1. 51.
Theologia non solum procedit ad suas conclusiones probandas ex immediato, sed etiam ex mediato testimonio diuino, quatenus illud per humanam auctoritatem proponitur credendum. 1. 55.
Theologus unde eruat argumenta ad Theologicas veritates confirmandas. 5. 55.
Theologia non est unus specie habitus. 1. 59.
Inclinans intellectum ad conclusiones deductas ex principiis reuelatis creditis fide diuina, est habitus quo ad substantiam supernaturalis: 68.
Inclinans ad conclusiones deductas ex principiis reuelatis creditis tantum fide humana, est habitus tantum naturalis. 78.
Est una scientia, propter unitatem rationis proxime, qua movetur intellectus ad assentiendum conclusioni cuilibet Theologica, quae est ipsa reuelatio Dei virtualis, 84.
Non est una simplex qualitas, sed plures habitus distincti numero. 1. 87.
Theologia qua talis non vitur principiis pure naturalibus ad suas conclusiones tuendas, sed quatenus coniunctas habet in eodem subiecto alias scientias, quarum ministerio vitur. 1. 91.
Primario de Deo agit, secundario de creaturis per ordinem ad Deum: 93. Est partim practica, partim speculativa. 104.
In ea de facto datur aliquis habitus, qui simul sit formaliter practicus & speculativus. 1. 107.
Theologia nostra constat ex multis habitibus speculativis, & multis practicis. 1. 108.
Aequè speculativa ac practica appellanda est? 109. non subalternatur Theologia Dei & Beatorum. 113. nulli scientia naturali subalternatur, cum non vitur principiis ut naturalibus formaliter. 116.
- Theologia non subalternatur naturales scientia propria.* 1. 117.
Theologia nostra non subalternatur ullis habitibus infusis sine moralibus existentibus in voluntate, sine intellectualibus. 1. 122.
Non remanet in patria in ratione habitus formaliter: 122. Materialiter & quoad conclusiones ipsas ex principiis fidei deductas manet in patria. 123.
Etiam in ratione habitus formaliter perseverat in animabus purgantibus, cum in illis perseveret etiam habitus fidei. 124.
Theolog. habitus in essentia supernat. manet etiam in damnatis. 1. 125.
Theolog. habitus in patria perseverantis munus est exprimere obiective conclusiones Theolog. in via deductas. 127.
Theologia subiectum adequatum commune communitate predicationis est ens diuinum cognoscibile per reuelationem virtuales: 1. 136.
Primarium est Deus sub ratione Deitatis; secundarium creatura quatenus attributionem dicunt ad Deum. 139.
Theologia pro ratione formali motiva habet diuinam reuelationem per discursum applicatam: 1. 142.
Habet limitatius obiectum, quam Theologia naturalis. 145.
Theologia subiectum primarium non est actus meritorius aut Deus sub ratione Salvatoris. 1. 150.
Totum. Trinitas. Transitus.
Totum importat partes, quarum una non includat alteram. 5. 151.
Totalis mutatio substantialis dicitur vel transsubstantiatio, vel creatio, vel annihilatio. 6. 4.
Totalitas in definitione aternitatis dicit ordinem ad partes, non quas habet, sed quibus priuat. 7. 3.
Totalitas, (in hac propos. Pater est fons totius Deitatis) supra quid cadat. 25. 16.
Trinitas diuinarum personarum Theologico discursu ostenditur. 18. 17.
Tres existentia & durationes relativa in Deo concedi possunt, non tres aternitates. 19. 182.
Tria entia, cum addito, relativa, tres entitates, tres realitates, nec non tria aliqua relativa possunt. 19. 184.
Tria infinita & perfecta relativa concedi possunt in Deo. 207. Comparatiua nomina vitanda. 27. 86.
Tota Trinitas non mittit personas diuinas. 28. 43.
Trinitas est nomen competens soli Deo. 29. 39.
Trinitas est Trina, falsa propositio. 29. 40.
Trinitatis mysterium inscrutabile declaratur. 23. 56.
Persona diuina non dicuntur transire ex non esse sui ad esse, sed emanare ex substantia producentis. 6. 18.
Transitus vi sua primaria notionis importat antecedentem indifferentiam ad esse, & non esse eius termini, qui transit. 6. 22.
In vacuo motum communis sententia admittit. 8. 39.
Vacuum est aptum terminare Vbi Angeli & immensitatem Dei. 8. 44.
Vbi potest habere Angelus extra hunc mundum. 8. 33.
Vbi concipi non potest sine respectu ad spatium vel reale, vel imaginarium. 8. 35.
Vbi Angelicum est aptum terminari vacuo. 8. 44.
Verbum diuinum, &c.
Verbum increatum continet in seipso intelligibiliter omnes creaturas: 12. 26.
Non potest dici creatura subiectiue & naturaliter; est tantum obiectiue & intelligibiliter: 36. Non potest simpliciter sine addito dici creatura. 12. 37.
Cur non possit multiplicari numero aut specie. 18. 21.
Non ideo est filius quia procedit ab uno. 105.
Nec quia procedit per modum naturae. 105.
Nec quia procedit per intellectum praecise. 114.
Verbum

RERVM ET VERBORVM.

Verbum intellectuale per se tantum importat similitudinem intentionalem & in representando cum obiecto intelligibili: 115.
 Non ideo est filius quia vi sua processionis communicatur illi sola intellectio, quasi hac sit formale constitutum natura diuina. 18.120.
 Nec quia immediatius communicatur natura: 126.
 Nec quia procedit ut imago ad representandum expressa: 130. Nec quia accipit naturam fecundam cum virtute illam communicandi alteri. 142.
 Verbum etiamsi non esset productiuum Spiritus S. si tamen procederet per intellectum vii nunc procedit, adhuc esset filius: 143.
 Tantum est filius quia procedit adaequatè simile principio producenti tam quoad rationem genericam, quam quoad rationem specificam: 138. & seqq.
 Vi sua formalis originis subiectiue procedit inadaequatè Deus; subiectiue & terminatiue simul, adaequatè procedit Deus. 18.187.
 Non esset filius, si naturam Patris diceret terminatiue tantum. 191.
 Verbum diuinum ex quorum notitia procedat in sententia Scoti. 22. 12.
 Quomodo procedat ex cognitione omnium personarum. 27.83.
 Esset imago essentia, si essentia esset principium Quod productiuum. 23.19.
 Verbi varia acceptiones. 26.13.
 Verbi vocalis & mentalis conuenientia & discrepantia varia. 14.
 Verbum est signum ad aliquid manifestandum à dicente expressum: tribus respectibus essentialiter constitutum: 16.
 Non nisi personaliter de Deo proprie dicitur, idq. tantum de Filio. 26.17.
 Verbum ut sic non postulat realiter procedere per modum actus intelligendi à principio intelligente, sed tantum realiter procedere per modum termini locutionis. 24.
 dupliciter potest esse manifestatiuum loquentis, & secretorum ipsius. 26.25.
 Verbum diuinum quomodo sit manifestatiuum loquentis Patris: in aliquo magis assimilatur verbo vocali, quam mentali creato. 26.25.
 Verbi increati ratio non potest saluari per aptitudinem manifestationis ad extra: licet possit saluari ratio doni increati: 27.
 Formaliter & in recto importat Relationem realem ad dicentem. 26.29.
 Expressionem obiecti, quidem principaliter; minus principaliter respectum ad dicentem. 30.
 Principaliter importat expressionem obiecti increati, creati secundario: 31.
 Importat proprietatem personalem, sed non aequè primò ac proprietatem absolutam. 26.31.
 Per Verbum quomodo omnia facta sint: est tantum expressiuum totius Trinitatis; creaturarum est etiam operatiuum. 26.53.
 Verbo creato ab alio producto cur nequeat aliquis intelligere, & Verbo diuino ab alio producto possint omnes persona intelligere. 26.60.
 Verbum in Deo non ponitur propter necessitatem intelligendi, licet hoc verum sit de verbo creato. Sed propter alium duplicem finem. 26.62.
 Verbum increatum saluari non potest sine perfectione respectiua, licet in solâ qualitate exprimente & representante obiectum saluari possit verbum creatum: sub quâ ratione sit expressiuum. 26.64.
 Duplicem respectum dicit & ad Patrem dicentem, & ad obiecta dicta, quorum tamen prior tantum est realis. 65. non dicit respectum ad creaturas seipso dictas, ratione solius notitiæ essentialis, aut solius proprietatis

personalis, sed ratione vtriusque perfectionis. 70
 Verbum vi nominis explicite importat aliquid tam ratione natura communis, quam proprietatis personalis, quod formaliter non importat filius. 26.77.
 Vi sua processionis formalis non procedere ex cognitione possibilium, & tamen vi suæ proprietatis personalis dicere respectum ad creaturas non consequenter à multis docetur: 78.
 Per se procedit ex cognitione essentia & personarum, cum procedat ex cognitione comprehensiuâ totius Deitatis: 87. non procedit ut imago Patris ratione cognitionis solius essentia: 92.
 Non procederet à Patre eâ perfectione, qua de facto procedit, si per impossibile Spiritus S. non produceretur. 93. Verbum non posset exprimere Spiritum S. ut possibilem si actu non existeret, licet possit exprimere creaturas ut posibles, etiamsi actu non existant. 26.94.
 Verbum careret aliqua perfectione intrinseca si non existeret Spiritus S. non careret, etiamsi nulla creatura existeret. 95.
 Sub quâ ratione præsupponat Spiritum Sanctum. 96.
 Non procedit ex notitiâ abstractiua, sed intuitiua personarum: 97. non procedit à seipso & Spiritu S. cognititibus ut existentibus in seipsis per se originatiue, sed per se tantum terminatiue. 100.
 Non procedit per se ex notitiâ, cuius obiectum per se est productiuum Verbi, cum tale nullum sit, sed ex notitiâ cuius obiectum per se requiritur ut terminus ad notitiâ, qua vi originis communicatur Verbo. 108.
 Vi sua originis per se procedit ex notitiâ possibilium. 127. est exemplar & practicum principium productiuum creaturarum: est declaratiuum & manifestatiuum possibilem: 128. adaequari debet notitiâ Patris: 130.
 Per se procedit ex cognitione comprehensiuâ Deitatis. 132.
 Non procedit ex possibilibus ut cognitibus per se originatiue, sed per se tantum terminatiue. 26.133
 Verbum est à vel ex seipso, Spiritu S. vel creaturis; falsæ locutiones; prout & hæc, Verbum est De seipso, De Spiritu S. aut de creaturis; ista vera, Verbum est à vel Ex Patre, De substantiâ, aut sapientiâ & virtute Patris. Verbum est sui ipsius, Spiritus S. & creaturarum Verbum: 26.134.
 Cur producat dependenter à possibilibus terminatiue. 139. Non procederet cum omnibus perfectionibus, quibus, de facto procedit, sublata vel una creatura possibile: 140.
 Verbum procederet ex cognitione impossibilem, si nulla creatura foret possibile. 26.141.
 Verbum non tantum procedit ex illo obiecto ex cuius notitiâ intellectus Patris beatus essentialiter, sed etiam ex cuius obiecti notitiâ beatus saltem completiue. 146.
 Non procedit per se ex cognitione existentium: nec ex scientiâ visionis, nisi ipsa sit prior Verbo. 162.
 Debet habere modum procedendi inuariabilem. 165.
 Ex ea scientiâ debet per se procedere, ex cuius communicatione accipit aliquam intrinsecam perfectionem. 167.
 Ex scientiâ visionis nullam accipit perfectionem intrinsecam, quam non acceperit ex scientiâ simplicis intellig. 167. Aequè perfectum processisset etiamsi nulla fuisset creatura. 169. Non procedit per se ex scientiâ conditionalium. 170.
 Per se procedit ex cognitione non tantum essentialium, non non entium accidentalium: per se procedit ex cognitione possibilem, non quoad negationem esse, sed quoad positiuas essentias, secundum quas non pendem à voluntate Dei. 26.171.
 Procedit de omnibus qua sunt in scientiâ Patris aut formaliter, aut radicaliter: 172.
 An procedat ex cognitione futurorum in sententia S.

INDEX

- Thomas 174. Est ars & exemplar futurorum, non ratione scientia visionis, sed simplicis intelligentia.* 175.
- Est ipsam Patris imperium, quo creaturarum executionem imperat sed appropriatum, non proprium.* 26. 178.
- Verbum non debet necessario procedere ex scientia siue formata siue radicali omnium quorum est expressum.* 26. 179.
- Ex suppositione quod aliqua qua de facto sunt impossibilia forent possibilis, per se ex notitia illorum procederet, non ex suppositione quod aliqua qua de facto non sunt futura essent futura.* 180.
- Verbum creatum an sit perfecta imago sui obiecti & qualem similitudinem obiecti contineat.* 26. 197.
- Verbum diuinum est obiectina apparentia aeterni Patris, non ratione solius proprietatis personalis, sed etiam ratione essentia communis: Per aliquam perfectionem distinctam à Spiritu S. est obiectina apparentia Patris.* 26. 212.
- Solius Patris est imago.* 217. *Non solum ut habentis essentiam, naturam & paternitatem ut hypostasin productiuam, sed etiam ut habentis naturam, paternitatem, & reliqua omnia ut obiectum intelligibile.* 218. *Non tantum respicit id à quo recipit esse tantum productiuè, sed etiam à quo recipit esse saltem communicatiuè.* 26. 219.
- Verbum est imago Patris per naturam ut per rationem quasi genericam, & per intellectionem ut per rationem quasi specificam.* 26. 220.
- Naturalis & intentionalis.* 221. *Non eorum omnium, ex quorum notitia per se procedit.* 144.
- Non insluit immediatus in amorem, licet hoc fiat in verbo creato.* 27. 103.
- Verbum ex eo quod procedit ut intellectionis diuina comprehensiuè, procedit etiam ut liberè expressum futurorum.* 153.
- Non est ars & ratio omnium fiendorum, quatenus est increata sapientia, sed etiam est Author & opifex omnium operandorum, quatenus personalis Sapientia est.* 156.
- Verbum generatione est Verbum, verane?* 27. 163.
- Verbum mentis non consistit in specie impressa.* 9. 38.
- Est imago obiecti & ratio in qua videtur obiectum intelligibiliter expressum.* 40.
- Cognosci potest aut subiectiuè aut obiectiuè. Eodem actu quo formatur, & fit intellectio, cognoscitur obiectiuè.* 55. *de re quanta est medium in quo cognoscendi quantum.* 56.
- Actu directo cognoscitur concretè concretionem obiectiuam, non subiectiuam.* 57.
- Verbum immediatè producit ab intellectu per speciem intelligibilem obiecti media actione dicendi, non intelligendi.* 9. 94.
- Verbum mentis formaliter distinguitur ab intelligere: Cognitio est verbum quatenus est expressiuum obiecti, intelligere verò quatenus est ratio percipiendi obiectum in Verbo expressum.* 9. 67.
- Dicere non distinguitur à verbo, & intelligere.* 68.
- Verbum est proprius partus intellectus, & non aliarum potentiarum.* 70.
- Dicitur tam respectu intellectus à quo producit, quam respectu obiecti quod representat.* 71.
- Formatur etiam cum res concipitur imperfectè.* 72.
- Repugnat Verbum intelligibile intuituè diuinam essentiam representans.* 9. 73.
- Verbum intelligibile finitum non potest representare obiectum infinitum: potest accidentale substantiam.* 9. 75.
- Ex verbo creato probatur à Patribus Increatum Verbum in ratione causa formalis, non finalis: Verbi mentis finalis causa est supplere absentiam obiecti.* 9. 83.
- Verbum procedens ex perfecta similitudine obiecti continet in seipso intelligitur obiectum.* 12. 26.
- Verbum Angelicum non est res materialis subiectiuè, & naturaliter, est obiectiuè & intelligibiliter: 36. non potest simpliciter sine addito dici materia.* 12. 37.
- Quibus uocibus utendum sit ad explicandum Mysterium Trinitatis.* 29. 1.
- Omnia uerba pluraliter predicantur de personis diuinis.* 29.
- Nullum uerbum predicatur in diuinis nisi de proximo principio, à quo emanat actio per uerbum significata.* 29. 51.
- Verum. Viator. Virtus.**
- Veri ratio licet concipiatur ut proprietates entis, tamen inuoluit ipsum ens.* 3. 137.
- Veritas in Deo prior est concipienda attributis spectantibus ad intellectum & uoluntatem. Prior immensitate & omnipotentia Dei.* 3. 167.
- Veritas est conformitas rei ad intellectum, siue ad principia quibus unaqueque res intrinsecè petit consistere: presupponit indiuisionem entis.* 4. 111.
- Viator non potest Deo nomen imponere quod sit expressum eius quidditatis, alijs Viatoribus, non comprehensoribus.* 11. 9.
- Viator potest de potentia absolutà, non ordinaria uidere Deum.* 9. 490.
- Pure Viatori utpotè luctatori non est conueniens uisio Dei.* 493. *Nullus de facto uidit Deum clarè in seipso.* 9. 502.
- Viatores Deum nominant ex triplici perfectionum capite.* 1. 16.
- Virtus magis petit esse in subiecto secundum esse reale, quam intentionale, quia magis perficit.* 1. 111.
- Virtualis diuisibilitas & distinctio fundat prioritatem & poster. sui ipsius ad intellectum.* 18. 125.
- Virtualis multiplicitas arguit in Deo maiorem perfectionem quam unitas.* 3. 96.
- Virtualis distinctio inter attributa diuina saluat ueritatem contradictoriarum propositionum de Deo.* 42.
- Virtualiter distincta perfectiones in Deo, quando & quomodo cognoscantur.* 106.
- Datur inter attributa diuina & essentiam virtualis distinctio.* 3. 108. & 5. 20.
- Virtualis distinctio inter uerum & bonum originatur ex virtuali distinctione inter intellectum & uoluntatem.* 3. 114.
- Virtualis compositio partium in Deo concipienda non est, sed sola constitutio per modum impliciti & expliciti.* 3. 124. & 5. 20.
- Inter attributa diuina est virtualis ordo.* 3. 165.
- Visio, Visio Dei.**
- Visio Beatifica est speculatiua & practica simul.* 1. 105.
- Deus in seipso clarè uideri potest à Beatis.* 9. 2.
- Deum nemo hominum ante Christum clarè uidit.* 9. 5.
- Deum nemo uidere potest uisione comprehensiuam.* 9. 6.
- Possibilitas uisionis beatæ ratione naturali demonstrari non potest.* 9. 12.
- Visio variari potest variatis speciebus, etiamsi obiectum inuariatum maneat.* 44.
- Visio non est colorata subiectiuè, sed obiectiuè.* 9. 53.
- Visio beata creata est sola tendentia uitalis ad Deum immediatè in se.* 9. 81. & 154.
- Uideri ab oculo corporeo nullo modo potest Deus.* 122.
- Visio posita in lapide non faceret illum uidentem.* 124.
- Uisionem Dei nulli creatura esse connaturalem sine lumine gloriae, est de fide.* 134.
- Non est possibilis substantia creata, cui sit connaturalis uisio Dei.* 145.
- Visio beata est immersa potentialitati subiectiuè, non obiectiuè.* 155.
- Visio*

RERVM ET VERBORVM.

Visio creata Dei, quæ visio Dei est, Deo connaturalis est, quæ creata & vitalis, intellectui creato; quæ supernaturalis luminis gloria. 180.
Visio Dei nulli substantia creata ut instrumento connaturali debita est. 184.
Ad visionem Dei non requiritur lumen ut dispositio: 207. Visio ab intellectu Beati producit actiue. 227.
Visionem, quæ supernaturalis est, producit intellectus ut Instrumentum obedientiale, quæ vitalis est ut causa principalis. 233.
Visionis entitatiue, non representatiue considerata lumen est causa principalis. 237.
Visio beata connaturalis est intellectui creato lumine gloria informato. 240.
Visio beata nec est æqualis in omnibus beatis, nec inequalis. 9. 275.
In omnibus est eiusdem perfectionis specifica. 281.
In animâ Christi excedit perfectione omnium Angelorum visionem: 282. Inæqualitatem non facit diuersitas intellectus, sed luminis. 286. Nihil se tenet ex parte Dei quod lateat beatorum. 300.
Visio nisi sit cum ea claritate, quæ postulat obiectum cognosci, non est comprehensua. 307.
Videri non potest essentia diuina sine attributis vel personis. 9. 321.
Videri possunt creatura in Verbo dupliciter: 9. 358.
Dicuntur videri in Verbo per appropriationem. 359.
Eadem visione quæ videtur Deus, videntur aliqua obiecta creata. 361. Quid sit matutina & vespertina visio Creaturarum. 9. 362.
Creatura non videntur in Verbo ut in causa vel idea. 9. 377. Sed ut in obiecto intelligibili mouente ac supplente concursu obiectiuum earum. 386.
Visionis obiectum primarium est Deus, secundarium creatura. 390. Videri actu simul omnes in Verbo implicat. 404. Videri habitu omnia possibilis in Verbo implicat. 9. 426.
Visio beata de facto exprimit plures creaturas possibles, quò perfectius ad Deum tendit. 9. 440.
Non vident Beati in Verbo omnia quæ ad ipsorum statum pertinent. 441.
Vident ea, quæ hic fide crediderunt excepto die iudicij. 443. Et ea quæ spectant ad seriem suæ prædestinationis. 9. 446.
Ratio cur hæc potius creatura videantur in Verbo, non est essentia diuina ut speculum voluntarium earum: 9. 454. Neque ut species expressa earum: 463.
Neque ut species impressa: 464. Neque ut liberum decretum earum: 465. Sed est lumen gloria. 9. 466.
Visio Beata de facto est inuariabilis circa omne suum obiectum: 9. 454. variari posset circa primarium, non variata circa secundarium, non contra. 457.
Videri potest Deus in hæc vitâ ab homine de potentiâ absoluta. 490. Visio Dei neque cum essentiali, neque cum accidentalibus vita hominis Viatoris pugnat. 491.
Nullus purus homo Viator de facto vidit Deum in hæc vitâ. 9. 502.
Visiva potentia percipit obiectum in sua visione tanquam in propria imagine expressum. 9. 43. & seqq.
Vita. Vitalis actus.
In ratione vita non potest Deus vniri cum creatura. 529.
Vita Angeli mensura non est auum. 7. 4.
Vita Dei caret termino ortus & interitus etiam potentiâ. 7. 5.
Vita duplex in homine, substantialis & accidentalis. 9. 491.
Cum neutra vita hominis pugnat visio beata. 9. 491.
Vitalis actus an pender ab intellectu mediâ actione distincta? pender à speciebus mediâ causalitate distinctâ. 9. 69.

Vitalis actio necessario debet procedere à principio vitali 9. 227.
Vide Potentia.
Vnio. Vnitas. Vniuocatio.
Vnio non pender à subiecto mediâ causalitate distinctâ. 9. 69. De ratione vnionis non est participare eundem modum essendi extremorum. 9. 154.
Vnio cum diuinâ essentiâ ut cum specie intelligibili nulli intellectui creato potest esse connaturalis. 9. 159.
Vnio hypostatica est modus substantialis. 9. 178.
Nullam postulat in subiecto dispositionem. 9. 207. vnio cum persona diuina nulli creatura connaturalis. 6. 167.
Vnio hypost. in ratione doni substantialis est omnium maxima. 9. 259. Stante vnione hypost. adæquatiè suppositante naturam humanam, non possunt eam reliqua Persona assumere. 9. 344.
Propter vnionem hypost. decreta sunt Christo gloria animæ & corporis. 15. 128.
Vnitas in Deo est prior concipienda attributis spectantibus ad intellectum & voluntatem. 3. 167.
Vnitas maxima cum distinctione minima, quomodo in diuinis saluetur. 18. 84.
Vnum magis dicitur illud quod in sui constitutione minorem inuoluit distinctionem. 20. 80.
Unitas est trina, est vera propositio. 29. 40.
Eadem vnitas est prior concipienda immensitate & omnipotentia Dei. 3. 167.
Ratio vnus licet concipiatur ut proprietatis entis, tamen includit ipsum ens. 137. Ab eo quod est formaliter vnum eminentialiter. 112. In superioribus aduuantur quæ sunt dispersa in inferioribus. 3. 31.
Unitas est indiuisio entis in se, ad quam consequitur diuisio à quocumq; alio: Vnitatem supponunt Veritas & Bonitas. 4. 1.
Deum esse vnum euidenter demonstratur. 4. 2.
Unitas infinita & illimitata excludit consortium pluri in eadem natura generica vel specifica. 4. 3.
Vnum Deum arguit gubernatio ordinata vniuersi. 4. 4.
Vnitas Dei distinguit Deum à creaturis formaliter non eminenter. 4. 5.
Deus à sapientibus per antonomasiam vocatur Vnitas. 4. 9. Diuina persona non sunt plura, sed vnum indiuiduum. 4. 8. Vnitas de formali nullam dicit perfectionem in Deo, de materiali maximam. 4. 9.
Unitas alia opponitur multitudini, alia compositioni. 5. 1.
Vniuocatio diuinarum processionum in communicatione eiusdem natura consistit. 23. 33.
Vniuoca & equiuoca causa perfectio unde desumenda. 38. Vniuoca rationes non possunt se mutuo essentialiter includere. 3. 125. & 5. 36.
Nulla est vniuoca præcisio in diuinis. 5. 18.
Vniuoca aliqua ratio communis Deo & creaturis dari non potest. 5. 36.
Vniuoca dicunt solam essentiam & abstrahunt à sola existentia. Vniuoca ratio vnus prædicam. excludit rationes aliorum prædicam. 5. 38.
Vniuersi dispositio Deum esse demonstrat. 2. 9.
Vniuersi tres ordines Natura, Gratia & Vnionis, hypostatica, quomodo à Caiet. assignentur. 22. 47.
Vocatio diuina efficax in prædestinato est effectus prædestin. 15. 154. Inefficax in prædestinato etiam est effectus prædestin. 15. 161.
Voluntas, Volitio.
Voluntas diuina ut actualiter indistincta ab intellectu generat, at virtualiter distincta tantum spirat. 3. 45.
Volitium in Deo est posterius intellecti uo ratione explicita. 3. 70.
Hæc propos. voluntas diuina intelligit, est falsa. 3. 140.
Voluntatis diuine attributa secundum explicitas rationes sunt perfectiora attributis omnipotentia & immensitatis.

INDEX RERVM ET VERBORVM.

- tatis. Eadem sunt minus perfecta attributis intellectus. 3. 153.
- Voluntatis diuina attributum est posterius concipiendum attributis omnipotentia, immensitatis & intellectus. 3. 167
- Voluntas non producit sibi suum obiectum, sed supponit. 9. 58.
- Cur non possit immediatè ferri in suum amorem, sicut intellectus in suum verbum. 9. 59.
- Infallibile est solum moraliter, non logicè, voluntatem creatam posito iudicio practico de prosequibilitate obiecti & omnibus ad agendam requisitis; operaturam. 12. 115.
- Voluntatis diuina determinationis prima radix ad operandum cum creatura simpliciter est ab ipsa voluntate diuina. 12. 230.
- Voluntas Dei preparantis auxilium congruum est prima radix discretionis vniuersi ab alio futuro absolute: Quoad discretionem conditionatam, non est liberum arbitrium solum, sed cum auxilio gratia. 232.
- Voluntas diuina comparatur ad futurum conditionatum per determinationem obiectiuam, per quam non comparatur ad possibile. 12. 236.
- Est in Deo voluntas non per modum potentia, sed actus; non eliciti, sed subsistentis. 14. 1.
- Primum & formale obiectum est bonitas increata, bona creata sunt secundarium: 6. necessariè diligit creaturas posibles affectu simplicis complacentia. 14. 27.
- Volitio essentialis determinata alià & alià relatione est actiua & passiuà Spiratio. 18. 29
- Velle essentialis cur non est productiuum in qualibet persona. 66.
- Volitio essentialis quot modis potest ad processionem diuinam requiri. 70.
- Volitio cur non cum natura formaliter communicetur Filio. 92.
- Voluntas diuina producit Spiritum S. ut natura quadam est. 105.
- Volitio differentiam suam intrinsecam non sumit ex subiecto, sed ex obiecto. 18. 110.
- Volitio libera non est intrinseca perfectio in Deo, quae potuit in Deo non esse. 14. 48.
- Falsum est liberam volitionem Dei nullam dicere intrinsecam perfectionem in Deo. 53.
- Volitio libera Dei non addit supra essentiam solum respectum rationis. 73.
- Actus liber voluntatis diuina non saluatur per practicum iudicium rationis procedens de indifferentia mediè in ordine ad finem consequendum. 77.
- Neque libera volitio Dei completur per extrinsecam productionem obiecti, quae actum liberum in recto constituat. 79.
- Voluntas Dei non tantum est libera, quae est principium effectiuum, sed etiam quae vitale. 81.
- Volitio libera in Deo est actus necessarius ut liberè connotans extrinsecam productionem effectus liberè aspendentis. 81.
- Volitio & nolitio libera sunt intrinseca perfectiones vitales in Deo. 14. 90.
- Deus non est liber quoad vitalem tendentiam, quam in re. Eto dicit actus liber, sed, solum quoad connotationem extrinseci termini. 14. 91.
- Actus liber Dei interdum est pura nolitio, interdum odium & displicentia. 92.
- Deus positiuè non vult quae numquam est producturus, esto connotatum sit negatiuum. 94.
- Quomodo voluntas Dei terminetur ad volitum & scientia ad scitum. 95.
- Quomodo voluntas creata liberè sibi producat suos actus. 14. 93.
- Voluntas Dei eadem actione tendit ad creaturas ut obiectum, & eas producit ut effectus. 14. 97
- Quomodo voluntas diuina ex indifferenti fiat determinata. 98.
- Sine intrinseca mutatione Deus fit ex non amante amans creaturam: 99.
- Voluntati quam habet Deus de omnibus saluandis respondent media omnibus preparata. 14. 114
- Quid, & quotuplex sit voluntas signi. 14. 124
- Voluntas beneplaciti est, quae Deus sibi complacet in re creata. 126.
- Voluntas antecedens est quam habet Deus de creaturis nulla occasione capta ex ipsis, siue ea sit efficax siue inefficax. 127. Omnis voluntas Dei antecedens est beneplaciti & non contrà. 128. Absoluta voluntas Dei est, cui actu respondet productio ad extrà. Conditionata voluntas quotuplex. 129. Non omnis voluntas Dei antecedens aut beneplaciti adimpletur: 132. Adimpletur tamen in ordine ad ad alium effectum. 136.
- Nulla necessitas cogit in Deo praedestinationem liberorum actuum agnoscere. 14. 146.
- Voluntas praedestinandi Christum non fuit dependens à meritis Christi. 15. 45.
- Voluntas in Deo cum non distinguatur à volitione, non est proprie potentia. 17. 1. est tantum appetitiua obiecti, non productiua actus. 3. Voluntas à potentia actiua diuina non distinguitur secundum rationem formalem explicitam, nisi ut includens & inclusam. 17. 20.
- Vsuarius quis sit. 27. 104

Laus Deo Vni atque Trino.

F I N I S.

E.Q. delin.

I.C.I. sculp.

ANTVERPIÆ,
Apud GVILIELMVM LESTEENIVM.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
LONDON

BRITISH MUSEUM

